

ਅਕਾਲ ਜੀ ਸਹਾਯ ਜੀ

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਸਟੀਕ

EXEGESIS OF AKAAL USTAT

SRI GURU GRANTH SAHIB JI ACADEMY
Publication

ੴ

ੴ
ਸ੍ਰੋ

ੴ
ਸ੍ਰੋ

ੴ
ਸੁਦਕਾ

ੴ
ਸੁਦਕਾ

ੴ
ਸੁਰੰਗ

ੴ
ਸੁਰੰਗ

ੴ
ਸੁਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਗੁਰੂ
ਗ੍ਰੰਥਿ
ਸਾਹਿਬ

ਖਾਜ਼ਾਨੇ ਹਰ ਗੰਜ
ਮਰਯਮੇ ਹਰ ਗੰਜ

ਹੱਕ ਰਾ ਗੰਜ
ਸੁਮਲਾ ਹੈਸੇ ਹੁਰ

ਗੰਜ ਅਲ ਅਨਦਾਰ
ਗੰਜ ਅਲ ਅਨਦਾਰ

ਹੱਕ ਹੱਕ ਅਗਾਹ
ਸਾਹਿ ਸਾਹਿਬਾਹ

ਵਸਤੂਆਂ ਜਾਤ
ਵਸਤੂਆਂ ਅਲ ਬਰਕਾਤ

ਨਮੋ ਮਨਮੁਖ
ਦੀਜਦੀ ਮਨਮੁਖ

ਹੱਕ ਹੱਕ ਅਦਿਸ
ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਰਦੀਸ

ੴ

ੴ
ਸ੍ਰੋ

ੴ
ਸ੍ਰੋ

ੴ
ਸ੍ਰਦਾ

ੴ
ਸ੍ਰਦਾ

ੴ
ਸ੍ਰਗੰ

ੴ
ਸ੍ਰਗੰ

ੴ
ਸ੍ਰਮਾਦਿ

Guru
Gobind
Singh

Wassif-Aan-e Zaat
Wasil Az Barkaat

Nasar-o Mansoor
Eezad-i Manzoor

Haq Ra Ganjoor
Jumla Faiz-o Noor

Haq Haq Aagaab
Shake Shahan Shab

Bar Do Adm Shab
Khasm Ra Jan Kab

Faa-Ez Al-Arvaar
Kashf Al-Asvaar

Khazan-e Har Ganj
Marham-e Har Ranj

Haq Haq Andesh
Badshah Darvesh

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਸਟੀਕ

Exegesis of Akaal Ustat

AKAAL JI SAHAY JI

SRI GURU GOBIND SINGH JI'S

AKAAL USTAT

WITH THE MOST DETAILED
MEANINGS IN ENGLISH EVER
WRITTEN

TABLE OF CONTENT

DEDICATION.....	3
ACADEMY'S INTRODUCTION	4
PREFACE	9
LEGEND.....	11
STRUCTURE OF AKAAL USTAT	12
INTRODUCTION TO THE POETRY OF AKAAL USTAT	14
LIST OF NOTES.....	18
LIST OF COMMON SHABAD	20
MAIN TEXT.....	21
INDEX	458
REFERENCE:	461
PHOTOGRAPHS OF AKAAL USTAT IN EARLY MANUSCRIPTS	462
1) SRI DASAM GRANTH ANANDPURI DARBARI BIR – 1695/1696AD	462
2) SRI DASAM GRANTH PATNA SAHIB BIR - 1698AD	464
3) BHAI PARAM SINGH'S GUTKA	471
4) BABA DEEP SINGH'S GUTKA (PRAYER BOOK)	500
5) BABA JIT SINGH'S GUTKA (PRAYER BOOK).....	512
VARIATIONS IN THE TEXT OF AKAAL USTAT.....	513

Dedication

*Sri Guru Gobind Singh Ji's 352nd
Perkash Diharra*

Academy's Introduction

“Aayoo sunan paren ko Bani”

The mortal has come to this world to hear and utter the Guru's word.

In 1708, our beloved 10th Master Sri Guru Gobind Singh Ji, blessed us with

an everlasting gift of life - **DHAN SRI GURU GRANTH SAHIB JI**.

The alphabet, content and the message of the one Almighty was presented to us directly by our Gurus. Sikhs are truly blessed with an original and authentic source.

Gurbani is our Guru. Reading and understanding His words is our first step towards knowing our Guru.

The Sri Guru Granth Sahib Ji Academy Trust was specifically set-up to address this need - to develop a systematic modular method for *Gurmat* Studies that helps bring *Gurbani* to everyone. Today, the Academy brings to you a systematic and comprehensive *Gurmat* education syllabus organized in a modular format, tailored to today's lifestyle.

The Academy's programs are designed with the aim of developing learned Sikhs who will be able to read and understand *Gurbani*, have pride in their rich heritage and celebrate the greatness of the Sikh religion.

The Academy currently offers the following courses:

- Learn Gurmukhi in 3-months
- Gurmukhi Reading
- Gurbani Foundation
- Diploma in Sri Guru Granth Sahib Ji
- Advance Diploma
 - Sri Dasam Granth Sahib Ji Santhia
 - Varaan of Bhai Gurdas Ji

Learn Gurmukhi in 3-months Course

This course is designed for adults. Using speed learning techniques and the phonics method, a beginner with no previous knowledge of the Gurmukhi alphabet is taught

to read Sri Jap Ji Sahib over a period of 12 hours. The course is conducted over a period of 12 weekends. This method has been tried and tested and over 3,000 students, with little or no knowledge of Gurmukhi, were able to read Gurmukhi and Gurbani

Gurmukhi Reading Course

This course is presented to students who have successfully completed the Learn Gurmukhi in 3-months and for those who wish to improve their fluency reading in Gurmukhi.

Gurbani Foundation Course

Designed for individuals with basic and intermediate knowledge of *Gurmukhi*, this course is to introduce foundation knowledge for the reading of *Gurbani*. This is an interactive course that works on developing confidence and interest of the participant. The focus will be on the pronunciation of alphabets, practice of muharni and understanding Gurmukhi phonics.

With only 12 hours of investment over 6 weeks, the student will be able to read fluently Sri Jap Ji Sahib, Anand Sahib, Kirtan Sohila, Dekhni Ongkaar, Vaar (Majh & Ramkali), Bhagat Bani, Sehaskriti and Gatha.

Diploma in Sri Guru Granth Sahib Ji (“SGGS”) Course

This course is designed to give students a comprehensive knowledge on the reading and deeper understanding of Sri Guru Granth Sahib Ji as well as an in-depth history of the Bhagats and Gurus.

- **SGGS Reading** – provide the essential techniques and knowledge in reading Gurbani with proper pronunciations and punctuations. The subject is delivered over 8-volumes which covers Ang 1 to Ang 1430 of Sri Guru Granth Sahib Ji, with guided notes on pronunciation and punctuations. The delivery adopts a collective interactive method to encourage students to read in a group and thereby improve by listening. Includes a line-by-line English Translation based on Sri Guru Granth Sahib Ji translation with added information in simple day to day English language.
- **Understanding Gurbani** – uses a contemplative learning method to enhance the understanding by describing the word, adding on the line-by-line approach and the entire shabad’s conceptual meaning. Includes learning the historical facts to when Gurbani was recited.
- **Sikh History** – adopts correct method which emphasises the learning of Sikh history including major milestones that helped shape the course of the Sikh religion. The syllabus contains various authentic historical references

The course is conducted over 4 years which is divided into 8 semesters (17 weeks per semester) = 48 months = 128 weeks = 256 hours only

Advance Diploma Course

SGGS Academy offers the following courses for all the post-graduate students who have successfully completed the Diploma in Sri Guru Granth Sahib Ji. These courses are designed to build a strong foundation and further enhance the knowledge of Gurbani. The student would cover all the aspects of reading, understanding and cross reference research. The student would appreciate the in-depth knowledge to comprehend Sikhi in its true contexts.

- Sri Dasam Granth Sahib Ji
- Varaa of Bhai Gurdas Ji
- Gurbani Ucharan (Pronunciation)
- Gurbani Kav (Poetry)
- Gurbani Viakaran (Grammar)
- Gurbani Raag (Musical Ragas)
- Gurbani Terteeb (Arrangement)

All these courses provide a means for Sikhs to understand Sikhi, learn about their heritage and most importantly, connect us with the Almighty.

We currently have 25,000 students that are pursuing this course at our Academy Centers.

A must for every Sikh who wants to know his Guru and HIS divine philosophy that today stands as an example before the world. The syllabus is prepared by Sikh Scholars based on universally accepted references within the Sikh Diaspora.

To-date the Academy has received the following accreditation:

Nov 2006 -Singh Sahib Giani Jaswinder Singh - Head Granthi of Sri Harmandir Sahib, Amritsar, approves & releases the Academy's syllabus.

Mar 2007 -Takht Sri Harmandir, Patna Sahib gives official recognition (Perman Petar) to the Academy, endorses Academy's materials and appoints Bhai Paramjit Singh as Jathedar.

Dec 2008 -Singh Sahib Bhai Gurbachan Singh, Jathedar of Sri Akal Takhat Sahib, grants Akal Takhat Sahib's official recognition (Perman Petar) to the Academy

Dec 2010 -Singh Sahib Giani Balwant Singh, Nandgarh - Jathedar, Takhat Damdama Sahib, Sabo Ki Talwandi, endorses Academy's work and materials.

Dec 2010 -Singh Sahib Giani Kulwant Singh - Jathedar, Takhat Sachkhand Sri Hazur Sahib, Nanded.

These courses are now offered in Malaysia, Singapore, Thailand, United Kingdom, India, Dubai, China, Europe, Canada, South Africa and Australia with over 50,000 students worldwide, in collaboration with local Gurdwaras and Sikh Societies.

Do join the Sri Guru Granth Sahib Ji Academy to develop your spiritual interest. Learn to read *Gurbani* and relate it with the history of our Gurus, in order to have a better understanding of *Gurbani*. It is the divine route towards a spiritual enlightened life, which gives a precise meaning to life by which the reality of truth is understood through our eternal Guru. This is the true path to a blissful, contented, merciful and meaningful life.

All you need to bring along is the thirst for knowledge and your commitment to achieve your goal, for Bhai Gurdas Ji says in his *Kabit 111*:

Charan saran gur aek paindaa jaa-i chal

Satgur kot paindaa aagay ho-i layt hai

*Walk even one step towards the Feet of the Guru;
And the True Guru will walk millions of steps to welcome you.*

To Know Your Guru, Is To Love Your Guru

Sri Guru Granth Sahib Ji Academy

2nd Floor, Wisma Tatt Khalsa,

No. 24 Jalan Raja Alang,

50480 Kuala Lumpur, Malaysia.

Telephone +603 2602 0523

Email sggsacademy@hotmail.com

Website www.sggsacademy.com

Facebook www.facebook.com/sggsacademy

Soundcloud www.soundcloud.com/sggs-academy

Youtube SGGS Academy

Preface

With the grace of Sri Guru Granth Sahib Ji, we are honoured to present the first-ever detailed exegesis and exposition in English of the Akaal Ustat in commemoration of Sri Guru Gobind Singh Ji's 352nd Perakash Diharra.

There are a number of quotes throughout this book cited from the early sources including the Bhai Gurdas Vaaran & Kabitt, Rehatnamas, Bhai Nand Lal's ghazals and as well with interspersing of quotes from Sri Guru Granth Sahib Ji, Sri Dasam Granth Sahib Ji and Sri Sarabloh Granth Sahib Ji. Along with this, we have also included Sufi theology, various Greek, Egyptian and Chinese scholars' quotes. The Punjabi meanings has been largely utilized from Dasam Guru Granth Sahib Steek by Pandit Narain Singh Giani with some omissions and additions.

The primary text of Akaal Ustat has been taken from the personal prayer book (*Gutka*) of Baba Deep Singh Ji Shaheed, the first Jathedar of Damdami Taksal & Damdama Sahib is currently kept at Takht Sri Damdama Sahib, Sabo Ki Talwandi. The text in this *Gutka* and the one of Baba Jit Singh Ji's *Gutka*, the second Jathedar of Damdama Sahib is almost similar. Further, the calligraphy of this manuscript with Baba Ji's written Sri Guru Granth Sahib Ji present at Takht Sahib is similar, making it a reliable source.

Further, contemporary original paintings of Sri Guru Gobind Singh Ji in his stages of life namely, childhood, adolescence, young adulthood, adulthood and middle age has been supplied upon the completion of stanza 140. Of note, amongst these, is a portrait of Guru Ji in His adolescence with a qalam (pen) denoting the phase where Guru Ji started to compose His bani.

In order to make it more relevant to this day and science, there has been an amalgamation of physics, metaphysics, cosmology and astronomy to create a holistic approach in understanding some core principles and makes the readers contemplate on the intellectual brilliance of Guru Gobind Singh Ji. A plethora of history has been supplied with relevance to the Akaal Ustat in order to make this a concise reference book.

The opening invocation of this book, *Akal Ji Sahay Ji* (ਅਕਾਲ ਜੀ ਸਹਾਯ ਜੀ) has been taken from the invocation used by Sri Guru Gobind Singh Ji whilst writing His composition namely Jaap Sahib, Chandi Charitr, Gian Parbodh, Mohani Avtar (part

of Chaubis Avtar) among others. Example of this is shown later in our book under the note of ‘Guru Gobind Singh Ji’s handwritten Sri Dasam Granth’.

Additionally, images of prominent manuscripts namely, Anandpur Darbari Manuscript of Sri Dasam Granth Sahib Ji dated 1695/1696AD, Sri Dasam Granth Sahib of Patna Sahib dated 1698AD, Bhai Param Singh Ji’s prayer book (*Gutka*), Baba Deep Singh Ji Shaheed’s *Gutka* and Baba Jit Singh Ji’s *Gutka* has been given along with the variation in text seen amongst the manuscripts for research purposes.

Akaal Ustat touches on all the principles and ethos of the Sikh faith and the nature contained therein and we have mildly given elucidations in order to invigorate the readers to think on the One Akaal.

This book aims to guide the readers through the journey of spiritual upliftment wherein the finite becomes the infinite.

This book is meant to the general society and also the preachers alike. Our effort sums up to a grain of soil in a boundless desert and we thank Guru Ji for giving us such opportunity for which we were never qualified.

Sri Guru Granth Sahib Ji Academy

Kuala Lumpur, Malaysia

Poh Sudhi 7, 2075 Bikarmi

13th January 2019 AD

1st Edition- 2,000 copies

Legend

No.	Colour Reference	Description
1.		Reference stanzas from Sri Guru Granth Sahib Ji
2.		Reference stanzas from Sri Dasam Granth Sahib Ji
3.		Reference stanzas from Bhai Gurdas Ji Varan
4.		Reference stanzas from Bhai Gurdas Ji Kabitt
5.		Reference stanzas from Sri Sarbloh Granth Sahib Ji
6.		Other References

The typical arrangement of this exegesis is in the following format;

ਮੂਲ ਪਾਠ (Primary Text from Akaal Ustat)

ਪਦ ਅਰਥ (Meanings of selected words)

ਪੰਜਾਬੀ ਅਰਥ (Meanings in Punjabi)

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਰਥ (Meanings in English)

ਪਰਮਾਨ ਜਾਂ ਵਿਸਥਾਰ (Other references or notes)

NOTE: This book contains Gurbani. Please handle this book with utmost respect (i.e. place the book on a higher, clean surface and do not place it on your legs. While reading, please cover your head, do not consume anything and always handle with clean dry hands).

STRUCTURE OF AKAAL USTAT

There is a total of 271.5 Chhand (meter or quatrain) in Akaal Ustat and there is a change in the Chhand- meter of a total of seventeen (17) times. The 271.5 metres are excluding the first quatrain under the title of ‘ਉਤਾਰ ਖਾਸੇ ਦਸਖਤ ਕਾ॥’ which was written with Guru Gobind Singh Ji’s own hands. This is to show that Gurbani is never under any rules or conformation even of poetry¹. In Akaal Ustat, each change in the meter is a start of the new chapter. The following is the list in descending order;

NO.	ਛੰਦ METRE	NUMBER AND PLACEMENT OF METRES	GROSS OVERVIEW OF THE TOPIC DISCUSSED
1.	ਚੌਪਈ Chaupai	(Start-10) = 10	The beginning of creation and the nature contained therein with description of the omnipotent, omnipresent and omniscient Almighty.
2.	ਕਬਿੱਤ Kabitt	(No. 11-20) = 10	The extent of Almighty
3.	ਸਵੈਯਾ Svaiya	(No. 21-30) = 10	Rejection of hypocrisy. Part of the daily Nitnem.
4.	ਤੋਮਰ Tomar	(No. 31-50) = 20	Significance of Almighty’s Name
5.	ਲਘੂ ਨਰਾਜ Laghu Naraj	(No. 51-70) = 20	The experience of the infinite
6.	ਕਬਿੱਤ Kabitt	(No. 71-90) = 20	Fake practices and rituals

¹ This can also be found in Sri Guru Granth Sahib Ji where not all the hymns are under the pretext of Raaga and interestingly, Sri Japji Sahib has the similar numbering system in its beginning just like Akaal Ustat in which the Mool Mantar’s (Ik Oangkar till Nanak Hosi Bhi Sach) numbering system is repeated with the first Pauri of Japji Sahib.

NO.	ਛੰਦ METRE	NUMBER AND PLACEMENT OF METRES	GROSS OVERVIEW OF THE TOPIC DISCUSSED
7.	ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ Bhujang Paryat	(No. 91-120) = 30	Half describes on what isn't Almighty and the other half describes what Almighty is.
8.	ਪਾਧੜੀ Padri	(No. 121-140) = 20	Importance of devotion (Bhagti)
9.	ਤੋਟਕ Totak	(No. 141-160) = 20	The praises of the creator
10.	ਨਰਾਜ Naraj	(No. 161-180) = 20	The description of the omnipresent entity which is above destiny
11.	ਰੂਆਮਲ Ruamal	(No. 181-200) = 20	Praises of the all-creator
12.	ਦੋਹਰਾ Dohra	(No. 201-210) = 10	Description of Atma and question and answers
13.	ਦੀਰਘ ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ Dirag Tribhangi	(No. 211-230) = 20	Eulogy of the destroyer of evil
14.	ਪਾਧੜੀ Padri	(No. 231-242) = 12	Supremacy of Almighty
15.	ਸਵੈਯਾ Svaiya	(No. 243-252) = 10	Almighty the nourisher, protector and sustainer
16.	ਕਬਿੱਤ Kabitt	(No. 253-266) = 14	People from different countries and cultures sing His praise
17.	ਪਾਧੜੀ Padri	(No. 267-271.5) = 5.5	Exaltation of all-pervading
		271.5	

INTRODUCTION TO THE POETRY OF AKAAL USTAT²

Before we begin with the prosody used in Akaal Ustat, it is important to understand the poetic rhythm. During the pronunciation of words, some words requires a longer time to read and some takes a shorter time, just like ‘ਤਰ’, reading the first consonant ‘ਤ’ consumes less time then reading the word ‘ਤਾਰ’ because of the first consonant ‘ਤਾ’. Therefore in a verse there are two types of speech sounds which are known as ‘ਲਗੂ’ (short) and ‘ਦੀਰਘ’ or ‘ਗੁਰੂ’ (long).

The speech which requires less time to utter is called ‘ਲਗੂ’ (short). The word ‘ਤਰ’ contains both short sounds.

The measure of verse (prosody) in a poetry is known as Matra (ਮਾਤ੍ਰਾ). This translates to the time gap in pronouncing a vowel or consonant. Laghu (ਲਗੂ) is counted as one (1) or with the symbol ‘I’ and Dirag / Guru (ਦੀਰਘ / ਗੁਰੂ) is counted as two (2) or ‘S’.

Mukta (consonant or vowel without any syllable), sihari and aungkar are counted as short matras and kenna, bihari, dulanekar, lav, dulava, hora and kenora is counted as long matras.

੧.	ਦੀਰਘ (ਲੰਮਿਆਂ)	ਕੰਨਾ (੧), ਬਿਹਾਰੀ (੧), ਦੁਲੈਂਕੜ (੨), ਲਾਂ (੨), ਦੁਲਾਂਈਆਂ (੨), ਹੋੜਾ (੨) ਤੇ ਕਨੌੜਾ (੨)
੨.	ਲਗੂ (ਛੋਟੀਆਂ)	ਮੁਕਤਾ, ਸਿਹਾਰੀ (੧) ਤੇ ਔਂਕੜ (੧)

In order to explain the form of a verse the short matra is denoted as ‘I’ and ‘S’ is denoted as long matra, e.g. ;

ਬਣੇ:	ਹਠੀਲਾ	ਹਿੰਮਤ	ਅੰਦਰ	
IS	ISS	SII	SII	(16 matras)
ਅੰਮ੍ਰਿਤ	ਲੱਭੇ	ਤਦੇ	ਸਿਕੰਦਰ	
SII	SS	IS	ISII	(16 matras)

There are also 3 three (3) types of visrams: -

- 1) ਅਲਪ ਬਿਸ਼੍ਰਾਮ (ਥੋੜੇ ਮਾਤਰ ਰੁਕਣਾ) ਜਿਸ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ (ਨਿਸ਼ਾਨ) (,) ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। Alap Visram (a short pause). This is marked in this Guide with a coma (,)
- 2) ਅਰਧ ਬਿਸ਼੍ਰਾਮ (ਅੱਧਾ ਰੁਕਣਾ) ਜਿਸ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ (ਨਿਸ਼ਾਨ) (;) ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। Ardh Visram (a slightly longer pause than alap visram). This is marked in the Guide with a semicolon (;)

² Ref: Gurbani Kav by SGGS Academy; The Encyclopaedia of Sikhism Punjabi University Patiala; Khoj Patrika March 1998 Ank 47.

੩) ਪੂਰਨ ਬਿਸ਼ਾਮ (ਪੂਰਾ ਰੁਕਣਾ) ਜਿਸ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ (ਨਿਸ਼ਾਨ) (॥) ਦੇ ਡੰਡੀਆਂ ਹਨ। Puran Visram (a full stop). This is marked in the Guide with a sign (॥)

Similarly the following description of the metres used in Akaal Ustat will include the combination of the above basic knowledge of poetry;

NO.	METRES	FREQUENCY OF USE	DESCRIPTION
1.	ਚੌਪਈ Chaupai	1	ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤੀ ਚਰਣ ੧੫ ਮਾਤ੍ਰਾਂ ੮+੭ ਤੇ ਬਿਸ਼ਰਾਮ ਅੰਤ ਤੇ ਗੁਰੂ। Has four (4) stanzas (quatrain) with each line having 15 Matras (syllable) of 8+7 with '+' being vishram (pause) and the last alphabet being Dirag 'S'
2.	ਕਬਿੱਤ Kabitt	3	ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਮਨਹਰ ਜਾਂ ਮਨ ਹਰਣ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਚਾਰ ਚਰਣ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਚਰਣ ੩੧ ਅੱਖਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ੮+੮+੮+੭ ਤੇ ਵਿਸ਼ਰਾਮ। It is also known as Manhar or Manharan. There are 4 stanzas (quatrain) with each having thirty-one (31) syllables. The sequence is 8+8+8+7 with the first and last being Alap Visram ',' and the middle being Ardh Visram '·'
3.	ਸਵੈਯਾ Svaiya	2	There are 61 types of Svaiyas and each being slightly different from the other ³ .

³ Ref: Roop Deep Pingal Sateek by Sant Teja Singh Ji Giani

4.	ਤੋਮਰ Tomar	1	<p>ਚਾਰ ਚਰਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਤੀ ਚਰਣ ੧ ਸਗਣ (<i>IIS</i>) ਤੇ ੨ ਜਗਣ (<i>ISI</i>) ਹੁੰਦੇ ਹਨ।</p> <p>Has 4 stanzas (quatrain) with the metre having one (1) <i>sagan</i> (<i>IIS</i>) and 2 <i>jagan</i>³ (<i>ISI</i>). Meaning, a stanza would have <i>IISISIISI</i>.</p>
5.	ਨਰਾਜ Naraj	2	<p>ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਰੂਪ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਨਾਗਰਾਜ, ਪੰਚਚਅਰ, ਵਿਚਿਤ੍ਰਾ, ਅਰਧ ਨਰਾਜ, ਬ੍ਰਿਧ ਨਰਾਜ, ਲਘੂ ਨਰਾਜ ਆਦਿ। ਇਹਦੇ ੧੬ ਮਾਤਰਾਂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਜਗਣ (<i>ISI</i>), ਰਗਣ (<i>SIS</i>), ਜਗਣ (<i>ISI</i>), ਰਗਣ (<i>SIS</i>), ਜਗਣ (<i>ISI</i>) ਤੇ ਦਿਰਘ (<i>S</i>)</p> <p>Amongst the many forms of Naraj in Sri Dasam Granth. In Akaal Ustat, Laghu Naraj and Naraj are utilized, they differ in the placement of punctuation (vishram). They basically have 16 syllables with Jagan (<i>ISI</i>), Ragan (<i>SIS</i>), Jagan (<i>ISI</i>), Ragan (<i>SIS</i>), Jagan (<i>ISI</i>) and a Dirag (<i>S</i>)</p>
6.	ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ Bhujang Paryat	1	<p>ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤੀ ਚਰਣ ੪ ਜਗਣ (<i>ISI</i>) ।</p> <p>Has 12 syllables with 4 Jagan (<i>ISI</i>) in each quarter. Also known as, Astar.</p>
7.	ਪਾਪੜੀ Padri	3	<p>੧੬ ਮਾਤਰਾ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਚਰਣ ਜਗਣ (<i>ISI</i>) ।</p> <p>Has 16 syllabic instances with</p>

³ *Sagan* and *Jagan* are part of the 8 types of Varnik Gan with fixed form of Laghu and Dirag Matras. E.g. *Sagan* has *IIS*. For further details, refer to our publication, Gurbani Kav.

			Jagan (<i>ISI</i>) at the end of each quarter
8.	ਤੋਟਕ Totak	1	<p>ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਕਿਲਕਾ, ਤਾਰਕ ਅਤੇ ਅਸਤਾ ਭੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਚਾਰ ਚਰਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਚਰਣ ਚਾਰ ਸਗਣ (<i>IIS, IIS, IIS, IIS</i>) ਆਉਂਦੇ ਹਨ।</p> <p>Also known as Kilka, Tarak and Asta. It has 4 stanzas (quatrain) with each line having 4 <i>sagan (IIS)</i>.</p>
9.	ਰੂਆਮਲ Ruamal	1	<p>ਇਸ ਕੋ ਸਰਸਵਾਤੀ ਕਰਕੇ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਚਾਰ ਚਰਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ੮ ਅਤੇ ੯ ਅੱਖਰਾਂ ਤੇ ਵਿਸਰਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀ ਚਰਣ ਰਗਣ (<i>SIS</i>), ਸਗਣ (<i>IIS</i>), ੨ ਜਗਣ (<i>ISI</i>), ਭਗਣ (<i>SII</i>), ਗੁਰੂ (<i>S</i>) ਤੇ ਲਗੂ (<i>I</i>)।</p> <p>Also known as Sarsvati and it has 4 stanzas with a visram at the 8th or 9th syllable (Matra) with Ragan (<i>SIS</i>), Sagan (<i>IIS</i>), 2 nos of Jagan (<i>ISI</i>), Bhagan (<i>SII</i>), <i>S</i> and <i>I</i>.</p>
10.	ਦੋਹਰਾ Dohra	1	<p>ਦੋ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤੀ ਚਰਣ ੨੪ ਮਾਤ੍ਰਾਂ, ੧੩+੧੧ ਤੇ ਬਿਸਰਾਮ। ਅੰਤ ਗੁਰੂ ਲਘੂ।</p> <p>Has 2 lines with each line having 28 syllables of 13+11 form. At the end of each stanza it has '<i>SI</i>'</p>
11.	ਦੀਰਘ ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ Dirag Tribhangi	1	<p>ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪ੍ਰਤੀ ਚਰਣ ੩੨ ਮਾਤ੍ਰਾਂ, ੧੬+੮+੮ ਤੇ ਬਿਸਰਾਮ। ਹਰ ਚਰਣ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਤੰਗ (ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ) ਹੋਣੇ ਜਰੂਰੀ ਹਨ।</p> <p>Has 4 lines with each line having 32 syllables of 16+8+8 form.</p>
	Total	17	

LIST OF NOTES

Animosity	252
Apart	171
Avtarak	318
Bhai Param Singh	497
Bharam.....	350
Bhavani	40
Bhog.....	328
Birth and Death.....	306
Charitable person (giver).....	339
Colour	239
Darkness	153
Dharam	301
Dharam and Bharam.....	266
Dharamraj	71
Distance	239
Earth & Space.....	248
Elephant.....	431
Endurance of vices.....	334
Fear	195
Finite to Infinite	128
Firangi.....	426
Five (5) types of Delusion	161
Form of Atma	293
Formless.....	165
Four (4) Types of creation	115
Four (4) types of fire.....	147
Four (4) types of gift.....	117
Four (4) types of salvation.....	117
Four (4) Types of Speeches	116
Gifts	396
Guru Gobind Singh Ji's handwritten Sri Dasam Granth	30
Hanuman.....	363
Heaven and Hell	309
Indirect effect.....	409
Iron- Sarabloh	25
Jantar, Mantar and Tantar	111
Japat Jivay.....	376
Kal	151
King	344
Learn to unlearn.....	29
Light.....	251
Love & Attachment	85
Male	224

Manifest and unmanifest	245
Maya	76
Mind.....	391
Murari	212
Nachhatar.....	234
National & Official Language	185
Nine types of devotion (Bhagti)	64
Omnipresent.....	268
Paintings of Sri Guru Gobind Singh Ji	214
Polemic	272
Poor.....	342
Praise	321
Qualities of Maya	178
Remembrance of Almighty	46
Shiv and Shakti.....	372
Shrewdness	169
Siddhas.....	418
Sinful	322
Six (6) qualities of Almighty and six (6) flaws of a being	405
Six (6) sources of light.....	431
Six types of Bhekh (religious school).....	109
Slander/Nindya	320
Snakes	228
Subject of concentration	257
Tarak	316
The clever & the foolish	314
The fourteen realms	236
The Ill	346
The Limbs of Yoga.....	200
The Puranas	74
The unstruck sound.....	40
Theoretical Knowledge.....	416
Three types of difference.....	110
Three types of illness	412
Tricks	262
Twenty seven Simarties.....	103
two (2) types of Ignorance.....	255
Types of Karam	401
Types of lovers	184
Vegetarianism	330
Warrior.....	336
White	447
Without Atma	410
World / Creation	297
Yog	325

LIST OF COMMON SHABAD

ਅਗੰਜ ਆਦਿ ਦੇਵ ਹੈ ; ਅਭੰਜ ਭੰਜ ਜਾਨੀਐ ॥	244
ਬੰਗ ਕੇ ਬੰਗਾਲੀ ; ਫਿਰਹੰਗ ਕੇ ਫਿਰੰਗਾ ਵਾਲੀ ;	428
ਦੀਨਨ ਕੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਕਰੈ ਨਿਤ ; ਸੰਤ ਉਬਾਰ ਗਨੀਮਨ ਗਾਰੈ ॥	404
ਏਕ ਸਿਵ ਭਏ , ਏਕ ਗਏ ਏਕ ਫੇਰ ਭਏ ;	131
ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੈ ; ਸਮਸਤ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ ॥	250
ਜਲ ਕਹਾ ਬਲ ਕਹਾ , ਗਗਨ ਕੇ ਗਉਨ ਕਹਾ ;	151
ਜਲੇ ਹਰੀ ॥ ਬਲੇ ਹਰੀ ॥ ਉਰੈ ਹਰੀ ॥ ਬਨੇ ਹਰੀ ॥੧॥੫੧॥	108
ਜੁੱਧਕੇ ਜਿਤਯਾ ; ਔ ਬਿਰੁੱਧ ਕੇ ਮਿਟਯਾ ;	424
ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪਰੀਤ ;	53
ਕਤਹੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੁਇਕੈ ; ਚੇਤਨਾ ਕੋ ਚਾਰ ਕੀਓ ;	48
ਪ੍ਰਾਨ ਕੇ ਬਚਯਾ ; ਦੂਧ ਪੂਤ ਕੇ ਦਿਵਯਾ ;	62
ਤੁਹੀ ਤੁਹੀ ॥ ਤੁਹੀ ਤੁਹੀ ॥ ਤੁਹੀ ਤੁਹੀ ॥ ਤੁਹੀ ਤੁਹੀ ॥੧੯॥੬੯॥	115
ਰੋਗਨ ਤੇ ਅਰ ਸੋਗਨ ਤੇ ; ਜਲ ਜੋਗਨ ਤੇ ਬਹੁਭਾਂਤ ਬਚਾਵੈ ॥	412
ਰੂਪ ਰਾਗ ਨ ਰੇਖ ਰੰਗ ਨ ; ਜਨਮ ਮਰਨ ਬਿਹੀਨ ॥	265
ਰਾਜਨ ਕੇ ਰਾਜਾ ; ਮਹਾ ਸਾਜ ਹੂੰ ਕੇ ਸਾਜਾ ;	442
ਸ੍ਰਾਵਗ ਸੁਧ ; ਸਮੂਹ ਸਿਧਾਨ ਕੇ ; ਦੇਖਿ ਫਿਰਿਓ ਘਰ ਜੋਗ ਜਤੀ ਕੇ ॥	67

MAIN TEXT

Prologue: Akaal Ustat is the second hymn uttered by Sri Guru Gobind Singh Ji after Jaap Sahib. Guru Ji composed Akaal Ustat in the year 1677AD (1734 Bikarmi) at the age of 11 years old⁵ in Anandpur Sahib⁶. The hymn contains the praises (Ustat) of Almighty (Akaal) as a creator, sustainer and destroyer through all the ages and His existence even before the creation. Guru Gobind Singh Ji's composition has marvellously blended this entire composition with words from different language namely Sanskrit, Braj, Persian and Arabic. Akaal Ustat develops the realisation of truth through praising the qualities of Almighty and rejecting hypocrisy, imposterism, hence promoting a meaningful worldly life.

Guru Gobind Singh Ji has given vivid exposition of Almighty's characteristics in six (6) aspects -

- i. Creator
- ii. Immanent
- iii. Infinite, Eternal & Absolute
- iv. Omnipotent, Omni present, Omniscient
- v. Supreme Saviour
- vi. Truth, Beauty & Music

Akaal Ustat is the greatest composition exclusively devoted to the revelation of true vision of Almighty in all His manifest and unmanifest forms. In His musical dazzling abundance of words and awesomely beautiful style, Sri Guru Gobind Singh Ji gives a fascinating expression to almost all His theistic views.

⁵ ਸੰਮਤ ੧੭੩੪ ਜਾਪ ਅਪਨੀ ਰਸਨਾ ਤੇ ਉਚਾਰਿਆ ॥ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਉਚਾਰੀ ॥ ਹੁਕਮਨਾਵੇ ਸਿਖਾ ਵਲਿ ਲਿਖੇ ॥ ਜੋ ਲਿਖਾਰੀ ਸਿਖ ਹੋਵੇ ਸੋ ਹਜੂਰ ਆਵੈ ॥੧੭੪॥ In the year 1734 Bikarmi (1677AD), Jaap Sahib and Sri Akaal Ustat was composed from His (Guru Gobind Singh's) own mouth. Later Guru Ji issued Hukamnamas (edicts) to the Sikhs calling upon those who are scribes.174. (*Rehatnama Bhai Chaupa Singh Ji Pauri 174*). Bhai Chaupa Singh Ji came from a celebrated family of Gursikhs and was Guru Gobind Singh Ji's manny (nanny). Bhai Desa Singh *Rehatnama* too records the speech of Guru Ji as follows, ਸੁਨਹੁ ਸਿੰਘ ਇਕ ਬਚਨ ਹਮਾਰਾ । ਪ੍ਰਥਮੇ ਹਮ ਨੇ ਜਾਪ ਉਚਾਰਾ ।੧੩੩। ਪੁਨ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਜੇ ਕਹੀ । ਬੇਦ ਸਮਾਨ ਪਾਠ ਜੇ ਅਹੀ । Listen Singh to my speech. First, I recited Jaap Sahib and then Akaal Ustat whose text is whole knowledge. (*Rehatnama Bhai Desa Singh Pauri 133*)

⁶ According to 'Granth Sri Gurdware Darshan' by Bhai Thakar Singh Giani published by Bhai Labh Singh and Sons Pustak Vale published in December 1923AD, Guru Ji had composed Akaal Ustat in Gurdwara Bhibhor Sahib where he had stayed for 2 months and 17 days upon the request of the local king. Bhibhor Sahib is located 25km away from Anandpur Sahib.

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

There is only one Almighty without duality (Eak), life of the entire creation (Ong), creator (kaar), true form in all ages and time dimensions (Sat), destroyer of the darkness of ignorance (Gu) and illuminator of knowledge (Ru), Grace (Persad); i.e. Almighty who is the life form of all is obtainable only with the Guru's grace.

The following are some of meanings of ੴ 'Oangkaar';

No.	Meaning
1.	Almighty who have created the entire universe. ਓਅੰਕਾਰਿ ; ਉਤਪਾਤੀ ॥ ਕੀਆ ਦਿਨਸੁ ; ਸਭ ਰਾਤੀ ॥ (੧੦੦੩-੧੭, ਮਾਰੂ, ਮਃ ੫) <i>The One Universal Creator Master created the creation. He made all the days and the nights.</i>
2.	Oang breaks into 3 by poetry measures (matra); i. Akaar: Rajo quality of Maya (ego, bravery, jealousy, wars, struggles and helping with a motive) meaning Brahma ii. Okar: Sato quality of Maya (light, the purity, the kindness charity and compassion) meaning Vishnu iii. Makar: Tamo quality of Maya (inertia, selfishness, shrewdness troubling others and keeping everything without progress) meaning Shiva. Kaar means the power. Meaning the source of energy of all the 3 qualities of Maya mentioned above.
3.	The one who is capable of bringing the life forces to the tenth door (dasam duar)
4.	The one who accepts His beloved
5.	The Almighty (Oang) and His creation (kaar)
6.	The primal ਓਅੰਕਾਰ ਆਦਿ ; ਮੈ ਜਾਨਾ ॥ (੩੪੦-੮, ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ) <i>Who is among the first in the name form, I know only the One Almighty, the Universal Creator, the Primal Being.</i>
7.	The word which elevates the body from the feet to the forehead.
8.	It means Brahm (divine) and by reciting it, one becomes the form of divine
9.	Oang=omnipresent; Kaar= uniformly
10.	Oang= visible form of Almighty; Kaar= creator
11.	Oang= divine; Kaar= all (in everyone uniformly)
12.	Almighty in the form of Maya
13.	The omnipresent Almighty ਓਅੰਕਾਰਿ ਏਕੋ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ; ਸਭੁ ਏਕਸ ਮਾਹਿ ਸਮਾਵੈਗੋ ॥ (੧੩੧੦-੮, ਕਾਨੜਾ, ਮਃ ੪) <i>The One and Only Creator of the Universe is All-pervading everywhere. All shall once again merge into the One.</i>
14.	The form of light

15.	The Form of Oang (Almighty) is Oangkar (Creator Lord). The form of Oangkar is ik Oangkar
16.	<p>Once in the court of Guru Gobind Singh Ji, Sage Narad Ji arrived. He presented 2 feathers of the bird Anel (a bird which does not land and is always flying in the sky that even its eggs do not reach the ground because they hatch before landing) and had a discussion with Guru Ji. Upon leaving, he disappeared. Sikhs were astonished as a stranger comes to the court of Guru Ji and disappears after leaving an invaluable gift. Upon questioning, Guru Ji decided to show the virtue of the feathers. Guru Gobind Singh Ji placed the 2 feathers onto his arrow and shot it towards the sky and told his Sikhs to wait for the arrow's arrival. After waiting for 4-5 hours, the arrow did not land. Sikhs went to Guru Ji to clear their doubts. Guru Ji told the Sikhs that the arrow has been brought to the abode of the bird Anel by its feather. Similarly, by reciting Ik Oangkar (feather) one (arrow) is able to reach Sachkhand (abode of Anel bird).</p> <p>ਓਅੰਕਾਰਿ ; ਸਬਦਿ ਉਧਰੇ ॥ (੯੩੦-੧, ਰਾਮਕਲੀ ਦਖਣੀ, ਮਃ ੧) <i>The word Oangkar grants liberation.</i></p>
17.	<p>The one who has created the creator</p> <p>ਓਅੰਕਾਰਿ ; ਬ੍ਰਹਮਾ ਉਤਪਤਿ ॥ (੯੨੯-੧੮, ਰਾਮਕਲੀ ਦਖਣੀ, ਮਃ ੧) <i>The universal creator (Ongkar) form of Almighty created Brahma, who is Brahma?</i></p>
18.	<p>The one who has created the animated world</p> <p>ਓਅੰਕਾਰੁ ; ਕੀਆ ਜਿਨਿ ਚਿਤਿ ॥ (੯੨੯-੧੮, ਰਾਮਕਲੀ ਦਖਣੀ, ਮਃ ੧) <i>Brahma who remembered Almighty.</i></p>
19.	<p>The one who has created the land and time meaning unanimated world.</p> <p>ਓਅੰਕਾਰਿ ; ਸੈਲ ਜੁਗ ਭਏ ॥ (੯੨੯-੧੮, ਰਾਮਕਲੀ ਦਖਣੀ, ਮਃ ੧) <i>It is from the universal creator (Ongkar) form of Almighty four (4) mountains (Udachal, Astachal, Bindyachal and Mundrachal) is created in order to establish the earth code and divided the duration of the creation in four (4) ages (Sat-yug, Thretha-yug, Duapur-yug & Kal-yug).</i></p>
20.	It is the word where it is both the knowledge and wisdom

ਉਤਾਰ ਖਾਸੇ ਦਸਖਤ ਕਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਉਤਾਰ- ਨਕਲ, ਕਾਪੀ, copy। ਖਾਸੇ- ਆਪਣੇ, own। ਦਸਖਤ- ਹੱਥ ਦੀ ਲਿਖਤ, handwritten, signature।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦੀ ਨਕਲ ਹੈ:-

This hymn is the copy of the original script written by Sri Guru Gobind Singh Ji with His very own hands.

ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦ ॥

The Tenth Sovereign meaning Sri Guru Gobind Singh Ji.

The word 'ਪਾਤਸਾਹੀ' must be pronounced with a 'ਸ' not with 'ਸ਼' as Gurbani written in the era of the Guru's did not have a 'ਸ਼'.

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ; ਰਛਾ ਹਮ ਨੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ- ਉਹ ਹਸਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਕਦੇ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਸੱਤਾ, an entity which is immortal and beyond time (Almighty), the all prevailing power।

ਸਾਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਰੱਖ ਹੈ

I have solely embraced the protection of Almighty who is immortal and beyond time (AKAAL); One who exists in all the worlds (PUR) and reserves the right and capability to destroy all its creation (KH);

ਸੂਬ ਲੋਹ ਦੀ ; ਰਛਿਆ ਹਮ ਨੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੂਬ ਲੋਹ-ਸਾਰਾ ਲੋਹੇ ਦਾ ਖੰਡਾ (ਜਾਂ) 'ਨਰਾਚ' ਨਾਮਕ ਤੀਰ, ਭਾਵ ਸ਼ਸਤ੍ਰ, iron, a double-edged sword (Khanda) made of iron, weapons।

ਸਾਨੂੰ ਸਦਾ ਲੋਹ- ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ।

I have embraced the protection of Almighty in the form of power to correct the wicked, Guru Gobind Singh Ji recognises the weapons made of pure iron (Sarab Loh⁷) as His Master. Therefore the instrumental power to be victorious over the evil reflects the manifested form of the Almighty;

Meaning, in the above 2 lines, Guru Gobind Singh Ji explains the state of saintliness in the first line and state of a temporal power in the second line denoting a saint-soldier concept. Guru Ji has thus infused gallantry into saintliness in the composition of praises to Almighty. The concept of Miri-Piri laid by Guru Hargobind Sahib Ji has been utilised in the above 2 lines where 'Piri' means saintlihood and 'Miri' denotes sovereignty. The sequence has been placed as such that saintlihood is mentioned first and then temporal making it clear that the prerequisite to bear arms

⁷ Furthermore, iron was the material which lead to the death of Lord Krishna and his whole lineage (see in Krishna Avtar) and Guru Gobind Singh Ji is embracing the similar power which is capable to destroy great powerful individuals/prophets.

is knowledge and spirituality. This concept has also been utilised by Guru Ji multiple times under the similar context but as a different name where Miri= Tegh and Piri= Degh. The Degh and Tegh are Persian words, meaning kettle and the sword respectively. Degh literally mean cooking-pot where it symbolises the free kitchen (Langar) and saintlihood. Whereas, Tegh means sword where it symbolises dignity, power and sovereignty. The following are places where this concept has been utilised;

Firstly, Degh Tegh Fateh⁸ (ਦੇਗ ਤੇਗ ਫਤਿਹ : *victory to charity and arms*) a Sikh slogan and moto used by Guru, Mata Ji⁹ and the first Sikh Raj under Baba Banda Singh Bahadur on the coins and Hukamnamas. Secondly, in Chandi Di Vaar, Bhagauti (devotion of Almighty¹⁰) is mentioned with the nine (9) Gurus (signifying Piri) and finally, the Khanda (double-edged sword- Miri) is invoked. Thirdly, in Krishna Avtar / Rehras Sahib, Guru Ji mentions ਦੇਗ ਤੇਗ ਜਗ ਮੈ ਦੋਊ ਚਲੈ ॥ ‘May the cauldron and sword ever flourish’. Forthly, Degh Tegh Fateh is also mentioned in the daily Ardas (supplication) of a Sikh¹¹. Fifth, in Guru Gobind Singh Ji’s insignia where he would make a filled circle and a horizontal ‘t’ before commencing His Maha Mantar (Ik Oangkar to Gurprasad) is to signify the cauldron- charity in the form of Langar and sword- temporal. Sixth, in all of the Sikh practices of food preparation, the food is offered to the Tegh (Bhog) first before serving it to the congregation. In this practice, there is always the amalgamation of the Degh (cauldron) and Tegh (Kirpan). This is also similar to the preparation of Karah Parshad and Amrit Sanchar.

Note: Iron- Sarabloh. One of the most probable reasons why Guru Ji has utilised the word ‘ਸਰਬਲੋਹ’ or ‘all-iron’ is that it is the most common element on earth’s outer and inner core. Iron also finds it’s place in another composition by Guru Ji, the Sarabloh Granth Sahib. In stellar evolution, some consider iron as the most dangerous element in the universe as it has its involvement in the supernova. Over

⁸ There is an inscription on a sword belonging to Guru Gobind Singh in the collection of the erstwhile Nabha monarchs, which reads, ‘ਬਧੇ ਦੇਗ ਤੇ ਯਾ ਤੇਗ ਤੇ’ (a man flourishes either by the use of Degh to entertain the poor and the needy or by the Tegh that is taking to arms to eradicate oppression and establish righteousness) Ref: Guru Gobind Singh Samarpan Granth by Birinder Singh 1967AD. Another sword of Guru Ji in the Royal House of Patiala has the inscription, ‘ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਹਾਇ ਦੇਗ ਤੇਗ ਫਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਦਰਸਨ ਕਰੇਗਾ ਨਿਹਾਲ’ (Guru Gobind Singh. With your protection. Victory to charity and arms. Whoever sees, will be blessed). This personal sword of Guru Ji was blessed to Bhai Tiloka and Rama from his waistbelt (Kamarkasa) when they presented themselves upon receiving Guru Ji’s Hukamnama. Ref: Sikh Itihasik Yaadgaraan by Sikh History Society Amritsar 1950AD.

⁹ Degh Tegh Fateh has been written on a Hukamnama to Bhai Alam Singh by Mata Sahib Kaur Ji dated Asu Vadhi 10, 1783 (Bk.) (1726AD)

¹⁰ Guru Arjan Dev Ji has given this definition in Sukhmani Sahib as follow;

ਭਗਉਤੀ ; ਭਗਵੰਤ ਭਗਤਿ ਕਾ ਰੰਗੁ ॥ (੨੭੪-੧੦, ਗਉਤੀ ਸੁਖਮਨੀ, ਮਃ ੫)

The one who has true love for Almighty’s devotion, is a true devotee of Almighty (Bhagauti).

¹¹ The following is the excerpt from Ardas;

ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਤਹਾਂ ਤਹਾਂ ਰੱਛਿਆ ਰਿਆਇਤ, ਦੇਗ ਤੇਗ ਫਤਹ, ਬਿਰਦ ਕੀ ਪੈਜ, ਪੰਥ ਕੀ ਜੀਤ..

the course of billions of years, the star uses up the reserves of hydrogen, building up helium. Then it can switch to oxygen, and then silicon, and all the way up to the 26th element in the periodic table of elements to Iron. Iron absorbs energy in the sense that the energy required to fuse iron is more than the energy that you get from fusing iron. Since iron will not fuse to produce more energy, energy is lost by the productions of neutrinos through a variety of nuclear reactions. Neutrinos, which interact very weakly with matter, immediately leave the core taking energy with them. The core contracts and the star titers on the edge of oblivion. So, the disruption in the equation at the planet's core once above the threshold of Chandrashekar Limit would mean that it would no longer hoards its precious cargo of heavy elements. Instead, it would deliver them to the universe at large in a supernova that marks its own death but makes it possible for living beings to exist. Therefore, an iron is not just any other ordinary element but the single best representation of Almighty's temporal power.

Not only Guru Ji has used Sarabloh- iron in His composition but has also laid it down in the Sikh Code of Conduct (Maryada) and lifestyle. During the birth ceremony (ਜਨਮ ਸੰਸਕਾਰ), the first drop of fluid a baby partakes is the Amrit (nectar) made in an iron bowl with an iron Kirpan and served with it. Secondly, during Amrit Sanchar (initiation ceremony) the khanda and bowl used are of iron. Thirdly, a Sikh is told to wear a Sarabloh Kara (bangle) and a Sarabloh Kirpan at all times. Forthly, the preparation of Karah Parshad requires it to be made with Sarabloh utensils. In addition, the preparation of Langar in historical Gurdwaras is made in iron¹² and some Sikhs who follow the Bibek conduct only partakes in iron. Finally, Guru Ji has given no substitution of iron and it is ordained to the Sikhs that iron is to be used.

ਸਰਬ ਕਾਲ ਜੀ ਦੀ ; ਰਛਿਆ ਹਮ ਨੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਰਬ ਕਾਲ-ਸਭ ਦਾ ਕਾਲ, ਸਭ ਨੂੰ ਲੈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਜਿਸ ਲਈ-‘ਨਮੋ ਕਾਲ ਕਾਲੇ’ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ- death of all, the time which is implied on all ।

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਾਰੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਰਸ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਜਿਸ ਲਈ- ‘ਸਰਬ ਕਾਲ ਹੈ ਪਿਤਾ ਹਮਾਰਾ’ ਕਥਨ ਹੈ- the timeless Almighty who remains in a single state ।

ਸਾਨੂੰ ਕਰਤਾਰ ਜੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ।

I have embraced the protection of Almighty in the form of ever existing death for all (Sarab Kal). Guru Gobind Singh Ji seeks the protection by acknowledging the Almighty as a form of death as He describes that death can only appear by the command of Almighty Himself.

¹² Among the many benefits of eating from iron utensils is that it improves the iron content in the body and thus protects a person from iron-deficiency anemia. This is also an added benefit to the vegetarians as the iron that is usually found in red meat can be substituted.

ਸਰਬ ਲੋਹ ਜੀ ਦੀ ; ਸਦਾ ਰਛਿਆ ਹਮ ਨੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਦਾ- ਹਮੇਸ਼ਾ, forever।

ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਿਰੰਕਾਰ ਜੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

I will always continue to embrace the protection of Almighty who is omnipresent in the form of Atma (Loh means illuminance) which is the form of life.

Sri Guru Gobind Singh Ji's Akaal Ustat was an extremely important composition that along with its inclusion in contemporary manuscripts, it is also included in the Sarbloh Granth, which has been provided below;

ਅਕਾਲੁ ਸਤੁਤਿ ਕੇ ਆਦਿ ਸਲੋਕ ਜੇ ; ਸ੍ਰੀ ਸਰਬਲੋਹ ਕੀ ਰੱਛਯਾ ॥

ਮਹਾਕਾਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ; ਏਕ ਜੋਤਿ ਸੁਭ ਦਿਛਯਾ ॥

The first stanza from Akal Ustat, [which states] 'Sri Sarbloh is my protector', that Mahakal, the revered Timeless Being, is the same one light which gives pure teachings.

- Sarbloh Granth, part 2, page 432

ਪੈਹਲੀ ਸੂਚਨਾ :- ਉੱਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਕਮਾਲ ਨੇ ਰਾਇ ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤੋਸ਼ੇਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਰਾਜ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਅਹਿਦਨਾਮਾ ਸਹੀ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹ. ਬਰੇਰਟੋਨ ਜੋ ਉਪਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸੀ ਸੰਨ ੧੮੫੪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਦੇਖੀ ਸੀ। ਇਸ ਉੱਪਰ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਦੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਚਿੱਠੀ ਹਜੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

Transcription on blade of the
Guru Gobind Singh's Sword
(Gurunano Chee)

(ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ)

ਅਗਨਿ ਪੁਰਖ ਕੀ ਰਾਇਆ ਆਨੈ
ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਉਤਾਰ ਖਾਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
ਸਰਬ ਲੋਹ ਕੀ ਰਾਇਆ ਆਨੈ

(ੴ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ)

ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਉਤਾਰ ਖਾਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
(Persian) ੨੨

ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਉਤਾਰ ਖਾਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
- ੧੦/੧੧/੧੮੫੪ -

ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਉਤਾਰ ਖਾਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
- ੧੦/੧੧/੧੮੫੪ -

LORDIANA
Dy. Commissioner's office
The 10th May 1854.

Sol. R. C. Temple
Secretary.

Sol. H. Breton
Dy. Commissioner

First Notice: The above opening lines of Akaal Ustat were also inscribed on Guru Ji's personal sword which he later gifted to Rai Kalaan. This sword (*Sri Sahib*) was later in the Maharaja Ranjit Singh's Toshakhana (treasury) and upon the signing of the Treaty of Lahore by Maharaja Duleep Singh, this sword was brought to England

but before it was sent, H.Brereton the deputy commissioner of Ludhiana inspected the sword and wrote a letter dated 1854AD mentioning the Gurbani inscribed. This letter has been shown above¹³. (Source: The Granth of Guru Gobind Singh by GS Mann and K Singh).

ਦੂਜੀ ਸੂਚਨਾ :- ਜੈਸੀ ਉਪਰ ਲਿਖੀ ਗੁਰਬਾਨੀ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਸੀ ਵੈਸੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਆਇਨਾ ਉਪਰ ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਇਹ ਚਾਰ ਆਇਨਾ ਜੋ ਇਕ ਅੰਗ ਰਖਸ਼ਕ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਭੰਗਾਨੀ ਦੇ ਜੁੱਧ ਪਹਿਨਿਆ ਸੀ। ਸਾਹਮਣੇ ਤਵੇ ਉਪਰ ਮੂਲ ਮੰਤਰ (ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ਤਕ) ਪਿਛੇ ਜਾਪ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੰਗਲ, ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਰਖਿਆ ਦੇ ਸਬਦ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਛੰਦ ਸੋਨੇ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹੈ। ਇਹ ਚਾਰ ਆਇਨਾ ਹੁਣ ਪਟਿਆਲਾ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

Second Notice: Just like the above stanzas of Gurbani are inscribed on Guru Gobind Singh Ji's tulwar, similarly Guru Ji's Char Aina (mirror armour, a cuirass) had the similar inscription in gold. The front plate had the Mool Mantar (Ik Oangkar till Nanak Hosi Bhi Sach), back plate the invocations of Jaap Sahib, right plate having Rakhia de Shabad which are read during Kirtan Sohila and left plate having Akaal Ustat. This Char Aina is currently in the royal collection of Patiala. (Source: Sikh Heritage: Ethos & Relics by Bhayee Sikandar Singh and Roopinder Singh).

¹³ The similar has been written in Sikhian Di Tarikhi Tabrukat (Punjabi) Historical Relics of the Sikhs by Shamsher Singh Ashok. Published by SGPC.

ਤੀਜੀ ਸੂਚਨਾ :- ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਦੇ ਆਦਿ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਵਾਕ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹਸਤ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਪਾਠ ਲਿਖਾਰੀ ਜੀ ਤੋਂ ਲਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਫੁੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਨੇ ਇਹ ਟੁਕ ਚਾੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਤਾਰ ਖਾਸੇ ਦਸਤਖਤ ਕਾ ਪਾਤਸਾਹੀ ੧੦ ' ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਾਫ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:-

Third Notice: According to Pandit Narain Singh and other scholars of the time, in the beginning of Akaal Ustat, Sri Guru Gobind Singh Ji has written the above hymns in His own handwriting. The scribe, Bhai Mani Singh Shaheed, then wrote the following hymns as Guru Ji narrated¹⁴. Thus this explains why the next line has been written. However, there can be a second interpretation as follows;

Note: Learn to unlearn. The earlier wordings of 'ਉਤਾਰ ਖਾਸੇ ਦਸਖਤ ਕਾ ॥' can mean that the above special (Khas) quatrain is the supplication towards Almighty and the following, 'ਆਗੈ ਲਿਖਾਰੀ ਕੇ ਦਸਖਤ ॥' be the derivation of Almighty's qualities and praises. Meaning, Guru Ji has given more importance (by naming it *Khas*- special) in the supplication towards Almighty rather than understanding the qualities and praises of the infinite which is also shown at the end where these composition ends abruptly denoting that the praises are endless. But in order to reach to the level of complete submission (in order to perform a supplication), the need for knowing the greatness of Almighty is paramount. Only if one understands that Almighty is infinite and everything will it be able to be in complete submission (learn to unlearn). So, in order to reach the level of submission and love, one needs to learn to shun the self (*Haumai*) and by loosing, the finite becomes infinite. Whilst, mentioning praises, there has to be a self but in supplication there need not be self. Thus, Guru Ji like in many of His composition performs a supplication (*Ardas*) before beginning His poetry to make us understand that nothing is greater than complete submission where love proliferates. Guru Ji mentions *Nirgun* (without attributes) and then expands on the *Sargun* (with attributes) to make ignorant beings like us to understand the vastness.

In the similar manner, our Mool Mantar is divided between the composition of Almighty and Guru Nanak Dev Ji. Wherein, 'ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥' is the gift of Almighty and the following '॥ ਜਪੁ ॥ ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥ ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥੧॥' is the composition of Sri Guru Nanak Dev Ji. The earlier lines of Mool Mantar dwells in the nature of Almighty beyond the creation not taking into consideration of Maya (i.e. time) but the following lines by Guru Nanak not only includes the nature of Almighty within Maya- the creation but also includes His name. So, the earlier lines mentions Almighty in *Nirgun* and the following by Guru Nanak is of *Sargun*. Thus, forming

¹⁴ Interestingly, in the Patna Sahib 1698AD manuscript (shown later in the book) there is no wording of Aage Likhari Ke Daskhat.

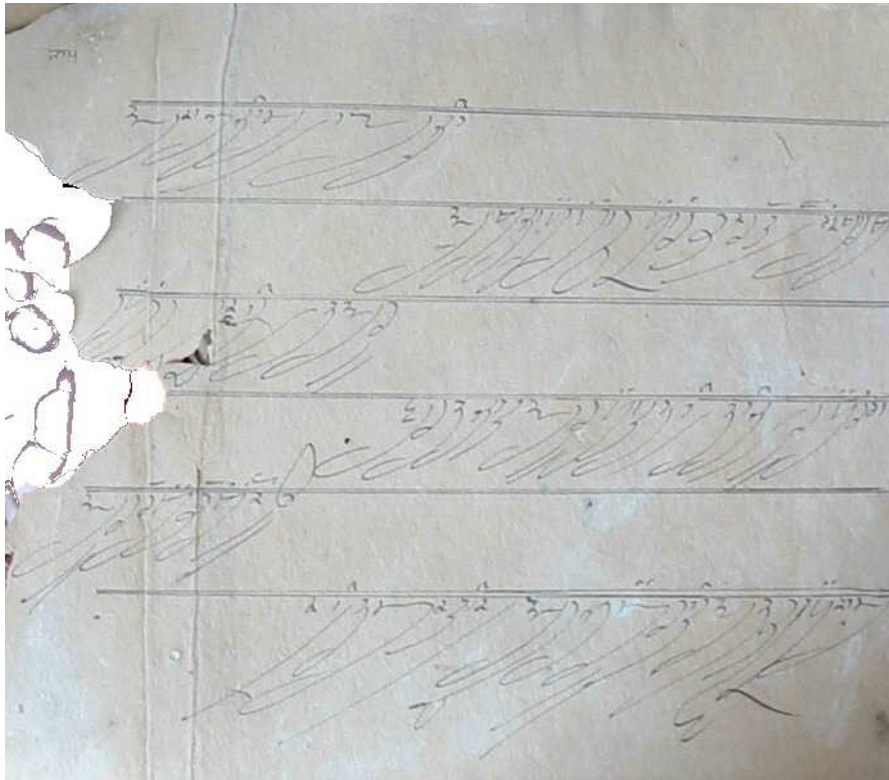
the Mool Mantar. Similarly, Almighty is one, omnipresent, omniscient but it is Nirgun and Sri Guru Nanak Dev Ji is the Sargun form of Almighty.

Note: Guru Gobind Singh Ji's handwritten Sri Dasam Granth. According to newer findings, there are various manuscripts in the notable collections of important families where Guru Ji has written his composition with his own hands that has not been studied previously. Till date, we have seen multiple manuscripts with the distinctive handwriting of Guru Ji namely, Jaap Sahib, Bachitar Natak, Chandi Charitr Ukt Bilas, Chandi Charitr II, Chandi Di Vaar, Gian Parbodh, Chaubis Avtar, Charitropakhyan and Sri Guru Granth Sahib Ji¹⁵. This would mean that Guru Ji did not only utter but even wrote the compositions Himself.

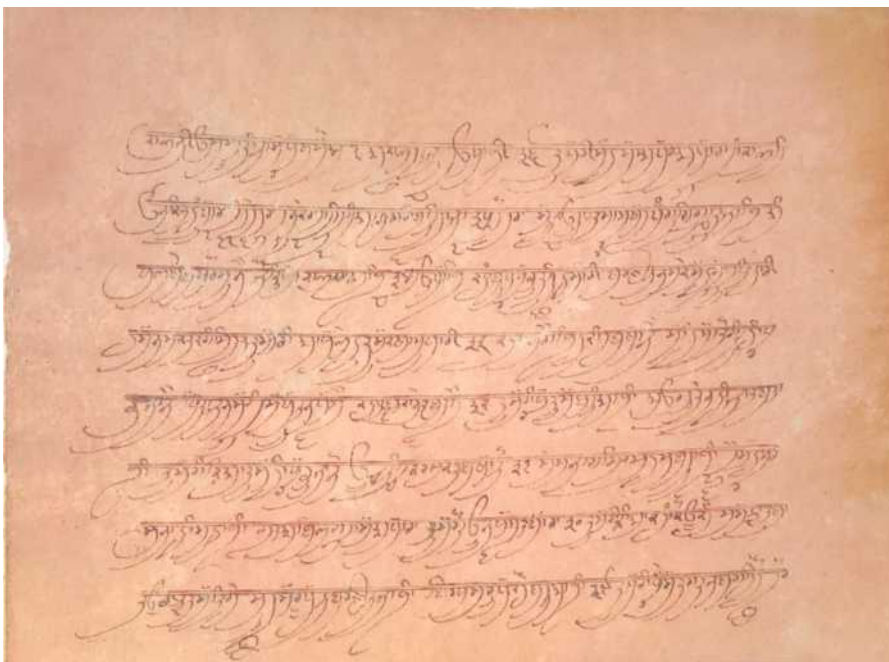
The following are some of the pages of the manuscript with the Gurbani of Sri Guru Gobind Singh Ji in His own distinctive handwriting. The script in the following ang (pages) has been verified and cross-checked¹⁶ with the Hukamnamas issued by Guru Ji, Guru Ji's Nisan (mark) on the manuscripts of Sri Guru Granth Sahib (SGGS), Khas Patras (special pages) in the manuscripts of Sri Dasam Granth and the manuscript of SGGS written by the Guru. This will be dealt in detail with the transliteration in modern Gurmukhi script in our forthcoming book, Sri Dasam Granth Sahib: Facts Beyond Doubt.

¹⁵ This manuscript of Sri Guru Granth Sahib Ji is entirely written by Sri Guru Gobind Singh Ji and it is known as the Anandpuri manuscript of Sri Guru Granth Sahib Ji circa 1687AD (not to be confused with the Anandpuri manuscript of Sri Dasam Granth Sahib circa 1695/1696AD). This manuscript was restored and digitized by late Manohar Singh Marco.

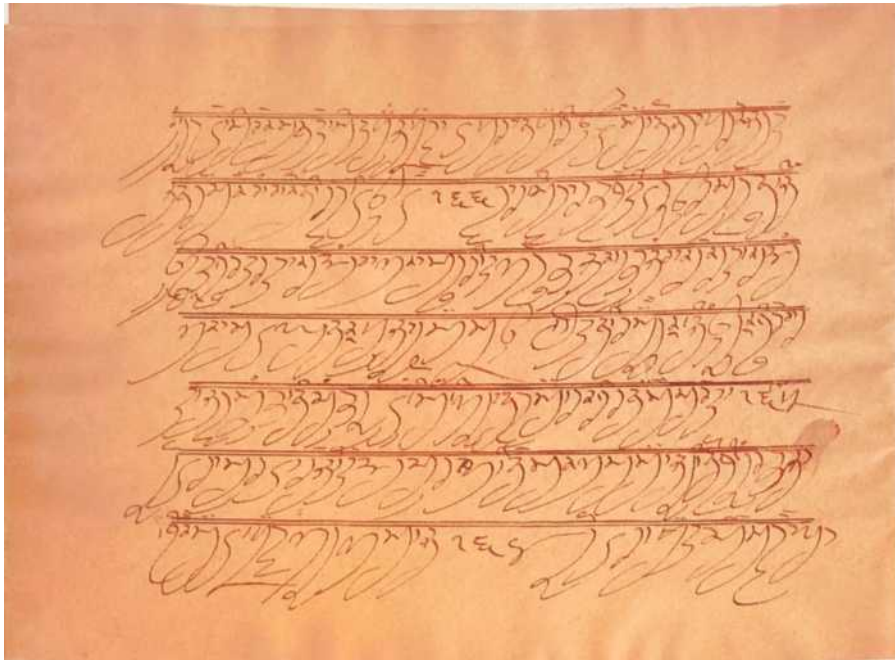
¹⁶ Similar effort was conducted by Randhir Singh and published by SGPC in 1962 (3rd edition) in which upon examining the Khas Patras on Bhai Mani Singh Ji's Bir, Sangrur Bir and Patna Sahib Bir, he mentions that it is without doubt Guru Ji hand wrote Sri Dasam Granth Sahib (Ref: Sri Guru Gobind Singh Ji Di Shabad Murat Dasven Patshah De Granth by Randhir Singh pg. 15)

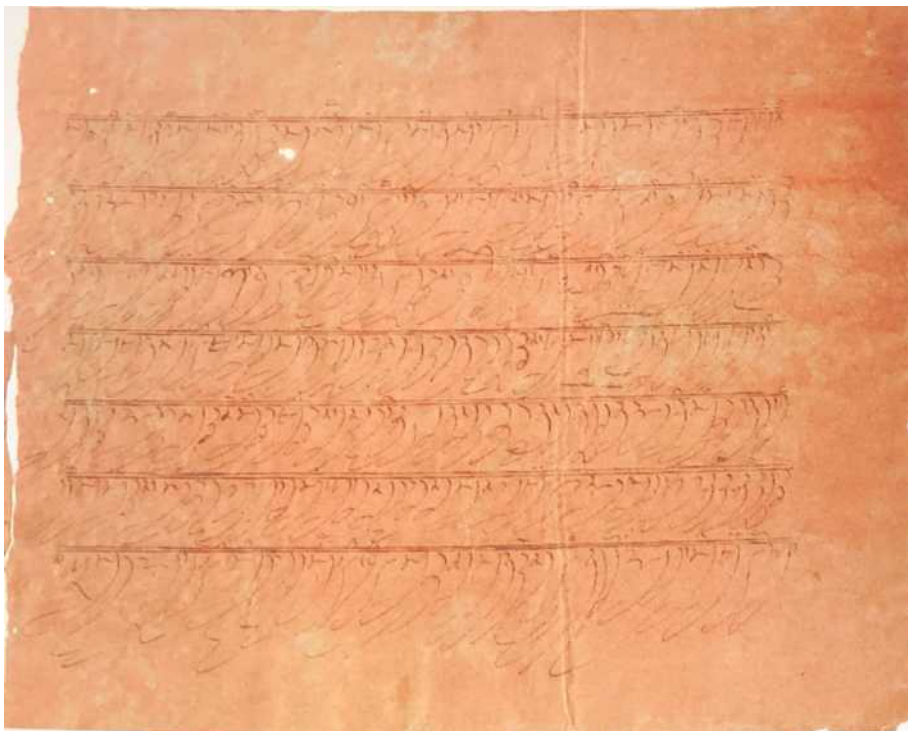
Jaap Sahib- The first ang (page) with the opening stanza, ਅਕਾਲ ਜੀ ਸਹਾਯ ਜੀ

Bachitar Natak- Chapter of author's lineage (Kav Bans). Stanza 1-8

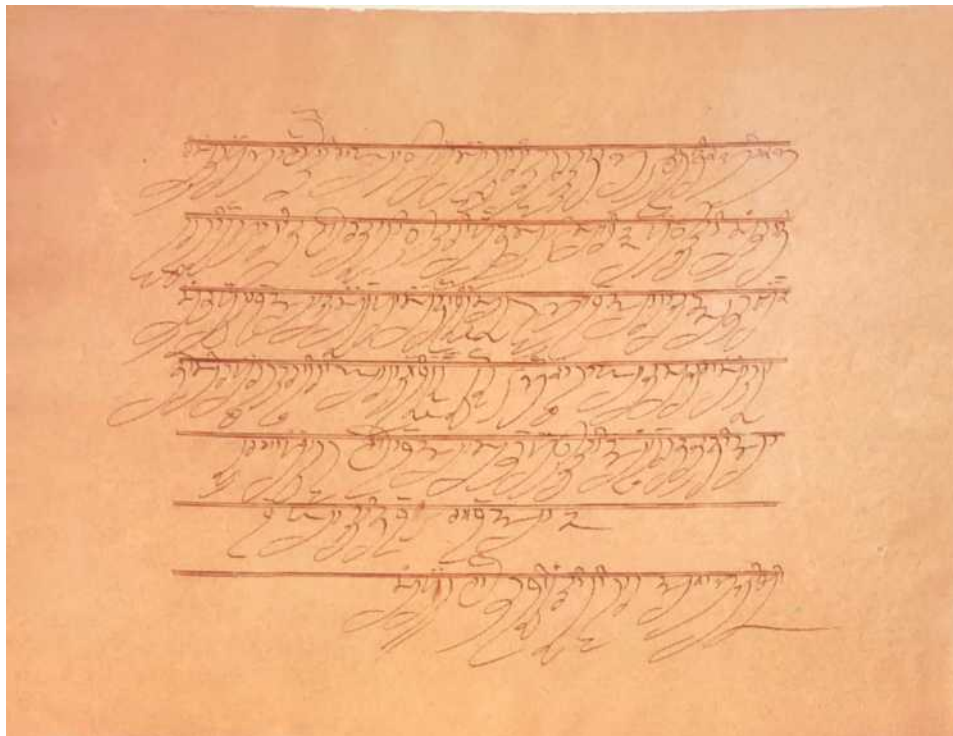
Chandi Charitr Ukt Bilas- Chapter 3, Stanza 68-70

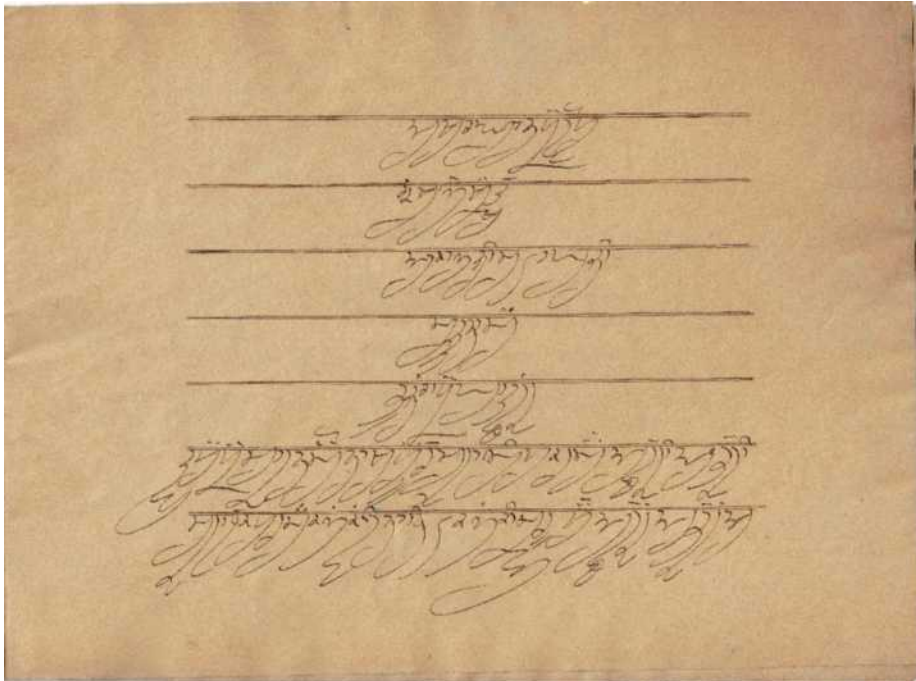
The last stanza has the Sikh National Anthem: Deh Shiva Bar Mohe Ehe.. (Part of Chandi Charitr Ukat Bilas stanza number 231)

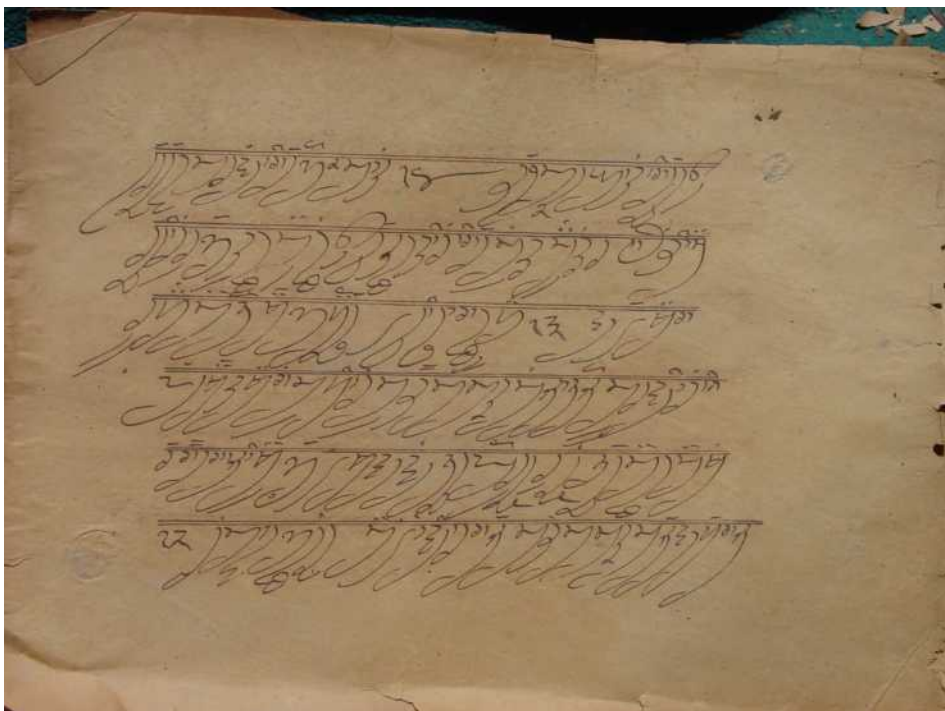
Chandi Charitr II- Chapter 6, Stanza 209-213

Chandi Di Vaar – Concluding Ang (page), Stanza 54-55

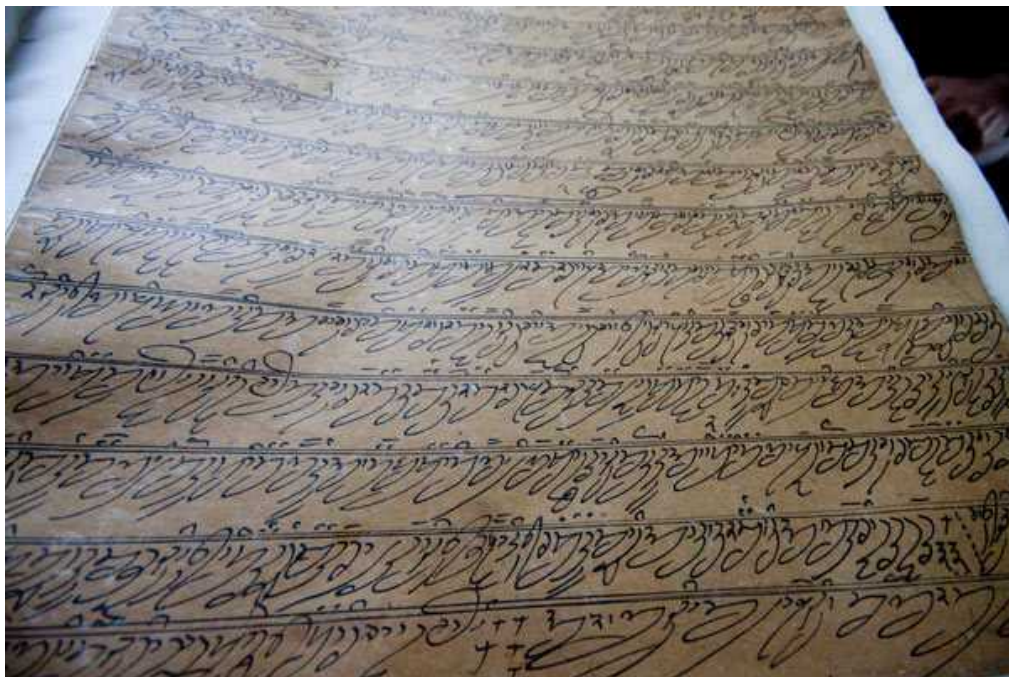
Gian Parbodh- Commencement with opening lines 'ਅਕਾਲ ਜੀ ਸਹਾਯ ਜੀ'

Chaubis Avtar- Mach Avtar, Stanza 42-45

Charitropakhyan- Invocation, Stanza 1-2

Sri Guru Granth Sahib Ji Ang 317-318

ਆਗੈ ਲਿਖਾਰੀ ਕੇ ਦਸਖਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਆਗੈ-next, following । ਲਿਖਾਰੀ- scribe । ਦਸਖਤ- signature, mark, writes ।

Guru Gobind Singh Ji now narrates the following hymns while Bhai Mani Singh Shaheed scribes the final copy¹⁷.

ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਚਉਪਈ ॥

By Your Grace. Chaupai:

ਪ੍ਰਣਵੋ ਆਦ ਏਕੰਕਾਰਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪ੍ਰਣਵੋ-ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, my salutation । ਆਦ- primal ।

ਮੈ ਪਹਿਲਾਂ ਏਕੰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

I prostrate before Almighty who is One and the creator, sustainer and destroyer.

ਜਲ ਥਲ ਮਹੀਅਲ ; ਕੀਓ ਪਸਾਰਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਲ ਥਲ- ਜਲ ਦਾ ਥੱਲਾ (ਪਤਾਲ), ocean's bed (underworld) । ਮਹੀ- ਧਰਤੀ, land ।

ਜਿਸ ਨੇ ਪਤਾਲ, ਧਰਤੀ ਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

He who created the vast nature containing water, underworld, earth and sky.

ਆਦ ਪੁਰਖ ; ਅਬਗਤ ਅਬਨਾਸੀ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਬਗਤ- (ਅਬਯਕਤਿ) ਦੇਹ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਨਿਰਾਕਾਰ, with no body ।

ਜੋ ਸਾਰੇ ਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਮੁੱਢ ਹੈ, ਦੇਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਨਾਸ਼ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ।

He is Primal Being, without a fixed physical form and indestructible.

¹⁷ An evidence to support this is within the Bhai Mani Singh Shaheed's combined manuscript of Sri Guru Granth Sahib Ji and Sri Dasam Granth Sahib Ji currently in Delhi, India wherein after attaching Guru Gobind Singh Ji's 8 Khas Patras, Bhai Sahib Ji writes, 'ਉਤਾਰਾ ਖਾਸ ਦਸਤਖਤ ਕਾ' (*Copy of the special script*) before he transliterates the Khas Patra into normal Gurmukhi script. (Ref: Puratan Bidan Te Vichar by Harnam Das Udasi 1969AD)

ਲੋਕ ਚੱਤ੍ਰ ਦਸ ; ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ॥੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚੱਤ੍ਰ ਦਸ- (ਚਤਰ-ਚਾਰ+ਦਸ) ਚੌਦਾਂ, Chatar can be broken down into 2 words:

4 (Char) + 10 (Das)=14 । ਪ੍ਰਕਾਸੀ- ਚਾਨਣਾ ਹੈ, illuminance ।

ਚੌਦਾਂ^{੧੮} ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦੀ ਜੋਤ ਦਾ ਚਾਨਣਾ ਹੈ।

His light (form of life) pervades in all the fourteen realms (seven skies and seven underworlds) which means Almighty's presence as form of life exist in within the entire creation of universe.

ਹਸਤ ਕੀਟ ਕੇ ; ਬੀਚ ਸਮਾਨਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਹਸਤ- ਹਾਥੀ, elephant। ਕੀਟ- ਕੀੜੀ, ant।

ਜੋ ਹਾਥੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੀੜੀ ਤੱਕ, ਸਭ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਨ ਸੱਤਾ ਕਰਕੇ ਪੂਰਨ ਹੈ।

His existence is equally the same within an elephant and an ant. Almighty exists completely in each of His creation.

ਰਾਵ ਰੰਕ ; ਜਿਹ ਇਕਸਰ ਜਾਨਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਾਵ- ਧਨਵਾਨ, wealthy। ਰੰਕ- ਨਿਰਧਨ, poor। ਇਕ ਸਰ- ਇਕੋ ਜਿਹਾ, equally, without discrimination।

ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਰਾਵ ਰੰਕ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

He recognises rich and poor equally means that the existence of Maya do not influence Him in anyway as He is the creator of Maya.

Similarly, Sri Guru Arjan Dev Ji says;

ਰੰਕੁ ਰਾਉ ; ਜਾ ਕੈ ਏਕ ਸਮਾਨਿ ॥ ਕੀਟ ਹਸਤਿ ; ਸਗਲ ਪੂਰਾਨ ॥

(੮੬੩-੧੧, ਗੋਂਡ, ਮਃ ੫)

The beggar and the king are all the same to Him. He sustains and fulfills both the ant and the elephant.

ਅੱਦ੍ਰੁ ਅਲਖ ; ਪੁਰਖ ਅਬਿਗਾਮੀ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅੱਦ੍ਰੁ- ਦਵੈਤ ਬਿਨਾ, without dualism। ਅਬਿਗਾਮੀ- (ਅਬਗਮ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਗਿਆਨ) ਯਥਾਰਥ ਗਿਆਨ ਵਾਲਾ, firm knowledge meaning knowledgeable।

ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਨਾ ਜਾਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਪੁਰਖ ਅਤੇ ਯਥਾਰਥ ਗਿਆਨੀ ਹੈ,

He is beyond doubt, He is beyond anyone's grasp, He is the Universal sustainer and He is with the ultimate knowledge.

¹⁸ ਸੱਤ ਅਕਾਸ਼- ਭੂ, ਭੂਵ, ਸਵ, ਮਹ, ਜਨ, ਤਪ ਅਤੇ ਸਤਯ।

ਸੱਤ ਪਤਾਲ- ਅਤਲ, ਸੁਤਲ, ਬਿਤਲ, ਤਲਾਤਲ, ਮਹਾਤਲ, ਰਸਾਤਲ, ਅਤੇ ਪਤਾਲ। ਇਹ ਚੌਦਾਂ ਲੋਕ ਹਨ।

ਸਭ ਘਟ ਘਟ ਕੇ ; ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਘਟ- ਸਰੀਰ, body। ਅੰਤਰਜਾਮੀ- ਅੰਦਰ ਦੀ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ, one who possesses the faculty of knowing other's thoughts and feelings।

ਜੋ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

He is the knower of the body and hearts of each one.

ਅਲਖ ਰੂਪ ਅਛੈ ਅਨਭੇਖਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਛੈ- ਨਾ ਨਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, indestructible। ਅਨਭੇਖਾ- ਭੇਖ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, without any particular outfit। ਨਿਆਰਾ- ਅਲੱਗ, ਵੱਖਰਾ, distinct।

ਜੋ ਅਲੱਖ ਰੂਪ ਨਾਸ ਰਹਿਤ ਹੈ।

His form is beyond description, beyond destruction and without a peculiar outfit related to any particular sect or faith.

ਰਾਗ ਰੰਗ ; ਜਿਹ ਰੂਪ ਨ ਰੇਖਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਾਗ- ਪ੍ਰੀਤਿ, affection। ਰੰਗ- ਪ੍ਰੇਮ, ਖੁਸ਼ੀ, love, happiness। ਰੂਪ- form। ਰੇਖਾ- destiny, lines on the palm, forehead and feet।

ਜਿਸ ਦਾ ਰਾਗ ਰੰਗ ਤੇ ਰੂਪ ਰੇਖ ਨਹੀ ਹੈ।

He is beyond all physical affections, colours, forms and destinies.

ਬਰਨ ਚਿਹਨ ; ਸਭਹੂੰ ਤੇ ਨਿਆਰਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਿਆਰਾ- ਅਲੱਗ, ਵੱਖਰਾ, distinct।

ਜੋ ਵਰਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਆਦਿਕ ਸਭਨਾ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਹੈ।

He is beyond all caste and any particular religious mark.

ਆਦ ਪੁਰਖ ; ਅਦ੍ਵ ਅਬਕਾਰਾ ॥੩॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਬਕਾਰਾ- with no vices (lust, anger, greed, attachment, ego)।

ਜੋ ਸਾਰੇ ਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਮੁੱਢ ਹੈ, ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

He is Primal, the universal sustainer, beyond doubt and vices.

ਬਰਨ ਚਿਹਨ ; ਜਿਹ ਜਾਤ ਨ ਪਾਤਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਰਨ- ਜਾਤਿ, ਰੂਪ, ਰੰਗ, caste, form, colour। ਚਿਹਨ- ਚਿੰਨ੍ਹ, ਲੱਛਨ, distinctive feature, characteristic qualities।

ਜਿਸ ਦਾ ਬਰਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਜਾਤ ਤੇ ਪਾਤ ਨਹੀ ਹੈ।

He does not belong to any caste nor His physical form can be contained in any insignia. He has no particular race nor any social class.

Similarly, Sri Guru Arjan Dev Ji says;

ਤੂੰ ; ਵਰਨਾ ਚਿਹਨਾ ਬਾਹਰਾ ॥ (੭੪-੧੨, ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਮਃ ੫)

You are without color or mark.

ਸੱਤ੍ਰੁ ਮਿੱਤ੍ਰੁ ; ਜਿਹ ਤਾਤ ਨ ਮਾਤਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੱਤ੍ਰੁ- ਵੈਰੀ, opponent, enemy। ਮਿੱਤ੍ਰੁ- ਦੋਸਤ, friend। ਤਾਤ- ਪਿਤਾ, father। ਮਾਤਾ- mother।

ਜਿਸ ਦਾ ਵੈਰੀ, ਮਿੱਤ੍ਰੁ, ਪਿਤਾ ਤੇ ਮਾਤਾ ਨਹੀ ਹੈ।

None is an enemy or a friend to Him nor He has a father or mother.

ਸਭ ਤੇ ਦੂਰਿ ; ਸਭਨ ਤੇ ਨੇਰਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੂਰਿ- furthest। ਸਭਨ- all। ਨੇਰਾ- near।

ਜੋ ਸਭਨਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਅਤੇ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ।

He is the nearest and farthest of all.

ਜਲ ਥਲ ਮਹੀਅਲ ; ਜਾਹ ਬਸੇਰਾ ॥੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਲ- water। ਥਲ- land। ਮਹੀਅਲ- space, ether।

ਜਿਸ ਦਾ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵਸੇਬਾ ਹੈ।

He is present everywhere on earth, water and within the ether wherever the creation exist (omnipresent)

ਅਨਹਦ ਰੂਪ ; ਅਨਾਹਦ ਬਾਨੀ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਹਦ- (ਅਨ+ਹੱਦ) ਅਪਾਰ, (An=Beyond, Had=Limit), Infinite। ਅਨਾਹਦ ਬਾਨੀ- (ਅਨ+ਆਹਤ) ਸੱਟ, ਠੋਕਰ, (An= without, Aahat= sound/noice) ਉਹ ਅਵਾਜ਼ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸੱਟ ਠੋਕਰ ਜਾਂ ਰਗੜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਵੇ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਯੋਗੀ ਲੋਕ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਸੁਣਦੇ ਹਨ। the sound which is produced without any instrument and percussion. It is usually heard in the Dasam Duar (tenth door- opening of our body) area.

ਅਪਾਰ ਰੂਪ ਵਾਲਾ, ਅਨਾਹਤ ਬਾਨੀ ਵਾਲਾ ।

His form is without limit and His hymns resounds unstruck endlessly.

Note: The unstruck sound (ਅਨਾਹਦ). The Yogis believe to have listened in the Dasam Duar are akin to the following:

No.	Instrument	Description
I.	ਕਿੰਗਰੀ	Music of Kingri (stringed chodophone)
II.	ਵੀਣਾ	Music playing from Veena (multistringed chordophone)
III.	ਮ੍ਰਿਦੰਗ	Sound of percussions from a Mridangam
IV.	ਮੁਰਲੀ	The sound of a flute
V.	ਸੰਖ	The sound of a conch being blowed

ਚਰਨ ਸਰਨ ; ਜਿਹ ਬਸਤ ਭਵਾਨੀ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭਵਾਨੀ- ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਮਾਇਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਜਗਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, Maya, the power by which this creation is formed।

ਜਿਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਓਟ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਵਸਦੀ ਹੈ।

Maya (the entire physical wealth of the universe) dwells in the sanctuary of His feet.

Note: Bhavani. The meanings of the word ‘ਭਵਾਨੀ’ (Bhavani) has been explained by Guru Ji in His Chaubis Avtar;

ਪ੍ਰਥਮ ਕਾਲ ਸਭ ਜਗ ਕੋ ਤਾਤਾ ॥ ਤਾ ਤੇ ਭਯੋ ਤੇਜ ਬਿਖਯਾਤਾ ॥

First of all the Almighty created the form of Kal which is the father of whole creation and from Him emerged tremendous radiance,

ਸੋਈ ਭਵਾਨੀ ਨਾਮੁ ਕਹਾਈ ॥ ਜਿਨਿ ਸਿਗਰੀ ਯਹ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਉਪਾਈ ॥੨੯॥

which was known by the name of Bhavani. Who further created this universe.

From the above it can be made clear that from the Sargun (with attributes) Almighty, *Kal*, the time took its form and from it, an energy of tremendous radiance was created. This energy is Bhavani or Maya as the whole creation if seen from an 'entity' or 'self' is Maya¹⁹. But Almighty- the creator of *Kal* (*Mahakal*) is still the Master.

ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ; ਅੰਤੁ ਨਹੀ ਪਾਇਓ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਸਨ- Vishnu। ਅੰਤ- end। ਪਾਇਓ- attain।

ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੇ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀ ਪਾਇਆ

Deity Brahma and Vishnu do not know His end means they fail to comprehend him.

ਨੇਤ ਨੇਤ ; ਮੁਖ ਚਾਰ ਬਤਾਇਓ ॥੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮੁਖਚਾਰ- ਚੌਹਾਂ ਮੂੰਹਾਂ ਨਾਲ, four faced- Brahma।

ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੌਹਾਂ ਮੂੰਹਾਂ ਨਾਲ ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

The deity with four faces (Brahma) pronounce Him endless and limitless.

ਕੋਟਿ ਇੰਦ੍ਰ ; ਉਪਇੰਦ੍ਰ ਬਨਾਏ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਉਪਇੰਦ੍ਰ-(ਉਪਦਰ) ਅਦਿਤਿ ਦੇ ਪੇਟੋਂ ਕਸ਼ਯਪ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਇੰਦਰ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ, ਵਾਮਨ

ਅਵਤਾਰ, The son of Kashap and Aditi, younger brother of Indra।

ਜਿਸ ਨੇ ਕਰੋੜਾਂ ਹੀ ਇੰਦਰ ਤੇ ਵਾਮਨ ਅਵਤਾਰ ਬਣਾਏ ਹਨ।

He has created millions of Deity Indras (The King of Heaven) and Upinder (Mother: Aditi, Father Kashyap, younger brother of Deity Inder and he is also known as Vaman (Dwaft) Avtaar).

ਬ੍ਰਹਮਾ ਰੁਦ੍ਰ ; ਉਪਾਇ ਖਪਾਏ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰੁਦ੍ਰ-ਸ਼ਿਵ, Shiva। ਉਪਾਇ-created। ਖਪਾਏ-destroyed।

ਜੋ ਬ੍ਰਹਮਾ ਤੋਂ ਸ਼ਿਵਜੀ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਤੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

With His power and consensus Brahma creates and Shiva destroys.

The original meaning of Rudra is "to cry", because Shiva cried (Rud) as soon as he was born and Brahma named him as such²⁰. There are 11 sects of Rudras, Shiva being one of them.²¹

¹⁹ Maya is only non-existent if the 'entity' seeing it does not exist. Which means, in the state of no Haumai (I-ness), there is no 'self' and there is a union of Atma with Parmatma thus the being is liberated from the clutches of Maya or Bhavani and it resides in his feet (forever at his service).

²⁰ Shatapatha Brahmana, Yajur Veda

²¹ In Mahabharata Lord Krishna tells why Lord Shiva is also called Rudra: Since he burns and oppresses, is keen and fierce, and endowed with great energy, and is engaged in eating flesh and blood and marrow, he is said to be

ਲੋਕ ਚੱਤ੍ਰ ਦਸ ; ਖੇਲ ਰਚਾਇਓ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚੱਤ੍ਰ ਦਸ- Chatar- 4; Das- 10= 14 । ਲੋਕ-region, worlds ।

ਚੌਦਾਂ ਲੋਕ ਅਪਣੀ ਖੇਡ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ।

Fourteen-region of universe are all His created play.

The seven higher regions are:

Sat/ Brahma Lok; Tap Lok; Jan Lok; Mahar Lok; Svar Lok; Bhuvar/Pitri Lok; Bhur Lok (Earth)

The seven lower regions are:

Atal Lok; Vital Lok; Satal Lok; Talatal Lok; Mahatal Lok; Rasatal Lok; Patal Lok.

ਬਹੁਰ ਆਪ ਹੀ ; ਬੀਚ ਮਿਲਾਇਓ ॥੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਿਲਾਇਓ- merges ।

ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਪਣੇ ਵਿਚ ਹੀ ਉਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਟ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ।

He first creates it and then coalesces (merges) it unto Himself

ਦਾਨਵ ਦੇਵ ; ਫਨਿੰਦ ਅਪਾਰਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦਾਨਵ- ਦੈਤ, ਰਾਕਸ਼, ਬੁਰੇ ਆਦਮੀ, demons, immoral people । ਫਨਿੰਦ- (ਫਣੀਂਦ੍ਰ) ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ, Seshnag ।

ਜਿਸ ਨੇ ਬੇਅੰਤ ਹੀ ਦੈਤ, ਦੇਵਤੇ, ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ।

He is the creator of innumerable demons, deities and Sesh Nag (a snake with a thousand heads who is believed to recite 2000 new names of Almighty daily and is seat for Vishnu)

Rudra. [Anushasana Parva Section CLXI]. One of the etymological [Nirukta] meaning is given as: रुद्रं द्रावयतिति रुद्रः Rudam Dravayetiti Rudraha: ie. One who takes away the Grief/Misery[Rodanam] of Samsara is called Rudra.

ਗੰਧਰਪ ਜੱਛ ; ਰਚੈ ਸੁਭ ਚਾਰਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗੰਧਰਪ- ਦੇਵ ਲੋਕ ਦੇ ਗਵੱਯੇ, ਜੋ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ੬੩੩੩ ਹਨ ਅਤੇ ‘ਮੁਨਿ’ ਤੇ ‘ਪ੍ਰਧਾ’ ਦੇ ਪੇਟੋਂ, ਕਣੂ ਰਿਖੀ ਤੋਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੈ ਪਰ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਤੋਂ ਲਿਖੀ ਹੈ, Singers of the heaven whose count is 6,333 and believed to have been produced by Kannu Rikhi. However, Vishnu Puran states that they are formed from Bharmā²². I ਜੱਛ- (ਯੱਖਯ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਖਾਸ ਜਾਤੀ, ਗਹਯਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਕੁਬੇਰ ਹੈ, a subset of deities whose master is Kuber I ਸੁਭ ਚਾਰਾ- ਸੁੰਦਰ ਚਾਰ ਖਾਣੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵ, beautiful four categories of creation I

ਗੰਧਰਬ, ਜੱਛ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਚਾਰ ਖਾਣੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵ ਰਚੇ ਹਨ।

He is the creator of the singers in heaven (Gandhrab - in total of 6,333), Yaksha²³ (Jasch) and all the four (4) categories of creation (Andej, Jeraj, Setaj & Utbhuj).

ਭੂਤ ਭਵਿਖ ; ਭਵਾਨ ਕਹਾਨੀ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਤ- ਬੀਤ ਚੁਕਾ ਸਮਾ, past I ਭਵਿਖ- ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ, future I ਭਵਾਨ- ਵਰਤਮਾਨ ਸਮਾਂ, present I

ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦੀ ਕਥਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

His discourses has been uttered in the past and now in present and will be continue in future.

ਘਟ ਘਟ ਕੇ ; ਪਟ ਪਟ ਕੀ ਜਾਨੀ ॥੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਟ ਪਟ- ਗੁਪਤ ਤੋਂ ਗੁਪਤ, confidential, unrevealed I

ਅਤੇ ਜੋ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੁਪਤ ਤੋਂ ਗੁਪਤ ਗੱਲ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

He is the knower of all human hearts, therein all the thoughts as well.

ਤਾਤ ਮਾਤ ; ਜਿਹ ਜਾਤ ਨ ਪਾਤਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤਾਤ- ਪਿਤਾ, father I ਮਾਤ- ਮਾਂ, mother I ਜਾਤ- caste I ਪਾਤਾ- social standing I

ਜਿਸ ਦਾ ਪਿਓ, ਮਾਂ ਤੇ ਜਾਤ ਬਿਰਾਦਰੀ ਨਹੀ ਹੈ

He has neither mother nor father nor any caste and social class.

²² In another place in the same Purana, it is also mentioned that they were the offspring of Kashyap and Arishtā, and therefore grandchildren of Brahmā. The Padma Purāna speaks of them as the children of Vach.

²³ Jachchh or Yaksha - a sect of deities whose master is Kuber (the Almighty of riches and treasures). In accordance to Vishnu Puran their origins are believed to be from Brahma's hunger thoughts. The female counterpart of Yaksha is Yakshini. Their task is to caretake the hidden treasures. ਵਿਸ਼ਨ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ-ਇਕ ਵੇਰੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ, ਉਸ ਤਮੇ ਬ੍ਰਿਤੀ ਤੋਂ ਜੱਛ ਪੈਦਾ ਹੋਏ

Sri Guru Nanak Dev Ji says in Raag Sorath;

ਨਾ ਤਿਸੁ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਬੰਧਪ ; ਨਾ ਤਿਸੁ ਕਾਮੁ ਨ ਨਾਰੀ ॥

He has no mother, father, sons or relatives; He is free of sexual desire; He has no wife.

ਅਕੁਲ ਨਿਰੰਜਨ ਅਪਰ ਪਰੰਪਰੁ ; ਸਗਲੀ ਜੋਤਿ ਤੁਮਾਰੀ ॥੨॥ (597-7, ਸੋਰਠਿ, ਮਃ 1)

He has no ancestry; He is immaculate. He is infinite and endless; O Almighty, Your Light is pervading all. ||2||

ਏਕੁ ਰੰਗ ; ਕਾਹੂ ਨਹੀ ਰਾਤਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਏਕੁ ਰੰਗ- ਸਮਾਨ, ਜੋ ਅੰਦਰੋਂ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਸਾਫ ਦਿਲ ਵਾਲਾ, equality, constant, one who is in a state of parity from within। ਰਾਤਾ-ਮੋਹ ਕਰਨਾ, having attachments।

ਜੋ ਸਭ ਨਾਲ ਇਕੁ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਰਾਗ ਦਵੈਤ ਨਹੀ ਕਰਦਾ।

He remains in constant state without any attachment.

ਸਰਬ ਜੋਤ ਕੇ ; ਬੀਚ ਸਮਾਨਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਰਬ ਜੋਤ-ਸਭ ਨੂੰ ਚਾਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸੂਰਜ, ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਆਦਿਕ, illuminator (e.g. sun, moon, stars, etc.)।

ਜੋ ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਰਿਹਾ ਹੈ।

He permeates in all the sources of light (Sun & Moon).

ਸਭਹੂੰ ; ਸਰਬ ਠੌਰ ਪਹਿਚਾਨਾ ॥੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਭ-all। ਹੂੰ-(ਹੁਨ) ਸਮਾਂ, times। ਪਹਿਚਾਨਾ-recognised।

ਅਸਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸਮਿਆਂ ਤੇ ਸਭਨਾ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਪਛਾਣਿਆ ਹੈ।

Guru Gobind Singh Ji says, I recognised Him during all times and in all places.

The above qualities of Almighty has been described by Bhai Gurdas Ji in his Kabitt;

ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਿਰਾਧਾਰ ਨਿਰਾਹਾਰ ਨਿਰਬਿਕਾਰ ; ਅਜੋਨੀ ਅਕਾਲ ਅਪਰੰਪਰ ਅਭੇਦ ਹੈ ॥

The eternal form of Almighty whose embodiment is the True Guru; is formless, support of all, who has no desire of any food, who is free from all vices, free from the cycle of birth and death, imperishable, limitless, and one who cannot be fathomed.

ਨਿਰਮੋਹ ਨਿਰਬੈਰ ਨਿਰਲੇਪ ਨਿਰਦੋਖ ; ਨਿਰਭੈ ਨਿਰੰਜਨ ਅਤਹ ਪਰ ਅਤੇਵ ਹੈ ॥

He is without any attachments, animosity, free from all allurements and stigmas

ਅਬਿਗਤਿ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਅਗਾਧਿ ਬੋਧਿ ; ਅਚੁਤ ਅਲਖ ਅਤਿ ਅਫਲ ਅਫੇਵ ਹੈ ॥

Whose extent cannot be fathomed, is imperceptible, beyond the senses.

ਬਿਸਮੈ ਬਿਸਮ ਅਸਚਰਜੈ ਅਸਚਰਜਮੈ ; ਅਦਭੁਤ ਪਰਮਦਭੁਤ ਗੁਰਦੇਵ ਹੈ ॥੩੪੪॥

*Knowing Him is most baffling, amazing and astonishing that can make anyone blissfully ecstatic.
The effulgent form of the True Guru is the form of such an eternal and radiant Almighty.*

ਕਾਲ ਰਹਤ ; ਅਨਕਾਲ ਸਰੂਪਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨ ਕਾਲ-ਅਕਾਲ, beyond time and death।

ਜੋ ਮੌਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅਕਾਲ ਸਰੂਪ ਹੈ ।

He is beyond Time and His form is indestructible.

ਅਲਖ ਪੁਰਖ ; ਅਬਗਤ ਅਵਧੂਤਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਬਗਤ-(ਅਵਗਤ) ਵਿਦਿਤ, ਗਯਾਤ, ਜਾਨਿਆ ਹੋਇਆ, known, proven।

ਇਹ ਗੱਲ ਵਿਦਿਤ ਹੈ, ਜੋ ਅਲੱਖ ਪੁਰਖ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ।

He is existence in all is beyond comprehension, formless and beyond maya.

ਜਾਤ ਪਾਤ ; ਜਿਹ ਚਿਹਨ ਨ ਬਰਨਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਾਤ-ਜੰਮਨਾ, birth, caste। ਪਾਤ-ਮਰਨਾ, death, social standing।

ਜਿਸ ਦਾ ਜੰਮਣਾ ਮਰਨਾ ਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵਰਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੈ।

He does not belong to any caste nor His physical form can be contained in any insignia. He has no particular race nor any social class.

Second meaning: He is beyond the cycle of birth and death and thus He cannot be contained in worldly segregations like caste and affluence.

Sri Guru Arjan Dev Ji utters the similar qualities of Almighty;

ਤੂੰ ; ਵਰਨਾ ਚਿਹਨਾ ਬਾਹਰਾ ॥ ਹਰਿ ਦਿਸਹਿ ; ਹਾਜਰੁ ਜਾਹਰਾ ॥

(੭੪-੧੨, ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਮਃ ੫)

You are without color or mark. The Almighty is seen to be manifest and present.

ਅਬਗਤ ਦੇਵ ; ਅਛੈ ਅਨਭਰਮਾ ॥੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਭਗਤ- ਟੁਕੜੇ ਨਹੀਂ ਹੋਸਕਦੇ, cannot be partitioned। ਅਨਭਰਮਾ-without delusion।

ਉਹ ਦੇਵ ਦੇਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ। ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਭਰਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

He is formless (without segregations), beyond death and duality

ਸਭ ਕੋ ਕਾਲ ; ਸਭਨ ਕੋ ਕਰਤਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਾਲ- death, end। ਕਰਤਾ-creator, beginning।

ਜੋ ਸਭ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ।

He is the death and He is the creator of all.

Second Meaning: He is the end and also the beginning. Similary to the auroboros whereby a snake is depicted eating its own tail in a circular manner which resembles infinity.

Thus, Sri Guru Nanak Dev Ji talks about this reality in the following Shabad;

ਜੰਮਣੁ ਮਰਣਾ ; ਹੁਕਮੁ ਪਛਾਣੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ (੪੧੨-੧੫, ਆਸਾ, ਮਃ ੧)

Understand that birth and death come according to Almighty's Will. ||1||Pause||

ਰੋਗ ਸੋਗ ; ਦੋਖਨ ਕੋ ਹਰਤਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰੋਗ- ਬਿਮਾਰੀ, disease। ਸੋਗ- psychiatric illness, sadness। ਦੋਖਨ- ਪਾਪ, sins। ਹਰਤਾ- destroys, snatches।

ਰੋਗ ਸੋਗ ਤੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

He destroys all diseases, mental illness and sins.

ਏਕ ਚਿਤ ; ਜਿਹ ਇਕ ਛਿਨ ਧਿਆਇਓ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚਿਤ- concentration।

ਇਕਾਗਰ ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਜਿਸ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਪਲ ਛਿਨ ਭਰ ਵੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

One who remembers Him in full concentration even for a split second

ਕਾਲ ਫਾਸ ਕੇ ; ਬੀਚ ਨ ਆਇਓ ॥੧੦॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਫਾਸ- noose।

ਉਹ ਮੁੜ ਕੇ ਕਾਲ ਦੀ ਫਾਹੀ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੀ ਨਹੀ ਹੈ।

shall free himself from the noose of death.

Note: Remembrance of Almighty. There is a story of Ajamal which finds its place in Sri Guru Granth Sahib Ji. Ajamal was an educated Brahmin whose father was a courtier. He was married and had children. Once, he strayed from his route and entered the red-light district. His father prohibited the route but yet he did not listen. Lust overcame him when he saw a prostitute whom he was attracted to. The frequent visits to the brothels tarnished his name and he was forsaken both by his family and country. He started living in the jungles with the prostitute and had many kids. By his good fate, he met few holy men who advised him to name his yet to born son as

‘Narayan’ (Almighty) and after his birth, Ajamal was fond of Narayan. On his deathbed, he was calling upon his son; Narayan multiple times that his concentration went towards Narayan, the Almighty. He passed away but was liberated. Sri Guru Tegh Bahadur Sahib Ji says;

ਅਜਮਲ ਕਉ ਅੰਤ ਕਾਲ ਮਹਿ ; ਨਾਰਾਇਨ ਸੁਧਿ ਆਈ ॥

At the very last moment, Ajaamal became aware of Almighty;

ਜਾਂ ਗਤਿ ਕਉ ਜੋਗੀਸੁਰ ਬਾਛਤ ; ਸੋ ਗਤਿ ਛਿਨ ਮਹਿ ਪਾਈ ॥੨॥

(੯੦੨-੧, ਰਾਮਕਲੀ, ਮ: ੯)

that state which even the supreme Yogis desire - he attained that state in an instant. ||2||

Many instances occurred in which by chanting Almighty’s name with utmost faith and Bhavna (spiritual conviction) resulted in the worst sinners attaining liberation. Bhagat Nam Dev Ji explains this in the following beautiful Shabad;

ਹਰਿ ਹਰਨਾਖਸ ; ਹਰੇ ਪਰਾਨ ॥ ਅਜੈਮਲ ਕੀਓ ; ਬੈਕੁੰਠਹਿ ਥਾਨ ॥

Almighty took the life of Harnaakhash, and gave Ajaamal a place in Sachkhand.

ਸੂਆ ਪੜਾਵਤ ; ਗਨਿਕਾ ਤਰੀ ॥ ਸੋ ਹਰਿ ; ਨੈਨਹੁ ਕੀ ਪੂਤਰੀ ॥੨॥

Teaching a parrot to speak Almighty’s Name, Ganika the prostitute was saved. That Master is the light of my eyes. ||2||

ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਰਤ ; ਪੂਤਨਾ ਤਰੀ ॥ ਬਾਲ ਘਾਤਨੀ ; ਕਪਟਹਿ ਭਰੀ ॥

Chanting Almighty’s Name, Pootna was saved, even though she was a deceitful child-killer.

ਸਿਮਰਨ ; ਦ੍ਰੋਪਦ ਸੁਤ , ਉਧਰੀ ॥ ਗਊਤਮ ਸਤੀ ; ਸਿਲਾ ਨਿਸਤਰੀ ॥੩॥

Contemplating Almighty, Dropadi was saved from being naked in the Kerav’s court. Gautam’s wife, turned to stone, was saved. ||3||

ਕੇਸੀ ਕੰਸ ; ਮਥਨੁ ਜਿਨਿ ਕੀਆ ॥ ਜੀਅ ਦਾਨੁ ; ਕਾਲੀ ਕਉ ਦੀਆ ॥

Almighty, who killed Kaysee (a demon who fought with Krishna in the form of a horse) and Kans (Sri Krishna’s maternal uncle) , gave the gift of life to Kali a cobra snake.

ਪ੍ਰਣਵੈ ਨਾਮਾ ; ਐਸੋ ਹਰੀ ॥ ਜਾਸੁ ਜਪਤ ; ਭੈ ਅਪਦਾ ਟਰੀ ॥੪॥੧॥੫॥

(੮੭੪-੧੨, ਗੋਂਡ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ)

Prays Naam Dev, such is my Almighty; chanting on Him, fear and suffering are dispelled. ||4||1||5||

Sri Guru Arjan Dev Ji also explains that by remembering and chanting Almighty, the cycle of reincarnation is broken;

ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਦਇਆਲ ਪੂਰਨ ; ਤਿਸੁ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਕੋਇ ॥

In the beginning, and in the end, there is none other than the perfect, Merciful Master.

ਜਨਮ ਮਰਣ ਨਿਵਾਰਿ ਹਰਿ ਜਪਿ ; ਸਿਮਰਿ ਸੁਆਮੀ ਸੋਇ ॥੨॥ (675-17, ਧਨਾਸਰੀ, ਮਃ 5)

The cycle of birth and death is ended, chanting the Almighty's Name, and remembering Almighty Master in meditation. ||2||

ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਕਬਿਤ ॥

By Your Grace. *Kabitt*

Note: In the following 10 stanzas in the Kabitt poetic style, Sri Guru Gobind Singh Ji will depict Almighty in both the extreme spectrum of His creation to show the uniformity of Almighty and the oneness²⁴. This is an elaboration of the following hymn;

ਸਭੁ ਗੋਬਿੰਦੁ ਹੈ , ਸਭੁ ਗੋਬਿੰਦੁ ਹੈ ; ਗੋਬਿੰਦੁ ਬਿਨੁ ਨਹੀ ਕੋਈ ॥

(485-3, ਆਸਾ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ)

Almighty was in past, is in the present and will be in future, Almighty is within the three worlds, without Almighty, there is nothing at all.

**ਕਤਹੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੁਇਕੈ , ਚੇਤਨਾ ਕੋ ਚਾਰ ਕੀਓ ;
ਕਤਹੂੰ ਅਚਿੰਤ ਹੁਇਕੈ , ਸੋਵਤ ਅਚੇਤ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚੇਤਨਾ²⁵- ਚੇਤਨਤਾ, animation। ਚਾਰ- ਪ੍ਰਚਾਰ, spread। ਅਚਿੰਤ- ਬੇਫਿਕਰ, carefree। ਅਚੇਤ- ਘੁਕ, lifeless, unanimated।

ਕਿਤੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਚੇਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਕੇ ਘੁਕ ਸੁਤੇ ਪਏ ਹੋ।

During the times You choose to have physical creation, You dwell in consciousness and create animate power all over the universe. During the times when You choose not to have any creation, You dwell in peace and deep sleep.

²⁴ It can also be said that Guru Ji is trying to lift the misconception that Almighty only exist in superior qualities/creation. Guru Gobind Singh Ji uses the word 'sometimes' (ਕਤਹੂੰ , ਕਹੂੰ) in all of the 10 Kabitts to describe Almighty's vastness. This is because Guru Ji is giving a second person's view. However it does not mean that Almighty is sometimes present and absent from the given examples as it simply shows a human capability to comprehend a complex topic.

²⁵ ਕਈ ਗਿਆਨੀ ਇਉਂ ਸੰਧੀ ਕਰਕੇ ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਹਨ- 'ਚੇਤਨਾ ਕੋ ਚਾਰ= ਚੇਤਨਾ ਕੁ ਉਚਾਰ' 'ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਉਚਾਰ' ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹੋ।

**ਕਤਹੂੰ ਭਿਖਾਰੀ ਹੁਇਕੈ , ਮਾਂਗਤ ਫਿਰਤ ਭੀਖ ;
ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਦਾਨ ਹੁਇਕੈ , ਮਾਗਿਓ ਧਨ ਦੇਤ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭਿਖਾਰੀ- beggar। ਦਾਨ- ਬਖਸ਼ਨਾ, philanthropist।

ਕਿਤੇ ਮੰਗਤਾ ਹੋ ਕੇ ਭਿਖਿਆ ਮੰਗਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਮਹਾਂਦਾਨੀ ਹੋ ਕੇ ਮੂੰਹੋ ਮੰਗਿਆ ਧੰਨ ਦੇਂਦੇ ਹੋ।

Sometimes, You choose to become a beggar who roams around begging for alms.
Sometimes, You choose to be a benefactor who grants alms as wished.

**ਕਹੂੰ ਮਹਾ ਰਾਜਨ ਕੋ , ਦੀਜਤ ਅਨੰਤ ਦਾਨ ;
ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਰਾਜਨ ਤੇ , ਛੀਨ ਛਿਤ ਲੇਤ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨੰਤ- countless। ਛਿਤ- ਪ੍ਰਿਥਵੀ, ਧਰਤੀ, land।

ਕਿਤੇ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਬਖਸ਼ ਰਹੇ ਹੋ, ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਤੋਂ ਧਰਤੀ ਖੋਹ ਕੇ ਲੈ ਰਹੇ ਹੋ।

Sometimes, You grant the great kings with aplenty of land to rule and sometimes
You confiscate land from the great kings.

**ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ;
ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੧॥੧੧॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰੀਤ- ਮਰਯਾਦਾ, conduct। ਬਿਪ੍ਰੀਤ- ਉਲਟ, opposite। ਤ੍ਰਿਗੁਨ- ਰਜੋ, ਤਮੋ ਤੇ ਸਤੋ, the 3 qualities of Maya। ਅਤੀਤ- ਰਹਿਤ, beyond, without। ਸੁਰਗੁਨ- ਸਾਰੇ ਗੁਨ, all virtuous।

ਕਿਤੇ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਰਹਿਤ ਹੋ, ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋ।

Sometimes, You are in accordance to the practice of knowledge and sometimes you choose to be against . Sometimes, You are beyond the three characteristics of Maya (Sato, Rajo & Tamo) and sometimes You choose to adopt the characteristics.

ਕਹੂੰ ਜਛ ਗੰਧਰਬ ਉਰਗ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆਧਰ ; ਕਹੂੰ ਭਏ ਕਿੰਨਰ ਪਿਸਾਚ , ਕਹੂੰ ਪ੍ਰੇਤ ਹੋ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਉਰਗ- ਸੱਪ, snake। ਬਿਦਿਆਧਰ- ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਜਾਤਿ, ਜੋ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਸੁਰਗ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ, ਕਾਮਰੂਪ ਤੇ ਖੇਚਰ ਵੀ ਹੈ, a sect of dieties who are believed to dwell in the space between earth and heaven called, Kamroop or Khechar । ਕਿੰਨਰ- ਕੁਬੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਦੇ ਨੱਚਾਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੜ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਤੇ ਮੂੰਹ ਘੋੜੇ ਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਪੁਲਸਤ ਦੀ ਓਲਾਦ ਹਨ, ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਹੀ ਨਾਚ ਕਰਦੇ ਹਨ, The dancers in the court of Kuber and heaven. They are believed to have a body of a human and face of a horse. They are the descendance of Pulsat । ਪਿਸਾਚ- ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਜਾਤੀ, ਜੋ ਯਖਾਂ ਤੋਂ ਘਟੀਆ ਹੈ। (ਪਿਸਤ+ਆਚ) ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਜੀਵ, ਮਾਸ ਖਾਣ ਵਾਲੇ, A sect of dieties of lower caste then Yaksha. This is also referred to those who consume meat। ਪ੍ਰੇਤ- ਪਿਸਾਚਾਂ ਦੀ ਇਕ ਜਾਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਹੁਤ ਡਰਾਉਣੀ ਹੈ, ਪੁਰਾਣਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਕਲਪਿਤ ਸਰੀਰ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਰਨ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਪਿੰਡੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, A sect of Pisach who are known to have a frightening appearance. Pret is also referred to an illusionary body which a human embraces after death which continues to exist till the doom।

ਕਿਤੇ ਜੱਛ, ਕਿਤੇ ਗੰਧਰਬ, ਕਿਤੇ ਸੱਪ, ਕਿਤੇ ਵਿਦਿਆਧਰ, ਕਿਤੇ ਕਿੰਨਰ, ਕਿਤੇ ਪਿਸਾਚ ਤੇ ਕਿਤੇ ਪ੍ਰੇਤ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹੋ।

Sometimes, You appear as a Jasch, Gandharab, Urg (Snake) and Bidhiadhar.
Sometimes, You appear as Kinnar, Pisach or Pret.

ਕਹੂੰ ਹੁਇਕੈ ਹਿੰਦੂਆ , ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਕੋ ਗੁਪਤ ਜਪਿਓ ; ਕਹੂੰ ਹੁਇਕੈ ਤੁਰਕਾ , ਪੁਕਾਰੇ ਬਾਂਗ ਦੇਤ ਹੋ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:-ਗਾਇਤ੍ਰੀ- ਗਾਯਤ੍ਰੀ ਇਕ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਵਿੱਤ੍ਰ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਤ੍ਰ ਵੱਡਾ ਉੱਤਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਿਵਜਾਂ ਵਿਚ ਯੱਗਯੋਪਵੀਤ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਵੇਦਾਰੰਭ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਚਾਰਜ ਇਸ ਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਸਵਿਤਾ ਅਤੇ ਰਿਖਿ ਵਿਸ਼ਵਾਮਿੱਤ੍ਰ ਹੈ, Gaitri is a Hindu mantra also known as Savitar. It has great importance in Hindu ethos. The deity for this mantra is Savita and it was composed by Sage Vishvamitra। ਤੁਰਕਾ- ਮੁਸਲਮਾਨ, Muslim। ਬਾਂਗ- ਅਜ਼ਾਨ, ਨਮਾਜ਼ ਲਈ ਪੁਕਾਰ, ਜੋ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮਨਾਰੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਜਾਂ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਖੜੋ ਕੇ ਉੱਚੇ ਸੁਰ ਨਾਲ ਸੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਨਮਾਜ਼ੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਣ, Azan (Muslim prayer call)।

ਕਿਤੇ ਹਿੰਦੂ ਹੋ ਕੇ ਗਾਯਤ੍ਰੀ ਮੰਤਰ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਜਪਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ ਕੇ ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਬਾਂਗ ਦੇਂਦੇ ਹੋ।

Sometimes, You choose to be a Hindu reciting Gayatri Mantra and sometimes You choose to be a Muslim standing on a minaret calling out aloud for prayer.

Gayatri Mantra:

ਮਨੂ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਜਾਪਤਿ ਨੇ ਅਕਾਰ, ਉਕਾਰ ਤੇ ਮਕਾਰ ਵਰਣਾ ਭੂ, ਭੂਵ: ਅਤੇ ਸਵ: ਤਿੰਨ ਵਯਾਹਿਤ੍ਰੀਆਂ ਤਥਾ ਸਾਵਿਤ੍ਰੀ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪਦਾਂ ਨੂੰ ਰਿਗ, ਯਜੁ, ਅਤੇ ਸਾਮ ਵੇਦ ਤੋਂ ਯਥਾ ਕ੍ਰਮ ਕੱਢਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਮੰਤਰ ਇਹ ਹੈ:- ਤਵ ਸਵਿਤੁਰ- ਵਰਣੇਯੰ। ਭਰਗੋ ਦੇਵਸਯ ਧੀਮਹਿ। ਧਿਯੋ ਯੋ ਨ: ਪ੍ਰਚੋਦਯਾਤ। ਅਰਥਾਤ ਜੋ (ਸਵਿਤੁ) ਸੂਰਜ ਦੇਵਤਾ ਸਬ ਨੂੰ ਜੀਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਦੁਖਾਂ ਤੋਂ ਛੁਡਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਹੈ, ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ, ਪਾਪ ਨਾਸ਼ਕ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੀਆਂ ਬੁਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਅਸੀਂ ਧਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। (ਵੇਖੋ ਗੁਰਮੁਖੀ ਸ਼ਬਦ ਸਾਗਰ ਵਿਚੋਂ ਗਾਯਤ੍ਰੀ)।

According to Manu, Prajapat contemplated the nature of the three worlds—earth, sky, and heaven and discovered the essential guiding force of each: *agni* (fire) governed the earth; *vayu* (the vital force) governed the sky; and *aditya* (the sun) governed the vault of heaven. From this three (3) seeds, he was given the verses of the *Rig Veda*; from the vital energy he was given the *Yajur Veda*; and from the sun he was given the *Sama Veda*. From the *Rig Veda* he obtained the syllable *bhuh*; from the *Yajur Veda* the syllable *bhuvah*; and from the *Sama Veda* the syllable *svah*. Thus the three *maha vyahritis* are the essence of the Vedas, the seeds of fire, vital energy, and the sun—as well as the seed sounds of the earth, sky, and heaven. Finally, Prajapati focused on these three vyahritis together, and obtained a single, pure sound, the syllable *Om*. *Om*, it is said, “is all this.” The next two lines of the gayatri mantra venerate the concept of solar light, energy, purity, transcendence, illumination, and compassion (the sun shines for all).

**ਕਹੂੰ ਕੋਕ ਕਾਬ ਹੁਇਕੈ , ਪੁਰਾਨ ਕੋ ਪੜਤ ਮਤ ;
ਕਤਹੂੰ ਕੁਰਾਨ ਕੋ , ਨਿਦਾਨ ਜਾਨ ਲੇਤ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੋਕ-ਕੋਕ ਇਕ ਪੰਡਿਤ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਾਮ ਸ਼ਾਸਤਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, Kok is the name of a pandit who has written a text book of pleasure²⁶। ਕਾਬ- ਕਾਵਯ, ਕਵਿਤਾ, Poetry, ਛੰਦਾ ਬੱਧ ਰਚਨਾ²⁷। ਪੁਰਾਨ- ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕ, Puranas। ਕੁਰਾਨ- ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਮੱਤ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕ, Quran। ਨਿਦਾਨ- ਸਿਧਾਂਤ, principle। ਕਿਤੇ ਰਸਕ ਹੋ ਕੇ ਕੋਕ ਨੂੰ, ਕਿਤੇ ਕਵਿ ਹੋ ਕੇ ਕਾਵਯ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਪੰਡਿਤ ਹੋ ਕੇ ਪੁਰਾਨਾਂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਪੜਦੇ ਹੋ, ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਹਾਫਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹੋ।

Sometimes, You choose to be Pandit Koka and created the knowledge of pleasure (Koka Shastar) and on the other hand, You choose to be beyond all pleasures by

²⁶ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਮ ਕੋਕਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚ ਇਸਤਰੀ ਪੁਰਖ ਦੀ ਜਾਤਿ ਗੁਣ, ਸੁਭਾਵ, ਪਰਸਪਰ, ਸਬੰਧ ਦੀ ਯੋਗਤਾ, ਭੋਗ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ, ਸਰੀਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਰਨਣ ਕੀਤੇ ਹੋਣ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ‘ਕੋਕਾ’ ਜਾਂ ਕੋਕ ਸ਼ਾਸਤਰ ਹੈ। He is commonly known as Koka and his text has the qualities, character, physique, nature, relations and types of intercourse between male and female. His literature is fitted for the medieval Indian society as compared to the ancient Kamasutra. To note, this book is the first to describe the Indian feminine beauty into Padmini, Chitrini, Shankini and Hastini. This work is also known as Ratirahasya (secrets of love).

²⁷ ਸ਼ਬਦ ਅਰਥ ਸਭ ਵਯੰਗ ਵਰ ਸਾਲੰਕ੍ਰਿਤ ਗੁਣ ਰੂਪ। ਭਾਵਾਦਿਕ ਰਸ ਰੀਤਿ ਯੁਤ ‘ਕਾਵਯ’ ਉਕਤਿ ਕਵਿ ਭੂਪ। (ਬਾ: ਰਾਮਦਾਸ)

becoming a scholar and reading the Puranas. Sometimes, You are contemplating on the meanings of Quran to understand the principles.

**ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪਰੀਤ ;
ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੨॥੧੨॥**

ਕਿਤੇ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਮਰਿਯਾਦਾ ਹੋ। ਕਿਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋ। ਕਿਤੇ ਤਿਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ, ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਸਮੇਤ ਹੋ।

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਹੂੰ- sometimes। ਬੇਦ- divine knowledge, Vedas। ਰੀਤ- principles। ਤ੍ਰਿਗੁਨ-the one which has 3 qualities, Maya।

Sometimes, You choose to follow the practices of Vedas and sometimes to go against it. You sometimes choose to appear without the attributes of Maya (Nirgun) and sometimes with it (Sargun).

**ਕਹੂੰ ਦੇਵਤਾਨ ਕੇ , ਦਿਵਾਨ ਮੈ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ;
ਕਹੂੰ ਦਾਨਵਾਨ ਕੋ , ਗੁਮਾਨ ਮਤ ਦੇਤ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੇਵਤਾਨ- deity। ਦਿਵਾਨ- court। ਬਿਰਾਜਮਾਨ- seated। ਦਾਨਵਾਨ- ਦੈਤ, demons। ਗੁਮਾਨ-pride। ਮਤ- teachings।

ਕਿਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸੋਭਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਦੈਤਾਂ ਨੂੰ ਹੰਕਾਰ ਦੀ ਮੱਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ।

Sometimes, You choose to lead the dieties by giving sermons of truth and sometimes, you choose to be in the court of demons inciting ego among them.

**ਕਹੂੰ ਇੰਦ੍ਰ ਰਾਜਾ ਕੋ , ਮਿਲਤ ਇੰਦ੍ਰ ਪਦਵੀ ਸੀ ;
ਕਹੂੰ ਇੰਦ੍ਰ ਪਦਵੀ , ਛਪਾਇ ਛੀਨ ਲੇਤ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਦਵੀ- title। ਛਪਾਇ-hide। ਛੀਨ- seize।

ਕਿਤੇ ਕੰਗਾਲ ਨੂੰ ਇੰਦ੍ਰ ਪਦਵੀ ਬਖਸ਼ ਰਹੇ ਹੋ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਇੰਦ੍ਰ ਰਾਜਾ ਤੋਂ ਇੰਦ੍ਰ ਪਦਵੀ ਛਿਨ ਵਿਚ ਹੀ ਛਪਾਇ= ਖੋਹ ਰਹੇ ਹੋ।

Sometimes You bestow the kingdom of heaven upon Indra and renounce him as King Indra. Sometimes, You hide the throne and loot him of his title.

**ਕਤਹੂੰ ਬਿਚਾਰ , ਅਬਿਚਾਰ ਕੋ ਬਿਚਾਰਤ ਹੋ ;
ਕਹੂੰ ਨਿਜ ਨਾਰ , ਪਰਨਾਰ ਕੇ ਨਿਕੇਤ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਤਹੂੰ- sometimes। ਬਿਚਾਰ- contemplate। ਅਬਿਚਾਰ-neglect, ignore। ਨਿਜ- own। ਨਾਰ-spouse। ਨਿਕੇਤ- ਘਰ, house।

ਕਿਤੇ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਵੀਚਾਰ ਤੋਂ ਹੀਣੇ (ਬੇਸਮਝ) ਹੋ। ਕਿਤੇ ਨਿਜ-ਨਾਰੀ ਨਿਕੇਤ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਪਰ ਨਾਰੀ ਦੇ ਨਿਕੇਤ ਹੋ, ਅਰਥਾਤ ਕਿਤੇ ਆਪਣੀ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਪਰ ਇਸਤਰੀ ਗਾਮੀ ਹੋ।

Sometimes, You choose to be contemplate knowledge and sometimes to choose to ignore it all together. Sometimes, You honour your own spouse with your presence and sometimes to the house of another woman.

**ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ;
ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੩॥੧੩॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਹੂੰ- sometimes। ਬੇਦ- divine knowledge, Vedas। ਰੀਤ- principles। ਤ੍ਰਿਗੁਨ- the one who has the 3 qualities (Maya)।

ਕਿਤੇ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਚਲਦੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ, ਤੇ ਕਿਤੇ (ਸੁਰ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਗੁਣਾ ਦੇ ਸਮੇਤ ਹੋ।

Sometimes, You choose to follow the practice in accordance to the divine knowledge and sometimes, You choose to oppose; Sometimes, You choose to remain beyond Maya (3 Characteristics - Rajo, Sato and Tamo) and sometimes You choose to appear in physical form of Maya.

**ਕਹੂੰ ਸਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੇ ਬਿਚਾਰੀ ;
ਕਹੂੰ ਮਾਰਤ ਅਹਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਨਾਰ ਕੇ ਨਿਕੇਤ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ- warrior, the person who wears arms। ਬਿਦਿਆ- knowledge। ਬਿਚਾਰੀ-contemplate। ਮਾਰਤ- ਹਵਾ, ਪੌਣ, air, skies। ਅਹਾਰੀ-ਛਕਣ ਵਾਲਾ, consumer। ਨਾਰ ਕੇ ਨਿਕੇਤ- ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਘਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਜਲ ਵਾਸੀ, the one who makes his home in the water i.e. fish।

ਕਿਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ ਸੂਰਮੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਡਿਤ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਪਵਨ ਭਖੀ ਸਰੂਪ ਹੋ, ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਜਲ ਵਾਸੀ ਮੱਛ ਹੋ।

Sometimes, You choose to be armed warrior and a scholar. Sometimes, You choose to be a bird in the skies and sometimes a fish in water. (Second meaning: Sometimes You choose to be a living being staying on surface- i.e. inhaling air (Marat Ahari) and sometimes a species living underwater- i.e. making the waters as home (Nar Ke Niket Ho))

**ਕਹੂੰ ਦੇਵ ਬਾਨੀ , ਕਹੂੰ ਸਾਰਦਾ ਭਵਾਨੀ ;
ਕਹੂੰ ਮੰਗਲਾ ਮਿੜਾਨੀ , ਕਹੂੰ ਸਿਆਮ ; ਕਹੂੰ ਸੇਤ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੇਵਬਾਨੀ- ਅਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਬੋਲੀ, the voice heard from skies, Sanskrit language। ਸਾਰਦਾ- ਸਰਸੁਤੀ, Saraswati, ਸਾਰ (fundamentals) + ਦਾਇਕ (giver) = giver of fundamentals। ਮੰਗਲਾ- ਦੁਰਗਾ, Durga। ਮਿੜਾਨੀ- ਦੁਰਗਾ, ਪਾਰਬਤੀ, ਦੁਰਗਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ (ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਖੋ ਵੱਖ ਨਾਮ ਹਨ), Parvati। ਸਿਆਮ- black/dark। ਸੇਤ- white/fair।

ਕਿਤੇ ਦੇਵ ਬਾਣੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਸਾਰਦਾ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਭਵਾਨੀ ਸ਼ਿਵ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਮੰਗਲਾ ਤੇ ਕਿਤੇ ਮਿੜਾਨੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਕਾਲਾ ਰੂਪ ਹੋ, ਤੇ ਕਿਤੇ ਚਿੱਟਾ ਰੂਪ ਹੋ।

Sometimes, You choose to be the composer of divine hymns and sometimes you appear in the form of power. Sometimes, You are in the form of rage (Durga) and sometimes, calmness (Parvati). Sometimes, You are black and sometimes white. Means, that you are in both the spectrums.

**ਕਹੂੰ ਧਰਮ ਧਾਮੀ , ਕਹੂੰ ਸਰਬ ਠਉਰ ਗਾਮੀ ;
ਕਹੂੰ ਜਤੀ ਕਹੂੰ ਕਾਮੀ , ਕਹੂੰ ਦੇਤ ਕਹੂੰ ਲੇਤ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਧਰਮ ਧਾਮੀ- ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਧਰਮ ਵਾਲੇ, householder। ਸਰਬ ਠੌਰ ਗਾਮੀ- ਸਰਬ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਫਿਰਨ ਵਾਲੇ, wanderer, traveller, sage। ਜਤੀ²⁸- ਸਨਿਆਸੀ, celibate (ਜਿਸ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨਾਲ ਗਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਧਰਮ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, those that who consider it a taboo coming in contact with a woman)। ਕਾਮੀ- ਵਿਭਚਾਰੀ, sexually inclined।

ਕਿਤੇ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਧਰਮ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਸਭ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਫਿਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਯਤੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਕਾਮੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਦੇਂਦੇ ਹੋ ਤੇ ਕਿਤੇ ਲੈਂਦੇ ਹੋ।

Sometimes, You are in the household life and sometimes you wander around as a sage. Sometimes, you are a celibate and sometimes sexually inclined. Sometimes you are a giver and sometimes receiver.

²⁸ Jati means one who has control over their senses. There are 6 well-known Jatis which are; ਭੀਸ਼ਮ (Bisham Pitama), ਹਨੂਮਾਨ (Hanuman), ਲਚਮਣ (Lachman), ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ (Dattatrya), ਭੈਰੋਂ (Bhairav), ਗੋਰਖ (Gorakh).

**ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ;
ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੪॥੧੪॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬੇਦ- Vedas, knowledge, norm। ਰੀਤ- practice। ਬਿਪ੍ਰੀਤ- opposing acts, not accordance to the norm। ਤ੍ਰਿਗੁਨ- the 3 qualities of Maya। ਸੁਰਗੁਨ- all qualities/merits।

ਕਿਤੇ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਉਨਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋ।

Sometimes, You choose to follow the practice in accordance to the divine knowledge and sometimes, You choose to oppose; Sometimes, You choose to remain beyond Maya (3 Characteristics - Rajo, Sato and Tamo) and sometimes You are enriched with all attributes.

**ਕਹੂੰ ਜਟਾਧਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਕੰਠੀ ਧਰੇ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ;
ਕਹੂੰ ਜੋਗਸਾਧੀ , ਕਹੂੰ ਸਾਧਨਾ ਕਰਤ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਟਾਧਾਰੀ- ਗੋਰਖ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ, the believers of Gorakh Nath²⁹। ਕੰਠੀ ਧਰੇ- ਬੈਰਾਗੀ ਲੋਕ ਗਲੇ ਵਿਚ ਕਾਠ ਦੀ ਕੰਠੀ ਪਾਂਦੇ ਹਨ, ਰਾਮਾਨੰਦੀ ਸਾਧੂ, recluse who usually wear wooden bread around their necks as a necklace, Ramanand Sect । ਜੋਗ- reunion with Almighty। ਸਾਧੀ- ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, completed। ਸਾਧਨਾ- penance, meditation ।

ਕਿਤੇ ਜਟਾਧਾਰੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਰਾਮਾਨੰਦੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਸਾਧਨਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਸਾਧਨਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ।

Sometimes, You are the rishi with matted hair and sometimes You are the celibate with a wooden bread in the neck. Sometimes, You have obtain salvation (oneness) and sometimes, You are still in meditation.

Note: The usage of wooden bread necklace (ਕੰਠੀ ਧਰੇ) in Sikh history. When Bhagat Fareed Ji decided to continue his meditation in isolation after considering the household responsibilities as an obstruction in his committed meditation path, he too wore the wooden bread necklace. Further, he also upheld his mother's advice of not to torture any living beings while performing his meditation. Fareed Ji obtained his mother's blessings and made a circular shaped bread of wood. He then pierced a hole through the wooden piece and hung it around his neck just like a necklace. Whenever he felt hungry he would bite the wooden bread to reduce the desire of food. Fareed Ji utters in his Saloks,

²⁹ Known as Nath Sampradaya and their main centre is in Gorakhpur, UP.

**ਫਰੀਦਾ , ਰੋਟੀ ਮੇਰੀ ਕਾਠ ਕੀ ; ਲਾਵਣੁ ਮੇਰੀ ਭੁਖ ॥
ਜਿਨਾ ਖਾਧੀ ਚੋਪੜੀ ; ਘਣੇ ਸਹਨਿਗੇ ਦੁਖ ॥੨੮॥**

Fareedji says, my bread is made of wood and to eat together with it I have my hunger which is my cooked vegetable. They, who eat buttered bread i.e. dwelt in sinful desires, shall suffer great pain. //28//

(Bhagat Fareed Ji, SGGSJ Ang 1379)

**ਕਹੂੰ ਕਾਨ ਫਾਰੇ , ਕਹੂੰ ਡੰਡੀ ਹੁਇ ਪਧਾਰੇ ;
ਕਹੂੰ ਫੂਕ ਫੂਕ ਪਾਵਨ ਕਉ , ਪ੍ਰਿਥੀ ਪੈ ਧਰਤ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਡੰਡੀ-ਡੰਡਧਾਰੀ, ਡੰਡਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਸੰਨਿਆਸੀ, ਤ੍ਰਿਚੰਡੀ, the yogis who uses stick।
ਪਧਾਰੇ-ਜਾਂਦੇ ਹੋ, goes। ਪਾਵਨ-(ਵਾਵ ਦਾ ਬ: ਬ:) ਪੈਰਾਂ, feet।
ਕਿਤੇ ਕੰਨ ਪਾਟੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਸੰਨਿਆਸੀ ਹੋ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਫੂਕ ਫੂਕ ਕੇ ਸਾਫ ਕਰਕੇ
ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਰਖਦੇ ਹੋ। ਭਾਵ ਸਰੇਵੜੇ ਹੋਏ ਫਿਰਦੇ ਹੋ।

Sometimes, You are the Yogi with torn ears and sometimes You are a Sanyasi³⁰ with a stick. Sometimes You blow the earth before stepping (Jain monks).

**ਕਤਹੂੰ ਸਿਪਾਹੀ ਹੁਇ ਕੈ , ਸਾਧਤ ਸਿਲਾਹਨ ਕੌ ;
ਕਹੂੰ ਛੱਤ੍ਰੀ ਹੁਇਕੈ , ਅਰ ਮਾਰਤ ਮਰਤ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਿਪਾਹੀ- soldier। ਸਾਧਤ- ਸਿਖਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋ, learn। ਸਿਲਾਹਨ- ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ, weapons।
ਛੱਤ੍ਰੀ- warrior। ਅਰ- ਵੈਰੀ, enemy।
ਕਿਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਹੋ, ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਚਲਾਣਾ ਸਿਖ ਰਹੇ ਹੋ, ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਛੱਤ੍ਰੀ ਹੋ ਕੇ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹੋ,
ਜਾਂ ਆਪ ਮਰ ਰਹੇ ਹੋ।

Sometimes, You are a soldier training weaponry skills and sometimes, You are a warrior killing your opponents and sometimes getting killed.

³⁰ Sanyasa is a form of asceticism, is marked by renunciation of material desires and prejudices, represented by a state of disinterest and detachment from material life, and has the purpose of spending one's life in peaceful, love-inspired, simple spiritual life.

**ਕਹੂੰ ਭੂਮ ਭਾਰ ਕੌ , ਉਤਾਰਤ ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ;
ਕਹੂੰ ਭਵ ਭੂਤਨ ਕੀ , ਭਾਵਨਾ ਭਰਤ ਹੋ ॥੫॥੧੫॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਮ- earth। ਭਾਰ- weight। ਉਤਾਰਤ- lessen। ਮਹਾਰਾਜ- ਬਾਦਸ਼ਾਹ, king, master, Almighty। ਭਵ- ਜਗਤ, world। ਭੂਤਨ-ਜੀਵਾਂ, beings। ਭਾਵਨਾ- ਸ਼ਰਧਾ, spiritual conviction। ਭਰਤ- ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋ, fulfill।

ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ! ਤੁਸੀਂ ਆਪੇ ਹੀ ਕਿਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਉਤਾਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਜਗਤ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਬਾਵਨਾ ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋ।

Dear Master (King), Sometimes You lessen the earth of burdens (of atrocities by killing them) and sometimes, You fulfil all the spiritual convictions of entire creation of this world.

**ਕਹੂੰ ਗੀਤ ਨਾਦ ਕੇ , ਨਿਦਾਨ ਕੌ ਬਤਾਵਤ ਹੋ ;
ਕਹੂੰ ਨ੍ਰਿਤਕਾਰੀ ਚਿਤ੍ਰਕਾਰੀ ਕੇ , ਨਿਧਾਨ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਾਦ-ਰਾਗ, Raags। ਨਿਦਾਨ-ਕਾਰਣ, ਤਰੀਕਾ, ਢੰਗ, method। ਨ੍ਰਿਤਕਾਰੀ-ਨੱਚਣਾ, dancing। ਚਿਤ੍ਰਕਾਰੀ-ਮੁਸੱਵਰੀ, ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ, painting। ਨਿਧਾਨ- ਚਤਰ, ਸਿਆਣੇ, intelligent। ਕਿਤੇ ਰਾਗ ਦੇ ਗਾਉਣ ਦੇ ਢੰਗ ਦਸ ਰਹੇ ਹੋ, ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਨੱਚਣ ਤੇ ਮੁਸੱਵਰੀ ਵਿਚ ਚਤਰ ਹੋ।

Sometimes You are teaching the characteristics of the tone and tenor and sometimes the treasure-house of the arts of dance and painting.

**ਕਤਹੂੰ ਪਯੂਖ ਹੁਇਕੈ , ਪੀਵਤ ਪਿਵਾਵਤ ਹੋ ;
ਕਤਹੂੰ ਮਯੂਖ ਊਖ , ਕਹੂੰ ਮਦ ਪਾਨ ਹੋ ॥ (ਯ ਪੂਰੇ ਬੋਲਣੇ ਹਨ)**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਯੂਖ- ਅੰਮ੍ਰਿਤ, Amrit, nectar। ਕੈ- ਕਿਤੇ, sometimes। ਮਯੂਖ- ਸ਼ਹਿਦ, honey। ਊਖ- ਕਮਾਦ, cane। ਮਯੂਖ ਊਖ- ਗੰਨੇ ਦਾ ਰਸ, cane juice। ਮਦ- ਸ਼ਰਾਬ, alcoholic drinks। ਮਦ ਪਾਨ- ਸ਼ਰਾਬੀ, alcoholic।

ਕਿਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੀਂਦੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਪਿਆਂਦੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਸ਼ਹਿਦ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਮਯੂਖ ਪਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਕਮਾਦ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਮਯੂਖ ਊਖ ਕਮਾਦ ਦਾ ਰਸ ਪੀਂਦੇ ਹੋ। ਕਿਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹੋ।

Sometimes You are nectar as well as its consumer and dispenser and sometimes You are honey, cane-juice and alcohol and also the consumer.

ਕਹੂੰ ਮਹਾ ਸੂਰ ਹੁਇਕੈ , ਮਾਰਤ ਮਵਾਸਨ ਕੋ ; ਕਹੂੰ ਮਹਾਦੇਵ , ਦੇਵਤਾਨ ਕੇ ਸਮਾਨ ਹੋ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਵਾਸਨ- enemy। ਮਹਾਦੇਵ- the deity greater than other deities ।

ਕਿਤੇ ਵੱਡੇ ਸੂਰਮੇ ਹੋ ਕੇ (ਮਵਾਸਨ) ਆਕੀ ਦੁਸ਼ਮਨਾ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹੋ, ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਦੇਵਤੇ ਦੇ ਸਮਾਨ (ਸੌਮਯ ਸੁਭਾਅ) ਵਾਲੇ ਹੋ।

Sometimes You are the great warrior killing the opponent and sometimes you position yourself as the king of all deities.

ਕਹੂੰ ਮਹਾਦੀਨ , ਕਹੂੰ ਦ੍ਰਬ ਕੇ ਅਧੀਨ ;

ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਮੈ ਪ੍ਰਬੀਨ , ਕਹੂੰ ਭੂਮ ਕਹੂੰ ਭਾਨ ਹੋ ॥੬॥੧੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਹਾਦੀਨ- ਵੱਡੇ ਕੰਗਾਲ, the worst poverty-stricken। ਦ੍ਰਬ- ਧਨ, wealth।

ਅਧੀਨ- (ਅਧੀਸ਼) ਸੁਆਮੀ, ਰਾਜਾ, King, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਧੀਸ਼ ਤੋਂ ਅਧੀਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ, ਅੱਗੇ ਤੇ ਪਿਛੇ ਦੇ ‘ਪ੍ਰਬੀਨ’ ਤੇ ‘ਦੀਨ’ ਤੁਕਾਂਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ‘ਸ਼’ ਦਾ ‘ਨ’ ਕੀਤਾ ਹੈ, the word ‘Adeen’ is extracted from Sanskrit ‘Adeesh’. The reason for the change can be most likely due to Gurbani Kav to complete the initial and latter letters, ‘Deen’ and ‘Been’।

ਕਿਤੇ ਵੱਡੇ ਕੰਗਾਲ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਧਨ ਦੇ ਸੁਆਮੀ ਰਾਜੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਵਿਦਯਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੀਨ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਮੂਢ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਧਰਤੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਸੂਰਜ ਹੋ।

Sometimes, You are extremely poor and sometimes wealthy. Sometimes, You are intelligent in comprehending the knowledge and sometimes You are earth (fortitude) and the Sun (great illuminator means creator of knowledge). It can also mean that sometimes Almighty is the source (Sun) and sometimes the receiver (Earth).

ਕਹੂੰ ਅਕਲੰਕ , ਕਹੂੰ ਮਾਰਤ ਮਯੰਕ ; ਕਹੂੰ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਜੰਕ , ਕਹੂੰ ਸੁਧਤਾ ਕੀ ਸਾਰ ਹੋ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਕਲੰਕ- blemishless। ਮਾਰਤ ਮਯੰਕ- ਜੋ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਕਲੰਕ, killer of the moon (Mayank) meaning flaws (the dark craters on the moon)। ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਜੰਕ- ਇਸਤਰੀ ਸਹਿਤ ਸੇਜਾ, a complete bed meaning a bed with a sleeping partner (pleasures)। ਸੁਧਤਾ ਕੀ ਸਾਰ- (ਸੁੱਧਤਾ) ਨਿਵਰਤੀ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਬੀਤ ਰਾਗੀ ਮਹਾਤਮਾ, essence of purity।

ਕਿਤੇ ਕਲੰਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਕਲੰਕਵਾਨ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਇਸਤਰੀ ਸਹਿਤ^{੩੧} ਸੇਜਾ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਬੀਤ ਰਾਗ ਵਾਲੇ ਭੂਮ ਸੈਨੀ ਹੋ।

Sometimes, You are blemishless (without any mark of disgrace) and sometimes You are blemished (with marks of disgrace). Sometimes fully engrossed in sensual pleasures and sometimes, You are the essence of purity.

³¹ ਪੂਰਨ ਤੇ ‘ਪ੍ਰਜੰਕ’ ‘ਅਪੂਰਨ’ ਅਰਥ ਵੀ ਕੀਤੇ ਕਰਦੇ ਹਨ।

**ਕਹੂੰ ਦੇਵ ਧਰਮ , ਕਹੂੰ ਸਾਧਨਾ ਕੇ ਹਰਮ ;
ਕਹੂੰ ਕੁਤਸਤ ਕੁਕਰਮ , ਕਹੂੰ ਧਰਮ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:-ਹਰਮ- ਨਖਿਧ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਵਿਰੁਧ ਕਰਮ, oppose, deeds which are against Dharma/faith। ਕੁਤਸਤ- ਨਿੰਦਿਤ, ਅਪਮਾਨਿਤ, ਨਿਰਾਦਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ, Slandering, disgraceful deeds, someone who has been offended। ਕੁਕਰਮ- evil deeds।

ਕਿਤੇ ਦੇਵ ਧਰਮ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਨਖਿਧ ਸਾਧਨਾ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਕਿਤੇ ਕੁਕਰਮ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਹੋ।

Sometimes You embrace the faith of virtues and Sometimes, you are against. Sometimes, You are a disgraced person and the doers of evil deeds and sometimes you propagate the path of faith.

Sri Guru Amar Das Ji also says;

ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਾ ; ਕਰੇ ਕਿਆ ਕੋਈ ॥ ਜਾਂ ਆਪੇ ਵਰਤੈ ; ਏਕੋ ਸੋਈ ॥੨॥

(1128-14, ਭੈਰਉ, ਮਃ 3)

How can anyone praise or slander anyone else? The One Master Himself is pervading and permeating all. ||2||

**ਕਹੂੰ ਪਉਨਾਹਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੇ ਬਿਚਾਰੀ ;
ਕਹੂੰ ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ , ਨਰ ਕਹੂੰ ਨਾਰ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਉਨਾਹਾਰੀ- Someone who does not consume food or water and only inhales air thus ਪਉਨ (air) + ਹਾਰੀ (consumer) = air consumer। ਬਿਦਿਆ- knowledge। ਬਿਚਾਰੀ- contemplate। ਨਰ- man। ਨਾਰ- woman।

ਕਿਤੇ ਪਵਨ ਭਖੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਵਿਦਯਾ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਜੋਗੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਜਤੀ³² ਹੋ, ਕਿਤੇ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਪੁਰਸ਼ ਹੋ ਤੇ ਕਿਤੇ ਇਸਤਰੀ ਹੋ।

Sometimes, You are a Breatharians (*inedia*) and sometimes You contemplate knowledge. Sometimes, You are a yogi, celebrate, Brahmchari (celebracy when unmarried and fidelity when married) and sometimes a man and sometimes a woman.

³² Jati means one who has control over their senses. There are 6 well-known Jatis which are; ਭੀਸ਼ਮ (Bisham Pitama), ਹਨੂਮਾਨ (Hanuman), ਲਛਮਣ (Lachman), ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ (Dattatrya), ਭੈਰੋਂ (Bhairav), ਗੋਰਖ (Gorakh).

**ਕਹੂੰ ਛਤ੍ਰਧਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਛਾਲਾ ਧਰੈ ਛੈਲ ਭਾਰੀ ;
ਕਹੂੰ ਛਕ ਵਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਛਲ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋ ॥੨॥੧੭॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਛਾਲਾ- ਖਲੜੀ, ਮ੍ਰਿਗਸ਼ਾਲਾ, deer skin। ਛੈਲ- ਖੂਬਸੂਰਤ, beautiful। ਛਕਵਾਰੀ^{੩੩}- ਮਹਾਂਲਿੰਸਾ, extremely thin, ugly। ਛਲ- ਅਸਲ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੋਰ ਦਾ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੋਣਾ, ਕਦੇ ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕਦੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਜਾਣਾ, deceitful। ਪ੍ਰਕਾਰ- ਵਾਂਗੂੰ, similarly।

ਕਿਤੇ ਛਤ੍ਰਧਾਰੀ (ਰਾਜੇ) ਹੋ, ਕਿਤੇ ਮ੍ਰਿਗਛਾਲਾ ਧਾਰੀ (ਸੰਨਿਆਸੀ) ਹੋ, ਕਿਤੇ ਵੱਡੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਮਹਾਂ ਕੋਜੇ ਤੇ ਲਿੰਸੇ ਹੋ, ਜਾਂ ਛਲ ਦੇ ਵਰਗੇ ਹੋ।

Sometimes You an armed king and sometimes a dear skin wearing ascetic.
Sometimes You are beautiful and sometimes ugly; Or either You are deceitful,

**ਕਹੂੰ ਗੀਤ ਕੇ ਗਵਯਾ , ਕਹੂੰ ਬੇਨ ਕੇ ਬਜਯਾ ;
ਕਹੂੰ ਨ੍ਰਿਤ ਕੇ ਨਚਯਾ , ਕਹੂੰ ਨਰ ਕੋ ਅਕਾਰ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗੀਤ- songs। ਗਵਯਾ- singer। ਬੇਨ- flute। ਬਜਯਾ-player।

ਕਿਤੇ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਗਾਵਨ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਬੀਣਾ ਦੇ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਨਾਚ ਦੇ ਨੱਚਣ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਨਰਾਂ^{੩੪} ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ ਹੋ।

Sometimes, You choose to be the singers of songs, players of flute, teachers of dance and in the image of man.

**ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਬਾਨੀ , ਕਹੂੰ ਕੋਕ ਕੀ ਕਹਾਨੀ ;
ਕਹੂੰ ਰਾਜਾ ਕਹੂ ਰਾਨੀ , ਕਹੂੰ ਨਾਰ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬੇਦ- spiritual scriptures, Vedas। ਕੋਕ- Koka the writer of Kok Shastra, the book of pleasures।

ਕਿਤੇ ਵੇਦ ਬਾਣੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਕੋਕ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਰਾਜਾ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਰਾਣੀ ਹੋ, ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਇਸਤਰੀ ਰੂਪ ਹੋ।

Sometimes, You are the knowledge hymns, sometimes the (amorous) text of pleasures.
Sometimes, You are the king and the queen, sometimes, the image of a woman.

³³ (ਛਕ=ਛਬ ਰਹੇ+ਵਾਰੀ=ਜਾਨ ਵਿਚ) ਜਾਨ ਵਿਚ ਛਬ ਰਹੇ ਹੋ। (ਅਰਥ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ) The meaning can also be the one who is very much fitted with life (vigour).

³⁴ ਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਰ ਦੇ ਕਈ ਅਰਥ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਇਥੇ ਘਟ ਸਕਦੇ ਹਨ। ੧. ਮਨੁੱਖ, ੨ ਇਕ ਦੇਵ ਯੋਨਿ, ੩ ਅਰਜਨ, ੪ ਵਿਸ਼ਨ, ੫ ਸ਼ਿਵ, ੬. ਬ੍ਰਹਮਾ, ੭. ਪਤੀ, ੮ . ਉਦਮੀ, ੯. ਯੋਧਾ, ੧੦. ਹਿੰਮਤੀ, ਦਲੇਰ। According to the dictionaies, there are multiple meanings for the word, 'Nar'. These are, 1. Human; 2. Deity; 3. Arjun (of Mahabharat); 4. Vishnu; 5. Shiva; 6. Brahma; 7. Husband; 8. Hardworking person (vigour); 9. Warrior; 10. Couragous, Brave.

**ਕਹੂੰ ਬੇਨ ਕੇ ਬਜਯਾ , ਕਹੂੰ ਧੇਨ ਕੇ ਚਰਯਾ ;
ਕਹੂੰ ਲਾਖਨ ਲਵਯਾ , ਕਹੂੰ ਸੁੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਧੇਨ- cow, cattle। ਲਾਖਨ- ਮਖਣ, butter। ਕੁਮਾਰ- prince।

ਕਿਤੇ ਬੇਨ ਦੇ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਗਊ ਦੇ ਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ (ਲਾਖਨ) ਮੱਖਣ ਦੇ (ਲਵਯਾ) ਚੁਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਸੁੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਹੋ।

Sometimes, You are in the player of flute, a herder of cows. Sometimes, You are the taker of butter (referring to Krishna who used love butter and consume it without his mothers permission) and sometimes, You appear as a handsome prince.

**ਸੁਧਤਾ ਕੀ ਸਾਨ ਹੋ , ਕਿ ਸੰਤਨ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹੋ ;
ਕਿ ਦਾਤਾ ਮਹਾਦਾਨ ਹੋ , ਕਿ ਨ੍ਰਿਦੋਖੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੋ ॥੮॥੧੮॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੁਧਤਾ- ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ, piousness। ਸਾਨ- ਸੋਭਾ, glory। ਪ੍ਰਾਨ- ਜੀਵਨ, life forces।

ਕਿ- ਜਾ, or। ਮਹਾਂਦਾਨ- philanthropist। ਨ੍ਰਿਦੋਖੀ- without any disgrace, blemishless। ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਦੀ ਸੋਭਾ ਹੋ ਜਾਂ, ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੋ, ਵੱਡੇ ਦਾਤੇ ਹੋ ਜਾਂ ਦਾਨ ਹੋ, ਹੇ ਨਿਰੰਕਾਰ! ਤੁਸੀਂ ਦੋਖਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ।

You are the grandeur of purity, the life-forces of Saints (means the life of Saints), a great benevolent giver, and without any blemish or form

**ਨਿਰਜੁਰ ਨਿਰੂਪ ਹੋ , ਕਿ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਹੋ ;
ਕਿ ਭੂਪਨ ਕੇ ਭੂਪ ਹੋ , ਕਿ ਦਾਤਾ ਮਹਾ ਦਾਨ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਿਰ- without। ਜੁਰ- ਜੂਰ, ਤਾਪ^{੩੫}, ਰੋਗ, ਬੁਖਾਰ, ਤਤਾਂ ਦਾ ਜੋੜ, maladies, illness, the amalgamation of elements।

ਤਾਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋ, ਰੂਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋ, ਜਾਂ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਜਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਹੋ, ਦਾਤੇ ਹੋ ਜਾਂ ਮਹਾਂ ਦਾਨੀ ਹੋ।

You are beyond all maladies and formless, sometimes has a facinating form, sometimes of a King of all kings and sometimes the great benevolent giver (philanthropist). Note: Nirjur (ਨਿਰਜੁਰ) can also mean the one who is without (nir) the amalgamation of the elements (jur) meaning Almighty is beyond the requirement elements of water, fire, air, space and earth. Thus it can be deduced that Almighty has no matter and thus formless (ਨਿਰੂਪ).

³⁵ ਤਾਪ (illness) are of 3 types that will be dealt in detail in Pauri 238.

ਪ੍ਰਾਨ ਕੇ ਬਚਯਾ , ਦੁਧ ਪੂਤ ਕੇ ਦਿਵਯਾ ; ਰੋਗ ਸੋਗ ਕੇ ਮਿਟਯਾ , ਕਿਧੌ ਮਾਨੀ ਮਹਾ ਮਾਨ ਹੋ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪ੍ਰਾਨ- life forces, life। ਬਚਯਾ- protector। ਦੁਧ- milk meaning income or sustenance। ਪੂਤ- children meaning continuation of lineage। ਦਿਵਯਾ- bestower। ਰੋਗ- diseases inflicting the body। ਸੋਗ- mental illness। ਮਿਟਯਾ- annihilator। ਕਿਧੌ- ਅਥਵਾ, hence। ਮਾਨ- proud।

ਪ੍ਰਾਣ ਦੇ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਦੁੱਧ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਰੋਗ ਸੋਗ ਦੇ ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਅਥਵਾ ਵੱਡੇ ਮਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਨੀ ਹੋ।

ਦਸ (੧੦) ਪ੍ਰਾਣ ਹਨ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ;

ਪ੍ਰਾਣ	- ਜੋ ਰਿਦੇ ਅਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਅਪਾਨ	- ਜੋ ਗੁਦਾ ਅਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਬਿਆਨ	- ਜੋ ਸਮੁੱਚੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਉਦਿਆਨ	- ਜੋ ਕੰਠ ਅਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਸਮਾਨ	- ਜੋ ਨਾਭੀ ਅਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਨਾਗ	- ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਡਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਕੂਰਮ	- ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਨੇੜ੍ਹ ਖੁਲਦੇ ਅਤੇ ਬੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਕਿਕਲ	- ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਛਿੱਕ ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਪਿਆਸ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਦੇਵਦੱਤ	- ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਬਾਸੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਧਨੰਜੈ	- ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਰੀਰ ਫੁਲਦਾ (ਮਰਨ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ) ਹੈ।

You are the saviour of life (or life forces), provider of progeny and property, annihilator of sorrow and disease, great egoist who shatters the pride of the proud.

10 Life-forces

Pran	- Dwells in the heart
Apan	- Dwells in the anus
Bian	- Dwells in the whole body
Udiyan	- Dwells in the throat
Seman	- Dwells in the Navel (belly button)
Nag	- Initiates burb
Kuram	- Initiates the flickering of the eye
Kirkal	- Initiates sneezing, hunger and thirst
Devdat	- Initiates yawning
Dhenijai	- Initiates bloating in the body after death

**ਬਿਦਿਆ ਕੇ ਬਿਚਾਰ ਹੋ , ਕਿ ਅਦ੍ਵ ਅਵਤਾਰ ਹੋ ;
ਕਿ ਸਿਧਤਾ ਕੀ ਸੂਰਤਿ ਹੋ , ਕਿ ਸੁਧਤਾ ਕੀ ਸਾਨ ਹੋ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਦਿਆ- ਗਿਆਨ, knowledge। ਬਿਚਾਰ- ਵਿਚਾਰ, contemplation। ਅਦ੍ਵ- without duality। ਅਵਤਾਰ- incarnation। ਸਿਧਤਾ- ਪ੍ਰਸਿੱਧਤਾ, perfection। ਸੂਰਤਿ- ਸ਼ਕਲ, form। ਸੁਧਤਾ- pure। ਸਾਨ- ਅਜ਼ਮਤ, glory।

ਵਿਦਯਾ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਜਾਂ ਅਦਵੈਤ ਅਵਤਾਰ ਹੋ, ਜਾਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧਤਾ ਦੀ ਮੂਰਤ ਹੋ, ਜਾਂ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਦੀ ਸਾਨ =ਅਜ਼ਮਤ (ਵਡਿਆਈ) ਹੋ।

Either You are the contemplator of divine discourse or the incarnation of sans duality; embodiment of all perfection (Sidhi can also mean miraculous powers), and the glory of purity.

**ਜੋਬਨ ਕੇ ਜਾਲ ਹੋ , ਕਿ ਕਾਲ ਹੂੰ ਕੇ ਕਾਲ ਹੋ ;
ਕਿ ਸਤ੍ਰਨ ਕੇ ਸੂਲ ਹੋ , ਕਿ ਮਿਤ੍ਰਨ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹੋ ॥੯॥੧੯॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜੋਬਨ- youth। ਜਾਲ-ਝਰੋਖਾ, epitome, limit। ਕਾਲ- death। ਸਤ੍ਰਨ-enemy, opponent। ਸੂਲ-ਨੇਜਾ, spear। ਮਿਤ੍ਰਨ- friend, acquaintances। ਪ੍ਰਾਨ-life forces।

ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਝਰੋਖਾ ਹੋ, ਜਾਂ ਕਾਲ ਦੇ ਕਾਲ ਹੋ, ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨੇਜਾ ਹੋ, ਜਾਂ ਮਿੱਤ੍ਰਤਾ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੋ।

Sometimes You are the epitome of youthfulness (vigor), Sometimes, You are the death for the death itself, You are the spear for the opponent (means Almighty creates obstacles for the foe) and the source of life (inspiration) for acquaintances.

**ਕਹੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਬਾਦ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੋ ਬਿਖਾਦ ;
ਕਹੂੰ ਨਾਦ ਕੋ ਨਨਾਦ , ਕਹੂੰ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬ੍ਰਹਮ ਬਾਦ- ਆਤਮ ਚਰਚਾ, contemplation of divine knowledge i.e. Atma। ਬਿਖਾਦ-ਝਗੜੇ, quarrels। ਨਾਦ- ਸਬਦ, script, hymn। ਨਨਾਦ- ਧੁਨਿ, ਅਵਾਜ਼, vocal, voice। ਕਿਤੇ ਅਤਮ ਚਰਚਾ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਵਿਦਯਾ ਦੇ ਝਗੜੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਹੋ, ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਪੂਰਨ ਭਗਤੀ ਵਾਲੇ ਭਗਤ ਹੋ। ਨੌਧਾ ਭਗਤੀ (੯ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਭਗਤੀ)

੧. ਸਰਵਨ -ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਸ ਸੁਣਨਾ।
੨. ਕੀਰਤਨ - ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਸ ਗਾਇਨ ਕਰਨਾ।
੩. ਸਿਮਰਨ - ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ।
੪. ਬੰਦਨ - ਅਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਨੂੰ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨੀ।
੫. ਅਰਦਾਸ - ਸ਼ਰਧਾ ਪੂਰਵਕ ਇਕਾਗਰ ਚਿੱਤ ਨਾਲ ਅਪਣੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ।

੬. ਅਰਚਨ (ਸੇਵਾ ਭਾਵ) – ਧੂਪ ਦੀਪ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ।
 ੭. ਦਾਸਾ ਭਾਵ – ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਨੌਕਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਣੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ।
 ੮. ਸਖਾ ਯਾ ਸਖੀ ਭਾਵ – ਜਿਵੇਂ ਅਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਹੋਣਾ।
 ੯. ਆਤਮ ਨਿਵੇਦਨ – ਅਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ, ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਭੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਭੇਂਟ ਚੜ੍ਹਾ ਦੇਣਾ ਇਹ ਮੁਕਤ ਅਵਸਥਾ ਹੈ।

Sometimes, You are the contemplation of knowledge and sometimes, You are indulged in arguments (polemics) pertaining to the creator and; You are in the sound and at times in complete silence and sometimes a perfect devotee engrossed in devotion.

Note: Nine types of devotion (Bhagti). The following are the types of devotionas listed below;

1. Sarvan (Listen) – to listen praises of Almighty in full concentration.
2. Kirten (Singing Hymns) – to sing the praises of Almighty in utmost love.
3. Simran (Remember) – to remember Almighty's name in utmost love.
4. Bandhan (Bow) – to bow down on the feet of Guru Ji.
5. Ardaas (Humble Request) – to request humbly with faith in full concentration
6. Archen/Sewa (Service) – to perform desireless service in the presence of Guru Ji like cleaning of rumalas, chandoa, doing chor, etc.
7. Dasa Bhav (Servent) – to serve just like a honest servant such as taking amrit, reading nitnem everyday, keeping all 5K's and refrain from all that Guru Ji has prohibited.
8. Sekha Bhav (Love) – to love Almighty just like a best friend
9. Atam Nivedan (selfless) – to give away everything to Almighty including himself (pride, ego, desires, thoughts, etc.)

**ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ;
ਕਹੂੰ ਨੀਤ ਔ ਅਨੀਤ , ਕਹੂੰ ਜੁਆਲਾ ਸੀ ਜਗਤ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪ੍ਰਤੀਤ- ਯਕੀਨ, ਗਿਆਨ, faith, knowledge। ਜੁਆਲਾ- ਅੱਗ, fire। ਸੀ- ਵਾਂਗੂੰ, alike। ਜਗਤ- ਜਗਮਗਤ, ਚਮਕਦੇ, shine।

ਕਿਤੇ ਵੇਦ ਰੀਤ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਵਿਦਯਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੋ, ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਅਨੀਤੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਅੱਗ ਵਾਂਗੂੰ ਚਮਕਦੇ ਹੋ।

Sometimes, You are the practicer of knowledge, sometimes You the one who has faith in Knowledge. Sometimes, You are polity and sometimes the opposite, and sometimes luminous like fame.

**ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਹੂੰ , ਇਕਾਤੀ ਕੋ ਜਾਪ ਕਹੂੰ ;
ਤਾਪ ਕੋ ਅਤਾਪ , ਕਹੂੰ ਜੋਗ ਤੇ ਡਿਗਤ ਹੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪੂਰਨ- complete। ਤਾਪ- ਗਰਮ, warm, anger। ਅਤਾਪ- ਸਰਦ, cold, calm। ਡਿਗਤ- ਡਿਗ ਪੈਣਾ, fall।

ਕਿਤੇ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਇਕਾਤੀ ਹੋ ਕੇ ਜਾਪ ਨੂੰ ਜਪਦੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਗਰਮ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਸਰਦ ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਜੋਗ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਰਹੇ ਹੋ।

Sometimes, You are most illustrious and sometimes, You are all alone in meditation. Sometimes, You are of a calm nature and sometimes of a perturbed nature. Sometimes, You fall away from the path of union. (Yog - means union or oneness with real-self, Almighty).

**ਕਹੂੰ ਬਰ ਦੇਤ , ਕਹੂੰ ਛਲ ਸਿਉ ਛਿਨਾਇ ਲੇਤ ;
ਸਰਬ ਕਾਲ ਸਰਬ ਠਉਰ , ਏਕਸੇ ਲਗਤ ਹੋ ॥੧੦॥੨੦॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਛਲ- ਧੋਖਾ, deceit। ਏਕਸੇ- ਇਕੋ ਜਿਹਾ, alike, similar।

ਕਿਤੇ ਵਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਖੋਹ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸਮਿਆਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦੇ ਹੋ।

Sometimes You bestow blessings and sometimes, You take away everything with deception. To me (Sri Guru Gobind Singh Ji), You look the same in all times and at all places.

ਤ੍ਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਸ੍ਰਯੇ ॥

By Your Grace. Savaiya

Prologue: During Sri Guru Tegh Bahadur Sahib Ji's visit to Assam, King Ram became Guru Ji's disciple and requested for a son. Guru Ji was holding a stamp in His hands which He stamped it onto the King's thigh and said, "A son shall be born in your house with the insignia of this stamp on his head."

Through the grace of Guru Tegh Bahadur Ji, King Ram of Assam was blessed with a son, Rattan Rai. They were the devotees of Guru Ji and they trained their son with the Guru's teaching, he had unshorn hair. After seven years, King Ram died and the throne was passed on to his son, Rattan Rai.

When Rattan Rai was twelve years old, while combing his hair in front of a mirror he noticed an insignia on his head. There were no hairs around the area that had the insignia. Rattan Rai was curious and asked his mother and she told him the whole incident.

Rattan Rai wanted to have the glimpse of Guru Tegh Bahadur Sahib Ji but later learned that Guru Ji has given his Shaheedi at Delhi. So, upon inquiring from his mother he got to know about Guru Gobind Rai who is the current Guru.

In a single day, his mother and himself and several ministers got ready and left for Anandpur. He brought with him an offering of five horses with golden trappings, a very small and intelligent white elephant (Prasadi Hathi), Panch Kala Shashter – a unique five-in-one weapon consisting of pistol, sword, lance, dagger and club, a wonderful throne on which puppets popped out to play chess, low stool made of sandalwood (*chandan di chowki*) and a goblet made out of precious metal which has the entire world's geographical guide. Panch Kala Shashter is now in Baroda Museum³⁶. The Raja was accorded a great reception. He offered his presents and prayed to the Guru to grant him the Sikh faith. He was granted all his desires. The Raja exhibited the traits of his presents. He made the elephant to wipe Guru's shoes and placed them in order for him. At the word of command the animal took a whisk (*chaur*) and waved it over the Guru. The Raja requested the Guru never to let the elephant out of his possession. The prince and his party remained at Anandpur for five months and during this time, he enjoyed kirtan and felt uplifted by the Guru's sermons. At the time of departure, the Raja requested Guru Ji to bless him with ascetic sermons in order for him to live his life above the desires of Maya. Guru Ji composed the following Gurbani which starts from the 21st to 30th Pauri of Akal Ustat in Dasam Granth.

³⁶ Ref: Sikhan Di Tarikhi Tabrukat (Punjabi) Historical Relics of the Sikhs by Shamsher Singh Ashok. Published by SGPC.

ਸ੍ਰਾਵਗ ਸੁਧ ਸਮੂਹ ਸਿਧਾਨ ਕੇ ; ਦੇਖਿ ਫਿਰਿਓ ਘਰ ਜੋਗ ਜਤੀ ਕੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸ੍ਰਾਵਗ- (ਸ੍ਰਾਵਕ) ਬੋਧ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ, ਬੁਧ ਦੇ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ‘ਯਤੀ’ ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ‘ਸ੍ਰਾਵਕ’ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੈਨੀ, the followers of Buddha, the Buddhist monks are known as ‘Yati’ and their disciples as ‘Sravak’, followers of Jainism³⁷। ਸਮੂਹ-ਸਭਨਾ, everyone। ਸੁੱਧ-ਸ਼ੋਧੀ, ਕਰਮ-ਕਾਂਡੀ, ritualistic। ਸਿਧਾਨ- ਸਿਧ ਪੁਰਸ਼, Siddhas। ਜਤੀ-ਸੰਨਿਯਾਸੀ, Sanyasi, ascetic।

ਜੈਨ ਧਰਮ, ਕਰਮ ਕਾਂਡੀ, ਸਿਧ ਪੁਰਸ਼, ਜੋਗੀ ਤੇ ਸੰਨਿਆਸੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਹੀ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਕੇ ਵੇਖ ਲਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੱਤਾਂ ਦੇ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖ ਲਏ ਹਨ।

Groups of Jains or Buddhist, ritualistics, Siddhas, Yogi, ascetics and their schools have been studied.

ਸੂਰ ਸੁਰਾਰਦਨ ਸੁੱਧ ਸੁੱਧਾਦਿਕ ; ਸੰਤ ਸਮੂਹ ਅਨੇਕ ਮਤੀ ਕੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੂਰ-ਸੂਰਮੇ, warrior। ਸੁਰਾਰਦਨ-(ਸੂਰ+ਅਰਦਨ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਦੈਂਤ, Sur= deities, Ardan= annihilator (demon)। ਸੁਧਾਦਿਕ-ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਣ ਵਾਲੇ, ਦੇਵਤੇ, deities। ਸੁੱਧ-ਪਵਿੱਤਰ, pure।

ਸੂਰਮੇ, ਦੈਂਤ, ਪਵਿੱਤਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਦੇਵਤੇ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਮੱਤਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਫਿਰ ਕੇ ਵੇਖ ਲਿਆ ਹੈ।

Groups of undaunted brave men, demons, gods and all other sects of saints have been studied.

ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੇਸ ਕੇ ਦੇਖਿ ਰਹਿਓ ਮਤ ; ਕੋਊ ਨ ਦੇਖੀਅਤ ਪ੍ਰਾਨ ਪਤੀ ਕੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਾਰੇ- all। ਦੇਸ- country। ਮਤ- ideology। ਪ੍ਰਾਨ ਪਤੀ- the owner (Pati) of life forces (Pran)।

ਸਾਰੇ ਦੇਸ ਦੇ ਮੰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵੇਖ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਾਨਪਤੀ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸਦਾ।

All the ideologies of all the countries/regions have been also studied but none is seen who loves Almighty.

³⁷ Bhai Kahan Singh Nabha in Mahankosh writes that there are some discrepancy in the term ‘Sravag’ that it can refer both to the Buddhist and Jains.

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੀ ਭਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੂ ਤੇ ; ਏਕ ਰਤੀ ਬਿਨੁ ਏਕ ਰਤੀ ਕੇ ॥੧॥੨੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭਗਵਾਨ- (ਭਗ-ਛੇ ਗੁਣ) ਛੇ ਗੁਣ ਧਾਰਣ ਵਾਲਾ^{੩੮}, the one with 6 qualities, ਕਰਤਾਰ^{੩੯}। ਭਾਇ- (ਭਾਉ) ਸ਼ਰਧਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ, faith, believe। ਰਤੀ- ਰੱਤੀ, iota।

ਸੋਭਾ ਵਾਲੇ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ, ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਇਕ ਪ੍ਰੀਤੀ ਤੋਂ ਹੀਣੇ (ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਾਰੇ) ਇਕ ਰੱਤੀ ਦੇ ਹਨ।

Without faith, blessing and love from Almighty, all such are people are worth an iota.

The six (6) qualities of Bhagvan:

(1) Fame, (2) Wealth, (3) Non-attachment, (4) Knowledge, (5) Grandeur, and (6) Generosity.

ਮਾਤੇ ਮਤੰਗ ਜਰੇ ਜਰ ਸੰਗਿ ; ਅਨੂਪ ਉਤੰਗ ਸੁਰੰਗ ਸਵਾਰੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਤੰਗ- ਹਾਥੀ, elephant। ਜਰ- ਜ਼ਰ, ਸੋਨਾ, gold। ਅਨੂਪ- ਮਹਾਨ ਸੁੰਦਰ, ultimate beauty। ਉਤੰਗ-ਉੱਚੇ, high। ਸੁਰੰਗ- ਰੰਗ ਨਾਲ, colourful।

ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਦੇ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਜੜੇ ਹੋਏ, ਵੱਡੇ ਸੋਹਣੇ ਤੇ ਉੱਚੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਸਵਾਰੇ ਹੋਏ ਹਨ।

If invaluable elephants of very large size, decorated with most costly ornaments of gold, are being possessed.

ਕੋਟ ਤੁਰੰਗ ਕੁਰੰਗ ਸੇ ਕੂਦਤ ; ਪੌਨ ਕੇ ਗਉਨ ਕਉ ਜਾਤ ਨਿਵਾਰੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤੁਰੰਗ-ਘੋੜੇ, horses। ਕੁਰੰਗ-ਹਰਨ, deer। ਗਉਨ-ਤੇਜ਼ੀ, fast, swift। ਜਾਤ ਨਿਵਾਰੇ- ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, left behind।

ਕੋੜਾਂ ਹੀ ਘੋੜੇ, ਜੋ ਹਰਨਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਕੂਦਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਹਵਾ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਹਵਾ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

If the fleet of tens of million of galloping horses have the speed faster than wind, are being possessed.

³⁸ This has been mentioned by Kavi Santokh Singh in Gurpratap Suraj Parkash Granth.

³⁹ ਜਸ, ਐਸ਼ਵਰਜ, ਵਿਰਾਗ, ਉਦਾਰ ॥ ਲਛਮੀ, ਗਯਾਨ, ਸੁਪੂਰਨ, ਧਾਰ॥ ਈਛਵਰ ਕੇ ਖਟ ਗੁਣ ਏ ਜਾਣ॥ ਜਾਂ ਤੇ ਕਹੀਅਤ ਹੈਂ ਭਗਵਾਨ॥ (ਗ.ਪ.ਸੁ.)

੨ ਜੋ ਭਰਨ ਵਾਲਾ, ਗਤਿ ਦਾਤਾ, ਵਾਸ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਅਤੇ ਨਾਸ ਰਹਿਤ ਹੋਵੇ, ਸੋ ਭਗਵਾਨ। (ਵੇਖੋ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਪੁਰਾਣ, ਅੰਸ ੬, ਅਧਿ: ੫)

ਭਾਰੀ ਭੁਜਾਨ ਕੇ ਭੂਪ ਭਲੀ ਬਿਧਿ ; ਨਿਆਵਤ ਸੀਸ ਨ ਜਾਤ ਬਿਚਾਰੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭਾਰੀ- strong, heavy। ਭੁਜਾਨ- arms। ਭੂਪ- king। ਭਲੀ ਬਿਧਿ- in rightful manner। ਨਿਆਵਤ- bow। ਸੀਸ- head।

ਵੱਡੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿਰ ਨਿਵਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਸਲਾਮੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਏਨੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

Kings with strong arms (powerful) bow their heads (prostrates) in proper manner and those kings are so many that no estimate can be done on their numbers.

**ਏਤੇ ਭਏ ਤੋ ਕਹਾ ਭਏ ਭੂਪਤ ;
ਅੰਤ ਕੋ ਨਾਗੇ ਹੀ ਪਾਇ ਪਧਾਰੇ ॥੨॥੨੨॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਪਤ- kings। ਨਾਗੇ- naked, devoid of clothing। ਪਾਇ- feet। ਪਧਾਰੇ- proceed।

ਜੇ ਏਤੇ ਵੱਡੇ ਰਾਜੇ ਹੋ ਗਏ, ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਹੀ ਤੁਰ ਕੇ ਜਾਣਗੇ।

If one becomes an unparalleled emperor, what difference does it make? In the end, he would have to walk barefooted.

Meaning, all the worldly possessions one accumulates in this lifetime will all be left behind. There is nothing that can be brought to the afterlife except the deeds (Karam) accumulated during his stay on earth.

Once a King offered a tray of gold to Bhagat Kabir Ji in order to test him if he is a imposter. Bhagat Ji requested the King to remove the tray and told him that he has more than enough wealth with him. The King was surprised and asked about the wealth that he couldn't comprehend. Bhagat Ji uttered the following Shabad to remove his doubt;

ਨਾਂਗੇ ਆਵਨੁ ; ਨਾਂਗੇ ਜਾਨਾ ॥ ਕੋਇ ਨ ਰਹਿਰੈ ; ਰਾਜਾ ਰਾਨਾ ॥੧॥

(1157-19, ਭੈਰਉ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ)

Naked we come, and naked we go. No one, not even the kings and queens, shall remain. ||1||

ਜੀਤ ਫਿਰੈ ਸਬ ਦੇਸ ਦਿਸਾਨ ਕੋ ; ਬਾਜਤ ਢੋਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਨਗਾਰੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜੀਤ- conquer। ਸਬ- all। ਪਾਇ- feet। ਦੇਸ ਦਿਸਾਨ- country upon countries।

ਸਾਰੇ ਦੇਸਾਂ ਦੇਸੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਦਾ ਫਿਰੇ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਢੋਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਤੇ ਧੌਂਸੇ ਵੀ ਵਜਦੇ ਹੋਣ।

If all the countries are conquered and various kinds of drums, mridangam⁴⁰ and war drums (Nagara) are beaten (as a sign of sovereignty).

ਗੁੰਜਤ ਗੂੜ ਗਜਾਨ ਕੇ ਸੁੰਦਰ ; ਹੰਸਤ ਹੀ ਹੈਰਾਜ ਹਜਾਰੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗੁੰਜਤ- ਝੁਲਦੇ ਹਨ, waving। ਗੂੜ- ਝੁੰਢ, trunks। ਗਜਾਨ- ਹਾਥੀਆਂ, elephants।

ਹੰਸਤ- ਹਿਣਕਦੇ ਹਨ, neighing। ਹੈਰਾਜ- ਰਾਜ ਘੋੜੇ, ਦਰਿਆਈ ਘੋੜੇ, royal horses।

ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉੱਤੇ ਸੁੰਦਰ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਝੁੰਢ ਝੁਲਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਦਰਿਆਈ ਘੋੜੇ ਹਿਣਕਦੇ ਹਨ।

The trunks of beautiful elephants wave at the door and millions of galloping horses are neighing.

ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ ਕੇ ਭੂਪਤ ; ਕਉਨ ਗਨੈ ਨਹੀ ਜਾਤ ਬਿਚਾਰੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਤ- past। ਭਵਿਖ- future। ਭਵਾਨ- present। ਭੂਪਤ- kings। ਕਉਨ- who?।

ਗਨੈ- count। ਬਿਚਾਰੇ- contemplate।

ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਇਤਨੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਗਿਣੇ, ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਵਿਚਾਰੇ ਨਹੀ ਜਾ ਸਕਦੇ।

There were many such emperors in the past, present, and future. Who will be able to count? No one is able to comprehend the numbers.

ਸ੍ਰੀ ਪਤ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਭਜੇ ਬਿਨੁ ; ਅੰਤ ਕਉ ਅੰਤਕੇ ਧਾਮ ਸਿਧਾਰੇ ॥੩॥੨੩॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸ੍ਰੀ- ਮਾਯਾ ਦਾ ਪਤੀ, the owner of Maya। ਪਤ- ਸਵਾਮੀ, ਮਾਨ, master, honour।

ਅੰਤ-(ਅੰਤਕ) ਜਮ ਰਾਜਾ, Dharamraj⁴¹, deity of death। ਅੰਤ- end, death।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਯਾ ਦੇ ਸੁਆਮੀ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਅੰਤ ਨੂੰ (ਅੰਤ ਕੇ= ਅੰਤ ਦੇ) ਜਮ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

Without remembering (Simran) the owner of Maya (creation), one has to face the court of Dharamraj in the end.

⁴⁰ Barrel-shaped double-headed drum with one head larger than the other.

⁴¹ Dharamraj is known as the King of the afterlife or as a judge of our deeds. Dharam means faith and Raj means the king.

Note: Dharamraj. The duty of a Dharamraj is to uphold the laws of Karma and execute necessary judgements. A Gurmukh is above these as he would be above the Karmic Laws and thus will not be liable to the court of Dharamraj. However, to all of our deeds performed mentally and physically in Haumai (I-ness) is recorded as the Kiryaman Karam which is in turn a result of the Pralbadh Karam (predestined). An action towards the Pralbadh is known as Kiryaman. The third type of Karam is known as Sanchit which is a bank of all our deeds performed by our soul through countless births. There are 3 ways a Karam is noted;

- I. **Mansik** – Deeds performed with the mind
- II. **Vachak** – Deeds performed by speaking
- III. **Serirek** – Deeds performed with body.

A Karam is recorded when there are 3 entities present, Atma, Antehkaran and Ignorance (Haumai). Of all the three none are separable except ignorance which can be lifted by the knowledge through a Guru. Thus explaining the meanings of the word Guru, Gu stands for darkness and Ru is light.

The above explanation has been derived from the hymn by Sri Guru Arjan Dev Ji;

ਜਉ ਲਉ ਪੋਟ ਉਠਾਈ ਚਲਿਅਉ ; ਤਉ ਲਉ ਡਾਨ ਭਰੇ ॥

As long one walks along, carrying the load bundle of merits (Pun) and sins (Pap), till then one is subject to be brought before the Dharamraj in order to punish (because of sins) and be rewarded (returns of merit).

ਪੋਟ ਡਾਰਿ ਗੁਰੁ ਪੁਰਾ ਮਿਲਿਆ ; ਤਉ ਨਾਨਕ , ਨਿਰਭਏ ॥੪॥੧॥੧੫੯॥

(214-17, ਗਉੜੀ ਮਾਲਾ , ਮਃ 5)

Upon meeting a perfect Guru one throws away the bundle of deeds (Karma) by being creator-less (A-karta) and consume-less (A-Bhogta); Guru Nanak says only then one becomes fearless.

||4||1||159||

Describing to whom the laws of Dharamraj applies, Sri Guru Arjan Dev Ji says;

ਖਾਦਾ ਪੈਨਦਾ ; ਮੂਕਰਿ ਪਾਇ ॥ ਤਿਸ ਨੋ ਜੋਹਹਿ ; ਦੂਤ ਧਰਮਰਾਇ ॥੧॥

(੧੯੫-੯, ਗਉੜੀ, ਮਃ ੫)

They eat and wear what they are given, but still, they refuse to acknowledge Almighty as the donor. The messengers of the Righteous Judge (Dharamraj) monitors those closely to hunt them down immediately upon expiry of their breaths (lifetime). ||1||

ਤੀਰਥ ਨਾਨ ਦਇਆ ਦਮ ਦਾਨ ; ਸੁ ਸੰਜਮ ਨੇਮ ਅਨੇਕ ਬਿਸੇਖੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤੀਰਥ- pilgrimage sites। ਨਾਨ- bath। ਦਇਆ- mercy। ਦਮ- ਇੰਦਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ, ability to control senses। ਦਾਨ- donations। ਸੰਜਮ- ਮਨ ਤੇ ਇੰਦਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ, abstinence of mind and senses from its faults (*Vikar*)। ਨੇਮ- (ਨਿਯਮ) ਸਤ, ਸੰਤੋਖ, ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ, ਵਿਦਯਾਭਯਾਸ, ਤੇ ਦਾਨ ਆਦਿਕ ਦਾ ਇਕ ਰਸ ਪਾਲਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਾਮ ਨੇਮ ਹੈ, a routine of 12 types of deeds। ਬਿਸੇਖੈ- ਅਧਿਕਤਾ, ਜਯਾਦਤੀ, ਉੱਤਮ ਕਰਮ, superior deeds। ਤੀਰਥ ਇਸ਼ਨਾਨ, ਦਯਾ, ਦਾਨ, ਸੰਜਮ, ਨੇਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਉੱਤਮ ਕਰਮ ਕਰੇ।

If one takes bath in pilgrimage sites, perform all acts of kindness and mercy, charities, controls his/her senses and minds against their faults, stays committed to the all the routines (mentioned in detail below) and performs only superior (good) deeds;

There are all together 10 senses that are divided into 5 knowledge and 5 action senses;

Knowledge Senses	Action Senses
੧. ਨੇਤਰ- Eyes (See)	੧. ਹੱਥ- Hands
੨. ਰਸਨਾ- Tongue (Taste)	੨. ਪੈਰ- Feet
੩. ਨੱਕ- Nose (Smell)	੩. ਮੂੰਹ- Mouth
੪. ਕੰਨ- Ears (Hear)	੪. ਗੁਦਾ- Anus
੫. ਤੁਚਾ- Skin (Feel)	੫. ਲਿੰਗ- Urinal

The term ਵਿਕਾਰ (*Vikar*) can have the following 3 meanings;

1 st Version	2 nd Version	3 rd Version
੧. ਕਾਮ- Lust	੧. ਭੁਖ- Hunger	੧. ਸਰਦੀ- Cold
੨. ਕ੍ਰੋਧ- Anger	੨. ਤ੍ਰੇਹ- Thirst	੨. ਗਰਮੀ- Heat
੩. ਲੋਭ- Greed	੩. ਹਰਖ- Happiness	੩. ਲੋਭ- Greed
੪. ਮੋਹ- Attachment	੪. ਸੋਗ- Sadness	੪. ਮੋਹ- Attachment
੫. ਹੰਕਾਰ- Ego	੫. ਜਨਮ- Birth	੫. ਭੁਖ- Hunger
	੬. ਮਰਣ- Death	੬. ਤ੍ਰੇਹ- Thirst

The 12 deeds of ਨੇਮ (Nem/Routine) are;

ਨੇਮ	Routine
੧. ਸੱਚ	1. Truth
੨. ਅਕਪਟਤਾ	2. Nondeceptive
੩. ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦਾ ਆਦਰ	3. Respecting one's own faith
੪. ਜਪ	4. Chanting of Almighty's name
੫. ਤਪ	5. Penance
੬. ਪੂਜਾ	6. Prayer
੭. ਤੀਰਥ	7. Serving Parents ⁴²
੮. ਯਾਤਰਾ	8. Pilgrimage
੯. ਅਤਿਥੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ	9. Hospitality
੧੦. ਗੁਰ ਸੇਵਾ	10. Serving the Guru
੧੧. ਸੰਤੋਖ ਪਰਉਪਕਾਰ	11. Contentment and benoalent
੧੨. ਹੋਮ	12. Donations / Sacrifice

⁴² Refer to Mahankosh under ਤੀਰਥ meaning number 10

ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਕਤੇਬ ਕੁਰਾਨ ; ਜਿਮੀਨ ਜਮਾਨ ਸਬਾਨ ਕੇ ਪੇਖੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬੇਦ- the four Vedas⁴³ (Rig, Saam, Yajur & Athraban Vedh)। ਪੁਰਾਨ- The 18 puranas (Vishnu, Naradiya, Padma, Garuda, Varaha, Bhagavata, Matsya, Kurma, Linga, Shiva, Skanda, Agni, Brahmanda, Brahmavaivarta, Markandeya, Bhavishya, Vamana, Brahma Puraan)। ਕਤੇਬ- ਅਰਬੀ ਦੇਸ਼ ਦਿਆ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕਾ (ਜ਼ਬੂਰ, ਤੌਰੇਤ, ਅੰਜੀਲ, ਕੁਰਾਨ), The religious books of Abrahamic faith (Zabur, Torat, Bible and Quran)। ਜਿਮੀਨ- earth। ਜਮਾਨ- phase of time। ਪੇਖੈ- sees।

ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ, ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਕੁਰਾਣ ਆਦਿਕ, ਚਾਰੇ ਕਤੇਬਾਂ ਪੜ੍ਹੇ, ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਫਿਰ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਲਵੇ।

ਪੁਰਾਣਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਠਾਰਾਂ ਹੈ, ਯਥਾ- ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਪੁਰਾਣ, ਪਦਮ, ਬ੍ਰਹਮ, ਸ਼ਿਵ, ਭਾਗਵਤ, ਨਾਰਦ, ਮਾਰਕੰਡੇਯ, ਅਗਨਿ, ਬ੍ਰਹ- ਵੈਵਰਤ, ਲਿੰਗ, ਵਾਰਾਹ, ਸਕੰਦ, ਵਾਮਨ, ਕੁਰਮ, ਮਤਸਯ ਗਰੁੜ, ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਅਤੇ ਭਵਿਸ਼ਯ ਪੁਰਾਣ॥

If one reads the Vedas, Puranas, Zabur⁴⁴, Torat⁴⁵, Bible and Quran and travels the whole earth and sees all the phase of time.

Note: The Puranas. The books authored by Rishi Vyas and other scholars under Rishi Vyas's name in which the following five subjects are incorporated the creation of the universe, doom of the universe, deity and the lineage of ancestors, the events in the kingdom of Manu & the story of lineage of the sun (Ram Chandar Ji) and moon (Krishan Ji). There are eighteen all together; Vishan, Padam, Brahm, Shiv, Bhagwat, Narad, Markende, Agan, Brahm-Veverat, Ling, Varah, Skandh, Vaman, Kuram, Matsh (Vayu), Grure, Brahmandh and Bhevikh.

⁴³ The 4 Vedas are clumped into a larger category of 14 Vidya (knowledge) in the Hindu Texts. 4 Vedas + 4 Upvedas + 6 Ved-Angs = 14 (Vidya). The Ved-angs will be mentioned later on and the 4 Upvedas are;

- I. **ਅਰਥਸ਼ਾਸਤ੍ਰ** Arthashastra : An ancient Indian treatise on statecraft, economic policy and military strategy which identifies its author by the names Kautilya and Vishnugupta.
- II. **ਧਨੁਰ** Dhanurved : The term derives from the words for bow (dhanushya) and knowledge (veda), literally the "science of archery".
- III. **ਗਾਂਧਰਵ** Gandharvaveda : An ancient Indian treatise on the performing arts, encompassing theatre, dance and music.
- IV. **ਆਯੁਰ** Ayurveda : The word ayurveda consists of the words *ayus*, meaning "longevity", and *veda*, meaning "related to knowledge" or "science". Thus Ayurveda is the science of life.

⁴⁴ The book written by Prophet David

⁴⁵ The book written by Prophet Moses

ਪਉਨ ਅਹਾਰ ਜਤੀ ਜਤ ਧਾਰ ; ਸਬੈ ਸੁ ਬਿਚਾਰ ਹਜਾਰਕ ਦੇਖੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਉਨ- air। ਅਹਾਰ- consumes। ਜਤ- celibacy। ਧਾਰ- adopts। ਬਿਚਾਰ- contemplates। ਹਜਾਰਕ- thousands। ਦੇਖੈ- seen।

ਪੌਣ ਦਾ ਭੋਜਨ ਕਰੇ, ਜਤ ਨੂੰ ਧਾਰ ਕੇ ਜਤੀ ਹੋਵੇ, ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ੁਭ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰੇ, ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਅਸੀਂ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਆਦਮੀ ਵੇਖੇ ਹਨ।

Subsisting on air, remaining a celibate and only contemplates virtues thoughts. I (Sri Guru Gobind Singh Ji) have seen many thousand such individuals with above (including the above 2 lines) qualities;

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਭਜੇ ਬਿਨੁ ਭੂਪਤਿ ; ਏਕ ਰਤੀ ਬਿਨੁ ਏਕ ਨ ਲੇਖੈ ॥੪॥੨੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭਜੇ- remember, recitation, Simran। ਭੂਪਤਿ- King। ਰਤੀ- an iota। ਲੇਖੈ- accounted।

ਹੇ ਰਾਜਨ! ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਜੀ ਦੇ ਭਜਨ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਤਾਦਿਕ ਕਰਮਾ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵੀ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਪਿਆ।

Dear King⁴⁶, without the recitation / meditation of Almighty the creator, none of the abovementioned acts are accepted (accounted).

Sri Guru Nanak Dev Ji also says;

ਬਿਨੁ ਜਗਦੀਸ ਭਜੇ ; ਨਿਤ ਖੁਆਰੀ ॥੩॥

(੨੨੫-੯, ਗਉੜੀ, ਮਃ ੧)

But without meditating on the Almighty of the Universe, there is only continual suffering. ||3||

ਸੁਧ ਸਿਪਾਹ ਦੁਰੰਤ ਦੁਬਾਹ ; ਸੁ ਸਾਜਿ ਸਨਾਹ ਦੁਰਜਾਨ ਦਲੈਗੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੁਧ- clean (meaning elite)। ਸਿਪਾਹ-ਫੌਜ, army। ਦੁਰੰਤ- ਘੋਰ, ਪ੍ਰਚੰਡ, massive, wanton। ਦੁਬਾਹ-ਦੇ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ, । ਸਨਾਹ-ਲੋਹੇ ਦਾ ਕੁੜਤਾ, ਸੰਜੋਯ, chain mail, armour। ਦੁਰਜਾਨ-ਵੈਰੀਆਂ, enemy। ਦਲੈਗੇ- crush।

ਚੰਗੀ ਫੌਜ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਹਰੇਕ ਆਦਮੀ ਘੋਰ ਯੁੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਸੰਜੋਆਂ ਸਜਾ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਦਲ ਸੁੱਟਣ।

Having an elite army whose personel are capable of causing a wanton in the battle and while wearing chain mails they crush their enemies.

⁴⁶ The term King refers to King Rattan Rai to whom Guru Ji is blessing with His sermons.

ਭਾਰੀ ਗੁਮਾਨ ਭਰੇ ਮਨ ਮੈ ; ਕਰ ਪਰਬਤ ਪੰਖ ਹਲੇ , ਨ ਹਲੈਗੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭਾਰੀ- extensive। ਗੁਮਾਨ- pride। ਭਰੇ- filled। ਮਨ- mind। ਪਰਬਤ- mountain। ਪੰਖ- wings। ਹਲੇ- move।

ਉਹ ਅਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਗੁਮਾਨ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਹੋਣ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜੰਗ ਵੇਖ ਕੇ ਪਰਬਤ ਪੰਖ ਲਾ ਕੇ ਹਿੱਲ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਚਰਜ ਨਹੀ, ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਰਣ ਭੂਮੀ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀ ਹਿਲਣਗੇ।

The soldiers' minds are filled with so much of pride & confidence that upon seeing the battle, even the mountains develop wings and move away. But yet the soldiers will never retreat.

Meaning, the above mentioned army is so powerful and capable in the battle that even an unanimated structure (mountain) moves away from their path and the brave soldiers still persist and are positive under all odds. This is to show that even if one possessess such prowess,

ਤੌਰ ਅਰੀਨ ਮਰੋਰ ਮਵਾਸਨ ; ਮਾਤੇ ਮਤੰਗਨ ਮਾਨ ਮਲੈਗੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤੌਰ- break। ਅਰੀਨ-ਵੈਰੀਆਂ, enemies, opponents। ਮਵਾਸਨ-ਆਕੀਆਂ, enemy। ਮਤੰਗਨ-ਹਾਥੀਆਂ, elephants।

ਉਹ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤੌਤ ਦੇਣ, ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਆਕੀ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਮਰੋੜ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦੇਣ, ਅਤੇ ਮਤੇ ਹੋਏ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਮਾਨ ਨੂੰ ਮਲ ਦੇਣ।

They will crush their enemies, break and throw those who stand in their path and will annihilate the pride of the frantic war elephants.

ਸ੍ਰੀ ਪਤ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਿਨੁ ; ਤਿਆਗ ਜਹਾਨੁ ਨਿਦਾਨ ਚਲੈਗੇ ॥੫॥੨੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸ੍ਰੀ- ਮਾਯਾ ਦਾ ਪਤੀ, owner of Maya। ਪਤ- ਮਾਨ, honourable। ਨਿਦਾਨ- end।

ਮਾਇਆ ਦੇ ਸੁਆਮੀ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਏਡੇ ਵੱਡੇ ਸੂਰਮੇ ਵੀ, (ਨਿਦਾਨ) ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਜਗਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ।

Without the blessings of the Almighty, owner of Maya, such magnificent warriors will leave everything behind.

Note: Maya. Maya is the wall that stands between us and Almighty. The following hymn from Sri Guru Granth Sahib Ji explains;

ਏਹ ਮਾਇਆ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਵਿਸਰੈ ; ਮੋਹੁ ਉਪਜੈ ਭਾਉ ਦੁਜਾ ਲਾਇਆ ॥

Maya makes us forget the Almighty; creates attachments which then creates duality.

Nonetheless, Maya is not evil, as the wall that has been created between the being and Almighty, is by the being himself. The being creates the wall with his/her ignorance, which is the brick and mortar for the wall so the real evil is our ignorance. For example, the nature has both elixir and poison but if a person manufactures poison to kill others, the faulty one is the person and not the nature. Maya is the nature. It is the cradle in which everything plays.

Although Maya distracts us from Almighty, the creator and owner of Maya is still Him as shown by Sri Guru Arjan Dev Ji;

ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਮਾਇਆ ਬ੍ਰਹਮ ਕੀ ਕੀਨੀ ; ਕਹਹੁ ਕਵਨ ਬਿਧਿ ਤਰੀਐ ਰੇ ॥

(੪੦੪-੨, ਅਸਾ, ਮਃ ੫)

Almighty has created Maya of the three qualities (Rajo, Tamo & Sato); tell me, how can it be crossed over (Without a Guru)?

Sri Guru Gobind Singh Ji in His Sarabloh Granth mentions that the Maya is a physical power of Almighty and it is because of Maya all the actions are performed in 'I-ness' (*Haumai*). The prowess and influence is thus infinite as it is a part of Creator Almighty (If there is no creator Almighty, there is no Maya, creation, beings, existence). Guru Ji says;

**ਆਦਿ ਭਵਾਨੀ ਈਸਰੀ ; ਮਾਯਾ ਜਾ ਕੋ ਨਾਮ ॥
ਇਨ ਬਿਨ ਸਰੈ ਨ ਏਕ ਛਿਨ ; ਪੂਰਨ ਹੋਤ ਨ ਕਾਮ ॥੨॥**

The Primal Almighty Creator is called as Maya. Without which, nothing can sustain even for an iota and no task can be completed.

(Sarbloh Granth, Part 1, Page 5)

Which is why, Guru Amar Das Ji mentions that the Maya influences all of the creation;

ਤੀਨਿ ਭਵਨ ਮਹਿ ਏਕਾ ਮਾਇਆ ॥

(੪੨੪-੬, ਅਸਾ, ਮਃ ੩)

Throughout the three worlds, is the one Maya.

The modus operandi of Maya;

**ਮਾਇਆ ਹੋਈ ਨਾਗਨੀ ਜਗਤਿ ਰਹੀ ਲਪਟਾਇ ॥
ਇਸ ਕੀ ਸੇਵਾ ਜੋ ਕਰੇ ਤਿਸ ਹੀ ਕਉ ਫਿਰਿ ਖਾਇ ॥**

(੫੧੦-੯, ਗੁਜਰੀ ਕੀ ਵਾਰ, ਮਃ ੩)

Maya is a serpent, clinging to the world. Whoever serves her, she ultimately devours.

If one does not realises the ultimate truth;

ਮਾਇਆ ਮੋਹਣੀ ਮੋਹਿਆ ; ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੁਨੀ ਭਵਾਹਿ ॥

(੪੪੧-੨, ਆਸਾ, ਮਃ ੩)

The fascinating Maya has fascinated you, over and over again, and lured you into reincarnation.

The role of remembering Almighty towards Maya;

ਨਾਰਾਇਣ ; ਦੰਤ ਭਾਨੇ ਡਾਇਣ ॥੨॥

(੮੬੮-੩, ਗੋਂਡ, ਮਃ ੫)

Almighty breaks the teeth of Maya, the witch. ||2||

Thus, Guru Ji has mentioned that Almighty the Nirgun (formless / without entity) has the capability of retarding the influence of Maya because as mentioned above, the creator of Maya is Almighty and thus it reserves the full right. To the being that has attained salvation are nonetheless above the influence of Maya as they do not possess a sense of belonging to the 'self' thus having no identity. This stage is above the Haumai (I-ness) meaning the being has successfully become One with Almighty. They too become 'Sri' – the owner of Maya.

ਬੀਰ ਅਪਾਰ ਬਡੇ ਬਰਿਆਰ ; ਅਬਿਚਾਰਹਿ ਸਾਰ ਕੀ ਧਾਰ ਭਫਯਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਰਿਆਰ-ਬਲਵਾਨ, brave। ਅਬਿਚਾਰਹਿ-ਵਿਚਾਰ ਬਿਨਾਂ, ਨਿਸ਼ੰਕ ਹੋ ਕੇ, determined without any further thought or suspicion।

ਅਪਾਰਾਂ ਸੂਰਮੇ, ਵੱਡੇ ਬਲ ਵਾਲੇ ਜੋ ਨਿਸ਼ੰਕ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।

Numerous indefatigable and brave soldiers have the courage and strength to face the attack of swords and other arms.

ਤੋਰਤ ਦੇਸ ਮਲਿੰਦ ਮਵਾਸਨ ; ਮਾਤੇ ਗਜਾਨ ਕੇ ਮਾਨ ਮਲਯਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਲਿੰਦ- ਆਕੀਆਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਦਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, the annihilator of enemies। ਮਾਤੇ- intoxicated⁴⁷।

ਜੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਫਤਹਿ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਆਕੀਆਂ ਨੂੰ ਮਲ ਸੁਟਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਮਸਤ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਮਾਨ ਨੂੰ ਮਲ ਸੁਟਦੇ ਹਨ।

Many countries are conquered and the revolting foes are being crushed along with the frantic elephants.

⁴⁷ War elephants in the past were intoxicated before a battle. Intoxicating an elephant with copious amounts of alcohol made the elephant loose its senses and they were then directed towards the enemy. They were used to crush the advancing opponent's forces, create fear in them or to break the doors of a fort. The latter was done by, deploying the camels first at the door and then the advancing elephant would crush the camels with the door causing minimal harm to the elephant so that it can continue its devastation within. Similar tactic was used by the Hill Kings and Mughals against Guru Gobind Singh Ji when Bhai Bachitar Singh stopped the elephant using a Nagini Barcha (spiral spear).

ਗਾੜੇ ਗੜਾਨ ਕੇ ਤੋੜਨਹਾਰ ; ਸੁ ਬਾਤਨ ਹੀ ਚਕ ਚਾਰ ਲਵਯਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗਾੜੇ- ਮਜ਼ਬੂਤ, solid। ਗੜਾਨ- forts। ਬਾਤਨ- speaking।

ਜੋ (ਗਾੜੇ) ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਿਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਚੌਹਾਂ ਚੱਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਹਨ (ਭਾਵ ਚਾਰ ਚੱਕ ਜਿੱਤਦਿਆਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ)।

Strong forts may be seized and the whole world may be conquered merely by a speaking. Meaning, it takes no time for these individuals to conquer.

**ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਸਭ ਕੋ ਸਿਰਨਾਇਕ ;
ਜਾਚਿਕ ਅਨੇਕ ਸੁ ਏਕ ਦਿਵਯਾ ॥੬॥੨੬॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਾਹਿਬ- owner। ਸਿਰਨਾਇਕ- the owner (nayak) of heads (sir)। ਜਾਚਿਕ- beggars। ਅਨੇਕ- many। ਦਿਵਯਾ- benefactor।

ਸੋਭਾ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸਭ ਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੂਰਮੇ ਉਸ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਮੰਗਤੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਇਕੋ ਹੀ ਸਭ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

Almighty the owner of all the praises and possessor of everyone, many such great warriors are beggars at his doorstep and he is the lone benefactor.

Sri Guru Nanak Dev Ji in Japji Sahib mentions;

ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਕਾ ਇਕੁ ਦਾਤਾ ; ਸੋ ਮੈ ਵਿਸਰਿ ਨ ਜਾਈ ॥੫॥

(੨-੧੦, ਜਪੁ, ਮ: ੧)

There is only one Almighty who is the benefactor (Giver) to all beings (jeev), whom I should never forget.

ਦਾਨਵ ਦੇਵ ਫਨਿੰਦ ਨਿਸਾਚਰ ; ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ ਜਪੈਗੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦਾਨਵ-ਦੈਤ, demon। ਫਨਿੰਦ-ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ, Seshnag। ਨਿਸਾਚਰ-ਰਾਕਸ਼, monster।

ਦੈਤ, ਦੇਵਤੇ, ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਅਤੇ ਰਾਕਸ਼ ਵੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜਪਦੇ ਹਨ।

The demons, the gods, king of cobras, ghosts, spirits have been reciting God's Name since the past and they will recite in the future and are still reciting.

ਜੀਵ ਜਿਤੇ ਜਲ ਮੈ ਥਲ ਮੈ ; ਪਲ ਹੀ ਪਲ ਮੈ ਸਭ ਥਾਪ ਥਪੈਗੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜੀਵ- beings। ਜਲ- water। ਥਲ- land। ਪਲ- 24 seconds। ਥਾਪ- create।

ਜਲ ਵਿਚ ਤੇ ਥਲ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਜੀਵ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਥਾਪਨਾ ਜੋ ਇਕ ਪਲ ਹੀ ਪਲ ਵਿਚ ਥਾਪ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

All the creations of the land and water can be created in a single moment by the creator.

The total species of all the creation on earth is 8.4 million⁴⁸. 4.2 million resides on land and the rest 4.2 million in water.

ਪੁੰਨ ਪ੍ਰਤਾਪਨ ਬਾਢ ਜੈਤ ਧੁਨ ; ਪਾਪਨ ਕੇ ਬਹੁ ਪੁੰਜ ਖਪੈਗੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪ੍ਰਤਾਪਨ-ਪ੍ਰਚੰਡ ਤੇਜ, pinnacle human energy। ਜੈਤ-ਜਿਸ, whose। ਧੁਨ-ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ, with recitation। ਪੁੰਜ-ਝੁੰਡ, head। ਖਪੈਗੇ-ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, gets destroyed। ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਪੁਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚੰਡ ਤੇਜ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤੇਜ ਨਾਲ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਝੁੰਡ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

By the recitation of Almighty's name (Simran), one develops the zenith of good aura. This in turn destroys many sins.

ਸਾਧ ਸਮੂਹ ; ਪ੍ਰਸੰਨ ਫਿਰੈ ਜਗ ; ਸੱਤ੍ਰੁ ਸਭੈ ਅਵਲੋਕ ਚਪੈਗੇ ॥੨॥੨੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਵਲੋਕ-ਵੇਖ ਕੇ, upon seeing। ਚਪੈਗੇ- suppressed। ਉਸ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਤ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਸ਼ਤਰੂ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਰੇ ਦਬ ਗਏ ਹਨ।

Seeing such glory, Saints who adore and worship God are leading their lives with all pleasures while their enemies kneel down.

ਮਾਨਵ ਇੰਦ੍ਰ ਗਜਿੰਦ ਨਰਾਧਪ ; ਜੋਨ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਕੋ ਰਾਜੁ ਕਰੈਗੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਾਨਵ ਇੰਦ੍ਰ-(ਮਾਨਵੇਂਦ੍ਰ) ਰਾਜਾ, King। ਗਜਿੰਦ-(ਗਜਾਧਿਪ) ਇੰਦਰ ਰਾਜਾ, King of Heavens (Indra)। ਨਰਾਧਪ-ਕੁਬੇਰ, Kuber। ਜੋਨ-ਜਿਹੜੇ, those।

ਰਾਜੇ, ਇੰਦ੍ਰ ਤੇ ਕੁਬੇਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਿਹੜੇ ਤਿੰਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਹਨ।

Worldly kings, Heavenly king, Kuber⁴⁹ and others has rule in three worlds (Heavens, earth and underworld),

⁴⁸ ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜਿਨਿ ਸਿਰੀ ; ਸਭਸੈ ਦੇਇ ਅਧਾਰੁ ॥ (੨੨-੧੧, ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਮਃ ੩)

The One who created the 8.4 million species of beings gives sustenance to all.

⁴⁹ He is the Lord of Wealth and also the protector of the world in the northern direction (known as LokPalas). The LokPalas are generally divided into other 8 & 10 directions. Each deity is specified at their direction and it is used in Vastu Sastra (Arts of architecture). An example would mean that since Kuber resides in North, those opening a new business will have their doors facing the north.

ਕੋਟਿ ਇਸਨਾਨ ਗਜਾਦਿਕ ਦਾਨ ; ਅਨੇਕ ਸੁਅੰਬਰ ਸਾਜ ਬਰੈਗੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੋਟਿ- ਕੋੜਾਂ, tens of millions। ਗਜਾਦਿਕ- Gaj+Adik= elephants + others।

ਜੋ ਕੋੜਾਂ ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਹਾਥੀ ਆਦਿਕ ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸੁਅੰਬਰ ਦੇ ਸਾਜ ਸਿੰਗਾਰ ਨੂੰ ਵਰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਅਨੇਕਾਂ ਸੁਅੰਬਰਾਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾਈ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ।

Those who have bathed in millions of shrines and donated elephants and other valuables, wedded many women by winning marriage competitions;

ਬ੍ਰਹਮ ਮਹੇਸਰ ਬਿਸਨ ਸਚੀਪਤਿ ; ਅੰਤ ਫਸੇ ਜਮ ਫਾਸ ਪਰੈਗੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਚੀਪਤਿ-ਰਾਜਾ ਇੰਦ੍ਰ, King Indra।

ਜੇ ਉਹ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਸ਼ਿਵਜੀ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜਾਂ ਇੰਦਰ ਦੇ ਜਾਪ ਜਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜਮ ਦੀ ਫਾਸੀ ਵਿਚ ਪੈਣਗੇ।

If the above mentioned individuals remain engrossed in the concentration of Brahma (creation), Shiva (death), Vishnu (sustenance) and Indra (King of heaven), they would face the wrath in the afterlife by angels of death.

2nd Meaning: If one does all the above and is still caught in the play of Maya which is birth (*Brahm*), death (*Mahes*), living (*Bisan*) and worldly pleasures (*Sachipat*) at their last breath, they would still have to submit themselves to Dharamraj and be pushed into the cycle of reincarnations. To make one understand this concept Bhagat Tirlochan Ji says;

ਗੁਜਰੀ ॥

(੫੨੬-੫)

Gujri:

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਲਫਮੀ ਸਿਮਰੈ ; ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥

At the very last moment (breath), one who thinks of wealth, and dies in such thoughts,

ਸਰਪ ਜੋਨਿ ; ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥੧॥

shall be reincarnated over and over again, in the form of serpents. ||1||

ਅਰੀ ਬਾਈ ; ਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮੁ ਮਤਿ ਬੀਸਰੈ ॥ ਰਹਾਉ ॥

O sister, do not forget Almighty's Name (Naam) who is the Master of the Universe. ||Pause||

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਿਮਰੈ ; ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥

At the very last moment, he who thinks of sexual desire, and dies in such thoughts,

ਬੇਸਵਾ ਜੋਨਿ ; ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥੨॥

shall be reincarnated over and over again as a prostitute. //2//

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਲੜਿਕੇ ਸਿਮਰੈ ; ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥

At the very last moment, one who thinks of his children (attachment), and dies in such thoughts,

ਸੂਕਰ ਜੋਨਿ ; ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥੩॥

shall be reincarnated over and over again as a pig. //3//

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਮੰਦਰ ਸਿਮਰੈ ; ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥

At the very last moment, one who thinks of mansions (possessions), and dies in such thoughts,

ਪ੍ਰੇਤ ਜੋਨਿ ; ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥੪॥

shall be reincarnated over and over again as a ghost. //4//

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਨਾਰਾਇਣੁ ਸਿਮਰੈ ; ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥

At the very last moment, one who thinks of Almighty, and dies in such thoughts,

ਬਦਤਿ ਤਿਲੋਚਨੁ , ਤੇ ਨਰ ਮੁਕਤਾ ; ਪੀਤੰਬਰੁ ਵਾ ਕੇ ਰਿਦੈ ਬਸੈ ॥੫॥੨॥

says Bhagat Trilochan Ji, that man shall be liberated; Almighty shall abide in his heart. //5//2//

ਜੇ ਨਰ ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ਕੇ ਪ੍ਰਸ ਹੈ ਪਗ ; ਤੇ ਨਰ ਫੇਰ ਨ ਦੇਹ ਧਰੈਗੇ ॥੮॥੨੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਰ- being।

ਜਿਹੜੇ ਪੁਰਸ਼ (ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ) ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਸਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਮੁੜ ਕੇ ਦੇਹ ਨਾ ਧਾਰਨ ਗੇ, ਭਾਵ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਅਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਜੁਨਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀ ਪੈਣਗੇ।

Those who serve Almighty's feet (meaning worship), would not be required to take birth again. Meaning, they would be freed from the cycle of reincarnations.

Sri Guru Gobind Singh Ji in Sarabloh Granth says;

ਸੇਵ ਕਰੋ ਕਰੁਨਾ ਨਿਧਿ ਕੀ ਜਿਹ ਸ੍ਰੇਵਤ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਪੱਯੈ ॥

Serve the Treasure Trove of Compassion, by whose service one receives the four types of salvation [kaam, arth, dharam, moksh].

ਨਾਮ ਲਿਯੋ ਜਮ ਤ੍ਰਾਸ ਮਿਟੈ ਕਲਿ ਕਾਲ ਨਸੈ ਹਰਿ ਸਰਨ ਸਿਧਯੈ ॥

Taking his name one destroys Death's noose, and terrifying death remains far away, this is the miracle of Almighty's sanctuary.

ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਸਭੀ ਸੁਧਰੋ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ਧਿਆਏ ॥

This and the next world is completely saved through receiving devotional worship and contemplation of Almighty.

ਦਾਸ ਗੁਬਿੰਦ ਫਤਹ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਐਸੋ ਪ੍ਰਭ ਛੋਡ ਅਵਰ ਕਤ ਜੱਯੈ ॥

Servant Guru Gobind Singh says all victory is to the True Guru, by forsaking the Master where else would we go?

(Sarabloh Granth, Volume 1, Ang 174)

**ਕਹਾ ਭਯੋ ਜੋ ਦੋਊ ਲੋਚਨ ਮੂੰਦ ਕੈ ;
ਬੈਠਿ ਰਹਿਓ ਬਕ ਧਿਆਨ ਲਗਾਇਓ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬੈਠਿ- sits | ਬਕ- ਬਗਲਾ, crane | ਧਿਆਨ- concentration |

ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਬਗਲੇ ਵਾਂਗੂ ਧਿਆਨ ਲਗਾ ਲਿਆ, ਤਾਂ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ।

If one sits with his eyes closed and puts his concentration just like the crane, it is of no use. Note: a crane closes its eyes in the waters to fool the fishes that it is sleeping but in reality it's prying on them and looking for the best opportunity to hunt. Similarly Guru Ji is addressing a hypocrite person that he will lose his game in the end.

Once Guru Amar Das Ji invited everyone in Goindval Sahib for free kitchen and invited everyone among all one Tappa (one who proclaims as the religious leader for a small sect of people) refused to accept the invitation because of his ego. Guru Ji then offered one gold coin as a gift to all those who participates, upon hearing the offer the Tappa regrets and decided to send his son. When he arrived at the Guru's place the doors were closed and food were being served, the Tappa carried his son and pushed him across the wall, the son fell and broke his leg. Guru observed the Tappa's greed and uttered a Hymn (Shabad) of which the following is an extract;

ਭਾਈ , ਏਹੁ ਤਪਾ ਨ ਹੋਵੀ , ਬਗੁਲਾ ਹੈ ; ਬਹਿ ਸਾਧ ਜਨਾ ਵੀਚਾਰਿਆ ॥

(੩੧੫-੧੭, ਗਉੜੀ, ਮਃ ੪)

Dear Brother, Saints got together and decided after contemplating that that he is not a Tappa, he is only a crane who is trying imitate the swans like Saints.

ਨਾਤ ਫਿਰਿਓ ਲੀਏ ਸਾਤ ਸਮੁੰਦ੍ਰਨ ; ਲੋਕ ਗਇਓ ਪਰਲੋਕ ਗਵਾਇਓ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਾਤ- bath। ਫਿਰਿਓ- goes। ਸਾਤ- seven। ਸਮੁੰਦ੍ਰਨ- seas। ਲੋਕ- life।
ਪਰਲੋਕ- afterlife। ਗਵਾਇਓ- loses।

ਜੇ ਸੱਤਾਂ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹਾਉਂਦਾ ਫਿਰਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦਾ ਲੋਕ ਗਿਵ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ ਵੀ ਗਵਾ ਲਿਆ ਹੈ।

Those who have ablutions in all the seven oceans would lose this as well as the next world.

ਬਾਸੁ ਕੀਓ ਬਿਖਿਆਨ ਸੋ ਬੈਠ ਕੈ ; ਐਸੇ ਹੀ ਐਸੇ ਸੁ ਬੈਸ ਬਿਤਾਇਓ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਖਿਆਨ-(ਵੈਖਾਨਸ) ਬਾਨ ਪ੍ਰਸਤੀ, ਵਿਸ਼ਈ ਪੁਰਸ਼, recluse, । (ਵਿਖਾਨ) ਸਿੰਗਾਂ ਵਾਲੇ, ਪਸ਼ੂ, ਹਰਨ ਆਦਿਕ, horned animals। ਸੋ-ਨਾਲ, with। ਬੈਸ-ਉਮਰਾ, life।

ਜੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਬਨਾਸਪਤੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਜੰਗਲੀ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਐਵੇਂ ਹੀ ਐਵੇਂ ਉਮਰਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ?

ਅਥਵਾ:- ਵਿਸ਼ਈ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇ ਭੋਗਾਂ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਹੀ ਉਮਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ?

It makes no difference if one spends his life staying as a hermit in the wilderness by having the company of other recluse or natives.

2nd meaning: It makes no difference if one spends his entire life in the company of sinners who have only lived in vices.

ਸਾਚੁ ਕਹੋ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ ;

ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਓ ॥੯॥੨੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਾਚੁ- ਸੱਚ, truth। ਕਹੋ- say। ਸੁਨ- listen। ਸਭੈ- all। ਪ੍ਰੇਮ- ਪਿਆਰ, love।
ਪ੍ਰਭੁ- Almighty। ਪਾਇਓ- attained।

ਸੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਸਾਰੇ ਸੁਣ ਲਵੋ, ਜਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਨੇ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਹੈ।

All should listen to this truth that only those who love God can realize Him.

Note: Love & Attachment. There is a difference between love (ਪ੍ਰੇਮ) and attachment (ਮੋਹ). The latter is about fear and dependancy and it has to do more with love of one's self. Love on the other hand, is without any attachments, fear and dependancy. Love has to do more with loving the other more than one's self. Thus, love is far more superior than attachments and as mentioned by Guru Gobind Singh Ji, only those are liberated who are in love with the One. Love can never be hidden⁵⁰.

Almighty once said to Bhagat Ravidass Ji that I have succeeded in trapping you in my net of attachments; Bhagat Ji humbly uttered the following shabad;

ਜਦੁ ਹਮ ਬਾਧੇ ਮੋਹ ਫਾਸ ; ਹਮ ਪ੍ਰੇਮ ਬਧਨਿ , ਤੁਮ ਬਾਧੇ ॥

If I am bound by the noose of emotional attachment, then I shall bind You, Lord, with the bonds of love.

ਅਪਨੇ ਛੂਟਨ ਕੋ ਜਤਨੁ ਕਰਹੁ ; ਹਮ ਛੂਟੇ ਤੁਮ ਆਰਾਧੇ ॥੧॥

Go ahead and try to escape, Lord; I have escaped by worshipping and adoring You. ||1||

ਮਾਧਵੇ ; ਜਾਨਤ ਹੁ ਜੈਸੀ ਤੈਸੀ ॥

Dear Almighty, You know my love for You.

ਅਬ ; ਕਹਾ ਕਰਹੁਗੇ ਐਸੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

Now, what will You do? ||1||Pause||

ਮੀਨੁ ਪਕਰਿ , ਫਾਂਕਿਓ ਅਰੁ ਕਾਟਿਓ ; ਰਾਂਧਿ ਕੀਓ ਬਹੁ ਬਾਨੀ ॥

A fish is caught, cut up, and cooked it in many different ways.

ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਰਿ ਭੋਜਨੁ ਕੀਨੋ ; ਤਉ ਨ ਬਿਸਰਿਓ ਪਾਨੀ ॥੨॥

Bit by bit, it is eaten, but still, it does not forget the water. ||2||

ਆਪਨ ਬਾਧੈ , ਨਾਹੀ ਕਿਸੀ ਕੋ ; ਭਾਵਨ ਕੋ ਹਰਿ ਰਾਜਾ ॥

Almighty, our King, is father to no one, except those who love Him.

⁵⁰ Sri Guru Gobind Singh Ji beautifully describes how love amongst the other seven (7) actions can never remain hidden in His Charitropakhyan which is part of Sri Dasam Granth;

ਇਸਕ ਮੁਸਕ ਖਾਸੀ ਅਰੁ ਖੁਰਕ ਬਖਾਨਿਯੈ ॥ ਖੂਨ ਖੈਰ ਮਦਪਾਨ ਸੁ ਬਹੁਰਿ ਪ੍ਰਮਾਨਿਯੈ ॥

Love, as well as an odor, a cough, an itch, a murder, begging, and intoxication

ਕਸ ਕੋਊ ਕਰਈ ਸਾਤ ਛਪਾਏ ਛਪਤ ਨਹਿ ॥ ਹੋ ਹੋਵਤ ਪ੍ਰਗਟ ਨਿਦਾਨ ਸੁ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਮਹਿ ॥੬॥

These seven cannot be hidden; regardless of one's efforts, in the end they become known to the entire world. (Charitropakhyan Charitr 154)

ਮੋਹ ਪਟਲ ਸਭੁ ਜਗਤੁ ਬਿਆਪਿਓ ; ਭਗਤ , ਨਹੀ ਸੰਤਾਪਾ ॥੩॥

The veil of emotional attachment has been cast over the entire world, but it does not bother Almighty's devotee. ||3||

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ , ਭਗਤਿ ਇਕ ਬਾਢੀ ; ਅਬ ਇਹ ਕਾ ਸਿਉ ਕਹੀਐ ॥

Says Ravi Daas, my devotion to the One (Almighty) is increasing; now, who can I tell this to?

ਜਾ ਕਾਰਨਿ , ਹਮ ਤੁਮ ਆਰਾਧੇ ; ਸੋ ਦੁਖੁ , ਅਜਹੁ ਸਹੀਐ ॥੪॥੨॥

(੬੫੮-੮, ਸੋਰਨਿ, ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ)

That which brought me to worship and adore You - I am still suffering that pain. ||4||2||

There are many instances we find in the Sikh history where the devotion of love (Prema Bhagti) has been considered far more superior than anything else;

I. Sri Guru Nanak Dev Ji

Having simpler food at Bhai Lalo's rather than the wealthy Malik Bhago.

Protecting a devoted Sikh reciting Sohila from getting wounded by thorns and instead enduring upon Himself⁵¹

II. Sri Guru Angad Dev Ji

There lived a Sikh by the name of Bhai Khio Phelo in the village of Pharopur. He longed for Guru Angad Dev Ji to come over to his house for a meal. With great love he awaited and one day, while Guru Ji was passing through returning to Khadur Sahib. Khio Phelo learned about this and rushed to meet Guru Ji and said, "Dear Guru Ji, my life has become fruitful with Your graceful sight (darshan). Please bless me with the opportunity to serve You food. I have learned that You do not differentiate between the poor and rich. Similarly, Guru Nanak Dev Ji went to Bhai Lalo's house to take food and blessed him. He also accepted invitation for meals from people of all caste such as Brahmin, Khatri, Ves and even Sudars to partake food." Upon completing his plea, he led the entire group with Guru Ji to his village and prepared food in his house. With lots of love in his heart he brought the food before Guru Ji. With hands folded he made a request to Guru Ji, "Dearest Guru Ji, the food is ready. Please place your blessed feet in my house and bring along the group of accompanying Sikhs also. Please fulfil my wish. You seldom come here." Seeing so much of love within Khio Phelo, Guru Ji headed to his house. Bhai Khio Phelo placed beautiful material on the ground and invited Guru Angad Dev Ji to sit on it. He placed a very big tray in front of Guru Ji. In the tray he placed Kheer (sweet pudding), sugar and ghee. Khio Phelo served food to Guru Ji with his own

⁵¹ Sri Gur Nanak Perakash- Churamani Kavi Santokh Singh Ji

hands. Bhai Khio Phelo was very pleased. The food served was very tasty and everybody was very satisfied. Then he served cold water. Guru Ji washed his mouth and hands, after which Guru Ji was ready to leave. Before leaving Guru Angad Dev Ji while blessing Bhai Khio Phelo said, “You will have lots of children and will always attain happiness.”

III. Sri Guru Amar Das Ji⁵²

When Guru Ji wanted to test Bhai Rama Ji and Sri Ram Das Ji for the Guruship. Guru Amar Das Ji said, “There is a prevailing rule in this world and salvation can only be attained by conforming to this rule (maryada), however, the state of love uplifts a person far beyond the circle of rules. The Almighty dwells within a person who is completely drenched in love and is absorbed in the Almighty, whoever continues to enhance this love consistently. Without love, there is little benefit in simran and sewa, please know this. Let me put them on a test to judge their love. The Almighty is attained only through immense love. I shall now test you, who among this two has more love for the Almighty. Please do not inform them about this, keep this a secret. I shall free you of your speculation as to who will be my successor.”

IV. Sri Guru Ram Ras Ji⁵³

Sri Ram Das Ji stayed one night at his house in Lahore, and love for Guru Amar Das Ji was enshrined in his mind. The next day he started his journey back to Goindwal and on the way he passed through the Lahore town where he saw a very beautiful piece of cloth. He contemplated in his mind that a robe made from this cloth will be very suitable for Guru Ji as this was the most beautiful cloth that he had ever seen but Ram Das Ji did not have enough money to purchase it. Still he did not want to walk away without purchasing, tailoring and presenting it to Guru Ji. Ram Das Ji stood in front of the shop and within his mind he purchased the piece of cloth, tailored it to Guru Ji's robe and while standing there he presented it to Guru Ji and assisted Guru Ji to wear the robe with his focussed concentration. At the same time, Guru Amar Das Ji was sitting on his throne in the midst of the congregation in Goindwal, while sitting Guru Ji's body started to move, he raised his arms and as though he was securing the knob of a robe. The Sikhs who were sitting in the congregation were surprised as they could not comprehend any reason for Guru Ji's movements. They humbly asked Guru Ji, “Dear Guru Ji, while sitting on throne, we saw that you were moving your body and we could not comprehend your gestures, please be merciful to explain as we know that your actions are beyond comprehension”. Guru Ji said, “Ram Das was assisting me in putting a robe on me

⁵² Sri Gur Pertap Suraj Granth (Raas 1, Ansu 57) – Churamani Kavi Santokh Singh Ji

⁵³ Sri Gur Pertap Suraj Granth (Raas 1, Ansu 44) – Churamani Kavi Santokh Singh Ji

which he purchased and tailored while standing in Lahore town". Upon listening to the explanation everyone bowed in reverence before Guru Ji.

V. Sri Guru Arjan Dev Ji

There was a Sikh by the name of Bhai Manjh who wished to be a Sikh of the Guru but was a worshipper of Sakhi Sarwar. Guru Ji uttered that in order to become a Sikh, he would first have demolish the Sarwar shrine and then come and perform selfless service (Seva). Even with various difficulties and rejections from his friends and family, he left everything behind and served Guru Arjan Dev Ji. Various extreme tests were conducted by Guru Ji and in all, Bhai Manjh, his wife and daughter became successful. Once, Guru Arjan Dev Ji ran barefooted to help Bhai Manjh who fell in a well whilst doing selfless service of supplying firewood to Guru's Kitchen (Langgar)⁵⁴. Upon rescuing Bhai Manjh, Guru Ji hugged him and said,

ਮੰਵ ਪਿਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਗੁਰ ਮੰਵ ਪਿਆਰਾ । ਮੰਵ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੋਹਥਾ ਜਗੁ ਲੰਘਣਹਾਰਾ ॥੧॥

"Manjh is the beloved of the Guru and the Guru is beloved of Manjh. Manjh is the ferry of the Guru who will ferry across the world ocean."

VI. Sri Guru Hargobind Sahib Ji⁵⁵

A group of Sikhs were on their route to visit Guru Ji when they came across a faithful devoted Sikh by the name of Bhai Kattu Shah. As it was becoming darker, Kattu Shah invited everyone into his house and served them wholeheartedly. The next day while leaving for their journey, Kattu Shah inquired on a container which was brought by the group. They replied that it was honey collected after extensive travelling in the jungles and it is meant to be given to the Guru. Kattu Shah requested to have a look which the Sikhs readily and he said, "Please give me some of the honey so that I too can taste. All of you has worked hard to get it and I am sure it would taste great." The Sikhs refused, saying, "We cannot offer you any honey because it is meant for the Guru only and we cannot offer your leavings to the Guru." (as this is the Maryada- conduct of Guru Nanak's house that before Bhog, the food cannot be tasted by anyone) and they left. Upon reaching Guru Hargobind Sahib Ji, they placed the offerings before Him. Guru Ji looked at the honeypot, smiled, and called one of the pilgrims to take the lid off the pot. Everybody was surprised to find that the honey had be infested by insects.

Guru Ji with a smile, said, "I was within Kattu Shah when I asked for the honey. You did not give me then and thus it has been infested by insects. Any gift which reaches the mouth of my Sikh, reaches me. Whoever declines to the request of a

⁵⁴ Full description can be found in our publication, Life of Guru Arjan Dev Ji chapter 27 which is a translation of Sri Gur Pertap Suraj Granth Raas 2 Chapter 43 & 44.

⁵⁵ Sri Gur Pertap Suraj Granth (Raas 5, Ansu 50) – Churamani Kavi Santokh Singh Ji

Sikh, his/her gift will become spoiled. Now, go back to Kattu Shah and with faith present him this honey and ones you please him, the honey will become alright again.” After asking for forgiveness, the honey became fragrant again as it was. Thus, Guru Ji protects the honour of his faithful ones.

VII. Sri Guru Har Rai Sahib Ji⁵⁶

There was a lady who had immense faith and love for Guru Ji and she thought of preparing food for Guru Har Rai Sahib Ji. As she was in extreme poverty, she prepared 2 flat bread (chapati) with ghee and sugar in hygienic manner and placed them on a plate and as she was walking towards Guru Ji, the all-knower Master came riding on his horse with His Sikhs and requested the lady to give her the food as He was hungry. Guru Ji ate the roti whilst on his horse without even washing his hands with full enthusiasm. Sikhs were astonished as this was against the protocol (Rehit) and inquired. To which Guru Ji replied, “...Where there is love, I have the thirst. Where the food is tasty with love and devotion, I cannot let go and I am bound to it... There is no code of conduct when there is love.”

VIII. Sri Guru Har Krishan Sahib Ji⁵⁷

One day, Sri Guru Har Krishan Ji went out on horseback to visit some neighboring places. People came to meet Guru Ji with simple and humble offerings. Far apart from everyone, stood a man as if he was afraid to come close to Guru Ji. He was carrying on his body the dreadful illness of leprosy to which no one dared to come near. Guru Har Krishan Ji looked at him with his glimpse of kindness and sympathy. Reaching him in a gesture of bestowing His loving mercy, Guru Ji placed His hand on his head. The man's head was lowered with humiliating suffering. Guru Ji spoke to him with such deep concern and sympathy, that the leper was amazed at the gentleness and grandeur of Guru Ji's compassion and concern for him. For the first time in his life he heard someone having some faith in the hidden dignity of his soul. Guru Ji's words awakened a new consciousness and a new power within him. On meeting and seeing the radiant face of Guru Ji, who was bestowing warmth and mercy on him, he felt he had changed from within. He regained his inner strength, confidence and the will to live with his face turned away from the darkness of life.

⁵⁶ Sri Gur Pertap Suraj Granth (Raas 9, Ansu 3) – Churamani Kavi Santokh Singh Ji

⁵⁷ Tarikh-e-Punjab – Kanhyia Lal ; Life of Guru Harkrishan Sahib Ji by SGGS Academy

X. Sri Guru Tegh Bahadur Sahib Ji⁵⁸

In Dhaka, there lived a priest by the name of Bhulaki Das. His mother was of a very advanced age and she had the longing to have glimpse of Sri Guru Tegh Bahadur Sahib Ji. She had a bed made especially for Guru Ji and covered it with beautiful bedding which she had knitted. Every morning and evening she would pray using earthen oil lamp and incense in front of the bed with the desire that one day Guru Ji would come and sit on her bed. She also prepared clothing for Guru Ji by using cotton wool and spinning it into thin yarn. Lovingly she knitted clothing for Guru Ji. Guru Ji whilst on His eastern tours, went directly to her house and stood in front of the door. The lady was in ecstasy and she performed all the sewa she wished. Guru Ji looked at her lovingly and spoke sweetly “I have come here because of you. Your devotion was pleasing to my mind and my heart longed to meet you. What you desired you have attained, you wanted me to come to your house, I am here. If you have any other wish, ask now and I will fulfill it”. On hearing this, the old lady humbly, placed her hands together and requested “I wish to see you everyday for as long as I live. This is my humble wish, so please fulfill it”. Guru Ji heard her wonderful words and gave a merciful gaze “You have made a rare request, but I will fulfill it. After your bath, when you sit in meditation you will be able to see me”. Guru Ji, the house of virtues, became a slave of devotion. He fulfilled her wish, gave her tranquility of mind and redemption⁵⁹.

XI. Sri Guru Gobind Singh Ji⁶⁰

While Guru Ji was in Patna Sahib during his younger days, there lived a wealthy landlord by the name of Raja Fateh Chand Maini. He had everything except for a child. He and his wife once went over to their priest, Pandit Shivdatt Bhagvan and requested for the boon of a child but he instructed them to ask it from Gobind Rai Ji as he too worshiped him. The next day both the husband and wife prepared various sorts of food in the morning and awaited for Gobind Rai Ji to come over. They had developed extreme faith and love that while playing with His friends, Gobind Rai Ji entered their house and from the back covered the eyes of the wife. She went into spiritual ecstasy and Gobind Rai Ji whispered into her ears, ‘Mata Ji’ (mother). Hearing this, she went into joy and her state of excitement was beyond description. Gobind Rai Ji came forward and then said, “Mata Ji, I am hungry.” This was the

⁵⁸ Sri Gur Pertap Suraj Granth (Raas 12, Ansu 4) – Churamani Kavi Santokh Singh Ji. Translated in our publication, Life of Sri Guru Tegh Bahadur Ji.

⁵⁹ Sarup Das Bhalla says: “Mother (of Bulaki Das) brought the renowned royal painter. The royal painter prepared the portrait of of Guru Tegh Bahadur in the holy presence of the Guru. The entire portrait along with the apparel, worn by the Guru, was prepared by the royal painter, except the radiant face of the Guru. Sensing the helplessness of the painter, the compassionate Guru got hold of the painter’s brush and completed the self-portrait with his own hand. The Guru presented his portrait to the old lady (mother of Bhai Bulaki Das). Mehima Prakash, Verses. 17-18, page. 719.

⁶⁰ Sri Gur Pertap Suraj Granth (Rut 1, Chapter 6) – Churamani Kavi Santokh Singh Ji.

exact thing she had imagined and it came true. She replied in a loving tone, “My beloved is hungry. My son is hungry. I am blessed! Let me immediately bring over sweetmeats and Puris (deep friend bread).” Gobind Rai Ji replied, “I don’t wish to eat sweets. I want to have boiled whole grain (Ghungnia) and Puri. I only want this and nothing more than this. I love these two.” Upon feeding Gobind Rai and his friends, the wife hugged Gobind Rai tightly and as she hugged, her wish for a child vanished and her spiritual level increased. Gobind Rai Ji till his stay in Patna used to visit their house everyday and Raja Fateh Chand and his wife attained Brahmian.

The following are some example where true love for Almighty is glorified;

Sri Guru Granth Sahib Ji:

ਆਸਾ , ਮਹਲਾ ੫ ; ਤਿਪਦੇ ॥

Aasaa, Fifth Mahl, Tipadas:

Prologue: Guru Arjan Dev Ji describes love as priceless.

ਓਹਾ ; ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਰੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਕਨਿਕ ਮਾਣਿਕ , ਗਜ ਮੋਤੀਅਨ ਲਾਲਨ ; ਨਹ ਨਾਹ ਨਹੀ ॥੧॥

In comparison to the Love of my Beloved, Almighty; ||1||Pause|| Not even gold, not even jewels, nor elephant pearls or rubies are equivalent. ||1||

ਰਾਜਨ ਭਾਗਨ , ਹੁਕਮ ਨ ਸਾਦਨ ॥ ਕਿਛੁ ਕਿਛੁ , ਨ ਚਾਹੀ ॥੨॥

(੪੦੭-੧, ਆਸਾ, ਮ: ੫)

Not even imperial power, not even fortunes nor royal command or the taste of desires; none of the materials are even iota seen to be close to Almighty's love. ||2||

Sri Dasam Granth Sahib:

ਪਿਯਾਨ ਲਗਾਇ ਠਗਿਓ ਸਬ ਲੋਗਨ ; ਸੀਸ ਜਟਾ ਨਖ ਹਾਥ ਬਢਾਏ ॥

ਲਾਇ ਬਿਭੂਤ ਫਿਰਜੋ ਮਖੁ ਉਪਰਿ ; ਦੇਵ ਅਦੇਵ ਸਬੈ ਡਹਕਾਏ ॥

ਲੋਭ ਕੇ ਲਾਗੈ ਫਿਰਜੋ ਘਰ ਹੀ ਘਰ ; ਜੋਗ ਕੇ ਨਜਾਸ ਸਬੈ ਬਿਸਿਰਾਏ ॥

ਲਾਜ ਗਈ ਕਛੁ ਕਾਜੁ ਸਰਜੋ ਨਹਿ ; ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਭ ਪਾਨ ਨ ਆਏ ॥੧੮॥

The message of the tenth guru: These imposters with the matted hair, long nails and fake meditations have been deceiving common people. By smearing their faces with ashes they have put gods and demons to doubt. They have left all the exercises of Jog and now they are under the spell of greed and they are roaming from door to door. They have lost all honour. Nothing has been achieved. Without true love you cannot achieve the Supreme Being. (18)

(33 Sevaiye)

Varaan Bhai Gurdas Ji:

ਦੀਪਕ ਹੇਤੁ ਪਤੰਗ ਦਾ ; ਜਲ ਮੀਨ ਤਰੰਦਾ ॥
 ਮਿਰਗੁ ਨਾਦ ਵਿਸਮਾਦੁ ਹੈ ; ਭਵਰ ਕਵਲਿ ਵਸੰਦਾ ॥
 ਚੰਦ ਚਕੋਰ ਪਰੀਤਿ ਹੈ ; ਦੇਖਿ ਧਿਆਨੁ ਧਰੰਦਾ ॥
 ਚਕਵੀ ਸੂਰਜ ਹੇਤੁ ਹੈ ; ਸੰਜੋਗੁ ਬਣੰਦਾ ॥
 ਨਾਰਿ ਭਤਾਰ ਪਿਆਰੁ ਹੈ ; ਮਾਂ ਪੁਤੁ ਮਿਲੰਦਾ ॥
 ਆਪੇ ਆਪਿ ਵਰਤਦਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਚੰਦਾ ॥੧੭॥

Moth loves burning lamp and fish goes on swimming in water for love of It. For deer the musical sound is the source of delight, and the black bee being in love for lotus gets enveloped in it. The redlegged partridge (chakor) loves the moon and concentrates upon it. Female ruddy sheldrake (chakavi) loves the sun and only on sunrise it meets and mates with its patner. Woman loves her husband and it is love that the mother brings forth the son. Beholding Him operative in all, the gurmukh feels contented.

Kabitt Bhai Gurdas Ji:

ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਤੀਤਿ ਕੀ ਰੀਤਿ ਹਿਤ ਚੀਤ ਕਰਿ ਜੀਤਿ ਮਨ ਜਗਤ ਮਨ ਦੁਰਤ ਨਾਹੀ ॥

(੧੪੫-੪)

As a result of union with holy gathering, the mundane distractions of daily life do not disturb anymore. It adheres to the loving code with faith and confidence.

Vaar Bhai Gurdas (II):

ਹਰਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਅਗੰਮ ਜਗ ਤਾਰਨਹਾਰਾ ॥
 ਜੋ ਸਿਮਰਹਿ ਨਰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿਉ ਪਹੁੰਚੈ ਦਰਬਾਰਾ ॥

(੪੧-੧੮-੧੦)

The mantra of emancipator Guru: Waheguru is the liberator from this vast worldly ocean. The ones who chants it with love will reach the divine court (attain salvation).

Bhai Nand Lal Ji:

ਇਸ਼ਕ ਮੌਲਾ ਮਰ ਤੁਰਾ ਮੌਲਾ ਕੁਨਦ , ਦਰ ਦੋ ਆਲਮ ਮਿਹਤਰੋ ਔਲਾ ਕੁਨਦ ॥੪੬੦॥

The love for Almighty will make you the form of Almighty and raise your fame to the most supreme levels in the two worlds (this and the afterlife).

(Zindagi Nama Bhai Nand Lal Ji)

Bhai Jaita Ji:

ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹਿੰ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਨਾ ਨਹਿੰ ਆਗ ।
ਪ੍ਰੇਮਾਗਨਿ ਬਿਨ ਨਿਮਰਤਾ ਨਹਿੰ ਹਉਮੈ ਪ੍ਰਤਿਆਗ ॥੩॥

*Without the grace of Guru, there is no love. Without love, there is no fire (need/desideratum).
Without the fire of love, there is no humility but only the fire of Haumai (I-ness).*

(Sri Gur Katha Bhai Jaita Ji)

ਕਾਹੂ ਲੈ ਪਾਹਨ ਪੂਜ ਧਰੋ ਸਿਰ ; ਕਾਹੂ ਲੈ ਲਿੰਗੁ ਗਰੇ ਲਟਕਾਇਓ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਾਹਨ ਪੂਜ- ਪੂਜਯ ਪੱਥਰ, ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ, worship stone, Salgram (Aniconism)।
ਸਿਰ- head। ਲਿੰਗ- ਸਿਵ ਲਿੰਗ, Shivling।

ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ ਠਾਕਰ ਲੈ ਕੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸ਼ਿਵ ਲਿੰਗ ਲੈ ਕੇ ਗਲੇ ਵਿਚ ਲਟਕਾ ਲਿਆ ਹੈ।

Some has placed Salgram⁶¹ on their heads and some has hung a Shivling in their necklace.

Note: Both the Salgram and Shivling are the aniconic symbols of Lord Vishnu and Lord Shiva respectively. This means that they do not represent the physical form of the deity it self but by one of its prominent features. Example, Vishnu is always depicted with a conch in his hand, so a Salgram is an aniconic feature thus made up of seashell. Buddha is depicted in ancient statues as bodhi tree, empty throne, etc.

**ਕਾਹੂ ਲਖਿਓ ਹਰਿ ਅਵਾਚੀ ਦਿਸਾ ਮਹਿ ;
ਕਾਹੂ ਪਛਾਹ ਕੋ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਓ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਵਾਚੀ ਦਿਸਾ- ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਾ, ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੱਲ, east। ਪਛਾਹ- west।

ਕਿਸੇ ਨੇ ਹਰੀ ਨੂੰ ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਜਾਣਿਆ ਹੈ, ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਸਿਰ ਨਿਵਾਇਆ ਹੈ, ਭਾਵ ਲਹਿੰਦੇ ਵੱਲ ਸਿਜਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

Some people have faith that Almighty is in the east while others consider Almighty, is toward the west and they are bowing their heads in those directions.

Note: Sri Guru Gobind Singh Ji is addressing both the Hindus and Muslim in this stanza. Hindus pray facing the east (towards sunrise) and the Muslim prays facing the west (towards Makkah) in India.

⁶¹ Salgram is a Hindu worship shell iconizing Lord Vishnu. It is a formed from fossilized seashells.

ਕੋਊ ਬੁਤਾਨ ਕੋ ਪੂਜਤ ਹੈ ਪਸੁ ; ਕੋਊ ਮ੍ਰਿਤਾਨ ਕਉ ਪੂਜਨ ਧਾਇਓ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬੁਤਾਨ-ਮਿੱਟੀ ਪੱਥਰ ਦੀਆ ਮੂਰਤਾਂ, idols। ਪਸੁ-ਬੇਸਮਝ, fool। ਮ੍ਰਿਤਾਨ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਥਾਨ, ਕਬਰਾਂ, graveyards।

ਕੋਈ ਬੇਸਮਝ ਬੁਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਕਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਨ ਲਈ ਭੱਜਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।

Some fools are worshipping idols while others are revering the dead (in graveyards).

ਕੂਰ ਕ੍ਰਿਆ ਉਰਝਿਓ ਸਭ ਹੀ ਜਗੁ ;

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੋ ਭੇਦੁ ਨ ਪਾਇਓ ॥੧੦॥੩੦॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੂਰ ਕ੍ਰਿਆ-ਬੁਰੇ ਕਰਮਾਂ, bad deeds। ਉਰਝਿਓ- caught, busy। ਭੇਦੁ- secret।

ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਹੀ ਬੁਰੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਜੀ ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀ ਪਾਇਆ।

The whole world is busy in such false performances without knowing the secret to attain Almighty.

ਤ੍ਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਤੋਮਰ ਛੰਦ॥

By Your Grace. Tomar Chhand

ਹਰਿ ਜਨਮ ਮਰਨ ਬਿਹੀਨ ॥ ਦਸ ਚਾਰ ਚਾਰ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਹੀਨ- without। ਦਸ ਚਾਰ ਚਾਰ-(ਚੌਦਾਂ ਤੇ ਚਾਰ) ਅਠਾਰਾਂ ਵਿਦਯਾ, 10+4+4 meaning 18 educations।

ਹਰੀ ਜਨਮ ਮਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਅਠਾਰਾਂ ਵਿਦਯਾ ਵਿਚ ਚਤਰ ਹੈ।

Almighty is beyond birth and death; He is proficient in all eighteen (18) educations⁶²;

ਅਕਲੰਕ ਰੂਪ ਅਪਾਰ ॥ ਅਨਛਿਜ ਤੇਜ ਉਦਾਰ ॥੧॥੩੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਕਲੰਕ- blemishless। ਰੂਪ- form। ਅਪਾਰ- boundless। ਅਨਛਿਜ- invariable, consistent, interminable। ਤੇਜ- glory, aura।

ਕਲੰਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਪਾਰ ਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਨਾ ਛਿੱਜਣ ਵਾਲੇ ਤੇਜ ਵਾਲਾ ਦਾਤਾ ਹੈ।

His infinite form is greatly immaculate; He is benoivalent of interminable aura/glory.

⁶² The 18 Educations according to Vishnu Puran (Adh 6, Ans 3) - **4 Vedas** : Rig, Sham, Yujar & Atherban; **6**

Vedanga (limbs of Veda): A. Shikha (phonetics, phonology & morphophonology), B. Kapla (ritual), C.

Viakaran (grammar), D. Nirukta (etymology), E. Chandas (meter), D. Jyotisha (astronomy); **8 Others** : i.

Mimamsa, Niyam, iii. Dharam Shashtra, iv. Puran, v. Asur Vedh, vi. Tanur Vedh, vii. Gandhrab Vedh, viii. Arth Shastar.

ਅਨਭਿਜ ਰੂਪ ਤੁਰੰਤ ॥ ਸਭ ਜਗਤ ਭਗਤ ਮਹੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤੁਰੰਤ-(ਤੁ+ਅੰਤ) ਔਖਾ ਹੈ ਅੰਤ ਪਾਣਾ, ਬੇਅੰਤ, difficult to find an end, infinite।

ਭਗਤ- devotees। ਮਹੰਤ- ਬਜ਼ੁਰਗ, senior।

ਬੇਅੰਤ ਰੂਪ ਵਾਲਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਭਿੰਨਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੈ।

His limitless form is beyond emotions (uninundate) and greatest above all.; He is the ideal of all the devotees in the world;

ਜਸ ਤਿਲਕ ਭੂ ਭ੍ਰਿਤ ਭਾਨ ॥ ਦਸ ਚਾਰ ਚਾਰ ਨਿਧਾਨ ॥੨॥੩੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂ ਭ੍ਰਿਤ-ਧਰਤੀ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਜਗਤਾਧਾਰ, । ਭਾਨ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ, form of light। ਦਸ ਚਾਰ ਚਾਰ-ਅਠਾਰਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ, (10+4+4)= 18 miraculous powers (*Sidhia*)। ਨਿਧਾਨ-ਆਸ਼੍ਰਯ, ਆਧਾਰ, support।

ਜਿਸ ਦਾ ਤਿਲਕ ਤੇ ਜਗਤਾਧਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ, ਅਠਾਰਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਹੈ। ਅਥਵਾ ਜਿਸ ਦੇ ਭ੍ਰਿਤ ਦਾਸ ਦਾ ਭੂ ਧਰਤੀ ਤੇ (ਭਾਨ)^{੬੩} ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਤਿਲਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਜਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

He is the paste-mark (tilak) of glory and like Sun, is provider of life on earth; He is the support of the eighteen miraculous powers.

ਅਠਾਰਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ			Eighteen Miraculous Powers	
	ਸਿੱਧਿ	ਅਰਥ	Miracle	Meaning
੧.	ਅਣਿਮਾ	ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਬਰੀਕ ਕਰ ਲੈਣਾ	Anima	To reduce body size into most subtle
੨.	ਮਹਿਮਾ	ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਕਰ ਲੈਣਾ	Mehima	To increase body size
੩.	ਗਰਮਾ	ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਕਰ ਲੈਣਾ	Garma	To increase weight
੪.	ਲਘੁਮਾ	ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹੌਲਾ ਕਰ ਲੈਣਾ	Laguma	To reduce weight
੫.	ਪ੍ਰਾਪਤ	ਮਨ ਇੱਛਤ ਵਸਤੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ	Prapat	To obtain all materials as per mind desires
੬.	ਈਛਤਾ	ਸੈਂ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਰਚਣਾ ਤੇ ਲੈਣਾ ਕਰਨਾ	Eichta	To make others to agree and the ability to create and vanish materials.
੭.	ਵਸੀਕਰਣ	ਭੌਤਿਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਕਰ ਲੈਣਾ	Vasikaran	To have control over all wordly creation.

⁶³ ਭਾਨ ਦਾ ਅਰਥ ਸੂਰਜ ਹੈ, ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸੂਰਜ ਸਥਾਨ ਅਕਾਸ਼ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। The word 'Bhan' refers to the sun, which is then referred to the area where it shines. Therefore, 'Bhan' here could also mean the sky.

੮.	ਅਨਰੂਪੀ	ਭੁੱਖ ਪਿਆਸ ਆਦਿਕ ਤਕਲੀਫਾਂ ਨਾ ਵਿਆਪਣੀਆਂ	Anrupi	To sustain hunger, thirst and other difficulties.
੯.	ਦਰਸ਼ਨ	ਦੂਰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ	Darshan	To have vision over far away things and events
੧੦.	ਸ੍ਰਵਣ	ਦੂਰ ਸ੍ਰਵਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ	Sarwan	To have ability to listen far away conversations
੧੧.	ਮਨੋਬੋਗ	ਮਨ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਤੇ ਸਫਰ	Manobeg	To travel in the speed of the mind
੧੨.	ਕਾਮ ਰੂਪ	ਸ੍ਵੈ (ਅਪਣੀ) ਇਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਣਾ	Kam Rup	To transform into other physical forms
੧੩.	ਪਰਕਾਯਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼	ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਕਾਇਆ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਲੈਣਾ	Parkaya Pervesh	To immerse to other persons body
੧੪.	ਸਵਛੰਦ ਮ੍ਰਿਤਯੂ	ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਹ ਤਿਆਗਣੀ	Savchand Mirtyu	To leave body (die) as wish
੧੫.	ਸੁਰ ਕ੍ਰੀੜਾ	ਦੇਵ ਲੋਕ ਕ੍ਰੀੜਾ ਦੇਖਣੀਆਂ	Sur Krira	To have ability in watching the events in heaven
੧੬.	ਸੰਕਲਪ	ਸੰਕਲਪ (ਸੋਚ) ਸਿੱਧ ਕਰ ਲੈਣੀ	Sengkelep	To fullfill all thoughts
੧੭.	ਅਪ੍ਰਤਿਹਤ ਗਤ	ਅਪਹੁੰਚ ਥਾਂ ਤੇ ਝੱਟ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ	Apertihat Gat	To be able to reach unreachable places
੧੮.	ਪ੍ਰਕਾਮਯ	ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਵਿਚ ਲੈ ਹੋ ਜਾਣਾ (ਜਲ ਦੀ ਨਿਆਈਂ) ਅਤੇ ਇੱਛਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਫੇਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਣਾ	Perkamey	To dissolve like water and manifest again.

ਅਕਲੰਕ ਰੂਪ ਅਪਾਰ ॥ ਸਭ ਲੋਕ ਸੋਕ ਉਦਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਕਲੰਕ- blemishless। ਰੂਪ- form। ਅਪਾਰ- boundless। ਸਭ- all। ਸੋਕ- grief। ਉਦਾਰ- ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ, ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, eradicates।

ਕਲੰਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਪਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੋਕ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

He is immaculate and with a form beyond worldly comprehension; He annihilates the sorrows of all realms;

ਕਲ ਕਾਲ ਕਰਮ ਬਿਹੀਨ ॥ ਸਭ ਕਰਮ ਧਰਮ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥੩॥੩੩॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਹੀਨ- without। ਪ੍ਰਬੀਨ- proficient।

ਕਲਿਯੁਗ ਦੇ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ। ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਚਤਰ ਹੈ।

He is beyond the rituals of Kalyug age; He is proficient in all deeds/practice (Karma) and religious matter (Dharam).

ਅਨਖੰਡ ਅਤੁਲ ਪ੍ਰਤਾਪ ॥ ਸਭ ਥਾਪਿਓ ਜਿਹ ਥਾਪ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਖੰਡ- indivisible। ਅਤੁਲ- (ਅ+ਤੁਲ) ਨਾ ਤੋਲੇ ਜਾਣਾ, immeasurable। ਥਾਪਿਓ- made। ਥਾਪ- creation।

ਨਾ ਖੰਡੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਨਾ ਤੋਲੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਥਾਪਨਾ ਨੂੰ ਥਾਪਿਆ ਹੈ।

His glory is beyond division and incomparable; He is the sole creator of all creation;

ਅਨਖੇਦ ਭੇਦ ਅਛੇਦ ॥ ਮੁਖਚਾਰ ਗਾਵਤ ਬੇਦ ॥੪॥੩੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਖੇਦ- ਅਨ= without; ਖੇਦ= dissapointments, sorrows। ਭੇਦ- secrets, weakness। ਮੁਖਚਾਰ-ਬ੍ਰਹਮਾ, ਮੁਖ= face; ਚਾਰ= 4 (Brahma, deity of creation)।

ਖੇਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਭੇਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਨਾ ਛੇਦੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਵੇਦਾਂ ਦੁਆਰੇ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ।

He is not affected by sorrows, without any secrets and He is unpierceable; Brahma, through the four Vedas, sings His glory.

ਜਿਹ ਨੇਤ ਨਿਗਮ ਕਹੰਤ ॥ ਮੁਖਚਾਰ ਬਕਤ ਬਿਅੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਿਗਮ- ਵੇਦ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰਭਾਗ, ਵੇਦ, Vedas। ਬਕਤ- says। ਬਿਅੰਤ- infinte।

ਜਿਸ ਨੂੰ (ਨਿਗਮ) ਵੇਦ ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਵੀ ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ (ਬਕਤ) ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

You are the One to whom Vedas concludes as eternal and even the writter (four-headed Brahma) utters as infinite;

ਅਨਭਿਜ ਅਤੁਲ ਪ੍ਰਤਾਪ ॥ ਅਨਖੰਡ ਅਮਿਤ ਅਥਾਪ ॥੫॥੩੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਭਿਜ- ਅਨ= doesn't ; ਭਿਜ= wet, meaning beyond the human instinctive or intuitive feelings। ਅਤੁਲ- unweighable, uncomparable। ਪ੍ਰਤਾਪ- glory। ਅਨਖੰਡ- indivisible। ਅਮਿਤ- ਜੋ ਮਿਣਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ, beyond any calculation (or limit), incoercible। ਅਥਾਪ- inconstructible।

ਨਾ ਭਿਜਣ ਵਾਲਾ, ਨਾ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ, ਜੋ ਨਾ ਖੰਡੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ, ਨਾ ਮਿੱਤ ਵਾਲਾ, ਤੇ ਨਾ ਥਾਪੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

His glory is beyond emotions and incomparable; He is indivisible, unfathomable and cannot be made.

ਜਿਹ ਕੀਨ ਜਗਤ ਪਸਾਰ ॥ ਰਚਿਓ ਬਿਚਾਰ ਬਿਚਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਗਤ- creation। ਪਸਾਰ- created। ਬਿਚਾਰ- contemplation।

ਜਿਸ ਨੇ ਜਗਤ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਹਰੇਕ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਰਚਿਆ ਹੈ, He created the entire universe; He created this creation with indepth and precise contemplation;

2nd Meaning: Almighty created this entire creation with contemplation on each thought.

ਅਨੰਤ ਰੂਪ ਅਖੰਡ ॥ ਅਤੁਲ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪ੍ਰਚੰਡ ॥੬॥੩੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨੰਤ- without an end। ਰੂਪ- form। ਪ੍ਰਤਾਪ- glory। ਪ੍ਰਚੰਡ- resplendent।

ਜੋ ਅੰਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਤੇ ਨਾ ਖੰਡਣ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚੰਡ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਤੁਲ ਹੈ।

His form is endless (Anant = An (without) + Ant (end)) and indivisible; His glory is resplendent and beyond measure (Atul)

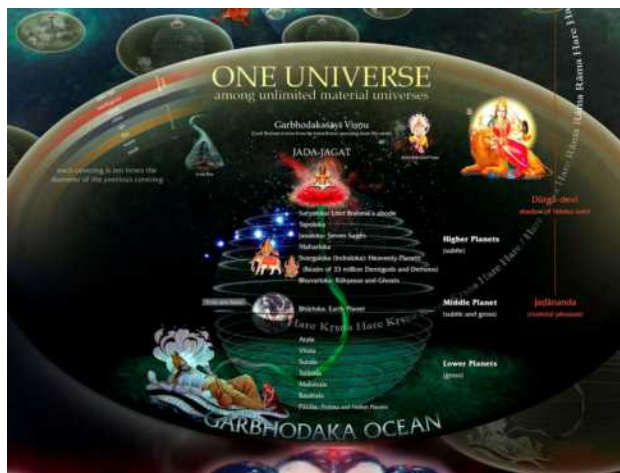
ਜਿਹ ਅੰਡ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ॥ ਕੀਨੇ ਸੁ ਚੌਦਹ ਖੰਡ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅੰਡ- egg। ਬ੍ਰਹਮੰਡ- universe। ਚੌਦਹ- fourteen (14)। ਖੰਡ- realm।

ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਡੇ⁶⁴ ਤੋਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਵਿਚ ਚੌਦਾਂ ਖੰਡ ਲੋਕ ਬਣਾਏ ਹਨ।

⁶⁴ ਮਨੂ ਸਿੰਮ੍ਰਤੀ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ, ਪਹਿਲੇ ਇਕ ਸਨਹੇਰੀ ਅੰਡਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਹੋਏ, ਉਹ ਧਰਤੀ ਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਹੈ। ਵੇਖੋ ਗੁਰਮੁਖੀ ਸ਼ਬਦ ਸਾਗਰ ਵਿਚੋਂ 'ਅੰਡ'।

He created the entire universe from a concentrated form (akin to an egg); He then separated the concentrated form into two pieces from which the upper realms (7 in number) and the bottom realms (7 in number) were created whilst the space in between became a realm by itself which we reside in⁶⁵; Thus creating 14 realms. The following is the depiction of universe with 14 realms in the form of an egg where all the set of deities and goddess are in one universe amongst many universes;

Sri Guru Nanak Dev Ji mentions about the cosmic egg as follows;

ਆਪੇ ਸਚੁ ਕੀਆ ; ਕਰ ਜੋਤਿ ॥ ਅੰਡਜ ; ਫੋਤਿ ਜੋਤਿ ਵਿਛੋਤਿ ॥

The True Master Himself created the universe, joining the elements together. The creation of entire Universe is described as an cosmic egg, which is broken to create the earth, ether (space between earth and sky) and sky and upon joining the egg together, He vanishes the entire creation.

ਧਰਤਿ ਅਕਾਸੁ ਕੀਏ ; ਬੈਸਣ ਕਉ ਥਾਉ ॥ ਰਾਤਿ ਦਿਨੰਤੁ ਕੀਏ ; ਭਉ ਭਾਉ ॥

He made the earth and the space into places to live. He created day and night, fear and love.

ਜਿਨਿ ਕੀਏ ; ਕਰਿ ਵੇਖਣਹਾਰਾ ॥ ਅਵਰੁ ਨ ਦੂਜਾ ; ਸਿਰਜਣਹਾਰਾ ॥੩॥

(੮੩੯-੬, ਬਿਲਾਵਲੁ, ਮਃ ੧)

The One who created the Creation, also watches over it. There is no other Creator. ||3||

⁶⁵ This is in accordance to Manu Simriti

ਸਭ ਕੀਨ ਜਗਤ ਪਸਾਰ ॥ ਅਬਿਯਕਤ ਰੂਪ ਉਦਾਰ ॥੨॥੩੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਬਿਯਕਤ- (ਅ+ਬਿਯਕਤ=ਦੇਹ) ਦੇਹ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, without a form (formless)।
ਉਦਾਰ- ਦ੍ਰਿਯਾ, ਚੀਰਨ ਵਾਲਾ, lease।

ਜਗਤ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਸਾਰਾ ਜਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਦਾਰ ਦੇਹ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ।

He created the entire universe; He is formless and is free from the borrowing of forms. Meaning, Almighty the creator is formless and does not require being in a form and even if He is, the form belongs to Him unlike us who only utilize our form and leave it when we die. This is why, Sri Guru Nanak Dev Ji left with his physical body to show the world that he was Almighty Himself and does not require to leave his form. Sri Guru Angad Dev Ji also performed the same when some Sikhs had doubts on Guru Ji but after asking for forgiveness Guru Ji reappeared. Sri Guru Arjan Dev Ji and Sri Guru Gobind Singh Ji⁶⁶ too left with their form from this world. The rest of the Gurus left their forms for the Sikhs to have a chance to cremate their physical body.

ਜਿਹ ਕੋਟਿ ਇੰਦ੍ਰ ਨ੍ਰਿਪਾਰ ॥ ਕਈ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਸਨ ਬਿਚਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੋਟਿ- tens of million। ਨ੍ਰਿਪਾਰ- ਰਾਜੇ, king। ਕਈ- many। ਬਿਚਾਰ-(ਬਿਰਚੇ)^{੬੭}
ਬਣਾਏ ਹਨ, made।

ਜਿਸ ਨੇ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਇੰਦਰ ਰਾਜੇ ਬਣਾਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਈ ਬ੍ਰਹਮਾ ਤੇ ਬਿਸ਼ਨ ਰਚੇ ਹਨ,

He (Almighty) created tens of million of kings like Inder (the King of Heaven) and made many Brahma and Vishnu as well,

ਕਈ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰਸੂਲ ॥ ਬਿਨੁ ਭਗਤ ਕੋ ਨ ਕਬੂਲ ॥੮॥੩੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਸੂਲ- abrahamic prophets। ਭਗਤ- devotion, love। ਕਬੂਲ- accepted।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਰਾਮ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਆਦਿ ਸਾਜੇ ਹਨ। ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਕੋਈ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

Made many Lord Ram, Lord Krishna and other abrahamic prophets; but none is acceptable to Him without devotion. Meaning, the union in His form (*Mukti*) is the highest state.

⁶⁶ Guru Gobind Singh Ji asked the Sikhs to make a pyre within an enclosed compartment and light it. Guru Ji instructed Sikhs to not touch the ashes and Guru Ji mounted on his horse went in directly into the pyre. The site remained as such till the time of Maharaja Ranjit Singh Ji who constructed a Gurdwara as we see today and while going through the ashes, he discovered a small kirpan of Guru Ji (present at Hazoor Sahib) and nothing else.

⁶⁷ ਤੁਕਾਂਤ ਮੇਲਨ ਲਈ 'ਬਿਰਚੇ' ਤੋਂ 'ਬਿਚਾਰ' ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕਈ ਸਿੰਧ ਬਿੰਧ ਨਗਿੰਦ੍ਰ ॥ ਕਈ ਮਛ ਕਛ ਫਨਿੰਦ੍ਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਿੰਧ- ਸਮੁੰਦਰ, oceans। ਬਿੰਦ- ਵਿੰਦਯ, ਪਹਾੜ, mountains। ਨਗਿੰਦ੍ਰ- ਸੁਮੇਰ, Mt.Sumer। ਮਛ- fish (incarnation of Lord Vishnu)। ਕਛ- turtle (incarnation of Lord Vishnu)। ਫਨਿੰਦ੍ਰ- Seshnag⁶⁸।

ਜਿਸ ਦੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸਮੁੰਦਰ, ਪਹਾੜ ਤੇ ਸੁਮੇਰ ਹਨ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਮੱਚ, ਕੱਛ ਤੇ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਹਨ।

He created many oceans and mountains like Sumer⁶⁹; many incarnations such as Machchh (Fish), Kachchh (turtle) and Seshnag (King of Snakes - with a thousand heads),

ਕਈ ਦੇਵ ਆਦਿ ਕੁਮਾਰ ॥ ਕਈ ਕ੍ਰਿਸਨ ਬਿਸਨ ਅਵਤਾਰ ॥੯॥੩੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਆਦਿ ਕੁਮਾਰ- ਪਹਿਲੇ ਪੁੱਤਰ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ, ਸਨਕਾਦਿਕ, the four sons of Brahma।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਦੇਵੀਆਂ ਤੇ ਸਨਕਾਦਿਕ ਹਨ। ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹਨ।

He created various deities and Brahma's sons (Sanak, Senandhan, Senatan & Sant Kumar). Various incarnations of Vishnu like Krishna.

ਕਈ ਇੰਦ੍ਰ ਬਾਰ ਬੁਹਾਰ ॥ ਕਈ ਬੇਦ ਔ ਮੁਖਚਾਰ ॥

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਇੰਦ੍ਰ ਉਸ ਦੇ ਬੂਹੇ ਤੇ ਝਾੜੂ ਫੇਰਦੇ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਹਨ।

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਾਰ- ਬੂਹੇ, door। ਬੁਹਾਰ- ਝਾੜੂ, sweep।

Many Inders (King of heavens) are sweeping at his door; He created many Vedas and its writers, four-headed Brahma;

⁶⁸ Seshnag is the son of Rishi Kasyap and Kadru. He was among 1000 other siblings (incl. Takshak, Vasuki, Airavat) who were mostly cruel. Shesha, disgusted by the cruel acts of his brothers, left his mother and kin, and took to austere penances. He lived on air and His penances were so severe that his flesh, skin and muscles dried up and merged with his frame. Brahma, convinced of Shesha's will, asked Shesha to request a boon. Shesha asked that he be able to keep his mind under control so that he could continue to perform ascetic penances. He is also known as the manifestation of Vishnu and remains his seat. Seshnag has incarnated twice as Lakshman and Balram. (Mahabharat)

⁶⁹ Cosmological mountain

ਕਈ ਰੁੱਢ ਛੁੱਢ ਸਰੂਪ ॥ ਕਈ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਨੂਪ ॥੧੦॥੪੦॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਛੁੱਢ- ਤੁੱਛ, ਅਦਨਾ, empty, lowly, unattractive ।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਤੁਛ ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਸ਼ਿਵਜੀ ਹਨ। ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਮਹਾਨ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਰਾਮ ਜੀ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਹਨ।

He created various unattractive Shiva and various outstandingly handsome Ram and Krishna.

In the above 10 pauris, Guru Ji has explained on the characteristics of Almighty. Similarly, Guru Amar Das Ji says while expounding on ways to overcome this challenge (of meeting with Almighty);

ਸਲੋਕ , ਮਃ ੩ ॥

(੫੫੫-੧੦)

Salok, Third Mahl:

ਰਾਮੁ ਰਾਮੁ ਕਰਤਾ ਸਭੁ ਜਗੁ ਫਿਰੈ ; ਰਾਮੁ ਨ ਪਾਇਆ ਜਾਇ ॥

The entire world roams around, chanting Almighty's Name (Naam), but Almighty cannot be obtained like this.

ਅਗਮੁ ਅਗੋਚਰੁ ਅਤਿ ਵਡਾ ; ਅਤੁਲੁ ਨ ਤੁਲਿਆ ਜਾਇ ॥

He is inaccessible, unfathomable and so very great; He is unweighable, and cannot be weighed.

ਕੀਮਤਿ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਈਆ ; ਕਿਤੈ ਨ ਲਇਆ ਜਾਇ ॥

No one can evaluate Him; He cannot be purchased at any price.

ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਭੇਦਿਆ ; ਇਨ ਬਿਧਿ ਵਸਿਆ ਮਨਿ ਆਇ ॥

Through Guru's Shabad, His mystery is known; in this way, He comes to dwell in the mind.

ਨਾਨਕ , ਆਪਿ ਅਮੇਉ ਹੈ ; ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ ॥

Guru Nanak says, He Himself is infinite; by Guru's Grace, He is known to be permeating and pervading everywhere.

ਆਪੇ ਮਿਲਿਆ ਮਿਲਿ ਰਹਿਆ ; ਆਪੇ ਮਿਲਿਆ ਆਇ ॥੧॥

He Himself comes to blend, and having blended, remains blended. ||1||

ਕਈ ਕੋਕ ਕਾਬ ਭਣੰਤ ॥ ਕਈ ਬੇਦ ਭੇਦ ਕਹੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭਣੰਤ- read।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਕੋਕ ਨੂੰ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਕਾਵਯ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ,
Many read the poetry of pleasure (Kok Shastra) and many explain the mysteries of the Vedas;

ਕਈ ਸਾਸਤ੍ਰ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਬਖਾਨ ॥ ਕਹੂੰ ਕਥਤ ਹੀ ਸੁ ਪੁਰਾਨ ॥੧੧॥੪੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਖਾਨ- ਟੀਕੇ, exegesis।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਟੀਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ।
Many explicate the Sastras and Smarties (*smriti*) into exegesis and many orate the Puranas.

Note: Twenty seven Smarties.

੧. ਮਨੂੰ Mannu
੨. ਯਾਗਵਲਕ Yagvalak
੩. ਲਘੁ ਅਤ੍ਰੀ Laghu Atri
੪. ਅਤ੍ਰੀ Atri
੫. ਬ੍ਰਿਧ ਅਤ੍ਰੀ Birdh Atri
੬. ਵਿਸ਼ਨੂੰ Vishnu
੭. ਲਘੁ ਹਾਰੀਤ Laghu Harit
੮. ਬ੍ਰਿਧ ਹਾਰੀਤ Birdh Harit
੯. ਪਰਾਸੁਰ Prasur
੧੦. ਔਸਨਸ Ausnas
੧੧. ਯਮ Yam
੧੨. ਆਪ ਸਤੰਬ Aap Stamb
੧੩. ਆਗਿਰਧ Aagrad
੧੪. ਸੰਵਤੰ Sanvant
੧੫. ਕਾਤਯਾਯਨ Katyayan

੧੬. ਬ੍ਰਿਹਸਪਤ Brihs-pat
੧੭. ਵ੍ਰਿਹਤ ਪਾਰਾਸੁਰੀ Vrihat Parasuri
੧੮. ਬਿਆਸ Beas
੧੯. ਲਘੁ ਵਾਸਕ (ਲਘੁ ਬਿਆਸ) Laghu Vasak (Laghu Beas)
੨੦. ਸੰਖ Sankh
੨੧. ਲਿਖਤ Likht
੨੨. ਦੱਖ (ਦਕਸ) Dakh (Dakhs)
੨੩. ਗੌਤਮ Gautam
੨੪. ਬ੍ਰਿਧ ਗੌਤਮ Birdh Gautam
੨੫. ਸੰਤਾਤਪ Santatap
੨੬. ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ Vashisht
੨੭. ਪੁਲਸਤ Pulsat

* ਇਹ ਚਾਰ ਹੋਰ ਹਨ:- ੧. ਬੁਧ, ੨. ਕਸ਼ਪ, ੩. ਨਾਰਦ, ੪. ਔਸਨਸ ਸੰਹਿਤਾ। There are 4 other known Smirties: 1. Budh; 2. Kashyap; 3. Narad; 4. Ausnas Sanghita

ਕਈ ਅਗਨ ਹੋਤ੍ਰ ਕਰੰਤ ॥ ਕਈ ਉਰਧ ਤਾਪ ਦੁਰੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਗਨ ਹੋਤ੍ਰ- ਹੋਮ, oblation। ਉਰਧ ਤਾਪ- ਉਗ੍ਰ ਤਪ, ਖੜਾ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤਾ ਤਪ, grueling meditation, penance, meditation done by standing।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਹੋਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਕਠਿਨ ਤਪ ਕਰਦੇ ਹਨ

Many (of His creations) performs oblation by burning their offering while reciting the verses form a scripture; while some meditate while standing and many other austere and hard ways;

ਕਈ ਉਰਧ ਵਾਹ ਸੰਨਿਆਸ ॥ ਕਹੂੰ ਜੋਗ ਭੇਸ ਉਦਾਸ ॥੧੨॥੪੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਉਰਧ ਵਾਹ- ਔਖੀ ਤਪੀਆ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ, austere penance by continuous effort।⁷⁰ ਭੇਸ-garb।

ਕਈ ਉਰਧਬਾਹੁ ਹਨ, ਕਈ ਸੰਨਿਆਸੀ ਹਨ, ਕਈ ਜੋਗ ਭੇਸ ਤੇ ਕਈ ਉਦਾਸ ਭੇਸ ਵਾਲੇ ਹਨ।

Many perform penance with vigorous effort; Some are hermits; Some are in the garb of Yogis; Some are in the garb of ascetics.

ਕਹੂੰ ਨਿਵਲੀ ਕਰਮ ਕਰੰਤ ॥ ਕਹੂੰ ਪਉਨ ਅਹਾਰ ਦੁਰੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਿਵਲੀ ਕਰਮ- (ਨੌਲਿ ਕਰਮ) ਯੋਗ ਦੀ ਇਕ ਕਿਰਿਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਕੰਨੇ (ਮੋਢੇ) ਨੀਵੇਂ ਕਰਕੇ, ਪਿੱਠ ਦਾ ਵਲ ਕੱਢ ਕੇ ਸਿੱਧਾ ਬੈਠਣਾ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਣਾ ਦੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਪੇਟ ਨੂੰ ਸੱਜੇ, ਖੱਬੇ, ਹੇਠਾਂ, ਉਤਾਂਹ ਇਸ ਤਰਾਂ ਚਲਾਉਣਾ, ਜਿਵੇਂ ਮਟਕੇ ਵਿਚ ਮਧਾਣੀ ਨਾਲ ਦਹੀਂ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, It is a Yogic method in which both the shoulders are relaxed and the back is straightened. Then the abdomen is moved to all direction with the help of Pranas just like how a yogurt is churned।

ਪਉਨ ਅਹਾਰ- consumer of air meaning those who abstain from consuming food & water।

ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਨੌਲ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਬੇਅੰਤ ਹੀ ਪੌਣਹਾਰੀ ਹਨ।

Some perform the yogic exercise such as the exercise of the stomach (Neoli); some do not consume any food and water;

⁷⁰ Another variation to the primary text is 'ਬਾਹੁ' which means arms. ਉਰਧ ਬਾਹੁ- ਐਸਾ ਤਪੀਆ ਜੋ ਅਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਸਦਾ ਉਤਾਂਹ ਉਠਾਈ ਰਖਦਾ ਹੈ, austere penance by continuous lifting of both arms above the head.

ਕਹੂੰ ਤੀਰਥ ਦਾਨ ਅਪਾਰ ॥ ਕਹੂੰ ਜਗ ਕਰਮ ਉਦਾਰ ॥੧੩॥੪੩॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤੀਰਥ- pilgrimage site। ਦਾਨ- donation। ਅਪਾਰ- countless। ਉਦਾਰ- ਚਤਰ, proficient।

ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਅਪਾਰ ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਜੱਗ ਆਦਿਕ ਕਰਮਾ ਵਿਚ ਚਤਰ ਹਨ।

Some give away immense wealth in charity on pilgrimage centres; Some are skilful in performing the mass offering (Yag).

ਕਹੂੰ ਅਗਨ ਹੋਤ੍ਰ ਅਨੂਪ ॥ ਕਹੂੰ ਨਿਆਇ ਰਾਜ ਬਿਭੂਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਗਨ- fire। ਹੋਤ੍ਰ- oblation। ਨਿਆਇ- justice। ਰਾਜ- royal। ਬਿਭੂਤ- ਸੰਪਦਾ, ਧਨ, ਦੌਲਤ, possessions, wealth।

ਕਿਤੇ ਮਹਾਂ ਸੁੰਦਰ ਹੋਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਰਾਜ ਬਿਭੂਤੀ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਇਨਸਾਫ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

Some burn their offerings in unique burning chambers; Some rule their kingdoms with justice and share their wealth as the offerings.

ਕਹੂੰ ਸਾਸਤ੍ਰ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਰੀਤ ॥ ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ॥੧੪॥੪੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰੀਤ- practice। ਬਿਪ੍ਰੀਤ- not conforming to the practices।

ਕਿਤੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਤੇ ਸਿਮ੍ਰਤੀਆਂ ਦੀ ਬਿਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਵੇਦਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

Some practices the ritual defined in Sastras and Simarties; Some goes against the practice of Vedas.

ਕਈ ਦੇਸ ਦੇਸ ਫਿਰੰਤ ॥ ਕਈ ਏਕ ਠੌਰ ਇਸਥੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੇਸ- country। ਫਿਰੰਤ- travel। ਠੌਰ- place।

ਕਈ ਦੇਸਾਂ ਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਇਕੋ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਸਥਿਰ ਬੈਠੇ ਹਨ,

Some travel from country to country; Some are settled at one place;

ਕਹੂੰ ਕਰਤ ਜਲ ਮਹਿ ਜਾਪ ॥ ਕਹੂੰ ਸਹਤ ਤਨ ਪਰ ਤਾਪ ॥੧੫॥੪੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਾਪ- meditate। ਸਹਤ- endure। ਤਾਪ-ਦੁਖ, pains।

ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਤਾਪ ਅੱਗ ਦਾ ਤਾਪ ਤੇ ਜਾਂ ਸੂਰਜ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਸਹਾਰਦੇ ਹਨ।

Some meditate standing alert in water; Some endure the pains of external heat (by placing fire or sitting in the sun during summers) in meditation.

ਕਹੂੰ ਬਾਸ ਬਨਹਿ ਕਰੰਤ ॥ ਕਹੂੰ ਤਾਪ ਤਨਹਿ ਸਹੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਾਸ- reside। ਬਨਹਿ- forest। ਤਨਹਿ- body।

ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਬਨ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਤਨ ਉੱਤੇ ਦੁੱਖ ਸਹਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

Some make forests their residence; some endure pains on the body;

ਕਹੂੰ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਧਰਮ ਅਪਾਰ ॥ ਕਹੂੰ ਰਾਜ ਰੀਤ ਉਦਾਰ ॥੧੬॥੪੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਪਾਰ-ਕਿੰਨੇ ਹੀ, many। ਉਦਾਰ-ਧਨੀ, wealthy।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਧਰਮ ਵਿਚ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਹੀ ਧਨੀ ਹਨ।

Many are householders (and fulfill the various filial (family) obligations) and many are gifted in the art governance (and they perform their duty as generous ruler).

ਕਹੂੰ ਰੋਗ ਰਹਤ ਅਭਰਮ ॥ ਕਹੂੰ ਕਰਮ ਕਰਤ ਅਕਰਮ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਹੂੰ- sometimes⁷¹। ਅਭਰਮ- without duality। ਅਕਰਮ-ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕਰਮ, impossible deeds।

ਕਿਤੇ ਰੋਗ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਤੇ ਕਿਤੇ ਭਰਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

Sometimes He is free from maladies and Sometimes He is free from duality;
Sometimes He performs deeds that are not possible.

ਕਹੂੰ ਸੇਖ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ॥ ਕਹੂੰ ਨੀਤ ਰਾਜ ਅਨੂਪ ॥੧੭॥੪੭॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੇਖ-ਸੱਯਦ, Muslim। ਬ੍ਰਹਮ- Hindu। ਅਨੂਪ- beautiful।

ਕਿਤੇ ਸੱਯਦ ਰੂਪ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਬ੍ਰਹਮਣ ਰੂਪ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਮਹਾਂ ਸੁੰਦਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੈ।

Sometimes He adopts the outfit of a Muslim and some of a Hindu; Sometimes He rule the kingdom gloriously in justice (without any discrimination of religion, race and creed)

⁷¹ The English translation for the word, 'ਕਹੂੰ' is taken as 'sometimes' due to our processing of a single stimulus at a time. Example, while we experience joy, we cannot experience sadness. Which is why, 'sometimes' is mentioned that certain period of time is required before we process a new stimulus. The period can be from 0.1ms to few minutes.

ਕਹੂੰ ਰੋਗ ਸੋਗ ਬਿਹੀਨ ॥ ਕਹੂੰ ਏਕ ਭਗਤ ਅਧੀਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰੋਗ- physical illness। ਸੋਗ- mental illness। ਬਿਹੀਨ- without। ਏਕ- one। ਅਧੀਨ- under।

ਕਿਤੇ ਰੋਗ ਸੋਗ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਇਕ ਭਗਤ ਦੇ ਵੱਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

Sometimes He is free from malady and sorrow; Sometimes He is under the control of a devotee.

ਕਹੂੰ ਰੰਕ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ॥ ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਬਿਆਸ ਅਵਤਾਰ ॥੧੮॥੪੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੇਖ-ਸੱਯਦ, Muslim। ਬ੍ਰਹਮ- Hindu। ਅਨੂਪ- beautiful।

ਕਿਤੇ ਰੰਕ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਕਿਤੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਹੈ।

Sometimes He is the pauper and sometimes a prince; At places He is Maha Rishi Vyas (the author of Vedas).

ਕਈ ਬ੍ਰਹਮ ਬੇਦ ਰਟੰਤ ॥ ਕਈ ਸੇਖ ਨਾਮ ਉਚਰੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਟੰਤ- recitation। ਨਾਮ- Almighty's name। ਉਚਰੰਤ- utter।

ਕਈ ਬ੍ਰਹਮਣ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਸੱਯਦ⁷² ਅੱਲਾਹ ਅੱਲਾਹ ਜਪਦੇ ਹਨ।

Many Hindus recites the Vedas; Many Muslims remembers His name in Arabic;

ਬੈਰਾਗ ਕਹੂੰ ਸੰਨਿਆਸ ॥ ਕਹੂੰ ਫਿਰਤ ਰੂਪ ਉਦਾਸ ॥੧੯॥੪੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬੈਰਾਗ- asceticism। ਸੰਨਿਆਸ- monasticism। ਫਿਰਤ- wander। ਉਦਾਸ- renunciation।

ਕਿਤੇ ਬੈਰਾਗ ਵਾਲਾ ਤੇ ਕਿਤੇ ਸੰਨਿਆਸ ਧਰਮ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਉਦਾਸ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।

Some embraces the path of asceticism and some in the path of monasticism (Sannyas); some wander about in the garb of renunciation.

ਸਭ ਕਰਮ ਫੋਕਟ ਜਾਨ ॥ ਸਭ ਧਰਮ ਨਿਹਫਲ ਮਾਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਰਮ- deeds। ਫੋਕਟ- tasteless। ਧਰਮ- religion। ਨਿਹਫਲ- useless।

ਪਿੱਛੇ ਦੱਸੇ ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਫੋਕੇ ਜਾਣੇ ਤੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਨਿਕੰਮੇ ਮੰਨੇ।

Know that all these ritualistic deeds as futile; All such religions be taken equally vain;

⁷² ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਤੋਂ ਪਤਿਤ ਹੋ ਚੁਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ੇਖ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। According to Sanskrit language dictionaries, the name 'Sheikh' is given to the Brahmins who have converted to Islam.

ਬਿਨ ਏਕ ਨਾਮ ਅਧਾਰ ॥ ਸਭ ਕਰਮ ਭਰਮ ਬਿਚਾਰ ॥੨੦॥੫੦॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਧਾਰ- dependence। ਭਰਮ- illusion।

ਇਕ ਨਾਮ ਦੇ ਆਸਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਤੇ ਧਰਮ ਭਰਮ ਰੂਪ ਸਮਝੋ।

Without sole dependence on the Divine Name of Almighty (Naam); as such know that all ritualistic deeds performed are illusionary means that the deeds with pre-determined intention are useless without the enlightenment of Almighty.

ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਲਘ ਨਿਰਾਜ ਛੰਦ ॥

With Your Grace. Laghu Naraj Chhand

ਜਲੇ ਹਰੀ ॥ ਥਲੇ ਹਰੀ ॥ ਉਰੈ ਹਰੀ ॥ ਬਨੇ ਹਰੀ ॥੧॥੫੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਲੇ- ਪਾਣੀ ਵਿਚ, within water। ਥਲੇ- within soil। ਉਰੈ- within the heart। ਬਨੇ- within the jungles।

ਜਲ ਜਲ ਵਿਚ ਹਰੀ ਹੈ। ਰੇਤ ਥਲੀ ਵਿਚ ਹਰੀ ਹੈ। (ਉਰੇ) ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਹਰੀ ਹੈ। ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਹਰੀ ਹੈ।

Almighty dwells (everywhere) in the water, in the soil, in every being's heart, and within the vegetation.

ਗਿਰੇ ਹਰੀ ॥ ਗੁਫੇ ਹਰੀ ॥ ਛਿਤੇ ਹਰੀ ॥ ਨਭੇ ਹਰੀ ॥੨॥੫੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗਿਰੇ-ਪਹਾੜ ਵਿਚ, within mountains। ਗੁਫੇ-ਕੰਦਰਾਂ ਵਿਚ, within caves। ਛਿਤੇ- ਧਰਤੀ ਵਿਚ, within the land। ਨਭੇ-ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ, within the sky।

ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਹਰੀ। ਕੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਹਰੀ। ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਹਰੀ। ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਹਰੀ।

He dwells in mountains, inside the caves, on the land, and in the sky.

ਈਹਾਂ ਹਰੀ ॥ ਉਹਾ ਹਰੀ ॥ ਜਿਮੀ ਹਰੀ ॥ ਜਮਾ ਹਰੀ ॥੩॥੫੩॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਈਹਾਂ- this world। ਉਹਾ- in the afterworld। ਜਿਮੀ- within the earth। ਜਮਾ- within the skies।

ਇਥੇ ਲੋਕ ਵਿਚ ਹਰੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਹਰੀ ਹੈ। ਜਿਮੀ ਵੀ ਹਰੀ ਹੈ। (ਜਮਾ) ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਹਰੀ ਹੈ। ਅਥਵਾ ਜਿਮੀ ਵਿਚ ਹਰੀ ਹੈ, ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਹਰੀ ਹੈ।

He dwells in this world, also in the other, on the earth, and in the sky.

2nd Meaning: He dwells in the present and also the future, He dwells in all physical forms and the souls.

ਅਲੇਖ ਹਰੀ ॥ ਅਭੇਖ ਹਰੀ ॥ ਅਦੋਖ ਹਰੀ ॥ ਅਦੈਖ ਹਰੀ ॥੪॥੫੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਲੇਖ- without any destiny। ਅਭੇਖ- without any specific religious school। ਅਦੋਖ- without any defect। ਅਦੈਖ- without any doubt।

ਹਰੀ ਲੇਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ। ਹਰੀ ਭੇਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ। ਹਰੀ ਦੋਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ। ਹਰੀ ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ।

Almighty is beyond any preordained destiny, beyond all religious schools of thought, Without any defects meaning he is not influenced by the 5 thieves (lust, anger, greed, attachment and ego), and without duality.

Note: There are Six types of Bhekh (religious school);

੧. ਜੰਗਮ	1. Recluse
੨. ਜੈਨੀ	2. Jains
੩. ਸਨਿਆਸੀ	3. Sanyaas
੪. ਬੈਰਾਗ	4. Ascetics
੫. ਵੈਸ਼ਨਵ	5. Vaishnav
੬. ਯੋਗੀ	6. Yogi

ਅਕਾਲ ਹਰੀ ॥ ਅਪਾਲ ਹਰੀ ॥ ਅਛੇਦ ਹਰੀ ॥ ਅਭੇਦ ਹਰੀ ॥੫॥੫੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਕਾਲ- beyond time/death। ਅਪਾਲ-ਪਾਲਣਾ ਦੇ ਮੁਥਾਜ (ਅ+ਪਾਲ= ‘ਅ’ ਉਪਸਰਗ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਅਤਸੇ ਹੈ), beyond the requirement to be nurtured। ਅਛੇਦ- indivisible। ਅਭੇਦ- without any difference।

ਹਰੀ ਕਾਲ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਹਰੀ ਪਾਲਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਥਵਾ= ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਹਰੀ ਦਾ ਸ਼ੇਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹਰੀ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ।

He is beyond time; depends on none (without sustainer); He is indivisible⁷³; He is without any difference;

⁷³ Meaning, Almighty is the same everywhere and there is no place without Him

Three types of difference (ਭੇਦ);

੧.	ਸਜਾਤੀ (Sejati)	ਉਸ ਇਕੋ ਜਾਤੀ ਦਾ ਹੋਰ ਵੀ ਹੋਣਾ। ਜਿਵੇਂ ਮਨੁਖ ਦੀ ਜਾਤੀ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬੇਅੰਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਉਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦਾ ਸਜਾਤੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।	The differences in one species. Just like anthropological difference. Almighty has none of this.
੨.	ਵਿਜਾਤੀ (Vejati)	ਦੁਸਰੀ ਜਾਤੀ ਵੀ ਹੋਣੀ। ਜਿਵੇਂ ਮਨੁਖ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ ਆਦਿਕ ਹੋਰ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਇਉਂ ਵਿਜਾਤੀ ਭੇਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।	The differences between other species. Just like the difference between a human and a cow for an example. Almighty has none of this.
੩.	ਸ੍ਵੈਗਤ (Svaigat)	ਜੋ (ਸ੍ਵੈ) ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ (ਗਤ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ, ਅੰਗ ਪ੍ਰਤੰਗ। ਜਿਵੇਂ ਬ੍ਰਿਛ ਦਾ ਮੁਢ, ਡਾਹਣੇ, ਟਹਿਣੀਆਂ, ਫਲ, ਫੁਲ, ਪੱਤਰੇ, ਆਦਿਕ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ (ਸ੍ਵੈ) ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ (ਗਤ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਅੰਗਾਂ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਇਕੋ ਇਕ ਚੇਤਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਹੈ।	The difference between one's self. Just like a tree which is seen as a branch, twigs, fruit, flower, leaves, etc. Almighty has none of this.

Sri Guru Arjan Dev Ji too mentions some of the similar qualities of Almighty;

ਅਛਲ ਅਛੇਦ ਅਭੇਦ ਪ੍ਰਭ ; ਐਸੇ ਭਗਵਾਨ ॥੧॥

(੮੧੬-੮, ਬਿਲਾਵਲੁ, ਮਃ ੫)

He is undeceivable, imperishable, without any difference; such is my Almighty. ||1||

ਅਜੰਤ੍ਰ ਹਰੀ ॥ ਅਮੰਤ੍ਰ ਹਰੀ ॥ ਸੁ ਤੇਜ ਹਰੀ ॥ ਅਤੰਤ੍ਰ ਹਰੀ ॥੬॥੫੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਜੰਤ੍ਰ- beyond a machine। ਅਮੰਤ੍ਰ- beyond calculations । ਸੁ- great, powerful। ਤੇਜ- radiant splendor। ਅਤੰਤ੍ਰ- beyond speech।

ਹਰੀ ਜੰਤਰਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਹਰੀ ਮੰਤਰਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਹਰੀ ਵੱਡੇ ਤੇਜ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਹਰੀ ਤੰਤਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ। ਅਰਥਾਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ।

He is beyond Jantar (Geometrical shape, symbols, design, statues) and He is also beyond Mantra (Wave of a specific emotion or thought); His effulgence is inexpressible; He is beyond Tantra (a specific process, technique, method or system)

Meaning, the Jantar, Mantar and Tantar are modes to transfer information in order to study a subject. Almighty is not bound by any of these. The three can also have a different meaning in the Tantra Shastar, in which it can be methods to cast a spell used by black magicians. The Jantar would mean using a physical medium connected to the subject (e.g. hair, nail, voodoo dolls, etc.) to cast a spell. The Mantar on the other hand requires the practitioner to read specific text (e.g. Indrajal, etc.) in order to get his task done. Lastly, the Tantar is by using a specific methodology (e.g. reading a spell on full moon, sacrificing animals/humans, etc.)

Sri Guru Arjan Dev Ji has clearly ordained that all of the above are not required if one chants the Almighty's name;

ਮੰਤ੍ਰ ਤੰਤ੍ਰ ; ਅਉਖਧੁ ਪੁਨਹਚਾਰੁ ॥ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ; ਜੀਅ ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰੁ ॥

(੧੮੫-੧, ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ, ਮਃ ੫)

Mantras, tantras, all-curing medicines and acts of cleansing sins (Punah-Char), are all in the Almighty's Name which is the Support of the soul and the life forces (Pran).

ਅਜਾਤ ਹਰੀ ॥ ਅਪਾਤ ਹਰੀ ॥ ਅਮਿਤ੍ਰ ਹਰੀ ॥ ਅਮਾਤ ਹਰੀ ॥੭॥੫੭॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਜਾਤ- beyond birth। ਅਪਾਤ- beyond death। ਅਮਿਤ੍ਰ- without a friend। ਅਮਾਤ- without a mother।

ਹਰੀ ਜਨਮ ਮਰਨ (ਪਾਤ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਹਰੀ ਮਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਹਰੀ ਮਿਤ੍ਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ। ਹਰੀ ਮਾਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ।

He is beyond the cycle birth and death. He is without a friend and without a mother.

ਅਰੋਗ ਹਰੀ ॥ ਅਸੋਕ ਹਰੀ ॥ ਅਭ੍ਰਮ ਹਰੀ ॥ ਅਕਰਮ ਹਰੀ ॥੮॥੫੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਰੋਗ- beyond physical illness। ਅਸੋਕ- beyond any grief/dissapointment। ਅਭ੍ਰਮ- without any illusion। ਅਕਰਮ- beyond deeds (deedless)।

ਹਰੀ ਨੂੰ ਰੋਗ ਨਹੀ ਹੈ। ਹਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ੋਕ ਨਹੀ ਹੈ। ਹਰੀ ਨੂੰ ਭਰਮ ਨਹੀ ਹੈ। ਹਰੀ ਦਾ ਕਰਮ ਨਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ।

He is beyond physical malady and grief; He is beyond illusions and He is above the law of Karma.

ਅਜੈ ਹਰੀ ॥ ਅਭੈ ਹਰੀ ॥ ਅਭੇਦ ਹਰੀ ॥ ਅਛੇਦ ਹਰੀ ॥੯॥੫੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਜੈ- unconquerable। ਅਭੈ- fearless। ਅਭੇਦ- enigmatic। ਅਛੇਦ- eternal।

ਹਰੀ ਅਜਿੱਤ ਹੈ। ਹਰੀ ਨਿੱਡਰ ਹੈ। ਹਰੀ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ। ਹਰੀ ਦਾ ਨਾਸ ਨਹੀ ਹੁੰਦਾ।

He is unconquerable; He is beyond fear; He is indecipherable; He is perennial.

ਅਖੰਡ ਹਰੀ ॥ ਅਭੰਡ ਹਰੀ ॥ ਅਡੰਡ ਹਰੀ ॥ ਪ੍ਰਚੰਡ ਹਰੀ ॥੧੦॥੬੦॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਖੰਡ- uninterrupted। ਅਭੰਡ- ਜੋ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, one who cannot be slandered। ਅਡੰਡ- beyond punishments। ਪ੍ਰਚੰਡ- radiant splendor।

ਹਰੀ ਖੰਡਿਆ ਨਹੀ ਜਾਂਦਾ। ਹਰੀ ਭੰਡਿਆ ਨਹੀ ਜਾਂਦਾ। ਹਰੀ ਨੂੰ ਦੰਡ ਨਹੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ। ਹਰੀ ਵੱਡੇ ਤੇਜ ਵਾਲਾ ਹੈ।

He is indivisible, He cannot be slandered⁷⁴; He is not subjected to punishment; He is glorious.

ਅਤੇਵ ਹਰੀ ॥ ਅਭੇਵ ਹਰੀ ॥ ਅਜੇਵ ਹਰੀ ॥ ਅਛੇਵ ਹਰੀ ॥੧੧॥੬੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਤੇਵ- ਅਤਯੰਤ, ਮਹਾਂ ਵੱਡਾ, supreme। ਅਭੇਵ- ਅਭੇਦ, beyond any difference।

ਅਜੇਵ- ਜੇਵਣਾ ਖਾਣਾ ਤੋ ਰਹਿਤ, beyond any dependence on food। ਅਛੇਵ- indivisible।

ਹਰੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ। ਹਰੀ ਭੇਤ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਹਰੀ ਖਾਣੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਹਰੀ ਅਛੇਦ ਹੈ।

He is the greatest among all the great; He is beyond any difference; He is not dependant on food; He is indivisible.

⁷⁴ This is because there is nothing in this creation that is not Him. Thus if someone makes an assumption to slander Almighty, he is not able to as slandering means telling something which is untrue to defame an individual. Almighty is all pervading and is present in both good & bad, truth & false. Both the spectrum belongs to the Almighty.

ਭਜੋ ਹਰੀ ॥ ਥਪੋ ਹਰੀ ॥ ਤਪੋ ਹਰੀ ॥ ਜਪੋ ਹਰੀ ॥੧੨॥੬੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭਜੋ- repetition of Almighty's name। ਥਪੋ- worship। ਤਪੋ- serve। ਜਪੋ- chant।

ਹਰੀ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰੋ। ਹਰੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰੋ। ਹਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋ, ਹਰੀ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰੋ।

Remember Almighty through His Name; Worship Him; Serve Him; Recite (forever) His Name

ਜਲਸ ਤੁਹੀ ॥ ਥਲਸ ਤੁਹੀ ॥ ਨਦਿਸ ਤੁਹੀ ॥ ਨਦਸ ਤੁਹੀ ॥੧੩॥੬੩॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਲਸ- water। ਥਲਸ- land। ਨਦਿਸ- rivers। ਨਦਸ-(ਨਦ+ਅਸ) ਸਮੁੰਦਰ, sea।
ਹੇ ਹਰੀ! ਤੂੰ ਹੀ ਜਲ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਹੀ ਥਲ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਹੀ ਨਦੀ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਹੀ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈਂ।

You (Almighty) are the water; You are the earth; You are the river; You are the ocean

ਬਿਛਸ ਤੁਹੀ ॥ ਪਤਸ ਤੁਹੀ ॥ ਛਿਤਸ ਤੁਹੀ ॥ ਉਰਧਸ ਤੁਹੀ ॥੧੪॥੬੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਛਸ- tree। ਪਤਸ- leaves। ਛਿਤਸ- land। ਉਰਧਸ-ਉਰਧ+ਅਸ=ਅਕਾਸ਼, skies।

ਤੂੰ ਹੀ ਬਿਸ਼ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਹੀ ਪੱਤਰ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਹੀ ਧਰਤੀ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਹੀ ਅਕਾਸ਼ ਹੈਂ।

You (Almighty) are the tree; You are the leaf; You are the land; You are the sky

ਭੁਜਸ ਤੁਅੰ ॥ ਭਜਸ ਤੁਅੰ ॥ ਰਟਸ ਤੁਅੰ ॥ ਠਟਸ ਤੁਅੰ ॥੧੫॥੬੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੁਜਸ- utilize, consume। ਭਜਸ- remember You। ਰਟਸ-ਜਪਦਾ ਹਾਂ, chant।
ਠਟਸ-ਪੂਜਦਾ, worship।

ਤੈਨੂੰ ਭੋਗਦਾ ਹਾਂ। ਤੈਨੂੰ ਭਜਦਾ ਹਾਂ। ਤੈਨੂੰ ਜਪਦਾ ਹਾਂ। ਤੈਨੂੰ ਪੂਜਦਾ ਹਾਂ।

All that I consume is You; I remember You; I repeatedly utter You; I worship You,

ਜਿਮੀ ਤੁਹੀ ॥ ਜਮਾ ਤੁਹੀ ॥ ਮਕੀ ਤੁਹੀ ॥ ਮਕਾ ਤੁਹੀ ॥੧੬॥੬੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਿਮੀ- ground। ਜਮਾ- ਅਕਾਸ਼, above, skies। ਮਕੀ- ਮਕਾਨ ਵਾਲਾ, houseowner, landlord। ਮਕਾ- property, house।

ਤੂੰ ਹੀ ਜਿਮੀ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਹੀ ਅਕਾਸ਼ ਹੈ। ਤੂੰ ਹੀ ਮਕਾਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਹੀ ਮਕਾਨ ਹੈਂ।

You are the ground, You are the sky; You are the house owner, You are the house

ਅਭੂ ਤੁਹੀ ॥ ਅਭੈ ਤੁਹੀ ॥ ਅਫੂ ਤੁਹੀ ॥ ਅਫੈ ਤੁਹੀ ॥੧੭॥੬੭॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂ-ਜਨਮ, birth। ਭੈ- fear। ਫੂ-ਫੁਹ, ਸਪਰਸ਼, touch। ਫੈ- destruction।

ਤੂੰ ਹੀ (ਭੂ) ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਹੀ ਡਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਹੀ ਫੋਹ (ਸਪਰਸ਼) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਹੀ ਨਾਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈਂ।

You are beyond birth (incarnation); You are fearless⁷⁵; You are beyond the comprehension of senses & organs; You are beyond all destruction and decay

ਜਤਸ ਤੁਹੀ ॥ ਬ੍ਰਤਸ ਤੁਹੀ ॥ ਗਤਸ ਤੁਹੀ ॥ ਮਤਸ ਤੁਹੀ ॥੧੮॥੬੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਤਸ- celibacy। ਬ੍ਰਤਸ- fasting। ਗਤਸ-ਗਤੀ ਹੈਂ, speed। ਮਤਸ-ਮੁਕਤੀ ਹੈਂ, ਮੱਛੀ, liberation, fish।

ਤੂੰ ਹੀ ਜਤ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਹੀ ਬ੍ਰਤ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਹੀ ਗਤੀ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਹੈਂ। ਅਥਵਾ ਤੂੰ ਹੀ ਜਲ ਰੂਪ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਹੀ ਮੱਛੀ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਜਲ ਵਿਚ ਗਮਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ।

You are the epitome of celibacy⁷⁶; You are the fast (austerities); You are speed; You are the form of salvation. 2nd meaning: You are the water and you are the fish swimming in it.

Prologue: Sri Guru Gobind Singh Ji was reciting the above on the banks of the Sutlej River when He went into a deep trance state (*semadhi*) and so deeply emersed was he in Almighty's glory that he continued to say 'Tuhi Tuhi, Tuhi Tuhi.....' for hours. It is a tribute to Bhai Mani Singh Ji Shaheed who was writing down the bani as Guru Ji was verbally composing it that they filled pages upon pages of 'Tuhi Tuhi..' the count went up to sixteen thousand (16,000). When Guru Ji opened his eyes he decided in His wisdom only to use sixteen (16) as to keep within the poetic structure of the composition and to avoid the Granth to be voluminous. However, Guru Ji said whosoever reads and utters this (Tuhi Tuhi) for sixteen times will have the benefit of saying it for sixteen thousand (16,000) times.

⁷⁵ There are seven (7) types of fear known; Seven types of fear: 1. This world's fear; 2. Next world's fear; 3. Birth fear; 4; Social Class fear; 5. Self protection fear; 6. Hidden sins fear (ensuring sins are not exposed) & 7. Reflective fear (self created fear - that occurs and disappears rapidly)

⁷⁶ On the context of celibacy, Sri Guru Nanak Dev Ji has uttered;

ਜਤੁ ਪਾਹਾਰਾ ; ਧੀਰਜੁ ਸੁਨਿਆਰੁ ॥

(੮-੮, ਜਪੁ, ਮ: ੧)

To abandon all desires and restraint knowledge sensors and deed organs from evil actions is the true bachelor's (jath) furnace. To adopt fortitude (Dhiraj – capability to withstand adverse situations) and be free from the knowledge sensors and deed organs desires persuasion is the goldsmith.

ਤੁਹੀ ਤੁਹੀ ॥ ਤੁਹੀ ਤੁਹੀ ॥ ਤੁਹੀ ਤੁਹੀ ॥ ਤੁਹੀ ਤੁਹੀ ॥੧੯॥੬੯॥

ਸਤਿਨਾਮ ਵਿਚ ਤੂੰ ਹੀ ਤੂੰ ਹੀ! ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਤੂੰ ਹੀ ਤੂੰ ਹੀ ! ਦੁਆਪਰ ਵਿਚ ਤੂੰ ਹੀ ਤੂੰ ਹੀ!
ਕਲਿਯੁਗ ਵਿਚ ਤੂੰ ਹੀ ਤੂੰ ਹੀ॥

You are the creator and the creation in all four ages (Sat Yug, Tretha Yug, Duapur Yug & Kal Yug). Note: Guru Gobind Singh ji repeated the word 'Tuhi' in set of two which denotes Almighty as the sole creator and the creation during all the four ages.

ਤੁਹੀ ਤੁਹੀ ॥ ਤੁਹੀ ਤੁਹੀ ॥ ਤੁਹੀ ਤੁਹੀ ॥ ਤੁਹੀ ਤੁਹੀ ॥੨੦॥੨੦॥

ਚਾਰੇ ਖਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਹੀ। ਚਾਰ ਬਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਹੀ। ਚਾਰ ਮੁਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਹੀ। ਚਾਰੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਹੀ। ਚਾਰੇ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਹੀ। ਚਾਰੇ ਦਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਹੀ। ਚਾਰੇ ਬਦਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਹੀ। ਅਤੇ ਚਾਰੇ ਚੱਕਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਹੀ।

Guru Ji now elaborates the creation elements which is no other than Almighty himself; You are the four principal elements of creation (Andraj, Jeraj, Setaj & Utbhuj), four source of sounds (Bhekhri, Madhma, Pesanti & Pera), four salvations (Selok, Semip, Serup, & Seyuj), four gifts (Dharam, Kam, Arth & Mokhs), four physical land (soil, water, swampy and stone), four primary directions (North, South, East & West), four secondary direction (North-east, North West, South-East & South West),

ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਖਾਣੀਆਂ;

੧. ਅੰਡਜ - ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਜੋ ਅੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
੨. ਜੇਰਜ - ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਜੋ ਜੇਰ (ਗਰਭ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
੩. ਸੇਤਜ - ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਜੋ ਸੇਤ (ਪਸੀਨੇ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
੪. ਉਤਭੁਜ - ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਜੋ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

Four (4) Types of creation

1. Andraj - The creation from eggs (e.g. reptilias)
2. Jeraj - The creation from sperm and ovum (e.g. mamalia)
3. Setaj - The creation from sweat (e.g. virus, bacterias)
4. Uthpuj - The creation originated from earth (e.g. tree, mountains)

ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ

੧. ਬੈਖਰੀ ਬਾਣੀ - ਜ਼ਬਾਨ, ਹੋਂਠ ਅਤੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਇੱਕ ਗੁਣ ਫਲ ਹੈ)
੨. ਮਧਮਾ ਬਾਣੀ - ਕੰਨ ਵਿੱਚ ਬਗ਼ੈਰ ਜ਼ਬਾਨ ਹੋਂਠ ਹਿਲਾਏ ਸਿਰਫ ਖਿਆਲ ਨਾਲ। (ਦਸ ਗੁਣਾ ਫਲ ਹੈ)
੩. ਪਸੰਤੀ ਬਾਣੀ - ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਥੇ ਦਿਲ ਹੈ। (ਸੌ ਗੁਣਾ ਫਲ ਹੈ)
੪. ਪਰਾ ਬਾਣੀ - ਨਾਭੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਜ਼ਬਾਨ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਵਾਸ-ਸਵਾਸ ਭਜਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪਰਾ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਮਧਮਾ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਹਜ਼ਾਰ ਗੁਣਾ ਫਲ ਹੈ)

Four (4) Types of Speeches;

1. Bhekhri - The speech which is originated from tongue, lips and thoughts.
2. Madhma - The speech which is originated from throat merely from thoughts without moving tongue and lips
3. Pesanthi - The speech which is originated from heart.
4. Pera - The speech which is originated from navel (hollow on the surface of the stomach -technical name umbilicus) without tongue merely from a click of thought (just like a press of 'play' button on a player). Then the meditation continues by every breath.

ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮੁਕਤੀਆਂ

੧. ਸਲੋਕ - ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਣੀ।
੨. ਸਮੀਪ - ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੋਣਾ।
੩. ਸਰੂਪ - ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਵਰਗਾ ਸਰੂਪ ਹੋਣਾ।
੪. ਸਾਜੁਜ - ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਸੇ ਅਭੇਦ ਇਕ ਮਿਕ ਹੋ ਜਾਣਾ।

Four (4) types of salvation⁷⁷;

1. Selok - Attainment of the master's reign
2. Semip - Becoming close to the master
3. Serup - To have the form of the master
4. Seyuj - To be one with the master

'Master' here refers to whom we see as the mentor of our spiritual goal. In the case of the Sikhs, it would be the Guru (Almighty).

ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪਦਾਰਥਾਂ

੧. ਧਰਮ - ਨੇਮ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਣਾ।
੨. ਅਰਥ - ਪਦਾਰਥ ਪਾਸ ਹੋਣਾ।
੩. ਕਾਮ - ਇਛਿਆ (ਕਾਮਨਾਂ) ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਣੀ।
੪. ਮੋਖ - ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਤੋਂ ਛੁਟ ਜਾਣਾ।

Four (4) types of gift;

1. Dharam - To practice faith successfully in lifetime
2. Arth - To be possessing all materials
3. Kam - Fulfilling all wishes
4. Mokh - To be liberated from the cycle of birth and death (salvation)

Bhagat Kabir Ji very beautifully and concisely explains the state Guru Ji is describing;

ਕਬੀਰ , ਤੂੰ ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਤੂ ਹੂਆ ; ਮੁਝ ਮਹਿ ਰਹਾ ਨ ਹੂੰ ॥

Bhagat Kabir Ji says that by I have become one with Almighty by saying 'you', 'you' hence by feeling your existence in all that I learn through my sensors, mind, memory and intellect, therefore my ego has been vanished completely.

ਜਬ ਆਪਾ ਪਰ ਕਾ ਮਿਟਿ ਗਇਆ ; ਜਤ ਦੇਖਉ ਤਤ ਤੂ ॥੨੦੪॥

(੧੩੭੫-੧੦, ਸਲੋਕ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ)

Once the ego is vanished and Almighty's existence becomes obvious then the difference between ownself and others disappears which then Almighty is seen everywhere and nothing else.

⁷⁷ There are also four ways a person can attain salvation according to the sermon of Guru Angad Dev Ji to his Sikhs, Bhai Deepa, Bhai Narain Das and Bhai Bhooley: 1- Renunciation (Vairag), 2- Unity (Yog), 3- Wisdom (Gian) and 4- Meditation (Bhagti). Ref: Sri Gur Pertap Suraj Granth (Raas 1, Ansu 11) – Churamani Kavi Santokh Singh Ji

ਤ੍ਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥

With Your Grace. Kabitt

Sri Guru Gobind Singh Ji in the following 12 lines explains that by adopting certain rules, habits, penances and miracles does not warrant a person for liberation. Guru Ji does this by comparing the acts with the nature to make a point that even those creatures or vegetation do it but we have never recognised them as saints/prophets/liberated ones, so why should we now recognise them for these acts? Here, Guru Ji makes us think, what makes us different from the animals and vegetation?

**ਖੂਕ ਮਲਹਾਰੀ , ਗਜ ਗਦਹਾ ਬਿਭੂਤ ਧਾਰੀ ;
ਗਿਦੂਆ ਮਸਾਨ ਬਾਸ , ਕਰਿਓਈ ਕਰਤ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਖੂਕ- ਸੂਰ, pig। ਮਲ- filth। ਹਾਰੀ- consumer। ਗਜ- ਹਾਥੀ, elephant। ਗਦਹਾ- ਖੋਤਾ, donkey। ਬਿਭੂਤ- dirt। ਧਾਰੀ- applying। ਮਸਾਨ- graveyard। ਗਿਦੂਆ- ਬਿਜੂ, Indian badger, ਗਿੱਦੜ, jackal।

(ਜੇ ਅਘੋਰੀ ਹੋ ਕੇ ਗੰਦਗੀ ਖਾਧਿਆਂ ਰੱਬ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ) ਤਾਂ ਸੂਰ ਗੰਦਗੀ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, (ਜੇ ਸੁਆਹ ਮਲਿਆਂ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ) ਹਾਥੀ ਤੇ ਗਧਾ ਸੁਆਹ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, (ਜੇ ਮਸਾਣਾਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਮੁਕਤ ਹੋਈਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ) ਬਿੱਜੂ ਸਦਾ ਮਸਾਣਾ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।)

(If liberation could come by partaking filth like the Aghori⁷⁸) Then the pigs live on filth; If liberation comes by besmearing the body with ashes, elephant and donkey ever roll in dirt; If Almighty could be realized by residing in graveyards, Indian badger ever lives in the wild. Then they should have achieved liberation first.

A similar hymn by Guru Gobind Singh Ji can be found in Rudra Avtar, chapter: Paras Nath;

**ਜੋ ਬਨ ਬਸੈ ਜੋਗ ਕਹੁ ਪੱਈਐ ; ਪੰਛੀ ਸਦਾ ਬਸਤ ਬਨ ॥
ਕੁੰਚਰ ਸਦਾ ਧੂਰ ਸਿਰ ਮੇਲਤ ; ਦੇਖਹੁ ਸਮਝ ਤੁਮਹੀ ਮਨ ॥**

If you could achieve yog by residing in a forest then all the birds live in the forest. If you can achieve yog by smearing ashes on your body then elephants are always covered with dust. Why cannot he get yogic enlightenment?

⁷⁸ Aghori are a sect of Hindus who practices cannibalism, consuming waste (animal's faeces/urine, food from dumpsite, etc.), making human bones & skull as jewelery, rubbing ashes onto themselves, never having a bath, consuming cannabis, etc. They are mainly seen in cremation grounds especially in Varanasi.

**ਘੁਘੂ ਮਟਬਾਸੀ , ਲਗੇ ਡੋਲਤ ਉਦਾਸੀ ਮ੍ਰਿਗ ;
ਤਰਵਰ ਸਦੀਵ , ਮੋਨ ਸਾਧੇ ਈ ਮਰਤ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਘੁਘੂ- ਉੱਲੂ, owl। ਮਟਬਾਸੀ- living in a cloister of mendicants। ਡੋਲਤ- wandering। ਉਦਾਸੀ- detachment (renunciation of worldly affairs)। ਮ੍ਰਿਗ- deer। ਤਰਵਰ- tree। ਸਦੀਵ- forever। ਮੋਨ- silence। ਮਰਤ- die।

(ਜੇ ਰੱਬ ਮੱਠਾਂ ਵਿਚ ਵਸਿਆਂ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ) ਉੱਲੂ ਮੱਠਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹਨ। (ਉਦਾਸੀ ਹੋ ਕੇ ਫਿਰਿਆਂ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ) ਹਰਨ ਉਦਾਸੀ ਵਿਚ ਲਗੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਚੁੱਪ ਕੀਤਿਆਂ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦਰੱਖਤ ਸਦਾ ਹੀ ਚੁੱਪ ਧਾਰੇ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

If Almighty is attained by living in the cloisters (*Matha*), even the owls reside in them. If by wandering, Almighty is achieved, the deer ever wanders. If by remaining silent, liberation is obtained, the trees remain silent till the day they die.

**ਬਿੰਦ ਕੇ ਸਧਯਾ , ਤਾਹ ਹੀਜਕੀ ਬਡਯਾ ਦੇਤ ;
ਬੰਦਰਾ ਸਦੀਵ , ਪਾਇ ਨਾਗੇ ਹੀ ਫਿਰਤ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿੰਦ- semen। ਸਧਯਾ-ਰੋਕਣ ਨਾਲ, ਹੀਜੜਾ, abstaining। ਹੀਜਕੀ- impotent। ਬੰਦਰਾ- monkey। ਪਾਇ- feet। ਨਾਗੇ- naked। ਫਿਰਤ- roam।

ਜੇ ਬੀਰਜ ਦੇ ਰੋਕਿਆਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀਜੜੇ ਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਫਿਰਿਆਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਾਂਦਰਾਂ ਦਾ ਝੁੰਡ ਸਦਾ ਹੀ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

If celibacy could help realize God, an impotent would be at the foremost of it. If by discarding footwear Almighty is attained, troops of monkeys are always barefooted.

**ਅੰਗਨਾ ਅਧੀਨ , ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੈ ਪ੍ਰਬੀਨ ;
ਏਕ ਗਿਆਨ ਕੇ ਬਿਹੀਨ , ਛੀਨ ਕੈਸੇ ਕੈ ਤਰਤ ਹੈ ॥੧॥੨੧॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅੰਗਨਾ- women, lust। ਅਧੀਨ- under the control। ਪ੍ਰਬੀਨ- expert। ਬਿਹੀਨ- devoid। ਤਰਤ- swim।

ਜੋ (ਅੰਗਨਾ) ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਤੇ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਚ ਚਤਰ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਕ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਹੀਣ ਹਨ ਉਹ ਛੀਨ (ਪੁਰਸ਼) ਕਿਵੇਂ ਤਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

One who is under the influence of women and an expert in lust and anger but devoid of one Almighty's knowledge; how can they ferry across this worldly ocean?

ਭੂਤ ਬਨਚਾਰੀ , ਛਿਤ ਛਉਨਾ ਸਭੈ ਦੁਧਾਧਾਰੀ ; ਪਉਨ ਕੇ ਅਹਾਰੀ , ਸੋ ਭੁਜੰਗ ਜਾਨੀਅਤੁ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਤ- ghost। ਛਿਤ ਛਉਨਾ-ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ, infant। ਭੁਜੰਗ-ਸੱਪ, snake।

ਭੂਤ ਬਨ ਵਿਚ ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਸਾਰੇ ਦੁਧ ਅਧਾਰ ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪੌਣ ਦੇ ਅਧਾਰ ਵਾਲੇ ‘ਸੱਪ’ ਜਾਣੀਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ- ਬਨ ਵਿਚ ਫਿਰਿਆਂ ਮਿਲੇ, ਤਾਂ ਭੂਤਾਂ ਨੂੰ, ਦੁਧਾਧਾਰੀ ਹੋਇਆਂ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ, ਪੌਣਹਾਰੀ ਹੋਇਆਂ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਸੱਪਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

If salvation is achieved by dwelling in the forests, consuming only milk and subsisting on air, then the ghosts wander in the forest, infants live on milk alone and snakes live on air alone.

Note: Ghost (ਭੂਤ). Ghost is an umbrella term for four categories of supernatural beings such as, spirits (ਭੂਤ), demons (ਪ੍ਰੇਤ), vampires (ਪਿਸਾਚ) and Vetala (ਬੈਤਾਲ)⁷⁹.

Ordinary persons and those following a sinful lifestyle, if overwhelmed with unfulfilled desires, pain or personal attachment at the moment of death are made to live as the species of astral world known to us as ghosts or spirits (*Pret joni*). Bhagat Naam Dev Ji says;

**ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਮੰਦਰ ਸਿਮਰੈ ; ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
ਪ੍ਰੇਤ ਜੋਨਿ ; ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥੪॥**

(ਪ੨੬-੯, ਗੁਜਰੀ, ਭਗਤ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਜੀ)

At the very last moment, one who thinks of mansions (possessions), and dies in such thoughts, shall be reincarnated over and over again as a ghost. ||4||

In this state, the spiritual evolution of the soul virtually becomes static. Instigated by unfulfilled desires, enmity, suppressed resentment etc. such individuals try to unload their burden by trying to make the living persons suffer, harmed or terrorized. There is no maximum lifespan of ghosts as, till the un-fulfilment persists, the form will remain. Ghosts may endlessly seek particular objects, emotions or people that obsessed them or caused them to commit demerits when they were living: riches, gems, children, even fear or the vitality of the living. Ghosts undergo many difficulties like for an example it is said that the mouth of a ghost is alike a needle with an insatiable hunger⁸⁰. Guru Nanak Dev Ji says;

⁷⁹ ਭੂਤ ਪਿਸਾਚ ਪ੍ਰੇਤ ਬੈਤਾਲ । ਗੁਪਤ ਰਹਿਤ ਜਿਨ ਸਕਤਿ ਬਿਸਾਲ ॥੨੯॥ (Sri Gur Pertap Suraj Granth Raas 2 Ansu 56)

⁸⁰ Chinese Buddhism & traditional religions classify these type of entities as ‘hungry ghost’. According to ‘A Dictionary of Chinese Buddhist Terms’, there are nine types of hungry ghosts divided into 3 subcategories: 1) Ghosts without means (needle mouth, torch mouth & foul mouth); 2) Ghost with small means (needle hair, smelly hair & tumour); 3) Ghost with excessive needs (hoping for offering, hoping for leaving & great powers

ਪ੍ਰੇਤ ਪਿੰਜਰ ਮਹਿ ; ਦੁਖ ਘਨੇਰੇ ॥

(੧੦੨੯-੬, ਮਾਰੂ, ਮ: ੧)

The ghost, in the body-cage, suffers all sorts of afflictions.

There is a mention in the Garuda Purana Verse 2.7.53 - 2.7.61 on the events that led to the incarnation of one such ghost;

Once an aged woman of the Brahmin caste went to the holy place Bhadravrata. The old woman lived with her son aged five years. I being a ksatriya pretender stopped her in the wilderness, became a wayside robber and took her viaticum (money for the journey) with clothes along with the dress of her son. I wrapped them around my head and wanted to leave. I saw the little boy drinking water from a jar. In that wilderness, only that much water was there. I frightened the boy from drinking water and being thirsty myself began to drink from the jar. The boy died of thirst and the mother who was struck with grief died too, by throwing herself into a dry well. O brahmana, by that sin I became a ghost with mouth as small as the hole of a needle and body as huge as a mountain. Although I get food I cannot eat. Although I burn with hunger, my mouth is contracted. Since in my mouth I have a hole equal to that of a needle I am known as Sucimukha.

Committing sins like stealing, lying and killing of an innocent (human or animal alike), may warrant someone to the various reincarnations for the settlement of such deeds by repenting⁸¹. The feeling of remorse and regret upon executing demerits is the basic part of the human nature. In order to correct the regret, one has to repent and this is done in the court of Yamraaj where he/she will be assigned hell and the rebirths as various species. This is no injustice as we reap what we sow. Guru Arjan Dev Ji says;

ਲੈ ਫਾਹੇ ਰਾਤੀ ਤੁਰਹਿ ; ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਣੈ ਪ੍ਰਾਣੀ ॥ ਤਕਹਿ ਨਾਰਿ ਪਰਾਈਆ ; ਲੁਕਿ ਅੰਦਰਿ ਠਾਣੀ ॥

They take the noose in their hands, and go out at night to strangle others, but Almighty knows everything, O mortal. They spy on other men's women, concealed in their hiding places. Second Meaning: They keep record of other women's jewelleryes and hide in places to snatch their jewelleryes.

ਸੰਨੀ ਦੇਨਿ ਵਿਖੰਘ ਥਾਇ ; ਸਿਠਾ ਮਦੁ ਮਾਣੀ ॥

They break into well-protected places to rob and thereafter they consume their favourite food and drink wine.

ਕਰਮੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ; ਆਪੇ ਪਛੁਤਾਣੀ ॥ ਅਜਰਾਈਲੁ ਫਰੇਸਤਾ ; ਤਿਲ ਪੀੜੇ ਘਾਣੀ ॥੨੭॥

(੩੧੫-੮, ਗਉੜੀ, ਮ: ੫)

They shall come to regret their own actions. Azraa-eel, the Angel of Death, shall crush them like sesame seeds in the oil-press, Guru illustrates the pains that a sinful person have to bear. ||27||

like Pisach, Yaksh). Hungry ghosts are known as Gaki and Jinkininki by the Japanese and Christians know it as Grigori.

⁸¹ See Sri Guru Granth Sahib Ji Ang 1224, Line 9 – 11

These supernatural beings are actually part of the 8.4 million of species on earth and there many instances in Sikh History where Sikh Gurus have met the ghosts (e.g. Guru Angad Dev Ji assigning Guru Amar Das Ji to chase all the ghosts out of Goindval Sahib, Guru Arjan Dev Ji bestowed Bhai Behlo the control of all ghosts⁸², Guru Tegh Bahadur Sahib Ji meeting a demon in a haunted mansion at Delhi, etc.). Guru Arjan Dev Ji mentions regarding the species of the supernatural with other species clarifying that the soul is not a ghost but just a transit form that would first undergo the judgement of Yamraj and then heaven and hell. Upon which it would take its birth in different forms (i.e. humans, animals, ghost etc);

ਕਈ ਕੋਟਿ ; ਜਖੁ ਕਿੰਨਰ ਪਿਸਾਚ ॥ ਕਈ ਕੋਟਿ ; ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਸੁਕਰ ਮ੍ਰਿਗਾਚ ॥

(੨੭੬-੪, ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ, ਮਃ ੫)

Many millions are the Yakhshas - the servants of the Kuber (deity of wealth), the Kinnars - the musician of celestial music, and the evil spirits of the Pisaach. Many millions are the evil nature-spirits, ghosts, pigs and tigers.

While there are some who worship ghosts or the dead to fulfil their desires and attain liberation (e.g. Sakhi Sarwar, Jathera, all the mausoleums of Pir and Baba, etc.). Though they might possess some ability impossible for a human, they are still bounded in the cycle of reincarnation meaning they are no greater than anyone. Guru Ji says;

ਪ੍ਰੇਤ ਭੂਤ ਸਭਿ ; ਦੂਜੈ ਲਾਏ ॥

(੮੪੧-੧੨, ਬਿਲਾਵਲੁ, ਮਃ ੩)

All the ghosts and demons are attached to duality.

⁸² Guru Arjan Dev Ji pleased on the selfless service of the construction of Amrit Sarovar by Bhai Behlo, said, "Lay out your blanket and accept the four types of ghost. Because they are not apparent to the naked eyes they have lots of powers. They will all be under your command, whatever your wish they will fulfill it. Before this Guru Amar Das Ji gave this powers to Bhai Lalo. Capture all the ghosts that live in the ocean, island and even mountains in your blanket. The ghost will serve till the times of your children and grandchildren. When I come back as the tenth Guru, then I shall give them salvation." (Life of Guru Arjan Dev Ji by SGGGS Academy, Chapter 38- Sri Gur Pertap Suraj Granth Raas 2 Ansu 56)

**ਤ੍ਰਿਣ ਕੇ ਭਫਯਾ , ਧਨ ਲੋਭ ਕੇ ਤਜਯਾ ;
ਤੇ ਤੋ ਗਊਅਨ ਕੇ ਜਯਾ , ਬ੍ਰਿਖ ਭਯਾ ਮਾਨੀਅਤੁ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤ੍ਰਿਣ- ਘਾਹ-ਫੂਸ, fodder, hay। ਗਊਅਨ- cow। ਜੱਯਾ- ਬੱਚੇ, children।
ਬ੍ਰਿਖਭਯਾ-ਬਲਦ ਹੀ, bull।

ਜੋ ਘਾਹ ਫੂਸ ਦੇ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਧਨ ਦਾ ਲੋਭ ਤਿਆਗਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਗਊਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਬਲਦ ਹੀ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਕਿਉਂਕਿ ਬਲਦ ਘਾਹ ਫੂਸ ਖਾ ਕੇ ਪੇਟ ਭਰ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਸਬਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਲੋਭ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ)

If Almighty is attained by subsisting on hay and forsaking greed, then the cow's young, the bull should have achieved salvation. This is because once a bull has had his meal, it works continuously and does not have any greed.

**ਨਭ ਕੇ ਉਡਯਾ , ਤਾਹਿ ਪੰਛੀ ਕੀ ਬਡਯਾ ਦੇਤ ;
ਬਗੁਲਾ ਬਿੜਾਲ ਬ੍ਰਿਕ , ਧਿਆਨੀ ਠਾਨੀਅਤੁ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਭ- ਅਕਾਸ਼, sky। ਉਡਯਾ- fly। ਬਡਯਾ- ਉਪਮਾ, praise। ਬਗੁਲਾ- heron।
ਬਿੜਾਲ- ਬਿੱਲਾ, cat। ਬ੍ਰਿਕ- ਬਘਿਆੜ, wolf।

ਜੋ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਉੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਛੀ ਦੀ ਉਪਮਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਉਹ ਪੰਛੀਆਂ ਵਰਗੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਜੋ ਕੇਵਲ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਬੈਠਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਗੁਲਾ, ਬਿੱਲਾ ਜਾਂ ਬਘਿਆੜ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਧਿਆਨੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

Those with their spiritual powers, fly in the sky consider them none other than a bird and they deserve praises meant for birds. Those who sit with their eyes shut consider them heron, cat and the wolf. As they only do so for their ulterior motive, to hunt;

**ਜੇਤੋ ਬਡੇ ਗਿਆਨੀ , ਤਿਨੋ ਜਾਨੀ ਪੈ ਬਖਾਨੀ ਨਾਹਿ ;
ਐਸੇ ਨ ਪ੍ਰਪੰਚ , ਮਨ ਭੂਲ ਆਨੀਅਤੁ ਹੈ ॥੨॥੨੨॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਡੇ ਗਿਆਨੀ- ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ, saint। ਤਿਨੋ- they। ਜਾਨੀ- knew। ਬਖਾਨੀ- uttered। ਪ੍ਰਪੰਚ- ਵਿਖਾਵੇ ਦੇ ਕੰਮ, braggart deeds। ਭੂਲ- mistake।

ਜਿੰਨੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਖੰਡੀਆਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਜਾਣ ਲਈ ਹੈ, ਪਰ ਕਹੀ ਨਹੀਂ, ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਪੁਕਾਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਖਾਵੇ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਮਨ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਆਉ।

The enlightened ones (saints) knew the reality of these phonies but did not say anything. Now I (Guru Gobind Singh Ji) say that do not ever bring these futile braggart rituals/deeds even into your mind by mistake.

**ਭੂਮ ਕੇ ਬਸਯਾ , ਤਾਹਿ ਭੂਚਰੀ ਕੇ ਜਯਾ ਕਹੈ ;
ਨਭ ਕੇ ਉਡਯਾ , ਸੋ ਚਿਰਯਾ ਕੈ ਬਖਾਨੀਐ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਮ- land। ਬਸਯਾ- resident। ਭੂਚਰੀ- ਦੀਮਕ ਜਾਂ ਸਿਉਂਕ, termite, white ants।
ਨਭ- sky। ਉਡਯਾ- fly। ਚਿਰਯਾ- ਚਿੜੀਆਂ, birds।

ਜੋ ਧਰਤੀ ਪਰ ਵੱਸਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੀਮਕ ਜਾਂ ਘੀਸ ਦਾ ਬੱਚਾ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ
ਅਕਾਲ ਵਿਚ ਉੱਡਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚਿੜੀਆਂ ਕਰਕੇ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

The ones who live on the land should be called as termite and those who fly in the
skies are birds. Meaning, if one does not contribute to one's spiritual development
he is no different than a termite that spends its whole life being a parasite to the
surroundings.

**ਫਲ ਕੇ ਭਫਯਾ , ਤਾਹਿ ਬਾਂਦਰੀ ਕੇ ਜੱਯਾ ਕਹੈ ;
ਆਦਿਸ ਫਿਰਯਾ , ਤੇ ਤੋ ਭੂਤ ਕੈ ਪਛਾਨੀਐ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਫਲ- fruit। ਭਫਯਾ- consumer। ਆਦਿਸ- ਲੁਕ ਕੇ, hidden। ਜੱਯਾ- ਪੁੱਤਰ,
offspring। ਫਿਰਯਾ- travel।

ਜੋ ਫਲਾਂ ਦੇ ਖਾਣ ਵਾਲੇ, ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਂਦਰੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਕਹਿਣਾ ਯੋਗ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੋ ਲੁਕ ਕੇ ਫਿਰਨ
ਵਾਲੇ ਹਨ, ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਭੂਤ ਕਰਕੇ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

Those who live on fruits alone are suitable to be called as monkey's offspring; Those
who travel in hiding are equivalent to ghosts;

**ਜਲ ਕੇ ਤਰਯਾ ਕੋ , ਗੰਗੇਰੀ ਸੀ ਕਹਤ ਜਗ ;
ਆਗ ਕੇ ਭਫਯਾ , ਸੋ ਚਕੋਰ ਸਮ ਮਾਨੀਐ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤਰਯਾ- float। ਗੰਗੇਰੀ- ਜਲਜੁਲਾਹਾ (ਮਕੜੀ ਜੇਹਾ ਜੀਵ, ਜੋ ਜਲ ਪੁਰ ਵੱਡੀ ਤੇਜੀ ਨਾਲ
ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਪਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ), water strider। ਆਗ- fire। ਭਫਯਾ-
consume। ਚਕੋਰ- redlegged partridge। ਸਮ- equivalent।

ਪਾਣੀ ਪਰ ਤਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ, (ਗੰਗੇਰੀ)^{੮੩} ਜਲ-ਜੁਲਾਹੇ ਵਰਗਾ ਜਗਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅੱਗ
ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਚਕੋਰ ਵਰਗਾ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

Those who float on water (i.e. walking on water) are just like a water strider in this
world; Those who eat fire should be considered as the partridge;

⁸³ ਇਕ ਨਿਕਾ ਜਿਹਾ ਮਕੜੀ ਵਰਗਾ ਕੀੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਤੇਜੀ ਨਾਲ ਭੱਜਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਲ ਦਾ ਸਪਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਸ
ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਜਲਅਲਿ, ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਗੰਗੇਰੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਜਲ-ਜੁਲਾਹ, ਅਤੇ ਵਾਟਰ ਸਟ੍ਰੀਡਰ ਅੰਗਰੇਜੀ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। This is an
insect which runs on the water's surface without getting wet. It is known as Jal-al in Sanskrit, Gangeri in Hindi,
Jal-Julah in Punjabi and water strider in English.

ਸੂਰਜ ਸਿਵਯਾ , ਤਾਹਿ ਕੌਲ ਕੀ ਬਡਾਈ ਦੇਤ ; ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਸਿਵਯਾ ਕੌ , ਕਵੀ ਕੈ ਪਹਿਚਾਨੀਐ ॥੩॥੭੩॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੂਰਜ- sun। ਸਿਵਯਾ- worshiper। ਕੌਲ- lotus flower। ਚੰਦ੍ਰਮਾ- moon। ਕਵੀ- red flare water lily। ਪਹਿਚਾਨੀਐ- consider।

ਜੋ ਸੂਰਜ ਉਪਾਸ਼ਕ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਲ ਫੁੱਲ ਦੀ ਉਪਮਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਪੂਜਕ ਨੂੰ ‘ਕੱਮੀ’ ਕਰਕੇ ਪਛਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, (ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕਮਲ ਖਿੜਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕੱਮੀ ਖਿੜਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਸੇਵੀ ਹਨ।)

ਨੋਟ:- ‘ਕੱਮੀ’ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ‘ਨੀਲੋਫਰ’ ਦਾ ਫੁੱਲ ਹੈ।

Those who worship sun, should be compared with the lotus flower; And those who adore the moon, such be taken as red flare water lily. This is because, lotus upon seeing the sun, blooms and the water lily upon seeing the moon, blooms.

Introduction: Below are some examples given by Guru Ji that Almighty is so magnificent that it cannot ever be encapsulated in one single name. Although the names are used for Almighty there is no exclusiveness and wholeness in the term. To read more, refer to the 33 Sevaiyas.

ਨਾਰਾਇਣ ਕੱਛ ਮੱਛ , ਤਿੰਦੂਆ ਕਹਤ ਸਭ ; ਕਉਲਨਾਭ ਕਉਲ , ਜਿਹ ਤਾਲ ਮੈ ਰਹਤੁ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੂਰਜ- sun। ਸਿਵਯਾ- worshiper। ਕਉਲ- lotus flower। ਚੰਦ੍ਰਮਾ- moon। ਕਵੀ- red flare water lily। ਪਹਿਚਾਨੀਐ- consider।

(ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ‘ਨਾਰਾਯਣ’ ਹੈ? ਤਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਘਰ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ‘ਨਾਰਾਯਣ’ ਫਿਰ ਤਾਂ) ਕੱਛ ਮੱਛ, ਤੰਦੂਆ, ਆਦਿਕ ਸਾਰੇ ਨਾਰਾਯਣ ਕਹੇ ਜਾਣਗੇ। ਅਤੇ ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ, ‘ਕੌਲ ਨਾਭਿ’ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿਸ ਤਲਾ ਵਿਚ ਕਮਲ ਉੱਗਿਆ ਹੋਵੇ ਉਸ ਤਲਾ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਕੌਲ ਨਾਭਿ ਹੈ।

If Almighty's name is Narayan⁸⁴, then everyone who has an abode in the waters like the turtle, fish and octopus will be called as Narayan; Also if Almighty's name is 'Kol Nabh'⁸⁵, then the pond from with the lotus grew will be known as Kol Nabh.

⁸⁴ The word 'Narayan' (*the house of all beings*) is usually referred to Lord Vishnu who is believed to be staying on a Kshir Sagar (ocean of milk). Meaning of the word, 'Narayan' in Manu Smriti is, "The waters are called 'narayana', for the waters are, indeed, produced by Nara-Narayana (the first Being); as they were his first residence 'ayana', he is called Narayana." Thus Guru Ji has related Narayan to the waters (ocean of milk) he stays in.

⁸⁵ Kol Nabh is referring to Lord Brahma whose name means the, 'belly of lotus flower'. This is because Lord Brahma is said to have taken birth from the stem of lotus flower originating from Vishnu. Thus Guru Ji says that the pond from which the stem sprouts should also be called as Kol Nabh.

Note: the above line refers to the word ‘Narayan’ and ‘Kol Nabh’ utilized for deities. It is however, not condemning the use for its name for the omnipresent one Almighty as the word ‘Narayan’ refers to the abode of all beings (Nar= beings + Ayan= house) meaning Atma which is Parmatma (Almighty). Below is a Shabad by Guru Arjan Dev Ji referring the word, ‘Narayan’ to Almighty;

ਨਾਲਿ ; ਨਰਾਇਣੁ ਮੇਰੈ ॥ ਜਮਦੂਤੁ ; ਨ ਆਵੈ ਨੇਰੈ ॥

(੬੩੦-੨)

Almighty is always with me. The Messenger of Death does not approach me.

**ਗੋਪੀ ਨਾਥ ਗੁਜਰ , ਗੁਪਾਲ ਸਬੈ ਧੇਨਚਾਰੀ ;
ਰਿਖੀਕੇਸ ਨਾਮ ਕੈ , ਮਹੰਤ ਲਹੀਅਤੁ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗੋਪੀ- ਗੋਪ (ਗੋਪਾਲਕ) ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਗਵਾਲਨ, wife of the cattle herder, milkmaid। ਨਾਥ- master। ਗੁਜਰ- ਗੋਚਾਰਕ, cattle herder। ਧੇਨਚਾਰੀ-ਗਊਆਂ ਚਾਰਨ ਵਾਲਾ, cowherder।

(ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਗੋਪੀ ਨਾਥ ਹੈ ਤਾਂ) ‘ਗੋਪੀ ਦਾ ਸੁਆਮੀ’ ਗੁੱਜਰ ਹੈ, (ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ) ਧੇਨਚਾਰੀ ਹੈ? (ਤਾਂ ਸਾਰੇ) ਗਊਆਂ ਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਗੀ ‘ਧੇਨਚਾਰੀ’ ਹਨ। (ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ) ‘ਰਿਖੀ ਕੇਸ’ (ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ) ਨਾਮ ਦੇ ਕਈ ‘ਮਹੰਤ’ ਵੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

If His name is Gopinath⁸⁶ then the master of a milkmaid is her husband, Gujar (cowherder); If He is called a Dhenchari (grazer of cattle), then all herdsmen are also termed so; Almighty is also addressed as Rikhikes (Rikhi+Eas = The Master of Senses), there are many mahants by the name as well.

Note: The above names refer to Lord Krishna and if used synonymously with Almighty it is not right, as a deity cannot be equivalent to Almighty, the creator. Below are some examples where the names such as the ones in the above stanzas are used to address Almighty’s certain qualities;

ਭਗਤਿ ਵਛਲੁ ; ਅਨਾਥਹ ਨਾਥੇ ॥ ਗੋਪੀ ਨਾਥੁ ; ਸਗਲ ਹੈ ਸਾਥੇ ॥

(੧੦੮੨-੧੧, ਮਾਰੂ, ਮਃ ੫)

You are the Lover of Your devotees, the Master of the masterless. The Master of the milk-maids, You are the companion of all.

⁸⁶ The meaning of the word Gopinath is, Go+Pi+Nath= Earth+Sustainer+Master meaning the Master who is sustainer of this earth.

**ਮਾਧਵ ਭਵਰ , ਔ ਅਟੇਰੂ ਕੋ ਕਨ੍ਯਾ ਨਾਮ ;
ਕੰਸ ਕੋ ਬਧਯਾ , ਜਮਦੂਤ ਕਹੀਅਤੁ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਾਦਵ- (Ma+Dav= Maya+master)= Almighty, bee। ਬਵਰ-ਭੌਰਾ, bee।
ਅਟੇਰੂ- ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਅਟਨ (ਫਿਰਨ) ਵਾਲਾ ਜੀਵ, ਕਾਹਣਾ, ਲੰਮੀਆਂ ਟੰਗਾਂ ਵਾਲੀ ਮੱਕੜੀ, spider, locust।
ਕੰਸ- King Kans⁸⁷।

ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਮਾਧਵ ਹੈ ਤਾਂ, ਭੌਰੇ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਮਾਧਵ ਹੈ, ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਕਨ੍ਯਾ ਹੈ ਤਾਂ,
(ਅਟੇਰੂ) ‘ਕਹਣੇ’ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਕਨ੍ਯਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ‘ਕੰਸ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ’ ਹੈ ਤਾਂ
ਜਮਦੂਤ ਨੇ ਕੰਸ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ‘ਕੰਸ ਬਧਯਾ’ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

If he is called Madhav, so is black bee called; If he is called Kanhaiya then even a locust is called Kanhaiya. If he is known as the slayer of Kans, then messenger of death should be called the same.

**ਮੂੜ ਰੂੜ ਪੀਟਤ , ਨ ਗੂੜਤਾ ਕੋ ਨ ਭੇਦ ਪਾਵੈ ;
ਪੂਜਤ ਨ ਤਾਹਿ , ਜਾ ਕੇ ਰਾਖੇ ਰਹੀਅਤੁ ਹੈ ॥੪॥੨੪॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮੂੜ- foolish। ਪੀਟਤ- struggles, suffers। ਗੂੜਤਾ- deep। ਭੇਦ- secret, reality। ਪੂਜਤ- worship।

ਮੂਰਖ ‘ਰੂਢ’^{੮੮} ਪਿੱਟਦੇ ਹਨ ਵਿਚਲੇ ਗੁਪਤ ਭੇਦ ਨੂੰ ਪਾਂਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਜਦੇ ਨਹੀਂ
ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਰੱਖਿਆਂ ਰਹੀਦਾ ਹੈ।

The foolish and the intellectuals (the ones who base knowledge on their own perceived logic and discards the rest) struggle not understanding the depth of reality that the core meaning (‘Rud’) for the above names is Almighty; They do not worship Almighty which is their sustainer and preserver. Meaning, they fail to realise the sustainer by whose will they are alive in this world.

⁸⁷ Kans was the maternal uncle of Lord Krishna. He had Krishna’s parents (Vasudev & Devki) prisoned right after their wedding as he heard a voice saying that the child of his sister will be the cause of his death. He initially wanted to kill Devki, but Vasudev managed to save her life by promising Kans that he (Vasudev) himself will deliver Devki’s children to Kans. Kans accepted that promise and spared Devki because she herself was not a threat to him. In the confines of the prison, Devaki repeatedly conceived and cruel Kans murdered the first six children. The 7th was Balraam and the 8th Lord Krishna. As prophesised, Krishna killed Kans.

⁸⁸ ਜਿਸ ਪਦ ਵਿਚ ਅਰਥ ਦੀ ‘ਰੂਢਿ’ ਹੈ, ਉਸ ਸਬਦ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਢ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ‘ਸਿੰਹ (ਸਿੰਘ)’ ਅਰਥ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਹਿੰਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਿੰਸਕ ਜੀਵ ਦਾ ਨਾਮ ‘ਸਿੰਹ’ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੰਨੇ ਭੀ ‘ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਜੀਵ’ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ‘ਹਿੰਸਕ’ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਸਿੰਹ’ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ੇਰ ਵਿਚ ‘ਸਿੰਹ’ ਸਬਦ ਦੀ ‘ਰੂਢੀ ਸ਼ਕਤੀ’ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ‘ਸਿੰਹ’ ਸ਼ਬਦ ਰੂਢ ਹੈ, ਇਵੇਂ ਉਪਰਲੇ ਸਾਰੇ ਨਾਮ ਹਨ। ਲੱਖਣਾ ਬ੍ਰਿਤੀ ਕਰਕੇ ਉਪਰਲੇ ਨਾਮ ‘ਵਾਹਿਗੁਰੂ’ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲੱਖਣਾ ਨਾਲ ਘਟਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨਾਮ ਲਈ ਕੋਈ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਤੇ ਉਪਰਲੇ ਸਾਰੇ ਨਾਮ ‘ਰੂਢ’ ਹਨ। The term ‘Rud’ is used for a word which is related to a single subject even while having a meaning which may relate to different subjects. Example, the meaning for the word, ‘Singh’ is a predator but it is only used for tigers and baptized Khalsa eventhough the meaning can relate to a hunter or any predator animal but ‘Singh’ is a ‘Rud’ for tiger/Khalsa. This relates to the above stanza as, the foolish fail to understand that all the words mentioned above relate to Almighty as the ‘Rud’ of those words is Almighty.

Note: Finite to Infinite. Sri Guru Gobind Singh Ji in the above stanzas makes it clear that the names of Almighty, which we have given, are finite in nature to describe the infinite Almighty. Meaning, this can lead to insufficient portrayal of limited traits and terms in Almighty, which can diminish in our minds His incomparable and incomprehensible power, love, and mercy. Usage of certain personalities of deities, superhuman, demigods or any names is limiting Almighty as every single creation has personal frailties and shortcoming. The Sheshnag (a thousand hooded snake) utters 2,000 names of Almighty in a day but it too has been unable to attain Him through just names. Similarly, if one cannot describe love in a single word so how can one describe Almighty? Naming the infinite is just a step towards divinity but the subsequent steps are indescribable. Bhagat Kabir Ji mentions of such stage below;

ਕਹੁ ਕਬੀਰ , ਗੁੰਗੈ ਗੁੜੁ ਖਾਇਆ ; ਪੁਛੇ ਤੇ ਕਿਆ ਕਹੀਐ ॥੪॥੭॥੫੧॥

(੩੩੪-੮, ਗਉੜੀ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ)

Says Kabir, the mute has tasted the molasses, but what can he say (describe) about it if he is asked?

||4||7||51||

Furthermore, usage of such names with a clear outlook that Almighty is infinite and that these names only help us to understand His omnipotency and enable us to at least partially comprehend the incomprehensible is accepted. Lastly, the journey to the infinite starts with finite.

**ਬਿਸੁਪਾਲ ਜਗਤ ਕਾਲ , ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਬੈਰੀ ਸਾਲ ;
ਸਦਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ , ਜਮ ਜਾਲ ਤੇ ਰਹਤੁ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਸਵ- ਜਗਤ, world। ਪਾਲ- sustainer। ਕਾਲ- death। ਦੀਨ- meek। ਦਿਆਲ- merciful। ਬੈਰੀ- enemy। ਸਾਲ- ਦੁਖਦਾਈ, painful। ਜਾਲ- ਧੋਖਾ, ਦੁੱਖ, betrayal, sorrow। ਰਹਤੁ- without।

ਜੋ ਜਗਤ ਨੂੰ ਪਾਲਦਾ ਤੇ ਜਗਤ ਦਾ ਕਾਲ ਹੈ, ਦੀਨਾ ਉੱਤੇ ਦਿਆਲੂ ਹੈ, ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਸਦਾ ਹਰ ਇਕ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਮ ਦੇ ਦੁੱਖ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

The one who sustains and is the destroyer of the world, Benevolent to the meek and inimical to the evil; Always nourishes every single one and is free from the pains of angles of death;

**ਜੋਗੀ ਜਟਾਧਾਰੀ , ਸਤੀ ਸਾਚੇ ਬਡੇ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ;
ਧਿਆਨ ਕਾਜ , ਭੂਖ ਪਿਆਸ ਦੇਹ ਪੈ ਸਹਤ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਤੀ- ਦਾਨੀ, ਉਦਾਰਤਮਾ, philanthropic । ਧਿਆਨ- ਦਰਸ਼ਨ, glimpse । ਕਾਜ- ਵਾਸਤੇ, for । ਦੇਹ- body । ਸਹਤ- ਸਹਾਰਦੇ, tolerate ।

ਕਈ ਜੋਗੀ, ਕਈ ਜਟਾਧਾਰੀ, ਕਈ ਸਤੀ^{੮੯}, ਕਈ ਸਚੇ ਤੇ ਵੱਡੇ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਉਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਦੇਹ ਉੱਤੇ ਭੂਖ ਪਿਆਸ ਸਹਾਰਦੇ ਹਨ ।

The Yogis, ones with long matted hair, ones who has vowed to stay truthful, The truthful and the celebrities have endured hunger and thirst on their bodies to have glimpse of Almighty;

**ਨਿਉਲੀ ਕਰਮ ਜਲ ਹੋਮ , ਪਾਵਕ ਪਵਨ ਹੋਮ ;
ਅਧੋ ਮੁਖ ਏਕ ਪਾਇ ਠਾਢੇ , ਨ ਬਹਤ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਹੋਮ- ਭੇਟਾ ਅਰਪਨਾ, donations, homa । ਅਧੋਮੁਖ- ਮੂਧੇ ਮੂਹ, upside down । ਨਿਬਹਤ- ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ, spend ।

ਉਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਕਈ ਨੌਲਿ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਜਲ ਨੂੰ ਭੇਟਾ ਦੇਣੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਅੱਗ ਨੂੰ ਭੇਟਾ ਦੇਣੀ ਤੇ ਹਵਾ ਨੂੰ ਭੇਟਾ ਦੇਣੀ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਅਤੇ ਕਈ ਮੂਧੇ ਮੂਹ ਲਟਕੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਤੇ ਕਈ ਇਕ ਪੈਰ ਦੇ ਭਾਰ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ।

To obtain His glimpse, some perform the Yogic neoli, some make offerings to water, fire and air; Some spend their time standing erect and some upside down, and they never sit down;

**ਮਾਨਵ ਫਨਿੰਦ , ਦੇਵ ਦਾਨਵ ਨ ਪਾਵੈ ਭੇਦ ;
ਬੇਦ ਔ ਕਤੇਬ , ਨੇਤ ਨੇਤ ਕੈ ਕਹਤ ਹੈ ॥੫॥੨੫॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਾਨਵ- humans । ਫਨਿੰਦ- Sheshnag । ਭੇਦ- secret, decipher ।

ਮਨੁੱਖ, ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ, ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਦੈਂਤ ਉਸ ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਨਹੀ ਪਾ ਸਕੇ, ਅਤੇ ਵੇਦ ਕਤੇਬ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ।

Humans, Sheshnag, deities and demons failed to decipher Almighty; Almighty is infinite, so say the Vedas and the middle-east scriptures (Ketebas= Zambur, Torat, Bible & Quran).

⁸⁹ In ancient literature there are seven known Sati's (the truthful ones), which are; Hari Chandar (ਹਰੀ ਚੰਦ), King Dasrath (ਦਸਰਥ), King Yudishtar of the Pandavs (ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ), Lord Ram (ਰਾਮ ਚੰਦ), Parsram (ਪਰਸਰਾਮ), Balram (ਬਲਰਾਮ) & Shaivi (ਸ਼ੈਵੀ). However to keep in view with the above hymn, Sati can also mean someone who is benevolent (Mahankosh under Sati meaning no. 3)

**ਨਾਚਤ ਫਿਰਤ ਮੋਰ , ਬਾਦਰ ਕਰਤ ਘੋਰ ;
ਦਾਮਨੀ ਅਨੇਕ ਭਾਉ , ਕਰਿਓ ਈ ਕਰਤ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਾਚਤ- dancing। ਮੋਰ- peacock। ਘੋਰ-ਗਰਜਨਾ, thunderclap। ਦਾਮਨੀ-ਬਿਜਲੀ, lightning। ਭਾਉ-ਚਮਤਕਾਰੇ, miracles।

(ਜੇ ਨ੍ਰਿਤ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ) ਮੋਰ ਨਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ; (ਜੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਰਸਿੰਘੇ ਵਜਾਉਣ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ) ਬੱਦਲ ਗਰਜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ; (ਅਤੇ ਜੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਰਾਸ-ਲੀਲਾ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ) ਬਿਜਲੀ ਅਨੇਕਾਂ ਹਾਵ ਭਾਵ ਕਰਦੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

If Almighty could be achieved by dancing then the peacocks dances too. If Almighty is obtained by sounding trumpets (Narsinghey⁹⁰), even the clouds make thundering noise. If He is obtained by performing dramas like Raas Lila⁹¹, the lightning is also seen doing the same.

**ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਤੇ ਸੀਤਲ , ਨ ਸੂਰਜ ਤੇ ਤਪਤ ਤੇਜ ;
ਇੰਦ੍ਰ ਸੋ ਨ ਰਾਜਾ , ਭਵ ਭੂਮ ਕੋ ਭਰਤ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤਪਤ ਤੇਜ-ਗਰਮ ਤੇਜ ਵਾਲਾ, scorching radiance। ਭਵ-ਜਗਤ, world। ਸੀਤਲ-ਠੰਡਾ, cool। ਭਰਤ- fills।

ਜੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਧਾਰਿਆਂ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨਾਲੋਂ ਠੰਡਾ ਕੋਈ ਨਹੀ, ਜੇ ਗਰਮੀ ਸਹਾਰਿਆਂ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੂਰਜ ਨਾਲੋਂ ਗਰਮ ਸੁਭਾਵ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀ, ਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਭਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਜਾ ਇੰਦ੍ਰ ਵਾਂਗੂੰ ਜਗਤ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਭਰਦਾ ਨਹੀ ਹੈ।
ਅਰਥਾਤ -ਜਦੋਂ ਮੀਂਹ ਵਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਸਣੇ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

If by keeping calm He is obtained, none is cooler than the moon; If by enduring heat He can be achieved, no one is warmer than the sun; If by filling the houses of public, He can be achieved, then there is no such king in the world who can fill the houses of his subject other than King Indra⁹²;

⁹⁰ S-shaped trumpet used in wars.

⁹¹ A drama in which Krishna is seen dancing with Radha and the milkmaids.

⁹² King Indra is usually linked to the rain and thunder. So in that case, the above meaning can also be, that Indra fills the earth with rain.

**ਸਿਵ ਸੇ ਤਪਸੀ ਆਦਿ , ਬ੍ਰਹਮਾ ਸੇ ਨ ਬੇਦ ਚਾਰੀ ;
ਸਨਤ ਕੁਮਾਰ ਸੀ , ਤਪਸਿਆ ਨ ਅਨਤ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤਪਸੀ-ਤਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, one who does penance। ਬੇਦਚਾਰੀ-ਵੇਦ ਵਕਤਾ, reciter of Vedas। ਅਨਤ-ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ, nowhere else।

ਜੇ ਤਪ ਕੀਤਿਆਂ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਸ਼ਿਵਜੀ ਵਰਗਾ ਤਪਸੀ ਕੋਈ ਨਹੀ, ਜੇ ਵੇਦ ਪੜਿਆਂ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਵਰਗਾ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਨਤ ਕੁਮਾਰ ਵਰਗੀ ਤਪਸਿਆ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੋਂ ਹੋਣੀ ਨਹੀ।

If Almighty is obtained through penance, none is equivalent to Shiva; If by reading the Vedas one can attain him, none is comparable to Brahma; In meditation, no one can do it better than Sanat Kumar (one of the four Kumars- Sanak, Sanatan, Sanandan & Sanat Kumar)

**ਗਿਆਨ ਕੇ ਬਿਹੀਨ , ਕਾਲ ਫਾਸ ਕੇ ਅਧੀਨ ਸਦਾ ;
ਜੁਗਨ ਕੀ ਚਉਕਰੀ , ਫਿਰਾਏ ਈ ਫਿਰਤ ਹੈ ॥੬॥੭੬॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗਿਆਨ- knowledge। ਬਿਹੀਨ- devoid। ਕਾਲ- death। ਫਾਸ- noose। ਅਧੀਨ- within। ਸਦਾ- always। ਜੁਗਨ- ages।

ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਪੁਰਸ਼ ਕਾਲ ਦੀ ਫਾਹੀ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਜੁਗਾਂ ਦੀ ਚੌਂਕੜੀ ਦੇ ਫਿਰਾਏ ਹੋਏ ਜਗਤ ਵਿਚ ਫਿਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- ਬ੍ਰਹਮਾ, ਬਿਸ਼ਨ ਤੇ ਸ਼ਿਵਜੀ ਤਾਂ ਜੁਗਾਂ ਦੀ ਚੌਂਕੜੀ ਵਿਚ ਨਹੀ ਫਿਰਦੇ ਹੋਣੇ? ਉੱਤਰ-

Without the knowledge of Oneness, one is always subjected to the noose of death and one roams in all four ages again and again.

Question: Is Brahma, Vishnu and Shiva (Trinity) subjected to the cycles of Ages and time? Answer below;

**ਏਕ ਸਿਵ ਭਏ , ਏਕ ਗਏ ਏਕ ਫੇਰ ਭਏ ;
ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੇ , ਅਵਤਾਰ ਭੀ ਅਨੇਕ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗਏ- gone। ਫੇਰ- again। ਅਵਤਾਰ- incarnation। ਅਨੇਕ- many।

ਇਕ ਸ਼ਿਵ ਹੋਏ, ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ, ਇਕ ਹੋਰ ਹੋਏ, ਫੇਰ ਉਹ ਵੀ ਚਲੇ ਗਏ, ਤਾਂ ਹੋਰ ਹੋਏ, ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਵੇਰੀ ਹੋਏ ਹਨ।

There were one Shiva, he was then gone and replaced with another one (and the cycles continues); same goes with Ram Chandar and Krishna who reincarnated many times;

**ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਰੁ ਬਿਸਨ ਕੇਤੇ , ਬੇਦ ਔ ਪੁਰਾਨ ਕੇਤੇ ;
ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸਮੂਹਨ ਕੈ , ਹੁਇ ਹੁਇ ਬਿਤਏ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਮੂਹਨ- all। ਬਿਤਏ- passed।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਬਿਸਨ ਹੋਏ ਤੇ ਹੋ ਬੀਤੇ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਬੇਦ ਤੇ ਪੁਰਾਨ ਹੋਏ ਤੇ ਹੋ ਬੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸਿੰਮ੍ਰਤੀਆਂ ਦੇ ਕਰਤੇ ਵੀ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਹੋਏ ਬੀਤੇ ਹਨ।

Innumerable are Brahmas and Vishnus, Vedas and Puranas; also the Simritis, so are their respective authors has come to pass;

**ਮੋਨਦੀ ਮਦਾਰ ਕੇਤੇ , ਅਸੁਨੀ ਕੁਮਾਰ ਕੇਤੇ ;
ਅੰਸਾ ਅਵਤਾਰ ਕੇਤੇ , ਕਾਲ ਬਸ ਭਏ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮੋਨਦੀ- (ਮੁਆਵਨੁੱਦੀਨ) ਦੀਨ ਦਾ ਸਹਾਇਕ, ਮਜ਼੍ਹਬ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, helpers of faith। ਮਦਾਰ-ਮਦਾਰਿਹ (ਮਿਦਰਹ ਦਾ ਬ: ਬ) ਕੁਲ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ, ਫੌਜ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ, ਸੈਨਾਪਤਿ, leader of the lineage, general। ਅਸੁਨੀ ਕੁਮਾਰ- (ਅਸ਼ਿਵਨੀ ਕੁਮਾਰ) ਘੋੜੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਦੇਵਤਾ ਜੋ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਵੈਦਯ ਹਨ, the twin doctors of deities (Ashvini Kumar⁹³)। ਅੰਸਾ ਅਵਤਾਰ- (ਅੰਸ਼ਾਵਤਾਰ) ਪੁਰਾਣਾ ਵਿਚ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਕਈ ਕਈ ਅੰਸ਼ (ਹਿੱਸੇ) ਮੰਨੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਵਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਪਾਈਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ 'ਅੰਸ਼ਾਵਤਾਰ' ਹੈ, ਇਸੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਨੂੰ ਚੌਦਾਂ ਕਲਾਂ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ ਸੋਲਾਂ ਕਲਾਂ ਵਾਲਾ ਅਵਤਾਰ ਕਹੀਦਾ ਹੈ, in the Puranas the powers of deities has been divided in parts known as Ansh. The ones that who have incarnated have been called Anshavtar like Ram and Krishna who have 14 and 16 Kalaan (divine powers)⁹⁴।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਮੋਨਦੀ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਮਦਾਰ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਅਸ਼ਿਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਅੰਸ਼ਾਵਤਾਰ ਹਨ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਾਲ ਦੇ ਵੱਸ ਹੋ ਗੁਜ਼ਰੇ ਹਨ।

Innumerable helpers of faith, generals, doctors of dieties and incarnations of deities, have all been prey to death;

⁹³ Believed to have taken birth from Saranyu and Vivasvan. They are given the role of treating the deities and have the body of a human with the head of a horse. It is said that the both gave Madri (wife of King Pandu and mother of the Pandavas) a boon of child, giving birth to Nakul and Sehdev.

⁹⁴ The 16 Kalaan are, ਗਿਆਨ (wisdom), ਧਿਆਨ (concentration), ਸੁਭ ਕਰਮ (good deeds), ਹਠ (strong minded), ਸੰਜਮ (forbearance), ਧਰਮ (faith), ਦਾਨ (donations), ਵਿਦਿਆ (knowledge), ਭਜਨ (devotion), ਸੁਭ ਪ੍ਰੇਮ (true love), ਜਤ (control of senses), ਅਧਯਾਤਮ (knowledge of metaphysics), ਦਯਾ (mercy), ਨੇਮ (routine), ਚਤੁਰਤਾ (intelligence), ਨਿਰਮਲ ਬੁੱਧੀ (clean intellect)

**ਪੀਰ ਔ ਪਿਕਾਂਬਰ ਕੇਤੇ , ਗਨੇ ਨ ਪਰਤ ਏਤੇ ;
ਭੂਮ ਹੀ ਤੇ ਹੁਇ ਕੈ , ਫੇਰਿ ਭੂਮ ਹੀ ਮਿਲਏ ਹੈ ॥੨॥੨੨॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪੀਰ- Muslim saint (Pir)। ਪਿਕਾਂਬਰ- prophet। ਭੂਮ- earth।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਪੀਰ ਤੇ ਪੈਗੰਬਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੋ ਗਿਣੇ ਨਹੀ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਕੇ ਫਿਰ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲ ਗਏ ਹਨ।

There have been innumerable muslim saints and prophets; Born of earth, they finally merge into it;

Sri Guru Arjan Dev Ji also has mentioned this undeniable fact in Raag Maru;

ਕਾਜੀ ਸੇਖ ਮਸਾਇਕਾ ; ਸਭੇ ਉਠਿ ਜਾਸੀ ॥ ਪੀਰ ਪੈਕਾਬਰ ਅਉਲੀਏ ; ਕੋ ਥਿਰੁ ਨ ਰਹਾਸੀ ॥

(੧੧੦੦-੧੦, ਮਾਰੂ, ਮਃ ੫)

The Qazis, Sheikhs and preachers shall all arise and depart. The spiritual teachers, prophets and disciples - none of these shall remain permanently.

**ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ , ਬਡੇ ਬਡੇ ਛਤ੍ਰਧਾਰੀ ;
ਛਤ੍ਰ ਹੀ ਕੀ ਛਾਇਆ , ਕਈ ਕੋਸ ਲੋ ਚਲਤ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਛਤ੍ਰਧਾਰੀ- emperor। ਛਤ੍ਰ- royal parasol। ਛਾਇਆ- shade। ਕੋਸ-distance equivalent to 1.91 miles (3.07km)।

ਵਡੇ ਵਡੇ ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਅਤੇ ਵਡੇ ਵਡੇ ਛਤਰਧਾਰੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੋ ਕਈ ਕੋਹਾਂ ਤੱਕ ਛਤਰਾਂ ਦੀ ਛਾਇਆ ਹੇਠਾਂ ਹੀ ਤੁਰਦੇ ਹਨ।

There have been great yogis, Jati⁹⁵, Brahmcharis (celebacy when unmarried and fidelity when married) and great emperors who travel under royal parasol for miles;

**ਬਡੇ ਬਡੇ ਰਾਜਨ ਕੇ , ਦਾਬਤਿ ਫਿਰਤਿ ਦੇਸ ;
ਬਡੇ ਬਡੇ ਰਾਜਨ ਕੇ , ਦ੍ਰੁਪ ਕੋ ਦਲਤੁ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਡੇ- great, powerful। ਦਾਬਤਿ- subdue। ਦ੍ਰੁਪ- ego। ਦਲਤੁ- shatter।

ਜੋ ਵਡੇ ਵਡੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦਬਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਵਡੇ ਵਡੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ (ਦ੍ਰੁਪ) ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਮਲੀਆ ਮੋਟ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

Those who have subdued many powerful kings and their kingdoms and have shattered their ego;

⁹⁵ Jati means one who has control over their senses. There are 6 well-known Jatis which are; ਭੀਸ਼ਮ (Bisham Pitama), ਹਨੂਮਾਨ (Hanuman), ਲਛਮਣ (Lachman), ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ (Dattatrya), ਭੈਰੋਂ (Bhairav), ਗੋਰਖ (Gorakh).

ਮਾਨ ਸੇ ਮਹੀਪ , ਔ ਦਿਲੀਪ ਕੈਸੇ ਛੱਤ੍ਰਧਾਰੀ ; ਬਡੋ ਅਭਿਮਾਨ , ਭੁਜ ਦੰਡ ਕੋ ਕਰਤ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਾਨ-(ਮਾਂਧਾਤ੍ਰਿ) ਮਾਨਧਾਤਾ ਇਖਵਾਕੁ ਵੰਸ ਦੇ ਰਾਜਾ ਯਵਨਾਸਵਦਾ ਪੁੱਤਰ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਰਾਜਾ, King Mandhata of Ikshvanku (Sun) Dynasty son of Yuvnasvda। ਦਿਲੀਪ-ਸੂਰਜਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜੇ ਰਘੁ ਦਾ ਪਿਤਾ, King Daleep of Sun Dynasty, father of Raghu। ਭੁਜ ਦੰਡ-ਸੋਟੇ ਵਰਗੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਾਹਾਂ, batton like arms। ਮਹੀਪ-ਰਾਜਾ, King।

ਮਾਨਧਾਤਾ ਵਰਗੇ ਰਾਜੇ ਅਤੇ ਦਿਲੀਪ ਵਰਗੇ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ, ਜੋ ਅਪਣੀਆਂ ਬਲਵਾਨ ਬਾਹਾਂ ਤੇ ਵੱਡਾ ਅਭਿਮਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ।

Kings like Mandhata⁹⁶, Daleep⁹⁷-like sovereign, who took pride in the might of their arms;

ਦਾਰਾ ਸੇ ਦਿਲੀਸਰ , ਦੁਰਜੋਧਨ ਸੇ ਮਾਨਧਾਰੀ ; ਭੋਗ ਭੋਗ ਭੂਮ , ਅੰਤ ਭੂਮ ਮੈ ਮਿਲਤ ਹੈ ॥੮॥੭੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦਾਰਾ- ਕੇਯਾਨ ਵੰਸ਼ੀ ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਤਹਾਸ ਵਿਚ ਦਰਾ ਯੂਸ, ਦਾਰ ਯਵੁਸ ਡਰੀਅਸ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਮ ਦੇ ਤਿੰਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਏ ਹਨ, King Darius। ਦਿਲੀਸਰ- ਦਿਲੀ+ਇਸਰ, ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਰਾਜਾ, Delhi+Master = Master (King) of Delhi। ਦੁਰਜੋਧਨ-ਪਾਂਡਵਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਜਾ, ਕੁਰੂਵੰਸ਼ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰਾਜਾ, ਜੋ ਗੰਧਾਰੀ ਦੇ ਪੇਟੋਂ, ਧ੍ਰਿਤਰਾਸਟਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ, Duryodhan। ਦਾਰਾ ਵਰਗੇ ਰਾਜੇ ਅਤੇ ਦੁਰਜੋਧਨ ਵਰਗੇ ਹੰਕਾਰੀ, ਜੋ ਧਰਤੀ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗ ਕੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲ ਗਏ ਹਨ।

Kings like Darius⁹⁸ to the Kings of Delhi; to the proud Duryodhan⁹⁹, who has enjoyed the pleasures of earth were ultimately consumed by the same earth.

⁹⁶ Mandhata ancestor of Lord Ram, while of only 12 days resembled a young man of 12 years old. By just wishing it, Mandhata acquired the entire knowledge of the Vedas and military sciences. He also possessed, an impenetrable armour, a quiver with an inexhaustible supply of arrows and the Ajagava bow (originally belonging to Shiva) which fell from the sky. King Mandhata had the ability to control rains and riches. As a result, he abolished taxes. By mere willpower, he conquered the entire earth in one day. He proceeded to vanquish the kings Marutta, Asita, Angara, Nriga, Brihadraatha, Suna, Jaya, Janamejaya, Sudhanwan, Gaya, the ruler of Gandharas and several others in battle. Mandhata conquered Patala (underworld) and half of Swarglok (heaven) and became lord of the three worlds.

⁹⁷ King Daleep was the descendant of Mandhata. He is known as the most righteous and chivalrous emperors of his dynasty.

⁹⁸ Darius I, byname Darius the Great (born 550 BC—died 486), king of Persia in 522–486 BC, one of the greatest rulers of the Achaemenid dynasty (the first Persian Empire). (Ref: Britannica) His empire ranged at its greatest extent from the Balkans and Eastern Europe proper in the west to the Indus Valley in the east, it was one of the largest empires in history, spanning 5.5 million square kilometers, and was larger than any previous empire in history. He had ruled over 50 million subjects amounting to 44% of world population.

⁹⁹ Duryodhan was the eldest of all the Kauravs born to King Dhithrastra and Queen Gandhari. He was the chief antagonist of the Mahabharat battle. He proclaimed himself as the emperor of the world and was killed in an unfair mace battle by Bhim of the Pandavs.

**ਸਿਜਦੇ ਕਰੇ ਅਨੇਕ , ਤੋਪਚੀ ਕਪਟ ਭੇਸ ;
ਪੋਸਤੀ ਅਨੇਕ ਦਾ , ਨਿਵਾਵਤ ਹੈ ਸੀਸ ਕੌ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤੋਪਚੀ-ਤੋਪ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ, gunner, one who operates cannons। ਪੋਸਤੀ-ਪੋਸਤ ਪੀਣ ਵਾਲਾ, ਅਫੀਮ ਦੇ ਡੋਡੇ ਮਲਕੇ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਅਮਲੀ, drug addict, one who consumes by mixing opium and poppy seed। ਅਨੇਕ ਦਾ-ਅਨੇਕਾਂ ਵੈਰੀ, many enemies।

ਜੇ ਸਿਜਦੇ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ, ਕਪਟ ਭੇਸਧਾਰੀ ਤੋਪ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਝੁਕ ਕੇ ਤੋਪ ਵਿਚ ਪਲੀਤਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੋਸਤੀ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਸਿਰ ਨਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਪੋਸਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਝੋਕਾਂ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।

(If by prostration, Almighty is pleased then,) pretentious gunner bows many times to ignite the cannon, so does the drug addict who bows his head in ecstasy;

**ਕਹਾਂ ਭਇਓ ਮਲ , ਜੋ ਪੈ ਕਾਢਤ ਅਨੇਕ ਡੰਡ ;
ਸੋ ਤੋ ਨ ਡੰਡੋਤ , ਅਸਟਾਂਗ ਅਥਤੀਸ ਕੌ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਲ- wrestler। ਡੰਡ- ਬਾਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ, ਜੋ ਜਮੀਨ ਉੱਤੇ ਡੰਡੇ ਵਾਛ ਪੈ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, an exercise of the arms done by lying flat on the ground like a stick।

ਅਸਟਾਂਗ- ਅੱਠਾਂ ਅੰਗਾਂ ਨਾਲ, prostration by having 8 limbs¹⁰⁰ to the ground। (ਅਥਤੀਸ-ਅਥਿਤੋਸ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਅਥਿਤਾਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ, Almighty, master of the past।

ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਜੇਕਰ (ਮੱਲ) ਪਹਿਲਵਾਨ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਡੰਡ ਕੱਢੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅਸਟਾਂਗ ਡੰਡੋਤ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਭਾਵ- ਜੇਕਰ ਨਿਰੀਆਂ ਡੰਡੋਤਾਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਹੀਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਡੰਡੋਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਤਾਂ ਮੱਲਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਡੰਡ ਕਸਰਤ ਕਰਨੀ ਹੈ।

It does not matter if a wrestler performs many times of exercise by lying like a rod that is not called prostration to Almighty. Meaning, even if one performs many acts of devotion like prostration (by bowing with 8 limbs in contact- Ashtaang) without having remembrance of Almighty then it is not devotion. It is simply an exercise.

¹⁰⁰ The eight limbs that need to touch the ground during prostration are both pairs of palm, forearm, knee and feet.

**ਕਹਾ ਭਇਓ ਰੋਗੀ , ਜੋ ਪੈ ਡਾਰਿਓ ਰਹਿਓ ਉਰਧ ਮੁਖ ;
ਮਨ ਤੇ ਨ ਮੂੰਡ , ਨਿਹਰਾਇਓ ਆਦਿ ਈਸ ਕੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਉਰਧ- ਉਪਰਨੂ, upward ।

ਜੇ ਮੂੰਹ ਉਤਾਂਹ ਕਰਕੇ ਪਿਆ ਰਹੇ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰੋਗੀ ਵੀ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਉਤਾਂਹ ਕਰਕੇ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਆਦਿ ਈਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਮਨ ਕਰਕੇ (ਮੂੰਡ) ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਨਿਵਾਇਆ ਤਾਂ ਉਰਧ ਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਮਾਨੋ ਰੋਗੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ।

It does not matter if one has his face facing upwards because even a diseased patient lies in the similar way. If one does not bow with his mind before the primal Almighty¹⁰¹, he is alike the patient.

**ਕਾਮਨਾ ਅਧੀਨ , ਸਦਾ ਦਾਮਨਾ ਪ੍ਰਬੀਨ ;
ਏਕ ਭਾਵਨਾ ਬਿਹੀਨ , ਕੈਸੇ ਪਾਵੈ ਜਗਦੀਸ ਕੋ ॥੯॥੧੯॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦਾਮਨ- ਰੱਸੀ, ਭਾਵ ਮਾਲਾ, rope meaning rosary ।

ਜੇਕਰ ਕਾਮਨਾ ਦੇ ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਸਦਾ ਮਾਲਾ ਫੇਰਨ ਜਾਂ ਦਮੜੇ ਲੈਣ ਵਿਚ ਚਤਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਕ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਜਗਤ ਦੇ ਈਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਪਾਵੇਗਾ।

One with intention to fulfil desires choose to rotate rosary beads, devoid of faith in the one, how can one attain Almighty?

**ਸੀਸ ਪਟਕਤ , ਜਾ ਕੇ ਕਾਨ ਮੈ ਖਜੂਰਾ ਧਸੈ ;
ਮੂੰਡ ਛਟਕਤ , ਮਿਤ੍ਰ ਪੁਤ੍ਰ ਹੂੰ ਕੇ ਸੋਕ ਸੌ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਖਜੂਰਾ- ਕੰਨ ਖਜੂਰਾ, ਕੰਨਕੋਲ, centipede। ਮੂੰਡ- ਸਿਰ, head। ਛਟਕਤ- ਪਿੱਟਦਾ ਹੈ, moan। ਮਿਤ੍ਰ- friend। ਪੁਤ੍ਰ- son। ਸੋਕ- grief।

ਜੇ ਸਿਰ ਪਟਕਾਉਣ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਕੰਨਕੋਲ ਵੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਸਿਰ ਨੂੰ ਪਟਕਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਪਿੱਟਣ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ, ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਕ ਨਾਲ ਪੁਰਸ਼ ਸਿਰ ਨੂੰ ਪਿੱਟਦਾ ਹੈ।

If Almighty can be attained by shaking head while reciting or chanting, then a person with a centipede in the ear also shakes his head. Also a person with a dead friend, son or any dear one, shakes their head in grief;

¹⁰¹ Meaning, one should perform veneration with a conclusive mind accepting Almighty as the most superior if not the act itself becomes hypocrisy. This is because the meaning of prostration means accepting the person as the owner of mind, body and soul. Which is why a Sikh is strictly prohibited from prostrating before anyone except before Gurbani.

**ਆਕ ਕੋ ਚਰਯਾ , ਫਲ ਫੂਲ ਕੋ ਭਛਯਾ ;
ਸਦਾ ਬਨ ਕੋ ਭ੍ਰਮਯਾ , ਅਉਰ ਦੂਸਰੋ ਨ ਬੋਕ ਸੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਆਕ- *Calatropis Procera*। ਚਰਯਾ- ਚਰਨ ਵਾਲਾ, consumer। ਬੋਕ- ਬੱਕਰਾ, goat।

ਅੱਕ ਨੂੰ ਚਰਨ ਵਾਲਾ, ਫਲ ਫੁੱਲ ਖਾਣ ਵਾਲਾ, ਸਦਾ ਬਨ ਵਿਚ ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ, ਬੱਕਰੇ ਵਰਗਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਬੱਕਰੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

One who consumes the bitter 'Akk' (*Calatropis Procera*), fruits and flowers, wanders in the forest is no different from a goat. If Almighty is attainable by doing these tasks, then the goat would be the first;

**ਕਹਾ ਭਯੋ ਭੇਡ , ਜੋ ਘਸਤ ਸੀਸ ਬ੍ਰਿਛਨ ਸੋ ;
ਮਾਟੀ ਕੋ ਭਛਯਾ , ਬੋਲ ਪੁਛ ਲੀਜੈ ਜੋਕ ਸੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੇਡ- sheep। ਘਸਤ- rubs। ਸੀਸ- head। ਬ੍ਰਿਛਨ- trees। ਮਾਟੀ- sand।

ਨੀਂਦ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰ ਨੂੰ ਦਰਖਤਾਂ ਨਾਲ ਘਸਾਉਣ ਤੋਂ ਰੱਬ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭੇਡ ਸਦਾ ਹੀ ਸਿਰ ਨੂੰ ਦਰਖਤਾਂ ਨਾਲ ਰਗੜਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਖਾਣ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ, ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਜੋਕ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਪੁੱਛ ਲਵੋ, ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਪਿਆ ਹੈ?

If Almighty is attainable by rubbing the head with a tree to stay awake, then a sheep should have attained Almighty as it always rubs its head against a tree's bark. Neither by consuming soil one can attain Almighty if in doubt one can always ask a leach (as the leach is always in contact with the soil).

**ਕਾਮਨਾ ਅਧੀਨ , ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੈ ਪ੍ਰਬੀਨ ;
ਏਕ ਭਾਵਨਾ ਬਿਹੀਨ , ਕੈਸੇ ਭੇਟੈ ਪਰਲੋਕ ਸੋ ॥੧੦॥੮੦॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਾਮਨਾ- desires। ਅਧੀਨ- under। ਭਾਵਨਾ- ਸ਼ਰਧਾ, faith। ਪਰਲੋਕ- ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ, ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ, one who is beyond the worlds, Almighty।

ਜੋ ਇੱਛਾ ਦੇ ਵੱਸ ਵਰਤੀ ਹੈ, ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਚ ਚਤਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਕ ਸ਼ਰਧਾ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੈ, ਉਹ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਮਿਲੇਗਾ?

One who is engrossed in desires and an expert in lust, anger, etc. (greed, attachment & ego); devoid of faith, how can one meet Almighty (Par+Lok= Beyond + Worlds).

**ਨਾਚਿਓ ਈ ਕਰਤ ਮੋਰ , ਦਾਦਰ ਕਰਤ ਸੋਰ ;
ਸਦਾ ਘਨਘੋਰ , ਘਨ ਕਰਿਓਈ ਕਰਤ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦਾਦਰ- ਡੱਡੂ, frog। ਘਨ- ਬੱਦਲ, clouds। ਘਨਘੋਰ- ਗੜਗੱਜ, thunder।

ਜੇ ਛੈਣੇ ਵਜਾ ਕੇ ਨੱਚਣ, ਟੱਪਣ ਤੇ ਰੌਲਾ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ, ਮੋਰ ਨਾਚ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਡੱਡੂ ਰੌਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਤੇ ਬੱਦਲ ਸਦਾ ਹੀ ਗੜਗੱਜ ਕਰਦੇ ਹਨ।

If Almighty is attainable by dancing, jumping and making noise, even peacock does it, frogs croak and the clouds rumble making loud and crashing noise;

**ਏਕ ਪਾਇ ਠਾਵੇ , ਸਦਾ ਬਨ ਮੈ ਰਹਤ ਬ੍ਰਿਛ ;
ਫੂਕ ਫੂਕ ਪਾਵ , ਭੂਮ ਸ੍ਰਾਵਗ ਧਰਤ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਾਇ- feet। ਠਾਵੇ- standing। ਸਦਾ- always। ਬਨ- forest। ਰਹਤ- stays।

ਬ੍ਰਿਛ- tree। ਫੂਕ- blowing। ਪਾਵ- feet। ਭੂਮ- land। ਸ੍ਰਾਵਗ- Jain। ਧਰਤ- places।

ਜੇ ਇਕ ਪੈਰ ਦੇ ਭਾਰ ਖਲੋ ਕੇ ਤਪ ਕੀਤਿਆਂ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ, ਬਨ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਛ ਸਦਾ ਹੀ ਇਕ ਪੈਰ ਦੇ ਭਾਰ ਖੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਨਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸ੍ਰੇਵੜੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ (ਫੂਕ ਫੂਕ) ਹੂੰਝ ਹੂੰਝ ਕੇ ਪੈਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਅਰਥਾਤ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿੱਧਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

If Almighty is attainable by meditating while standing on one foot then trees have been standing on a single bark. If Almighty is attainable by not inflicting pain on others (Ahimsa) then a Jain who blows the earth surface before placing his feet carefully¹⁰² should have attain Him.

**ਪਾਹਨ ਅਨੇਕ ਜੁਗ , ਏਕ ਠਉਰ ਬਾਸੁ ਕਰੈ ;
ਕਾਗ ਅਉਰ ਚੀਲ , ਦੇਸ ਦੇਸ ਬਿਚਰਤ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਾਹਨ- stone। ਅਨੇਕ- many। ਜੁਗ- ages। ਠਉਰ- place। ਬਾਸੁ- stays।

ਕਾਗ- crow। ਚੀਲ- eagle।

ਜੇ ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਵੱਸਣ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ, ਪੱਥਰ ਅਨੇਕਾਂ ਜੁਗਾਂ ਤੱਕ ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਵਾਸਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਜੇ ਫਿਰਨ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਕਾਂ ਅਤੇ ਇੱਲ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

If Almighty is attainable by staying permanently at one place then the mountain (stone) remains in one place for many ages; also if Almighty is attainable by roaming around the world then a crow and eagle should have attained Him;

¹⁰² The Jain monks while walking, will sweep the surface in front of them as to prevent any creature from dying (e.g. ants, etc.) from their feet.

**ਗਿਆਨ ਕੇ ਬਿਹੀਨ , ਮਹਾਦਾਨ ਮੈ ਨ ਹੂਜੈ ਲੀਨ ;
ਭਾਵਨਾ ਯਕੀਨ , ਦੀਨ ਕੈਸੇ ਕੈ ਤਰਤ ਹੈ ॥੧੧॥੮੧॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗਿਆਨ- knowledge। ਬਿਹੀਨ- devoid। ਮਹਾਦਾਨ- great(Maha) + benevolent (Deen) meaning Almighty। ਭਾਵਨਾ- ਸ਼ਰਦਾ, faith। ਯਕੀਨ- credence, confidence। ਤਰਤ- swim।

ਜਦ ਕਿ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਪੁਰਸ਼ (ਮਹਾਦਾਨ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਤਾਂ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਸਿਦਕ ਤੋਂ ਕੰਗਲੇ, ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਤਰਨਗੇ।

Without divine knowledge, one cannot merge with Almighty (Maha+Dan= Great+Benevolent); How can one swim across the worldly ocean with poverty in faith and credence?

Note: Sri Guru Gobind Singh Ji now emphasises on being truthful to one's self rather than pretending by embracing costumes of faith without practicing the virtues.

**ਜੈਸੇ ਏਕੁ ਸ੍ਵਾਂਗੀ , ਕਹੂੰ ਜੋਗੀ ਬੈਰਾਗੀ ਬਨੈ ;
ਕਬਹੂੰ ਸੰਨਿਆਸ ਭੋਸ , ਬਨ ਕੈ ਦਿਖਾਵਈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸ੍ਵਾਂਗੀ- ਸਮਾਨ ਅੰਗ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਨਕਲੀਆ, imposter। ਜੋਗੀ- Yogi। ਬੈਰਾਗੀ- recluse¹⁰³।

ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਇਕ ਬਹੁਰੂਪੀਆ ਕਦੇ ਜੋਗੀ ਤੇ ਕਦੇ ਬੈਰਾਗੀ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਦੇ ਸੰਨਿਆਸੀ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

Just like an imposter (hypocrite), who sometimes wears a robe of a Yogi, recluse and sometimes of a ascetic;

¹⁰³ Bairagi (Vairag) refers to the person who has renunciate all worldly matters and attachments. Bairag on the other hand mean an emotional state that is achieved by the lovelorn yearning of beloved Almighty.

**ਕਹੂੰ ਪਉਨਅਹਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਬੈਠੇ ਲਾਇ ਤਾਰੀ ;
ਕਹੂੰ ਲੋਭ ਕੀ ਖੁਮਾਰੀ ਸੌ , ਅਨੇਕ ਗੁਨ ਗਾਵਈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਉਨਅਹਾਰੀ- air (*Paon*) + consumer (*Ahari*), one who lives without food and water। ਤਾਰੀ-ਸਮਾਧੀ, meditation। ਖੁਮਾਰੀ-ਮਸਤੀ, intoxication, ecstatic, carefreeness ।

ਕਦੇ ਪੌਣਾਹਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਬੈਠਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਦੇ ਲੋਭ ਦੀ ਮਸਤੀ ਨਾਲ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰਾਂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ।

Sometimes he consumes only air and sits in meditation and sometimes he sings various praises of Almighty in the intoxication of greed (for the sake of worldly materials);

**ਕਹੂੰ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਹਾਥ ਪੈ ਲਗਾਵੈ ਬਾਰੀ ;
ਕਹੂੰ ਡੰਡਧਾਰੀ ਹੁਇਕੈ , ਲੋਗਨ ਭ੍ਰਮਾਵਈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਹਾਥ- hands। ਬਾਰੀ- ਖੇਤੀ, ਵਾੜੀ, ਵਾਟਿਕਾ, cultivation, garden । ਡੰਡਧਾਰੀ- staff (*Dand*) + bearer (*Dhari*)।

ਕਦੇ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਕਦੇ ਹੱਥ ਉੱਤੇ ਖੇਤੀ ਉਗਾ ਕੇ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਦੇ ਦੰਡਧਾਰੀ ਬਣ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਪਾਂਦਾ ਹੈ।

Sometimes he pretends to be a celibate, sometimes cultivates farms/garden with his hand and sometimes he misguides the masses by holding a staff¹⁰⁴ in his hands;

**ਕਾਮਨਾ ਅਧੀਨ , ਪਰਿਓ ਨਾਚਤ ਹੈ ਨਾਚਨ ਸੋ ;
ਗਿਆਨ ਕੇ ਬਿਹੀਨ , ਕੈਸੇ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਪਾਵਈ ॥੧੨॥੮੨॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਾਮਨਾ- desire। ਬਾਰੀ- ਖੇਤੀ, ਵਾੜੀ, ਵਾਟਿਕਾ, cultivation, garden ।

ਕਾਮਨਾ ਦੇ ਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਨਾਚ ਪਿਆ ਨੱਚਦਾ ਹੈ, ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਹੀਣਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਾਵੇਗਾ।

Overcome by desires, the dancer dances; devoid of divine knowledge how can one attain the abode of Almighty?

¹⁰⁴ A staff is usually held by the recluse (Sanyas) and celebrates (Brahmchari).

**ਪੰਚ ਬਾਰ ਗੀਦਰ , ਪੁਕਾਰੇ ਪਰੇ ਸੀਤ ਕਾਲ ;
ਕੁੰਚਰ ਔ ਗਦਹਾ , ਅਨੇਕ ਦਾ ਪੁਕਾਰ ਹੀ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪੰਚ- ਪੰਜ, five (5)। ਬਾਰ- times । ਗੀਦਰ- jackal। ਪੁਕਾਰੇ- calls, howl।
ਸੀਤ- ਸਰਦੀ, winter। ਕੁੰਚਰ- ਹਾਥੀ, elephant। ਗਦਹਾ- donkey।

ਜਿਵੇਂ ਦਿਨ ਵਿਚ ਪੰਜ ਵਾਰ ਗਿੱਦੜ ਬੋਲੇ ਤਾਂ ਸਰਦੀ, ਤੇ ਕਾਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਹਾਥੀ ਤੇ ਗਧਾ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਗਿਆਨ ਦੇ ਕਰਮ ਸਫਲੇ ਹਨ, ਅਗਿਆਨੀ ਦੇ ਓਹੀ ਕਰਮ ਅਫਲ ਹਨ। (ਨੋਟ:- ਇਹ ਭੱਡਲੀ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ)

When a jackal howls for five times it is understood as the end of winter. Although an elephant's trumpet and donkey's neigh for many times it has no significance¹⁰⁵. Meaning that the deeds of a knowledgeable person are fruitful whereas an ignorant person's deeds are useless.

**ਕਹਾ ਭਯੋ , ਜੋ ਪੈ ਕਲਵਤ੍ਰ ਲੀਓ ਕਾਂਸੀ ;
ਬੀਚ ਚੀਰ ਚੀਰ ਚੋਰਟਾ , ਕੁਠਾਰਨ ਸੌ ਮਾਰਹੀ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਲਵਤ੍ਰ- ਆਰਾ, saw। ਚੋਰਟਾ- ਚੋਰ, thief। ਕੁਠਾਰਨ- ਕੁਹਾਵੇ, axe।

ਜੇਕਰ ਕਾਂਸੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕਲਵਤ੍ਰ ਲੈ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਣਾ ਹੈ ? ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਚੋਰ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਹਾੜਿਆਂ ਨਾਲ ਚੀਰ ਚੀਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

So what if one submits to be sawn to death at Varanasi (as an act of sacrifice)? Even a thief is punished by dismemberment of his limbs with an axe.

**ਕਹਾ ਭਯੋ ਫਾਸੀ ਡਾਰ , ਬੂਡਿਓ ਜੜ ਗੰਗਧਾਰ ;
ਡਾਰ ਡਾਰ ਫਾਸ , ਠਗ ਮਾਰ ਮਾਰ ਡਾਰਹੀ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜੜ- ਮੂਰਖ, ignorant। ਡਾਰਿ ਡਾਰਿ- ਪਾ ਪਾ ਕੇ, while placing। ਫਾਸ- noose।
ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ^{੧੦੬}- ਝਟ ਪਟ, instant।

ਜੇ ਕੋਈ ਮੂਰਖ ਅਪਣੇ ਗਲ ਵਿਚ ਫਾਹੀ ਪਾ ਕੇ ਗੰਗਾ ਦੀ ਧਾਰ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਣਾ ਹੈ? ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਰਾਹ ਮਾਰ 'ਠੱਗ ਲੋਕ' ਰਾਹੀਆਂ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਰੱਸੀ ਪਾ ਪਾ ਕੇ ਝਟ ਪਟ ਮਾਰ ਸੁਟਦੇ ਹਨ।

Some foolish people hang themselves down into the Gangga River to get drowned therein as an act of sacrifice. But there are also many thieves who kill their victims by hanging them and throw their bodies in the Gangga.

¹⁰⁵ This is in accordance with Bhadli, a savant from the 10th or 11th century. Bhadli is known for his many songs about the weather. His couplets are still known by the farmers of North and North-west India especially Gujrat.

¹⁰⁶ ਹਿੰਦੀ, ਮਾਰਾ ਮਾਰ ਤੋਂ ਮਾਰ ਮਾਰ =ਝਟ ਪਟ, ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ (ਵੇਖੋ, ਹਿੰਦੀ: ਸ਼: ਸਾ: ਸਫਾ ੨੭੩੦) A Hindi word originated from Mara Mar into Mar Mar meaning chop-chop (quickly).

**ਭੂਬੇ ਨਰਕ ਧਾਰ , ਮੂੜ ਗਿਆਨ ਕੇ ਬਿਨਾ ਬਿਚਾਰ ;
ਭਾਵਨਾ ਬਿਹੀਨ , ਕੈਸੇ ਗਿਆਨ ਕੋ ਬਿਚਾਰਹੀ ॥੧੩॥੮੩॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਬੇ- drown। ਨਰਕ- hell। ਮੂੜ- fool। ਬਿਚਾਰ- contemplation। ਭਾਵਨਾ- faith।

ਗਿਆਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਮੂਰਖ ਨਰਕ ਦੀ ਧਾਰ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਏ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਰਧਾ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

Without the contemplation of knowledge, the foolish has drowned in waves of hell, and without faith how can one contemplate knowledge?

**ਤਾਪ ਕੇ ਸਹੇ ਤੇ , ਜੋ ਪੈ ਪਾਈਐ ਅਤਾਪ ਨਾਥ ;
ਤਾਪਨਾ ਅਨੇਕ ਤਨ , ਘਾਇਲ ਸਹਤ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਤਾਪ- ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, without any pains (Almighty)। ਘਾਇਲ- ਜਖਮੀ, injured।

ਜੇਕਰ ਦੁੱਖ ਦੇ ਸਹਾਰਨ ਨਾਲ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਸੁਆਮੀ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਪਾਈਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਜਖਮੀ ਪੁਰਸ਼ ਅਨੇਕ ਤਰਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਸਹਾਰਦਾ ਹੈ।

If it had been possible to realize the Almighty who is beyond the pains, by merely bearing pain (while performing penance), then a wounded person also bears various pains in his/her body.

**ਜਾਪ ਕੇ ਕੀਏ ਤੇ , ਜੋ ਪੈ ਪਾਯਤ ਅਜਾਪ ਦੇਵ ;
ਪੂਦਨਾ ਸਦੀਵ , ਤੁਹੀ ਤੁਹੀ ਉਚਰਤ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਾਪ- chanting। ਪਾਯਤ- attain। ਅਜਾਪ- beyond chanting। ਦੇਵ- master। ਪੂਦਨਾ- a species of bird। ਸਦੀਵ- always। ਉਚਰਤ- chirp।

ਜੇਕਰ ਜਾਪ ਦੇ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਨਾ ਜਪੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸੁਆਮੀ ਪਾਈਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਪੂਦਨਾ¹⁰⁷ ਸਦਾ ਹੀ ਤੁਹੀ ਤੁਹੀ ਉਚਰਦਾ ਹੈ।

If it had been possible to realize the Almighty who is beyond all chants by mere chanting, the bird called Pudana¹⁰⁸ is always chirping ‘tuhi tuhi’ (Only You, Only You).

¹⁰⁷ ਇਕ ਤਰਾਂ ਦਾ ਪੰਛੀ , ਜੋ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਰੰਗ ਅਕਸਰ ਭੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੌਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਬਦਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕੱਦ ਸੱਤ ਇੰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਘਾਹ ਦਾ ਆਲ੍ਹਣਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬੋਲੀ ਤੁਹੀ ਤੁਹੀ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

¹⁰⁸ A bird seen in northern India. Its colour is brown and it changes in according to the change in season. The height is 7” and is always seen on ground. It consumes grass and its speech is alike saying ‘Tuhi’ ‘Tuhi’.

**ਨਭ ਕੇ ਉਡੇ ਤੇ , ਜੋ ਪੈ ਨਾਰਾਇਣ ਪਾਯਤ ;
ਅਨਲ ਅਕਾਸ ਪੰਛੀ , ਡੋਲਬੋ ਕਰਤ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਭ- sky। ਨਾਰਾਇਣ- mortal (Nar) + house (Aayan)= Almighty। ਅਜਾਪ- beyond chanting।

ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਉੱਡਣ ਨਾਲ ਜੇਕਰ ਨਾਰਾਇਣ ਪਾਈਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਨਲ ਪੰਛੀ¹⁰⁹ ਸਦਾ ਹੀ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਫਿਰਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

If the realization of Almighty (Nar [Beings] + Ayan [House]) were possible only by flying in the sky, the bird called 'Anel'¹¹⁰ is ever flying and roaming in the skies.

**ਆਗ ਮੈ ਜਰੇ ਤੇ , ਗਤ ਰਾਂਡ ਕੀ ਪਰਤ ਕਰ ;
ਪਤਾਲ ਕੇ ਬਾਸੀ , ਕਿਉ ਭੁਜੰਗ ਨ ਤਰਤ ਹੈ ॥੧੪॥੮੪॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਰ- ਹੱਥ, hands। ਗਤ- ਮੁਕਤੀ, salvation। ਰਾਂਡ- widow। ਭੁਜੰਗ- ਸੱਪ, snake। ਤਰਤ-ਮੁਕਤ ਹੁੰਦੇ, liberation।

ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੜਨ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਤੀ ਨਾਲ ਸੜਨ ਵਾਲੀ ਰੰਡੀ ਦੇ ਹੱਥ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਨਾਲ ਮੁਕਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਤਾਲ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ ਸੱਪ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦੇ।

If by burning, one achieves liberation then the widow who jumps into her husband's pyre (*sati*) should have achieved it. If one can attain liberation by residing in underground chambers (caves) then why the snake who reside there never gets liberated?

Once Sri Guru Arjan Dev Ji was sitting on His throne in His court (Darbar), one Sikh came to Guru Ji and said that today a lady sacrificed herself on the burning pyre of her dead husband during cremation ceremony. Guru Ji categorised this ritual as equivalent to committing suicide. Guru Ji opposed strongly to such rites called 'Sati' and uttered the following Shabad to signify the real qualities of a Sati;

¹⁰⁹ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ= ਅਲਿਲਪੱਖ। ਅਰਬੀ= ਉਨਕ। ਇਹ ਇਕ ਤਰਾਂ ਦਾ ਪੰਛੀ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਸਦਾ ਉਡਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਉਡਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੀ ਅੰਡਾ ਸੁਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਜਮੀਨ ਤੇ ਅਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੱਖ ਕੇ ਟੁਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਬੱਚਾ ਨਿਕਲ ਕੇ ਉਡਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਮਦੀਨ ਦਾ ਨਾਮ ਮਨਲ ਹੈ, ਯਥਾ- ਅਨਲ ਮਨਲ ਦੁਇ ਪੰਖਣੂ ਲੈਣ ਉਡਾਰੀ ਅੰਤ ਨਾ ਜਾਣੈ, (ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ) ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਅਲਲਾਚੀਨ ਪੰਛੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਵੇਖੋ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਭਗਤ ਦੀ ਸਾਖੀ।

¹¹⁰ Anel is a type of bird believed to be ever flying high and its eggs hatch before reaching ground and the young (Menl) starts flying immediately. Bhai Gurdas Ji Varran 'ਅਨਲ ਮਨਲ ਦੁਇ ਪੰਖਣੂ ਲੈਣ ਉਡਾਰੀ ਅੰਤ ਨ ਜਾਣੈ' means 'The Anel and Menl flies high but are yet to explore the end of sky'. The closest resemblance to this bird is the *Apus Apus* (Common Swift) as they spend their entire lives in the air, living on insects caught in flight, drink, feed, sleep and mate while flying except when nesting. *Apus Apus* can go up 10 months without landing and their maximum horizontal speed is 111.6km/h. However, the Anel bird even nests in the air making it a different species yet to be discovered by science.

ਕਲਿਜੁਗ ਮਹਿ ; ਮਿਲਿ ਆਏ ਸੰਜੋਗ ॥ ਜਿਚਰੁ ਆਗਿਆ ; ਤਿਚਰੁ ਭੋਗਹਿ ਭੋਗ ॥੧॥

In the Dark Age of Kali Yuga, they (husband & wife) come together through pre-determined (fated) destiny. As long as the Almighty commands who is the giver of the deeds (karma) returns, they enjoy their pleasures. ||I||

ਜਲੈ ਨ ਪਾਈਐ ; ਰਾਮ ਸਨੇਹੀ ॥ ਕਿਰਤਿ ਸੰਜੋਗਿ ; ਸਤੀ ਉਠਿ ਹੋਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

(੧੮੫-੧੬, ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ, ਮਃ ੫)

By burning oneself, the Beloved Almighty is not obtained. Only by the actions of destiny does influence her to rise up and burn herself, as a 'sati'. ||I||Pause||

**ਕੋਊ ਭਇਓ ਮੁੰਡੀਆ , ਸੰਨਿਆਸੀ ਕੋਊ ਜੋਗੀ ਭਇਓ ;
ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ , ਕੋਊ ਜਤੀਅਨ ਮਾਨਬੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮੁੰਡੀਆ- ਰਾਮਾਨੰਦ, ਸਾਧੂ, ਬੈਰਾਗੀ, Ramanand, recluse। ਅਨੁਮਾਨਬੋ- ਅਨੁਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, can be understood as।

ਕੋਈ ਬੈਰਾਗੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕੋਈ ਸੰਨਿਆਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਜੋਗੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਤੇ ਕੋਈ ਜਤੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

Some people (in the world) call themselves Mundia (a follower of Bhagat Ramanand), some Sannyasi (Ascetics), some Yogi (Yog means union with Almighty) and some Bhramchari and Jati¹¹¹ (Celebrates).

**ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਕੋਊ , ਰਾਫਜੀ ਇਮਾਮਸਾਫੀ ;
ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤ , ਸਬੈ ਏਕੈ ਪਹਚਾਨਬੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਾਫਜੀ- ਸ਼ੀਆ, Shia Muslim। ਇਮਾਮ ਸਾਫੀ- ਸ਼ਾਫਈ ਇਮਾਮ ਦਾ ਚੇਲਾ, ਭਾਵ ਸੁੰਨੀ, Sunni। ਜਾਤ- ਪੈਦਾਇਸ਼, race।

ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਹੈ, ਕੋਈ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਫਿਰ ਕੋਈ ਸ਼ੀਆ ਹੈ, ਕੋਈ ਸੁੰਨੀ, ਪਰ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਤਾਂ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਪਛਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

Some call themselves Hindu, some Turk (Muslim), some Rafzi (Shia) and others Imam Safie (Sunni). In reality, the entire human race should be recognized as one. Bhai Nand Lal Ji says;

ਗਾਹਿ ਸੂਫੀ , ਗਾਹਿ ਜ਼ਾਹਦ ; ਗਹ ਕਲੰਦਰ ਮੇ ਸ਼ਵਦ ॥

ਰੰਗਹਾਇ ਮੁਖਤਲਿਫ ; ਦਾਰਦ ਬੁਤਿ ਅੱਯਾਰਿ ਮਾ ॥੩॥

The Master is sometimes seen as a Sufi, sometimes a Sunni and sometimes a carefree. My master is seen in different colours with different and distinct garbs.

(Kalam-e-Goya Ghazal 2, Bhai Nand Lal Ji)

¹¹¹ Jati means one who has control over their senses. There are 6 well-known Jatis which are; ਭੀਸ਼ਮ (Bisham Pitama), ਹਨੂਮਾਨ (Hanuman), ਲਛਮਣ (Lachman), ਦੱਤਾਤ੍ਰੇਯ (Dattatrya), ਭੈਰੋਂ (Bhairav), ਗੋਰਖ (Gorakh).

**ਕਰਤਾ ਕਰੀਮ ਸੋਈ , ਰਾਜਕ ਰਹੀਮ ਓਈ ;
ਦੂਸਰੇ ਨ ਭੇਦ ਕੋਈ , ਭੂਲ ਭ੍ਰਮ ਮਾਨਬੋ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਰਤਾ- creator। ਕਰੀਮ- benevolent। ਰਾਜਕ- the one who feeds। ਰਹੀਮ- ਰਹਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, merciful।

ਸਭ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਓਹੀ ਹੈ, ਸਭ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਦਿਆਲੂ ਓਹੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਰੂਪ ਭੇਦ ਨੂੰ ਭਰਮ ਦੀ ਭੁੱਲ ਮੰਨੋ। ਭਾਵ ਭਰਮ ਦੇ ਭੁਲਾਵੇ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਫਿਰਕੇ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਏ ਹਨ।

The Creator (Karta), Almighty is the only One who blesses His blessing (Karim) upon all, feeds all of His creation-sustains (Rajak) and the benevolent (Rahim). There is no other than Him therefore the differences in the external appearances and believes of sects and religions is merely an illusionary doubt.

**ਏਕ ਹੀ ਕੀ ਸੇਵ , ਸਬ ਹੀ ਕੋ ਗੁਰਦੇਵ ਏਕ ;
ਏਕ ਹੀ ਸਰੂਪ ਸਬੈ , ਏਕੈ ਜੋਤ ਜਾਨਬੋ ॥੧੫॥੮੫॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗੁਰਦੇਵ-ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ, great illuminator। ਸਰੂਪ- form। ਜੋਤ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਚੇਤਨ ਸ਼ਕਤੀ, the rays of light, animated power, Atma।

ਇਕੋ ਦੀ ਹੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਭਨਾ ਦਾ ਵੱਡਾ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਇਕੋ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਉਸ ਇਕੋ ਦਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਭਨਾ ਵਿਚ ਇਕੋ ਦੀ ਜੋਤ ਚੇਤਨ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਣੀਦੀ ਹੈ।

Serve the only One (Almighty) as He is the sole Creator of all and the energy (Atma). The entire creation is His very own form as all the living beings are infused with the same animated power (Atma).

**ਦੇਹਰਾ ਮਸੀਤ ਸੋਈ , ਪੂਜਾ ਔ ਨਿਵਾਜ ਓਈ ;
ਮਾਨਸ ਸਬੈ ਏਕ , ਪੈ ਅਨੇਕ ਕੋ ਭ੍ਰਮਾਵ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੇਹਰਾ- Hindu mandir। ਮਸੀਤ- mosque। ਮਾਨਸ- human।

ਮੰਦਰ ਤੇ ਮਸੀਤ ਓਹੀ ਹੈ, ਪੂਜਾ ਤੇ ਨਮਾਜ਼ ਓਹੀ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਇਕੋ ਹਨ, ਪਰ ਭ੍ਰਮਾਉ (ਭੁਲੇਖਾ) ਅਨੇਕ ਤਰਾਂ ਦਾ ਹੈ।

The temple and the mosque are the same. Worship (in the temple) and namaz (in the mosque) are also the same. All human beings are the same and due to illusionary doubt they seem to be different.

**ਦੇਵਤਾ ਅਦੇਵ , ਜੱਛ ਗੰਧੂਬ ਤੁਰਕ ਹਿੰਦੂ ;
ਨਿਆਰੇ ਨਿਆਰੇ ਦੇਸਨ ਕੇ , ਭੇਸ ਕੋ ਪ੍ਰਭਾਉ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਿਆਰੇ- divergent, disparate। ਭੇਸ- outfit।

ਦੇਵਤੇ, ਦੈਂਤ, ਜੱਛ, ਗੰਧੂਬ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਇਹ ਜੋ ਕੁਝ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਦੇਸਾਂ ਦੇ (ਭੇਸ) ਲਿਬਾਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ। ਭਾਵ ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਕ ਹੈ, ਪਰ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਨੇਕ ਤਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਆਤਮਾ ਤਾਂ ਇਕ ਹੈ, ਪਰ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਦੇਸਾਂ ਦੇ ਭੇਸ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਦੇਵਤੇ, ਦੈਂਤ ਆਦਿਕ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

Addressing humans differently with nomenclatures such as Deity, Demon, Yaksha, Gandharva, Muslim, Hindu, etc. is the result of influence of different places and vestures. Just like the illuminance of Sun is One with numerous identical rays shinning on various mirrors creates different reflection, similarly Almighty (alike Sun) is One and the identical rays (Atma) is within his entire creation but due to different places and vestures they are perceived differently.

**ਏਕੈ ਨੈਨ ਏਕੈ ਕਾਨ , ਏਕੈ ਦੇਹ ਏਕੈ ਬਾਨ ;
ਖਾਕ ਬਾਦ ਆਤਸ , ਔ ਆਬ ਕੋ ਰਲਾਉ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਾਨ- ਬਨਾਵਟ, form। ਖਾਕ- ਮਿੱਟੀ, sand। ਬਾਦ-ਹਵਾ, air। ਆਤਸ- ਅੱਗ, fire। ਆਬ- ਪਾਣੀ, water।

ਸਭ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਇਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹਨ, ਕੰਨ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ, ਦੇਹ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੈ, ਬਨਾਵਟ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਪੰਜਾਂ^{੧੧੨} ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ।

Everyone has the same eyes, the same ears, the same body and the same form because all of them are made of the earth, air, fire and water. (Note: The space elementary is not included in the principles of faiths originating from the Middle East)

¹¹² ਹਿੰਦੂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਰਚਨਾ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਚੌਹ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਮੰਨੀ ਹੈ।

**ਅਲਹ ਅਭੇਖ ਸੋਈ , ਪੁਰਾਨ ਔ ਕੁਰਾਨ ਓਈ ;
ਏਕ ਹੀ ਸਰੂਪ ਸਬੈ , ਏਕ ਹੀ ਬਨਾਉ ਹੈ ॥੧੬॥੮੬॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਲਹ- one who is beyond comprehension। ਅਭੇਖ- not belonging to a particular sect or order ।

ਜੋ (ਅੱਲਾਹ) ਜਾਣਿਆ ਨਹੀ ਜਾਂਦਾ ਉਸੇ ਦਾ ਨਾਮ ਅਭੇਖ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਕਥਨ ਹੈ, ਉਸੇ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕੁਰਾਣ ਵਿਚ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਇਕੋ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹਨ। ਅਤੇ ਇਕੋ ਦੀ ਹੀ ਬਨਾਵਟ ਹਨ।

Almighty who is beyond comprehension (Allah) is the same as the One who does not subscribe to any particular sect or order (Abhekh), Almighty is described similarly in the Puranas and Quran. As He is the sole creator of the entire creation and all the forms are of the One.

**ਜੈਸੇ ਏਕ ਆਗ ਤੇ , ਕਨੂਕਾ ਕੋਟ ਆਗ ਉਠੇ ;
ਨਿਆਰੇ ਨਿਆਰੇ ਹੁਇਕੈ , ਫੇਰਿ ਆਗ ਮੈ ਮਿਲਾਹਗੇ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਆਗ- fire। ਕਨੂਕਾ- spark। ਕੋਟ- ਕ੍ਰੋੜਾਂ, tens of million। ਨਿਆਰੇ- distinguished। ਮਿਲਾਹਗੇ- merge।

ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਇਕ ਅੱਗ ਤੋਂ ਕ੍ਰੋੜਾਂ (ਕਨੂਕਾ) ਚਿਣਗਾ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਫੇਰ ਅੱਗ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਅਗਨੀ

੧. ਡਉ ਅਗਨੀ	- ਬਨ ਬਨੱਸਪਤੀ ਦੀ ਅਗਨੀ (ਦਰੱਖਤਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਅਗਨੀ ਹੈ)
੨. ਬੜਵਾਨਲ ਅਗਨੀ	- ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਅਗਨੀ
੩. ਜਠਰਾ ਅਗਨੀ	- ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਦੀ ਅਗਨੀ
੪. ਪਰਤੱਖ ਅਗਨੀ	- ਚੁਲ੍ਹੇ ਆਦਿਕਾਂ ਦੀ ਅਗਨੀ

Just as tens of million sparks rise above from fire (being distinctive), but at the end, merges back into the same fire.

Four (4) types of fire;

a. Dho Agni	- the fire within trees
b. Brvanal Agni	- the fire below the sea (upper mantle)
c. Jethera Agni	- the fire of mother's womb
d. Pertakh Agni	- the physical fire use for cooking, burning, etc.

**ਜੈਸੇ ਏਕ ਧੂਰ ਤੇ , ਅਨੇਕ ਧੂਰ ਪੂਰਤ ਹੈ ;
ਧੂਰ ਕੇ ਕਨੂਕਾ , ਫੇਰ ਧੂਰ ਹੀ ਸਮਾਹਗੇ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਧੂਰ ਪੂਰਤ- ਖਾਕ ਦੇ ਪੁਤਲੇ, ਖਾਕ ਦੇ ਜੱਰੇ, ਜੋ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਉੱਡੀ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਡਿਗਦੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, the figurine of dust, particles of a smog। ਕਨੂਕਾ- particle।
ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਇਕ ਖਾਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਖਾਕ-ਜੱਰੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਤੇ ਖਾਕ ਦੇ ਕਿਨਕੇ (ਰੇਜ਼ੇ) ਫਿਰ ਖਾਕ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

Just like in smog, numerous particles are seen but with time the particles sets down and forms the initial smog;

**ਜੈਸੇ ਏਕ ਨਦ ਤੇ , ਤਰੰਗ ਕੋਟ ਉਪਜਤ ਹੈ ;
ਪਾਨ ਕੇ ਤਰੰਗ ਸਬੈ , ਪਾਨ ਹੀ ਕਹਾਹਗੇ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਦ- ਸਮੁੰਦਰ, ocean। ਤਰੰਗ- ਲਹਿਰਾਂ, waves। ਉਪਜਤ- forms। ਪਾਨ- ਪਾਣੀ, water।

ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਇਕ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਸਭ ਪਾਣੀ ਹੀ ਕਹਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

Just as millions of waves arise from an ocean, waves are the form of water and an ocean is also filled with water therefore ultimately the water in form of waves merges into the water;

Sri Guru Tegh Bahadur Sahib Ji mentions the same scenario in Salok Mahala 9 about the reality of this entire creation;

**ਜੈਸੇ ਜਲ ਤੇ ਬੁਦਬੁਦਾ ; ਉਪਜੈ ਬਿਨਸੈ ਨੀਤ ॥
ਜਗ ਰਚਨਾ ਤੈਸੇ ਰਚੀ ; ਕਹੁ ਨਾਨਕ , ਸੁਨਿ ਮੀਤ ॥੨੫॥**

(੧੪੨੭-੧੬, ਸਲੋਕ, ਮ: ੯)

As the bubbles in the water well up and disappear again, The creation of this entire universe is similarly the same, says Guru Nanak, listen, O my friend! ||25||

**ਤੈਸੇ ਬਿਸ੍ਵ ਰੂਪ ਤੇ , ਅਭੂਤ ਭੂਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁਇ ;
ਤਾਹੀ ਤੇ ਉਪਜ ਸਬੈ , ਤਾਹੀ ਮੈ ਸਮਾਹਗੇ ॥੧੭॥੮੭॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਸਵ ਰੂਪ- ਵਿਰਾਟ ਰੂਪ, majestic form¹¹³। ਅਭੂਤ- ਜੜ, unanimated creation (e.g. vegetations, rocks, etc.)। ਭੂਤ- ਚੇਤਨ, animated creation (e.g. humans, animals, etc.)।

ਉਸੇ ਤਰਾਂ ਵਿਰਾਟ ਰੂਪ ਤੋਂ ਜੜ ਚੇਤਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਸੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਉਸੇ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

Similarly (using the examples above), from the majestic form (*Virat*) of Almighty, the creation of animated (*Chetan*) and unanimated (*Jard*) came to existence and ultimately the entire creation will dissolves (merge) into Him.

Just as the above, Sri Guru Amar Das Ji says;

ਜਹ ਦੇਖਾ ਤਹ ਸਚੁ ਪਸਰਿਆ ; ਅਵਰੁ ਨ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ॥

Wherever I look, there I see Almighty pervading; there is no other at all.

ਸਚੇ ਉਪਜੈ , ਸਚਿ ਸਮਾਵੈ ; ਮਰਿ ਜਨਮੈ ਦੂਜਾ ਹੋਈ ॥

From Almighty, we emanate, and into Almighty, we shall merge; death and birth come from duality.

ਨਾਨਕ , ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਆਪੇ ਕਰਤਾ ; ਆਪਿ ਕਰਾਵੈ ਸੋਈ ॥੩॥

(੭੬੯-੧੫, ਸੁਗੀ, ਮਃ ੩)

Guru Nanak says, He Himself does everything; He Himself is the Cause. ||3||

¹¹³ Virat (ਵਿਰਾਟ, ਬਿਸ੍ਵ) form is a magnificent and awe-inspiring manifestation of Almighty, containing everything in the universe; a description of this is known as theophany. On another note, it is the physical representation of omnipresent Almighty.

**ਕੇਤੇ ਕੱਛ ਮੱਛ , ਕੇਤੇ ਉਨ ਕਉ ਕਰਤ ਭੱਛ ;
ਕੇਤੇ ਅੱਛ ਵੱਛ ਹੁਇ , ਸੱਪਛ ਉਡ ਜਾਹਗੇ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੇਤੇ- many। ਕੱਛ- turtle¹¹⁴ (incarnation of Lord Vishnu)। ਮੱਛ- fish¹¹⁵ (incarnation of Lord Vishnu)। ਬਿਸਵ ਰੂਪ-ਵਿਰਾਟ ਰੂਪ, majestic form । ਅਭੂਤ-ਜਤ, unanimated । ਅੱਛ- ਅੰਡਾ, egg (reptilias)। ਵੱਛ- ਬੱਚਾ, ਅਨਲ, offspring (mammal), Anel bird।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਕੱਛ ਤੇ ਮੱਛ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੱਛਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਅਨਲ (ਅੱਛ ਵੱਛ)ਪੰਛੀ ਹਨ, ਜੋ ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋ ਕੇ ਸਦਾ ਉਡਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

There are innumerable Kachchh (tortoise) and Matsya (fish) born in this world and equally numerous who annul them. There are many Ashav (Andrej-reptilias) and Vach (Jeraj –mamalia) and the birds that flies forever.

2nd Meaning: Countless incarnations of Vishnu (turtles and fishes) are there and equally are the ones who defeat them. There are many eggs (ਅੱਛ) and its hatchlings ਵੱਛ (of Anil birds) who with their wings are always flying.

**ਕੇਤੇ ਨਭ ਬੀਚ , ਅੱਛ ਪੱਛ ਕਉ ਕਰੈਗੇ ਭੱਛ ;
ਕੇਤਕ ਪ੍ਰਤਛ ਹੁਇ , ਪਚਾਇ ਖਾਇ ਜਾਹਿਗੇ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੇਤੇ- many। ਨਭ- skies। ਭੱਛ- devour। ਪ੍ਰਤਛ- manifest, visible। ਪਚਾਇ- digest। ਖਾਇ- consume।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ (ਨਭ) ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚਲੇ ਅਨਲ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭੱਛਨ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਖਾ ਕੇ ਪਚ (ਹਜ਼ਮ ਕਰ) ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

There are countless of those who hunt Anil birds in the skies (even by living only in the sky and are never seen on the ground, they are killed) and many are those who consume and digest manifested forms. Meaning, many are capable of turning a visible form to an unseeable one (by the mode of digestion).

¹¹⁴ Kach Avtar or the turtle incarnation of Vishnu, is said to have taken its manifestation to restore cosmic equilibrium. Both the demons and dieties decided to churn the cosmic ocean with the help of Seshnag and Mt. Mandara with the turtle (Kach) as its base to stabilize. Upon churning, 14 treasures were discovered, 3 goddess (Lakshmi, divine nymphs & Varuni), 3 supernatural animals (Airavat-elephant, Kaamdhen-cow & Uchhaishravas-horse), 3 valuable objects (Kaustubh-divine jewel, Paarjaat tree & a bow) and 2 others (moon & Amrit) with a by-product known as halahal (poison). Many of these treasures have been mentioned multiple times in Sri Guru Granth Sahib Ji. Kach is known as the 2nd incarnation of Vishnu in Chaubis Avtar.

¹¹⁵ Macch Avtar or the fish incarnation of Vishnu is said to have taken its manifestation to save the first human (Manu) from the great deluge. It has the form of half fish and half torso of human. It is the 1st incarnation of Vishnu in Chaubis Avtar. Similar plot is seen with Noah's ark (Bible), Nuh (Quran), Ziusudra (Sumerian), Atrahasis (Akkadian), Deucalion (Greek), Coxcox (Aztec), Nuu (Hawaiian) and many others.

ਉਥਾਨਕਾ:- ਇਕੋਰਾਂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਸੁਆਮੀ ਜੀ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਇਕ ਬਾਰਾਂ ਸਿੰਗਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਆਇਆ, ਅਗੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਮੱਛੀ ਜਾਲਾ ਖਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਦ ਬਾਰਾਂ ਸਿੰਗੇ ਨੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਮੂੰਹ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਮੱਛੀ ਉਛਲ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿੰਗਾ ਵਿਚ ਫਸ ਗਈ, ਉਪਰੋਂ ਇਲ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਝਪਟਾ ਮਾਰਿਆ, ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸਿੰਗਾ ਵਿਚ ਫਸ ਗਈ ਪਿਛੋਂ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਨੇ ਆ ਕੇ ਬਾਰਾਂ ਸਿੰਗਾ ਨੂੰ ਤੀਰ ਮਾਰਿਆ ਉਹ ਵੀ ਉਥੇ ਡਿੱਗਾ । ਇਹ ਦ੍ਰਸ਼ਟ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮੋਂਦੇ ਹਨ:

Prologue: Once Guru Gobind Singh Ji was riding along Satluj River and saw a Barahsingha (Swamp Deer) approaching the river to drink water and within the river there was a fish consuming seaweed. When the deer lowered its head onto the river surface the fish in shock jumped and got trapped into the deer's antler. At the same time an eagle came from the sky rapidly to snatch its hunt and got trapped in the antlers as well. At the same time a hunter shot an arrow towards the deer, killing it. Thus the hunter was able to hunt all the three beings living in different spheres (Water, Earth & Sky).

Observing this scenario Guru Ji uttered the following composition;

**ਜਲ ਕਹਾ ਥਲ ਕਹਾ , ਗਗਨ ਕੇ ਗਉਨ ਕਹਾ ;
ਕਾਲ ਕੇ ਬਣਾਏ , ਸਬੈ ਕਾਲ ਹੀ ਚਬਾਹਗੇ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚਬਾਹਗੇ- devour, consumed ।

ਕੀ ਜਲ ਵਾਸੀ, ਕੀ ਥਲ ਵਾਸੀ, ਕੀ ਅਕਾਸ਼ ਚਾਰੀ ਸਾਰੇ ਕਾਲ ਦੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਸਭਨਾ ਨੂੰ ਕਾਲ ਹੀ ਖਾ ਜਾਏਗਾ ।

Where is the water, where is the earth, where is the sky and all the respective beings roaming within their sphere. The entire creation is created by time (Kal) and shall be dissolve into death (Kal).

Meaning 2: All those dwelling in the sky, on the earth and in the water are the creations made to exist within a time limit and at the end all will be crushed by their death and will be destroyed by time.

Note: Kal (ਕਾਲ). The meanings of 'Kal' (ਕਾਲ) are time and death. In actual terms, both the time and death are synonymous to the sense that in timelessness, there is no death. Further, when something is immortal (deathless), it is not subjected to time.

One of the most peculiar qualities of time is the fact that it is measured by motion and it also becomes evident through motion. This motion is along the infinitely divisible linear continuum, and not quantized (i.e. composed of discrete and indivisible units) where the future will displace the present, which will itself in turn be driven to the past. Basically, time is the distance between two changes and when there is no change, time is not perceived. Change is the experience of sightless eyes

that do not see things in their full perspective. If we could see things from the furthest vantage point, all change drops away, and then time stops; it ceases to exist¹¹⁶. So is the stage of a Brahmngiani.

According to modern cosmology which is largely based on the Big Bang theory, the time had a beginning, which it is measured from, and indeed came into being some 13.8 billion years ago with the origin of universe. We do know that, whatever came into being, has to expire one day¹¹⁷. So it is evident that even time has an expiry and the death, which is dependent on time, will obviously suffer similar fate. Guru Nanak Dev Ji utters;

ਜੋ ਆਇਆ ਸੋ ਚਲਸੀ ; ਅਮਰੁ ਸੁ ਗੁਰੁ ਕਰਤਾਰੁ ॥

(੬੩-੧੩, ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਮਃ ੧)

*Whoever comes must also go. Only the Creator Guru is Eternal*¹¹⁸.

On the context of Kal's (time/death) extent, Sri Guru Arjan Dev Ji says in two different hymns and Raags;

ਮਾਨ ਮੋਹੁ ਨ ਬੁਝਤ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ; ਕਾਲ ਗ੍ਰਸ ਸੰਸਾਰ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

(੧੨੨੯-੩, ਸਾਰੰਗ, ਮਃ ੫)

Pride, attachment and desire are not quenched; the world is in the grip of death. ||I||Pause||

ਜਤਿ ਜਾਤ , ਜਾਤ ਜਾਤ , ਸਦਾ ਸਦਾ ; ਸਦਾ ਸਦਾ , ਕਾਲ ਹਈ ॥੧॥

(੧੩੦੮-੩, ਕਾਨੜਾ, ਮਃ ੫)

Wherever they go and wander, death is always with them, forever and ever and ever and ever. ||I||

ਤੇਜ ਜਿਉ ਅਤੇਜ ਮੈ , ਅਤੇਜ ਜੈਸੇ ਤੇਜ ਲੀਨ ;

ਤਾਹੀ ਤੇ ਉਪਜ , ਸਬੈ ਤਾ ਹੀ ਮੈ ਸਮਾਹਗੇ ॥੧੮॥੮੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚਬਾਹਗੇ- devour, consumed |

ਜਿਵੇਂ (ਤੇਜ) ਚਾਨਣ (ਅਤੇਜ) ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹਨੇਰਾ ਚਾਨਣੇ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ ਜਾਣਗੇ।

Just as light exist in darkness (which makes darkness visible) and darkness is fused in light. Similarly, all are sourced from Him and will ultimately merge into Him.

¹¹⁶ The True Name Volume 1 by Osho

¹¹⁷ Sri Guru Granth Sahib Ji Ang 474 Line 2

¹¹⁸ Almighty, which is above the bondages of time and death, is known for this quality as Mahakal (ਮਹਾਕਾਲ), the one above time and death. He is such because He does not perceive changes. For Him nothing changes and everything is static as He is eternal, perpetual and timeless.

Meaning, the absence of the light (Almighty) is darkness (worldly creation) but within the darkness there is light (Atma) which powers the creation into play and within the light (Creator Almighty/Sargun) there is darkness (Maya).

ਭਾਵ:- ਨਯਾਬ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ‘ਤੇਜਾਭਾਵਾਤਮ’ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਅਨਹੋਂਦ ਹੀ ਹਨੇਰਾ ਹੈ, ਅੰਧਕਾਰ ਵੱਖਰੀ ਹਸਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅੰਧਕਾਰ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅੰਧਕਾਰ ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਗਿਆਨ ਦਾ ਅਭਾਵ ਅਗਿਆਨ ਹੈ, ਗਿਆਨ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੈ, ਇਹੋ ਜੁਗਤੀ ਸੰਸਾਰ ਰਚਨਾ ਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਦੀ ਇਕਤਵ ਦੀ ਅਨਹੋਂਦ ਅਨੇਕਤਵ ਹੈ, ਇਕ ਅਨੇਕਤਵ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਭੀ ਏਕਤਵ ਦੇ ਅੰਤਰਭੂਤ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

Note: Darkness is the absence of brightness, as darkness has no separate entity¹¹⁹ therefore if brightness does not exist, it is known as darkness. The word ‘brightness’ is used instead of ‘light’ as ‘brightness’ is a subjective attribute of ‘light’ meaning ‘brightness’ can only be perceived and not measured. So the notion of darkness is because there is very dim light. If there is absence of light, no separate entity would exist as we would not be able to differentiate. This differentiation gives rise to separate entities. Similarly, ignorance is the absence of knowledge but how do we know this? This is because we have experienced the knowledge in the mother’s womb (whilst meditating) to understand the difference between ignorance and knowledge. This is the principal of the world’s existence, the non-existence of One (Almighty) everywhere, is the existence of Many (worldly creation), although the creation appears to be in various forms but ultimately it is the inner-existence of the One. Therefore, the One (Almighty) is no different than its creation.

**ਕੂਕਤ ਫਿਰਤ ਕੇਤੇ , ਰੋਵਤ ਮਰਤ ਕੇਤੇ ;
ਜਲ ਮੈ ਡੁਬਤ ਕੇਤੇ , ਆਗ ਮੈ ਜਰਤ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੂਕਤ- vociferating, shouting, wailing। ਰੋਵਤ- crying। ਜਰਤ- burn।
ਕਿੰਨੇ ਕੂਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਰੋਂਦੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁਬਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੜਦੇ ਹਨ।

Innumerable beings are wandering around vociferating, many die crying; many drown in the water and many burn in the fire.

¹¹⁹ Newton’s prism can be used to break white light into many colours and study the various wavelengths of each colour. One cannot measure darkness.

**ਕੇਤੇ ਗੰਗਾਬਾਸੀ , ਕੇਤੇ ਮਦੀਨਾ ਮਕਾ ਨਿਵਾਸੀ ;
ਕੇਤਕ ਉਦਾਸੀ ਕੇ , ਭ੍ਰਮਾਏ ਈ ਫਿਰਤ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗੰਗਾਬਾਸੀ- Gang= Ganges, Basi= resident; meaning residents of towns like Hardwar, Varanasi, Prayaag (Allahabad), Rishikesh, Patna, etc.।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਗੰਗਾ ਵਾਸੀ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਮੱਕਾ ਤੇ ਮਦੀਨੇ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਧਾਰ ਕੇ ਭੌਂਦੇ ਹੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

Innumerable live by the River Gangga; innumerable reside in Mecca and Madina. Many adopt the ascetic form and roams in misguidance.

**ਕਰਵਤ ਸਹਤ ਕੇਤੇ , ਭੂਮ ਮੈ ਗਡਤ ਕੇਤੇ ;
ਸੂਆ ਪੈ ਚੜਤ ਕੇਤੇ , ਦੁਖ ਕਉ ਭਰਤ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਰਵਤ- saw, (In ancient times, there used to a saw in Varanasi and Allahabad where people used to submit themselves for self-sacrifice by being sawn to attain salvation)। ਭੂਮ- land। ਗਡਤ- bury। ਸੂਆ- noose, cross, impalement, thorns।

ਕਈ ਕਲਵੱਤ੍ਰ ਸਹਾਰਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਦੱਬੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਈ (ਸੂਆ) ਸੂਲੀ ਉਤੇ ਚੜਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਤਰਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

Many submit to the saw (karvat), many get buried in earth, many climb up to the noose/cross/pole or lie down on the cot of thorns and many other painful tortures are sustained.

Note: the word, ਸੂਆ can refer to many times of punishment. It has been referred to as a capital punishment like death by hanging, impalement (usually vertical) with a stake or a pole, tying to the cross (i.e. Jesus) or thorns (like mentioned in Khayal Patsahi 10). Submission to the saw (ਕਰਵਤ) as a method of self sacrifice has also been recorded by Sri Guru Nanak Dev Ji in his following hymn;

ਅਰਧ ਸਰੀਰੁ ਕਟਾਈਐ ; ਸਿਰਿ ਕਰਵਤੁ ਧਰਾਇ ॥

(੬੨-੨, ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਮਃ ੧)

Half of the body is sawn, by placing the saw on the head.

**ਗੈਨ ਮੈ ਉਡਤ ਕੇਤੇ , ਜਲ ਮੈ ਰਹਤ ਕੇਤੇ ;
ਗਿਆਨ ਕੇ ਬਿਹੀਨ , ਜਕ ਜਾਰੇਈ ਮਰਤ ਹੈ ॥੧੯॥੮੯॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗੈਨ- ਅਕਾਸ਼, skies। ਜਕ- ਹਠੀਏ, tenacious & stubborn (meanings according to Sampardayas), flame (in Arabic), ignorant। ਜਾਰੇਈ- ਸੜ, burn।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ (ਗੈਨ) ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਉਡਦੇ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਜਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਹੀਨ (ਜੱਕ)¹²⁰ ਮੱਚਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਜਾ (ਜਾਰੇ ਈ) ਸੜ ਕੇ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

Many fly in the sky, many reside in waters. Some ignorants due to their foolishness die by burning themselves in fire.

**ਸੋਧਹਾਰੇ ਦੇਵਤਾ , ਬਿਰੋਧਹਾਰੇ ਦਾਨੋ ਬਡੇ ;
ਬੋਧਹਾਰੇ ਬੋਧਕ , ਪ੍ਰਬੋਧਹਾਰੇ ਜਾਪਸੀ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੋਧ- ਸੌਂਧ, ਸੁਗੰਧੀ, fragrance, endeavour। ਬਿਰੋਧ- ਦੁਸ਼ਮਣੀ, enmity। ਹਾਰੇ- ਵਾਲੇ। ਹਾਰ ਗਏ, ਇਸ ਹਾਰ ਵਿਚ ਸਲੇਖ ਹੈ। ਬੋਧ- ਗਿਆਨ, knowledge। ਬੋਧਕ- ਗਿਆਨ ਕਰਤਾ, scholars। ਪ੍ਰਬੋਧ- ਚੰਗੀ ਸਮਝ, good intellect।

ਸੁਗੰਧੀ ਚੜ੍ਹਾਨ ਵਾਲੇ ਦੇਵਤੇ ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ, ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੈਂਤ ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ, ਗਿਆਨ ਵਾਲੇ ਗਿਆਨ ਕਰਤਾ ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਸਮਝ ਵਾਲੇ (ਜਾਪਸੀ) ਜਪ ਕਰਤਾ ਵੀ ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ।

The deities who endeavour to realize the Almighty failed, the great demons who opposed to acknowledge the existence of Almighty also failed; the intellectuals also failed to realise the initiator of intelligence (Almighty) and the wise scholar also failed to realise Him through their good character.

¹²⁰ ਅਰਬੀ ਜ਼ਕਾ= ਲਟ ਲਟ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਅੱਗ। ਪਰ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਕ=ਹਠੀਏ। ਜ਼ਾਰੇਈ=ਜੜ੍ਹਤਾਈ, ਹਠੀਏ ਮੂਰਖਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਘਸਹਾਰੇ ਚੰਦਨ , ਲਗਾਇਹਾਰੇ ਚੋਆ ਚਾਰ ; ਪੂਜਹਾਰੇ ਪਾਹਨ , ਚਢਾਇ ਹਾਰੇ ਲਾਪਸੀ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਘਸਹਾਰੇ- the ones who grind। ਚੰਦਨ- sandalwood। ਚੋਆ- Agar oil, Oud Oil। ਪਾਹਨ- stone, idol। ਲਾਪਸੀ- Lapsi (a sweet Indian especially Gujrati cuisine¹²¹)।

ਚੰਦਨ ਘਸਾਨ ਵਾਲੇ ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ, (ਚੋਆ ਚਾਰੂ) ਸੁੰਦਰ ਅਤਰ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ, ਠਾਕਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ (ਲਾਪਸੀ) ਮਿੱਠੀ ਕੜੀ ਚੜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ।

The ones who grinded sandalwood into paste (for their religious mark) has failed, the ones who applied agarwood oil fragrance has also failed, the stone-idol worshippers failed and also the ones who offered Lapsi (sweet Indian dessert) to their deities has failed too.

ਗਾਹਹਾਰੇ ਗੌਰਨ , ਮਨਾਇਹਾਰੇ ਮੜੀ ਮਟ ; ਲੀਪਹਾਰੇ ਭੀਤਨ , ਲਗਾਇਹਾਰੇ ਛਾਪਸੀ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗਾਹ- wanderers। ਗੌਰਨ- cemetery। ਮੜੀ- grave। ਮੱਟ- monastery। ਭੀਤਨ- walls।

(ਗੌਰਨ) ਕਬਰਾਂ ਤੋਂ (ਗਾਹ) ਫਿਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ, ਮੜੀਆਂ ਮੱਠਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਣ ਵਾਲੇ ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ, (ਭੀਤਨ) ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਿੰਬਣ¹²² ਵਾਲੇ ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ (ਛਾਪਸੀ) ਛਾਪੇ ਲੁਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ।

The ones who roam in cemeteries¹²³ failed, the ones who persuade the graves¹²⁴ and monasteries¹²⁵ has failed; the one who plaster walls¹²⁶ has also failed and similarly, the ascetics wandering with besmeared bodies failed as well.

¹²¹ It is made by roasting wheat in ghee and sweetened with sugar. Cardamom is also added for additional taste.

¹²² ਕੰਧਾਂ ਲਿੰਬਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹਨੂਮਾਨ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਨੂੰ ਸੰਧੂਰ ਤੇ ਘਿਉ ਨਾਮ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ।

¹²³ This is being directed to the Christians, Muslims, Chinese traditions (E.g. Qingming festival), etc.

¹²⁴ This is being directed to the ones who worship the dead and those who practice black magic.

¹²⁵ This is to the Buddhist who spend their lives in monasteries. Most of which are seen in the Himalayas.

¹²⁶ This is directed towards the worshippers of Hanuman whose idol is usually carved in a wall, is washed with vermilion red powder-sindoor and ghee

ਗਾਇਹਾਰੇ ਗੰਧੂਬ , ਬਜਾਇਹਾਰੇ ਕਿੰਨਰ ਸਬ ; ਪਚਹਾਰੇ ਪੰਡਤ , ਤਪੰਤਹਾਰੇ ਤਪਸੀ ॥੨੦॥੯੦॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗਾਇਹਾਰੇ ਗੰਧੂਬ- the singers in heaven। ਬਜਾਇਹਾਰੇ ਕਿੰਨਰ- instrument players of heaven। ਪਚਹਾਰੇ- ਪਚ+ਹਾਰੇ= ਪਚੋਨਦੇ ਹਾਰ ਗਏ, digest+fail= failed to understand। ਤਪੰਤਹਾਰੇ- ਤਪੰਤ+ਹਾਰੇ= ਤਪਸਯਾ ਕਰਦੇ ਹਾਰ ਗਏ, penance+fail= failed via penances।

(ਰਾਗ) ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੰਧੂਬ ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ, (ਸਾਜ) ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿੰਨਰ ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ, ਪੰਡਤ ਪਛਾਨਨ ਤੋਂ ਹਾਰ ਗਏ ਅਤੇ (ਤਪੰਤ) ਤਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਪਸੀ ਲੋਕ ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਭੇਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਪਾਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ।

Gandharva, the singer of heaven has failed and Kinnar, the instrument players have also failed. The pandits have failed to realise Almighty through their practices and those who perform penance also failed. They have all failed to realise the real meaning of life and devotion.

ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ ॥

By Your Grace. Bhujang Prayat Chhand.

ਨ ਰਾਗੰ ਨ ਰੰਗੰ ; ਨ ਰੂਪੰ ਨ ਰੇਖੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਾਗੰ- emotional attachment, love। ਰੰਗੰ- colour। ਰੂਪੰ- physical form। ਰੇਖੰ- destiny, creases of palm, feet and forehead।

ਨਾ ਉਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਰਾਗ ਹੈ, ਨਾ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਰੰਗ ਹੈ, ਨਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਨਾ ਰੇਖ ਹੈ।

You do not have emotional attachment with anyone, nor have you any designated colour nor any preferred form nor mark of destiny.

ਨ ਮੋਹੰ ਨ ਕ੍ਰੋਹੰ ; ਨ ਦ੍ਰੋਹੰ ਨ ਦ੍ਰੈਖੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮੋਹੰ- attachment। ਕ੍ਰੋਹੰ- anger। ਦ੍ਰੋਹੰ- treachery, deceit। ਦ੍ਰੈਖੰ- enmity।

ਨਾ ਉਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਮੋਹ ਹੈ, ਨਾ ਕ੍ਰੋਧ ਹੈ, ਨਾ ਦ੍ਰੋਹ ਹੈ, ਨਾ ਦਵੈਖ ਹੈ।

You do not have the feelings of attachment, anger, treachery, and enmity with anyone.

ਨ ਕਰਮੰ ਨ ਭਰਮੰ ; ਨ ਜਨਮੰ ਨ ਜਾਤੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਰਮੰ- deeds। ਭਰਮੰ- delusion। ਜਨਮੰ- birth। ਜਾਤੰ- caste, lineage, clan।

ਨਾ ਉਸ ਲਈ ਕੋਈ ਕਰਮ ਹੈ, ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਭਰਮ ਹੈ, ਨਾ ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ ਹੈ ਨਾ ਜਾਤਿ ਹੈ।

You are free from karma (deeds), delusion, birth and caste.

ਨ ਮਿਤ੍ਰੁ ਨ ਸੱਤ੍ਰੁ ; ਨ ਪਿਤ੍ਰੁ ਨ ਮਾਤ੍ਰੁ ॥੧॥੯੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਿਤ੍ਰੁ- friend। ਸੱਤ੍ਰੁ- enemy। ਪਿਤ੍ਰੁ- father। ਮਾਤ੍ਰੁ- mother।

ਨਾ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਮਿਤ੍ਰੁ ਹੈ ਨਾ ਵੈਰੀ ਹੈ, ਨਾ ਪਿਉ ਹੈ ਨਾ ਮਾ ਹੈ।

You have neither friend nor foe, nor father nor mother.

ਨ ਨੇਹੰ ਨ ਗੇਹੰ ; ਨ ਕਾਮੰ ਨ ਧਾਮੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨੇਹੰ- love, attachment। ਗੇਹੰ- abode। ਕਾਮੰ- duty, work। ਧਾਮੰ- mother।

ਨਾ ਉਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ, ਨਾ ਘਰ ਹੈ, ਨਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਨਾ ਦਿਹ ਹੈ।

You have no special love for anyone. You have no particular dwelling-place; you do not have any specific task, and no specific form.

ਨ ਪੁਤ੍ਰੁ ਨ ਮਿਤ੍ਰੁ ; ਨ ਸੱਤ੍ਰੁ ਨ ਭਾਮੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪੁਤ੍ਰੁ- son। ਮਿਤ੍ਰੁ- friend। ਸੱਤ੍ਰੁ- enemy। ਭਾਮੰ- female।

ਨਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਨਾ ਮਿਤ੍ਰੁ ਹੈ, ਨਾ ਵੈਰੀ ਹੈ, ਨਾ (ਭਾਮੰ) ਇਸਤਰੀ ਹੈ।

You are not a son, a friend, a foe or a female.

ਅਲੇਖੰ ਅਭੇਖੰ ; ਅਜੂਨੀ ਸਰੂਪੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਲੇਖੰ- beyond fate/description। ਅਭੇਖੰ- beyond the worldly segregations (e.g. caste, colour, clan, lineage, social status)। ਅਜੂਨੀ- beyond reincarnation, unborn। ਸਰੂਪੰ- form।

ਉਸ ਦਾ ਲੇਖੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਭੇਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਜੂਨਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਸਰੂਪ ਹੈ।

You are beyond description, not in any particular garb and Your form is beyond the cycle of reincarnation.

ਸਦਾ ਸਿੱਧ ਦਾ ; ਬੁੱਧ ਦਾ ਬਿਰਧ ਰੂਪੰ ॥੨॥੯੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਦਾ- always। ਸਿੱਧ- Sidhis (miraculous powers)। ਬੁੱਧ- intellect, knowledge। ਬਿਰਧ- primal, greatest।

ਸਦਾ ਸਿੱਧੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, (ਬੁੱਧਿ) ਗਿਆਨ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ।

You are the giver of all spiritual powers (18 Sidhi), bestower of knowledge (wisdom) and Your form is the greatest.

ਨਹੀ ਜਾਨ ਜਾਈ ; ਕਛੂ ਰੂਪ ਰੇਖੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਾਨ- fathom। ਕਛੂ- iota। ਰੇਖੰ- mark of destiny (creases of palm, feet & forehead)।

ਉਸ ਦਾ ਕੁਝ ਰੇਖ ਰੂਪ ਜਾਣਿਆ ਨਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

Not an iota of your form and destiny could be understood.

ਕਹਾ ਬਾਸ ਤਾਕੋ ; ਫਿਰੈ ਕਉਨ ਭੇਖੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਾਸ- dwelling। ਭੇਖੰ- form।

ਉਸ ਦਾ ਵਾਸਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਅਤੇ ਕਿਸ ਭੇਖ ਵਿਚ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।

Where does He dwell? In what form does it wander?

2nd Meaning: Your dwelling-place and vesture cannot be known.

ਕਹਾ ਨਾਮ ਤਾਕੋ ; ਕਹਾ ਕੈ ਕਹਾਵੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਹਾ- what?।

ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਕੀ ਹੈ? ਕੀ ਕਹਿ ਕੇ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ।

What is His name? What is He addressed as?

2nd Meaning: One can tell neither your name nor the place you belong to.

ਕਹਾ ਕੈ ਬਖਾਨੋ ; ਕਹੈ ਮੈ ਨ ਆਵੈ ॥੩॥੯੩॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਖਾਨੋ- utter। ਮੈ- me (Sri Guru Gobind Singh Ji)।

ਕੀ ਕਹਿ ਕੇ ਸੁਣਾਵਾ? ਕਿਉਂ ਕਿ ਕਹੇ ਵਿਚ ਨਹੀ ਆਉਂਦਾ।

What further should I say about Him? This is because He is beyond the clutches of speech (& all modes of expression).

2nd Meaning: I fail to make out and express where you come from.

Similar to the stanza above, there are also 3 other places in Sri Dasam Granth Sahib where almost matching stanza can be seen as follows¹²⁷;

**ਨਹੀ ਜਾਨਿ ਜਾਈ ; ਕਛੂ ਰੂਪ ਰੇਖੰ ॥ ਕਹਾ ਬਾਸ ਤਾ ਕੋ ; ਫਿਰੈ ਕਉਨ ਭੇਖੰ ॥
ਕਹਾ ਨਾਮ ਤਾ ਕੋ ; ਕਹਾ ਕੈ ਕਹਾਵੈ ॥ ਕਹਾ ਮੈ ਬਖਾਨੋ ; ਕਹੇ ਮੋ ਨ ਆਵੈ ॥੧੪॥**

Your form and outline are unknowable. Which is Your residing place. In which guise You move around what Your name is; and You belong to which place, cannot be described by me because I am not competent to do it.

(Bachitar Natak)

¹²⁷ This is one of many examples, where an almost similar stanza is repeated in Sri Dasam Granth Sahib Ji suggesting a single author (Guru Ji) for the complete Dasam Granth alongside many irrefutable evidences. This is similar to the Sodra in Sri Guru Granth Sahib Ji.

ਨਹੀ ਜਾਨ ਜਾਈ ; ਕਛੂ ਰੂਪ ਰੇਖੰ ॥ ਕਹਾ ਬਾਸੁ ਤਾਕੋ ; ਫਿਰੈ ਕਉਨ ਭੇਖੰ ॥
ਕਹਾ ਨਾਮ ਤਾਕੋ ; ਕਹਾ ਕੈ ਕਹਾਵੈ ॥ ਕਹਾ ਮੈ ਬਖਾਨੋ ; ਕਹੈ ਮੈ ਨ ਆਵੈ ॥੬॥

Thy form and figure cannot be known; nor known is Thy dwelling-place and garb; what is Thy name and how art Thou known is not known; how can I describe Thee—Thou art indescribable

(Gian Perbodh)

ਨਹੀ ਜਾਨਿ ਜਾਈ ਕਛੂ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ॥ ਕਹਾਂ ਬਾਸ ਤਾ ਕੋ ਫਿਰੈ ਕੌਨ ਭੇਖਾ ॥
ਕਹਾਂ ਨਾਮ ਤਾ ਕੋ ਕਹਾਂ ਕੈ ਕਹਾਵੈ ॥ ਕਹਾ ਕੈ ਬਖਾਨੋ ਕਹੇ ਮੈ ਨ ਆਵੈ ॥੮੭॥

Your form and outline are unknowable. Which is Your residing place. In which guise You move around what Your name is; and You belong to which place, cannot be described by me because I am not competent to do it.

(Charitropakhyan)

ਨ ਰੋਗੰ ਨ ਸੋਗੰ ; ਨ ਮੋਹੰ ਨ ਮਾਤੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰੋਗੰ- physical malady (e.g. cancers, genetic diseases, etc.)। ਸੋਗੰ- Mental illness (e.g. depression, schizophrenia, bipolar, PTSD, etc.)।

ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਗ ਹੈ, ਨਾ ਸੋਗ ਹੈ, ਨਾ ਮੋਹ ਹੈ, ਨਾ (ਮਾਤੰ) ਮਸਤੀ ਹੈ।

You are beyond physical illness, mental illness, attachment and birth.

ਨ ਕਰਮੰ ਨ ਭਰਮੰ ; ਨ ਜਨਮੰ ਨ ਜਾਤੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਖਾਨੋ- utter।

ਨਾ ਕਰਮ ਹੈ, ਨਾ ਭਰਮ ਹੈ, ਨਾ ਜਨਮ ਹੈ, ਨਾ ਜਾਤੀ ਹੈ।

ਪੰਜ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭਰਮ:

੧. ਭੇਦ ਭਰਮ - ਮੈਂ ਹੋਰ, ਆਤਮਾ ਹੋਰ ਹੈ, ਪ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈ -(੧) ਜੀਵ ਜੀਵ ਦਾ ਭੇਦ,

- (੨) ਜੀਵ ਜਤ੍ਰ ਦਾ ਭੇਦ,

- (੩) ਜੀਵ ਈਸ਼ਰ ਦਾ ਭੇਦ,

- (੪) ਜੀਵ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਭੇਦ,

- (੫) ਜਤ੍ਰ ਜੀਵ ਦਾ ਭੇਦ

੨. ਕਰਤਤ ਭਰਮ - ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਰਤਾ ਭੁਗਤਾ ਜਾਣਨਾ।

੩. ਸੰਗ ਭਰਮ - ਜੋ ਆਤਮਾ ਅਸੰਗ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸੰਗ ਮੰਨ ਲੈਣਾ।

੪. ਵੇਕਾਰ ਭਰਮ - ਆਤਮਾ ਇਕ ਰਸ ਹੈ ਪਰ ਅੱਡ ਅੱਡ ਬਦਲਦੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮੰਨਨ ਲੈਣਾ।

੫. ਤੱਤਵ ਭਰਮ - ਬ੍ਰਹਮ ਏਤਰ ਜਗਤ ਸਤਿ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਬ੍ਰਹਮ ਸਤਿ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਭੀ ਸਤਿ ਹੈ।

ਜਗਤ ਨੂੰ ਹਰੀ ਰੂਪ ਨ ਮੰਨਣਾ।

You are beyond deeds (Karam), delusion, birth and caste.

Note: Almighty is beyond the law of Karma as there is no ignorance (the prerequisite for Karam¹²⁸) in Almighty. Similarly, the goal of our lives is to reach such level and Bhagat Ravidas Ji has mentioned the methodology;

ਗਿਆਨੈ ਕਾਰਨ ; ਕਰਮ ਅਭਿਆਸੁ ॥ ਗਿਆਨੁ ਭਇਆ ; ਤਹ ਕਰਮਹ ਨਾਸੁ ॥੩॥

(੧੧੬੭-੧੨, ਭੈਰਉ, ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ)

For the sake of spiritual wisdom, people act and practice rituals. When spiritual wisdom wells up, then actions are left behind. ||3||

Five (5) types of Delusion:

1. Difference (Bhed) delusion- I am merely the physical body and different from real-self (Atma), there are further five types of this illusion.

- The difference within the animated creation.
- The difference between animated and immovable creation.
- The difference between being and creator (Ishwar)
- The difference between beings and Almighty.
- The difference between immovable and movable creation.

2. Deeds (Kartat) delusion- To recognise oneself as the creator and the beneficiary.

3. Company (Sang) delusion- To recognise the real-self as in the company of the physical body whereas the real-self never takes birth with the body or neither dies with the body.

4. Useless (Vekar) delusion - To recognise real-self (Atma) in changing state (e.g. infant, baby, teenager, youth, old) whereas real-self is always in consistent state.

5. Principal (Tathve) delusion- To recognise the world as the truth instead of Almighty whereas the world is also the form of Almighty if one realises Almighty within his creation.

ਅਦ੍ਵੈਤ ਅਭੇਦ ; ਅਜੋਨੀ ਸਰੂਪੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਦ੍ਵੈਤ- without any enmity | ਅਭੇਦ- ਅ=without; ਭੇਦ= vesture |

ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੈ, ਭੇਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੂਨੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ।

You have no feeling of enmity, have no particular vesture, and of a form beyond the cycle of reincarnation.

¹²⁸ The prerequisite for Karam is 1. Atma, 2. Antahkaran (containing Mind, Memory, Intellect and Ego) and 3. Ignorance

ਨਮੋ ਏਕ ਰੂਪੇ ; ਨਮੋ ਏਕ ਰੂਪੇ ॥੪॥੯੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਮੋ- salutations, to bow to।

ਇਕ ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ, ਇਕ ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।

I salute the Absolute One: I salute the Absolute One.

ਪਰੇਅੰ ਪਰਾ ਪਰਮ ; ਪ੍ਰਗਿਆ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਰੇਅੰ- farther। ਪਰਮ- supreme, ultimate। ਪ੍ਰਗਿਆ- intellect।

ਤੂੰ ਪਰੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈਂ, ਅਤੇ (ਪ੍ਰਗਿਆ) ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

Dear Supreme One, You are farther of the farthest and You are the illuminator of the intellect.

ਅਛੇਦੰ ਅਛੈ ; ਆਦਿ ਅਦ੍ਵੈ ਅਬਿਨਾਸੀ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਛੇਦੰ- impenetrable, unintelligible। ਪਰਮ- supreme, ultimate। ਪ੍ਰਗਿਆ- intellect।

ਛੇਦਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੈਂ, ਨਾਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈਂ।

You are indestructible, non-dual and eternal.

ਨ ਜਾਤੰ ਨ ਪਾਤੰ ; ਨ ਰੂਪੰ ਨ ਰੰਗੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਾਤੰ- caste। ਪਾਤੰ- social strata।

ਨਾ ਤੇਰੀ ਕੋਈ ਜਾਤੀ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਬਿਰਾਦਰੀ ਹੈ, ਨਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਨਾ ਰੰਗ ਹੈ।

You have no caste, no varna, no form and no colour.

ਨਮੋ ਆਦ ਅਭੰਗੇ ; ਨਮੋ ਆਦ ਅਭੰਗੇ ॥੫॥੯੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਾਤੰ- ਅ= cannot; ਭੰਗੇ=destroyed।

ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਰੂਪ ਤੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ, ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਸ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।

ਨੋਟ:- ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਅਭੰਗੇ ਦੀ ਥਾਂ ਭੰਗੇ ਪਾਠ ਹੈ।

I bow to the Primal Imperishable Almighty. I salute the Primal Being, the Indestructible One from the very beginning.

ਕਿਤੇ ਕ੍ਰਿਸਨ ਸੇ ; ਕੀਟ ਕੋਟੈ ਉਪਾਏ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੀਟ- insect। ਕੋਟੈ- tens of million। ਉਪਾਏ- created, given birth to।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸਨ ਵਰਗੇ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਕੀੜੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ।

You have created millions of insect alike Lord Krishna.

ਉਸਾਰੇ ਗੜੇ ; ਫੇਰਿ ਮੇਟੇ ਬਨਾਏ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮੇਟੇ- destroyed। ਬਨਾਏ- made।

ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਉਸਾਰੇ ਫੇਰ ਢਾਹੇ, ਫੇਰ ਘੜੇ ਫੇਰ ਭੰਨੇ, ਫੇਰ ਬਣਾਏ ਤੇ ਫੇਰ ਮੇਟ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

You destroyed the established, then remade and annihilated them.

ਅਗਾਧੇ ਅਭੈ ; ਆਦਿ ਅਦ੍ਵੈ ਅਬਿਨਾਸੀ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਗਾਧੇ- fathomless। ਅਭੈ- fearless। ਅਬਿਨਾਸੀ- ਅ= without; ਬਿਨਾਸੀ= destruction।

ਉਹ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਹੈ, ਡਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਸਭ ਦਾ ਮੁੱਢ ਹੈ, ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

You are unfathomable, fearless, Primal One, non-dual and eternal.

ਪਰੇਅੰ ਪਰਾ ; ਪਰਮ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ॥੬॥੯੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਰੇਅੰ- deities। ਪਰਮ- ultimate। ਪੂਰਨ- complete। ਪ੍ਰਕਾਸੀ- illuminator।

ਜੋ (ਪਰੇਅੰ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਤੇ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਅਤੇ (ਪ੍ਰਗਿਆ) ਆਤਮ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹੈ।

You are greater than the deities and the illuminator of the Ultimate Knowledge (Brahm Gian)

ਨ ਆਧੰ ਨ ਬਿਆਧੰ ; ਅਗਾਧੰ ਸਰੂਪੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਆਧਿ-ਮਨ ਦਾ ਦੁੱਖ, mental illness। ਬਿਆਧਿ- illness of the body। ਅਗਾਧੰ- fathomless।

ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਆਧਿ ਹੈ, ਨਾ ਬਿਆਧਿ ਹੈ, ਮਹਾਨ ਡੂੰਘਤਾ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ।

You are free from all ailments (mental and body), and are unfathomable.

ਅਖੰਡਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ; ਆਦਿ ਅਛੈ ਬਿਭੂਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਰੇਅੰ- deities। ਪਰਮ- ultimate। ਪੂਰਨ- complete।

ਨਾ ਖੰਡਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਸ ਰਹਿਤ ਸੰਪਦਾ ਵਾਲਾ ਹੈ।

Your glory is invincible: it can never get perished.

ਨ ਜਨਮੰ ਨ ਮਰਨੰ ; ਨ ਬਰਨੰ ਨ ਬਿਆਧੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਆਧੇ- ਸਰੀਰ ਦਾ ਦੁੱਖ, illness of the body।

ਨਾ ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ ਹੈ, ਨਾ ਮਰਨ ਹੈ, ਨਾਹੀ ਵਰਣ ਹੈ, ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਗ ਹੈ।

You are beyond birth and death; you belong to no varna¹²⁹ and no physical pain ever bothers you.

Sri Guru Arjan Dev Ji also mentions;

ਨਹ ਬਰਨ ਬਰਨ ; ਨਹ ਕੁਲਹ ਕੁਲ ॥

(੧੨੩੧-੩, ਸਾਰੰਗ, ਮਃ ੫)

You have no caste or social class, no ancestry or family.

ਅਖੰਡੇ ਪ੍ਰਚੰਡੇ ; ਅਦੰਡੇ ਅਸਾਧੇ ॥੨॥੯੭॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਖੰਡੇ- indivisible। ਪ੍ਰਚੰਡੇ- resplendent aura, radiant। ਅਦੰਡੇ- beyond any punishment meaning He is not liable to any judiciary or Karmic laws। ਅਸਾਧੇ- invincible, unconquerable, cannot be won।

ਖੰਡਨ ਨਹੀ ਹੁੰਦਾ, ਵੱਡੇ ਤੇਜ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਦੰਡ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਧਿਆ ਵੀ ਨਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

You are indivisible, radiant, not subject to any punishment and unconquerable.

ਨ ਨੇਹੰ ਨ ਗੇਹੰ ; ਸਨੇਹੰ ਸਨਾਥੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨੇਹੰ- love। ਗੇਹੰ- abode। ਸਨਾਥੇ- pure।

ਨੇਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਘਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, (ਸਨਾਥ) ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

You have no special affection for anybody. You have no particular dwelling-place yet you purely love everyone.

ਉਦੰਡੇ ਅਮੰਡੇ ; ਪ੍ਰਚੰਡੇ ਪ੍ਰਮਾਥੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੰਡੇ- punishment, retaliation। ਮੰਡੇ- deeds, actions। ਪ੍ਰਮਾਥੇ- pure।

(ਉਦੰਡੇ) ਦੰਡ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, (ਮੰਡੇ) ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਵੱਡੇ ਤੇਜ ਵਾਲਾ ਹੈ, (ਪ੍ਰਮਾਥੇ) ਪਵਿੱਤਰ ਸਿਧਾਂਤ ਵਾਲਾ ਹੈ।

You are beyond punishment, without any action (deed, Karam), is of resplendent aura and of a pure principles.

¹²⁹ Varna is a division in labour that was used in the Indian system. Four classes are made in a society, which are Brahmin, Khatri, Vaish and Shudar.

ਨ ਜਾਤੇ ਨ ਪਾਤੇ ; ਨ ਸੱਤ੍ਰੇ ਨ ਮਿੱਤ੍ਰੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਾਤੇ- caste | ਪਾਤੇ- social strata, brotherhood | ਸੱਤ੍ਰੇ- enemy | ਮਿੱਤ੍ਰੇ- acquaintance |

ਨਾ ਉਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਹੈ, ਨਾ ਬਿਰਾਦਰੀ ਹੈ, ਨਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ, ਨਾ ਮਿੱਤਰ ਹੈ।

You have no caste or social strata; foe or friend.

ਸੁ ਭੂਤੇ ਭਵਿਖੇ ; ਭਵਾਨੇ ਅਚਿਤ੍ਰੇ ॥੮॥੯੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਤੇ- past | ਭਵਿਖੇ- future | ਭਵਾਨੇ- present | ਅਚਿਤ੍ਰੇ- idol, image |

ਓਹੀ (ਭੂਤੇ) ਪਿਛੇ ਸੀ, (ਭਵਿਖੇ) ਅੱਗੇ ਹੋਵੇਗਾ, ਹੁਣ ਹੈ ਅਤੇ (ਅਚਿਤ੍ਰੇ) ਮੂਰਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ।

You pervade in all the three times, i.e. past, present and future; and does not have an image (meaning formless).

ਨ ਰਾਜੰ ਨ ਰੰਕੰ ; ਨ ਰੂਪੰ ਨ ਰੇਖੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਾਜੰ- king, wealthy | ਰੰਕੰ- citizen, poor |

ਨਾ ਰਾਜਾ ਹੈ, ਨਾ ਕੰਗਲਾ ਹੈ, ਨਾ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਰੂਪ ਹੈ, ਨਾ ਰੇਖ ਹੈ।

You are neither king nor a pauper, neither do you have any such form nor any sign of recognition/destiny.

ਨ ਲੋਭੰ ਨ ਚੋਭੰ ; ਅਭੂਤੰ ਅਭੇਖੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਲੋਭੰ- greed | ਚੋਭੰ- jealousy | ਭੂਤੰ- body | ਭੇਖੰ- form |

ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਭ ਹੈ, ਨਾ (ਚੋਭੰ) ਈਰਖਾ ਹੈ, ਨਾ (ਭੂਤੰ) ਦੇਹ ਹੈ, ਨਾ (ਭੇਖੰ) ਰੂਪ ਹੈ।

You are beyond the desires of greed and jealousy; You do not have a specific body and is formless.

Note: Formless (ਅਭੇਖ). Almighty is formless but at the same time is the form of all.

To understand this complex topic, we first need to understand what is actually formless. This formless concept of Almighty is spiritual, as we have no experience of the unlimited form in this material world. As the saying goes, the eyes don't see what the mind doesn't know. An example of this is of a house with four walls, which is the form, and when demolished, the house no longer exists but the bricks and debris still remains. Meaning, although the form of a house isn't there but the form of bricks and the debris still exists. This does not qualify it to be formless. In order to be formless, it has to be matterless where not even the atom remains. Any material object with or without form is always limited. Guru Arjan Dev Ji has described the manner in which Almighty- the formless pervades in forms beautifully as follows;

ਓਅੰ ; ਗੁਰਮੁਖਿ ਕੀਓ ਅਕਾਰਾ ॥ ਏਕਹਿ ਸੁਤਿ ; ਪਰੋਵਨਹਾਰਾ ॥

Gurmukhs realized that OANG (creator) form of Almighty created the entire creation as He is the One Universal Creator. (The creator Almighty) Using a string of animated power and adding the beads of form;

ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ; ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਬਿਸਥਾਰੰ ॥ ਨਿਰਗੁਨ ਤੇ ; ਸਰਗੁਨ ਦ੍ਰਿਸਟਾਰੰ ॥

(੨੫੦-੧੩, ਗਉੜੀ, ਮਃ ੫)

Has created the diverse expanse of the three qualities (Tamo – in the underworlds, Rajo – in this world and Sato – in the heaven). From a formless entity, he is seen in forms. Meaning, from a Creator Almighty which is formless, He has created a string of animated power (i.e. Atma) and then placed the beads (i.e. Ignorance). The rosary then resembles the entire creation (i.e. Maya).

In conclusion, Guru Ram Das Ji utters;

ਆਪਿ ਨਿਰੰਕਾਰ , ਆਕਾਰੁ ਹੈ ਆਪੇ ; ਆਪੇ ਕਰੈ ਸੁ ਥੀਆ ॥੭॥

(੫੫੧-੯, ਬਿਹਾਗੜਾ, ਮਃ ੪)

He Himself is formless, and He Himself is formed; whatever He Himself does, comes to pass. ||7||

ਨ ਸਤ੍ਰੰ ਨ ਮਿਤ੍ਰੰ ; ਨ ਨੇਹੰ ਨ ਗੇਹੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨੇਹੰ- adore, love। ਗੇਹੰ- attachment।

ਨਾ ਸ਼ਤ੍ਰੁ ਹੈ, ਨਾ ਮਿਤਰ ਹੈ, ਨਾ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਨਾ(ਗੇਹੰ) ਪਕੜ ਹੈ।

You have no enemy or friend, neither do you have adoration (with a particular person or place) or any attachment.

ਸਦੇਵੰ ਸਦਾ ; ਸਰਬ ਸਰਬਤ੍ਰ ਸਨੇਹੰ ॥੯॥੯੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਦੇਵੰ- forever। ਸਦਾ- always। ਸਰਬ- all। ਸਰਬਤ੍ਰ- everyone। ਸਨੇਹੰ- love।

ਸਦਾ ਨਿੱਤ ਹੈ, ਸਭਨਾ ਨਾਲ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

You ever pervade all the places and love all beings

ਨਾ ਕਾਮੰ ਨਾ ਕਰੋਧੰ ; ਨ ਲੋਭੰ ਨ ਮੋਹੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਾ-ਨਹੀਂ, never। ਕਰੋਧੰ-ਕ੍ਰੋਧ, ਗੁੱਸਾ, anger, temper। ਮੋਹੰ-ਮੋਹ, attachment।

ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਮ ਹੈ, ਨਾ ਕ੍ਰੋਧ ਹੈ, ਨਾ ਲੋਭ ਹੈ ਨਾ ਮੋਹ ਹੈ।

You are free from lust, anger, greed and attachment.

ਅਜੋਨੀ ਅਛੈ ; ਆਦਿ ਅਦੈ ਅਜੋਹੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਜੋਨੀ-ਜੂਨਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, beyond cycle of reincarnation। ਅਛੈ-ਅਵਿਨਾਸੀ, ਨਾਛ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, indestructible। ਅਦਿ-ਮੁੱਢ, from the beginning, primal। ਅਦੈ-ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, without duality। ਅਜੋਹੰ-ਦਿਸਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, unseen, invisible।

ਜੂਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇ (ਜੋਹ) ਦਿਸਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ।

You are beyond the cycle of reincarnation, destruction and duality; You are the Primal Being and invisible.

ਨ ਜਨਮੰ ਨ ਮਰਨੰ ; ਨ ਬਰਨੰ ਨ ਬਿਆਪੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨ ਜਨਮੰ-ਜੰਮਦਾ ਨਹੀਂ, not born। ਬਰਨੰ-ਵਰਣਨ, elaboration। ਬਿਆਪੰ-ਕਲੰਕ, blemish।

ਨਾ ਜੰਮਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਮਰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਉਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ (ਬਿਆਪੰ) ਕਲੰਕ ਹੈ।

You are free from birth and death, You cannot be described and You are blemishless.

ਨ ਰੋਗੰ ਨ ਸੋਗੰ ; ਅਭੈ ਨਿਰਬਿਖਾਪੰ ॥੧੦॥੧੦੦॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਾ ਰੋਗ, physical malady। ਸੋਗੰ-ਸੋਗ, ਗਮ, mental illness, depression। ਨਿਰਬਿਖਾਪੰ-ਝਗੜੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, above any quarrel or argument।

ਨਾ ਰੋਗ ਹੈ, ਨਾ ਸੋਗ ਹੈ, ਨਾ ਡਰ ਹੈ, ਅਤੇ (ਬਿਖਾਪੰ) ਝਗੜੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

You are beyond physical ailment and sorrowness. You are fearless and is beyond any arguments and quarrel.

ਅਛੇਦੰ ਅਭੇਦੰ ; ਅਕਰਮੰ ਅਕਾਲੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਛੇਦੰ-ਜੋ ਕੱਟਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ, indivisible। ਅਭੇਦੰ-ਭੇਦ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, beyond any difference। ਅਕਰਮੰ-ਕਰਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, beyond any deeds (Karam)। ਅਕਾਲੰ-ਕਾਲ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, non-temporal, ।

ਕੱਟਿਆ ਨਹੀ ਜਾਂਦਾ, ਪਾੜਿਆ ਨਹੀ ਜਾਂਦਾ, ਕਰਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਤੇ ਕਾਲ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

You are indestructible and invincible, beyond deeds (the cycle of cause & effect) and eternal.

ਅਖੰਡੰ ਅਭੰਡੰ ; ਪ੍ਰਚੰਡੰ ਅਪਾਲੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਖੰਡੰ- ਜਿਸਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨਾ ਹੋਣ, indivisible। ਅਭੰਡੰ- ਬਦਨਾਮੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, without any infamy। ਪ੍ਰਚੰਡੰ- ਵੱਡੇ ਤੇਜ ਵਾਲਾ, resplendent aura। ਅਪਾਲੰ- ਪਾਲਣਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, does not require nurturing।

ਟੁਕੜੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਬਦਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਵੱਡੇ ਤੇਜ ਵਾਲਾ ਤੇ ਪਾਲਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

You are indivisible, cannot be disrepute, effulgent and self-existent not requiring nurturing.

ਨ ਤਾਤੰ ਨ ਮਾਤੰ ; ਨ ਜਾਤੰ ਨ ਕਾਇਅੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਾਤੰ- ਮਾਤਾ, mother। ਜਾਤੰ- ਜਾਤ, caste। ਕਾਇਅੰ- ਦੇਹ, ਸਰੀਰ, body। ਨਾ ਉਸ ਦਾ ਪਿਉ ਹੈ ਨਾ ਮਾ ਹੈ। ਨਾ ਜਾਤ ਹੈ, ਨਾ (ਦੇਹ) ਦੇਹ ਹੈ।

He does not have a father, mother, caste or body.

ਨ ਨੇਹੰ ਨ ਗੇਹੰ ; ਨ ਭਰਮੰ ਨ ਭਾਇਅੰ ॥੧੧॥੧੦੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨ- do not। ਨੇਹੰ-ਪਿਆਰ, love। ਗੇਹੰ- ਗ੍ਰੇਹ, abode। ਭਰਮੰ- ਭਰਮ, delusion। ਭਾਇਅੰ- ਭਾਉ, ਹੋਂਦ, origin।

ਨਾ ਉਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨੇਹ ਹੈ, ਨਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਹੈ, ਨਾ ਭਰਮ ਹੈ, ਨਾ ਭਾਉ ਹੈ।

ਨੋਟ:- ਲਿਖਤ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ‘ਕਾਯੰ’ ਤੇ ‘ਭਾਯੰ’ ਪਾਠ ਹੈ।

You do not have special love for any one or a particular dwelling-place. You have no delusion or origin.

ਨ ਰੂਪੰ ਨ ਭੂਪੰ ; ਨ ਕਾਯੰ ਨ ਕਰਮੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰੂਪੰ- ਰੂਪ, form। ਭੂਪੰ- ਰਾਜਾ, king। ਕਾਯੰ- ਦੇਹ, body। ਕਰਮੰ- ਕਰਮ, Karma। ਉਸ ਦਾ ਨਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਨਾ ਰਾਜਾ ਹੈ, ਨਾ ਦੇਹ ਹੈ, ਨਾ ਕਰਮ ਹੈ।

Neither You have a form nor You are a king; You also do not have a specific body and deeds.

ਨ ਤ੍ਰਾਸੰ ਨ ਪ੍ਰਾਸੰ ; ਨ ਭੇਦੰ ਨ ਭਰਮੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤ੍ਰਾਸੰ- ਦੁੱਖ, sorrow। ਪ੍ਰਾਸੰ- ਝਗੜਾ, quarrel। ਭੇਦੰ- ਭੇਦ, secret। ਭਰਮੰ- ਭੁਲੇਖਾ, delusion।

ਨਾ (ਤ੍ਰਾਸੰ) ਦੁੱਖ ਹੈ, ਨਾ (ਪ੍ਰਾਸੰ) ਝਗੜਾ ਬਖੇੜਾ ਹੈ, ਨਾ ਭੇਦ ਹੈ, ਨਾ ਭਰਮ ਹੈ।

You have no sorrowness, no dispute, no secrets or delusion.

ਸਦੇਵੰ ਸਦਾ ; ਸਿੱਧ ਬਿਰਧੰ ਸਰੂਪੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਦੇਵੰ- ਹਮੇਸ਼ਾ, ਨਿਤ, always। ਬਿਰਧੰ- ਬਿਰਧ, old, primal, wise।
(ਉਹ) ਨਿੱਤ ਹੈ, ਸਦਾ ਸਿੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਧ ਸਰੂਪ ਹੈ।

You always are, the perfect and primal;

ਨਮੋ ਏਕ ਰੂਪੇ ; ਨਮੋ ਏਕ ਰੂਪੇ ॥੧੨॥੧੦੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਮੋ-ਨਮਸਕਾਰ, salutations। ਏਕ ਰੂਪੇ-ਇਕੋ ਰੂਪ ਵਾਲੇ, one form।

ਇਕੋ ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ, ਇਕਤਵ ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਦਾ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।

Salutation to the single form (Almighty): Always salutation to the Solitary One

ਨਿਉਕਤੰ ਪ੍ਰਭਾ ; ਆਦਿ ਅਨਉਕਤੰ ਪ੍ਰਤਾਪੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਉਕਤ-ਕਥਨ ਕਰਨਾ, to describe। ਨਿਉਕਤੰ- ਅਨੋਖਾ, astonishing। ਪ੍ਰਭਾ-
aura। ਆਦਿ-ਮੁੱਢ ਤੋਂ, from the beginning। ਅਨਉਕਤੰ-ਕਥਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, indescribable।
ਪ੍ਰਤਾਪੇ-ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲਾ, glorious।

ਵੱਡੀ ਅਸਚਰਜ ਪ੍ਰਭਾ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਆਦਿ ਤੋਂ ਹੀ ਕਥਨ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲਾ ਹੈ।

Your aura is great and astonishing; Since the beginning, your glory has been
indescribable.

ਅਜੁਗਤੰ ਅਛੇ ; ਆਦਿ ਅਵਿਕਤੇ ਅਥਾਪੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਜੁਗਤੰ- ਤਰਕ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, without shrewdness। ਅਛੇ- ਅਬਿਨਾਸੀ,
indestructible। ਆਦਿ-ਮੁੱਢ, since the beginning। ਅਵਿਕਤੇ- ਦੇਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, formless।
ਅਥਾਪੇ- ਥਾਪਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, cannot be established।

ਤਰਕ (ਜੁਗਤੰ) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਦੇਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਥਾਪਿਆ ਨਹੀਂ
ਜਾਂਦਾ।

Without shrewdness and imperishable; Since the beginning, You are formless and
cannot be established.

Note: Shrewdness (ਅਜੁਗਤੰ). Almighty is without shrewdness so neither can He be
attained by using the same. So in order to merge into Him, one has to abandon
his/her intellect and utilize the Guru's way (Gurmat). Self-intelligence or the ability
to reason will have to be shunned, as it is only capable of increasing our own ego
and doubts. Having faith¹³⁰ resolves the issue. Sri Guru Nanak Dev Ji mentions;

¹³⁰ Trust is complete trust or confidence in someone or something. (Ref: Oxford dictionary)

ਸੁਰਤਿ ਮਤਿ ; ਨਾਹੀ ਚਤੁਰਾਈ ॥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭ ; ਲਾਵਹੁ ਪਾਈ ॥੪॥

(੭੫੦-੧੬, ਸੂਰੀ, ਮ: ੧)

I have no understanding, intellect or cleverness. Have Mercy upon me, God, and attach me to Your Feet. //4//

ਬਿਭੁਗਤੰ ਅਛੈ ; ਆਦਿ ਅਛੈ ਸਰੂਪੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਭੁਗਤੰ- ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਭੋਗ ਰਿਹਾ, the consumer। ਅਛੈ- ਨਾਸ ਰਹਿਤ, indestructible। ਸਰੂਪੇ- ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ, form।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ।

You are the only consumer; Since the inception You are Imperishable and your form is indestructible. Note: On the context of Almighty being the only consumer, He is both the producer and consumer. In reality the whole chain cycle of various system (ecological, biological, economical, etc.) is only Him. As Sri Guru Nanak Dev Ji mentions;

ਆਪੇ ਕਰਤਾ ; ਆਪੇ ਭੁਗਤਾ ॥ ਆਪੇ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ; ਆਪੇ ਮੁਕਤਾ ॥

He Himself is the Creator, and He Himself is the Enjoyer. He Himself is satisfied, and He Himself is liberated.

ਆਪੇ ਮੁਕਤਿ ਦਾਨੁ , ਮੁਕਤੀ ਸਰੁ ; ਮਮਤਾ ਮੋਹੁ ਚੁਕਾਇਦਾ ॥੧੪॥

(੧੦੩੫-੬, ਮਾਰੂ, ਮ: ੧)

Almighty of liberation Himself grants liberation; He eradicates possessiveness and attachment. //14//

ਨਮੋ ਏਕ ਰੂਪੇ ; ਨਮੋ ਏਕ ਰੂਪੇ ॥੧੩॥੧੦੩॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਮੋ- ਨਮਸਕਾਰ, salutation। ਏਕ- ਇਕ, One (Almighty)। ਰੂਪੇ- ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਨੂੰ, form।

ਇਕ ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ, ਇਕਾਂਗ ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।

Salutation to the single form (Almighty): Always salutation to the Solitary One. Meaning, the single form referred here is to Almighty as he is the only one with a form in singularity. In Brahmian (enlightenment), all is perceived to be His form and Sri Guru Arjan Dev Ji mentions regarding this state;

ਏਕ ਰੂਪ ; ਸਗਲੋ ਪਾਸਾਰਾ ॥ ਆਪੇ ਬਨਜੁ ; ਆਪਿ ਬਿਉਹਾਰਾ ॥੧॥

(੮੦੩-੧੧, ਬਿਲਾਵਲੁ, ਮ: ੫)

The entire Universe is the form of the One Almighty. He Himself is the trade, and He Himself is the trader. //1//

ਨ ਨੇਹੰ ਨ ਗੇਹੰ ; ਨ ਸੋਕੰ ਨ ਸਾਕੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨੇਹੰ- ਪਿਆਰ, love, endearment। ਗੇਹੰ- ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ, ਘਰ ਬਾਰ ਵਾਲਾ, familyhood। ਸੋਕੰ-ਗਮੀ, sorrow। ਸਾਕੰ-ਸਕੇ ਸਬੰਧੀ, relatives।

ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਨੇਹ ਹੈ, ਨਾ ਗੇਹੀ (ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ) ਹੈ, ਨਾ ਸੋਕ ਹੈ, ਨਾ ਸਾਕ ਹੈ।

You do not have love for any particular person, no family life, no sorrows and no relatives.

ਪਰੇਅੰ ਪਵਿਤ੍ਰੰ ; ਪੁਨੀਤੰ ਅਤਾਕੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਰੇਅੰ- ਪਰੇ, away, apart। ਪਵਿਤ੍ਰੰ- ਪਵਿਤਰ, pure। ਪੁਨੀਤੰ^{੧੩੧}- ਤਿਨ ਬਾਰ ਪਵਿਤਰ, purest। ਅਤਾਕੰ-ਅਜਾਦ, ਸੁਤੰਤਰ, independent, unsupported।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ, ਪਵਿਤਰ ਤੋਂ ਪਵਿਤਰ ਹੈ, (ਅਤਾਕੰ =ਅਤਕ) ਅਜਾਦ (ਸੁਤੰਤਰ) ਹੈ।

You are away from everyone, purest of the pure and independent.

Note: Apart (ਪਰੇਅੰ). Here, Guru Ji has mentioned that Almighty is away from everyone (ਪਰੇਅੰ) which means that a person who is engrossed in Haumai (I-ness). Haumai is considering ones identity as their 'self' or the sense of their own perceived self. In another words it is the sense of their own worth. There is a thin line difference between Haumai and Ahankar (ego). The latter is a perception of considering oneself to be better than the other. It is a thinking process / act to show the other to be of a lesser value. Bhagat Ravidas Ji beautifully narrates and explains the concept of ਪਰੇਅੰ;

ਜਬ ਹਮ ਹੋਤੇ , ਤਬ ਤੂ ਨਾਹੀ ; ਅਬ ਤੂਹੀ, ਮੈ ਨਾਹੀ ॥

When there is I (Haumai), then You (Almighty) are not with me. Now that You are with me, there is no me (Haumai).

ਅਨਲ ਅਗਮ ਜੈਸੇ , ਲਹਰਿ ਮਇ ਓਦਧਿ ; ਜਲ ਕੇਵਲ ਜਲ ਮਾਂਹੀ ॥੧॥

(੬੫੭-੧੭, ਸੋਰਠਿ, ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ)

The wind may rise up huge waves in the vast ocean, but in reality the wave is made from water with the support of wind, once the wind stops the wave falls in water forming water again. In similar manner Almighty is the ocean and its creations are the waves created by Maya which seems to be different but in reality it was, is and it will always be Almighty. ||1||

¹³¹ Sri Guru Arjan Dev Ji says in Sukhmani Sahib that a count of the Pavither (ਪਵਿਤ੍ਰੰ) is equivalent to Puneet;

ਪਵਿਤ੍ਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ; ਪਵਿਤ੍ਰ ਪੁਨੀਤ ॥

(੨੭੯-੧੨, ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ, ਮਃ ੫)

Guru Ji says that the ones who hears the Guru Hymns (Gurbani) their mind, speech and body are pure and purifies others as well, (Three Pavither is called Puneet)

Amir Khusro was 14th century mystic, Sufi musician, poet and scholar from India. He has written in his poetry;

من تو شدم تو من شدى من تن شدم تو جاں شدى
تاكس نگويد بعد ازيں من ديگرم تو ديگرى

Mun tu shudam tu mun shudi, Mun tun shudam tu jaan shudi.
Taakas na goyad baad azeen, Mun deegaram tu deegari.

*I have become you, and you me, I am the body, you soul;
So that no one can say hereafter, That you are are someone, and me someone else.*

ਮੇਰਾ ਤੇਰਾ ; ਤੂਧੁ ਆਪੇ ਕੀਆ ॥ ਸਭਿ ਤੇਰੇ ਜੰਤ ; ਤੇਰੇ ਸਭਿ ਜੀਆ ॥

(੧੦੬੨-੧੫, ਮਾਰੂ, ਮਃ ੩)

You Yourself created the sense of 'mine' and 'yours.' All creatures are Yours; You created all beings.

ਨ ਜਾਤੰ ਨ ਪਾਤੰ ; ਨ ਮਿਤ੍ਰੰ ਨ ਮੰਤ੍ਰੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਾਤੰ- ਜਾਤ, caste। ਪਾਤੰ- ਕੌਮ, race। ਮਿਤ੍ਰੰ- ਮਿੱਤਰ, ਦੋਸਤ, friend। ਮੰਤ੍ਰੇ-ਮੰਤ੍ਰੀ, ਵਜ਼ੀਰ, minister।

ਨਾ ਜਾਤ ਹੈ, ਨਾ ਕੌਮ ਹੈ, ਨਾ ਮਿਤ੍ਰ ਹੈ, ਨਾ ਮੰਤ੍ਰੀ (ਵਜ਼ੀਰ) ਹੈ।

You have no caste, race, friends or ministers (to act on His behalf or to enforce His message. Almighty is all capable).

ਨਮੋ ਏਕ ਤੰਤ੍ਰੇ ; ਨਮੋ ਏਕ ਤੰਤ੍ਰੇ ॥੧੪॥੧੦੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਮੋ- ਨਮਸਕਾਰ, salutations। ਤੰਤ੍ਰੇ- ਅਨੰਦ, bliss।

ਇਕ (ਤੰਤ੍ਰ) ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ। ਇਕੋ (ਤੰਤ੍ਰ) ਕਾਰਣ ਰੂਪ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।

Salutation to the single blissful form (Almighty): Always salutation to the One Blissful Form.

ਨ ਧਰਮੰ ਨ ਭਰਮੰ ; ਨ ਸਰਮੰ ਨ ਸਾਕੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭਰਮੰ- ਭੁਲੇਖਾ, confusion, doubt। ਸਰਮੰ- ਸ਼ਰਮ, shyness। ਸਾਕੇ- ਸਬੰਧੀ, relatives।

ਨਾ ਧਰਮ ਹੈ, ਨਾ ਭਰਮ ਹੈ, ਨਾ ਸ਼ਰਮ ਹੈ, ਨਾ (ਸਾਕੇ) ਸਬੰਧ ਹੈ।

He has no religion, no doubts, no shyness and no relatives (e.g. son);

ਨ ਬਰਮੰ ਨ ਚਰਮੰ ; ਨ ਕਰਮੰ ਨ ਬਾਕੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਰਮੰ- ਸੰਜੋਯ, body armour। ਚਰਮੰ- ਢਾਲ, leather shield। ਕਰਮੰ- ਕਦਮ, feet। ਬਾਕੇ- ਬਾਣੀ, speech।

ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ (ਬਰਮੰ) ਸੰਜੋਯ ਹੈ, ਨਾ (ਉਸ ਕੋਲ) (ਚਰਮੰ) ਢਾਲ ਹੈ, ਨਾ (ਕਰਮੰ) ਕਦਮ ਹਨ, ਨਾ (ਬਾਕੇ) ਬਾਣੀ ਹੈ।

You wear no body armour (e.g. chainmail, cuirass) or shield (e.g. dhal); You do not have deeds (Karam) and speech;

ਨ ਸੱਤ੍ਰੰ ਨ ਮਿਤ੍ਰੰ ; ਨ ਪੁੱਤ੍ਰੰ ਸਰੂਪੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੱਤ੍ਰੰ- ਦੁਸ਼ਮਨ, foe। ਮਿਤ੍ਰੰ- ਦੋਸਤ, friend। ਪੁੱਤ੍ਰੰ- ਪੁੱਤਰ, son।

ਨਾ ਸਤ੍ਰੰ ਹੈ, ਮਿਤ੍ਰੰ ਹੈ, ਨਾ ਪੁੱਤ੍ਰੰ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ।

You have neither foe, nor friend, nor a son; This is how His form is.

ਨਮੋ ਆਦਿ ਰੂਪੇ ; ਨਮੋ ਆਦਿ ਰੂਪੇ ॥੧੫॥੧੦੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਆਦਿ ਰੂਪੇ- ਰੂਪਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਮੁੱਢ, the genesis of all forms।

ਸਭਨਾ ਦੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਮੁੱਢ ਨੂੰ, ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ, ਰੂਪਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।

Salutation to the primal form (Almighty): Always salutation to the beginning of all forms;

ਕਹੂੰ ਕੰਜ ਕੇ ਮੰਜ ਕੇ ; ਭਰਮ ਭੂਲੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਹੂੰ- ਕਿਤੇ, sometimes। ਕੰਜ- ਕਮਲ, lotus। ਮੰਜ- ਸੁਗੰਧੀ, fragrance। ਭਰਮ- ਭ੍ਰਮਰ, ਭੌਰਾ, bee।

ਕਿਤੇ ਕਮਲ ਦੇ ਵਿਚ (ਮੰਜ) ਸੁਗੰਧੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਸੁਗੰਧੀ ਉੱਤੇ ਭਰਮ=(ਭ੍ਰਮਰ) ਭੌਰਾ ਹੋ ਕੇ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

Sometimes, You are the fragrance of a lotus flower and sometimes the bee which is enjoying its fragrance;

2nd Meaning: Sometimes, You are the cause (fragrance of lotus) and sometime the effect (bee) which is attracted to the fragrance.

ਕਹੂੰ ਰੰਕ ਕੇ ਰਾਜ ਕੇ ; ਧਰਮ ਅਲੂਲੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰੰਕ- ਕੰਗਾਲ, pauper। ਰਾਜ- ਰਾਜਾ, king, wealthy। ਅਲੂਲੇ- ਸਥਿਰ, steady।

ਕਿਤੇ ਰੰਕ ਦੇ (ਧਰਮ) ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ (ਅਲੂਲੇ) ਸਥਿਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਧਰਮ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸਥਿਰ ਹੈ।

Sometimes, You are the pauper with unwavering nature and sometimes the King who is steadfast in his duty (of politics);

2nd Meaning: Sometimes, You have the nature of a poor and sometimes of a King.

Guru Ji in His Sarabloh Granth mentions;

ਰਾਮ ਰਮਤ ਸਭ ਘਟ ਬਿਖੈ ਸਭ ਮਹਿ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ॥

ਰਾਵ ਰੰਕ ਰਯੱਤ ਤੁਹੀਂ ਰਾਵਤ ਰਾਜ ਕਰੀਮ ॥੯੨॥

The benoalent Almighty pervades in every atom and He is within all. He is within the King, pauper and general citizens. Ultimately, You are the who is rulling compassionately.

(Sarbloh Granth, Part 1, Page 19)

ਕਹੂੰ ਦੇਸ ਕੇ ਭੇਸ ਕੇ ; ਧਰਮ ਧਾਮੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਧਾਮੇ- ਟਿਕਾਣਾ, house।

ਕਿਤੇ ਦੇਸ ਦੇ ਭੇਸ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਹੈ (ਧਾਮੇ), ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਘਰ ਹੈ।

Sometimes You are the abode of nation's guises and sometimes you are the house of faith;

2nd Meaning: Sometimes, You adorn the garb of a householder and sometimes of a Vairaagi- recluse who makes his believe a house (*Dharam Dhamey*) and wanders.

ਕਹੂੰ ਰਾਜ ਕੇ ਸਾਜ ਕੇ ; ਬਾਜ ਤਾਮੇ ॥੧੬॥੧੦੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਾਜ- ਸੰਗੀਤਕ ਸਾਜ, musical instruments। ਤਾਮੇ- ਤਾਮਾ, ਭੋਜਨ, food।

ਕਿਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਜ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਜ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਤਾਮਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ।

Sometimes the royal musical instruments are being made and sometimes food is being prepared.

2nd Meaning: Sometimes, You are in the arts of music and sometimes of culinary.

ਕਹੂੰ ਅਛ ਕੇ ਪਛ ਕੇ ; ਸਿੱਧ ਸਾਧੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਹੂੰ- ਕਿਤੇ, sometimes। ਅਛ- ਅੱਖਰਾਂ, alphabets। ਪਛ- ਪ੍ਰਸਨ ਕਰਨ ਯੋਗ, ਪਦਾਂ, metrical foot। ਸਿੱਧ- ਸਿੱਧ ਰੂਪ, mastered। ਸਾਧੇ- ਸਾਧਨਾ, efforts taken to achieve a goal¹³²।

ਕਿਤੇ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ (ਪੱਛਰ) ਪ੍ਰਛ^{੧੩੩} (ਪ੍ਰਤਯਯ) ਹੈਂ, ਕਿਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤਯਯਾਂ ਦੇ ਸਿੱਧ ਰੂਪ ਹੋ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ (ਸਾਧੇ) ਸਾਧਨਾ ਰੂਪ ਹੋ।

ਭਾਵ ਵਯਾਕਰਣ ਸਬੰਧੀ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੂਪ ਸਾਧਨਾ ਵੀ ਤੁਸੀ ਹੋ।

You are the form of all the grammatical related alphabets and the poetic form of its mastering.

2nd Meaning: Sometimes You are the alphabets and its metrical foot which are memorised by the scholars.

3rd Meaning: Sometimes, You have mastered the alphabets and sometimes you have mastered the metrical footing meaning sometime You are seen as a person who has memorised certain texts (Vedas, etc.) and sometime a master of music who understands the poetic structures.

ਕਹੂੰ ਸਿੱਧ ਕੇ ਬੁੱਧ ਕੇ ; ਬ੍ਰਿਧ ਲਾਧੇ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਿੱਧ- ਸਿਧੀ, miraculous powers। ਬ੍ਰਿਧ- ਅਧਿਕ, aplenty। ਲਾਧੇ- ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ, attained।

ਕਿਤੇ ਸਿੱਧੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਸਿੱਧੀ ਨੂੰ (ਲਾਧੇ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਿੱਧ ਪੁਰਸ਼ ਹੋ। ਕਿਤੇ ਬੁੱਧ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਬ੍ਰਿਧ ਬੁਧੀਮਾਨ ਹੋ।

Sometimes You are miraculous powers and sometimes the person who has mastered them. Sometimes You are intellect and sometimes the wise one with intellect;

2nd Meaning: Sometimes, You have attained profuse miraculous powers and sometimes abundant of intelligence meaning Almighty is in both the supernatural and natural.

¹³² *Sādhana* is a discipline undertaken in the pursuit of a goal. *Abhyāsa* is repeated practice performed with observation and reflection. *Kriyā*, or action, also implies perfect execution with study and investigation. (Ref: Yoga Sutras of Patanjali by B.K.S. Iyengar)

¹³³ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਗਿਆਨੀ ਇਸ 'ਅੱਛਰ -ਪੱਛਰ ਦਾ ਅਰਥ 'ਅੱਤਰ ਪੱਤਰ' ਇਥੇ ਉਥੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸੁਹਾਣਾ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ 'ਅੱਛਰ' ਇਸ ਲੋਕ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਤੇ ਪੱਛਰ ਪਰਲੋਕ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਅਰਥ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕਹੂੰ ਅੰਗ ਕੇ ਰੰਗ ਕੇ ; ਸੰਗਿ ਦੇਖੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅੰਗ- ਇਸਤਰੀ, woman। ਰੰਗ- ਇਸ਼ਕ ਕਾ ਰੰਗ, colour (of love)। ਸੰਗ- ਨਾਲ, company।

ਕਿਤੇ (ਅੰਗ) ਇਸਤਰੀ ਦੇ (ਰੰਗ) ਇਸ਼ਕ ਨਾਲ ਦਿਸਦੇ ਹੋ।

Sometimes You are seen in a woman's love and

ਕਹੂੰ ਜੰਗ ਕੇ ਰੰਗ ਕੇ ; ਰੰਗ ਪੇਖੇ ॥੧੭॥੧੦੭॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜੰਗ- ਜੁੱਧ, war। ਪੇਖੇ- ਦਿਸਦੇ ਹਨ, seen।

ਕਿਤੇ ਜੰਗ ਦੇ ਰੰਗ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਰੰਗ ਮੌਜ ਵਿਚ ਦਿੱਸਦੇ ਹੋ।

sometimes You are seen indulging in the battlefield with enthusiasm; Meaning, sometimes He is seen engrossed in love and sometimes in war.

Note that both of the above stanzas are related.

ਕਹੂੰ ਧਰਮ ਕੇ ਕਰਮ ਕੇ ; ਹਰਮ ਜਾਨੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਹਰਮ- ਮੰਦਰ, house।

ਕਿਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਕਰਮ ਦੇ (ਹਰਮ) ਮੰਦਰ (ਆਸਰਾ) ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ।

Sometimes You are seen as the support of the deeds of faith,

2nd Meaning: Sometimes, You are the house (embodiment) of faith and sometimes of deeds. Meaning, Guru Ji mentions the two (2) schools of thought, one is of Bhagti (faith) and the other of Karam-Kaand (ritualistics).

Note: In Sikhi, Bhai Gurdas Ji has defined the core deeds of faith which are;

ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਭਉ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ; ਨਾਮੁ ਦਾਨੁ ਇਸਨਾਨੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ॥
ਜਿਉ ਜਲ ਅੰਦਰਿ ਕਮਲ ਹੈ ; ਮਾਇਆ ਵਿਚਿ ਉਦਾਸੁ ਰਹਾਇਆ॥
ਆਪੁ ਗਵਾਇ ਨ ਆਪੁ ਗਣਾਇਆ ॥੧੩॥

The path of a Gurmukh (faithful Sikh) has been described clearly in which the role has been explained. 1st – To be one with the Guru's speech (Shabad); 2nd – To have control of the 5 vices; 3rd – Love; 4th – Devotion; 5th – Almighty's name; 6th – Donations; 7th – body and mind's cleanliness; 8th – renunciation. These are the deeds of a Gurmukh. He (Gurmukh) stays in this world just like a lotus flower which is always above the water (world). Meaning while staying in this world, running daily chores and duties he/she is not entrapped in the nets of Maya.

(Bhai Gurdas Ji Vaar 5, Pauri 13)

ਕਹੂੰ ਧਰਮ ਕੇ ਕਰਮ ਕੇ ; ਭਰਮ ਮਾਨੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਰਮ- ਕੰਮ, task। ਭਰਮ- ਭੁਲੇਖਾ, delusion, doubt।

ਕਿਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਕਰਮ ਨੂੰ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਮੰਨਦੇ ਹੋ।

Sometimes You are seen to consider the deeds of faith as a delusion,

2nd Meaning: Sometimes, You doubt the path of faith (Dharam) and sometimes of deeds (Karam-Kaand). Meaning, Guru Ji mentions the two (2) types of individuals though being part of the schools of thought they question it.

ਕਹੂੰ ਚਾਰ ਚੇਸਟਾ ; ਕਹੂੰ ਚਿਤ੍ਰ ਰੂਪੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚੇਸਟਾ- ਯਤਨ, attempt, try। ਚਿਤ੍ਰ- ਤਸਵੀਰ, portrait।

ਕਿਤੇ ਸੁੰਦਰ ਚੇਸਟਾ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ (ਚਿਤ੍ਰ) ਤਸਵੀਰ ਰੂਪ ਹੋ। ਜਿਵੇਂ ਮੂਰਤੀ ਚੇਸਟਾ ਨਹੀ ਕਰਦੀ ਇਵੇਂ ਚੇਸਟਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ।

Sometimes you make decent attempts and sometimes You are alike a painting (meaning, a painting does not make an effort by itself).

2nd Meaning: Sometimes you are seen to be taking efforts in expression and sometimes You beautifully express yourself like a painting.

ਕਹੂੰ ਪਰਮ ਪ੍ਰਗਿਆ ; ਕਹੂੰ ਸਰਬ ਭੂਪੰ ॥੧੮॥੧੦੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਰਮ- ਉਤਮ, supreme। ਪ੍ਰਗਿਆ- ਸੂਖਮ ਬੁਧ, fine intellect। ਸਰਬ- ਸਾਰੇ, all। ਭੂਪੰ- ਰਾਜੇ, king।

ਕਿਤੇ ਪਰਮ (ਪ੍ਰਗਿਆ) ਸੂਖਮ ਬੁਧ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਅਤੇ ਸਭਨਾ ਦੇ ਰਾਜੇ ਹੋ।

Sometimes you possess fine intellect and sometimes the greatest sovereign. (Almighty is in both, the scholars and also the political leaders)

ਕਹੂੰ ਨੇਹ ਗ੍ਰੇਹੰ ; ਕਹੂੰ ਦੇਹ ਦੋਖੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨੇਹ- ਪਿਆਰ, ਪ੍ਰੇਮ, love। ਗ੍ਰੇਹੰ- ਗ੍ਰਹਿਣ, accept, adorn। ਦੇਹ- ਸਰੀਰ, body। ਦੋਖੰ- ਰੋਗ, ਦੁੱਖ, disease।

ਕਿਤੇ (ਨੇਹ ਗ੍ਰੇਹੰ) ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਦੇਹ ਵਿਚ ਰੋਗ ਹੋ।

Sometimes you adorn love and sometimes You are the disease in the body. Meaning, Sometimes, You are seen as someone who is cultivating love and sometimes as someone who grows anxiety, depression within themselves;

ਕਹੂੰ ਅਉਖਦੀ ; ਰੋਗ ਕੇ ਸੋਕ ਸੋਖੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਉਖਦੀ- ਦਵਾਈ, medicine। ਸੋਕ- ਚਿੰਤਾ, worries, anxiety। ਸੋਖੰ- ਸੁਕਾਉਂਦੇ ਹਨ, cure।

ਕਿਤੇ ਦਵਾਈ ਹੋ ਕੇ ਰੋਗ ਦੀ (ਸੋਕ) ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਕਾਉਂਦੇ ਹੋ।

Sometimes You in the form of medicines to cure physical and mental diseases;

ਕਹੂੰ ਦੇਵ ਬਿਦਿਆ ; ਕਹੂੰ ਦੈਤ ਬਾਨੀ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੇਵ- ਦੇਵਤੇ, deities। ਬਿਦਿਆ- ਵਿਦਿਆ, knowledge। ਬਾਨੀ- ਬੋਲੀ, language।

ਕਿਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਦੈਤਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਹੋ।

Sometimes You are the source of knowledge for the deities and sometimes the language of the demons;

ਕਹੂੰ ਜੱਛ ਗੰਧਰਬ ; ਕਿੰਨਰ ਕਹਾਨੀ ॥੧੯॥੧੦੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਹਾਨੀ- ਵਾਰਤਾ, story, narrative।

ਕਿਤੇ ਜੱਛ, ਗੰਧਰਬ ਤੇ ਕਿੰਨਰ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਹੋ।

Sometimes You are in stories of Yaksha/Jachchh (a sect of deities), Gandharv (singers in heaven) and Kinnar (dancers/musician in the court of Kuber and heaven).

ਕਹੂੰ ਰਾਜਸੀ ਸਾਤਕੀ ; ਤਾਮਸੀ ਹੋ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:-ਰਾਜਸੀ- ਰਜੋ ਗੁਣ ਵਾਲੇ, the quality of passion। ਸਾਤਕੀ- ਸਤੋ ਗੁਣ ਵਾਲੇ, the quality of goodness। ਤਾਮਸੀ- ਤਮੋ ਗੁਣ ਵਾਲੇ, the quality of ignorance।

ਕਿਤੇ ਰਜੋ ਗੁਣ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਸਤੋ ਗੁਣ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਤਮੋ ਗੁਣ ਵਾਲੇ ਹੋ।

Sometimes You possess the nature of goodness, sometimes of passion and sometimes of ignorance;

Note: Qualities of Maya. All of the three natures mentioned above are of Maya and the three qualities (*gunas*) corresponding to creation, sustenance, and destruction are:

1. *Sato* (goodness) – pure, elevating, enlightening (calmness)
2. *Rajo* (passion) – motivates us to create, acquire and enjoy
3. *Tamo* (ignorance) – dirty, degrading, deluding, and destructive (the triad of heedlessness (*parmad*), Laziness (*aalas*), Sleep (*nindra*))

The 3 qualities of Maya as mentioned above can be found abundantly in Sri Guru Granth Sahib. The following is a hymn by Guru Arjan Dev Ji explaining the relationship between the three natures and Almighty;

ਤੀਨਿ ਗੁਣਾ ; ਇਕ ਸਕਤਿ ਉਪਾਇਆ ॥ ਮਹਾ ਮਾਇਆ ; ਤਾ ਕੀ ਹੈ ਛਾਇਆ ॥

(੮੬੮-੧੮, ਗੋਂਡ, ਮਃ ੫)

From the three qualities (Rajo, Sato & Tamo), the one mechanism of Maya was produced. The great Maya is only His shadow.

ਕਹੂੰ ਜੋਗ ਬਿਦਿਆ ਧਰੇ ; ਤਾਪਸੀ ਹੋ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਦਿਆ- ਵਿਦਿਆਧਾਰੀ, student। ਤਾਪਸੀ- ਤਪੱਸਵੀ, ascetic।

ਕਿਤੇ ਜੋਗ ਵਿਦਯਾਧਾਰੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ (ਤਾਪਸੀ) ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ।

Sometimes You are a student of Yoga and sometimes an ascetic;

ਕਹੂੰ ਰੋਗ ਰਹਤਾ ; ਕਹੂੰ ਜੋਗ ਜੁਗਤੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਹਤਾ- ਬਗੈਰ, sans, without।

ਕਿਤੇ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਜੋਗ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹੋ।

Sometimes You are beyond maladies and sometimes are immersed in Yoga;

ਕਹੂੰ ਭੂਮ ਕੀ ਭੁਗਤ ਮੈ ; ਭ੍ਰਮ ਭੁਗਤੰ ॥੨੦॥੧੧੦॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਮ-ਧਰਤੀ, earth। ਭੁਗਤ-ਖਾਣ ਯੋਗ, edible। ਭੁਗਤੰ- ਖਾ ਰਹੇ, consuming।

ਕਿਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ (ਭੁਗਤ) ਖਾਣ ਯੋਗ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ (ਭੁਗਤੰ) ਖਾ ਰਹੇ ਹੋ, ਅਤੇ ਕਿਤੇ (ਭੁਗਤਾਂ ਚੋਂ) ਭਰਮ ਭੁਲੇ ਹੋਏ ਹੋ।

Sometimes You are consuming the edibles of this earth and sometimes You are in delusion.

ਕਹੂੰ ਦੇਵਕੰਨਿਆ ; ਕਹੂੰ ਦਾਨਵੀ ਹੋ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੇਵਕੰਨਿਆ- ਦੇਵ ਪੁਤਰੀ, princess, daughter of a deity। ਦਾਨਵੀ- ਦੈਤ ਪੁੱਤਰੀ, witch, daughter of a demon।

ਕਿਤੇ ਦੇਵ ਪੁੱਤਰੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਦੈਤ ਪੁੱਤਰੀ ਹੋ।

Sometimes You are a princess of heavens and sometimes a witch;

ਕਹੂੰ ਜੱਛ ਬਿਦਿਆ ਧਰੇ ; ਮਾਨਵੀ ਹੋ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜੱਛ- ਜੱਛ ਪੁਤਰੀ, daughter of the Jacchh। ਬਿਦਿਆ- ਵਿਦਿਆਧਾਰੀ, student।
ਮਾਨਵੀ- ਨਰ ਪੁੱਤਰੀ, daughter of a human।

ਕਿਤੇ ਜੱਛ ਪੁੱਤਰੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਵਿਦਿਆਧਾਰੀ ਹੋ, ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਨਰ ਪੁੱਤਰੀ ਹੋ।

Sometimes You are the Jacchh's¹³⁴ daughter, sometimes a student and sometimes in a human's daughter;

ਕਹੂੰ ਰਾਜਸੀ ਹੋ ; ਕਹੂੰ ਰਾਜ ਕੰਨਿਆ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਾਜਸੀ-(ਰਾਜੇਸ਼ੀ) ਪਟਰਾਣੀ, queen। ਕੰਨਿਆ-ਪੁੱਤਰੀ, daughter।

ਕਿਤੇ ਪਟਰਾਣੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਰਾਜ ਪੁੱਤਰੀ ਹੋ।

Sometimes You are a queen and sometimes a princess;

ਕਹੂੰ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕੀ ਪ੍ਰਿਸਟ ਕੀ ; ਰਿਸਟ ਪੰਨਿਆ ॥੨੧॥੧੧੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕੀ ਪ੍ਰਿਸਟ- ਰਚਨਾ ਦਾ ਥੱਲਾ, ਪਤਾਲ, underworld। ਰਿਸਟ-ਉਤਮ, supreme।
ਪੰਨਿਆ- ਪੰਨਗਪੁਤ੍ਰੀ।

ਕਿਤੇ (ਤੁਸੀਂ) ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਦੇ ਥੱਲੇ ਪਾਤਾਲ ਦੀ ਉਤਮ ਪੰਨਗ ਪੁੱਤਰੀ (ਪੰਨਿਆ-ਨਾਗ ਪੁਤਰੀ) ਹੋ।

Sometimes You are the perfect snake-daughter from the underworlds.

ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਬਿਦਿਆ ; ਕਹੂੰ ਬਿਓਮ ਬਾਨੀ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਓਮ- ਅਕਾਸ਼, sky।

ਕਿਤੇ ਦੇਵ ਵਿਦਿਆ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ ਹੈ।

Sometimes You are uttered through Vedic knowledge, and sometimes from the revelation from the skies. Meaning, Guru Ji mentions that religion prior to Sikhi has commenced either via texts of knowledge (Hinduism, etc.) or via revelation from the skies (Middle Eastern faiths).

2nd Meaning: At times you are revealed through vedic education and at times from revelations.

ਕਹੂੰ ਕੋਕ ਕੀ ; ਕਾਬ ਕਥੈ ਕਹਾਨੀ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਾਬ- ਕਵਿਤਾ, poetry। ਕਥੈ- ਕਥਨ ਕਰਨਾ, narrative।

ਕਿਤੇ ਕੋਕ ਕੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਕਾਬ ਦੀ ਕਥਾ ਹੈ।

Sometimes You are the story of Koka and sometimes the narrative of poesy.

¹³⁴ Jachchh or Yaksha - a sect of deities whose master is Kuber (the Almighty of riches and treasures). In accordance to Vishnu Puran their origins are believed to be from Brahma's hunger thoughts. The female counterpart of Yaksha is Yakshini. Their task is to caretake the hidden treasures.

ਕਹੂੰ ਅਦ੍ਰ ਸਾਰੰ ; ਕਹੂੰ ਭਦ੍ਰ ਰੂਪੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਦ੍ਰ ਸਾਰੰ-ਲੋਹਾ, iron। ਭਦ੍ਰ ਰੂਪੰ-ਸੋਨਾ, gold।

ਕਿਤੇ ਲੋਹਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਸੋਨਾ ਹੈ।

Sometimes You are iron and sometimes gold. Meaning, sometimes Almighty is the form of weapons and sometimes is the form of beauty in gold jewellery.

ਕਹੂੰ ਮੱਦ੍ਰਬਾਨੀ ; ਕਹੂੰ ਛਿੱਦ੍ਰ ਸਰੂਪੰ ॥੨੨॥੧੧੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮੱਦ੍ਰ ਬਾਨੀ- ਮੰਗਲ ਰੂਪ, auspicious form/speech। ਛਿੱਦ੍ਰ-ਕਲੰਕ, blemish।

ਕਿਤੇ ਮੰਗਲ ਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਕਲੰਕ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਅਰਥ: ਕਿਤੇ (ਤੁਸੀਂ) ਮੰਗਲਮਈ ਬੋਲ ਹੋ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਘਟੀਆ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹੋ।

ਨੋਟ:- ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ‘ਛਿੱਦ੍ਰ’ ਦੇ ਥਾਂ ਤੇ ‘ਛੱਦ੍ਰ’ ਪਾਠ ਹੈ।

Sometimes Your form is auspicious and sometimes of blemished form.

2nd Meaning: Sometimes You are the auspicious speech and sometimes the derogatory slur.

ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਬਿਦਿਆ ; ਕਹੂੰ ਕਾਬ ਰੂਪੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬੇਦਬਿਦਿਆ- ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ, the knowledge of Vedas। ਕਾਬ ਰੂਪੰ- ਕਾਵ ਰੂਪ,

ਕਾਵਯ, ਸਾਹਿਤਯ, form of poetry।

ਕਿਤੇ ਵੇਦ ਵਿਦਯਾ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਸਾਹਿਤਯ ਹੋ।

Sometimes You are seen as the Vedic knowledge, Sometimes form of poetry;

ਕਹੂੰ ਚੇਸਟਾ ਚਾਰ ; ਚਿਤ੍ਰੰ ਸਰੂਪੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚੇਸਟਾ- ਯਤਨ, ਉੱਦਮ ਹਰਕਤ, effort, endeavour। ਚਾਰਿ- ਕਰਨ ਵਾਲਾ, doer।

ਚਿਤ੍ਰੰ ਸਰੂਪ- ਤਸਵੀਰ ਰੂਪ, ਭਾਵ ਚੇਸਟਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤਾਵਸਥਾ, form of an art/painting meaning beyond effort।

ਕਿਤੇ ਚੇਸਟਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਚੇਸਟਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅਵਸਥਾ ਹੈ।

Sometimes, You are the doer making an effort (for a desire) and sometimes desireless (like a painting);

ਕਹੂੰ ਪਰਮ ਪੁਰਾਨਕੋ ; ਪਾਰ ਪਾਵੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਰਮ- ਪਵਿੱਤਰ, holy। ਪੁਰਾਨ- ਧਾਰਮਕ ਗ੍ਰੰਥ, religious literature।

ਕਿਤੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪੁਰਾਣਾ ਦੇ ਪਾਰ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪਾਂਦਾ ਹੈ।

Sometimes you achieve the principles stated in the holy religious literature;

2nd Meaning: At times you are the Master as described by all the authentic religious literature and at times you disclose them to the world.

ਕਹੂੰ ਬੈਠ ਕੁਰਾਨਕੇ ; ਗੀਤ ਗਾਵੈ ॥੨੩॥੧੧੩॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੁਰਾਨ- ਮੁਸਲਿਮ ਗ੍ਰੰਥ। ਗੀਤ- ਮਸਲੇ, topics for discussion।

ਕਿਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕੁਰਾਨ ਦੇ (ਗੀਤ) ਮਸਲੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ।

Sometimes You discuss on topics and questions from the Quran while seated.

2nd Meaning: At times You read the Quran quietly in concentration (Sunni) and at times You sing its verses aloud (Shia).

ਕਹੂੰ ਸੁਧ ਸੇਖੰ ; ਕਹੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਧਰਮੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੁਧ ਸੇਖੰ- ਪੱਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨ, true Sheikh (Muslim)। ਬ੍ਰਹਮ ਧਰਮੰ- ਵੇਦ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ, ਦਾਨ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਲੈਣਾ, ਯੱਗ ਕਰਨਾ ਕਰਾਉਣਾ-ਇਹ ਬ੍ਰਹਮਣ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ, ਇਸ ਧਰਮ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਹਮਣ ਹੈ, A true Brahmin whose duty is to either teach or learn the Vedas, to give and accept donations and to either conduct ablutions or instruct (thus 6 duties of Brahmin)।

ਕਿਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਬ੍ਰਹਮਣ ਹੋ।

Sometimes a True Sheikh (Muslim), and sometimes a Brahmin (doer of Brahmanic duties, Hindu).

2nd Meaning: At times You perform the duties of a faithful Sheikh Muslim and at times You discharge the role of a Brahmin in all religious rites.

ਕਹੂੰ ਬ੍ਰਿਧ ਅਵਸਥਾ ; ਕਹੂੰ ਬਾਲ ਕਰਮੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬ੍ਰਿਧ- ਬਜ਼ੁਰਗ, ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਵਾਲੇ, elderly। ਬਾਲ- ਬੱਚੇ, child। ਕਰਮੰ- ਕਰਮ, deeds।

ਕਿਤੇ ਬ੍ਰਿਧ ਉਮਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਬਾਲਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ।

Sometimes You are in the old age and sometimes in childlike deeds.

2nd Meaning: At times, You are wise in advisory role and at times You are carefree.

ਕਹੂੰ ਜੁਆਲ ਸਰੂਪੰ ; ਜਰਾ ਰਹਤ ਦੇਹੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜੁਆਲ- ਜੁਆਨ, youth। ਜਰਾ- ਬੁਢੇਪਾ, old age।

ਕਿਤੇ ਜਵਾਨ ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਤੇ ਬੁਢਾਪੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਦੇਹ ਵਾਲੇ ਹੋ।

Sometimes You are in the youthful form which is free from aging.

ਕਹੂੰ ਨੇਹ ਦੇਹੰ ; ਕਹੂੰ ਤਿਆਗ ਗ੍ਰੇਹੰ ॥੨੪॥੧੧੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨੇਹ- ਪਿਆਰ, affection। ਤਿਆਗ- ਛੱਡਣਾ, renunciation। ਗ੍ਰੇਹੰ- ਘਰ, house।
ਕਿਤੇ ਦੇਹ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ (ਗ੍ਰਹਿ) ਘਰ ਦੇ ਤਿਆਗ ਵਾਲੇ ਹੋ।

Sometimes You love/care for your body and sometimes You renounce your abode.

2nd Meaning: At times, You are attached to your family and at times you renounce your family.

ਕਹੂੰ ਜੋਗ ਭੋਗੰ ; ਕਹੂੰ ਰੋਗ ਰਾਗੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੋਗੰ- ਭੋਗਦੇ ਹਨ, relish। ਰਾਗੰ- ਪ੍ਰੀਤ, concentration।

ਕਿਤੇ ਜੋਗ ਨੂੰ ਭੋਗਦੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਰੋਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ, ਭਾਵ ਰੋਗ ਨੂੰ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹੋ।

Sometimes You relish Yoga and sometimes in love with malady;

2nd Meaning: At times, You enjoy the union with real-self (Atma) and at times, You are engrossed in worldly desires.

ਕਹੂੰ ਰੋਗ ਰਹਤਾ ; ਕਹੂੰ ਭੋਗ ਤਿਆਗੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰੋਗ ਰਹਤਾ- ਰੋਗ ਰਹਿਤ, ਅਰੋਗ, healthy। ਤਿਆਗੰ- ਤਿਆਗਣ ਵਾਲਾ, ਛੱਡਣ ਵਾਲਾ, renouncer।

ਕਿਤੇ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਭੋਗਾਂ ਦੇ ਤਿਆਗ ਵਾਲੇ ਹੋ।

Sometimes You are eradicating illnesses and sometimes renouncer of all enjoyments;

2nd Meaning: At times, You are a doctor curing diseases and sometimes a sage helping one to forsake pains (of disease).

ਕਹੂੰ ਰਾਜ ਸਾਜੰ ; ਕਹੂੰ ਰਾਜ ਰੀਤੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਾਜੰ- ਸਮਾਨ, possession। ਰੀਤੰ- ਮਰਯਾਦਾ, conduct।

ਕਿਤੇ ਰਾਜ ਦਾ ਸਮਾਨ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਰਾਜ ਦੀ (ਰੀਤੰ) ਮਰਯਾਦਾ ਹੋ।

Sometimes You are in the royal possession and sometimes the royal code of conduct;

2nd Meaning: At times, You are the grandeur of a Kingdom and at times, You are law enforcing upon the citizens.

ਕਹੂੰ ਪੂਰਣ ਪ੍ਰਗਿਆ ; ਕਹੂੰ ਪ੍ਰਮ ਪ੍ਰੀਤੰ ॥੨੫॥੧੧੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪੂਰਣ- ਪੂਰੇ, complete। ਪ੍ਰਗਿਆ- ਬੁੱਧੀ ਮਾਨ, intelligent, wise। ਪ੍ਰਮ- ਵੱਡੀ, great। ਪ੍ਰੀਤੰ- ਪਿਆਰ, affection।

ਕਿਤੇ ਪੂਰਨ ਬੁੱਧੀਵਾਨ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ।

Sometimes You are the wisest and sometimes the greatest lover.

2nd Meaning: At times, You are the scholar who describes the knowledge and at times, You are a Bhagat (devotee) who only loves and attains everything.

Note: Types of lovers. Sri Guru Gobind Singh Ji in Krishna Avtar has mentioned the 4 types of lovers as follows;

ਅਥ ਚਤੁਰ ਪੁਰਖ ਭੇਦ ਕਥਨੰ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥

Now begins the discussion regarding the markers of differences between the four types of persons.

ਨਰ ਏਕ ਅਕੀਨ ਹੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੈ , ਇਕ ਕੀਨ ਕਰੈ ; ਇਕ ਕੀਨ ਜੁ ਜਾਨੈ ॥

There is one type of person who would love all, he does not look at whether he is being loved reciprocally or not. With one viewpoint they look upon all, just like Bhai Ghaniya who loved all even if they were his enemy, these type of people are called 1) The Utmost Highest Person.

ਏਕ ਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕੇ ਭੇਦ ਜਨੈ , ਜੋਊ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰੈ ; ਅਰ ਕੈ ਤਿਹ ਮਾਨੈ ॥

There is another type of person who only loves those who reciprocate their love, and no one else. These type of people are called, 2) The Mediocre Person. There is another person who does not reciprocate love even when they acknowledge and understand they are being bestowed with love. This type of mindset is represented in the 3) Low Person.

ਸੋ ਨਰ ਮੂੜ ਬਿਖੈ ਕਹੀਯੈ ਜਗ ; ਜੋ ਨਰ ਰੰਚ ਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਛਾਨੈ ॥

There are other people who do not understand when they are being loved. Those who may be trying to love this type of person are mistakenly taken for an enemy. This type of mindset is represented in the 4th) Vile Person. That person who doesn't understand love even a tiny bit, that person the world calls a fool.

ਸੋ ਚਰਚਾ ਰਸ ਕੀ ਇਹ ਭਾਂਤ ; ਸੁ ਗੁਰਨੀਆਂ ਸੰਗ ਕਾਨ ਬਖਾਨੈ ॥੫੦੯॥

In this way, Krishna in the company of the Gopis, discusses love.

ਕਹੂੰ ਆਰਬੀ ; ਤੋਰਕੀ ; ਪਾਰਸੀ ਹੋ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਆਰਬੀ- ਅਰਬ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬੋਲੀ, Arabic। ਤੋਰਕੀ- ਤੁਰਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਬੋਲੀ, ਤੁਰਕੀ, Turkish language। ਪਾਰਸੀ- ਪਾਰਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬੋਲੀ, ਜਾਰਿਮੀ, Persian language (Farsi)।

ਕਿਤੇ ਅਰਬੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਤੁਰਕੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਫਾਰਸੀ ਹੋ।

Sometimes You speak in Arabic, sometimes Turkish and sometimes in Persian languages;

ਕਹੂੰ ਪਹਲਵੀ ; ਪਸਤਵੀ ਸਹੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਹੋ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਹਿਲਵੀ- ਈਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬੋਲੀ, ਇਹ ਵੀ ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਭੇਦ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਸ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਹਨ- (ਫਾਰਸੀ, ਪਹਲਵੀ, ਦਰੀ, ਹਰਵੀ, ਜਾਂਬੁਲੀ, ਸਕਜ਼ੀ ਤੇ ਸਗਦੀ), Pahlavi Language¹³⁵, this is one of seven languages spoken in Iran¹³⁶ namely, Farsi, Pahlavi, Dari, Harvi, Jaanbuli, Sakzi and Sagdi । ਪਸ਼ਤਵੀ- ਪਸ਼ਤੋ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਬੋਲੀ, Pushto, official language of Afghanistan । ਸਹੰਸਕ੍ਰਿਤੀ- ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ, Sanskrit । ਕਿਤੇ ਪਹਿਲਵੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਪਸ਼ਤੋ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਹੋ ।

Sometimes You are pervading in Pahlavi, Pushto and Sanskrit languages;

ਕਹੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਾਖਿਆ ; ਕਹੂੰ ਦੇਵਬਾਨੀ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੇਸ਼ ਭਾਖਿਆ-ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬੋਲੀ, ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ, ਸਿੰਧ ਦੀ ਸਿੰਧੀ ਆਦਿਕ, national language । ਦੇਵ ਬਾਨੀ-ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, Sanskrit (it is known as the language of deities thus its name *Dev Bani*) ।

ਕਿਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਹੋ ।

Sometimes You are in the national language of a region and sometimes in the language of deities;

ਕਹੂੰ ਰਾਜ ਬਿਦਿਆ ; ਕਹੂੰ ਰਾਜਧਾਨੀ ॥੨੬॥੧੧੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਾਜ ਬਿਦਿਆ- ਜਿਸ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੀ ਬੋਲੀ, ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਰਾਜ ਵਿਦਿਆ ਹੈ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਦਿਆ, official language or education । ਰਾਜਧਾਨੀ- ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਜਿਥੇ ਰਾਜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਖਤਗਾਹ, royal city, ਦਾਰੁਲ, ਸਲਤਨਤ, ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹੁਕਮਰਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹੈ, capital । ਕਿਤੇ ਰਾਜ ਵਿਦਿਆ ਹੋ, ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੋ ।

Sometimes you are the official language and sometimes the capital itself.

Note: National & Official Language. There is a slight difference between the ਦੇਸ਼ ਭਾਖਿਆ (National Language) and ਰਾਜ ਬਿਦਿਆ (Official Language) even if both are referring to spoken language. An official language is a language that is used for official/formal purposes in a country. Government documents, legal proceedings, police reports, business contracts, that sort of thing. However a national language is a language that is symbolic of that country, usually for historical, cultural, and ethnic reasons. For an example, in Pakistani Punjab, Punjabi is a national language but it

¹³⁵ Pahlavi is an extinct member of Iranian language group. It was widely used after the fall of Achaemenian Dynasty in 330 BC and until the advent of Islam in the 7th century. The language was promulgated through the text of Manichaeism, a faith propagated by Prophet Mani in the 3rd century. This was also the official language of Zoroastrianism after Sasanian dynasty adopted Zoroastrianism. The Zoroastrians who migrated in the 10th century to India still used Pahlavi in their religious literature. (Ref: Britannica Encyclopaedia)

¹³⁶ Ethnologue estimates that there are 86 Iranian languages.

isn't an official language as it is Urdu. Another example is during Sikh Raj under Maharaja Ranjit Singh where the official language was Persian and national language Punjabi.

ਕਹੂੰ ਮੰਤ੍ਰ ਬਿਦਿਆ ; ਕਹੂੰ ਤੰਤ੍ਰ ਸਾਰੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਦਿਆ-ਵਿਦਿਆ, knowledge। ਸਾਰੰ-ਸ਼ਾਸਤਰ, Shastras।

ਕਿਤੇ ਮੰਤਰ ਵਿਦਯਾ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਤੰਤ੍ਰ ਸ਼ਾਸਤਰ ਹੋ।

Sometimes You are the knowledge of incantation and sometimes the essence of Tantra and Sastras;

ਕਹੂੰ ਜੰਤ੍ਰ ਰੀਤੰ ; ਕਹੂੰ ਸਸਤ੍ਰ ਧਾਰੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜੰਤ੍ਰ- ਜੰਤ੍ਰ, instrument, Geometrical shape, symbols, design, statues।

ਰੀਤੰ- ਰੀਤ, practice, method। ਧਾਰੰ- ਅਧਾਰ, based।

ਕਿਤੇ ਜੰਤਰਾਂ ਦੀ ਰੀਤੀ ਦੱਸਣ ਵਾਲੀ ਵਿਦਿਆ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਅਧਾਰ ਹੋ।

Sometimes You are the technical knowledge of methods of utilizing machines/instruments and sometimes possessor of administrative knowledge;

ਕਹੂੰ ਹੋਮ ਪੂਜਾ ; ਕਹੂੰ ਦੇਵ ਅਰਚਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਹੋਮ- ਹਵਨ, hom, ritual wherein offerings are made into a consecrated fire

। ਅਰਚਾ-ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ, to worship।

ਕਿਤੇ ਹੋਮ ਤੇ ਪੂਜਾ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਦੇਵ ਪੂਜਨ ਵਿਦਯਾ ਹੋ।

Sometimes You are knowledge of 'Homa' and sometimes teacher of deity-worship;

2nd Meaning: At times, You are the practitioner of Homa and at times you are the education of deity devotion.

ਕਹੂੰ ਪਿੰਗੁਲਾ ਚਾਰਣੀ ; ਗੀਤ ਚਰਚਾ ॥੨੭॥੧੧੭॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਿੰਗੁਲਾ ਚਾਰਣੀ-ਪਿੰਗੁਲ^{੧੩੭} ਅਚਾਰਯ ਦੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ, literature made by Pingala, the Chandh Shashtra which is a treatise of Sanskrit prosody। ਗੀਤ ਚਰਚਾ- ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਰਾਗ ਵਿਦਯਾ, musical knowledge।

ਕਿਤੇ ਛੰਦ ਸ਼ਾਸਤਰ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਯਾ ਹੋ।

Sometimes You are the expert of prosody and sometimes of the musical knowledge.

^{੧੩੭} ਪਿੰਗੁਲ ਅਚਾਰਯ- ਸੰਨ ਈਸਵੀ ਤੋਂ ੨੦੦ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਛੰਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਇਸੇ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। Pingala is known to have made the first Chandh Shashtra (also known as Pingal Sutra). He lived in the 3rd/2nd BC.

ਕਹੂੰ ਬੀਨ ਬਿਦਿਆ ; ਕਹੂੰ ਗਾਨ ਗੀਤੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭਨਿ- ਵੀਣਾ, ਤਾਰ ਦਾ ਵਾਜਾ, Veena¹³⁸, a multistringed chordophone। ਗਾਨ- ਗਾਉਣਾ, sing। ਗੀਤੰ- ਗੀਤ, song।

ਕਿਤੇ ਵੀਣਾ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਦੀ ਵਿਦਯਾ ਹੋ।

Sometimes You are the art of playing a veena and sometimes the knowledge of singing;

2nd Meaning: At times, You are the knowledge of musical instruments and at times You are a singer.

ਕਹੂੰ ਮਲੇਛ ਭਾਖਿਆ ; ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਲੇਛ ਭਾਖਿਆ- ਗਵਾਰੂੰ ਬੋਲੀ, ਉਹ ਬੋਲੀ ਜੋ ਵਿਆਕਰਣ ਨਾਲ ਸੁੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਮਲ+ਏਛ= ਮੈਲ ਦੀ ਇਛਾ, slang, adultrated language, a grammatically wrong speech, Filth+Desire= Desirous of filth। ਬੇਦ- ਵੇਦ, Vedas। ਰੀਤੰ- ਰੀਤ, practice।

ਕਿਤੇ ਜਾਂਗਲੀ ਬੋਲੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਵੇਦ ਰੀਤੀ ਹੋ।

Sometimes You are in adultrated/spoiled language and sometimes in Vedic rites (meaning of a grammatically proper language, Sanskrit);

ਕਹੂੰ ਨਿਰਤਿ ਬਿਦਿਆ ; ਕਹੂੰ ਨਾਗਬਾਨੀ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਿਰਤਿ- ਨਾਚ, dance। ਨਾਗਬਾਨੀ- ਨਾਗ ਬੋਲੀ, language of the snakes।

ਕਿਤੇ ਨਾਚ ਵਿਦਿਆ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਨਾਗ ਬੋਲੀ ਹੋ।

Sometimes You are in the art of dancing and sometimes in the language of snakes (meaning Sanskrit, as it is thought to have originated from the speech of Sheshnaag- the snake with thousands head);

2nd Meaning: At times, You are in rhythmic expressions and at times, You are in text descriptions.

¹³⁸ The veena is among the oldest of Indian musical instruments. From the references to Vedic writings, it can date back to around the first millennium B.C. Temple sculptures from the 2nd century B.C. show a type of veena being played. The Saraswati veena is the predominantly utilized in Carnatic music and the Rudra veena in Hindustani music. The Saraswati veena has seven strings strung over twenty four fixed frets. It has a large resonator (kudam), a tapering hollow neck (dandi) and a tuning box that curves downwards (yali). It is played by sitting cross legged, with the resonator to the player (vainika)'s right. The veena is said to be the only instrument that can play all the gamakas (oscillations) in Carnatic music, usually something that only the most proficient vocalists can achieve. The Indian Goddess of Knowledge, Saraswathi, is said to play the Veena.

ਕਹੂੰ ਗਾਰਤੂ ; ਗੂੜ ਕਥੈ ਕਹਾਨੀ ॥੨੮॥੧੧੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗਾਰਤੂ- ਗਾਰੁੜ ਮੰਤਰ, ਉਹ ਵਿਦਯਾ ਜੋ ਸੱਪ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, Garud Mantar, this mantr is believed to have the ability to remove snake's venom from the body। ਗੂੜ- ਗੁਪਤ, ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ, hidden, secret। ਕਥੈ- ਕਥਨ, utter।

ਕਿਤੇ ਗਾਰੁੜ ਮੰਤਰ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਗੁਪਤ ਵਾਰਤਾ ਕਥਨ ਵਾਲੀ ਜੋਤਸ਼ ਵਿਦਿਆ ਹੋ।

Sometimes You are the Garud Mantar (formula) and sometimes You are the secret knowledge in astrology.

2nd Meaning: At times, You chant eradicating all illnesses and at times, You are the hidden wisdom.

ਕਹੂੰ ਅਫਰਾ ਪਫਰਾ ; ਮਫਰਾ ਹੋ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਫਰਾ-ਇਸ ਲੋਕ ਦੀ ਸੁੰਦਰੀ, beauty of this world। ਪਫਰਾ-ਸਵਰਗ ਦੀ ਸੁੰਦਰੀ, beauty of the heavens। ਮਫਰਾ-ਮਤਸਯ ਲੋਕ, ਪਤਾਲ ਲੋਕ ਦੀ ਸੁੰਦਰੀ, beauty of the underworld।

ਕਿਤੇ (ਅਫਰਾ) ਇਸ ਲੋਕ ਦੀ ਸੁੰਦਰੀ, ਕਿਤੇ (ਪਫਰਾ) ਸਵਰਗ ਦੀ ਸੁੰਦਰੀ, ਕਿਤੇ (ਮਫਰਾ) ਮਤਸਯ ਲੋਕ (ਪਤਾਲ) ਲੋਕ ਦੀ ਸੁੰਦਰੀ ਹੋ।

Sometimes you are beauty of this world, sometimes of the heaven and sometimes of the underworld.

2nd Meaning: At times, You are the beauty of the three worlds.

ਕਹੂੰ ਬੀਰ ਬਿਦਿਆ ; ਅਭੂਤੰ ਪ੍ਰਭਾ ਹੋ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬੀਰ ਭਿਦਿਆ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਿਦਿਆ, martial art, knowledge of arms & armour। ਅਭੂਤੰ- ਜੋ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ, not a task of the 5 principle elements of creation (earth, water, fire, air and space) meaning extraterrestrial being।

ਕਿਤੇ ਬੀਰ ਬਿਦਿਆ ਸ਼ਸਤਰ ਬਿਦਿਆ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਤੰਤਵਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵਾਲੇ ਹੋ।

Sometimes You are in the martial art of weaponry and sometimes the extraterrestrial (not having any of the 5 elements of creation) beauty;

2nd Meaning: At times, you are in action to destroy evil and at times, You are immersed in self. Meaning, You are seen fighting physically as well as through meditation.

ਕਹੂੰ ਫੈਲ ਛਾਲਾ ਧਰੇ ; ਛਤ੍ਰਧਾਰੀ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਫੈਲ- ਸ਼ੌਕੀਨ, ਖੂਬਸੂਰਤ, zealous, beautiful। ਛਾਲਾ-ਮ੍ਰਿਗਸ਼ਾਲਾ, deer skin। ਛਤ੍ਰਧਾਰੀ-ਛਤ੍ਰ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲਾ, king, one who has the royal parasol।

ਕਿਤੇ (ਫੈਲ) ਸ਼ੌਕੀਨ ਜੁਆਨ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਮ੍ਰਿਗਸ਼ਾਲਾ ਧਰੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਛਤ੍ਰਧਾਰੀ ਹੋ।

Sometimes you are a youth full of zeal, sometimes the ascetic sitting on deer-skin and sometimes a great king;

ਕਹੂੰ ਰਾਜ ਸਾਜੰ ; ਧਿਰਾਜਾ ਧਕਾਰੀ ॥੨੯॥੧੧੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਾਜੰ-ਸਮਾਨ, possessions। ਧਿਰਾਜਾ-ਅਧਿਰਾਜ, ਪੂਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲਾ, having full right over kings, Maharaja। ਧਕਾਰੀ-ਹੱਕਦਾਰ, rightful।

ਕਿਤੇ ਰਾਜ ਦੇ (ਸਾਜੰ) ਸਮਾਨ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਰਾਜ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਰਾਜ ਦੇ (ਅਧਿਕਾਰੀ) ਹਕਦਾਰ ਹੋ, ਭਾਵ -ਕਿਤੇ ਰਾਜੇ, ਕਿਤੇ ਮਹਾਰਾਜੇ, ਤੇ ਕਿਤੇ ਯੁਵਰਾਜ ਹੋ।

Sometime You are the royal possession of a king, sometimes the great king, sometimes the rightful heir. Meaning, You are the King, great King (Maharaja) and the crown prince.

ਨਮੋ ਨਾਥ ਪੂਰੇ ; ਸਦਾ ਸਿਧ ਦਾਤਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਮੋ-ਨਮਸਕਾਰ, salutations। ਨਾਥ-ਸੁਆਮੀ, master। ਸਦਾ-ਹਮੇਸ਼ਾ, forever। ਸਿਧ-ਸਿੱਧੀ, miraculous powers (18 in number¹³⁹)।

ਹੇ ਪੂਰੇ ਸੁਆਮੀ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ, ਤੁਹੀਂ ਸਦਾ ਸਿੱਧੀ ਦਾਤਾ ਹੈਂ।

Dear Perfect Master! My Salutation to You; You are the giver of spiritual powers;

ਅਛੇਦੀ ਅਛੈ ; ਆਦਿ ਅਦ੍ਵੈ ਬਿਧਾਤਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਛੇਦੀ-ਜੋ ਛੇਦਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ, impenetrable, indivisible। ਅਛੈ-ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, indestructable। ਆਦਿ-ਮੁੱਢ, primal। ਅਦ੍ਵੈ-ਦ੍ਵੈਤ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, non-dual। ਬਿਧਾਤਾ-ਰਚਨ ਵਾਲਾ, ਵਿਧਾਤਾ, creator।

ਤੇਰਾ ਛੇਦਨ ਨਹੀ ਹੁੰਦਾ, ਨਾਸ ਨਹੀ ਹੁੰਦਾ, ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈਂ, ਅਤੇ (ਬਿਧਾਤਾ) ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

You are Indivisible, Imperishable, Primal, Non-dual, Creator;

ਨ ਤ੍ਰਸਤੰ ਨ ਗ੍ਰਸਤੰ ; ਸਮਸਤੰ ਸਰੂਪੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤ੍ਰਸਤੰ- ਡਰਦਾ, fear। ਗ੍ਰਸਤੰ- ਗ੍ਰਸਿਆ ਹੋਇਆ, ਨਿਰਲੇਪ, unattached।

ਨਾ ਤੂੰ (ਤ੍ਰਸਤੰ) ਡਰਦਾ ਹੈਂ, ਨਾ ਤੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ (ਗ੍ਰਸਤੰ) ਪਕੜ ਹੈ, ਤੂੰ ਸਾਰੇ ਰੂਪਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

You are fearless, unattached and is pervading in all manifest forms;

¹³⁹ Refer above (Pauri 32) for the table on 18 spiritual powers (siddhi).

ਨਮਸਤੰ ਨਮਸਤੰ ; ਤੁਅਸਤੰ ਅਭੂਤੇ ॥੩੦॥੧੨੦॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤੁਅਸਤੰ- ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ, salutations to You (Almighty)।

(ਅਭੂਤੇ) ਹੇ ਅਸਚਰਜ ! ਤੈਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ (ਅਸਤੰ) ਹੈ, ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।

Dear Astonishing One! My Salutation to You, and repeated Salutations.

2nd Meaning: Dear Wondrous Almighty! I (Sri Guru Gobind Singh Ji) Salute You with my mind, body and soul¹⁴⁰.

ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ

Your Grace. Padhri Chhand

ਅਬਯਕਤ ਤੇਜ ; ਅਨਭਉ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਬਯਕਤ- ਆਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ, unmanifest, formless। ਤੇਜ- ਪ੍ਰਕਾਸ, light।

ਅਨਭਉ- ਬਿਨਾਂ ਭੈ ਤੋਂ, fearless। ਪ੍ਰਕਾਸ- ਉਜਾਲਾ, brilliance।

ਆਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇਜ ਹੈ, ਭੈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਜਾਲਾ ਹੈ।

Unmanifest (Self-effulgent) light (life form), Fearless brilliance;

ਅਛੈ ਸਰੂਪ ; ਅਦ੍ਵੈ ਅਨਾਸ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਛੈ- ਨਾਸ ਰਹਿਤ, imperishable, eternal। ਅਦ੍ਵੈ- ਦ੍ਵੈਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, beyond duality। ਅਨਾਸ- ਅਨ+ਆਸ-ਆਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ, not requiring hope।

ਨਾਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇ, (ਅਨ+ਆਸ) ਆਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

Imperishable form, Non-dual, Desireless & Expectationless (does not require hope);

ਅਨਤੁਟ ਤੇਜ ; ਅਨਖੁਟ ਭੰਡਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਤੁਟ-ਜੋ ਟੁਟਦਾ ਨਹੀਂ, eternal, indivisible। ਅਨਖੁਟ-ਜੋ ਮੁਕਦਾ ਨਹੀਂ, infinite, perpetual।

ਉਸ ਦਾ ਤੇਜ ਟੁਟਦਾ ਬਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭੰਡਾਰਾ ਖੁਟਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

Eternal luminosity, Perpetual treasures;

ਦਾਤਾ ਦੁਰੰਤ ; ਸਰਬੰ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥੧॥੧੨੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦਾਤਾ- ਦਾਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, benevolent। ਦੁਰੰਤ-ਬੇਅੰਤ, countless। ਸਰਬੰ ਪ੍ਰਕਾਰ- ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ, all types।

ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ (ਦੁਰੰਤ) ਬੇਅੰਤ ਦਾਤਾ ਹੈ।

The benevolent Almighty is giver of all types of countless gifts.

¹⁴⁰ This meaning can be derived as there are triple recurrence of 'salutation' in the same stanza.

ਅਨਭੂਤ ਤੇਜ ; ਅਨਫਿਜ ਗਾਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਭੂਤ- ਅਸਚਰਜ, astonishing। ਤੇਜ-ਪ੍ਰਕਾਸ, luminosity। ਅਨਫਿਜ- ਨਾ ਛਿੱਜਣ ਵਾਲਾ, ਨਾ ਟੁੱਟਣ ਵਾਲਾ (ਸਿੰਧੀ ਭਾਸ਼ਾ), ਨਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ (ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ), eternal (in Sanskrit), unbreakable (in Sindhi language)। ਗਾਤ-ਸਰੀਰ, form।

(ਅਨਭੂਤ) ਅਸਚਰਜ ਤੇਜ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾ ਛਿੱਜਣ ਵਾਲਾ (ਗਾਤ) ਸਰੀਰ ਹੈ।

His luminosity is astonishing and He has an eternal form;

ਕਰਤਾ ਸਦੀਵ ; ਹਰਤਾ ਸਨਾਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਦੀਵ- ਸਦਾ ਹੀ, always। ਹਰਤਾ- ਦੂਰ ਕਰਦਾ, abductor। ਸਨਾਤ-ਨੀਚਤਾ, inferior qualities।

ਸਦਾ ਹੀ ਸਭ ਨੂੰ ਕਰਤਾ ਹੈ ਅਤੇ (ਸਨਾਤ) ਨੀਚਤਾ ਨੂੰ (ਹਰਤਾ) ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

Ever creator & abductor of the inferior qualities (greed, lust, anger, attachment, jealousy, etc.)

Note: Almighty is the abductor of all our inferior qualities (anything that creates duality and reinforces our existence). Once these weaknesses are removed, Sri Guru Arjan Dev Ji in Gatha utters;

ਸਰਬ ਦੋਖ , ਪਰੰਤਿਆਗੀ ; ਸਰਬ ਧਰਮ ਦ੍ਰਿੜਤਣਃ ॥

The ones who forsake their weaknesses (of being slave to their own created desires) and adopts the principals of religion with acceptance in faith by their mind without any doubts

ਲਬਧੇਣਿ ਸਾਧ ਸੰਗੇਣਿ ; ਨਾਨਕ , ਮਸਤਕਿ ਲਿਖੁਣਃ ॥੨੨॥

(੧੩੬੧-੯, ਗਾਥਾ, ਮਃ ੫)

Then, joints the congregation of saints (Guru) before they obtain realization of Almighty within themselves, Sri Guru Ji says that such opportunity to be in the company of blessed ones (saints) depends on the previous deeds which are written hiddenly on the forehead. ||22||

ਆਸਨ ਅਡੋਲ ; ਅਨਭੂਤ ਕਰਮ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਡੋਲ- ਨਾ ਡੋਲਣ ਵਾਲੇ, unwavering। ਅਨਭੂਤ- ਅਸਚਰਜ, astonishing।

ਉਸ ਦਾ ਅਡੋਲ ਆਸਣ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਚਰਜ ਕਰਮ ਹੈ।

His throne is immovable and His deeds are astonishing;

Sri Guru Nanak Dev Ji also mentions about Almighty's throne being immovable meaning Almighty can never be replaced. He is eternally the only sovereign that is eternal;

ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ; ਪੂਰੇ ਤਖਤਿ ਅਡੋਲੁ ॥

(੧੭-੧੧, ਸਿਰੀਗਗੁ, ਮਃ ੧)

Almighty, my master; is perfect, and support form for all and His throne is immovable (Almighty is eternal and no one can influence or defect Him).

ਦਾਤਾ ਦਇਆਲ ; ਅਨਭੂਤ ਧਰਮ ॥੨॥੧੨੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦਇਆਲ-ਦਿਆਲੂ, compassionate। ਅਨਭੂਤ-ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, beyond the 5 elements of creation (earth, water, fire, air and space)।

ਦਾਤਾ ਹੈ, ਦਿਆਲੂ ਹੈ, ਅਤੇ ਤੰਤਵਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਧਰਮ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਭਾਵ- ਉਸ ਵਿਚ ਤੰਤਵਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

He is a benefactor & compassionate; His principles of natural order (*Dharm*) is beyond the elements of creations. Meaning he is not bounded by the 5 principle elements of creation.

ਜਿਹ ਸਤ੍ਰੁ ਮਿਤ੍ਰ ; ਨਹੀ ਜਨਮ ਜਾਤ ॥ *

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਤ੍ਰੁ- ਦੁਸਮਨ, foe, enemy। ਮਿਤ੍ਰ- ਦੋਸਤ, friend। ਜਾਤ-ਜਾਤੀ, social hierarchy/stratification, caste।

ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੈਰੀ, ਸੱਜਣ, ਜਨਮ ਤੇ ਜਾਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

He does not have foes & friends; He is beyond birth and social stratification;

ਜਿਹ ਪੁਤ੍ਰ ਭਾਤ੍ਰੁ ; ਨਹੀ ਮਿਤ੍ਰ ਮਾਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭਾਤ੍ਰੁ- ਭਰਾ, brother। ਮਿਤ੍ਰ- ਸਖਾ, ਦੋਸਤ, friend। ਮਾਤ- ਵਜ਼ੀਰ, minister, advisor।

ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪੁੱਤਰ , ਭਰਾ, (ਮਿੱਤਰ) ਸਖਾ ਤੇ (ਮਾਤ=ਅਮਾਤ) ਵਜ਼ੀਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

He does not have a son, brother, friend or minister;

ਜਿਹ ਕਰਮ ਭਰਮ ; ਨਹੀ ਧਰਮ ਧਿਆਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭਰਮ- ਭੁਲੇਖਾ, delusion। ਧਿਆਨ-ਧਿਆਉਣਾ, ਸਿਮਰਨਾ, remember, concentrate।

ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਰਮ, ਭਰਮ ਤੇ ਧਿਆਨ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ।

He does not have recorded/predestined deeds (*Karam*), duality, or the need to concentrate as a part of right way of living (*Dharam*);

* 'ਨਹੀ' word which appears till stanza 126 is known as 'ਦੇਹਲੀ ਦੀਪਕ' literally meaning a lamp which is placed at a doorstep which enlightens both directions (in and out). Therefore, the 'ਨਹੀ' word is attached to both sides of the stanza separated by a semicolon.

ਜਿਹ ਨੇਹ ਗੇਹ ; ਨਹੀ ਬਿਓਤ ਬਾਨ ॥੩॥੧੨੩॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨੇਹ- ਪਿਆਰ, affection, attraction। ਗੇਹ- ਘਰ, abode। ਬਿਓਤ- ਵਿਓਤ, ਜੁਗਤ, scheme, manner। ਬਾਨ- ਬਣਾਵਟ, ਰਚਨਾ, creation।

ਜਿਸ ਵਿਚ ਘਰ ਦਾ ਨੇਹ ਨਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ (ਬਿਓਤ ਬਾਨ) ਜੁਗਤਾਂ ਦੀ ਵਾਦੀ ਹੈ।

He does not have attraction to his abode and he does not require a particular method to create a creation nor he is subjected to adopt a particular method.

Sri Guru Nanak Dev Ji too in Japji Sahib mentions that with just a sound (not requiring any specific planning or method), an entire universe was created with all its creation;

ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ; ਏਕੋ ਕਵਾਉ ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਏ ; ਲਖ ਦਰੀਆਉ ॥

(੩-੧੭, ਜਪੁ, ਮ: ੧)

Almighty has created the entire creation by uttering a single word. In other words, Almighty had a thought to be more from His one form. Upon having the thought, numerous huge rivers were created. In other words, the everchanging universe was then created.

Pran Sangli is the conversation between Guru Nanak Dev Ji and Raja Shivnabh at Sri Lanka. There is a mention of the extensiveness of the creation as in the text as follows;

ਓਅੰਕਾਰਿ ਬਹੁਤਾ ਬਿਸਥਾਰੁ । ਤਾਂਤੇ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਵਾਰੁ ।

ਕਿਆ ਕਹੀਐ ਕਿਛੁ ਕਹਣ ਨਾ ਆਵੈ ।

Almighty, the life of the entire creation (Ong) and the creator (kaar) has made an extensive creation which has no end and is boundless. What is there to be said when nothing can be actually said.

ਦੇਖੈ ਆਪਿ ਨ ਆਪੁ ਦਿਖਾਵੈ । ਤਾਂਕੈ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੀ ਜਾਉ ।

ਜਗ ਜੀਵਨੁ ਹੈ ਨਿਰਮਲ ਨਾਉ ॥੧॥

He sees upon everyone yet he does not seem visible. I sacrifice myself onto Him. His pure name is the life of the entire creation.

(Pran Sangli Granth- 1st Section)

ਜਿਹ ਜਾਤ ਪਾਤ ; ਨਹੀ ਸਤ੍ਰੁ ਮਿਤ੍ਰੁ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਾਤ- ਖਾਨਦਾਨ, ਪਰਿਵਾਰ, lineage, family। ਸਤ੍ਰੁ- ਦੁਸਮਨ, enemy। ਮਿਤ੍ਰੁ-ਦੋਸਤ, friend।

ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਤ, ਪਾਤ, ਤੇ ਸਤ੍ਰੁ ਮਿਤ੍ਰੁ ਨਹੀ ਹੈ।

You do not have a caste, lineage/family, friend or foe;

ਜਿਹ ਨੇਹ ਗੇਹ ; ਨਹੀ ਚਿਹਨ ਚਿਤ੍ਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨੇਹ- ਮੋਹ, attachment। ਗੇਹ- ਪਕੜ, attraction। ਚਿਹਨ- ਚਿੰਨ੍ਹ, mark। ਚਿਤ੍ਰ- ਤਸਵੀਰ, picture।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੋਹ ਦੀ ਪਕੜ ਤੇ ਕੋਈ ਚਿੰਨ੍ਹ ਚਿੱਤਰ ਵੀ ਨਹੀ ਹੈ।

He is not bounded by the attraction of attachment (to Maya) and He does not have a distinctive mark and image.

ਜਿਹ ਰੰਗ ਰੂਪ ; ਨਹੀ ਰਾਗ ਰੇਖ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਾਗ- ਪ੍ਰੇਮ, affection। ਰੇਖ- ਗੁੱਸਾ, anger।

ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਰੂਪ ਰੰਗ, ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ (ਰੇਖ-ਰਖ) ਗੁੱਸਾ ਤੇ ਰਾਗ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ ਹੈ।

He does not have specific form or colour and affection or anger;

ਜਿਹ ਜਨਮ ਜਾਤ ; ਨਹੀ ਭਰਮ ਭੇਖ ॥੪॥੧੨੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਾਤ- ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ, beyond comprehension। ਭਰਮ- ਭੁਲੇਖਾ, misunderstanding। ਭੇਖ- ਰੂਪ, form।

ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭਰਮ ਭੇਖ ਤੇ ਜਨਮ ਵੀ ਨਹੀ (ਜਾਤ) ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ।

Almighty is beyond the misunderstandings of form and His birth is not known. Meaning, Almighty is beyond all the delusions created by the physical forms and their respective origins.

ਜਿਹ ਕਰਮ ਭਰਮ ; ਨਹੀ ਜਾਤ ਪਾਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਹੀ- no।

ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਰਮ ਭਰਮ ਤੇ (ਜਾਤ-ਪਾਤ) ਜੰਮਣਾ ਮਰਣਾ ਨਹੀ ਹੈ।

He has neither Karma (recorded deeds or preordained deeds or registered deeds¹⁴¹) nor duality nor birth and death;

ਨਹੀ ਨੇਹ ਗੇਹ ; ਨਹੀ ਪਿਤ੍ਰ ਮਾਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨੇਹ- ਪ੍ਰੇਮ, love। ਗੇਹ-ਘਰ, ਇਸਤਰੀ, abode, female। ਪਿਤ੍ਰ-ਪਿਉ, father। ਮਾਤ-ਮਾਤਾ, mother।

ਜਿਸ ਵਿਚ (ਗੇਹ) ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਮੋਹ ਨਹੀ ਹੈ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਿਉ ਮਾ ਦਾ ਨੇਹ ਹੈ।

Neither does He have affection for females nor father nor mother;

¹⁴¹ Kriyaman Karam, Paralbhad Karam and Sanchit Karam

ਜਿਹ ਨਾਮ ਥਾਮ ; ਨਹੀ ਬਰਗ ਬਿਆਧ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਥਾਮ- ਟਿਕਾਣਾ, address । ਬਰਗ- ਵਰਗ, ਸ਼੍ਰੇਣੀ, group, category, kind । ਬਿਆਧ- ਰੋਗ, malady ।

ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ, ਟਿਕਾਣਾ, ਬਰਗ ਆਦਿ ਵੰਡਿਆਂ (ਦੇ ਬਖੇੜੇ) ਤੇ ਰੋਗ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ।

He does not have an address or name or group and no malady affects him either;

ਜਿਹ ਰੋਗ ਸੋਗ ; ਨਹੀ ਸਤ੍ਰੁ ਸਾਧ ॥੫॥੧੨੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੋਗ-ਗਮੀ, sorrow । ਸਤ੍ਰੁ- ਵੈਰੀ, enemy । ਸਾਧ-ਸੱਜਣ, companion ।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਗ ਸੋਗ ਨਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵੈਰੀ ਜਾਂ (ਸਾਧ) ਸੱਜਣ ਹੈ ।

Neither He has ailment nor sorrow nor any enemy nor companion.

ਜਿਹ ਤ੍ਰਾਸ ਵਾਸ ; ਨਹੀ ਦੇਹ ਨਾਸ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤ੍ਰਾਸ- ਡਰ, fear । ਵਾਸ- ਵਾਸਾ, dwell, inhabitant । ਦੇਹ-ਸਰੀਰ, body । ਨਾਸ- ਖਤਮ, destruct ।

ਜਿਸ ਦਾ ਡਰ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਨਹੀ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੇਹ ਨਾਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

Fear does not dwell in Him and His form does not destruct;

Note: Fear (ਡਰ). Fear is an unpleasant emotion caused by the threat of danger, death¹⁴², pain, or harm. Fear arises from deep attachment to certain objects or things and at the thought of losing those objects or things. At a philosophical level, fear arises from an awareness that the object of fear is different from the subject fearing it. It can be also be said to be the outcome on considering someone greater or more powerful than ourselves. Sri Guru Amar Das Ji defines it as a result of sins¹⁴³ & perceived injustice as follows;

ਸੋ ਡਰੈ , ਜਿ ਪਾਪ ਕਮਾਵਦਾ ; ਧਰਮੀ ਵਿਗਸੇਤੁ ॥

The one who commits sins lives in fear, while the one who lives righteously rejoices.

ਤੂੰ ਸਚਾ ਆਪਿ , ਨਿਆਉ ਸਚੁ ; ਤਾ ਡਰੀਐ ਕੇਤੁ ॥

Dear Almighty, You are the true form and your justice is just; Then why have fear? As fear is the outcome of injustice

¹⁴² Plato, a Greek Philosopher has mentioned that we fear death because we are regretfully embodied.

¹⁴³ Fear never leaves those who earn their livelihoods by unethical means or who cause harm to others. Therefore, at this time when we face the great fear of death, desist from all such behaviour. (Ref: The Complete Works of Swami Vivekananda- volume 9)

ਜਿਨਾ ਨਾਨਕ , ਸਚੁ ਪਛਾਣਿਆ ; ਸੇ ਸਚਿ ਰਲੇਤੁ ॥੫॥

(੮੪-੧੨, ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਮਃ ੩)

Guru Amar Das Ji utters, Dear true form Almighty, those who have recognized You has merged into You. Meaning, they there is not an iota of difference. ||5||

Fear induces perceived danger or threat that results in changes in body's physiological and psychological changes which in turn causes change in behaviour. Fear afflicts everyone but fons et origo (cause) is subjective. However, everyone is afraid of death. Sri Guru Nanak Dev Ji also gives the solution to the most dreaded fear;

ਭਵਜਲੁ ਬਿਖਮੁ ਡਰਾਵਣੋ ; ਨਾ ਕੰਧੀ ਨਾ ਪਾਰੁ ॥

The terrifying world-ocean is difficult and dreadful; there is no shore on this side or the one beyond.

ਨਾ ਬੇੜੀ ਨਾ ਤੁਲਹੜਾ ; ਨਾ ਤਿਸੁ ਵੰਤੁ ਮਲਾਰੁ ॥

There is no boat, no raft, no oars and no boatman.

ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੈ ਕਾ ਬੋਹਿਥਾ ; ਨਦਰੀ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰੁ ॥੪॥

(੫੯-੧੨, ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਮਃ ੧)

The True Guru is the only boat on this terrifying ocean. His Glance of Grace carries us across. ||4||

In Sri Guru Granth Sahib Ji, fear has been mentioned multiple times more commonly as ਡਰੁ or ਭੈ. One should also note there are 2 meanings of fear mentioned in Gurbani, the first is fear and the next is respect. The latter is obviously the outcome of the initial.

Becoming fearless is a quality of Almighty as mentioned by Guru Gobind Singh in the above stanza. Till there is I-ness (Haumai), we consider our existence to be different from Almighty and fear will persist. Only when there is ultimate knowledge by the grace of the Guru¹⁴⁴ (ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ), will there be salvation. Sri Guru Nanak Dev Ji has beautifully mentioned the steps to get rid of all other fears of the layman by converting them into the fear (sense of respect) of Almighty/Guru below;

ਡਰਿ ਘਰੁ , ਘਰਿ ਡਰੁ ; ਡਰਿ ਡਰੁ ਜਾਇ ॥ ਸੋ ਡਰੁ ਕੇਹਾ ; ਜਿਤੁ ਡਰਿ , ਡਰੁ ਪਾਇ ॥

Place the sense of respect (Fear) for Almighty within the home of your heart; with this sense of respect (Fear) for Almighty in your heart, all other fears shall be frightened away. What sort of fear is that, which frightens other fears?

¹⁴⁴ Paramahansa Ramakrishna preached to his dear disciples: "When a man with a flaming torch enters a house lying dark for a thousand years, the dark house does not become lighted bit by bit but all at once. Such is the power of the grace of Guru."

ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ; ਦੁਜੀ ਨਾਹੀ ਜਾਇ ॥ ਜੋ ਕਿਛੁ ਵਰਤੈ ; ਸਭ ਤੇਰੀ ਰਜਾਇ ॥੧॥

Without You, I have no other place of rest at all. Whatever happens is all according to Your Will. ||1||

ਡਰੀਐ ; ਜੇ ਡਰੁ ਹੋਵੈ ਹੋਰੁ ॥ ਡਰਿ ਡਰਿ ਡਰਣਾ ; ਮਨ ਕਾ ਸੋਰੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

(੧੫੧-੯, ਗਉੜੀ, ਮਃ ੧)

Be afraid, if you have any fear, other than the sense of respect (Fear) for Almighty. Afraid of fear, and living in fear, the mind is held in tumult. ||1||Pause||

From the fear (sense of respect) of Almighty/Guru, one would progress to the ultimate state¹⁴⁵ mentioned by Sri Guru Tegh Bahadur Sahib Ji;

**ਭੈ ਕਾਹੂ ਕਉ ਦੇਤ ਨਹਿ ; ਨਹਿ ਭੈ ਮਾਨਤ ਆਨ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ , ਸੁਨਿ ਰੇ ਮਨਾ ; ਗਿਆਨੀ ਤਾਹਿ ਬਖਾਨਿ ॥੧੬॥**

(੧੪੨੭-੭, ਸਲੋਕ, ਮਃ ੯)

Dear Mind listen! He who does not frighten anyone and is not afraid of anyone. Sri Guru Tegh Bahadur Ji says, He is known as the scholar and spiritually wise. ||16||

According to Bhagvat Gita, ਭੈ means prediction of an undesired outcome in the near future. So the subject, which separates 'us' with the outcome, is time. To overcome fear one would have to realise that the master of time is Almighty and by removing the curtain of ignorance there is no pathway left for fear, thus fearlessness.

Fear is, in the ultimate analysis, caused by the absence of true knowledge of one's own self, the non-discriminatory, eternally abiding, unchanging constant behind the ever-changing external environment.

ਜਿਹ ਆਦਿ ਅੰਤ ; ਨਹੀ ਰੂਪ ਰਾਸ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਆਦਿ-ਮੁੱਢ, beginning। ਅੰਤ-ਅਖੀਰ, end। ਰਾਸ- ਮੂੜੀ, ਪੂੰਜੀ, capital (wealth)।

ਜਿਸ ਦਾ ਆਦਿ ਤੇ ਅੰਤ ਨਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਰੂਪ ਤੇ (ਰਾਸ) ਮੂੜੀ (ਪੂੰਜੀ) ਵੀ ਨਹੀ ਹੈ।

Beginningless and endless, sans body and capital. Meaning, Almighty is beyond the creation's beginning and doom. He is beyond a specific form (although He is the form of all) and He is beyond the need of substance (as He is able to do as He wishes)

¹⁴⁵ The fear of the Lord is the beginning of wisdom. But later comes the higher idea. "Perfect love casteth out fear." Traces of fear will remain with us until we get knowledge, know what God is. (Ref: Bible John 4:18)

ਜਿਹ ਰੋਗ ਸੋਗ ; ਨਹੀ ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੋਗ- ਗਮੀ, sorrow। ਜੁਗਤਿ- ਜੁੜਦਾ, indulge।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਗ ਦਾ ਸੋਗ ਨਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜੋਗ ਵਿਚ ਜੁੜਦਾ ਹੈ।

Not subject to malady and sorrow nor indulged in methods of yoga;

ਜਿਹ ਤ੍ਰਾਸ ਆਸ ; ਨਹੀ ਭੂਮ ਭੁਗਤਿ ॥੬॥੧੨੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤ੍ਰਾਸ- ਡਰ, fear। ਆਸ- ਉਮੀਦ, hope। ਭੂਮ-ਧਰਤੀ, earth। ਭੁਗਤਿ-ਭੋਗਣਾ, consume।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਡਰ ਨਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਭੋਗਣ ਦੀ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

Fearless and desireless to enjoy the fruit of earth.

2nd Meaning: Almighty is not subjected to fear, hope and consumption on this earth¹⁴⁶.

ਜਿਹ ਕਾਲ ਬਿਆਲ ; ਕਟਿਓ ਨ ਅੰਗ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਆਲ-ਸੱਪ, serpent।

ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਗ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਾਲ (ਬਿਆਲ) ਸੱਪ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕੱਟਿਆ ਨਹੀ ਹੈ।

Whose limbs are never bitten by the serpent of time. Meaning, Almighty is beyond time.

ਅਛੈ ਸਰੂਪ ; ਅਖੈ ਅਭੰਗ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਛੈ- ਚੰਗੇ, beautiful। ਅਖੈ- ਅਬਿਨਾਸੀ, beyond destruction। ਅਭੰਗ- ਬਿਘਨ ਰਹਿਤ, beyond complication।

ਜੋ ਹਛੇ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ, ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅਤੇ (ਭੰਗ) ਬਿਘਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ।

Beauteous form, Imperishable and beyond complications;

ਜਿਹ ਨੇਤ ਨੇਤ ; ਉਚਰੰਤ ਬੇਦ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨੇਤ- ਬੇਅੰਤ, infinite। ਉਚਰੰਤ- ਉਚਾਰਦੇ, say।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਦ ਸਦਾ ਹੀ ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ।

To whom the Vedas (religious literature) refer as infinite in an affirmative manner;

¹⁴⁶ Fear, hope and consumption are the human emotionally related elements which creates instability in life.

ਜਿਹ ਅਲਖ ਰੂਪ ; ਕਥਤ ਕਤੇਬ ॥੭॥੧੨੭॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਲਖ- ਜੋ ਖਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ, inexpressible। ਕਥਤ- ਖਬਨ ਕਰਦੀਆਂ, utter।
ਕਤੇਬ- ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ, religious books of the Middle Eastern faith, semitic।
ਕਤੇਬਾਂ ਵੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਲੱਖ ਰੂਪ ਕਥਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

The semitic scriptures too call You as indescribable.

ਜਿਹ ਅਲਖ ਰੂਪ ; ਆਸਨ ਅਡੋਲ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਆਸਨ- ਆਸਣ, throne, posture। ਅਡੋਲ- ਜੋ ਨਾ ਡੋਲੇ, steady।
ਜਿਸ ਦਾ ਰੂਪ ਅਲੱਖ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਡੋਲ ਆਸਣ ਹੈ।

Whose form is indescribable and His throne is stable;

ਜਿਹ ਅਮਿਤ ਤੇਜ ; ਅਛੈ ਅਤੋਲ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਮਿਤ- ਬੇਹੱਦ, immeasurable। ਤੇਜ-ਪ੍ਰਕਾਸ, luminosity। ਅਛੈ- ਨਾਸ ਰਹਿਤ, indestructible।

ਜਿਸ ਦਾ ਤੇਜ ਅਮਿੱਤ ਹੈ, ਜੋ ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ।

His luminosity is immeasurable, indestructible and His contemplation is unfathomable;

ਜਿਹ ਧਿਆਨ ਕਾਜ ; ਮੁਨਜਨ ਅਨੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਧਿਆਨ- ਦਰਸ਼ਨ, glimpse। ਕਾਜ- ਕਾਰਜ, task। ਮੁਨਜਨ- ਮੁਨੀ ਜਨ, the ascetics। ਅਨੰਤ- ਬੇਅੰਤ, infinite।

ਬੇਅੰਤ ਮੁਨੀ ਜਨ ਜਿਸ ਦੇ (ਧਿਆਨ) ਦਰਸ਼ਨ ਕਾਰਜ ਵਾਸਤੇ।

Innumerable ascetics to get His glimpse perform task like,

ਕਈ ਕਲਪ ਜੋਗ ; ਸਾਧਤ ਦੁਰੰਤ ॥੮॥੧੨੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਲਪ- ਚਾਰ ਅਰਬ ਬੱਤੀ ਕਰੋੜ ਵਰਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ, a time of 4,320,000,000 years¹⁴⁷। ਦੁਰੰਤ- ਕਠਿਨ, austere।

ਕਈ ਕਲਪਾ^{੧੪੮} ਤੱਕ (ਦੁਰੰਤ) ਕਠਿਨ ਜੋਗ ਸਾਧਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

performs austere meditations/penance for many aeons.

¹⁴⁷ A Kalap is Lord Brahma's day in the cosmos translated to our solar years is 4.32 billion years. However in Makke Madiney Vali Ghosht, it is written that one Kalap is when one tree of the Kalap Tree of the heavens fall and when all the leaves shed it is known as Maha Kalap which is Parlo (water-world)

¹⁴⁸ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਇਕ ਦਿਨ ਬੀਤਣ ਦਾ ਨਾਮ ਕਲਪ ਹੈ। ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ੧੪ ਮਨਵੰਤਰ ਜਾਂ ੮,੩੨੦,੦੦੦,੦੦੦ ਵਰ੍ਹੇ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਮੱਕੇ ਦੀ ਗੋਸਟ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਲਪ ਬ੍ਰਿਸ਼ ਦਾ ਇਕ ਪੱਤਾ ਡਿੱਗਣ ਮਗਰੋਂ ਕਲਪ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪੱਤੇ ਝੜ੍ਹ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ 'ਮਹਾਂ ਕਲਪ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮਹਾਂ ਕਲਪ ਨੂੰ ਹੀ ਪਰਲੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਤਨ ਸੀਤ ਘਾਮ ; ਬਰਖਾ ਸਹੰਤ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤਨ- ਸਰੀਰ, body। ਸੀਤ-ਸਰਦੀ, cold। ਘਾਮ-ਗਰਮੀ, heat। ਭਰਖਾ-ਮੀਹ, rain।
ਸਹੰਤ- ਸਹਾਰਦੇ ਹਨ, endure।

ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਸਰਦੀ, ਗਰਮੀ ਅਤੇ ਵਰਖਾ ਸਹਾਰਦੇ ਹਨ।

Many endure cold, heat and rain on their bodies;

ਕਈ ਕਲਪ ; ਏਕ ਆਸਨ ਬਿਤੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਲਪ- ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਇਕ ਦਿਨ ਬੀਤਨ ਦਾ ਨਾਮ ਕਲਪ ਹੈ, one day of Lord Brahma, aeon। ਆਸਨ- ਚੌਕੜੀ, posture। ਬਿਤੰਤ- ਬਿਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, passes by।

ਇਕੋ (ਆਸਣ) ਚੌਕੜੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਕਈ ਕਲਪ ਬਿਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

Many sit in one posture for aeons;

ਕਈ ਜਤਨ ਜੋਗ ; ਬਿਦਿਆ ਬਿਚਾਰਿ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਤਨ- ਕੋਸ਼ਿਸ, attempts। ਬਿਚਾਰਿ- ਵਿਚਾਰਨੀ, contemplate।

ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੇ ਜਤਨ ਤੇ ਜੋਗ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਵਿਚਾਰ (ਸਾਧੰਤ) ਕਰਦੇ ਹਨ।

Many make various attempts and reflect on Yogic knowledge;

Note: The Limbs of Yoga. There are 8 recognised limbs (ਅੰਗ) of Yoga by Sage Patanjali¹⁴⁹

No.	Limbs of Yoga (ਅੰਗ)	Description
1.	ਆਸਨ	Posture There are a total of 84 postures in Yoga which are derived from animal postures. Example the vertebrates support themselves with their legs via sprawling, semi-erect, and fully erect
2.	ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ	Breathing Techniques (Breath restriction) To control breath rate thus minimizing the loss of live as live is the count of breaths
3.	ਯਮ	Restraints, moral disciplines or moral vows.

¹⁴⁹ Sage Patanjali was gifted to Gonika by the Sun deity as she wanted to impart her knowledge on Yoga to her offspring. Being an ascetic, she was not wedlocked so the Sheshnag who wanted to learn this knowledge was granted this wish by being sent to Gonika. His name was thus, Pata= falling, Anjali= prayer. He wrote many great treatise on Sanskrit and Yoga.

		There are 5 types of Yam: Ahimsa (non-violence), Satya (truthfulness), Asteya (non stealing), Brahmacharya (celibacy, right use of sexual energy), and Aparigraha (non greed or non hoarding)
4.	ਸਮਾਧੀ	Bliss or Enlightenment ਸਮਾ (Sma)= equal; ਧੀ (Dhi)= to see
5.	ਧਿਆਨ	Concentration in meditation
6.	ਨਿਯਮ	Positive Duties or observances There are five Niyamas, including ਸੌਚ saucha (cleanliness), ਸੰਤੋਖ santosha (contentment), ਤਪ tapas (discipline or burning desire or conversely, burning of desire), ਸਵਾਦਯਾ svadhyaya (self-study or self-reflection, and study of spiritual texts), and ਇਸ਼ਵਰਪਰਨਿਦਾ isvarapranidaha (surrender to a higher power)
7.	ਧਾਰਨਾ	Focused Concentration Some of the practices of focussing are; Tratak (candle gazing), visualisation, and focussing on the breath.
8.	ਪ੍ਰਤਿਯੋਗ	Sense Withdrawal Instead of actually losing the ability to hear and smell, to see and feel, the practice of pratyahara changes our state of mind so that we become so absorbed in what it is we're focussing on

The 84 Postures (ਆਸਨ) of Yoga¹⁵⁰

Salutation Posture

1. Suryanamaskar

Standing Postures

2. Hastapada Asana	9. Murgasana
3. Tadasana	10. Eka Pada Asana
4. Vrikshasana	11. Utthit Vipreetpaschimottanasana
5. Hanumanasana	12. Utthit Trivikramasana
6. Garudasana	13. Hastha Asana
7. Vatayanasana	14. Rathachariya Asana
8. Natarajasana	15. Padottanasana
	16. Uthita Trikonasana

¹⁵⁰ Ref: Classical Hatha Yoga by Yogacharya Jnandev

Sitting Posture

17. Supta Vajrasana	21. Kundalini Asana
18. Laghu Vajrasana	22. Manduka Asana And Mudras
19. Shashankasana	23. Vajra Veera Asana
20. Ustrasana	24. Vajra Veeriya Asana

Legs Outstretched

25. Janusirasana	33. Kalbhairavasana
26. Paschimottanasana	34. Brahmcharyasana
27. Kurmasana	35. Astavakrasana
28. Niralamb, Paschimottanasana Or
Vajrolimudra	36. Aakarn Dhanurasana
29. Ardha – Baddh – Padam - Paschimottanasana	37. Garbhasana
30. Gomukhasana	38. Stambham Asana
31. Bhairavasana	39. Baddha Kona Asana
32. Dwipadshirasana	40. Pratipahalasana

Cross Legged

41. Yogamudrasana
42. Parvatasana
43. Rajkapotasana
44. Gupt Padmasana
45. Kukuttasana

Seated Twists

46. Ardha Matsyendrasana
47. Matsyendrasana
48. Marichaya Asana

Four-Footed

49. Titibhasana

Face Prone

50. Dhanurasana
51. Bhujangasana
52. Shalbhasana
53. Vipreet Paschimottasana

Inverted Postures

54. Sarvangasana	58. Shirshasana
55. Halasana	59. Kapalasana
56. Vipareeta Karni Mudra	60. Niralamba Sirshasana
57. Karan Peedasana	

Hand Or Arm Balancing Postures

61. Bakasana
 62. Bakdhyanasana
 63. Vrashchikasana
 64. Mayurasana
 65. Mayuriasana

Lying On Side

66. Vashishtha Tapasya Asana

Supine

67. Chakrasana	72. Navasana
68. Matsayasana	73. Sarva Asana
69. Yoganidrasana	74. Setubandhasana
70. Supta Trikonasana	75. Pavan Muktasana
71. Supta Trivikramasana	76. Shavasana

Classical Seated Postures For Meditation

77. Padmasana	81. Kandpeedasana
78. Baddhpaddmasana	82. Sukhasana
79. Vajrasana	83. Swastikasana
80. Gorakshasana	84. Siddhasana

Once a Sikh who has learnt all the eighty-four (84) postures of Yoga came to Sri Guru Gobind Singh Ji and said, "Dear True King, I have learnt the 84 postures of Yoga from the Yogis. If I may, can I demonstrate to you?"

Guru Ji agreed to his request and he performed all the postures. Upon completion, Guru Ji said that one posture amongst his eighty-four was not done. The posture that he left out was numbered fifty-five. The Sikh replied, "Dear Master, I have performed these postures in front of many and none has commented such. No one ever mentioned that I missed the 55th posture."

Guru Ji replied, “Brother, there is no harm in asking regarding the Eighty-Five numbered posture.” The Sikh replied, “Master, if there is anyone who knows this posture, can he demonstrate?” Listening to this, a Sikh from the congregation stood up and Guru Ji commanded the Sikh to demonstrate the 85th posture. The Sikh immediately came and bowed down to Guru Ji with his forehead touching the feet of Guru Ji (prostration). Seeing this, Guru Ji said to the earlier Sikh who performed the postures, “Listen here Sikh, this is the 85th posture of Yoga without which all the other postures doesn’t mean an iota. By performing the 84 postures, only ego is intensified but with this 85th posture, ego is nullified. Just like a guilty that is caught and upon prostration, he/she may be given forgiveness for his/her wrongdoings but if the guilty performs the 84 postures, there is no chance for his/her release. All matters can be resolved upon performing prostration which is why this posture is the greatest of all.”¹⁵¹

ਸਾਧੰਤ ਤਦਪ ; ਪਾਵਤ ਨ ਪਾਰ ॥੯॥੧੨੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਾਧੰਤ- ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ, His end। ਤਦਪ- ਤਦ ਵੀ, even then। ਪਾਵਤ- ਪਾ ਸਕਦੇ, achieve। ਪਾਰ- ਅੰਤ, end।

ਤਦ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀ ਪਾ ਸਕਦੇ।

Even then, all of the above fail to fathom Almighty.

ਕਈ ਉਰਧ ਬਾਹ ; ਦੇਸਨ ਭ੍ਰਮੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਉਰਧ ਬਾਹ- ਖੜੀਆਂ ਬਾਹਾਂ, straightened arms। ਦੇਸਨ- ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ, in countries। ਭ੍ਰਮੰਤ- ਭਟਕਦੇ ਹਨ, wander।

ਕਈ ਉਰਧ ਬਾਹੂ, ਬਾਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰਕੇ ਖੜੇ ਹਨ, ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

Many perform austere meditations by straightening their arms skywards; Many wander in different lands;

ਕਈ ਉਰਧ ਮਧ ਪਾਵਕ ਝੁਲੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਉਰਧ- ਮੂਧੇ, upside down। ਝੁਲੰਤ- ਲਟਕਦੇ ਹਨ, hanging।

ਕਈ (ਉਰਧ) ਮੂਧੇ ਹੋ ਕੇ ਅੱਗ ਦੇ ਵਿੱਚ (ਝੁਲੰਤ) ਲਟਕਦੇ ਹਨ।

Many hang upside down on fire (a form of penance);

ਕਈ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਸਾਸਤ੍ਰ ; ਉਚਰੰਤ ਬੇਦ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਉਚਰੰਤ- ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ, ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ, recite। ਬੇਦ- ਵੇਦ, Vedas।

ਕਈ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀਆਂ, ਸ਼ਾਸਤਰ ਤੇ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ।

Many recite the Smritis, Shastras and Vedas;

¹⁵¹ Ref: Parchia Patshahi Dasvin by Sevasdas (1741AD), Sakhi (story) number 35, Part 2.

ਕਈ ਕੋਕ ਕਾਬ ; ਕਥਤ ਕਤੇਬ ॥੧੦॥੧੩੦॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਾਬ- ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ, poetry। ਕਥਤ- ਕਥਦੇ ਹਨ, read। ਕਤੇਬਾਂ- ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ, Semitic religious scriptures।

ਕਈ ਕੋਕ, ਕਈ ਕਾਬਯ, ਤੇ ਕਈ ਕਤੇਬਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ।

Many study Koka's work (Kok Shastar), poetry or Semitic scriptures.

ਕਈ ਅਗਨਹੋਤ੍ਰ ; ਕਈ ਪਉਨ ਅਹਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਗਨ ਹੋਤ੍ਰ- ਅਗਨ ਹਵਨ, Homa। ਪਉਨ ਅਹਾਰ-ਪੌਣ ਦਾ ਭੋਜਨ, inedia (to live without consuming food, living on air)।

ਕਈ ਅਗਨ ਹੋਤ੍ਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਪੌਣ ਅਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

Many perform Homas (fire ritual), many live on air (inedia);

ਕਈ ਕਰਤ ਕੋਟ ; ਮ੍ਰਿਤ ਕੋ ਅਹਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਰਤ- ਕਰਦੇ ਹਨ, perform। ਕੋਟ- ਕ੍ਰੋੜਾਂ, tens of million। ਮ੍ਰਿਤ- ਮਿੱਟੀ, sand। ਅਹਾਰ- ਭੋਜਨ, food।

ਕਈ ਕ੍ਰੋੜਾਂ (ਮ੍ਰਿਤ ਕੋ) ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਭੋਜਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

Many tens of millions (Crore) eat sand for food¹⁵²;

ਕਈ ਕਰਤ ਸਾਕ ; ਪੈ ਪਤ੍ਰ ਭਛ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਾਕ- ਸਾਗ, leafy vegetable। ਪੈ- ਦੁੱਧ, milk। ਪਤ੍ਰ- ਪੱਤੇ, leaves। ਭਛ- ਖਾਣਾ, food।

ਕਈ ਸਾਕ (ਪੈ) ਅਤੇ ਪੱਤਰ ਖਾਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

Many live on leafy vegetables and leaves;

ਨਹੀ ਤਦਪ ਦੇਵ ; ਹੋਵਤ ਪ੍ਰਤੱਛ ॥੧੧॥੧੩੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤਦਪ- ਤਦ ਵੀ, even then। ਪ੍ਰਤੱਛ- ਪ੍ਰਤੱਖ, manifest, apparent।

ਪਰ ਤਦ ਵੀ ਪਰਮਾਤਮ ਦੇਵ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨਹੀ ਹੁੰਦਾ।

Even then Almighty does not manifest.

2nd Meaning: Even after observing the above mentioned adverse penances, Almighty's manifestation has not been seen by them.

¹⁵² The term for consuming sand is known as geophagia. In humans, it is known as pica which is usually caused by nutritional deficiency (iron, zinc, etc.) or as a result of psychological aetiologies. Also, there are certain places in this world where sand/clay is consumed such as in Cameroon where it is eaten for pleasure or to suppress hunger. In the animal kingdom, there are several species that practices geophagia such as silky sifaka (lemur), South American parrots, certain primates and bats.

ਕਈ ਗੀਤ ਗਾਨ ; ਗੰਧਰਬ ਰੀਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗਾਨ- ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, sing। ਗੰਧਰਬ- ਦੇਵ ਲੋਕ ਦਾ ਗਵੈਯਾ, singers of the heaven।

ਕਈ ਗੰਧਰਬ ਰੀਤ ਵਾਂਗ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

Many sing divine in Gandharv style (musicians in heaven);

ਕਈ ਬੇਦ ਸਾਸਤ੍ਰ ; ਬਿਦਿਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬੇਦ- ਵੇਦ, Vedas। ਬਿਦਿਆ-ਵਿਦਿਆ, knowledge। ਪ੍ਰਤੀਤ- ਨਿਸ਼ਚਾ, conviction।

ਕਈ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਤੇ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਉੱਤੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

Many have full conviction on Vedas and Sastras;

ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ ; ਜਗਿ ਆਦਿ ਕਰਮ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰੀਤ- ਢੰਗ, ਰਸਮ, style, custom, rite। ਆਦਿ- ਆਦਿਕ, etc.। ਕਰਮ- ਕੰਮ, deed, act।

ਕਈ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਰੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜਗ ਆਦਿਕ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

Many perform acts like yajna and other rituals in accordance to the Vedic custom;

ਕਹੂੰ ਅਗਨ ਹੋਤ੍ਰ ; ਕਹੂੰ ਤੀਰਥ ਧਰਮ ॥੧੨॥੧੩੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਹੋਤ੍ਰ- ਹਵਨ, Homa (fire ritual)।

ਕਈ ਅਗਨ ਹੋਤ੍ਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਤੀਰਥਾਂ ਪੁਰ ਜਾ ਕੇ ਧਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

Many perform Homas and some go to the pilgrimage centres to perform righteous deeds.

ਕਈ ਦੇਸ ਦੇਸ ; ਭਾਖਾ ਰਟੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭਾਖਾ- ਬੋਲੀ, language। ਰਟੰਤ- ਬੋਲਦੇ ਹਨ, speak।

ਕਈ ਦੇਸਾਂ ਦੇਸਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ,

Many utter multiple languages of different lands;

ਕਈ ਦੇਸ ਦੇਸ ; ਬਿਦਿਆ ਪੜੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪੜੰਤ- ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ, learn।

ਕਈ ਦੇਸਾਂ ਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ।

Many travel abroad to acquire new knowledge;

ਕਈ ਕਰਤ ; ਭਾਂਤ ਭਾਂਤਨ ਬਿਚਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭਾਂਤ ਭਾਂਤਨ- ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ, various, multidisciplinary। ਬਿਚਾਰ- ਵਿਚਾਰ, discussion।

ਕਈ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

Many indulge in multidisciplinary discussions;

ਨਹੀ ਨੈਕ ਤਾਸ ; ਪਾਯਤ ਨ ਪਾਰ ॥੧੩॥੧੩੩॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨੈਕ- ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ, an iota। ਤਾਸ- ਉਸ ਦਾ, of that। ਪਾਯਤ- ਪਾਉਂਦੇ, achieve। ਪਾਰ-ਅੰਤ, end, limit।

ਪਰ (ਤਾਸ) ਉਸ ਦਾ (ਨੈਕ) ਥੋੜਾ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਵੀ ਅੰਤ ਨਹੀ ਪਾ ਸਕਦੇ।

But all these still fail to fathom the limit of Almighty.

ਕਈ ਤੀਰਥ ਤੀਰਥ ; ਭ੍ਰਮਤ ਸੁ ਭ੍ਰਮ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭ੍ਰਮਤ- ਭੁੱਟੇ, ਭਟਕਦੇ, wander। ਭ੍ਰਮ- ਭਲੇਖੇ ਵਿੱਚ, in doubt।

ਕਈ ਤੀਰਥ ਤੀਰਥ ਉੱਤੇ ਭੁੱਟੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਭਰਮ ਵੀਚ।

Many wander on different pilgrimage sites in doubt;

ਕਈ ਅਗਨਹੋਤ੍ਰ ; ਕਈ ਦੇਵ ਕਰਮ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਗਨਹੋਤ੍ਰ- ਅੱਗਨ ਹਵਨ, fire ritual (homa)।

ਕਈ ਅਗਨ ਹੋਤਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਦੇਵ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

Many perform fire rituals (Hom) and some implement deity acts (righteous deeds);

ਕਈ ਕਰਤ ; ਬੀਰ ਬਿਦਿਆ ਬਿਚਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਰਤ- ਕਰਦੇ ਹਨ, perform। ਬਿਚਾਰ-ਵਿਚਾਰ, contemplate।

ਕਈ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

Many learn, contemplate and practise martial education;

ਨਹੀ ਤਦਪ ਤਾਸ ; ਪਾਯਤ ਨ ਪਾਰ ॥੧੪॥੧੩੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤਦਪ-ਤਦ ਵੀ, even then। ਤਾਸ- ਉਸ ਦਾ, His। ਪਾਰ-ਅੰਤ, end।

ਤਦ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀ ਪਾ ਸਕਦੇ।

Even then they fail to find His limits.

ਕਹੂੰ ਰਾਜਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਜੋਗ ਧਰਮ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਾਜਰੀਤ- ਰਾਜ ਦੀ ਰੀਤੀ, politics।

ਕਿਤੇ ਰਾਜ ਰੀਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਤੇ ਜੋਗ ਧਰਮ ਨੂੰ ਧਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।

People at places play politics and some on the other hand follow yogic practices;

ਕਈ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤ ਸਾਸਤ੍ਰ ; ਉਚਰਤ ਸੁ ਕਰਮ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਉਚਰਤ- ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ, utter।

ਕਈ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਸਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤੇ ਸੁੱਭ ਕਰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

Some are abiding by the principles set in the Smritis and Sastras and perform good deeds;

ਨਿਉਲੀ ਆਦਿ ਕਰਮ ; ਕਹੂੰ ਹਸਤ ਦਾਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਿਉਲੀ ਆਦਿ ਕਰਮ- ਇਕ ਯੋਗ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਮ, It is a Yogic method in which both the shoulders are relaxed and the back is straightened. Then the abdomen is moved to all direction with the help of Pranas just like how a yogurt is churned। ਹਸਤ-ਹਾਥੀ, elephant।

ਕਈ ਨੌਲਿ ਕਰਮ ਆਦਿਕ ਯੋਗ ਸਾਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਹਾਥੀ ਦਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

Some perform the exercise of stomach (& other Yogic practices) and some donate elephants in charity (considered a huge donation in the medieval times);

ਕਹੂੰ ਅਸਮੇਧ ; ਮਖ ਕੋ ਬਖਾਨ ॥੧੫॥੧੩੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਸਮੇਧ ਮਖ- ਉਹ ਮੱਖ ਯੱਗ ਜਿਸ ਵਿਚ (ਅਸਵ) ਘੋੜਾ (ਮੇਧ) ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਯੱਗ ਵਿਚ ਘੋੜੇ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਹੋਵੇ, it is considered one of the major homas of the Hindus where the sacrifice of a horse is performed। ਬਖਾਨ-ਵਾਰਤਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, narrating।

ਕਈ ਅਸਵਮੇਧ ਯੱਗ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਵਾਰਤਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

Some are narrating the eulogies of ashavmedh yajna;

ਕਹੂੰ ਕਰਤ ; ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਦਿਆ ਬਿਚਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਰਤ- ਕਰਦਾ, perform।

ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਦਯਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

Some are contemplating on divine knowledge of the universe;

ਕਹੂੰ ਜੋਗਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਬਿਰਧ ਚਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜੋਗਰੀਤ- ਜੋਗ ਦੀ ਰਸਮ, Yogic customs। ਬਿਰਧ ਚਾਰ- ਜੋ ਕਰਨੀ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇ, whose doings are great, striver।

ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਜੋਗ ਦੀ ਰੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ (ਬ੍ਰਿਧਚਾਰ) ਅਚਾਰ ਬ੍ਰਿਧ^{੧੫੩} ਹੈ।

Some are abiding by the yogic practices and some are strict practitioners (Aamil);

ਕਹੂੰ ਕਰਤ ਜਛ ; ਗੰਧਰਬ ਗਾਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜੱਛ- ਦੇਵਤਾ, deity whose master is Kuber (the deity of wealth)। ਗੰਧਰਬ- ਦੇਵ ਲੋਕ ਦਾ ਗਵੇਯਾ, singers of the heaven। ਗਾਨ- ਗਾਇਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, sing।

ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਜੱਛ ਤੇ ਗੰਧਰਬ ਵਾਂਗ ਗਾਇਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

Some like the deities (under the leadership of Kuber) and Gandharv (singers of heaven) sing;

ਕਹੂੰ ਧੂਪਦੀਪ ਕਹੂੰ ਅਰਘ ਦਾਨ ॥੧੬॥੧੩੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੀਪ- ਦੀਵੇ, oil lamp। ਅਰਘ- ਜਲ, ਦੁੱਧ, ਕੁਸ਼ਾ, ਦਹੀ, ਸਰੋਂ, ਚਾਵਲ ਅਤੇ ਜੋ ਜੋ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਰਪਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, the offering of deities (e.g. water, milk, kusha grass¹⁵⁴, yogurt, mustard greens, rice, etc.)।

ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਧੂਪ ਦੀਪ ਸਜਾ ਕੇ ਆਰਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਅਰਗ^{੧੫੫} ਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

Some burn oil lamps and incense sticks for devotion and some make symbolic offerings to the deities.

Among the other forms of worship (16 numbers) of deities, 5 services hold major role corresponding to our 5 senses;

No.	Services	Description
1.	Applying sandalwood paste	For the sense of touch (cooling)
2.	Recitation of Almighty's name	For the sense of hearing

^{੧੫੩} ਜੋ ਕਰਨੀ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਹੋਵੇ, ਆਮਿਲ ਪੁਰਸ਼। The ones who strive. Known as Aamil in Arabic.

¹⁵⁴ Kusha, whose name signifies *sharp* in the sense of *acute*, is the root for the Sanskrit word for "expert," *kosala*. The sanctity of dharba, also known as kusha (or, *kusa*) grass, is as old as the Indian deities. Puranas tell how Vishnu assumed the form of the Cosmic Tortoise (Kachh Avtar) whose shell served to support Mandara, the mountain that served as a dasher in the Churning of the Sea of Milk. As the mountain rotated, several hairs were rubbed from the tortoise's back. With time, they washed ashore and became Kusha. Therefore, in the traditional hair-cutting of Vaishnava toddlers, the hair is touched with kusha grass before it is cut. It was used as a ritual seat as far back as the Vedas, and the *Bhagavad Gita* (ch. 6) stipulates that, covered with a skin and a cloth, it is the appropriate seat for meditation. Therefore, it was one of the first offerings made to the Buddha.

^{੧੫੫} ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਵਿੱਚ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਅਰਘ ਦਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਪਾਣੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫਲ, ਚਾਵਲ, ਦੱਭ ਆਦਿਕ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਦੇਵਤੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਿਰਾਉਣ ਦਾ ਨਾਮ 'ਅਰਘ ਦਾਨ' ਹੈ। Among the 16 types of worship (Upacharas), Aargh as mentioned by Guru Ji is one of it.

		(blissful)
3.	Incense stick	For the sense of smell (refreshing)
4.	Oil Lamp	For the sense of sight (Illumination)
5	Food	For the sense of taste (savour)

ਕਹੂੰ ਪਿਤ੍ਰ ਕਰਮ ; ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਿਤ੍ਰ ਕਰਮ- ਤ੍ਰਿ ਪ੍ਰਤੀ ਸਰਾਧ ਕਰਮ ਆਦਿ ਕਰਨੇ, ancestors worshipping ।

ਕਿਤੇ ਕੋਈ (ਪਿਤਰ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ) ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਰੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

Some perform deeds to benefit souls of their ancestors, and some follow Vedic traditions;

ਕਹੂੰ ਨ੍ਰਿਤਨਾਚ ; ਕਹੂੰ ਗਾਨ ਗੀਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨ੍ਰਿਤਨਾਚ- ਨਿਰਤਕ ਨਾਚ, dancing on music ।

ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਨ੍ਰਿਤ ਨਾਚ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ।

Some dance on music and some sing songs [to Almighty];

ਕਹੂੰ ਕਰਤ ਸਾਸਤ੍ਰ ; ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਉਚਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਉਚਾਰ- ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, recite ।

ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਸਿਮ੍ਰਤੀਆਂ ਦਾ ਉਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

Some recite the hymns from Sastras & Smritis;

ਕਈ ਭਜਤ ; ਏਕ ਪਗ ਨਿਰਾਧਾਰ ॥੧੭॥੧੩੭॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭਜਤ- ਭਜਨ, meditate । ਪਗ- ਪੈਰ, foot । ਨਿਰਾਧਾਰ- ਬਿਨਾ ਆਸਰੇ, unsupported ।

ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਇਕ ਪੈਰ ਦੇ ਆਸਰੇ ਖੜਾ ਹੋ ਕੇ ਭਜਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

Some meditate standing unsupported on one leg

ਕਈ ਨੇਹ ਦੇਹ ; ਕਈ ਗੇਹ ਵਾਸ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨੇਹ- ਪਿਆਰ, affection । ਦੇਹ- ਸਰੀਰ, body । ਗੇਹ- ਘਰ, abode । ਵਾਸ- ਨਿਵਾਸ, reside ।

ਕਈ ਦੇਹ ਨਾਲ ਨੇਹ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਘਰ ਵਿਚ ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

Some develop affection for their bodies and some householders for home;

2nd Meaning: Some develop affection for their bodies and some reside in their houses;

ਕਈ ਭ੍ਰਮਤ ; ਦੇਸ ਦੇਸਨ ਉਦਾਸ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭ੍ਰਮਤ- ਫਿਰਦੇ, wander। ਉਦਾਸ-ਗਮ, sadness, detachment।

ਕਈ ਉਦਾਸ ਹੋ ਕੇ ਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

Some develop detachment and wander in lands;

ਕਈ ਜਲ ਨਿਵਾਸ ; ਕਈ ਅਗਨ ਤਾਪ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਲ- ਪਾਣੀ, water। ਅਗਨ- ਅੱਗ, fire। ਤਾਪ- ਤਪ, penance।

ਕਈ ਜਲ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਪੰਜ ਅਗਨ ਤਪਦੇ ਹਨ।

Some meditate standing in water, some sitting surrounded by fire;

ਕਈ ਜਪਤ ਉਰਧ ; ਲਟਕੰਤ ਜਾਪ ॥੧੮॥੧੩੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਪਤ- ਜਪਦੇ। ਉਰਧ- ਮੂਧੇ ਮੂੰਹ, upside down। ਲਟਕੰਤ- ਲਟਕਦੇ, hanging।

ਕਈ (ਉਰਧ) ਮੂਧੇ ਮੂੰਹ ਲਟਕ ਕੇ ਜਾਪ ਨੂੰ ਜਪਦੇ ਹਨ।

Some hang themselves upside down to chant.

ਕਈ ਜਪਤ ਜੋਗ ; ਕਲਪੰ ਪ੍ਰਜੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਲਪੰ- ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੱਕ, for Ages, aeons। ਪ੍ਰਜੰਤ- ਤੱਕ, till।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਕਲਪਾਂ ਤੱਕ ਜੋਗ ਧਾਰ ਕੇ ਜਪ ਕਰਦੇ ਹਨ।

Some embrace Yoga and perform meditation (Yog) and recite Your name for aeons,

ਨਹੀ ਤਦਪ ਤਾਸ ; ਪਾਯਤ ਨ ਅੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤਦਪ- ਤਦ ਵੀ, even then। ਤਾਸ- ਉਸ ਦਾ, Your, thee।

ਤਦ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀ ਪਾ ਸਕਦੇ।

Even then they still fail to conclude the limits (fathom) of Almighty;

ਕਈ ਕਰਤ ਕੋਟ ; ਬਿਦਿਆ ਬਿਚਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੋਟ- ਕੋੜ, tens of million, 1 crore= 10,000,000।

ਕਈ ਕੋੜਾਂ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

Tens of millions contemplate on various branches of knowledge,

ਨਹੀ ਤਦਪ ਦਿਸਟ ; ਦੇਖੇ ਮੁਰਾਰ ॥੧੯॥੧੩੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤਦਪ- ਤਦ ਵੀ, even then। ਦਿਸਟ- ਦਰਸ਼ਨ, glimpse, sight। ਮੁਰਾਰ- ਮੁਰਾਰੀ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ, Almighty who has slain Demon Murar।

ਤਦ ਵੀ ਉਸ ਮੁਰਾਰੀ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀ ਪਾ ਸਕਦੇ।

Even then after all the great efforts they still fail to obtain Almighty's glimpse.

Note: Murari (ਮੁਰਾਰ). This name of Almighty has been used since the slaying of the demon Mur to denote Almighty.

Once in the age of Satyug, the demon named Mur, the son of demon Naadijang won over the Kingdom of Heaven (Dev Lok) from the deities. He started ruling and harassing the deities from their abodes. The deities went for help and protection from Vishnu. The demon Mur was so powerful and possessed a huge fleet of soldiers to defend him and the kingdom. Vishnu approached him and asked the demon to surrender and return the heaven to their owners, the deities. Upon refusal and paying no attention to the request, a battle between Mur and God ensued. The battle lasted for many celestial years. While in the battle, Vishnu was fatigued and he went for a rest in the cave named Sinhvati in Badrikashram and the demon followed Him. Whilst Vishnu was resting, Mur was about to strike, and a beautiful damsel (Ekadashi) with all sorts of divine artillery in her hands appeared. Enchanted by her beauty, Mur got entangled to her sensational beauty, lost his own senses and asked her to marry him. The woman said, "Oh no! It is not easy to have me in marriage. I have a condition that whoever wins me in a battle will marry me." Blinded in the beauty of the woman, another battle started between them. Mur did not realise that one of the two has to die in order for the other to win. Ultimately, Mur was killed in the war.

Murar in Sri Guru Granth Sahib Ji;

ਹਰਿ ਗੁਨ ਨਾਹੀ ਅੰਤ ਪਾਰੇ , ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭਿ ਥਾਰੇ ; ਸਗਲ ਕੋ ਦਾਤਾ ਏਕੈ , ਅਲਖ ਮੁਰਾਰੇ ॥

(੧੩੮੫-੧੩, ਸਵਯੇ, ਮਃ ੫)

Dear Almighty, there is no end or limit to Your Glorious Virtues; all beings and creatures are Yours. You are the Giver of all and You (the slayer of Mur Demon) are beyond the comprehension of the Beings (jeev).

Murar in Sri Dasam Granth Sahib Ji,

ਮੁੰਡਹੁ ਸੇ ਮਧੁਕੀਟਭ ਸੇ ; ਮੁਰ ਸੇ ਅਘ ਸੇ ਜਿਨਿ ਕੋਟਿ ਦਲੇ ਹੈ ॥

Who has trampled crores of Mundakasur, Madhu-Kaitabh, Mur and Aghasu

(Bachitar Natak- Sri Dasam Granth Sahib)

Murar in Bhai Gurdas Varaan;

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਣ ਬ੍ਰਹਮ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਮੁਰਾਰੇ॥ ਗੁਰੂ ਚੇਲਾ ਚੇਲਾ ਗੁਰੂ ਗੁਰ ਸਬਦ ਵੀਚਾਰੇ॥

The killer of Mur demon, the transcendent Brahm is the perfect Guru Brahm. Under His influence the Guru becoming disciple and the disciple becoming Guru, they ponder upon the word of the Guru, i.e. the Guru and the disciple have subsumed in each other.

(Vaar 38 Pauri 19 Bhai Gurdas Varaan)

ਬਿਨ ਭਗਤ ਸਕਤ ; ਨਹੀ ਪਰਤ ਪਾਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭਗਤ- ਭਗਤੀ, devotion। ਸਕਤ- ਸ਼ਕਤੀ, ਤਾਕਤ, power। ਪਰਤ- ਆਉਂਦਾ, come। ਪਾਨ- ਹੱਥ, hands।

ਭਗਤੀ ਦੀ (ਸਕਤਿ) ਤਾਕਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹ (ਪਾਨ) ਹੱਥ ਨਹੀ (ਪਰਤ) ਆਉਂਦਾ।

Without the power of devotion he cannot be realised;

Bhai Gurdas Ji in his Vaar describes the conversation of Almighty with Bhagat Naamdev Ji upon the inquiry by Bhagat Trilochan Ji on how can one have a sight of Almighty;

**ਹਉਂ ਅਧੀਨ ਹਾਂ ਭਗਤ ਦੇ ਪਹੁੰਚ ਨ ਹੰਘਾਂ ਭਗਤੀ ਦਾਵੈ ॥
ਹੋਇ ਵਿਚੋਲਾ ਆਣ ਮਿਲਾਵੈ ॥੧੨॥**

I am under the total control of the devotees and their loving claims I can never reject; rather I, myself also cannot understand them. Their loving devotion, in fact, becomes mediator and makes them meet me."

(Vaar 10 Pauri 12 Bhai Gurdas Vaaran)

ਬਹੁ ਕਰਤ ਹੋਮ ; ਅਰ ਜਗ ਦਾਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਰ- ਅਤੇ, and।

ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤੇ ਹੋਮ ਤੇ ਜਗ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਦਾਨ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾਵਣ।

Even by doing many yajnas and charities.

ਬਿਨ ਏਕ ਨਾਮ ; ਇਕ ਚਿਤ ਲੀਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਲੀਨ- ਸਮਾਉਣਾ, merge।

ਇਕ ਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਨਾਮ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਏ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।

One can never attain Almighty without reciting His Name with full concentration.

ਫੋਕਟੋ ਸਰਬ ; ਧਰਮਾ ਬਿਹੀਨ ॥੨੦॥੧੪੦॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਫੋਕਟੋ- ਵਿਅਰਥ, useless। ਸਰਬ- ਸਾਰੇ, all। ਬਿਹੀਨ- ਨਿਕੰਮੇ ਕਰਮ, futile deeds।
ਸਾਰੇ (ਬਿਹੀਨ) ਨਿਕੰਮੇ ਧਰਮ ਫੋਕਟ ਹਨ।

Without Almighty's Name, all other rituals and rites are futile (useless).

Note: While describing practices like Neoli, Kundalini, etc., Sri Guru Nanak Dev Ji ultimately says;

ਨਾਮ ਬਿਨਾ , ਫੋਕਟ ਸਭਿ ਕਰਮਾ ; ਜਿਉ ਬਾਜੀਗਰੁ ਭਰਮਿ ਭੁਲੈ ॥੧॥

(੧੩੪੩-੮, ਪ੍ਰਭਾਤੀ, ਮਃ ੧)

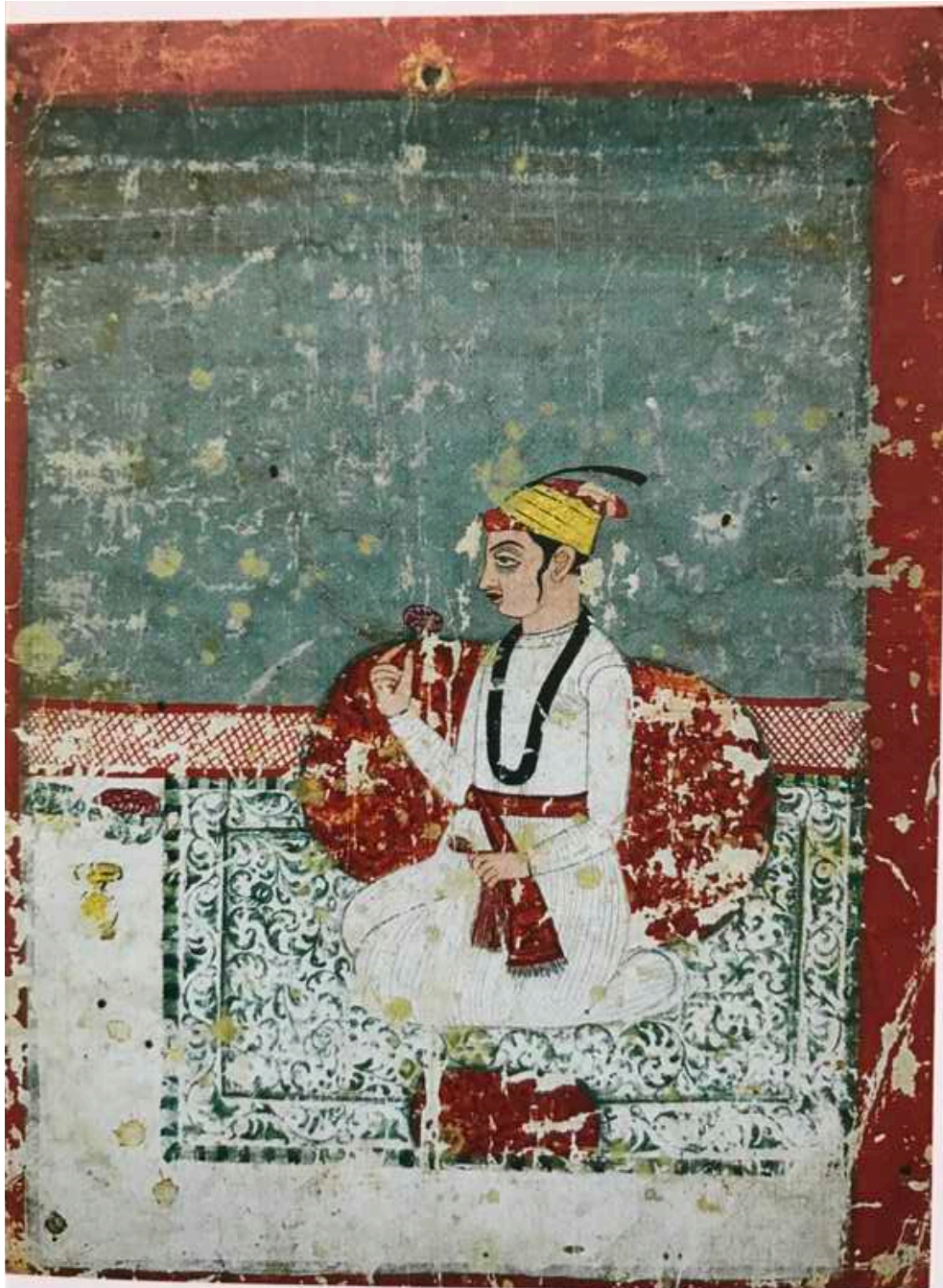
Without Almighty's Name (Naam), all their actions are useless, like the magician who deceives through illusions. ||1||

Note: Paintings of Sri Guru Gobind Singh Ji

On the following pages, are the original portraits of Sri Guru Gobind Singh Ji commissioned during his tenure. The paintings arranged are as the age of Guru Ji progresses starting from His age of around 5 years old till 40 years old. These age circas are based on historical evidences and literatures such as, Dasam Granth Darshan by Piara Singh Padam (in Punjabi) wherein he has given the portrait of Guru Ji in his child form along with the portrait in the Anandpuri Sri Dasam Granth Manuscript and Takht Sri Hazur Sahib.

Painting of Sri Guru Gobind Singh Ji at the time when Guru Ji was in Patna Sahib. Guru Ji age circa 5-6 years old. This painting is present in Gurdwara Bal Leela Sahib in Patna Sahib. Gobind Sagar by Piara Singh Padam published in 1991AD records the presence of a painting of Guru Ji.

Painting of Sri Guru Gobind Singh Ji at the time when Guru Ji was on his way to Punjab from Patna Sahib most likely drawn at Lucknow. Guru Ji age circa 7 years old. This painting was present in Gurdwara Yahiyaganj Lucknow as mentioned by Piara Singh Padam in Gobind Sagar but now is in Private Collection.

Painting of Sri Guru Gobind Singh Ji with a qalam at the time when He was composing Jaap Sahib, Akaal Ustat, etc. at Anandpur Sahib. Guru Ji's age circa 11 years old. (This painting is in the collection of Bhai Rupa and was passed onto this family by Sri Guru Gobind Singh Ji before embarking on His journey south along with other relics in 1706AD). Private collection.)

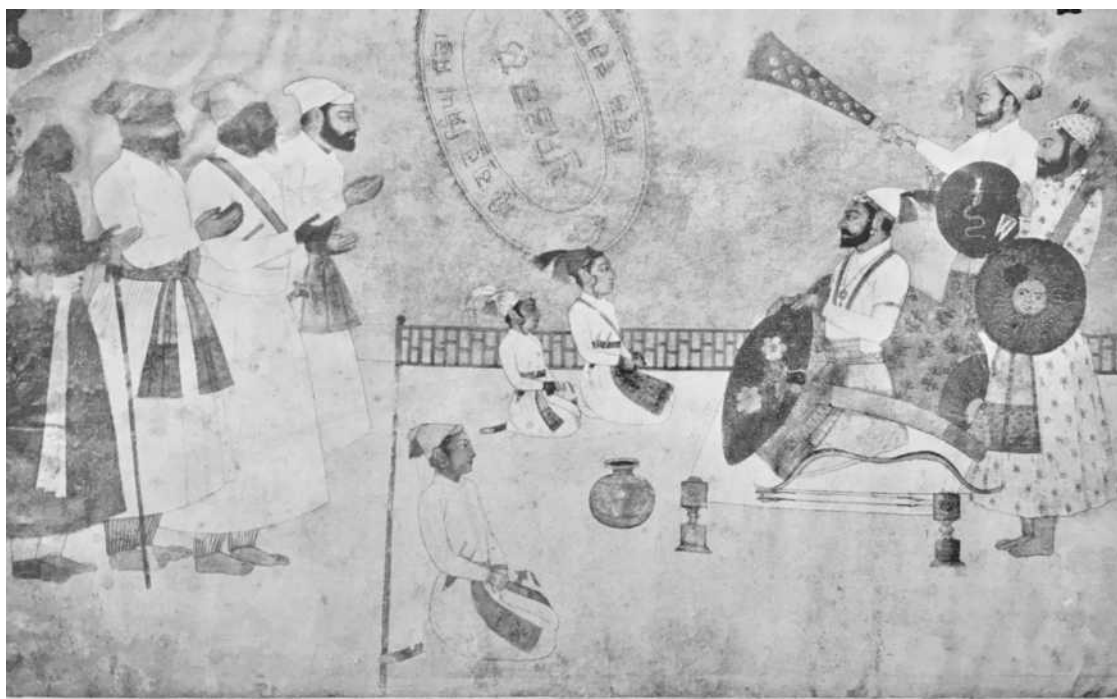

Painting of Sri Guru Gobind Singh Ji at the time when He was on His way back to Anandpur Sahib from Paonta Sahib. Guru Ji's age circa 22 years old.

Painting of Sri Guru Gobind Singh Ji whilst hunting at the time when He was in Anandpur Sahib upon the completion of Charitropakhyan in 1696AD. Guru Ji's age circa: 30 years old.

(Both of the above paintings are in the Darbari Anandpur Sahib manuscript of Sri Dasam Granth Sahib completed in 1695/1696AD which has Ang (pages) corrected by Guru Gobind Singh Ji. Photographs of this manuscript are shown later. This manuscript was present in Sikh Reference Library, Amritsar but now in Private collection USA.)

Sri Guru Gobind Singh Ji in His court with the Sahibzadey at Anandpur Sahib in 1698AD¹⁵⁶. Guru Ji's age circa: 32 years old.

Note: Baba Fateh Singh Ji is not in this painting as he two (2) years old at the time. Whereas, Baba Baba Ajit Singh Ji was 9 years old, Baba Jujhar Singh Ji was 6 years old and Baba Jorawar Singh Ji was 3 years old.

¹⁵⁶ This painting was retrieved by Baba Hathi Singh from the Guru Ke Mehal in Delhi in 1723 who kept it with him till his death in 1782. Which was then passed on till it was given to Akali Kaur Singh Nihang and then published in Sri Guru Shabad Ratan Parkash in 1923.

Painting of Sri Guru Gobind Singh Ji in Nanded¹⁵⁷. Guru Ji's age circa: 40 years old

¹⁵⁷ This painting has been brought to the wider Sanggat in Dasam Granth Darshan by Piara Singh Padam along with other contemporary paintings. This has also been shown in Guru Gobind Singh Samarpan Granth by Birinder Singh published in 1967AD. This original painting has been later reproduced by Sardool Singh and Saab Singh identically as shown in our dedication. The reproduced painting, has these wordings on it, 'ਯੇ ਮੂਰਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰੀ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਵ ਸਾਬ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਕੀਤੀ ਮੂਰਤੀ ਦਾ ਤਸਵੀਰ ਅਸਲ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ' *This painting has been prepared by Sardool Singh and Saab Singh by taking the original painting of Guru Gobind Singh in Hazoor Sahib.*

ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਤੋਟਕ ਛੰਦ ॥

Your Grace. Totak Chhand

ਜੈ ਜੰਪਹੁ ; ਜੁਗਣ ਜੂਹ ਜੁਅੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜੈ- ਜੋ, whom। ਜੰਪਹੁ- ਜਪਦੇ ਹਨ, chant। ਜੁਗਣ- ਜੋਗੀ, Yogi, practitioners of Yoga। ਜੂਹ- ਸਮੂਹ, ਸਾਰੇ, all। ਜੁਅੰ-ਜੁੜ ਕੇ, engross।

ਸਾਰੇ ਜੋਗੀ ਜੁੜ ਕੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੋ ਜਪਦੇ ਹਨ।

Whom, in the congregation the Yogis are engrossed eulogizing;

ਭੈ ਕੰਪਹੁ ; ਮੇਰ ਪਯਾਲ ਭੁਅੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੈ- ਡਰ, fear। ਕੰਪਹੁ- ਕੰਬਦੇ, tremble, shiver। ਮੇਰ- ਅਕਾਸ਼, sky। ਭੁਅੰ- ਧਰਤੀ, land।

ਜਿਸ ਦੇ ਡਰ ਨਾਲ (ਮੇਰ) ਅਕਾਸ਼ ਪਤਾਲ ਤੇ ਧਰਤੀ ਕੰਬਦੇ ਹਨ।

Whose fear makes skies, underworld and land tremble;

ਤਪ ਤਾਪਸ ; ਸਰਬ ਜਲੇਰ ਥਲੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤਾਪਸ- ਤਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਪੱਸਵੀ, ascetic, the ones who meditate। ਸਰਬ-ਸਾਰੇ, all। ਜਲੇਰ- ਜਲਾਂ ਦੇ, of the water। ਥਲੰ-ਥਲਾਂ ਦੇ, of the land।

ਸਾਰੇ ਜਲਾਂ ਥਲਾਂ ਦੇ ਤਪਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤਪ ਕਰਦੇ ਹਨ॥

For whose achievement many of the land's and water's ascetic meditate,

ਧਨ ਉਚਰਤ ; ਇੰਦ੍ਰ ਕੁਮੇਰ ਬਲੰ ॥੧॥੧੪੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਉਚਰਤ- ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ, say। ਕੁਮੇਰ- ਕੁਬੇਰ, Kuber, the lord of wealth। ਬਲੰ- ਬਲ ਰਾਜਾ, King Bal।

ਇੰਦ੍ਰ, ਕੁਬੇਰ ਤੇ ਬਲ ਰਾਜਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧੰਨ ਧੰਨ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ।

Whom Indar, Kuber and King Bal¹⁵⁸ acknowledge as great.

¹⁵⁸ King Bal (or called as Bali) was a powerful and philanthropic king of demon (asura) lineage. He was the grandson of Bhagat Prahlad Ji. By his penance and might, he conquered the whole world and heavens. Indra and other gods fearing that the demons would conquer all the three worlds, went to Lord Vishnu for help. Lord Vishnu then to an incarnation as a dwarf Brahmin and asked for alms from King Bal. As Bal was conducting a Yajna and with him being a benovent, he could not decline the request of the dwarf Brahmin (Bavan/Vaman Avtar) of granting 3 foot steps wide land. King Bal initially laughed at his request and decided to give more than he requested but was politely declined. When King Bal agreed to give him land of 3 footsize, Bavan grows into a giant, the size of cosmos. In the first step, he covers the earth. In second, he takes the heavens. For the third, Bali offers his head on which Vamana steps sending the demon king to the Patala (netherworld).

ਅਨਖੇਦ ਸਰੂਪ ; ਅਭੇਦ ਅਭਿਆਂ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਖੇਦ- ਖੇਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਅਨ= without; ਖੇਦ= dissapointments, sorrows।

ਅਭੇਦ-ਭੇਦ ਰਹਿਤ, without difference (One)। ਅਭਿਆਂ- ਭੈ ਰਹਿਤ, fearless।

ਜੋ ਖੇਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ, ਭੇਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਭੈ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

His form is beyond any sorrows, difference (the form of One) and Fearless,

ਅਨਖੰਡ ਅਭੂਤ ; ਅਛੇਦ ਅਛਿਆਂ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਖੰਡ- ਜੋ ਖੰਡਿਆਂ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ, indivisible। ਅਭੂਤ- ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, beyond the make of 5 elements। ਅਛੇਦ- ਜੋ ਛੇਦਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ, invincible, one which cannot be pierced/penetrated। ਅਛਿਆਂ- ਨਾਸ ਰਹਿਤ, imperishable।

ਖੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਭੇਦ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਅਛੇਦ ਹੈ।

Indivisible, beyond the make of 5 principle elements of creation¹⁵⁹, invincible and imperishable;

ਅਨਕਾਲ ਅਪਾਲ ; ਦਿਆਲ ਅਸੁਆਂ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਕਾਲ- ਕਾਲ ਰਹਿਤ, timeless, immortal। ਅਪਾਲ-ਪਾਲਣਾ ਰਹਿਤ, does not require nurturing, self-existent। ਦਿਆਲ- ਦਇਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, benevolent, merciful।

ਅਸੁਆਂ- ਹੋਮੇ ਦਾ ਤਯਾਗੀ, without Haumai (I-ness)।

ਕਾਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਪਾਲਣਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, (ਅਸੁਆਂ) ਬਿਲਕੁਲ ਆਪ ਹੀ ਦਇਆਲੂ ਹੈ।

He is Timeless, Self-existent, without Haumai and Compassionate;

ਜਿਹ ਠਟੀਅੰ ; ਮੇਰ ਅਕਾਸ ਭੂਅੰ ॥੨॥੧੪੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਠਟੀਅੰ- ਬਣਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, made। ਮੇਰ- ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ, mountains like Sumer।

ਅਕਾਸ- ਅਸਮਾਨ, skies। ਭੂਅੰ- ਧਰਤੀ, land।

ਜਿਸ ਨੇ ਅਕਾਸ਼, ਸੁਮੇਰ ਤੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

He, who has made the sky, mountains and land.

¹⁵⁹ Almighty is the sole creator. Therefore, He is beyond the creation of Maya.

ਅਨਖੰਡ ਅਮੰਡ ; ਪ੍ਰਚੰਡ ਨਰੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਖੰਡ- ਨਾ ਖੰਨ ਵਾਲਾ, indivisible। ਅਮੰਡ- ਨਾ ਸਥਿਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, indisputable।

ਪ੍ਰਚੰਡ- ਤੇਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ, radiant illumination। ਨਰੰ- ਪੁਰਖ ਰੂਪ, form of a male।

ਜੋ ਨਾ ਖੰਡਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਨਾ ਸਥਿਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਤੇ ਵੱਡੇ ਤੇਜ ਵਾਲਾ ਪੁਰਖ ਹੈ।

He, who is indivisible, indisputable and has Radiant illumination in the form of a male;

Note: Male. When describing Almighty in a form, it has always been portrayed as a male (husband) and the rest of its creation (Maya) as female (wife). Just like;

ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਪੁਰਖੁ ਏਕੁ ਹੈ ; ਹੋਰ ਸਗਲੀ ਨਾਰਿ ਸਬਾਈ ॥

(੫੯੧-੧੯, ਵਡਹੰਸੂ, ਮਃ ੩)

In this world, there is one Husband Almighty; all other beings are His brides.

However, one can also find multiple references such as below which is usually said to describe the infinite formless Almighty;

ਨਾਰਿ ਨ ਪੁਰਖੁ ; ਕਹਹੁ ਕੋਊ ਕੈਸੇ ॥

(੬੮੫-੧੭, ਧਨਾਸਰੀ, ਮਃ ੧)

He is not male, and He is not female; how can anyone describe Him?

In conclusion there are 2 different points of views in this, the first is of the common man and the latter is of an enlightened person (*Brahmgiani*). For a layperson to understand the concept of God, it has to be made through examples such as Almighty is a male and we (the creation) as female, etc. Just like a child is taught alphabet 'A' is for 'apple' and we all know that 'A' can be many other words but for the ease of understanding, such terminology is used. For an enlightened person, there is no difference between a male and a female; a human with an animal; a plant with a fruit; etc. In that state, all is one and there is no 'I', 'or 'we', there is basically no self-existence. In reality, the whole creation is the result of our ignorance but even if know it is we still cannot appreciate. This is where ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ (Gurpersad) or ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ (Tvaparsad) comes into play.

ਜਿਹ ਰਚੀਅੰ ; ਦੇਵ ਅਦੇਵ ਬਰੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਿਹ- ਜਿਸ ਨੇ, whom। ਰਚੀਅੰ- ਬਣਾਏ, ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ, made। ਦੇਵ-ਦੇਵਤੇ, deities।

ਅਦੇਵ- ਦੈਂਤ, demon। ਬਰੰ- ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ, good and bad।

ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਵ ਦੈਂਤ, ਤੇ ਹੋਰ ਸਭ (ਬਰੰ) ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਬਣਾਏ ਹਨ।

He who has created the deities and demons; the good and bad;

ਸਭ ਕੀਨੀ ; ਦੀਨ ਜਿਮੀਨ ਜਮਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੀਨੀ- ਕਰ ਦਿੱਤੀ, done। ਜਿਮੀਨ- ਧਰਤੀ, land। ਜਮਾ- ਅਕਾਸ਼, sky।

ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਸਾਰੇ ਧਰਤੀ ਤੇ (ਜਮਾਂ) ਅਕਾਸ਼ ਨੂੰ (ਕੀਨ ਦੀਨ) ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

He made it all happen for the earth and sky;

ਜਿਹ ਰਚੀਅੰ ; ਸਰਬ ਮਕੀਨ ਮਕਾ ॥੩॥੧੪੩॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਚੀਅੰ- ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ, create। ਸਰਬ- ਸਾਰੇ, all। ਮਕੀਨ- ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ, dweller।

ਮਕਾ- ਮਕਾਨ, house।

ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਾਲੇ, ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

The creator of all houses and dwellers therein.

ਜਿਹ ਰਾਗ ਨ ਰੂਪ ; ਨ ਰੇਖ ਰੁਖੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਾਗ-ਪ੍ਰੇਮ, love। ਰੇਖ- ਚਿੰਨ੍ਹ, mien। ਰੁਖੰ- ਚਿਹਰਾ, face।

ਜਿਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਰੂਪ ਰੇਖ, ਤੇ (ਰੁਖੰ) ਚਿਹਰਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

Unattached to anyone, formless and no mien or similar appearance;

ਜਿਹ ਤਾਪ ਨ ਸਾਪ ਨ ; ਸੋਕ ਸੁਖੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤਾਪ- ਦੁੱਖ, ਕਲੇਸ, pains, distress। ਸਾਪ- ਸਰਾਪ, curse। ਸੋਕ-ਦੁੱਖ, sorrow।

ਸੁਖੰ-ਸੁੱਖ, joy।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਤਾਪ ਸਰਾਪ ਨਹੀ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ (ਸੋਕ) ਦੁਖ ਸੁਖ ਹੈ।

He is beyond distress and curses, sadness and joy;

ਜਿਹ ਰੋਗ ਨ ਸੋਗ ਨ ; ਭੋਗ ਭੁਯੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੋਗ- ਗਮ, sorrow। ਭੁਯੰ- ਡਰ, fear।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਗ ਸੋਗ ਨਹੀ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭੋਗ ਤੇ ਡਰ ਹੈ।

Not subject to ailment, sorrow, enjoyment (of consumption) or fear;

ਜਿਹ ਖੇਦ ਨ ਭੇਦ ਨ ; ਛੇਦ ਛਯੰ ॥੪॥੧੪੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਖੇਦ- ਤਕਲੀਫ, difficulties। ਛੇਦ- ਈਰਖਾ, jealousy। ਛਯ- ਡੰਡ, pains।

ਜਿਸ ਨੂੰ (ਖੇਦ) ਤਕਲੀਫ ਤੇ ਛੇਦ ਨਹੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ (ਛੇਦ) ਈਰਖਾ ਤੇ (ਛਯ) ਡੰਡ ਹੈ।

Beyond difficulties, jealousy and pains.

ਜਿਹ ਜਾਤ ਨ ਪਾਤ ਨ ; ਮਾਤ ਪਿਤੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਾਤ- ਬਿਰਾਦਰੀ, brotherhood, caste। ਮਾਤ- ਮਾਤਾ, mother। ਪਿਤੰ-ਪਿਤਾ, father।

ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਤ ਬਿਰਾਦਰੀ ਨਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਹੈ।

He does not have a caste, social strata, mother or father;

ਜਿਹ ਰਚੀਅੰ ; ਛਤ੍ਰੀ ਛਤ੍ਰ ਛਿਤੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਚੀਅੰ- ਬਣਾਈ, created। ਛਤ੍ਰੀ ਛਤ੍ਰ- ਛੱਤ੍ਰ ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ, kings, Ones who adopt flag (meaning sovereign rulers)। ਛਿਤੰ- ਧਰਤੀ, land।

ਜਿਸ ਨੇ (ਛਿਤੰ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪੁਰ ਛੱਤ੍ਰ ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ ਛੱਤ੍ਰੀ ਬਣਾਏ ਹਨ।

The one who has made the Kings whose flags (kingdoms) are seen on earth;

ਜਿਹ ਰਾਗ ਨ ਰੇਖ ਨ ; ਰੋਗ ਭਣੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਾਗ- ਪ੍ਰੇਮ, affection। ਰੇਖ- ਚਿੰਨ੍ਹ, mien। ਭਣੰ- ਕਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਗ ਨਹੀ ਹੈ ਤੇ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਨਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰੋਗ ਕਹੀਦਾ ਹੈ।

He who is beyond affection and has no form, mien and free from all ailments;

ਜਿਹ ਦ੍ਵੈਖ ਨ ਦਾਗ ਨ ; ਦੋਖ ਗਣੰ ॥੫॥੧੪੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦ੍ਵੈਖ- ਦਵੈਖ, duality। ਦਾਗ-ਨਿਸ਼ਾਨ, mark। ਦੋਖ- ਕਲੰਕ, blemish। ਗਣੰ- ਵਿਚਾਰੀਦਾ, contemplate।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਵੈਖ ਦਾ ਦਾਗ (ਨਿਸ਼ਾਨ) ਨਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ (ਦੋਖ) (ਕਲੰਕ) ਵਿਚਾਰੀਦਾ ਹੈ।

He does not have the mark of duality and he does not contemplate on the blemish of others.

ਜਿਹ ਅੰਡਹ ਤੇ ; ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਰਚਿਓ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅੰਡਹ- ਅੰਡੇ, egg। ਬ੍ਰਹਮੰਡ- ਸ੍ਰਿਸਟੀ, ਦੁਨੀਆਂ, universe। ਰਚਿਓ-ਬਣਾਇਆ, made।

ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਡੇ^{੧੬੦} ਤੋਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

He who has created an entire universe from an egg¹⁶¹;

¹⁶⁰ ਮੰਨੂ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ -ਪਹਿਲੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੰਡਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ , ਜਿਸ ਦੇ ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਗਏ, ਹੇਠਲੇ ਤੋਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਉਪਰਲੇ ਤੋਂ ਅਕਾਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। According to Manu Simirti, in the beginning there was a golden egg which when separated into two halves formed the skies and earth.

¹⁶¹ See Pauri number 37 for more details.

ਦਸਚਾਰ ਕਰੀ ; ਨਵਖੰਡ ਸਚਿਓ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦਸਚਾਰ- ਚੌਦਾਂ, ਦਸ= ten (10) + ਚਾਰ= four (4) meaning 14 (10+4)। ਨਵਖੰਡ- ਨੌ ਖੰਡ, nine continents। ਸਚਿਓ- ਸਾਜੇ, ਬਣਾਏ, made।

ਚੌਦਾਂ ਲੋਕ ਬਣਾ ਕੇ ਨੌ ਖੰਡ (ਸਚਿਓ) ਸਾਜੇ ਹਨ।

He created fourteen worlds and nine continents;

ਰਜ ਤਾਮਸ ; ਤੇਜ ਅਤੇਜ ਕੀਓ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤੇਜ-ਦਿਨ, day। ਅਤੇਜ- ਰਾਤ, night। ਕੀਓ- ਕੀਤਾ, made।

ਜਿਸ ਨੇ ਰਜੋ, ਤਮੋ, ਅਤੇ (ਤੇਜ) ਦਿਨ ਤੇ (ਅਤੇਜ) ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

He who has created the three qualities of Maya¹⁶², day and night;

ਅਨਭਉ ਪਦ ਆਪ ; ਪ੍ਰਚੰਡ ਲੀਓ ॥੬॥੧੪੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਭਉ- ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ, ਭਉ ਰਹਿਤ, ਆਪਣੇ ਆਪ, fearless, Almighty, by Himself।

ਪ੍ਰਚੰਡ- ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, resplendent aura। ਲੀਓ- ਲਿਆ ਹੈ, taken।

ਉਸ ਨੇ (ਅਨਭਉ) ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪਨ (ਪ੍ਰਚੰਡ) ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਰੂਪ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ।

By himself, He has created his own Self-effulgent aura.

Sri Guru Arjan Dev Ji consisely explains the roles of Almighty as being mentioned by Guru Gobind Singh Ji in Raag Bilawal of SGGS;

ਏਕ ਰੂਪ ; ਸਗਲੋ ਪਾਸਾਰਾ ॥ ਆਪੇ ਬਨਜੁ ; ਆਪਿ ਬਿਉਹਾਰਾ ॥੧॥

The entire Universe is the form of the One Almighty. He Himself is the trade, and He Himself is the trader. ||1||

ਐਸੋ ਗਿਆਨੁ ; ਬਿਰਲੋਈ ਪਾਏ ॥ ਜਤ ਜਤ ਜਾਈਐ ; ਤਤ ਦ੍ਰਿਸਟਾਏ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

How rare is that one who is blessed with such spiritual wisdom. Wherever I go, there I see Him. ||1||Pause||

ਅਨਿਕ ਰੰਗ ; ਨਿਰਗੁਨ ਇਕ ਰੰਗਾ ॥ ਆਪੇ ਜਲੁ ; ਆਪ ਹੀ ਤਰੰਗਾ ॥੨॥

He manifests many forms, while still He is formless and absolute, and yet He has One Form. He Himself is the water, and He Himself is the waves means that he the cause and He is the effect or He is the creator and He is the creation. ||2||

ਆਪ ਹੀ ਮੰਦਰੁ ; ਆਪਹਿ ਸੇਵਾ ॥ ਆਪ ਹੀ ਪੂਜਾਰੀ ; ਆਪ ਹੀ ਦੇਵਾ ॥੩॥

He Himself is the temple, and He Himself is the servant. He Himself is the worshipper, and He Himself is the deity. ||3||

¹⁶² Refer to Pauri number 110 for further reading.

ਆਪਹਿ ਜੋਗ ; ਆਪ ਹੀ ਜੁਗਤਾ ॥ ਨਾਨਕ ਕੇ ਪ੍ਰਭ ; ਸਦ ਹੀ ਮੁਕਤਾ ॥੪॥੧॥੬॥

(੮੦੩-੧੪, ਬਿਲਾਵਲੁ, ਮਃ ੫)

He Himself is the Union; He Himself is the Method (Way). Guru Nanak says His Almighty is forever liberated. ||4||1||6||

ਸ੍ਰਿਅ ਸਿੰਧਰ ਬਿੰਧ ; ਨਗਿੰਧ ਨਗੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸ੍ਰਿਅ- ਸਿਰਜੇ, constructed, made। ਸਿੰਧਰ- ਸਮੁੰਦਰ, seas। ਬਿੰਧ- ਪਹਾੜ, mountains। ਨਗਿੰਧ- ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ, Mt. Sumer। ਨਗੰ- ਪੁਰਸ਼ਾ ਨੂੰ, human beings।

ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੰਧ ਸਮੁੰਦਰ (ਬਿੰਦ) ਪਹਾੜ (ਨਗਿੰਦ) ਸੁਮੇਰ ਤੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ (ਸ੍ਰਿਅ) ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ।

He who has created the oceans, mountains like Sumer and beings;

ਸ੍ਰਿਅ ਜੱਛ ਗੰਧਰਬ ; ਫਣਿੰਦ ਭੁਜੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਫਣਿੰਦ-ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ, Sheshnag। ਭੁਜੰ-ਸੱਪ, snake।

ਜਿਸ ਨੇ ਜੱਛ, ਗੰਧਰਬ, ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਤੇ (ਭੁਜੰ) ਸੱਪਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ।

He has created the Jachchh- deities, Gandharva- singers of heaven and Sheshnag and snakes;

Note: Snakes. There are eight types of known Naag/Bhujang;

1. **Vasuki** - He is described as having a gem called Nagamani on his head. Vasuki is famous for coiling around Shiva's neck. Vasuki took part in the incident of Ocean Churning in Satyug by allowing both the deities and the demons to bind him to Mount Mandara, so that they could use him as their churning rope to extract the Amrit from the ocean of milk.

2. **Padma** – A Naga who symbolizes purity and wisdom. A symbol of which appears on the feet of the great souls. Such mark was read on Sri Guru Amar Das Ji's feet by Pandit Durga in village Mihrra.

3. **Karkotaka** - A Naga who bites to curse. Narad Muni was stoned and Nala was transformed into a twisted and ugly on the request of Deity Indra (King of Heaven)

4. **Takshaka** – A most poisonous snake. The poison was able to burn its victims to ashes. This Naga bit Raja Parikshit (grandson of Arjun) after being cursed by a sage's son to die by a snake bite in seven days for insulting his father. Later King Janamejaya, the son of Parikshit, fought a war at Takshasila and expelled the Nagas headed by Takshaka.

5. **Mahapadma** – A Naga who inhabits treasure.

6. **Shankhapala** – A naga who is able to assume different forms at will.

7. **Kulika** - Kulika are known to be the sons of Kadru.

8. **Shesha** - In the Purans, Shesha is said to hold all the planets of the universe on his hoods and to constantly sing the glories with 2000 new names of the God daily from all his thousand mouths. He is sometimes referred to as Ananta Shesha, which translates as endless-Shesha or Adishesha "first Shesha". It is said that when Adishesha uncoils, time moves forward and creation takes place; when he coils back, the universe ceases to exist. Vishnu is often depicted as resting on Shesha. Shesha is considered a servant and a manifestation of Vishnu. He is said to have descended to Earth in two human forms or avatars Lakshman, brother of Ram Chandar; Balram, brother of Krishna. "Shesha" in Sanskrit texts, especially those relating to mathematical calculation, implies the "remainder"—that which remains when all else ceases to exist.

In Buddhism the 8 Nagas are Takshaka, Nanda (Nagaraja), Upananda, Sagara (Shakara), Vasuki, Balavan, Anavatapta and Utpala.

ਰਚ ਦੇਵ ਅਦੇਵ ; ਅਭੇਵ ਨਰੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਚ- ਰਚੇ, ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ, made। ਦੇਵ-ਦੇਵਤੇ, deities। ਅਦੇਵ-ਦੈਂਤ, demons। ਅਭੇਵ ਨਰੰ-ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, Brahma, Vishnu।

ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਵਤੇ, ਦੈਂਤ ਤੇ (ਅਭੇਵ ਨਰੰ) ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੂੰ ਰਚਿਆ ਹੈ।

He who has created the deities, demons, Brahma (deity of creation) and Vishnu (deity of sustenance);

ਨਰਪਾਲ ਨਿਰਪਾਲ ; ਕਰਾਲ ਤ੍ਰਿਗੰ ॥੨॥੧੪੭॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਰਪਾਲ- ਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ, the nurturer। ਨਿਰਪਾਲ-ਰਾਜੇ, kings। ਕਰਾਲ-ਭਿਆਨਕ, frightening। ਤ੍ਰਿਗੰ- ਟੇਢੀ ਗਤੀ ਵਾਲਾ, species of lower rank (insects, etc.)।

ਜੋ (ਤ੍ਰਿਗੰ) ਟੇਢੀ ਗਤੀ ਵਾਲਾ ਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ (ਨਿਪਾਲ) ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ (ਕਰਾਲ) ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

He is the nourisher of the lower rank species and is seen as a frightening form to the Kings. Meaning, He is the most powerful and even the most mighty kings are afraid of Him.

ਕਈ ਕੀਟ ਪਤੰਗ ; ਭੁਜੰਗ ਨਰੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੀਟ- ਕਿਰਮ, insects। ਪਤੰਗ-ਪਤੰਗੇ, flies। ਭੁਜੰਗ- ਸੱਪ, snake। ਨਰੰ- ਮਨੁੱਖ, human।

ਜਿਸ ਨੇ ਕਈ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਪਤੰਗੇ, ਸੱਪ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਬਣਾਏ ਹਨ।

He has created tens of millions insects, flies, snakes and humans.

ਰਚਿ ਅੰਡਜ ਸੇਤਜ ; ਜੇਰਜ ਉਤਭੁਜੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਚਿ- ਬਣਾ ਕੇ, created। ਅੰਡਜ- ਅੰਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੰਛੀ, ਮੱਛੀ, ਸੱਪ ਆਦਿਕ ਜੀਵ, the creation from eggs like birds, fishes, snakes, etc.। ਸੇਤਜ- ਮੁੜ੍ਹਕੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਜੂਂ ਆਦਿਕ ਜੀਵ, species created from sweat like microorganism। ਜੇਰਜ - ਝਿੱਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵ, species developed in a womb (mammals)। ਉਤਭੁਜ- ਬਨਸਪਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਕੁਰ ਜਮੀਨ ਨੂੰ ਪਾੜ ਕੇ ਨਿਕਲੇ, vegetation।

ਜਿਸ ਨੇ ਚੌਹਾਂ ਖਾਣੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਰਚਿਆ ਹੈ।

He who has created all the types of species in 4 classes¹⁶³;

ਕੀਏ ਦੇਵ ਅਦੇਵ ; ਸਰਾਧ ਪਿਤੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੀਏ- ਕੀਤੇ, sometimes। ਦੇਵ- ਦੇਵਤੇ, ਭਲੇ, deities, good natured people। ਅਦੇਵ-ਦੈਤ, ਬੁਰੇ, demons, evil people। ਸਰਾਧ- ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਖਵਾਉਣਾ, a ritual in which food is offered to the ancestors (shradh)। ਪਿਤੰ-ਪਿਤਰ, ਵੱਡ ਵਡੇਰੇ, ancestors।

ਜਿਸ ਨੇ (ਦੇਵ), ਭਲੇ ਤੇ (ਅਦੇਵ) ਬੁਰੇ ਅਤੇ ਸਰਾਧ ਅਤੇ ਪਿਤਰ ਬਣਾਏ ਹਨ।

He who has created the good and the bad; created ancestors and the ritual of offering food to the dead (Shradh);

ਅਨਖੰਡ ਪ੍ਰਤਾਪ ; ਪ੍ਰਚੰਡ ਗਤੰ ॥੮॥੧੪੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਖੰਡ- ਜਿਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, indivisible। ਪ੍ਰਚੰਡ-ਬਹੁਤ ਤੇਜ, rapid। ਗਤੰ- ਚਾਲ, gait।

ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਖੰਡਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤੇ ਬਹੁਤ ਤੇਜ (ਗਤੰ) ਚਾਲ ਹੈ।

His glory is indivisible and His rapid pace.

ਪ੍ਰਭ ਜਾਤ ਨ ਪਾਤ ਨ ; ਜੋਤ ਜੁਤੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜੁਤੰ-ਜੁੜਿਆ, dissolve।

ਜਿਸ ਸੁਆਮੀ ਦੀ ਜਾਤ ਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜੋਤਿ ਜੋਤੀ ਵਿਚ ਜੁੜਿਆ ਹੈ।

The Master has no caste nor lineage nor His light merges with anything; Meaning, Almighty is the sole creator and life form of His creation, therefore He does not

¹⁶³ Refer to Pauri number 70 for further reading.

have any specific caste, lineage and dependence on any other source for His existence.

ਜਿਹ ਤਾਤ ਨ ਮਾਤ ਨ ; ਭ੍ਰਾਤ ਸੁਤੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤਾਤ- ਪਿਤਾ, father। ਮਾਤ- ਮਾਤਾ, mother। ਭ੍ਰਾਤ- ਭਰਾ, brother। ਸੁਤੰ- ਪੁੱਤਰ, son।

ਜਿਸ ਦਾ ਪਿਉ, ਮਾ ਨਹੀ ਹੈ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭਰਾ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਹੈ।

He does not have any mother, father, brother or son;

ਜਿਹ ਰੋਗ ਨ ਸੋਗ ਨ ; ਭੋਗ ਭੁਅੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰੋਗ- ਦੁਖ, ਬਿਮਾਰੀ, disease। ਸੋਗ- ਗਮੀ, sorrow, mental illness। ਭੁਅੰ- ਭੋਗਦਾ, cherish।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਗ ਸੋਗ ਨਹੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭੋਗ ਭੋਗਦਾ ਹੈ।

He who has no disease, mental illness and neither does he has to enjoy an activity or occasion;

ਜਿਹ ਜੰਪਹਿ ; ਕਿੰਨਰ ਜਛ ਜੁਅੰ ॥੯॥੧੪੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜੰਪਹਿ- ਜਪਦੇ ਹਨ, chant। ਕਿੰਨਰ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਜਾਤ, ਕੁਬੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਦੇ ਨੱਚਾਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੜ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਤੇ ਮੂੰਹ ਘੋੜੇ ਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਪੁਲਸਤ ਦੀ ਓਲਾਦ ਹਨ, ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਹੀ ਨਾਚ ਕਰਦੇ ਹਨ, The dancers in the court of Kuber and heaven. They are believed to have a body of a human and face of a horse. They are the descendance of Pulsat, celestial musician। ਜੁਅੰ- ਮਿਲ ਕੇ, ਜੁਆਨ, together।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਕਿੰਨਰ ਤੇ ਜੱਛ (ਜੁਅੰ) ਮਿਲ ਕੇ ਜਪਦੇ ਹਨ।

To whom the Kinnar and Jachchh collectively chant.

ਨਰ ਨਾਰ ਨਪੁੰਸਕ ; ਜਾਹਿ ਕੀਏ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਰ- ਪੁਰਸ਼, men। ਨਾਰ- ਇਸਤਰੀ, women। ਨਪੁੰਸਕ- ਹੀਜੜੇ, transgender who was male at birth, literal meaning- impotent। ਕੀਏ-ਬਣਾਏ, made।

ਜਿਸ ਨੇ ਪੁਰਸ਼, ਇਸਤਰੀਆਂ ਤੇ ਹੀਜੜੇ ਬਣਾਏ ਹਨ।

He created men, women and transgender;

Note: All the Abrahamic religions (i.e. Judaism, Christianity and Islam) and eastern faiths have the concept of men and women thus they have excluded to recognise the transgenders. Sikhi is the first organised religion of this world to recognise the transgenders. Bhai Gurdas Ji Bhalla mentions of the eunuch and transsexual in his Varan;

ਕਿਤੜੇ ਖੁਸਰੇ ਹੀਜੜੇ ਕੇਤੜਿਆ ਗੁੰਗੇ ਤੁਤਲਾਣੇ॥

Many are eunuch, transsexual, deaf and stammerers.

(Bhai Gurdas Vaaran: Vaar 8 Pauri 17)

Sri Guru Gobind Singh Ji has also mentioned of gays in His Charitropakhyan in the section of male tricks in Charitr 105. But this does not mean that Guru Ji promotes transgenderism but has merely mentioned and recognised that such humans do exist rather than avoiding this sensitive topic like it has been done before.

ਗਣ ਕਿੰਨਰ ਜਛ ; ਭੁਜੰਗ ਦੀਏ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗਣ- ਸਮੁੰਹ, all। ਭੁਜੰਗ-ਸੱਪ, snakes। ਦੀਏ-ਦਿੱਤਾ, gave।

ਜਿਸ ਨੇ ਗਣ, ਸਾਰੇ ਕਿੰਨਰ, ਜੱਛ ਤੇ ਸੱਪਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

He who has created all (Gandrav, Kinnar, Jachchh) and snakes;

ਗਜ ਬਾਜ ਰਥਾਦਿਕ ; ਪਾਤ ਗਨੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:-ਗਜ- ਹਾਥੀ, elephant। ਬਾਜ- ਘੋੜੇ, horses। ਰਥਾਦਿਕ- ਰੱਥ ਆਦਿਕ, chariots, etc.। ਪਾਤ-ਪੈਦਲ, foot soldier। ਗਣ-ਝੁੰਡ, platoons।

ਹਾਥੀ, ਘੋੜੇ ਰਥ ਆਦਿਕ ਤੇ (ਪਾਂਤਿ) ਪੈਦਲਾਂ ਦੇ (ਗਣ) ਝੁੰਡ ਬਣਾਏ ਹਨ।

He who has created platoons of elephants, horses, chariots and foot soldiers;

ਭਵ ਭੂਤ ਭਵਿਖ ; ਭਵਾਨ ਤੁਅੰ ॥੧੦॥੧੫੦॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭਵ- ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ, given birth। ਭੂਤ-ਬੀਤਿਆ ਸਮਾਂ, past। ਭਵਿਖ-ਭਵਿਖਤ ਕਾਲ, ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ, future। ਭਵਾਨ-ਵਰਤਮਾਨ, ਜੋ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸਮਾਂ, present।

ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤੂੰ ਹੀ (ਭਵ) ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

You have created the past, present and future.

ਜਿਹ ਅੰਡਜ ਸੇਤਜ ; ਜੇਰ ਰਜੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜੇਰ- ਆਉਲ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵ, species born through a womb (mammals)। ਰਜੰ- ਰਚਿਆ, created।

ਜਿਸ ਨੇ ਚੌਹਾਂ ਖਾਣੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ (ਰਜੰ) ਰਚਿਆ ਹੈ।

He has created beings in all the 4 classes of species¹⁶⁴;

¹⁶⁴ Utpuj (vegetation) is not mentioned in this stanza just like in Pauri 148 where Jeraj was not mentioned.

ਰਚ ਭੂਮ ਅਕਾਸ ; ਪਤਾਲ ਜਲੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਮ- ਧਰਤੀ, earth। ਅਕਾਸ- ਅਸਮਾਨ, skies। ਜਲੰ- ਜਲ, ਪਾਣੀ, water।
ਧਰਤੀ, ਅਕਾਸ ਪਤਾਲ ਤੇ ਜਲ ਨੂੰ ਰਚਿਆ ਹੈ।

He made the earth, sky, netherworld, water He made all;

ਰਚ ਪਾਵਕ ਪਉਨ ; ਪ੍ਰਚੰਡ ਬਲੀ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਾਵਕ- ਅੱਗ, fire। ਪਉਨ- ਹਵਾ, ਪੌਣ, wind। ਪ੍ਰਚੰਡ- ਤੇਜ, dazzling, intense।
ਬਲੀ- ਬਲਵਾਨ, strong।

ਵਡੇ ਤੇਜ ਵਾਲੀ ਅੱਗ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਪੌਣ ਨੂੰ ਰਚਿਆ ਹੈ।

He created intense fire and strong wind;

ਬਨ ਜਾਸੁ ਕੀਓ ; ਫਲ ਫੂਲ ਕਲੀ ॥੧੧॥੧੫੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਨ- ਜੰਗਲ, forest। ਫੂਲ- ਫੁੱਲ, flower। ਕਲੀ- ਕਲੀਆਂ, jasmine flower,
flower buds।

ਜਿਸ ਨੇ ਜੰਗਲ ਫਲ ਫੁੱਲ ਤੇ ਕਲੀਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

He who has made the forest, fruits, flowers, and its buds;

ਭੂਅ ਮੇਰ ਅਕਾਸ ; ਨਿਵਾਸ ਛਿਤੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਅ- ਧਰਤੀ, earth। ਮੇਰ- ਸੁਮੇਰ, ਪਰਬਤ, mountain। ਅਕਾਸ-ਅਸਮਾਨ, sky।
ਧਰਤੀ ਸੁਮੇਰ ਤੇ ਅਕਾਸ ਨੂੰ ਬਣਾ ਕੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਥਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

He created the land, mountains and sky for all beings to dwell on;

ਰਚ ਰੋਜ ਇਕਾਦਸ ; ਚੰਦ੍ਰ ਬ੍ਰਿਤੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰੋਜ- ਰੋਜ਼ੇ, Ramadan fast। ਇਕਾਦਸ- ਇਕਾਦਸੀ, Ekadasi fast। ਚੰਦ੍ਰ- ਚੰਦ੍ਰਮਾ,
moon। ਬ੍ਰਿਤੰ- ਵਰਤ, fast (complete or partial abstinence from food and drink)।

ਅਤੇ ਫਿਰ ਰੋਜ਼ੇ, ਇਕਾਦਸੀ ਆਦਿਕ ਵਰਤ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਹਨ।

He created the moon based on which the Muslims and Hindus observe their fasts
(Ramadan and Ekadasi¹⁶⁵ fast respectively);

¹⁶⁵ Ekadasi is a Sanskrit word meaning eleven (Ek(1)+Dasi(10)=11). One lunar day is known as Tithi and Ekadasi is observed on the 11th Tithi. This Tithi falls twice every month (24 in a year) during the waxing (*Sukla Paksh*) and waning phase (*Krishna Paksh*) of the moon. It is an important fasting day for Hindus. The fast is for anyone between the ages of eight to eighty years old and it is observed from sunrise of the Ekadasi phase till the sunset of the following day. During this fast, only fruits, vegetables and milk products are consumed. Beans and grains are avoided. While there are some that practices complete abstinence or consumption of only water.

ਦੁਤ ਚੰਦ ਦਿਨੀਸਹ ; ਦੀਪ ਦਈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੁਤ- ਪ੍ਰਕਾਸ਼, illumination। ਚੰਦ- ਚੰਦ੍ਰਮਾ, moon। ਦਿਨੀਸਹ- ਸੂਰਜ, sun। ਦੀਪ- ਰੌਸ਼ਨੀ, light।

ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨੂੰ (ਦੁਤਿ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਭਾ ਤੇ (ਦਿਨੀਸਹਿ) ਸੂਰਜ ਨੂੰ (ਦੀਪ) ਰੌਸ਼ਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

He gave the moon its illumination and the sun its light;

ਜਿਹ ਪਾਵਕ ਪਉਨ ; ਪ੍ਰਚੰਡ ਮਈ ॥੧੨॥੧੫੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਾਵਕ- ਅੱਗ, fire। ਪਉਨ- ਹਵਾ, wind। ਪ੍ਰਚੰਡ- ਤੇਜ਼, rapid।

ਜਿਸ ਨੇ ਵੱਡੇ ਤੇਜ਼ ਵਾਲੀ ਅੱਗ ਤੇ ਹਵਾ ਨੂੰ ਰਚਿਆ ਹੈ।

He, who has created the intense fire and rapid winds.

ਜਿਹ ਖੰਡ ਅਖੰਡ ; ਪ੍ਰਚੰਡ ਕੀਏ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਖੰਡ ਅਖੰਡ- ਨਾ ਟੁਕੜੇ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਖੰਡ ਦੇਸ-ਅਕਾਸ਼, the region which is undivided (continuous) meaning the space। ਪ੍ਰਚੰਡ- ਸੂਰਜ, sun।

ਜਿਸ ਨੇ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

Almighty, who has created the sun in the space;

ਜਿਹ ਛਤ੍ਰ ਉਪਾਇ ; ਛਿਪਾਇ ਦੀਏ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਛਤ੍ਰ- (ਨਛੱਤਰ) ਤਾਰੇ, stars or lunar mansion (Nakshatra)। ਛਿਪਾਇ- ਲੁਕਾ ਦਿੱਤੇ, hidden।

ਜਿਸ ਨੇ ਤਾਰੇ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਵਿਚ ਲੁਕਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

He created the stars and hid them in sunlight;

Note: Nachhatar (ਨਛੱਤਰ). There are 27 lunar mansions also known as Nakshatra or Nachhatar. They are basically constellations (group of stars) lined across the lunar ecliptic line each taking 13°20' of the ecliptic circle. In reality, there are 28 lunar mansions according to the Indian Astronomy of which one is not usually mentioned¹⁶⁶. This is similar to the Zodiac signs (Cancer, Taurus, Gemini, etc.), which are 13 in number, but in reality only 12 are used (the 13th zodiac is Ophiuchus: serpent-bearer) and they are lined across the solar ecliptic.

To conclude, the nachhatars are referred to as the lunar mansions because the Moon moves approximately 13 degree 20 minutes per day, therefore, resides in one

¹⁶⁶ The reason is, in a complete circle (ecliptic) there is 360 degrees. Dividing it with 13.2 degrees for each lunar mansion gives us 27.27 mansions. There is an excess of 0.27 which gives rise to the 28th lunar mansion. Just like a leap year in the Gregorian calendar which is due to earth's rotation around the sun takes 365.256 but the number of days in a year for the calendar remains at 365 days and once every 4 years there is a leap year to correct the 0.256 days.

nakshatra per day. According to astronomy, personal planet in which the nakshatra resides will reveal information about the individual in relation to the meanings of the houses (area of life), and what houses the planet rules.

No.	ਨੱਛਤਰ (Lunar mansion)	Description & location
I.	ਅਸ਼ਿਨੀ (Ashwini)	“twin horses” 0.00 to 13.20 Aries
II.	ਭਰਣੀ (Bharani)	“the bearer of new life” 13.20 to 26.40 Aries
III.	ਕ੍ਰਿਤਿਕਾ (Kritika)	“the one who cuts” 26.40 to 10.00 Taurus
IV.	ਰੋਹਣੀ (Rohini)	“the red one” 10.00 to 23.20 Taurus
V.	ਮ੍ਰਿਗਸ਼ਿਰਾ (Mrigasira)	“head of a deer” 23.20 Taurus to 6.40 Gemini
VI.	ਆਰਦਰਾ (Ardra)	“the moist one” 6.40 to 20.00 Gemini
VII.	ਪੁਨਰਵਸੂ (Punarvasu)	“Return of the Light” 20 Gemini-3.20 Cancer
VIII.	ਪੁਖਯਾ (Pukhya)	“Nourishing” 3.20-16.40 Cancer
IX.	ਅਸਲੇਖਾ (Ashlekhā)	“The embracer” 16.40-30 Cancer
X.	ਮਘਾ (Magha)	“The great one” 0-13.20 Leo
XI.	ਪੂਰਬ ਫਲਾਗੁਨੀ (Purab Phalguni)	“Former reddish one” 13.20 Leo-26.40 Leo
XII.	ਉੱਤਰਾ ਫਲਾਗੁਨੀ (Uttara Phalguni)	“Latter reddish one” 26.40 Leo-10 Virgo
XIII.	ਹਸਤਾ (Hasta)	“The hand” 10 Virgo-23.20 Virgo
XIV.	ਚਿਤ੍ਰਾ (Chitra)	“The bright one” 23.20 Virgo-6.40 Libra
XV.	ਸ੍ਵਾਤੀ (Swati)	“Sword or Independence” 6.40-20 Libra
XVI.	ਵਿਸ਼ਾਖਾ (Vishakha)	“Fork shaped(having branches)” 20 Libra-3.20 Scorpio
XVII.	ਅਨੁਰਾਧਾ (Anuradha)	“Disciple of divine spark” 3.20 - 16.40 Scorpio
XVIII.	ਜਯੇਸ਼ਠਾ (Jyestha)	“The eldest” 16.40-30 Scorpio

XIX.	ਮੂਲ (Mool)	“The Root” 0-13.20 Sagittarius
XX.	ਪੂਰਬਾਸਾਢਾ (Purbasada)	“The Undefeated” 13.20- 26.40 Sagittarius
XXI.	ਉੱਤਰਾਸਾਢਾ (Uttarasada)	“latter Undefeated” 26.40 Sag.-10 Capricorn
XXII.	ਸ਼੍ਰਵਣ (Sravan)	“Hearing” 10-23.20 Capricorn
XXIII.	ਧਨਿਸ਼ਠਾ (Dhanishta)	“The richest one” 23.20 Cap.-6.40 Aquarius
XXIV.	ਸ਼ਤਭਿਖਾ (Shatabhisha)	“Hundred healers” 6.40-20 Aquarius
XXV.	ਪੂਰਬ ਭਾਦ੍ਰਪਦਾ (Purab Bhadrapada)	“the former happy feet” 20 Aquarius-3.20 Pisces
XXVI.	ਉੱਤਰਾ ਭਾਦ੍ਰਪਦਾ (Uttara Bhadrapada)	“the latter happy feet” 3.20-16.40 Pisces
XXVII.	ਰੇਵਤੀ (Revati)	“The wealthy” 16.40-30 Pisces

ਜਿਹ ਲੋਕ ਚਤੁਰਦਸ ; ਚਾਰ ਰਚੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚਤੁਰਦਸ-ਚੌਦਾਂ, fourteen। ਚਾਰ-ਸੁੰਦਰ, beautiful।

ਜਿਸ ਨੇ ਚਾਰ (ਸੁੰਦਰ) ਚੌਦਾ ਲੋਕ ਰਚੇ ਹਨ।

ਸੱਤ ਅਕਾਸ਼- ਭੂ, ਭੂਵ, ਸਵ, ਮਹ, ਜਨ, ਤਪ ਅਤੇ ਸਤਯ। ਸੱਤ ਪਤਾਲ- ਅਤਲ, ਸੁਤਲ, ਬਿਤਲ, ਤਲਾਤਲ, ਮਹਾਤਲ, ਰਸਾਤਲ, ਅਤੇ ਪਤਾਲ। ਇਹ ਚੌਦਾਂ ਲੋਕ ਹਨ।

He who has created the beautiful 14 realms (worlds).

Note: The fourteen realms (ਚੌਦਾਂ ਲੋਕ). Within an egg form of universe (mentioned in detail at Pauri 37) there are 14 levels each denoting a region/realm/world (Lok) where certain deities or entities reside. Sri Guru Nanak Dev Ji mentions about the 14 worlds;

ਨਉ ਸਤ ਚਉਦਹ ਤੀਨਿ ਚਾਰਿ ; ਕਰਿ ਮਹਲਤਿ , ਚਾਰਿ ਬਹਾਲੀ ॥

ਚਾਰੇ ਦੀਵੇ , ਚਹੁ ਹਥਿ ਦੀਏ ; ਏਕਾ ਏਕਾ ਵਾਰੀ ॥੧॥

(੧੧੯੦-੧੭, ਬਸੰਤੁ ਹਿੰਡੋਲ, ਮਃ ੧)

The nine regions, the seven continents, the fourteen worlds, the three qualities and the four ages - You established them all and sustain them in the beautiful manner means in the most appropriate manner. He placed the four lamps of knowledge in each age, one by one, into the hands of the four ages. ||1||

The world that we live in is in the middle called Bhurllok. The following are the realms in accordance from the highest to the lowest;

1 **Satyalok**: Brahma's loka. Satyalok planetary system is not eternal. Abode of Truth or of Brahma, where atman are released from the necessity of rebirth.

2 **Tapalok**: Abode of tapas or of other deities. Ayohnija devadas live here.

3 **Janalok**: Abode of the sons of God Brahma.

4 **Maharlok**: The abode of great sages and enlightened beings like Markendeya and other rishies.

5 **Svarlok**: Region between the sun and polar star, the heaven of the god Indra. Indra, devatas, Rishies, Gandharvas and Apsaras live here: a heavenly paradise of pleasure, where all the 330 million Hindu gods (Deva) reside along with the king of gods, Indra.

6 **Bhuvvarlok** (aka Pitri Loka): Sun, planets, stars. Space between earth and the sun, inhabited by semi-divine beings. It is a real region, the atmosphere, the life-force.

7 **Bhurllok**: This is where human beings reside with all other beings.

8 **Atal Lok**: Atala is ruled by Bala – a son of Maya – who possesses mystical powers.

9 **Vital Lok**: Vitala is ruled by the god Hara-Bhava – a form of Shiva, who dwells with attendant *ganas* including ghosts and goblins as the master of gold mines. The residents of this realm are adorned with gold from this region.

10 **Sutal Lok**: Sutala is the kingdom of the pious demon king Bali.

11 **Talatal Lok**: Talātala is the realm of the demon-architect Maya, who is well-versed in sorcery. Shiva, as Tripurantaka, destroyed the three cities of Maya but was later pleased with Maya and gave him this realm and promised to protect him.

12 **Mahatal Lok**: Mahātala is the abode of many-hooded Nagas (serpents) – the sons of Kadru, headed by the *Krodhavasha* (Irascible) band of Kuhaka, Taksshaka, Kaliya and Sushena. They live here with their families in peace but always fear Garuda, the eagle-man.

13 **Rasatal Lok**: Rasātala is the home of the demons – Danavas and Daityas, who are mighty but cruel. They are the eternal foes of Devas (the gods). They live in holes like serpents.

14 **Patal Lok**: The lowest realm is called Patala or Nagaloka, the region of the Nagas, ruled by Vasuki. Here live several Nagas with many hoods. Each of their hood is decorated by a jewel, whose light illuminates this realm.

ਨਰ ਗੰਧਰਬ ; ਦੇਵ ਅਦੇਵ ਸਚੇ ॥੧੩॥੧੫੩॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਰ- ਮਨੁੱਖ, humans। ਗੰਧਰਬ- ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਰਾਗੀ, ਗੰਧਰਬ, singers of deities। ਦੇਵ- ਦੇਵਤੇ, deities। ਅਦੇਵ- ਦੈਂਤ, demons।

ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਵਤੇ, ਦੈਂਤ, ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਗੰਧਰਬ (ਸਚੇ) ਸਾਜੇ ਹਨ।

He made the deities (330 million in number), demons, humans and Gandharv.

ਅਨਧੂਤ ਅਭੂਤ ; ਅਛੂਤ ਮਤੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਧੂਤ- ਸੁਧ, pure। ਅਭੂਤ- ਸਪਰਸ਼, touch। ਅਛੂਤ- ਰਹਿਤ, without। ਮਤੰ- ਮਤ, intellect।

ਉਹ (ਅਨਧੂਤ) ਸੁਧ ਹੈ, ਸਪਰਸ਼ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਮਤ ਵਾਲਾ ਹੈ।

He is pure, beyond the influence of Maya, untouchable by desires driven by emotions and therefore His intellect is firmly consistent;

ਅਨਗਾਧ ਅਬਿਆਧ ; ਅਨਾਦ ਗਤੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਗਾਧ- ਡੂੰਘਾ, deep, unfathomable। ਅਬਿਆਧ- ਦੁੱਖ, pains। ਅਨਾਦ- ਮੁੱਢ, beginning। ਗਤੰ- ਗਤੀ, way।

ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਹੈ, ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗਤੀ ਵਾਲਾ ਹੈ।

Unfathomable, beyond sorrows, sans beginning is His way;

ਅਨਖੇਦ ਅਬੇਦ ; ਅਛੇਦ ਨਰੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਖੇਦ- ਕਸ਼ਟ, difficulties। ਅਬੇਦ^{੧੬੭}- ਵਿਥ, distance। ਅਛੇਦ- ਕੱਟਿਆ, ਕੱਟਣਾ, indivisible। ਨਰੰ- ਨਰ, being।

ਕਸ਼ਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਵਿਥ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਕੱਟਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਨਰ ਰੂਪ ਹੈ।

Beyond difficulties, without any distance, indivisible, the form of a human being;

¹⁶⁷ Written 'ਅਭੇਦ' in Baba Deep Singh Ji's Saroop

Note: Distance (Vith- ਵਿਥ). There is no distance between Almighty and any of his creation (or Maya). Bhagat Ravidass Ji while describing the distance of Almighty says;

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ , ਹਾਥ ਪੈ ਨੇਰੈ ; ਸਹਜੇ ਹੋਇ ਸੁ ਹੋਈ ॥੪॥੧॥

(੬੫੮-੨, ਸੋਰਠਿ, ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ)

Says Ravi Daas, Almighty is nearer than our own hands, everything that happens are through and within His Will. ||4||1||

ਜਿਹ ਚਾਰ ਚਤ੍ਰੁ ਦਿਸ ; ਚਕ੍ਰ ਫਿਰੰ ॥੧੪॥੧੫੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚਾਰ- ਸੁੰਦਰ, beautiful। ਚਤ੍ਰੁ ਦਿਸ- ਚੌਦਾਂ, fourteen (14)। ਚਕ੍ਰ- ਚੱਕਰ, chakram (war-quoit)। ਫਿਰੰ- ਫਿਰਦਾ, wander।

ਜਿਸ ਦਾ ਚੌਦਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸੁੰਦਰ ਚੱਕਰ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਜਿਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਮੋਟ ਹੈ।

Whose quoit (chakram) wanders in all the fourteen realms; Meaning, the One whose command is abided in the entire universe.

ਜਿਹ ਰਾਗ ਨ ਰੰਗ ਨ ; ਰੇਖ ਰੁਗੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਾਗ- ਮੋਹ, attachment। ਰੇਖ- ਨਿਸ਼ਾਨ, mark। ਰੁਗੰ- ਰੰਗ, colour।

ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ (ਰੁਗੰ) ਰੰਗ ਦਾ ਕੋਈ (ਰੇਖੰ) ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ।

He neither has any attachments nor he has been smeared by any colour;

Note: Colour. Almighty is colourless meaning He is above the requirement or the need of any colour. Colour can refer to many things such as, sect, religion, caste, status, skin colour, region, emotion, etc. In easier terms, it is anything that differentiates one from the other, thus it would be fair to equate colour with Maya (the creation). To be able to see a variety of colours one would need to identify and discriminate them based on one's own intellect and experience. Only with ignorance of the reality (the oneness of the entire universe), the ability to appreciate colours is known. For a spiritually enlightened individual (Bharamgyani), the creation is colourless as he/she would have lost the ability to discriminate and only the One is seen. In Japji Sahib, Guru Nanak Dev Ji mentions;

ਰੰਗੀ ਰੰਗੀ ਭਾਤੀ , ਕਰਿ ਕਰਿ ਜਿਨਸੀ ; ਮਾਇਆ ਜਿਨਿ ਉਪਾਈ ॥

(੬-੧੪, ਜਪੁ, ਮਃ ੧)

Almighty has created this universe colourful which consist of various types of different creation of humans, deities, demons, animals, etc. whom He keeps in His sight. The entire creation is created through mammon (maya) which He has created Himself.

ਜਿਹ ਸੋਗ ਨ ਭੋਗ ਨ ; ਜੋਗ ਜੁਗੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੋਗ- ਮੁਸੀਬਤ, ਮਾਤਮ, ਗਮ, trouble, death, sorrow। ਭੋਗ- ਸਮਾਪਤਿ, ਅੰਤ, end।

ਜੋਗ ਜੁਗੰ- ਜੋਗ ਵਿੱਚ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ, attached to Yoga।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੋਗ ਭੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਤੇ ਨਾ ਜੋਗ ਨਾਲ (ਜੁਗੰ) ਜੁੜਿਆ ਹੈ।

Neither He has any sorrows or an end nor is He attached to the practices of yoga,

ਭੂਅ ਭੰਜਨ ਗੰਜਨ ; ਆਦਿ ਸਿਰੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਅ ਭੰਜਨ- ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਨੂੰ ਭੰਜਨ ਵਾਲੇ, ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੈਂਤ, destroyer of earth, the cause of distresses in the world meaning demons/evil persons। ਗੰਜਨ- ਅਨਾਦਰ ਕਰਨਾ, ਅਪਮਾਨ ਕਰਨਾ, disrespecting। ਆਦਿ ਸਿਰੰ- (ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਾ) ਆਦਿ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਵੀ ਕਰਤਾ, the greatest primal meaning the creator of Brahma the deity of creation।

ਜੋ ਦੈਂਤਾਂ ਦਾ ਅਨਾਦਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇ ਆਦਿ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਾ ਹੈ।

He disrespects/insults the wicked and is the greatest primal creator;

ਜਿਹ ਬੰਦਤ ; ਦੇਵ ਅਦੇਵ ਨਰੰ ॥੧੫॥੧੫੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬੰਦਤ- ਨਮਸਕਾਰ, salutations। ਦੇਵ- ਦੇਵਤੇ, deities। ਅਦੇਵ- ਦੈਂਤ, demon। ਨਰੰ- ਮਨੁੱਖ, humans।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਵਤੇ ਦੈਂਤ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨਮਸਕਾਰਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

To whom the deities, demons and humans pay their obeisance.

ਗਣ ਕਿੰਨਰ ਜਛ ; ਭੁਜੰਗ ਰਚੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗਣ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਦਾਸ, ਜਿਵੇਂ ਯਮਗਣ, ਸ਼ਿਵਗਣ ਆਦਿ, the servants of deities like of the Yamraj, Shiva, etc.। ਕਿੰਨਰ- ਨਿੰਦਿਤ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਨਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਧੜ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਘੋੜੇ ਦਾ, the dancers in the court of Kuber and heaven. They are believed to have a body of a human and face of a horse। ਜਛ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਜਾਤਿ, ਕੁਬੇਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦੇਵਤੇ, a special sect of deities who serve Kuber the master of wealth/richness। ਭੁਜੰਗ-ਸੱਪ, snake।

ਗਣ, ਕਿੰਨਰ, ਜਛ ਤੇ ਸੱਪ ਜਿਸ ਨੇ ਰਚੇ ਹਨ।

He created the Gan (the servants of deities), Kinnar (dancers of heaven), Jachchh (the helper of Kuber-master of wealth) and snakes;

ਮਣ ਮਾਣਕ ਮੋਤੀ ; ਲਾਲ ਸੁਚੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਣ- ਹੀਰਾ ਪੰਨਾ ਮੋਤੀ ਆਦਿ ਰਤਨ, ਉਤਮ ਵਸਤੁ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਜਾਤਿ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਹੋਵੇ, precious stones such as diamonds, an item of the top-most quality of its kind । ਮਾਣਕ- ਰਤਨ, gemstones । ਮੋਤੀ- ਸਿੱਪੀ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਚਮਤਕਾਰੀ ਰਤਨ, an astonishing treasure retrieved from an oyster (pearl) । ਲਾਲ- ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਰਤਨ, precious and semi-precious stone which are red in colour like rubies, rubellite, spinel, red beryl, etc. । ਸੁਚੇ- ਪਵਿਤ੍ਰ, ਸਾਫ, pure, clean ।

ਮਣੀਆ, ਮਾਣਕ ਉਤੇ ਸੁਚੇ ਲਾਲ ਤੇ ਮੋਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਬਣਾਏ ਹਨ ।

He who has made the diamonds, gemstones, pearls and red precious stones;

ਅਨਭੰਜ ਪ੍ਰਭਾ ; ਅਨਗੰਜ ਬ੍ਰਿਤੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਭੰਜ- ਅਤੁੱਟ, imperishable, sempiternal । ਅਨਗੰਜ-ਅਖੰਡ, undivided । ਬ੍ਰਿਤੰ- ਬਿਰਤੀ, concentration ।

ਜੋ ਅਤੁੱਟ ਸੋਭਾ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਖੰਡ ਬਰਤ ਵਾਲਾ ਹੈ ।

Whose glory is sempiternal and undivided is His concentration;

ਜਿਹ ਪਾਰ ਨ ਪਾਵਤ ; ਪੂਰ ਮਤੰ ॥੧੬॥੧੫੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਾਰ- ਅੰਤ, end । ਪੂਰ- ਪੂਰਨ, complete । ਮਤੰ- ਬੁਧੀਮਾਨ, ਮੱਤ ਵਾਲੇ, intelligent ।

ਪੂਰਨ ਬੁਧੀਮਾਨ ਵੀ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀ ਪਾ ਸਕਦੇ ।

Even someone with apex intelligence is unable to fathom His end.

ਅਨਖੰਡ ਸਰੂਪ ; ਅਡੰਡ ਪ੍ਰਭਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਖੰਡ- ਖੰਡਨ ਨਹੀ ਹੁੰਦਾ, irrefutable । ਅਡੰਡ- ਜੋ ਦੰਡ ਯੋਗਯ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, unpunishable ।

ਜਿਸ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦਾ ਖੰਡਨ ਨਹੀ ਹੁੰਦਾ, ਅਤੇ ਨਾ ਡੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੋਭਾ ਹੈ ।

Irrefutable form and the glory that is above any jurisdiction;

ਜੈ ਜੰਪਤ ; ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਭਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜੰਪਤ- ਜਪਦੇ, chant । ਸਭਾ-ਸਾਰੇ, everyone ।

(ਸਭਾ) ਸਾਰੇ ਵੇਦ ਪੁਰਾਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੈ ਜੈ ਜਪਦੇ ਹਨ ।

All the Vedas and Puranas sing His eulogies as great;

ਜਿਹ ਬੇਦ ਕਤੇਬ ; ਅਨੰਤ ਕਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨੰਤ- ਬੇਅੰਤ, infinite।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਦਾਂ ਅਤੇ ਕਤੇਬਾਂ ਵਾਲੇ ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

He is called infinite in the religious texts of Hindus and Muslims alike;

ਜਿਹ ਭੂਤ ਅਭੂਤ ; ਨ ਭੇਦ ਲਹੈ ॥੧੭॥੧੫੭॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਤ- ਸਥੂਲ ਦੇਹਾਂ ਵਾਲੇ, physical form, body। ਅਭੂਤ- ਸੂਖਮ ਦੇਹਾਂ ਵਾਲੇ, subtle body, soul।

(ਭੂਤ) ਸਥੂਲ ਤੇ (ਅਭੂਤ) ਸੂਖਮ ਦੇਹਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀ ਜਿਸ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀ ਜਾਣ ਸਕਦੇ।

The ones with subtle body and physical form have both failed to understand His depth.

ਜਿਹ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ; ਕਤੇਬ ਜਪੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ- ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ, religious texts of the Hindus (e.g. Vedas, Simritis, Puranas, Upnishdas, Vedangs and Sutras)। ਕਤੇਬ- ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ, religious texts of the Muslims (e.g. Quran, Hadith, etc.)।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਵੇਦ ਪੁਰਾਨ ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦੀਆਂ ਕਤੇਬਾਂ ਜਪਦੀਆਂ ਹਨ।

He who is chanted by both the Hindu and Muslim scriptures;

ਸੁਤਸਿੰਧ ; ਅਧੋਮੁਖ ਤਾਪ ਤਪੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੁਤਸਿੰਧ- ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਸੁਤ= son; ਸਿੰਧ= ocean, meaning the son of the ocean¹⁶⁸ (moon)। ਅਧੋ ਮੁਖ- ਨੀਵਾਂ ਮੁਖ ਕਰਕੇ, faced down। ਤਾਪ- ਤਪ, penance।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਣ ਕਰਕੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨੀਵਾਂ ਮੁਖ ਕਰਕੇ, ਭਾਵ ਪੁੱਠਾ ਲਟਕ ਕੇ, ਤਪ ਨੂੰ ਤਪ ਰਿਹਾ ਹੈ।

In order to achieve Him, the moon performs penance while facing down;

ਕਈ ਕਲਪਨ ਲੋ ; ਤਪ ਤਾਪ ਕਰੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਲਪਨ- ਕਲਪਾਂ, many aeons (A 'kalap' is the duration of 4,320,000,000 years)।

ਕਈ ਕਲਪਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਜ ਤੱਕ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਇਸ ਤਪ ਦਾ ਤਪਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

The moon has been performing the penance for the past many aeons,

¹⁶⁸ The moon has been referred to as the son of ocean as it is believed during the churning of ocean by the deities and demons, moon was one of the 14 treasures retrieved.

ਨਹੀ ਨੈਕ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ; ਪਾਨ ਪਰੈ ॥੧੮॥੧੫੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ- ਵਾਹਿਗੁਰੂ, the merciful, Almighty। ਪਾਨ ਪਰੈ- ਹੱਥ ਲਗਾਏ, ਮਿਲਾਏ, attain।

ਤਾਂ ਥੋੜਾ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਾਪ ਨਹੀ ਹੋਇਆ।

Yet he (the moon) has not been able to attain even an iota of the merciful Almighty.

ਜਿਹ ਫੋਕਟ ਧਰਮ ; ਸਭੈ ਤਜਿ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਫੋਕਟ- ਨਿਕੰਮੇ, futile, useless। ਸਭੈ- ਸਾਰੇ, everything। ਤਜਿ- ਛੱਡਣਾ, abandon।

ਜਿਹੜੇ ਪੁਰਸ਼ ਸਾਰੇ ਨਿਕੰਮੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

Those individuals who shun all futile rituals,

ਇਕ ਚਿਤ ; ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਕੋ ਜਪ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਇਕ ਚਿਤ- ਇਕਾਗਰ ਮਨ, with full concentration। ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ- ਵਾਹਿਗੁਰੂ, Almighty। ਜਪ-ਜਪਦੇ, chant।

ਇਕਾਗਰ ਮਨ ਹੋ ਕੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜਪਦੇ ਹਨ।

chant on the Compassionate One with full & complete concentration,

ਤੇਉ ; ਯਾ ਭਵ ਸਾਗਰ ਕੋ ਤਰ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਯਾ- ਉਹੀ, those। ਭਵ ਸਾਗਰ- ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ, worldly ocean। ਤਰ ਹੈ- ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, swim across।

ਉਹੀ ਪੁਰਸ਼ ਇਸ ਭਵ ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

Those are the ones that will swim across the worldly ocean;

ਭਵ ਭੂਲ ਨ ਦੇਹ ; ਪੁਨਰ ਧਰ ਹੈ ॥੧੯॥੧੫੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਲ- ਭੁਲ ਕੇ, even by mistake। ਦੇਹ- ਸਰੀਰ, ਦੇਹ, body। ਪੁਨਰ- ਮੁੜ ਕੇ, again।

ਫਿਰ ਮੁੜ ਕੇ ਭੁਲ ਕੇ ਵੀ ਕਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਦੇਹ ਨਹੀ ਧਾਰਦੇ।

Even by mistake, the person will not be reborn in this world. Meaning, the person would be free from the cycle of reincarnation.

ਇਕ ਨਾਮ ਬਿਨਾ ; ਨਹੀ ਕੋਟ ਬ੍ਰਤੀ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੋਟ- ਕ੍ਰੋੜਾਂ, tens of million। ਬ੍ਰਤੀ- ਬਰਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, the one who keeps a fast।

ਇਕ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਭਾਵੇਂ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਵਰਤ ਰਖੇ, ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀ ਹੋਣਾ।

Without the One Name, even if one performs tens of million fasts, it will not help him to attain liberation;

ਇਮ ਬੇਦ ਉਚਾਰਤ ; ਸਾਰਸ੍ਰੁਤੀ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਇਮ-ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, these। ਬੇਦ- ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ, the Hindu religious texts। ਉਚਾਰਤ-ਉਚਾਰਦੀਆਂ। ਸਾਰ ਸ੍ਰੁਤੀ- ਉਤਮ ਸ੍ਰੁਤੀਆਂ (ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ), ਸਾਰ= supreme; ਸ੍ਰੁਤੀ- revelations (Upnishdas, Sruti)।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਦਾਂ ਦੀਆਂ (ਸਾਰ-ਸ੍ਰੁਤੀ) ਉਤਮ ਸ੍ਰੁਤੀਆਂ (ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ) ਉਚਾਰਦੀਆਂ ਹਨ।

This teachings are contained in the Upnishdas;

ਜੋਊ ਵਾ ਰਸ ਕੇ ; ਚਸ ਕੇ ਰਸ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜੋਊ- ਜਿਹੜੇ, those। ਚਸ ਕੇ- ਸੁਆਦ ਵਿਚ, imbued in taste। ਰਸ- ਮਿਲਨਾ, meet।

ਜਿਹੜੇ ਪੁਰਸ਼ ਉਸ ਨਾਮ ਰਸ ਦੇ ਸਵਾਦ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਹਨ।

Those individuals who are imbued in the taste of Almighty's name,

ਤੇਊ ਭੂਲ ਨ ; ਕਾਲ ਫਧਾ ਫਸ ਹੈ ॥੨੦॥੧੬੦॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਲ- ਭੁਲ ਕੇ, even by mistake। ਫਧਾ- ਫਾਹੀ, noose। ਫਸ ਹੈ- ਫਸਣਗੇ, caught।

ਉਹ ਭੁਲ ਕੇ ਵੀ ਕਾਲ ਦੀ ਫਾਹੀ ਵਿਚ ਨਹੀ ਫਸਣਗੇ।

Even by mistake, they will not be caught by the noose of death.

ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥

Your Grace. Naraj Chhand

ਅਗੰਜ ਆਦਿ ਦੇਵ ਹੈ ; ਅਭੰਜ ਭੰਜ ਜਾਨੀਐ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਗੰਜ- ਨਾ ਟੁੱਟਣ ਵਾਲਾ, unbreakable। ਆਦਿ- ਮੁੱਢ ਤੋਂ, since the beginning। ਅਭੰਜ- ਨਾ ਭੱਜਣ ਵਾਲਾ, ਅਜੀਤ, unconquerable। ਭੰਜ-ਭੰਨਣਾ, crush।

ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾ ਟੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਭੱਜਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭੰਨਣ ਵਾਲਾ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ।

Since the inception, He has the indestructible brilliance and He is known as crusher of the unconquerable;

ਅਭੂਤ ਭੂਤ ਹੈ ਸਦਾ ; ਅਗੰਜ ਗੰਜ ਮਾਨੀਐ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਭੂਤ- ਸੂਖਮ, subtle, soul। ਭੂਤ-ਸਥੂਲ, physical body। ਅਗੰਜ- ਨਾ ਟੁੱਟਣ ਵਾਲਾ, unbreakable।

ਉਹੀ (ਅਭੂਤ) ਸੂਖਮ ਤੇ (ਭੂਤ) ਸਥੂਲ ਹੈ। ਨਿੱਤ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਟੁੱਟਣ ਵਾਲਿਆ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਾਲਾ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ।

He is the subtle (soul) and also the physical body (unmanifest & manifest), Eternal Form and the destroyer of the indestructible;

ਅਦੇਵ ਦੇਵ ਹੈ ਸਦਾ ; ਅਭੇਵ ਭੇਵ ਨਾਥ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਦੇਵ- ਦੈਤ, demon। ਦੇਵ- ਦੇਵਤੇ, deities। ਸਦਾ-ਹਮੇਸ਼ਾ, ਨਿੱਤ, forever। ਅਭੇਵ- ਗੁਪਤ, hidden। ਭੇਵ-ਪ੍ਰਗਟ, manifest। ਨਾਥ-ਸੁਆਮੀ, master।

ਉਹ ਨਿੱਤ ਹੀ ਦੇਵਤਾ ਤੇ ਦੈਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਭੇਵ ਭੇਵ ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਗਟ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਹੈ।

He resides in both the deities and demons always and the Master of the manifest and unmanifest creation;

Note: Manifest and unmanifest (ਅਭੇਵ ਭੇਵ). This terminology can have multiple meanings like the creation which can be seen and which is invincible to our eyes and thoughts. Secondly, it can also mean the creation and something which is not. The word Abhev denotes one without a difference and Bhev means one with difference. Our human retinas can only perceive difference (as if from blue and green but it cannot differentiate between the same shade of green). This also applies to our education where we are thought to differentiate between letters. We are dependent on difference but salvation is indifference. One of the reasons why Almighty is called as infinite is that Almighty does not have a difference and we on the otherhand, in our Haumai (I-ness) create difference (i.e. I am different from him) for our false identity. So it becomes impossible for someone with a finite existence to understand infinity. Almighty is present both the in the manifest and unmanifest (with no difference). Sri Guru Nanak Dev Ji says;

ਹੁਕਮ ਚਲਾਇ ; ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰੇ ॥

The all-pervading Master manages all through His Command (Hukam).

ਕਿਸੁ ਨੇੜੈ ; ਕਿਸੁ ਆਖਾਂ ਦੂਰੇ ॥

For some He is near, and for some He seems to be far away

ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਗਟ , ਹਰਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਦੇਖਹੁ ; ਵਰਤੈ ਤਾਕੁ ਸਬਾਇਆ ॥੨॥

(੧੦੪੨-੧੭, ਮਾਰੂ, ਮਃ ੧)

In reality He (Almighty) exists in His complete form visibly and invisibly (manifest and unmanifest) therefore see Him within each and every heart as the unique Master is permeating all. ||2||

ਸਮਸਤ ਸਿਧ ਬ੍ਰਿਧ ਦਾ ; ਸਦੀਵ ਸਰਬ ਸਾਥ ਹੈ ॥੧॥੧੬੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਮਸਤ- ਸਾਰੀਆਂ, complete। ਸਿਧ- ਸਿਧੀਆਂ, miraculous powers (18 in number)। ਸਰਬ- ਸਭ, all।

ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਤੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਸਭ ਦਾ ਸਾਥੀ ਹੈ।

He is the bestower of all miraculous powers and accomplishments; He is always the companion of all

ਅਨਾਥ ਨਾਥ ਨਾਥ ਹੈ ; ਅਭੰਜ ਭੰਜ ਹੈ ਸਦਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਾਥ- ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਵੇ, orphan। ਨਾਥ- ਸੁਆਮੀ, protector। ਅਭੰਜ- ਨਾ ਭੰਜਣ ਵਾਲਾ, indestructible।

ਜੋ ਨਾਥ ਤੋਂ ਅਨਾਥ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਥ ਹੈ, ਜੋ ਨਹੀਂ ਭੰਜਣ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਹੀ ਭੰਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

He is the protector of the orphans (hapless) and the destroyer of the indestructible;

ਅਗੰਜ ਗੰਜ ਗੰਜ ਹੈ ; ਸਦੀਵ ਸਿਧ ਬ੍ਰਿਧ ਦਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗੰਜ- ਖਜਾਨੇ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ, bestower of treasures। ਸਦੀਵ-ਸਦਾ, always। ਬ੍ਰਿਧ- ਬ੍ਰਿਧੀ, longevity।

ਜੋ (ਗੰਜ) ਖਜਾਨਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀਣ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ (ਗੰਜ) ਖਜਾਨੇ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਧੀ ਤੇ ਬ੍ਰਿਧੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

To those who are deficient of wealth (poor), He provides them with treasures and the bestower of miraculous powers and longevity;

ਅਨੂਪ ਰੂਪ ਸਰੂਪ ਹੈ ; ਅਛਿਜ ਤੇਜ ਮਾਨੀਐ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨੂਪ- ਉਪਮਾ ਰਹਿਤ, beyond praise। ਅਛਿਜ ਤੇਜ- ਨਾ ਟੁੱਟਣ ਵਾਲਾ (ਸਿੰਧੀ ਭਾਸ਼ਾ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਨਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ (ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼, unbreakable brilliance (in Sindhi language), eternal brilliance (in Sanskrit)।

ਜਿਸ ਰੂਪ ਦੀ ਉਪਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਅਜਿਹਾ ਉਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ।

Whose form is beyond any praise, such is His form and brilliance;

ਸਦੀਵ ਸਿਧ ਸੁਧ ਦਾ ; ਪ੍ਰਤਾਪ ਪਤ੍ਰ ਜਾਨੀਐ ॥੨॥੧੬੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਦੀਵ- ਸਦਾ, always। ਪ੍ਰਤਾਪ- ਤੇਜ, ਪ੍ਰਤਾਪੀ, glory। ਪਾਤ੍ਰ- ਪਾਤਰ, worthy।

ਅਤੇ ਨਾ ਛਿੱਜਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ ਪਾਤਰ (ਸਥਾਨ) ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ।

He is eternal and worthy of Glory.

ਨ ਰਾਗ ਰੰਗ ਰੂਪ ਹੈ ; ਨ ਰੋਗ ਰਾਗ ਰੇਖ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਾਗ- ਪ੍ਰੇਮ, love। ਰੋਗ- ਦੁੱਖ, sorrows। ਰੇਖ- ਚਿੰਨ੍ਹ, marks।

ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਰੂਪ ਦਾ ਰੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਗ ਦਵੈਖ ਦਾ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

He has no love for any specific thing and neither does he have any colour nor illness nor attachment nor any mark (identification);

ਅਦੋਖ ਅਦਾਗ ਅਦਗ ਹੈ ; ਅਭੂਤ ਅਭ੍ਰਮ ਅਭੇਖ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਦੋਖ- ਸੋਸ਼ ਰਹਿਤ, flawless। ਅਦਾਗ- ਦਾਗ ਰਹਿਤ, blemishless। ਅਦਗ- ਧੋਖੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, trustworthy (having no deceit)। ਅਭੂਤ- ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, beyond the principle 5 elements of creation। ਅਭ੍ਰਮ- ਭਰਮ, ਭੁਲੇਖੇ, without any doubts (indisputable)। ਅਭੇਖ- ਕੋਈ ਭੇਖ ਨਹੀਂ, no garb।

ਦੋਖਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਦਾਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਧੋਖੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਤੱਤਵ ਦੀ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਭਰਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਭੇਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ।

Flawless, blemishless, trustworthy, beyond the creation of 5 elements, indisputable and has no vesture;

ਨ ਤਾਤ ਮਾਤ ਜਾਤ ਹੈ ; ਨ ਪਾਤ ਚਿਹਨ ਬਰਨ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤਾਤ- ਪਿਤਾ, father। ਮਾਤ- ਮਾਤਾ, mother। ਪਾਤ- ਬਿਰਾਦਰੀ, brotherhood, clan, social strata। ਚਿਹਨ- ਚਿੰਨ੍ਹ, mark of destiny (on palms, forehead, feet, etc.)।

ਨਾ ਉਸ ਦਾ ਪਿਉ ਮਾ ਤੇ ਜਾਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਿਰਾਦਰੀ, ਤੇ ਵਰਨ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ।

He has no father, mother or clan and neither does he have any brotherhood groups of similar social strata nor the varna (caste) or marks of destiny;

ਅਦੇਖ ਅਸੇਖ ਅਭੇਖ ਹੈ ; ਸਦੀਵ ਬਿਸੁਭਰਨ ਹੈ ॥੩॥੧੬੩॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਦੇਖ- ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ, invisible। ਅਸੇਖ- ਪੂਰਨ, ਜੋ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, complete, One who does not come into the calculations। ਸਦੀਵ-ਸਦਾ, always। ਬਿਸੁਭਰਨ- ਜਗਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, the sustainer of the universe।

ਦਿੱਸਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, (ਅਸੰਖ) ਪੂਰਨ ਹੈ, ਭੇਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਦਾ ਜਗਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

Invisible, complete, beyond any specific garb and ever nourisher of the universe.

ਬਿਸੰਭਰ ਬਿਸੁਨਾਥ ਹੈ ; ਬਸੇਖ ਬਿਸੁ ਭਰਨ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਸੰਭਰ- ਜਗਤ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, creator of the universe। ਬਿਸੁਨਾਥ- ਜਗਤ ਦਾ ਸੁਆਮੀ, master of the Universe। ਬਸੇਖ- ਖਾਸ, special। ਬਿਸੁ- ਜਗਤ ਨੂੰ ਪਾਲਨ ਵਾਲਾ, the nourisher।

ਜੋ ਜਗਤ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ, ਜਗਤ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਪਾਲਨ ਖੰਡਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

The creator and master of this universe; The sustainer and also the destroyer;

ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੈ ; ਸਦੀਵ ਕਰਮ ਭਰਨ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਿਮੀ- ਧਰਤੀ, earth। ਜਮਾਨ- ਅਸਮਾਨ, space। ਬਿਖੈ- ਵਿੱਚ, ਅੰਦਰ, within। ਸਦੀਵ- ਸਦਾ, always। ਭਰਨ- ਭਰਦਾ, fill।

ਧਰਤੀ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਕਰਮਾ ਨੂੰ ਭਰਦਾ ਹੈ। ਅਰਥਾਤ ਸਭ ਕਿਰਿਆ ਸਫਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

Between the earth and the outer space, He runs his play of Karma;

Note: Earth & Space. The space between the land and the outer space is the natural habitation for all humans and the rest of the 8.4 million species may it be on the land, skies or seas. Guru Ji beautifully explains in different terms that all of the earth's creation are bounded by the laws of karma (Karam) by Almighty irrespective of who, where or what the being may be. Almighty runs his play via the laws and remains detached from it. The law is an essential mechanism by which the earth can progress (in terms of time, relationships, deeds, technology, etc.), maintain (birth & death, reincarnations) and resultant effects (hell & heaven) transpire. All the beings have to abide by it until unless there is liberation.

ਅਦੈਖ ਹੈ ਅਭੇਖ ਹੈ ; ਅਲੇਖ ਨਾਥ ਜਾਨੀਐ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਦੈਖ- ਦਵੈਖ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, without any jealousy, animosity or ill-feelings। ਅਭੇਖ- ਭੇਖ ਰਹਿਤ, without mein। ਅਲੇਖ- ਲੇਖੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, beyond the lines of destiny। ਨਾਥ- ਸੁਆਮੀ, master।

ਦਵੈਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭੇਖ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸੁਆਮੀ ਲੇਖੇ ਤੋਂ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਜਾਨੀਦਾ ਹੈ।

Without any animosity and mein, the Master is known to be without any lines of destiny (Pralbhad Karam- predetermined deeds);

ਸਦੀਵ ਸਰਬ ਠਉਰ ਮੈ ; ਬਿਸੇਖ ਆਨ ਮਾਨੀਐ ॥੪॥੧੬੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਦੀਵ- ਸਦਾ, always। ਸਰਬ- ਸਭ, all। ਠਉਰ- ਸਥਾਨ, ਜਗ੍ਹਾ, place। ਮੈ- ਵਿੱਚ, within। ਬਿਸੇਖ- ਖਾਸ, special। ਆਨ- ਮਾਨ, ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ, honour, characteristic।

ਸਭ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਨਿੱਤ ਹੈ, ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਖਾਸ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ।

Pervasive all the time at all places (omnipresent)- this is His distinguish characteristic.

ਨ ਜੰਤ੍ਰ ਮੈ ; ਨ ਤੰਤ੍ਰ ਮੈ ; ਨ ਮੰਤ੍ਰ ਬਸਿ ਆਵਈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜੰਤ੍ਰ ਮੈ- ਜੰਤਰਾਂ ਵਿੱਚ, within instrument, Geometrical shape, symbols, design, statues। ਤੰਤ੍ਰ- ਉਪਾਯ, ਜਤਨ, process, technique, method or system। ਮੰਤ੍ਰ- ਕਾਰਯ ਸਿੱਧੀ ਲਈ ਜਪਣ ਯੋਗ ਸ਼ਬਦ, a sequence of words in the form of hymn (Mantra) uttered to achieve ones target। ਬਸਿ- ਵੱਸ, under control, capture। ਆਵਈ- ਆਉਂਦਾ, comes।

ਜੋ ਜੰਤ੍ਰ ਵਿਚ ਨਹੀ ਹੈ, ਤੰਤ੍ਰ ਵਿਚ ਨਹੀ ਹੈ, ਤੇ ਮੰਤ੍ਰ ਨਾਲ ਵੀ ਵੱਸ ਨਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

He who is not within and unable to be captured by the Jantar (Geometrical shape, symbols, design, statues), the Tantar (a specific process, technique, method or system) and Mantra (Wave of a specific emotion or thought). Meaning, Almighty cannot be achieved (captured- ਬਸਿ) by the worship of only a certain structure/symbol (Jantar) or the performance of worship in a certain manner (Tantar) or by reading of certain hymn (Mantar). He can only be captured by the love of his devotee as mentioned in the Shabad below by Guru Arjan Dev Ji on how Almighty can be captured or controlled;

ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ; ਬਹੁਤੁ ਘਿਣਾਵਣੇ ॥ ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ; ਬੇਦ ਪੜਾਵਣੇ ॥

No one can bring You under control, by despising the world. No one can bring You under control, by studying the Vedas.

ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ; ਤੀਰਥਿ ਨਾਈਐ ॥ ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ; ਧਰਤੀ ਧਾਈਐ ॥

No one can bring You under control, by bathing at the holy places. No one can bring You under control, by wandering all over the world.

ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ; ਕਿਤੈ ਸਿਆਣਪੈ ॥ ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ; ਬਹੁਤਾ ਦਾਨੁ ਦੇ ॥

No one can bring You under control, by any clever tricks. No one can bring You under control, by giving huge donations to charities.

ਸਭੁ ਕੋ ਤੇਰੈ ਵਸਿ ; ਅਗਮ ਅਗੋਚਰਾ ॥ ਤੂ ਭਗਤਾ ਕੈ ਵਸਿ ; ਭਗਤਾ ਤਾਣੁ ਤੇਰਾ ॥੧੦॥

(੯੬੨-੧੧, ਰਾਮਕਲੀ, ਮਃ ੫)

Everyone is under Your power, Dear Almighty You are beyond the reach of mind and body (Agam) and beyond the reach of sensors (Agochar). You are under the control of Your devotees; You are the strength of Your devotees. ||10||

ਪੁਰਾਨ ਔ ਕੁਰਾਨ ; ਨੇਤ ਨੇਤ ਕੈ ਬਤਾਵਈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਔ- ਅਤੇ, and। ਨੇਤ- ਬੇਅੰਤ, infinite। ਬਤਾਵਈ- ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, say।

ਪੁਰਾਨ ਤੇ ਕੁਰਾਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

The 18 Puranas and the Quran call You as infinite;

ਨ ਕਰਮ ਮੈ ; ਨ ਧਰਮ ਮੈ ; ਨ ਭਰਮ ਮੈ ਬਤਾਈਐ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮੈ- ਵਿੱਚ, within।

ਨਾ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਨਾ ਧਰਮਾ ਵਿਚ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਭਰਮ ਭੇਦ ਗਯਾਨ ਵਿਚ ਪਾਈਦਾ ਹੈ।

Neither in Karma, nor in faiths nor in delusion (of knowledge) is He found;

ਅਗੰਜ ਆਦਿ ਦੇਵ ਹੈ ; ਕਹੋ ਸੁ ਕੈਸ ਪਾਈਐ ॥੫॥੧੬੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਗੰਜ- ਨਾਸ ਰਹਿਤ, indestructible। ਕਹੋ- ਦੱਸੋ, say, tell। ਕੈਸ-ਕਿਵੇਂ, how?।

ਪਾਈਐ-ਪਾਈਦਾ ਹੈ, attain।

ਜੋ ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਆਦਿ ਦੇਵ ਹੈ, ਦੱਸੋ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਾਈਦਾ ਹੈ?

He who is indestructible and primal Master: Tell me, how can one attain Him?

ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੈ ; ਸਮਸਤ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਿਮੀ- ਧਰਤੀ, land। ਜਮਾਨ- ਅਸਮਾਨ, skies। ਬਿਖੈ-ਵਿੱਚ, within। ਸਮਸਤ-ਸਾਰੇ, all। ਜੋਤ- ਉਜਾਲਾ, brightness।

ਜਿਮੀ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਇਕੋ ਦਾ ਉਜਾਲਾ ਹੈ।

The beings of the land and skies (all of the creation) have the Light of the One;

ਨ ਘਾਟ ਹੈ ਨ ਬਾਢ ਹੈ ; ਨ ਘਾਟ ਬਾਢ ਹੋਤ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਘਾਟ-ਘੱਟ। ਬਾਢ-ਵੱਧ। ਹੋਤ-ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨਾ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਘੱਟ ਹੈ, ਨਾ ਵੱਧ ਹੈ, ਨਾ ਕਦੇ ਘੱਟ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

The Light is neither less nor more nor increases nor decreases (it is ever stable).
Meaning, the life (energy)- Atma which is the light form pervades in everything
equally;

ਨ ਹਾਨ ਹੈ ਨ ਬਾਨ ਹੈ ; ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਜਾਨੀਐ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਹਾਨ- ਹਾਨੀ, loss। ਬਾਨ- ਵਾਢੀ, gain। ਸਮਾਨ- ਇਕੋ ਜਿਹਾ, the same।

ਨਾ ਉਸ ਵਿਚ ਹਾਨੀ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ (ਬਾਨ=ਖੋਯ) ਵਾਢੀ ਹੈ, ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਰੂਪ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ।

Neither does the Light losses nor gains; It remains the same throughout;

ਮਕੀਨ ਔ ਮਕਾਨ ; ਅਪ੍ਰਮਾਨ ਤੇਜ ਮਾਨੀਐ ॥੬॥੧੬੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਕੀਨ- ਮਕਾਨ ਵਿੱਚ ਵਸਣ ਵਾਲਾ, dweller of a house। ਅਪ੍ਰਮਾਨ- ਬੇਹੱਦ, ਗਿਣਤੀ ਮਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਉਣ ਵਾਲਾ, boundless, limitless। ਤੇਜ- ਪ੍ਰਕਾਸ਼, luminosity।
ਮਕਾਨਾ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਤੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

It is accepted that on the house and also its dwellers, there is limitless Light.

Note: Light. To understand the Light (Atma- Almighty), one would have to imagine a scene in which there are countless claypots with water under the bright sun. The claypots are the physical form, water representing our soul or ignorance, the sun's reflection is Atma and the sun as Almighty. Just as there is no coming and going of the reflection, similarly is the Atma in which it does not come during birth nor leaves physically upon death. At death, when the claypot like body breaks there is no longer any reflection of the Atma thus just like having no power source, it dies. If the water dries up in the case of enlightenment, there is only One left (the sun- Almighty) thus, there is no difference between the Atma and Parmatma (Almighty). There can be countless reflections (Atma) of the sun but it does not decrease or increase the potency of the sun. Similarly to countless beings, One Almighty is the powerhouse. If the water is coloured (with the influence of five thieves- Lust, Anger, Greed, Attachment & Ego) it does not affect the sun (Almighty) or the intensity of the reflection. It remains the same no matter what, in whichever case. Thus, this is why Sri Guru Gobind Singh Ji explains in a much more detailed manner that the all pervading Almighty is present even if it is in a thief, rapist, murderer, etc. and it does not decrease Almighty's glory. Finally, understanding that there is Atma in all and thus Almighty being omnipresent (Like the example) is known as Gyan (Knowledge) but to accept is Mukti (Enlightenment)¹⁶⁹.

ਨ ਦੇਹ ਹੈ ਨ ਗੇਹ ਹੈ ; ਨ ਜਾਤ ਹੈ ਨ ਪਾਤ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੇਹ- ਸਰੀਰ, body। ਗੇਹ- ਘਰ, house। ਪਾਤ- ਬਰਾਦਰੀ, social strata।

ਉਸ ਦੀ ਨਾ ਦੇਹ ਹੈ, ਨਾ ਘਰ ਹੈ, ਨਾ ਜਾਤਿ ਹੈ, ਨਾ ਬਿਰਾਦਰੀ ਹੈ।

He does not have a body or a house, caste or social strata;

¹⁶⁹ To understand in much detail refer to Sri Gur Pertap Suraj Perakash Granth by Churamani Kavi Santokh Singh Ji at Raas 5, Chapter 43 (the sermons of Guru Hargobind Sahib Ji to the Sikhs) and Rut 5, Chapter 42 (Bhai Daya Singh Ji explaining to the Sikhs regarding Atma)

ਨ ਮੰਤ੍ਰੁ ਹੈ ਨ ਮਿਤ੍ਰੁ ਹੈ ; ਨ ਤਾਤ ਹੈ ਨ ਮਾਤ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮੰਤ੍ਰ- ਮੰਤਰੀ, ਵਜ਼ੀਰ, minister। ਮਿਤ੍ਰ- ਦੋਸਤ, friend। ਤਾਤ- ਪਿਤਾ, father।
ਮਾਤ- ਮਾਤਾ, mother।

ਨਾ ਮੰਤਰੀ (ਵਜ਼ੀਰ) ਹੈ, ਨਾ ਮਿਤ੍ਰੁ ਹੈ, ਨਾ ਪਿਉ ਹੈ ਨਾ ਮਾ ਹੈ।

He has no minister or friend, neither father nor mother;

ਨ ਅੰਗ ਹੈ ਨ ਰੰਗ ਹੈ ; ਨ ਸੰਗ ਹੈ ਨ ਸਾਥ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅੰਗ- ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗ, limb। ਸੰਗ- ਸਾਥੀ, companion।

ਨਾ ਕੋਈ ਅੰਗ ਹੈ, ਨਾ ਰੰਗ ਹੈ, ਨਾ (ਸੰਗ) ਕੌਮ ਹੈ, ਨਾ ਸਾਥੀ ਹੈ।

Neither does he have limbs, nor colour, ethnicity, companion nor attachment with any one;

ਨ ਦੋਖ ਹੈ ਨ ਦਾਗ ਹੈ ; ਨ ਦੁਖੈ ਹੈ ਨ ਦੇਹ ਹੈ ॥੧੬੭॥ ੧੭੦

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੋਖ- ਕਲੰਕ, blemish, fault। ਦਾਗ- ਨਿਸ਼ਾਨ, sign। ਦੁਖੈ- ਦਵੈਖ ਭਾਵਨਾ, animosity। ਦੇਹ- ਸਰੀਰ, ਤਨ, body।

ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕਲੰਕ ਹੈ, ਨਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ, ਨਾ ਦਵੈਖ ਹੈ, ਨਾ (ਦੇਹ) ਪਿੰਡ (ਗ੍ਰਾਮ) ਹੈ।

He is flawless and blemishless, has no sign, no animosity, nor a body.

Note: Animosity. Almighty has no feeling of animosity towards anyone and does not require anyone to be punished. It is our own deeds (Karam) that we demand for such rewards. Any event that we see as a punishment (i.e. hell, inferior species & great sorrows) is the reward for our current deeds (Kriyaman Karam). For example, a person having a great desire for lust may be reborn as a prostitute or an elephant for an instant thus fulfilling his needs. An unfinished task may require a person to be reborn in order to complete it. A remaining guilt (repentance) which is not self-forgiven may lead to hell in order for it to be settled. In any of these cases, Almighty is not punishing or deciding for us; It is basically ourselves since each and everyone is Almighty. Which is why, in the Islamic literature and Sri Guru Granth Sahib Ji, Almighty is known as Raheem (benovalent).

ਨ ਸਿੰਘ ਹੈ ਨ ਸਿਯਾਰ ਹੈ ; ਨ ਰਾਉ ਹੈ ਨ ਰੰਕ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਿੰਘ- ਸ਼ੇਰ, tiger। ਸਿਯਾਰ- ਗਿੱਦੜ, jackal। ਰਾਉ- ਰਾਜਾ, king। ਰੰਕ-ਕੰਗਾਲ, pauper, poor।

ਨਾ ਉਹ ਸ਼ੇਰ ਹੈ, ਨਾ (ਸਯਾਰ) ਗਿੱਦੜ ਹੈ, ਨਾ ਰਾਜਾ ਹੈ, ਨਾ ਕੰਗਾਲ ਹੈ।

He is neither a tiger nor a jackal, nor a king nor a pauper;

¹⁷⁰ ਕਈ ਲਿਖਤ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਤੁਕ ਇਉਂ ਹੈ- ਨ ਦੋਖ ਹੈਂ ਨ ਦਵੈਖ ਹੈਂ, ਨ ਦੇਹ ਹੈਂ ਨ ਦਾਗ ਹੈਂ।

ਨ ਮਾਨ ਹੈ ਨ ਮਉਤ ਹੈ ; ਨ ਸਾਕ ਹੈ ਨ ਸੌਕ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਾਨ- ਹੰਕਾਰ, ਗਮੰਡ, ego। ਮਉਤ- ਮੌਤ, death। ਸੌਕ- ਸੌਕ, sorrow।

ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਨ ਹੈ, ਨਾ ਮੌਤ ਹੈ, ਨਾ ਸਾਕ ਹੈ, ਨਾ ਸੌਕ ਹੈ।

Neither He has ego nor death, nor a kin nor sorrows;

ਨ ਜਛ ਹੈ ਨ ਗੰਧਰਬ ਹੈ ; ਨ ਨਰੁ ਹੈ ਨ ਨਾਰ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਰੁ-ਪੁਰਸ਼, male। ਨਾਰ-ਇਸਤਰੀ, female।

ਨਾ ਉਹ ਜੱਛ ਹੈ, ਨਾ ਗੰਧਰਬ ਹੈ, ਨਾ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ, ਨਾ ਇਸਤਰੀ ਹੈ।

Neither is He a Jachchh nor Gandharva, nor a male nor a female;

ਨ ਚੋਰ ਹੈ ਨ ਸਾਹ ਹੈ ; ਨ ਸਾਹ ਕੋ ਕੁਮਾਰ ਹੈ ॥੮॥੧੬੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਾਹ- ਸਾਧੂ, ascetic, saint। ਸਾਜ- ਸ਼ਾਹ, ਸੇਠ, ਧਨੀ, wealthy। ਕੁਮਾਰ- ਪੁੱਤਰ, son।

ਨਾ ਚੋਰ ਹੈ, ਨਾ ਸਾਧੂ ਹੈ, ਨਾ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ।

Neither is He a thief nor a saint nor the son of a wealthy man.

ਨ ਨੇਹ ਹੈ ਨ ਗੇਹ ਹੈ ; ਨ ਦੇਹ ਕੋ ਬਨਾਉ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨੇਹ- ਮੋਹ, love (emotional bonding)। ਗੇਹ- ਪਕੜ, attachment। ਦੇਹ- ਤਨ, ਸਰੀਰ, body। ਬਨਾਉ- ਬਨਾਵਟ, creation।

ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮੋਹ ਹੈ, ਨਾ ਪਕੜ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਨ ਦੀ ਬਨਾਵਟ ਹੈ।

He has no emotional bonding, no attachment and He is not the creation of this body; Meaning, Almighty does not take birth from a human. Creation of the body basically means he is not born from the sperm and ovum like the rest.

ਨ ਫਲ ਹੈ ਨ ਛਿਦ੍ਰ ਹੈ ; ਨ ਫਲ ਕੋ ਮਿਲਾਉ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਫਲ- ਧੋਖਾ, deceit। ਛਿਦ੍ਰ- ਦੂਸ਼ਨ, ਐਬ, allegation, blame। ਮਿਲਾਉ-ਮੇਲ, union।

ਨਾ ਫਲ ਹੈ, ਨਾ ਦੂਸ਼ਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਫਲ ਦਾ ਮੇਲ ਹੈ।

Nether is He deceit, nor allegation nor the amalgamation of both;

ਨ ਜੰਤ੍ਰ ਹੈ ਨ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ; ਨ ਤੰਤ੍ਰ ਕੋ ਸਰੂਪ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮੰਤ੍ਰ- ਮੰਤਰ, ਵਸੀਕਰਨ, Mantra the utterance, a numinous sound, a syllable, word or phonemes, or group of words in repetitive manner। ਤੰਤ੍ਰ¹⁷¹- ਰਿਧੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਲਈ ਕਈ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤਣੇ, certain methodology used in order to gain miraculous powers। ਨਾ ਜੰਤ੍ਰ ਹੈ, ਨਾ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਤੰਤ੍ਰ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ।

He is neither the instrument nor the incantation, nor the form of methodology;

(These are the 3 methods utilised by all to fulfill their wishes. Like for an example, a person prays before God so that he may win the lottery. He would utter some hymns, come to the place of worship before a religious symbol. Uttering the hymns is Mantar, coming to the place of worship is Tantar and standing before the symbol is Jantar)

ਨ ਰਾਗ ਹੈ ਨ ਰੰਗ ਹੈ ; ਨ ਰੇਖ ਹੈ ਨ ਰੂਪ ਹੈ ॥੯॥੧੬੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਾਗ- ਇੱਛਾ, desires। ਰੇਖ- ਰੇਖਾ, ਚਿੰਨ੍ਹ, destiny, mien।

ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਗ ਹੈ, ਨਾ ਉਸ ਦਾ ਰੰਗ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਰੇਖਾ ਹੈ, ਨਾ ਰੂਪ ਹੈ।

He is desireless, colourless, mienless and formless.

ਨ ਜੰਤ੍ਰ ਹੈ ਨ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ; ਨ ਤੰਤ੍ਰ ਕੋ ਬਨਾਉ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਨਾਉ- made।

ਨਾ ਉਹ ਜੰਤ੍ਰ ਵਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਮੰਤ੍ਰ ਵਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਤੰਤ੍ਰ ਦਾ ਜੋਰ ਹੈ।

He is neither controlled by the instrument nor the incantation, nor by the prowess methodology;

ਨ ਫਲ ਹੈ ਨ ਛਿਦ੍ਰ ਹੈ ; ਨ ਛਾਇਆ ਕੋ ਮਿਲਾਉ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਫਲ- ਧੋਖਾ, deceit। ਛਿਦ੍ਰ- ਔਗੁਣ, demerits। ਛਾਇਆ- ਅਵਿਦਿਆ, ignorance।

ਮਿਲਾਉ- ਮੇਲ, concoction, amalgamation।

ਨਾ ਫਲ ਹੈ, ਨਾ (ਛਿਦ੍ਰ) ਔਗੁਣ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਉਸ ਵਿਚ (ਛਾਇਆ) ਅਵਿਦਿਆ ਦਾ ਮੇਲ ਹੈ।

He is not deceit, not demerits and He is not the concoction of ignorance;

ਅਵਿਦਿਆ ਦੇ (੨) ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

1. ਤੂਲਾ ਅਵਿਦਿਆ - ਅਪਣੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ (ਵਖਰੀ) ਜਾਣਨਾ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸਤਿ (ਸੱਚ) ਕਰਕੇ ਜਾਣਨਾ। ਇਹ ਅਵਿਦਿਆ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਹੋਣ ਨਾਲ ਨਾਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
2. ਲੇਸ਼ਾ ਅਵਿਦਿਆ - ਸਰੀਰ, ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਭਾਨ (ਗਿਆਨ) ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਸੁਪਨਾ ਅਵਿਦਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਕੇ ਸੁਪਨਾ ਸਰੀਰ, ਸੁਪਨਾ ਜਗਤ ਅਤੇ ਸੁਪਨਾ

¹⁷¹ Written as 'ਜੰਤ੍ਰ' in Baba Deep Singh Ji's Saroop

ਵਿਵਹਾਰ ਭਾਸਦਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਜਾਗਨ ਨਾਲ ਸਭ ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਨਾਸ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਹ ਅਵਿਦਿਆ ਨਾਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

There are Two (2) types of Ignorance

1. Tula (Main) Ignorance – This is the main ignorance of knowing this world as truth (which remains forever) and recognizing ourselves and other living being as different from the Almighty. This ignorance is vanished upon obtaining Almighty's knowledge.
2. Lesha (Minor) Ignorance – The existence of this world remains like a dream in which the physical body, world and deeds appears to be real while sleeping and disappears once the person rises from the sleep. This ignorance exists throughout lifetime and vanishes together with the physical body.

ਨ ਰਾਗ ਹੈ ਨ ਰੰਗ ਹੈ ; ਨ ਰੂਪ ਹੈ ਨ ਰੇਖ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਾਗ- ਪ੍ਰੇਮ, affection। ਰੂਪ- ਸੂਰਤ, visage, face। ਰੇਖ-ਰੇਖਾ, lines of destiny।

ਨਾ ਰਾਗ ਤੇ ਮੋਹਤ ਹੈ, ਨਾ ਰੰਗ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਨਾ ਰੂਪ ਦਾ ਆਸ਼ਕ ਹੈ, ਨਾ ਰੇਖਾ ਵਾਲਾ ਹੈ।

He has no affection towards attachments, neither is He under the influence of colours nor is He fond of visage nor has any lines of destiny;

ਨ ਕਰਮ ਹੈ ਨ ਧਰਮ ਹੈ ; ਅਜਨਮ ਹੈ ਅਭੇਖ ਹੈ ॥੧੦॥੧੨੦॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਰਮ- ਕੰਮ, actions। ਅਜਨਮ- ਜਨਮ ਰਹਿਤ, beyond birth। ਅਭੇਖ- ਭੇਖ ਰਹਿਤ, beyond garb।

ਨਾ ਕਰਮ ਕਰਦਾ, ਨਾ ਧਰਮ ਧਰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਜਨਮ ਧਰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਭੇਖ ਵਾਲਾ ਹੈ।

He neither performs any action, nor righteousness (Dharma) nor take birth and sans garb.

ਨ ਤਾਤ ਹੈ ਨ ਮਾਤ ਹੈ ; ਅਖਿਆਲ ਅਖੰਡ ਰੂਪ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤਾਤ-ਪਿਤਾ, father। ਮਾਤ-ਮਾਤਾ, mother। ਅਖਿਆਲ- ਖਿਆਲ ਜਾਂ ਕਲਪਨਾ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਉਣ ਵਾਲਾ, beyond thought and imagination। ਅਖੰਡ- ਜਿਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ, indivisible।

ਨਾ ਉਸ ਦਾ ਪਿਉ, ਨਾ ਮਾ ਹੈ, ਅਖਯਾਲ= ਅਚਿਤਤਾ ਹੈ। ਅਖੰਡ ਰੂਪ ਹੈ।

He has no father or mother; He is beyond the mental capability of thought and imagination, and indivisible;

ਅਛੇਦ ਹੈ ਅਭੇਦ ਹੈ ; ਨ ਰੰਕ ਹੈ ਨ ਭੂਪ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਛੇਦ- ਛੇਕ ਰਹਿਤ, invincible, one which cannot be pierced/penetrated।
ਅਭੇਦ- ਵਿੱਥ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਭੇਦ ਰਹਿਤ, without any distance¹⁷²। ਰੰਕ- ਕੰਗਾਲ, pauper। ਭੂਪ-
ਰਾਜਾ, king।

ਛੇਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਵਿੱਥ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਨਾ ਕੰਗਾਲ ਹੈ, ਨਾ ਰਾਜਾ ਹੈ।

Invincible, without any distance; neither a pauper nor a prince;

ਪਰੈ ਹੈ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੈ ; ਪੁਨੀਤ ਹੈ ਪੁਰਾਨ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਰੈ- ਪਰੇ, aside। ਪਵਿਤ੍ਰ-ਸ਼ੁੱਧ, ਨਿਰਮਲ, pure। ਪੁਨੀਤ^{੧੭੩}- ਤਿਨ ਬਾਰ ਪਵਿਤਰ,
purest। ਪੁਰਾਨ- ਪੁਰਾਨਾ, ancient।

ਪਰੇ ਹੈ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੈ, ਪੁਨੀਤ ਹੈ, ਹੈ ਪੁਰਾਣਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਹੈ।

Beyond the ordinary (transcendent), pure, purest and ancient;

ਅਗੰਜ ਹੈ ਅਭੰਜ ਹੈ ; ਕਰੀਮ ਹੈ ਕੁਰਾਨ ਹੈ ॥੧੧॥੧੭੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਗੰਜ- ਰੋਗ ਰਹਿਤ, beyond maladies। ਅਭੰਜ- ਭੱਜਦਾ ਨਹੀਂ, indestructible।
ਕਰੀਮ- ਕਿਰਪਾਲੂ, merciful।

(ਗੰਜ) ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਭਜਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਰਪਾਲੂ ਹੈ, ਅਤੇ (ਕੁਰਾਨ)^{੧੭੪} ਬੁਰਿਆਂ ਨੂੰ
ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

Beyond the maladies (of the body, mind and soul- anger, lust, etc.), indestructible,
merciful and the destroyer of the wicked.

ਅਕਾਲ ਹੈ ਅਪਾਲ ਹੈ ; ਖਿਆਲ ਹੈ ਅਖੰਡ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਕਾਲ- ਕਾਲ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, timeless। ਅਪਾਲ- ਪਾਲਣਾ ਰਹਿਤ, beyond nurturing,
self-existent, patronless। ਖਿਆਲ- ਚਿੰਤਨ, ਧੇਯ, to whom concentration is made (e.g.
idol, image, wordings, sound, etc.)।

ਕਾਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਪਾਲਣਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਖਿਆਲ ਧੇਯ ਰੂਪ ਹੈ, ਅਖੰਡ ਹੈ।

Timeless, self-existent, the subject for all concentrations made, indivisible;

¹⁷² Refer to Pauri number 154 for detailed explanation on distance.

¹⁷³ Sri Guru Arjan Dev Ji says in Sukhmani Sahib that a count of three Pavithar (ਪਵਿਤ੍ਰ) is equivalent to Puneet;

ਪਵਿਤ੍ਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ; ਪਵਿਤ੍ਰ ਪੁਨੀਤ ॥

(੨੭੯-੧੨, ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ, ਮਃ ੫)

Guru Ji says that the ones who hears the Guru Hymns (Gurbani) their mind, speech and body are pure and purifies
others as well, (Three Pavithar is called Puneet)

^{੧੭੪} (ਕੁ+ਰਾਨ=ਬੁਰਾ+ਮਾਰਨਾ) ਬੁਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ। ੨, ਕੁ=ਪ੍ਰਿਥਵੀ+ਰਾਨ=ਰਾਜਾ। ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਾ ਮਾਲਕ।

Note: Subject of concentration (ਧੇਯ). In any concentration (during meditation for an instance), 3 elements are required which are the practitioner (ਧਯਾਤਾ), the concentration (ਧਯਾਨ) and subject (ਧੇਯ). A disturbance of any of these 3 elements results in an incomplete meditation. These 3 elements have also been mentioned in Sri Nanak Perakash Granth¹⁷⁵ in the chapter where Guru Nanak Dev Ji gives His sermons to King Shiv Nabh as follows;

ਧਯਾਤਾ ਧਯਾਨ ਸੁ ਧੇਯ ਜੋ ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਇਕ ਜਾਨ ।
ਸੋ ਸਾਵਿਕਲਪ ਕਹਤਿ ਹੈਣ ਜੋਗੀ ਪੁਰਖ ਸੁਜਾਨ ॥੨੭॥

Although the practioner, concentration and the subject are different entities, it has to merge as one ultimately which then vanishes the state of mind. The wise (Jogi) knows it.

ਨ ਰੋਗ ਹੈ ਨ ਸੋਗ ਹੈ ; ਨ ਭੇਦ ਹੈ ਨ ਭੰਡ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੋਗ- ਗਮ, ਦੁੱਖ, sorrows, pains। ਭੇਦ- ਭਿੰਨਤਾ, difference। ਭੰਡ- ਬਦਨਾਮ, ਭੰਡੀ, infamy, disgrace।

ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਗ ਨਹੀ ਹੈ, ਸੋਗ ਨਹੀ ਹੈ, ਭੇਦ ਨਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਤੇ (ਭੰਡ) ਬਦਨਾਮ ਨਹੀ ਹੈ।

He is without any disease, sorrows and is uniform (no difference) and is not disgraced (by any wrong doings);

ਨ ਅੰਗ ਹੈ ਨ ਰੰਗ ਹੈ ; ਨ ਸੰਗ ਹੈ ਨ ਸਾਥ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅੰਗ- ਸਰੀਰ, body। ਸੰਗ- ਸੰਬੰਧ, relations।

ਉਸ ਦਾ ਅੰਗ ਨਹੀ ਹੈ, ਰੰਗ ਨਹੀ ਹੈ, ਸੰਗ ਨਹੀ ਹੈ, ਸਾਥ ਨਹੀ ਹੈ।

Bodiless, colourless, without relations and companion;

ਪ੍ਰਿਯਾ ਹੈ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੈ ; ਪੁਨੀਤ ਹੈ ਪ੍ਰਮਾਥ ਹੈ ॥੧੨॥੧੭੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪ੍ਰਿਯਾ- ਪਿਆਰਾ, beloved। ਪੁਨੀਤ- ਪਵਿੱਤਰ, purest। ਪ੍ਰਮਾਥ- ਉਤਮ ਸਿਰਤਾਜ, pinnacle of piety।

ਪਿਆਰਾ ਹੈ, ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੈ, ਸੁੱਧ ਹੈ, ਉੱਤਮ ਸਿਰਤਾਜ ਹੈ।

He is beloved, pure, purest and the pinnacle of piety.

ਨ ਸੀਤ ਹੈ ਨ ਸੋਚ ਹੈ ; ਨ ਘ੍ਰਮ ਹੈ ਨ ਘਾਮ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੀਤ- ਠੰਢ, cold। ਸੋਚ- ਫਿਕਰ, worries। ਘ੍ਰਮ- ਗਰਮੀ, heat। ਘਾਮ- ਧੁੱਪ, sun।

ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਠੰਢ ਹੈ, ਨਾ ਫਿਕਰ ਹੈ, ਨਾ (ਘ੍ਰਮ) ਗਰਮੀ ਹੈ। ਨਾ (ਘਾਮ) ਧੁੱਪ ਹੈ।

He is unaffected by cold or worries or heat or sunlight;

¹⁷⁵ Sri Nanak Perakash Poorbaradh Chapter 48

ਨ ਲੋਭ ਹੈ ਨ ਮੋਹ ਹੈ ; ਨ ਕ੍ਰੋਧ ਹੈ ਨ ਕਾਮ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਲੋਭ- ਲਾਲਚ, ਇੱਛਾ, greed। ਮੋਹ- ਪਾਕ, love। ਕ੍ਰੋਧ- ਗੁੱਸਾ, anger।
ਨਾ ਲੋਭ ਹੈ, ਨਾ ਮੋਹ ਹੈ, ਨਾ ਕ੍ਰੋਧ ਹੈ, ਨਾ ਕਾਮ ਹੈ।

He is untouched by greed (avarice), attachment, anger and lust;

ਨ ਦੇਵ ਹੈ ਨ ਦੈਤ ਹੈ ; ਨ ਨਰ ਕੋ ਸਰੂਪ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੇਵ- ਦੇਵਤਾ, deity। ਨਰ-ਪੁਰਸ਼, man।

ਨਾ ਉਹ ਦੇਵਤਾ ਹੈ, ਨਾ ਦੈਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਹੈ।

Neither is He a deity nor a demon nor having the appearance of a male;

ਨ ਛਲ ਹੈ ਨ ਛਿਦ੍ਰ ਹੈ ; ਨ ਛਿਦ੍ਰ ਕੀ ਬਿਭੂਤ ਹੈ ॥੧੩॥੧੭੩॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਛਲ- ਧੋਖਾ, treachery। ਛਿਦ੍ਰ- ਔਗੁਣ, demerits। ਬਿਭੂਤ- ਸਾਮਗਰੀ, ਕਾਰਜ ਸਿੱਧ
ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਣ, the methods utilised to get a work done।

ਨਾ ਛਲ ਹੈ, ਨਾ ਔਗੁਣ ਹੈ, ਨਾ ਛਲ ਦੀ ਬਿਭੂਤਿ ਸਾਮਗਰੀ ਵਾਲਾ ਹੈ।

There is no treachery, demerits and His methods are not based on deceit.

ਨ ਕਾਮ ਹੈ ਨ ਕ੍ਰੋਧ ਹੈ ; ਨ ਲੋਭ ਹੈ ਨ ਮੋਹ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਾਮ- lust। ਕ੍ਰੋਧ- ਗੁੱਸਾ, anger। ਲੋਭ- ਲਾਲਚ, greed।

ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਮ ਹੈ, ਨਾ ਕ੍ਰੋਧ ਹੈ, ਨਾ ਲੋਭ ਹੈ, ਨਾ ਮੋਹ ਹੈ।

He has no lust, anger, greed and attachment;

ਨ ਦ੍ਰੋਖ ਹੈ ਨ ਭੇਖ ਹੈ ; ਨ ਦੁਈ ਹੈ ਨ ਦ੍ਰੋਹ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦ੍ਰੋਖ- ਦਵੈਖ, ਈਰਖਾ, jealousy। ਭੇਖ- ਭੇਸ, vesture। ਦੁਈ- ਦਵੈਖ, animosity,
envy। ਦ੍ਰੋਹ- ਦਗਾ, ਧੋਖਾ, deceit।

ਨਾ ਦਵੈਖ ਹੈ, ਨਾ ਭੇਖ ਹੈ, ਨਾ ਦੁਈ ਹੈ, ਨਾ ਦਗਾ ਹੈ।

He has neither jealousy nor specific vesture nor animosity nor deceit;

ਨ ਕਾਲ ਹੈ ਨ ਬਾਲ ਹੈ ; ਸਦੀਵ ਦਇਆਲ ਰੂਪ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਾਲ- ਮੌਤ, death। ਬਾਲ- ਬਾਲਕ, child। ਸਦੀਵ- ਸਦਾ ਹੀ, always। ਦਇਆਲ-
ਦਇਆਲ, merciful।

ਨਾ ਉਸ ਦਾ ਕਾਲ ਹੈ, ਨਾ ਉਹ ਬਾਲ ਹੈ, ਸਦਾ ਹੀ ਦਿਆਲੂ ਰੂਪ ਹੈ।

He is untouched by death; He has no child and the form of an ever compassionate;

ਅਗੰਜ ਹੈ ਅਭੰਜ ਹੈ ; ਅਭਰਮ ਹੈ ਅਭੂਤ ਹੈ ॥੧੪॥੧੭੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਗੰਜ- ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਸ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ, eternal, one which cannot be destroyed। ਅਭੰਜ- ਭੱਜਦਾ ਨਹੀਂ, indestructible। ਅਭਰਮ- ਭੁਲੱਖੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, without delusion। ਅਭੂਤ- ਸੂਖਮ ਰੂਪ, subtle form।

ਗੰਜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਭਜਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਰਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, (ਅਭੂਤ) ਸੂਖਮ ਰੂਪ ਹੈ।

Eternal, indestructible, not subjected to delusion and has a subtle form.

ਅਛੇਦ ਛੇਦ ਹੈ ਸਦਾ ; ਅਗੰਜ ਗੰਜ ਗੰਜ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਛੇਦ-ਨਾ ਛੇਦਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ, indivisible। ਛੇਦ- ਛੇਦਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, to lance। ਅਗੰਜ ਗੰਜ- ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, destroyer of illness।

ਜੋ ਨਾ ਛੇਦੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਛੇਦਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਨਾਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਗੰਜ= ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਗੰਜ-ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

He lances (penetrates/defeats) the indivisible ones and the destroyer of the terminal illness;

ਅਭੂਤ ਭੇਖ ਹੈ ਬਲੀ ; ਅਰੂਪ ਰਾਗ ਰੰਗ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਭੂਤ- ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬਿਨਾਂ, beyond the make of 5 elements of creation। ਬਲੀ- ਬਲਵਾਨ, ਤਾਕਤਵਰ, mighty, Herculean। ਅਰੂਪ- ਉਪਮਾ ਰਹਿਤ, beyond praise।

ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦਾ ਭੇਖ ਬਲਵਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਮਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਉਸ ਦਾ ਰਾਗ ਰੰਗ ਹੈ।

Without the make of 5 elements, is the mighty and His form and colour are beyond praise;

ਨ ਦ੍ਰੈਖ ਹੈ ਨ ਭੇਖ ਹੈ ; ਨ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਮ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦ੍ਰੈਖ- ਦੋਖ, flaw। ਕ੍ਰੋਧ- ਗੁੱਸਾ, anger।

ਉਸ ਵਿਚ ਨਾ ਦੋਖ ਹੈ, ਨਾ ਭੇਖ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਕਰਮ ਹੈ।

He is flawless, sans mien and neither the deeds related to anger (wrath);

ਨ ਜਾਤ ਹੈ ਨ ਪਾਤ ਹੈ ; ਨ ਚਿਤ੍ਰ ਚਿਹਨ ਬਰਨ ਹੈ ॥੧੫॥੧੭੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨ ਜਾਤ- ਜੰਮਦਾ ਨਹੀਂ, unborn। ਨ ਪਾਤ-ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ, doesn't die। ਚਿਤ੍ਰ- ਚਿਤਰ, portrait। ਬਰਨ- ਵਰਨਨ, describable, elaboration।

ਨਾ ਜੰਮਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਮਰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਉਸ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

He is neither born nor dies and his portrait is indescribable .

ਬਿਅੰਤ ਹੈ ਅਨੰਤ ਹੈ ; ਅਨੰਤ ਤੇਜ ਜਾਨੀਐ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਅੰਤ- ਅੰਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, boundless, infinite। ਅਨੰਤ- ਅੰਤ ਰਹਿਤ, endless।
ਅਨੰਤ-ਬੇਅੰਤ, countless। ਤੇਜ- ਪ੍ਰਕਾਸ਼, brilliance।

ਅੰਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਬੇਅੰਤ ਤੇਜ ਵਾਲਾ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ।

Boundless, endless and He is known for His infinite brilliance;

ਅਭੂਮ ਅਭਿਜ ਹੈ ਸਦਾ ; ਅਫਿਜ ਤੇਜ ਮਾਨੀਐ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਭੂਮ- ਭੂਤ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਨਹੀਂ, not of the lineage of past meaning not of the past। ਅਭਿਜ-ਭਿੱਜਦਾ ਨਹੀਂ, unattached।

ਭੂਤ ਕਾਲ ਦੀ ਅੰਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਿੱਜਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਦਾ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਨਾ ਛਿਦਨ ਵਾਲਾ ਤੇਜ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

He is not of the past (meaning, everyone has taken birth and progressed to a certain level today leaving some memories of the past but in the case of Almighty, he has no relation with the past. He is ever new.), unattached (to all the emotions, creation, etc.) and His never ending brilliance is accepted by all always;

ਨ ਆਧ ਹੈ ਨ ਬਿਆਧ ਹੈ ; ਅਗਾਧ ਰੂਪ ਲੇਖੀਐ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨ ਆਧਿ- ਬਿਮਾਰੀ ਰਹਿਤ, ਨਿਰੋਗ, healthy, avoidance of illness originated from the mind such as psychiatric problems। ਬਿਆਧ- ਬਿਮਾਰੀ, avoidance of illness originated from the body itself such as genetic diseases, cancer, etc.। ਅਗਾਧ- ਅਥਾਹ, ਬੇਅੰਤ, infinite।

ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਆਧਿ ਹੈ, ਨਾ ਬਿਆਧਿ ਹੈ, ਅਗਾਧ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਗਿਣੀਦਾ ਹੈ।

He has no psychiatric problems, no diseases and He is counted as infinite;

ਅਦੋਖ ਹੈ ਅਦਾਗ ਹੈ ; ਅਛੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪੇਖੀਐ ॥੧੬॥੧੭੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਦੋਖ- ਦੋਖ ਰਹਿਤ, flawless। ਅਦਾਗ- ਦਾਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, blemishless। ਅਛੈ- ਨਾਸ ਰਹਿਤ, imperishable। ਪੇਖੀਐ- ਦਿਸਦਾ, seen।

ਦੋਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਦਾਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਉਸ ਦਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।

He is flawless, blemishless and His glory is seen as imperishable.

ਨ ਕਰਮ ਹੈ ਨ ਭਰਮ ਹੈ ; ਨ ਧਰਮ ਕੋ ਪ੍ਰਭਾਉ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭਰਮ- ਭੁਲੇਖਾ, ਭਟਕਣਾ, misconception, wander। ਪ੍ਰਭਾਉ-ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ, indirect effect।

ਨਾ ਉਸ ਵਿਚ ਕ੍ਰਮ ਕਿਰਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਭ੍ਰਾਂਤੀ ਹੈ, ਨਾ ਧਰਮ ਦੀ (ਪ੍ਰਭਾਉ) ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਹੈ।

Neither He has Karam nor any of its derivatives nor does He have delusion (misconception) and Almighty does not even have the indirect effect (Perbhao¹⁷⁶) of faith;

Meaning, Almighty do not require or is not influenced by any deeds (Karam), misconceptions (Bharam) or religions/faiths (Dharam). This is because, all the deeds and faiths we possess are in order to be with One Almighty. Thus, the methods/vehicle we use to attain Almighty is of no concern to Him because we are not doing a favour to anyone but ourselves.

ਨ ਜੰਤ੍ਰ ਹੈ ਨ ਤੰਤ੍ਰ ਹੈ ; ਨ ਮੰਤ੍ਰ ਕੋ ਰਲਾਉ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਲਾਉ-ਰਲਿਆ, mixed।

ਨਾ ਜੰਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਨਾ ਤੰਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਨਾ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਰਲਿਆ ਹੈ।

He is not coalesced in methods, instruments and incantation;

ਨ ਛਲ ਹੈ ਨ ਛਿੱਦ੍ਰ ਹੈ ; ਨ ਛਿੱਦ੍ਰ ਕੋ ਸਰੂਪ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਛਲ-ਫਰੇਬ, deceit। ਛਿੱਦ੍ਰ- ਔਗੁਣ, demerits। ਛਿੱਦ੍ਰ ਕੋ ਸਰੂਪ- ਔਗੁਣ ਦੀ ਸ਼ਕਲ, the form of demerits।

ਨਾ ਉਸ ਵਿਚ ਫਰੇਬ ਹੈ, ਨਾ ਅਉਗੁਣ ਹੈ, ਨਾ ਔਗੁਣ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਹੈ।

He has neither deceit nor demerit nor its form;

ਅਭੰਗ ਹੈ ਅਨੰਗ ਹੈ ; ਅਗੰਜ ਸੀ ਬਿਭੂਤ ਹੈ ॥੧੭॥੧੭੭॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਭੰਗ- ਨਸ਼ੇ ਰਹਿਤ, beyond intoxications। ਅਨੰਗ- ਐਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, without any undesirable characteristics, faultless।

(ਭੰਗ) ਨਸ਼ੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, (ਨੰਗ) ਐਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, (ਅਗੰਜ) ਪੂਰਨ ਖਜਾਨੇ ਵਰਗੀ ਸੰਪਦਾ ਵਾਲਾ ਹੈ।

Without any intoxication, undesirable characteristics (blemishless) and the master of all treasures.

¹⁷⁶ To read in detail about Perbhao, please refer to Pauri no. 245.

ਨ ਕਾਮ ਹੈ ਨ ਕ੍ਰੋਧ ਹੈ ; ਨ ਲੋਭ ਮੋਹ ਕਾਰ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਾਮ- ਇੱਛਾ, ਕਾਮਨਾ, desire। ਕ੍ਰੋਧ- ਗੁੱਸਾ, anger।

ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਮ ਹੈ, ਨਾ ਕ੍ਰੋਧ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਲੋਭ ਮੋਹ ਦੀ ਕਾਰ ਹੈ।

He has neither lust nor anger nor greed nor attachment;

ਨ ਆਧ ਹੈ ਨ ਗਾਧ ਹੈ ; ਨ ਬਿਆਧ ਕੋ ਬਿਚਾਰ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਆਧ- ਮਨ ਦਾ ਦੁੱਖ, ਚਿੰਤਾ, sorrows of the mind, worries। ਗਾਧ- ਗਾਹਿਆ, ਚਾਹ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ, desire, wish to attain। ਬਿਆਧ- ਰੋਗ, ਕਲੰਕ, diseases, imperfection/ flaw। ਬਿਚਾਰ- ਵਿਚਾਰ, contemplate।

ਨਾ ਆਧਿ ਹੈ, ਨਾ ਗਾਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਬਿਆਧਿ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ।

He does not have sorrows of the mind, neither does He have desires nor does he contemplate on the imperfections (of the creation);

ਨ ਰੰਗ ਰਾਗ ਰੂਪ ਹੈ ; ਨ ਰੂਪ ਰੇਖ ਰਾਗ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਾਗ- ਪ੍ਰੇਮ, love। ਰੇਖ- ਰੇਖਾ, lines। ਰਾਗ- ਝਗੜਾ, quarrel, dispute।

ਨਾ ਉਸ ਵਿਚ ਰੂਪ ਰੰਗ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ, ਤੇ ਨਾ ਰੂਪ ਰੇਖ ਦਾ ਝਗੜਾ ਹੈ।

Neither does He have love for form nor colour nor any dispute with regards to them;

ਨ ਹਾਉ ਹੈ ਨ ਭਾਉ ਹੈ ; ਨ ਦਾਉ ਕੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ ॥੧੮॥੧੭੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਹਾਉ- ਹਉਮੈ, Haumai, I-ness। ਭਾਉ- ਡਰ, fear। ਦਾਉ- ਚਲਾਕੀ, trick।

ਨਾ ਉਸ ਵਿਚ ਹਾਉ ਹੈ, ਨਾ ਭਾਉ ਹੈ, ਨਾ ਦਾਉ ਦਾ ਢੰਗ ਹੈ।

He has no Haumai (I-ness¹⁷⁷), no fear and is no manipulator.

Note: Tricks. Almighty can never be attained by any cunningness or any intellectual human ability. Intellectual human ability can mean any methodology used in Haumai which is thought to please or to 'attain' Almighty through the finite capability of the self. This can include, having certain fasts, penance, Yoga, chanting with no devotion in order to please Almighty. There is a beautiful story of Bhagat Dhanna Ji that shows how Bhagat Ji attained Almighty by pure innocence and faith as written in Bhai Gurdas Vaaran- Vaar 10, Pauri 13;

ਬਾਮੁਣ ਪੂਜੈ ਦੇਵਤੇ ਧੰਨਾ ਗੁਰੂ ਚਰਾਵਣ ਆਵੈ॥
ਧੰਨੈ ਡਿਠਾ ਚਲਿਤ ਏਹ ਪੁਛੈ ਬਾਮੁਣ ਆਖ ਸੁਣਾਵੈ॥
ਠਾਕੁਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਜੋ ਇਛੈ ਸੋਈ ਫਲ ਪਾਵੈ॥
ਧੰਨਾ ਕਰਦਾ ਜੋਦੜੀ ਮੈਂ ਭਿ ਦੇਹ ਇਕ ਜੋ ਤੁਧ ਭਾਵੈ॥

¹⁷⁷ To read more on Haumai, please refer to Pauri number 104.

A brahman would worship goddess (in the form of statues made of stone) where Dhanna used to graze his cow. On seeing his worship, Dhanna asked the brahman what he was doing. "Service to the Thakur (God) gives the desired fruit," replied the brahman. Dhanna requested, "O brahman, if you agree kindly give one to me."

**ਪੱਥਰ ਇਕ ਲਪੇਟ ਕਰ ਦੇ ਧੰਨੇ ਨੋਂ ਗੈਲ ਫੁਡਾਵੈ॥
ਠਾਕੁਰ ਨੋਂ ਨੁਵਾਲਕੇ ਛਾਹਿ ਰੋਟੀ ਲੈ ਭੋਗ ਚੜ੍ਹਾਵੈ॥
ਹਉਂ ਬੀ ਮੂੰਹ ਨ ਜੁਠਾਲਸਾਂ ਤੂੰ ਰੁਠਾ ਮੈਂ ਕਿਹੁ ਨ ਸੁਖਾਵੈ॥
ਗੋਸਈਂ ਪਰਤੱਖ ਹੋਇ ਰੋਟੀ ਖਾਇ ਛਾਹਿ ਮੁਹਿ ਲਾਵੈ॥**

The brahman rolled a stone, gave it to Dhanna and thus got rid of him. Dhanna bathed the Thakur and offered him bread and buttermilk. Dhanna said, "I will also not eat because how can I be happy if you are annoyed." (Seeing his true and loving devotion) God was forced to appear and eat his bread and buttermilk.

ਭੋਲਾ ਭਾਉ ਗੋਵਿੰਦ ਮਿਲਾਵੈ ॥੧੩॥

In fact, innocence like that of Dhanna makes the sight of the Almighty available.

Thus, this is why Guru Gobind Singh Ji mentions that even Almighty is not a manipulator and how can one attain someone who does not use manipulation/tricks/deceit with manipulation? Bhagat Kabir Ji says;

ਕਬੀਰ ਜੀ , ਗਉੜੀ ॥

(੩੨੪-੧੨)

Gauree, Kabir Jee:

ਕਿਆ ਜਪੁ , ਕਿਆ ਤਪੁ ; ਕਿਆ ਬ੍ਰਤ ਪੂਜਾ ॥ ਜਾ ਕੈ ਰਿਦੈ ; ਭਾਉ ਹੈ ਦੁਜਾ ॥੧॥

What use is chanting, and what use is penance, fasting or devotional worship, to one whose heart is filled only with the love of materialism? ||1||

ਰੇ ਜਨ ; ਮਨੁ ਮਾਧਉ ਸਿਉ ਲਾਈਐ ॥ ਚਤੁਰਾਈ ; ਨ ਚਤੁਰਭੁਜੁ ਪਾਈਐ ॥ ਰਹਾਉ ॥

O people, devote and link your mind to Almighty. Through cleverness, the 'four-armed Lord' (one of manifestation name of Almighty) is not obtained. ||Pause||

ਗਜਾਧਪੀ ਨਰਾਧਪੀ ; ਕਰੰਤ ਸੇਵ ਹੈ ਸਦਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗਜਾਧਪੀ- (ਗਜ+ਅਧਿਪਤਿ) ਐਰਾਵਤਿ ਦਾ ਸੁਆਮੀ, master of the elephant (Airavat) meaning Indar। ਨਰਾਧਪੀ- ਨਰਾਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ (ਰਾਜਾ), ਕੁਬੇਰ ਦਾ ਸੁਆਮੀ 'ਨਰ' ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕੁਬੇਰ ਦਾ ਨਾਮ ਨਰਾਧਪੀ ਹੈ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ, lord of humans meaning king, Kuber's master is known as Nar thus Kuber is sometimes called as Naratap, it can also refer to Brahma and Vishnu। **ਕਰੰਤ-** ਕਰਦੇ ਹਨ, does।

ਇੰਦਰ ਤੇ ਕੁਬੇਰ ਸਦਾ ਜਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

To whom (Almighty), Indra (King of Heaven) and Kuber (lord of wealth) ever serve;

ਸਿਧਸੁਤੀ ਤਪਸਪਤੀ ; ਬਨਸਪਤੀ ਜਪਸ ਸਦਾ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਿਧਸੁਤੀ^{੧੭੮} - ਸੀਤਲ ਕਿਰਣਾਂ ਦਾ ਪਤੀ , ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ, master of the cool moonshine meaning the Moon। ਤਪਸਪਤੀ^{੧੭੯} - ਤਪਤ ਕਿਰਣਾਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ, ਸੂਰਜ, ਤਪਸਵੀਆਂ ਦਾ ਪਤੀ ਮਹਾਨਪਤੀ ਸ਼ਿਵਜੀ, master of the warm rays meaning the sun, master of the ascetics meaning Shiva। ਬਨਸਪਤੀ- ਬਿਨ ਜਲ ਦਾ ਪਤੀ , ਵਰਣ ਦੇਵਤਾ, master of water (deity of water- Varun)। ਜਪਸ- ਜਪਦੇ ਹਨ, chant thee।

ਚੰਦ੍ਰਮਾ, ਸੂਰਜ ਤੇ ਵਰਣ ਜਿਸ ਦਾ ਸਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ।

The moon, sun and water always chant Your name;

ਅਗਸਤ ਆਦਿ ਜੇ ਬਡੇ ; ਤਪਸਤਪੀ ਬਿਸੇਖੀਐ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਗਸਤ- ਇਕ ਮੁਨੀ ਦਾ ਨਾਮ, a great Rishi who stopped the path of Vindhya mountain and also drank the oceans. His name is derived from his birth which was in the pitcher thus Agastya/Agast. He is also known as the father of Tamil literature। ਬਡੇ-ਵੱਡੇ, great। ਤਪਸਤਪੀ- ਤਪਸਵੀ, those who perform meditations।

ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਆਦਿ ਲੈ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਮਹਾਨ ਤਪੀ ਹਨ।

Especially Sage Agastya and other who are known as great sages;

ਬਿਅੰਤ ਬਿਅੰਤ ਬਿਅੰਤ ਕੋ ; ਕਰੰਤ ਪਾਠ ਪੇਖੀਐ ॥੧੯॥੧੭੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਅੰਤ- ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ, endless। ਕਰੰਤ- ਕਰਦੇ, does। ਪਾਠ-ਜਾਪ, ਜਸ, chant।

ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਿਸ ਦੇ ਜਸ ਨੂੰ, ਬੇਅੰਤ ਹੈਂ (ਮਨ ਰਾਹੀਂ), ਬੇਅੰਤ ਹੈਂ (ਬਾਨੀ ਰਾਹੀਂ), ਬੇਅੰਤ ਹੈਂ (ਸਰੀਰ ਰਾਹੀਂ) ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਨ।

All of them, call Your praise as, infinite (through mind), infinite (through speech), infinite (through body) (even while being the founding fathers of human philosophy and possessing great prowess).

Sri Guru Arjan Dev Ji says;

ਬੇਅੰਤ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਕਥੇ ਨ ਜਾਹੀ ; ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖ ਮੁਰਾਰੇ ॥

(੨੪੮-੧੨, ਗਉੜੀ, ਮਃ ੫)

Your Virtues are unlimited - they cannot be described, O True Guru, Primal Being, Destroyer of demons.

¹⁷⁸ On a side note, if the word would have been ਸਵੈਤਾਸਪਤੀ it would have meant the master of white horse meaning the sun (ਚਿੱਟੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਸੁਆਮੀ, ਸੂਰਜ)

¹⁷⁹ If the syllable would have been a Sihari the meaning would have been Vishnu. This is to show the importance of placing the syllable in Gurbani and precautions to be taken while reading. ਤਪਸਪਤਿ= ਵਿਸ਼ਨੂੰ

ਅਗਾਧ ਆਦ ਦੇਵਕੀ ; ਅਨਾਦ ਬਾਤ ਮਾਨੀਐ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਗਾਧਿ- ਡੂੰਘਾ, deep। ਆਦ- ਮੁੱਢ, primal। ਦੇਵਕੀ- ਦੇਵ ਦੀ, Almighty's। ਬਾਤ ਮਾਨੀਐ- ਉਪਮਾ ਮੰਨੀ ਗਈ, accepted।

ਮਹਾਨ ਡੂੰਘਾ ਹੈ, ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਉਸ ਆਦਿ ਦੇਵ ਦੀ ਇਹ ਉਪਮਾ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ।

He is the deepest (unfathomable), beginningless (without a beginning), these are the accepted virtues of the Primal Master;

ਨ ਜਾਤ ਪਾਤ ਮੰਤ੍ਰ ਮਿਤ੍ਰ ; ਸਤ੍ਰ ਨੇਹ ਜਾਨੀਐ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਾਤ- ਜਾਤੀ, ethnicity। ਪਾਤ- ਬਿਰਾਦਰੀ, social strata। ਮੰਤ੍ਰ- ਮੰਤਰੀ, minister, advisor। ਮਿਤ੍ਰ- ਦੋਸਤ, friend। ਸਤ੍ਰ- ਦੁਸਮਨ, enemy। ਨੇਹ- ਸਨੇਹ, affection।

ਜਾਤ, ਪਾਤ, ਮੰਤਰੀ, ਮਿਤ੍ਰ, ਸ਼ੱਤਰੂ, ਤੇ ਸਨੇਹ ਆਦਿਕ ਉਸ ਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਜਾਣੀਦਾ ਨਹੀ ਹੈ।

His caste, lineage, minister, friend, foe, affection, etc. is not known;

ਸਦੀਵ ਸਰਬ ਲੋਕ ਕੇ ; ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਖਿਆਲ ਮੈ ਰਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਦੀਵ- ਸਦਾ, always। ਸਰਬ-ਸਾਰੇ, all। ਕ੍ਰਿਪਾਲ-ਦਿਆਲੂ, merciful। ਖਿਆਲ-ਧਿਆਨ, concentration। ਮੈ-ਵਿੱਚ, within।

ਸਦਾ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਉਸ ਕਿਰਪਾਲੂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

Since the ever beginning, everyone has remained in the thought of the Compassionate One;

ਤੁਰੰਤ ਦ੍ਰੋਹ ਦੇਹ ਕੇ ; ਅਨੰਤ ਭਾਂਤ ਸੋ ਦਹੈ ॥੨੦॥੧੮੦॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦ੍ਰੋਹ- ਦੁੱਖ, ਰੋਗ, ਪਾਪ, pains, illness, sins। ਅਨੰਤ ਭਾਂਤ- ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ, variety। ਸੋ-ਨਾਲ, together। ਦਹੈ- ਸਾੜ ਲੈਂਦੇ, perish।

ਇਸ ਲਈ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੇਹ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਸਾੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

Which is why, they have the capability to burn various sins of their body spontaneously.

ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਰੁਆਮਲ ਛੰਦ ॥

Your Grace. Ruamal Chhand;

ਰੂਪ ਰਾਗ ਨ ਰੇਖ ਰੰਗ ਨ ; ਜਨਮ ਮਰਨ ਬਿਹੀਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰੂਪ- ਸਰੂਪ, form। ਰਾਗ- ਮੋਹ, attachment। ਰੇਖ- ਰੇਖਾ, lines on the palms/feet/forehead (meaning destiny)। ਬਿਹੀਨ- ਬਿਨਾਂ, sans, without।

ਜਿਸ ਦਾ ਰੂਪ ਤੇ ਮੋਹ ਨਹੀ, ਤੇ ਰੇਖ ਰੰਗ ਨਹੀ, ਅਤੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

He who is without a form, attachment, destiny, colour and reincarnation;

ਆਦ ਨਾਥ ਅਗਾਧ ਪੁਰਖ ; ਧਰਮ ਕਰਮ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਆਦ- ਮੁੱਧ, primal। ਨਾਥ- ਸਵਾਮੀ, master, lord। ਅਗਾਧ- ਡੂੰਘਾ, deep। ਪ੍ਰਬੀਨ- ਚਤੁਰ, proficient, astute।

ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਮੁੱਢ ਹੈ, ਸਵਾਮੀ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਹੈ, ਪੂਰਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਧਰਮ ਕਰਮ ਵਿਚ ਚਤੁਰ ਹੈ।

He who is the beginning of all, Master, unfathomable, complete and proficient in Dharma (Nature's law) and Karma (cycle of deeds and reward);

Note: Dharam and Bharam. According to the Mahankosh, there are multiple meaning meanings for Dharam (ਧਰਮ). (1) He who has accepted the universe; under whom the universe is and its pure law, “ਬਲਿਓ ਚਰਾਗੁ ਅੰਧਾਰ ਮਹਿ ਸਭ ਕਲਿ ਉਧਰੀ ਇਕ ਨਾਮ ਧਰਮ ॥” (Ang 1387, SGGS). (2) Good deeds, “ਨਹ ਬਿਲੰਬ ਧਰਮੰ ਬਿਲੰਬ ਪਾਪੰ ॥” (Ang 1354, SGGS). (3) Faith/Religion “ਸੰਤ ਕਾ ਮਾਰਗੁ ਧਰਮ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕੋ ਵਡਭਾਗੀ ਪਾਏ ॥” (Ang 622 SGGS). (4) The previous form “ਇਹੁ ਸਰੀਰੁ ਸਭ ਧਰਮੁ ਹੈ ਜਿਸੁ ਅੰਦਰਿ ਸਚੇ ਕੀ ਵਿਚਿ ਜੋਤਿ ॥” (Ang 309 SGGS). (5) Tradition/custom/ritual of the country or lineage. (6) Duty/responsibility. (7) Justice. (8) Human nature. (9) Dharamraj (deity of afterlife) “ਅਨਿਕ ਧਰਮ ਅਨਿਕ ਕੁਮੇਰ ॥” (Ang 1236 SGGS). (10) Bow (weapon). (11) The sense of touch, etc.

Dharam (faith) and Bharam (doubt, rituals, superstition, wandering, misconceptions) are interrelated. Wherever there is complete faith, there is no place for doubt. Some say that without understanding a Faith, it would become Bharam (doubt) but this is entirely not true as the meanings of the word ‘faith’ is ‘strong belief in the doctrines of a religion, based on spiritual conviction rather than proof’. This makes it clear that faith requires no understanding as it is the complete submission. Those who utilises their intellect, will not be faithful. Just like during the final exam of (Guru) Angad Dev Ji by Sri Guru Nanak Dev Ji wherein, He ordered Sri Angad Dev Ji to consume a corpse. To which Sri Angad Dev Ji did not even think twice but asked a question whether to start from the head or toes. His complete faith, turned the corpse into Karah Parshad. In Sikhi, there is a need for education but where there is complete faith, understanding and intellect pays no value.

Guru Gobind Singh Ji also showed that complete faith is above all during the Vaisakhi of 1699AD when he asked for the heads of Five (5) Sikhs and beheaded them in the open. Yet, the subsequent Sikhs did not shudder but came up to the Guru to give their heads without even asking the reason for it. Complete surrender to the Guru is what has been thought in the Sikh doctrine. Having knowledge makes us vary from the good and bad but when someone is in complete love with the beloved (Guru), he/she does not see the difference. The wish of the Guru is more important than the body. There is no question on to what is a Bharam (contrary of Dharam) as everything is Dharam. Our great Sikh Martyrs has shown us this stage countless

time. Thus, this is why the stage of complete love has been considered the highest and purest stage.

What bears fruits is usually the Bhavna (spiritual conviction) rather than the 'so-called' right and wrong. Guru Ji says in His Charitropakhyan;

ਫਲਤ ਆਪਨੀ ਭਾਵਨਾ ; ਯਾ ਮੈ ਭੇਦ ਨ ਕੋਇ ॥

Only the Bhavna (conviction) bears fruit. There is no doubt in this.

(Charitropakhyan Charitr 88)

Example, while Guru Gobind Singh Ji was in Damdama Sahib, Dalla, a wealthy Sikh landlord with private army came forward and told Guru Ji that had He have called him to Chamkaur, the Sahibzadey would have been saved. Guru Ji did not say anything but some time later, another Sikh came with a matchlock and presented it to Guru Ji¹⁸⁰. Guru Ji wished to test the matchlock, so he called upon Dalla to summon anyone of his men so that he could test the target. Dalla came over to his men and asked if anyone wished to stand before Guru Ji so that he could test his new matchlock, no one got up. Then, Guru Ji told someone to go to any tent and ask if anyone is willing to do so. The messenger went to a tent where a father and son (Bhai Veer Singh Ji and Bhai Dheer Singh Ji) were tying their Dastars (turbans). Hearing this, the duo rushed to Guru Ji with the remaining Dastar in their hands and presented themselves before Guru Ji. It was told to them only one man is required and the other can return but both of them insisted so he could go and get shot with the matchlock. Seeing this, Guru Gobind Singh Ji said to Dalla that these were the men in Chamkaur with me. If he had men like that of Dalla they would have retreated. This simple history shows that having unparalleled faith and complete submission pleases the Guru and paves our path to liberation rather than the usage of intellect wherein Dalla's men failed.

The poison of using one's own intellect as the benchmark ruins the spiritual journey and the bliss contained therein. Similarly, some neo-Sikhs of these days are not comfortable with Charitropakhyan and with their own limited understanding goes to all measures to condemn it and even declare it some heinous names. These are the Nastak (faithless) in the garb of Sikhi committing rituals and superstitions as everything done without faith sums up to rituals and hypocrisy. Sikhi condemns hypocrisy. The person who is not truthful to even his ownself can never be truthful to its Almighty Guru.

¹⁸⁰ This matchlock is kept in Takht Sri Damdama Sahib and was presented by a Sikh from Lahore to Guru Ji. The size is 2 foot and 10.45 inches. On the matchlock in gold there is an inscription from Bachitar Natak Gurbani in Devnagri script, 'ਜਯੰਤੀ ਨਮੋ ਮੰਗਲਾ ਕਾਲਕਾਯੰ ॥ ਕਪਾਲੀ ਨਮੋ ਭਦ੍ਰਕਾਲੀ ਸਿਵਾਯੰ ॥ ਦੁਗਾਯੰ ਛਿਮਾਯੰ'. Ref: Sikh Itihasik Yaadgaraan by Sikh History Society Amritsar 1950AD

ਜੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਨ ਤੰਤ੍ਰ ਜਾ ਕੋ ; ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਅਪਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਾ ਕੋ- ਜਿਸ ਨੂੰ। ਅਪਾਰ- ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਰ ਨਹੀਂ, boundless।

ਜਿਸ ਦੇ ਵੱਸ ਕਰਨ ਲਈ ਤੰਤਰ ਮੰਤਰ ਤੇ ਜੰਤਰ ਨਹੀ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਦਾ ਪਾਰ ਨਹੀ ਲੱਭਦਾ।

He who is unaffected by magical formulae, black magic or voodoo and no shore can be found (boundless) for the Primal Being;

ਹਸਤ ਕੀਟ ਬਿਖੈ ਬਸੈ ; ਸਬ ਠਉਰ ਮੈ ਨਿਰਧਾਰ ॥੧॥੧੮੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਹਸਤ-ਹਾਥੀ, elephant। ਕੀਟ-ਕੀੜੀ, ant। ਬਿਖੈ- ਵਿੱਚ, within। ਬਸੈ-ਵਸਦਾ ਹੈ, pervade। ਸਬ- ਸਾਰੇ, all। ਠਉਰ- ਜਗ੍ਹਾ, places। ਨਿਰਧਾਰ- ਵਿਚਾਰੀਦਾ ਹੈ, dwells in all places।

ਉਹ ਹਾਥੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੀੜੀ ਤੱਕ ਸਭਨਾ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚਾਰੀਦਾ ਹੈ।

From an elephant to an ant, he pervades in all and is omnipresent.

ਜਾਤ ਪਾਤ ਨ ਤਾਤ ਜਾ ਕੋ ; ਮੰਤ੍ਰ ਮਾਤ ਨ ਮਿਤ੍ਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਾਤ- ਬਿਰਾਦਰੀ, social strata, lineage। ਤਾਤ- ਪਿਉ, father। ਜਾ ਕੋ-ਜਿਸ ਦੀ, whose। ਮੰਤ੍ਰ-ਵਜ਼ੀਰ, minister, advisor। ਮਾਤ-ਮਾਤਾ, mother। ਮਿਤ੍ਰ-ਦੋਸਤ, friend।

ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਤ, ਬਿਰਾਦਰੀ, ਪਿਉ, ਵਜ਼ੀਰ, ਮਾਤਾ ਤੇ ਮਿੱਤਰ ਨਹੀ ਹੈ।

He who has no caste, social strata, father, minister, mother and friend;

ਸਰਬ ਠਉਰ ਬਿਖੈ ਰਮਿਓ ; ਜਿਹ ਚਕ੍ਰ ਚਿਹਨ ਨ ਚਿਤ੍ਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਰਬ- ਸਭ, all। ਠਉਰ- ਜਗ੍ਹਾ, places। ਬਿਖੈ- ਅੰਦਰ, within। ਰਮਿਓ- ਵਿਆਪਕ, present। ਚਕ੍ਰ- ਦੇਸ਼, ਮੰਡਲ, country। ਚਿਹਨ- ਚਿੰਨ੍ਹ, mark।

ਜੋ ਸਭ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਚਿੰਨ੍ਹ ਚਕ੍ਰ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰ ਨਹੀ ਹੈ।

He who is present at all places (omnipresent) and He who has no mark, place of origin and image;

Note: Omnipresent. In order to understand the methodology of how Almighty exists everywhere, there is a story in the Chandogya Upanishad (c.600 BCE). This story is in the form of a dialogue between Sage Uddalaka Aruni (Udlak)¹⁸¹, the father and his son, Svetaketu. The discourse gives an insight into the knowing of ultimate truth and the real Self (Atma). The doting father explains the relationship between the individual and the Absolute.

¹⁸¹ Sri Guru Gobind Singh Ji has mentioned regarding this sage in His Charitropakhyan Charitr 117.

Sage Uddakala was deeply concerned about his young son Svetaketu. His son had just returned home full of pride in his learning after 12 years of being a disciple to an eminent guru. His father said to him: “Svetaketu, I know you have learned a lot, can you tell me by which we hear the unheard, perceive the unperceivable, know the unknowable?”

“Father, I am not aware of that knowledge,” said Svetaketu. “I request you to please teach me that essential thing by which everything else becomes known?” Uddhakala Aruni answered the question himself, “That is Brahman, the truth, the subtle essence of all and the Self (Atma). Son, you are aware of the fact that there are many products made out of clay, but the clay is the real thing. Likewise there are also different forms of gold. Even if the forms and names are lost, the essence of the article is revealed as clay or gold. That essential nature is the ultimate truth. Forms and names are immaterial to know the Reality, which is the Supreme Being”.

“Son, by knowing the material cause (gold/clay) all its effects (ornaments/pots) are known. This universe with all its myriad forms and features was earlier with the One and the real Brahman. That Brahman is the material and intelligent cause of this creation. It is the ultimate reality, but it did not create anything, everything is projected out of its own being— but not as a separate entity, for, son, Brahman is within everything as its own Reality, as its Self, as its subtle essence, and that, my dear Svetaketu, That Art Thou”.

“Please, father, I want to know more about this Self.”

“You know dear, the bees make honey by gathering nectar from many flowers, and as all these nectar becomes honey, can anyone identify the droplets of the honey to their respective flowers? Rivers flow into the ocean only to lose their names and forms. The same is with beings when they merge in that One Being. Whether it is a lion, or a tiger, or a boar, or a worm, all these have their real self (Atma) in him alone. Beings lose their identities on merging with the One Supreme Being which pervades everything and is the source of all things.

Everything is alive, only because the living principle, Brahman, inhabits it. When the Self leaves the body, the body dies, but not the Self. The whole universe has That as its soul. That is Reality, That is the Self, and That is you, Svetaketu.”

“Please, father, tell me more about that subtle essence which is the supreme reality.” said the son. Uddakala agreed and asked his son to bring a fruit of a Nyagrodha [Banyan] tree.

Son: Here is the fruit, father.

Father: Please Break it.

Son: Yes, father.

Father: What do you see?

Son: Exquisitely small seeds.

Father: Can you break one of them?

Son: I have split it

Father: What do you see?

Son: I see nothing at all, father.

Father: Son, can this marvel of a tree come out of nothing. Only you are not able to see the subtle essence in the seed from which this banyan tree has sprung. That which is the subtle essence is the bed rock of all existence. Dear son, that which is the finest essence, the whole universe has That as its Atma. That is Reality, That is the Self, and That is you, Svetaketu!"

"Please, father, tell me if I can realise it" said Svetaketu. "Now take a few crystals of salt and put them into a bowl of water." After placing them, Uddalaka said, "Take out the salt."

"I can't, the salt is dissolved in the water." said the son. He then asked the boy to taste it from the edge, the middle and the far edge. Svetaketu said it was salty.

"The Self or Being, which is invisible like salt, pervades all things. Just looking at the water, one cannot assume that the water doesn't contain salt. Sharp insight into the subject matter like the act of tasting will make one realise the soul."

'Now, I understand', every Being is from that One Being and will merge with that One Being. But, how could the Being that leaves the body find its way to that One Being? '

'Son, Suppose a person is blindfolded and is left in an unknown wilderness, far away from his place, the first thing he would do is to remove the cover from his eyes, then he would inquire about the logistics and would get a guide to reach his residence.

Similarly a person can acquire knowledge with the help of a guru. The guru will help and guide him to break the bondage of ignorance through experiential knowledge, which is the way to merge with the One Being. The father thus was able to pierce the veil of pride that was masking the brilliance of his son Svetaketu. The son on his part understood that it was only through humility that one can inculcate knowledge and attain wisdom.

Gurbani has multiple references to omnipresent quality of Almighty. We shall focus on few stanzas of Guru Ram Das Ji. Once a King by the name of Inder came to see Guru Ram Das Ji. He posed a question to Guru Ji, 'Where does the Almighty dwells?' Guru Ji answered his question in six (6) shabads, describing Almighty as the form of all and being omnipresent, He exist within the entire creation;

ਆਪੇ ਆਪਿ ਵਰਤਦਾ ਪਿਆਰਾ ; ਆਪੇ ਆਪਿ ਅਪਾਹੁ ॥

My Beloved Almighty Himself pervades and permeates all; He Himself is, all by Himself.

ਵਣਜਾਰਾ ਜਗੁ ਆਪਿ ਹੈ ਪਿਆਰਾ ; ਆਪੇ ਸਾਚਾ ਸਾਹੁ ॥

My Beloved Himself is the trader in this world; He Himself is the true banker.

ਆਪੇ ਵਣਜੁ ਵਾਪਾਰੀਆ ਪਿਆਰਾ ; ਆਪੇ ਸਚੁ ਵੇਸਾਹੁ ॥੧॥

(੬੦੪-੧੨, ਸੋਰਠਿ, ਮਃ ੪)

My Beloved Himself is the trade and the trader; He Himself is the true credit. ||1||

Sri Guru Gobind Singh Ji in His Sarabloh Granth says;

ਸਭ ਮਹਿ ਤੁਹੀਂ ਨਿਰੰਜਨਾ ਊਨੀ ਠਉਰ ਨ ਕੋਇ ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਮਹਿ ਬਿਚਰੇ ਪ੍ਰਭੁ ਨ ਕੋਇ ਹੁਆ ਨ ਹੋਇ ॥੫੧॥ਰਹਾਉ॥

Dear Almighty- the blemishless (above the influence of Maya), You are within everyone and sans you is nothing. The Master pervades within each atom and there is no one like You and there can be none.

(Sarbloh Granth, Part 1, Page 14)

ਆਦਿ ਦੇਵ ਉਦਾਰ ਮੂਰਤਿ ; ਅਗਾਧ ਨਾਥ ਅਨੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਉਦਾਰ ਮੂਰਤ- ਸਖੀ ਸਰੂਪ, compassionate form, friendly। **ਅਗਾਧ- ਡੂੰਘਾ**, deep, unfathomable। **ਨਾਥ- ਸੁਆਮੀ**, master। **ਅਨੰਤ- ਅੰਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ**, infinite, without an end।

ਜੋ ਆਦਿ ਦੇਵ ਹੈ, ਸਖੀ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਵੱਡਾ ਡੂੰਘਾ ਹੈ, ਅੰਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਸੁਆਮੀ ਹੈ।

He is the Primal Being, form of compassion, unfathomable and infinite master;

ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਨ ਜਾਨੀਐ ; ਅਬਿਖਾਦ ਦੇਵ ਦੁਰੰਤ ॥੨॥੧੮੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਆਦਿ- ਮੱਢ, beginning, inception, dawn। ਅੰਤਿ- ਅਖੀਰ, end। ਅਬਿਖਾਦ-
ਝਗੜਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, beyond polemic। ਦੁਰੰਤ- ਬੇਅੰਤ, infinite।

ਜਿਸ ਦਾ ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਜਾਣੀਦਾ ਨਹੀ ਹੈ, ਉਹ (ਦੁਰੰਤ) ਬੇਅੰਤ ਦੇਵ ਹੈ, ਝਗੜਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

He, whose inception and end is not known. The Master who is infinite and beyond all polemic.

Note: Polemic (ਝਗੜਾ / ਬਿਖਾਦ / ਕਲੇਸ਼). Arguments/conflict are usual part of our daily lives. There are many types of argument one can get into but it can mainly be divided into physical and spiritual. The latter being with one's ownself in the mind where it can result from decision-making, conceptualising the future, etc. It can even be as a response to a stimulus. Verbal arguments can take the form of physical conflict resulting in the lives of millions to be at risk. There are many instances where such has happened like; the battle of Mahabharat at Kurekshetar resulted from the verbal argument of Draupadi and Daryodhan, Nika riots in Constantinople, Second Sino-Japanese War, etc.

There are five reasons for polemic or conflict to occur which are;

1. Rag - to be attach with another (other then Almighty)
2. Duash - to be jealous at others without any reason
3. Avidya - ignorant about real-self (Atma)
4. Asamta - always against on the others view
5. Abhinvesh - always practice against Guru's instructions

The aim is not to win in an argument but to be unaffected by it. Only Almighty as stated by Guru Gobind Singh Ji is above the stratum of common man by being free of arguments, no other person in his/her Haumai (I-ness) can be free of arguments. Till there is even an iota of Haumai, there shall be conflicts. Only the Gurmukhs (the liberated ones), are free from it simply because there is no difference between them and Almighty just like water is no longer called water upon meeting with the sea. Sri Guru Nanak Dev Ji writes on the origin of arguments;

ਪਉੜੀ ॥

(੭੯੦-੫)

Pauree:

ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਸਭੁ ਕੂੜੁ ਹੈ ; ਕੂੜੇ ਹੋਇ ਗਇਆ ॥

Attachment to Maya is totally false, and false are those who go that way.

ਹਉਮੈ ਝਗੜਾ ਪਾਇਓਨੁ ; ਝਗੜੈ ਜਗੁ ਮੁਇਆ ॥

Through Haumai, the world is caught in conflict and strife, and it dies.

ਦੇਵ ਭੇਵ ਨ ਜਾਨਹੀ ; ਜਿਹ ਮਰਮ ਬੇਦ ਕਤੇਬ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੇਵ- ਦੇਵਤੇ, deities। ਭੇਵ- ਭੇਦ, secrets। ਮਰਮ- ਤਾਤਪਰਯ, ਮਤਲਬ, essence।
ਜਿਸ ਦਾ ਭੇਦ ਦੇਵਤੇ ਅਤੇ ਵੇਦ ਕਤੇਬ ਮਰਮ ਰਹਸਯ ਨਹੀ ਜਾਣਦੇ।

The deities do not know His secrets and the scriptures fail to fathom the essence;

ਸਨਕ ਅਉ ਸਨਕੇਸ ਨੰਦਨ ; ਪਾਵਹੀ ਨ ਹਸੇਬ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਨਕ- ਸ਼ੌਨਕ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਰਿਖੀ, ਜੋ ਅਥਰਵ ਵੇਦ ਦਾ ਅਚਾਰਜ ਸੀ, ਸ਼ਨਕੀਯ, ਸ਼ੌਨਕ ਦਾ ਰਚਿਆ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿਧ ਨਾਮ, 'ਬ੍ਰਿਹਦ ਦੇਵਤਾ ਹੈ', Shaunak was a scholar of the Atharban Veda। ਸਨਕੇਸ- ਬ੍ਰਹਮਾ, master of Shaunak meaning Brahma। ਸਨਕੇਸ ਨੰਦਨ- ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਨਾਰਦ, ਸਨਕਾਦਿਕ ਆਦਿ, the children of Brahma meaning Narad Muni, the four Kumars (Sanak, Sanandan, Snatan and Santkumar)। ਹਸੇਬ- ਗਿਨਤੀ, count, assess।
ਸ਼ੌਨਕ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ, ਨਾਰਦ, ਸਨਕਾਦਿਕੀ ਤੇ ਸੇਵ ਲੋਕ ਜਿਸ ਦਾ ਹਸੇਬ ਨਹੀ ਪਾ ਸਕੇ।

Rishi Shaunak and the sons of Brahma (Narad, the 4 Kumaras, etc.) failed to make assessment of Him;

ਜਛ ਕਿੰਨਰ ਮਛ ਮਾਨਸ ; ਮੁਰਗ ਉਰਗ ਅਪਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਛ- ਮਾਤ ਲੋਕ, ਇਹ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਜਗਤ, this world। ਮਾਨਸ- ਮਨੁੱਖ, human।
ਉਰਗ- ਸੱਪ, ਪਤਾਲ ਦੇ ਜੀਵ, snakes and other animals who live below the ground।
ਮੁਰਗ ਦੇ ਜੱਛ, ਕਿੰਨਰ, ਮਾਤ ਲੋਕ ਦੇ ਮਨੁੱਖ, ਪਤਾਲ ਦੇ ਅਪਾਰਾਂ ਸੱਪ।

The Jachchh and Kinnar of the heavens, humans of the earth, snakes of the underworld,

ਨੇਤ ਨੇਤ ਪੁਕਾਰਹੀ ; ਸਿਵ ਸਕੁ ਔ ਮੁਖਚਾਰ ॥੩॥੧੮੩॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨੇਤ- ਬੇਅੰਤ, infinite। ਸਕੁ- ਇੰਦ੍ਰ, Indra (the king of heaven)। ਮੁਖਚਾਰ-
ਚਤੁਰਾਨਨ, ਬ੍ਰਹਮਾ, the four-faced Brahma।

ਸ਼ਿਵਜੀ, ਇੰਦ੍ਰ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੇਅੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

Also the Shiva, Indra and Brahma, all call Him infinite.

Sri Guru Arjan Dev Ji says;

ਬੇਸੁਮਾਰ ਬੇਅੰਤ ਸੁਆਮੀ ; ਉਚੇ ਗੁਨੀ ਗਹੇਰੇ ॥

(੬੧੮-੨, ਸੋਰਠਿ, ਮਃ ੫)

Infinite and endless is my Master; He is lofty, virtuous and profoundly deep.

ਸਰਬ ਸਪਤ ਪਤਾਰ ਕੇ ਤਰ ; ਸਭ ਜਾਪਹੀ ਜਿਹ ਜਾਪ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਰਬ- ਸਾਰੇ, all। ਸਪਤ-ਸੱਤ, seven (7)। ਪਤਾਰ-ਪਤਾਲ, underworlds। ਤਰ-ਹੇਠਾ, below।

ਸਾਰੇ ਸੱਤਾਂ ਪਤਾਲਾਂ ਦੇ (ਤਰ) ਹੇਠਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਜਾਪ ਜਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

Everywhere including beneath the seven underworlds (nether-land) His name is chanted;

ਆਦਿ ਦੇਵ ਅਗਾਧਿ ਤੇਜ ; ਅਨਾਦ ਮੂਰਤਿ ਅਤਾਪ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਆਦਿ- ਮੱਢ, primal। ਅਗਾਧਿ ਤੇਜ- ਬੇਅੰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, unfathomable brilliance।

ਅਨਾਦ- ਆਦਿ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, beginningless। ਅਤਾਪ- ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, without sorrows।

ਉਹ ਆਦਿ ਦੇਵ ਅਗਾਧ ਤੇਜ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਦਿ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ, ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

The Primal Being with unfathomable brilliance whose form is beginningless and free from sorrow;

ਜੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਨ ਆਵਈ ਕਰਿ ; ਤੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰਨ ਕੀਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਾ ਆਵਈ- ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, free। ਕੀਨ- ਕੀਤਾ, made।

ਜੰਤਰ, ਮੰਤਰ ਨਾਲ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਕਿਉਂ ਕਿ ਕਈਆਂ ਨੇ ਤੰਤਰ, ਮੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

He is free from all the methodologies (Jantar, Mantar & Tantar), even if some has mastered them;

ਸਰਬ ਠਉਰ ਰਹਿਓ ਬਿਰਾਜ ; ਧਿਰਾਜ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥੪॥੧੮੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਰਬ- ਸਾਰੇ, all। ਠਉਰ- ਜਗ੍ਹਾ, places। ਬਿਰਾਜ- ਵਿਰਾਜ ਰਿਹਾ, ਮੌਜੂਦ, present।

ਪ੍ਰਬੀਨ- ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ, all-knower।

ਉਹ ਰਾਜਾ ਧਿਰਾਜ ਸਭ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਵਿਰਾਜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰ+ਬੀਨ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ।

The king of kings (Almighty) sits on his throne that pervades everywhere and is watching everyone closely (all-knower).

Note: In the following lines, Guru Gobind Singh Ji mentions that Almighty as a whole can never be contained within one category. Thus Guru Ji mentions that Almighty is not present within the following groups as he is formless, beginningless, omnipresent;

ਜੱਛ ਗੰਧੂਬ ਦੇਵ ਦਾਨੋ ; ਨ ਬ੍ਰਹਮ ਛਤ੍ਰੀਅਨ ਮਾਹ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਛਤ੍ਰੀਅਨ- ਛਤ੍ਰੀ, Kshatriya (Khatri) caste, warrior।

ਉਹ ਜੱਛ, ਗੰਧਰਵ, ਦੇਵਤੇ, ਦੈਂਤ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਣਾ ਖਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

He is not within the Jachchh, deities, demons, Brahmans (scholars) or Kshatriya (warriors);

ਬੈਸਨੰ ਕੇ ਬਿਖੈ ਬਿਰਾਜੈ ; ਸੂਦ੍ਰ ਭੀ ਵਹ ਨਾਹਿ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬੈਸਨੰ- ਵੈਸ਼ਨਵਾਂ, vaisayas caste of businessmen। ਬਿਖੈ-ਵਿੱਚ, within। ਬਿਰਾਜੈ-ਵਿਰਜਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਵੈਸ਼ਨਵਾਂ ਤੇ ਸੂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਰਾਜਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

He does not sit amongst the vaisayas (businessmen, employers) and the sudras (workers, employees);

ਗੂੜ ਗਉਡ ਨ ਭੀਲ ਭੀਕਰ ; ਬ੍ਰਹਮ ਸੇਖ ਸਰੂਪ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗੂੜ-ਛਤ੍ਰੀ ਦੀ ਕੰਨਿਆ ਦਾ ਰਾਜਾ ਨਾਲ ਭਗ ਬਿਲਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਪੁੱਤਰ¹⁸², the son of kshatriya mother and father। ਗਉਡ-(ਗੌੜ) ਪੂਰਬ ਬੰਗਾਲੇ ਤੇ ਉੜੀਸੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਦੇਸ ਦਾ ਨਾਮ 'ਗੌੜ' ਹੈ, ਉਸ ਦੇਸ ਦਾ ਵਸਨੀਕ, ਬ੍ਰਹਮਣਾ ਤੇ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਇਕ ਖਾਸ ਜਾਤੀ ਗੌੜ ਹੈ, the resident of Gaurr which is between Bengal and Orrisa, a special group of people amongst the Brahmin and Rajput clans। ਭੀਲ- ਇਕ ਮਸਹੂਰ ਜੰਗਲੀ ਕੌਮ ਜੋ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਤੋਂ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਸਿੰਧ ਅਤੇ ਮਧਯ ਭਾਰਤ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਂਵੇ ਇਹ ਕੁਰ ਭੀਖਣ ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸੂਧੇ ਸਰਲ, ਸਚੇ ਤੇ ਸੁਆਮੀ ਭਗਤ ਪੂਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਣੀ ਕੰਨਿਆਂ ਤੇ ਝੀਵਰ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, a famous tribal clan which since a long time has been staying in Rajasthan, Sindh and Madhya Pardesh regions. They are known for their brutality but are very honest and are devotees of god. In the Puranas, they have been mentioned to have come into existence from the Brahmini and Chivar। ਭੀਕਰ-(ਭਕਿ+ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ) ਭਯਾਨਕ, ਡਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, frightening।

ਨਾ ਉਹ ਗੂੜ, ਗੌੜ, ਬਿਆਨਕ ਭੀਲ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਣ ਸੇਖ ਸਰੂਪ ਹੈ।

He does not have the form of a Khatri's son or a Rajput Gaurr, neither does He have the form of a frightening Bhil Clan nor a Brahmin nor a Sheikh;

¹⁸² ਵੇਖੋ, ਐਸ਼ਨਸੀ ਸਿੰਮ੍ਰਤਿ, ਸ਼ੇ ੨੮।

ਰਾਤ ਦਿਵਸ ਨ ਮਧ ਉਰਧ ; ਭੂਮ ਅਕਾਸ ਅਨੂਪ ॥੫॥੧੮੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦਿਵਸ-ਦਿਨ, day। ਮਧ-ਵਿਚਾਲੇ, between। ਉਰਧ-(ਅਧ) ਨੀਵੇਂ, ਭਾਵ ਪਤਾਲ, underworld। ਭੂਮ-ਧਰਤੀ, land। ਅਨੂਪ-ਮਹਾਨ ਸੁੰਦਰ, utmost beautiful।

ਨਾ ਰਾਤ ਦਿਨ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਮਹਾਨ ਸੁੰਦਰ, ਨਾ ਹੀ ਪਤਾਲ ਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ।

He is not between the day and night, He is the utmost beauty and He is also not present in the underworlds or the skies.

ਜਾਤ ਜਨਮ ਨ ; ਕਾਲ ਕਰਮ ਨ ; ਧਰਮ ਕਰਮ ਬਿਹੀਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਾਲ- ਮੌਤ, ਮਰਨ, death। ਕਰਮ- ਕੰਮ, reason। ਬਿਹੀਨ- ਰਹਿਤ, without, sans।

ਜਿਸ ਦੀ ਜਨਮ ਤੇ ਜਾਤ ਨਹੀ, ਮਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀ ਅਤੇ ਧਰਮਾ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

He who has no birth and death, reason to die and beyond the works of dharma;

ਤੀਰਥ ਜਾਤ੍ਰ ਨ ਦੇਵ ਪੂਜਾ ; ਗੋਰ ਕੇ ਨ ਅਧੀਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਾਤ੍ਰ- ਯਾਤਰਾ ਕਰਨੀ, ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਜਾਣਾ, pilgrimage। ਦੇਵ ਪੂਜਾ- ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ, worship of deities। ਗੋਰ- ਕਬਰਾਂ, ਮਝੀਆਂ, tombs, graveyards।

ਉਹ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਦੇਵ ਪੂਜਾ ਨਾਲ ਨਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਬਰਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ।

He can never be achieved by going to ritualistic pilgrimage and the worshipping of deities. Neither is he under the influence of the tombs;

ਸਰਬ ਸਪਤ ਪਤਾਰ ਕੇ ਤਰ ; ਜਾਨੀਐ ਜਿਹ ਜੋਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਰਬ- ਸਾਰੇ, all। ਸਪਤ- ਸੱਤ, seven। ਪਤਾਰ- ਪਤਾਲ, underworlds। ਜੋਤ- ਉਜਾਲਾ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼, illumination।

ਸਾਰੇ ਸੱਤਾਂ ਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਉਜਾਲਾ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ।

Whose illumination is known below all the seven underworlds;

ਸੇਸ ਨਾਮ ਸਹੰਸਫਨ ; ਨਹਿ ਨੇਤ ਪੂਰਨ ਹੋਤ ॥੬॥੧੮੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੇਸ- ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ, Sheshnag। ਸਹੰਸਫਨ- ਹਜ਼ਾਰ ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ, one with 1000 hoods। ਨੇਤ- ਬੇਅੰਤ, infinite। ਪੂਰਨ- ਪੂਰੇ, complete।

ਹਜ਼ਾਰ ਮੂੰਹ ਵਾਲੇ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਤੋਂ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ ਪੂਰੇ ਨਹੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਉਹ ਵੀ ਬੇਅੰਤ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ ਹੈ।

The 1000 hooded snake, Sheshnag couldn't completely name Almighty who with its tongue says a new name of Almighty 2000 times a day (since its tongue is forked each side calls a new name) and even it started calling Him infinite.

ਸੋਧ ਸੋਧ ਹਟੇ ਸਭੈ ਸੁਰ ; ਬਿਰੋਧ ਦਾਨਵ ਸਰਬ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੋਧ ਸੋਧ-ਢੂੰਡ ਢੂੰਡ, searching searching। ਹਟੇ-ਥੱਕੇ, tired, fatigued। ਸਭੈ- ਸਾਰੇ, all। ਸੁਰ- ਦੇਵਤੇ, deities। ਦਾਨਵ- ਦੈਂਤ, demons।

ਸਾਰੇ ਦੇਵਤੇ ਢੂੰਡ ਢੂੰਡ ਕੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੈਂਤ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹਨ।

All of the deities are fatigued, by searching Him and all the deities have gone tired by opposing Him;

ਗਾਇ ਗਾਇ ਹਟੇ ਗੰਧਰਬ ; ਗਵਾਇ ਕਿੰਨਰ ਗਰਬ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗਰਬ- ਮਾਣ, ਹੰਕਾਰ, ego।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਗਾਉਂਦੇ ਗੰਧਰਬ ਥੱਕ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਸਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵਜਾਂਦੇ ਵਜਾਂਦੇ ਕਿੰਨਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਮਾਣ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ।

Whom the Gandharvas got tired singing and the Kinnars got exhausted playing the instruments;

ਪੜਤ ਪੜਤ ਥਕੇ ਮਹਾ ਕਬ ; ਗੜਤ ਗੜਤ ਅਨੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪੜਤ- ਪੜ੍ਹਦੇ, ਪੜ੍ਹਨਾ, studying, reading। ਮਹਾ ਕਬ- ਮਹਾਂ ਕਵੀ, great poets। ਗੜਤ ਗੜਤ- ਘਾੜਤਾਂ ਘੜਦੇ, writing poetry। ਅਨੰਤ- ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੀ, ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ, various forms।

ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹਦੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਪੰਡਤ ਥੱਕ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅਨੰਤ ਘਾੜਤਾਂ ਘੜਦੇ ਭਾਵ ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਬਣਾਂਦੇ ਹੋਏ ਮਹਾਂ ਕਵੀ ਵੀ ਥੱਕ ਗਏ ਹਨ।

The scholars got tired reading the scriptures and by writing various sorts of poetry, the great poets are fatigued;

ਹਾਰ ਹਾਰ ਕਹਿਓ ਸਭੂ ਮਿਲ ; ਨਾਮ ਨਾਮ ਦੁਰੰਤ ॥੧੮॥੧੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੁਰੰਤ- ਬਹੁਤ ਔਖਾ, ਮਹਾਂ ਔਖਾ, extremely difficult।

ਅੰਤ ਨੂੰ ਹਾਰ ਹਾਰ ਕੇ ਸਭਨਾ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਕਿ ਨਾਮੀ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਲੈਣਾ ਮਹਾਂ ਔਖਾ ਹੈ।

In the end, all of them failed and said that, mentioning all the names of Almighty is extremely difficult (impossible).

ਬੇਦ ਭੇਦ ਨ ਪਾਇਓ ; ਲਖਿਓਨ ਸੇਬ ਕਤੇਬ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬੇਦ-ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ, Vedas the Hindu religious texts। ਲਖਿਓਨ-ਜਾਣਨਾ, knowing। ਸੇਬ- ਹਿਸਾਬ, ਲੇਖਾ, accounts। ਕਤੇਬ-ਯਹੂਦੀਆਂ, ਇਸਾਈਆਂ ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ, the religious scriptures of the Middle Eastern faiths (Semitic scriptures)।

(ਉਸ ਦਾ) ਭੇਦ ਵੇਦਾਂ ਨੇ ਨਹੀ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਤੇਬਾਂ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀ ਜਾਣਿਆ।

The Vedas failed to grasp His secrets and the Semitic scriptures too, failed to take His accounts;

ਦੇਵ ਦਾਨੋ ਮੂੜ ਮਾਨੋ ; ਜਛ ਨ ਜਾਨੈ ਜੇਬ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮੂੜ-ਨਾਦਾਨ, ਡੋਰ ਡੋਰ, naïve, flabbergasted। ਜਛ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਜਾਤ, ਕੁਬੇਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦੇਵਤੇ, servants of Kuber। ਜੇਬ-ਸੋਭ, glory।

ਜਿਸ ਦੀ (ਜੇਬ) ਸੋਭਾ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਦੇਵਤੇ, ਦੈਂਤ, ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਜੱਛ ਮੂੜ¹⁸³ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਾਣ ਨਹੀ ਸਕਦੇ।

Seeing the glory, the deities, demons and humans are flabbergasted and are unable to understand Him;

ਭੂਤ ਭਬ ਭਵਾਨ ਭੂਪਤ ; ਆਦ ਨਾਥ ਅਨਾਥ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਤ- ਲੰਘ ਚੁੱਕਾ ਸਮਾਂ, past। ਭਬ- ਵਰਤਮਾਨ, ਜੋ ਹੁਣ ਚਲਦਾ ਸਮਾਂ, present। ਭਵਾਨ- ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ, future। ਭੂਪਤ- ਰਾਜਾ, king। ਆਦ- ਮੁੱਢ, beginning, inception। ਨਾਥ- ਸੁਆਮੀ, master, lord। ਅਨਾਥ- ਬੇ ਸਹਾਰਾ, orphan, unaided, hapless।

ਜੋ ਭੂਤ, ਭਬ, ਭਵਾਨ, ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੈ, ਸਭ ਦਾ ਮੁੱਢ ਅਤੇ ਅਨਾਥਾਂ ਦਾ ਨਾਥ ਹੈ।

He is the master of the Past, Present and Future, the inception of everything and the Protector of the hapless;

ਅਗਨ ਬਾਇ ਜਲੇ ਥਲੇ ਮਹਿ ; ਸਰਬ ਠਉਰ ਨਿਵਾਸ ॥੮॥੧੮੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਗਨ- ਅੱਗ, fire। ਬਾਇ- ਹਵਾ, wind। ਜਲੇ- ਜਲ ਵਿੱਚ, within water। ਥਲੇ- ਤਲ, ਹੇਠਲਾ ਭਾਗ, ਜਲ ਰਹਿਤ ਭੂਮੀ, the base of earth। ਠਉਰ- ਜਗ੍ਹਾਂ, place। ਨਿਵਾਸ- ਵਾਸਾ, dwelling।

ਅੱਗ, ਹਵਾ, ਜਲ, ਥਲ ਆਦਿਕ ਸਭਨਾਂ ਜਗ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਕਰ ਬੈਠਾ ਹੈ।

He is all-pervasive be it in the fire, wind, water, base of earth. He dwells everywhere.

¹⁸³ ਸੁੰਦਰਤਾਈ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਡੋਰ ਡੋਰ ਜਿਹੇ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਦੇਹ ਗੇਹ ਨ ਨੇਹ ਸਨੇਹ ; ਅਬੇਹ ਨਾਥ ਅਜੀਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੇਹ- ਸਰੀਰ, body। ਗੇਹ- ਘਰ, abode। ਸਨੇਹ- ਪ੍ਰੇਮ, love। ਅਬੇਹ-ਵਿੰਨਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, impenetrable। ਨਾਥ- ਸੁਆਮੀ, master। ਅਜੀਤ- ਨਾ ਜਿੱਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ, unconquerable।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਹ ਦਾ ਨੇਹ, ਤੇ ਘਰ ਦਾ ਸਨੇਹ ਨਹੀ ਹੈ, ਨਾ ਵਿੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸੁਆਮੀ ਜਿੱਤਿਆ ਨਹੀ ਜਾਂਦਾ।

He who is unattached to body, has no love for His home and is impenetrable, the unconquerable Master;

ਸਰਬ ਗੰਜਨ ਸਰਬ ਭੰਜਨ ; ਸਰਬ ਤੇ ਅਨਭੀਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗੰਜਨ- ਚੱਟਣਾ, destroyer। ਭੰਜਨ- ਮੰਨਣਾ, subduer। ਅਨਭੀਤ-ਡਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, fearless।

ਸਭ ਨੂੰ ਚੱਟਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਭ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਸਭਨਾ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

The destroyer of all, Subduer of all and is fearless before all;

ਸਰਬ ਕਰਤਾ ਸਰਬ ਹਰਤਾ ; ਸਰਬ ਦਿਆਲ ਅਦ੍ਵੇਖ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਰਤਾ- ਕਰਨ ਵਾਲਾ, doer। ਹਰਤਾ- ਨਾਸ ਕਰਨਾ, to destroy। ਅਦ੍ਵੇਖ- ਦੁਸਮਨੀ, ਵੈਰ ਰਹਿਤ, without animosity।

ਸਭ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸਭ ਨੂੰ ਹਰਨ ਵਾਲਾ, ਸਭ ਉੱਤੇ ਦਇਆਲੂ ਤੇ ਦਵੈਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ।

The doer (creator) of all, the destroyer of all, the all-merciful and without animosity;

ਚਕ੍ਰ ਚਿਹਨ ਨ ਬਰਨ ਜਾ ਕੋ ; ਜਾਤ ਪਾਤ ਨ ਭੇਖ ॥੯॥੧੮੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚਕ੍ਰ- ਦੇਸ਼, ਮੰਡਲ, country। ਚਿਹਨ-ਚਿੰਨ੍ਹ, ਨਿਸ਼ਾਨ, mien। ਬਰਨ-ਰੂਪ, ਸ਼ਕਲ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਦਿ ਜਾਤਿ ਦੀ ਵੰਡ, varna, the 4 castes in ancient Indian system or any other form of division/segregation like the apartheid, etc.। ਜਾਤ- ਕੁਲ, ਗੋਤ੍ਰ ਆਦਿ, clan, lineage। ਪਾਤ- ਸ਼੍ਰੇਣੀ, social starta।

ਜਿਸ ਦਾ ਚੱਕ੍ਰ, ਚਿੰਨ੍ਹ, ਵਰਨ ਨਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ ਤੇ ਭੇਖ ਨਹੀ ਹੈ।

Devoid of place of origin, mien, caste, clan and social starta.

ਰੂਪ ਰੇਖ ਨ ਰੰਗ ਜਾ ਕੋ ; ਰਾਗ ਰੂਪ ਨ ਰੰਗ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਾਗ- ਮੋਹ, attachment।

ਜਿਸ ਦਾ ਰੂਪ ਰੇਖ ਨਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਗ ਦਾ ਰੰਗ, ਅਨੰਦ ਤੇ ਰੂਪ ਦਾ ਰੰਗ (ਮੋਹ) ਨਹੀ ਹੈ।

He has no form and destiny and is free from the colour of attachment, bliss and form

ਸਰਬ ਲਾਇਕ ਸੂਬ ਘਾਇਕ ; ਸੂਬ ਤੇ ਅਨਭੰਗ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:-ਲਾਇਕ- ਯੋਗ, appropriate। ਘਾਇਕ- ਮਾਰਨਾ, kill। ਅਨਭੰਗ- ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, free from crimes।

ਜੋ ਸਭਨੀ ਗੱਲੀਂ ਯੋਗ ਹੈ, ਸਭ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਭਨਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

He who is capable from every perspective, destroyer of all and free from all crimes;

ਸੂਬ ਦਾਤਾ ਸੂਬ ਗਿਆਤਾ ; ਸੂਬ ਕੋ ਪ੍ਰਤਪਾਲ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦਾਤਾ- ਦਾਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, giver of all gifts, benevolent। ਗਿਆਤਾ- ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ, knower। ਪ੍ਰਤਪਾਲ- ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, nourisher।

ਸਭ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਭ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤਿ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਪਾਲਦਾ ਹੈ।

The giver of all gifts, the all-knowing and the nourisher of all in distinctive manner,

ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਦਇਆਲ ਸੁਆਮੀ ; ਆਦਿ ਦੇਵ ਅਪਾਲ ॥੧੦॥੧੯੦॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੀਨ- ਗਰੀਬ, ਕਮਜ਼ੋਰ, meek। ਬੰਧੁ- ਦੀਨਾਂ ਦਾ ਬੰਧੂ (ਸਹਾਇਕ) ਦੀਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ, merciful, companion। ਸੁਆਮੀ- ਮਾਲਕ, master। ਅਪਾਲ- ਪਾਲਣਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, self-existent।

ਦੀਨਾ ਦਾ ਬੰਧੂ ਹੈ, ਦਿਆਲੂ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਉਹ ਆਦਿ ਦੇਵ, ਪੜਦੇ ਜਾਂ ਪਾਲਣਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

Merciful to the meek, compassionate master, He is the Primal Being who is Self-existent.

ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਪ੍ਰਬੀਨ ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ; ਸਰਬ ਕੋ ਕਰਤਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪ੍ਰਬੀਨ- ਚਤੁਰ, intelligent, cunning। ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ- ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਤੀ, master of Maya। ਕਰਤਾਰ- ਰਚਣਵਾਲਾ, the Creator।

ਜੋ ਦੀਨਾ ਦਾ ਬੰਧੂ ਹੈ, ਚਤੁਰ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਤੀ ਹੈ, ਸਭ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਰਤਾਰ ਹੈ।

The companion of the meek, intelligent, the master of Maya and the creator of all,

ਬਰਨ ਚਿਹਨ ਨ ਚਕ੍ਰ ਜਾਕੋ ; ਚਕ੍ਰ ਚਿਹਨ ਅਕਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਰਨ- ਰੂਪ, ਸ਼ਕਲ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਦਿ ਜਾਤਿ ਦੀ ਵੰਡ, form, caste। ਚਿਹਨ-ਚਿੰਨ੍ਹ, ਨਿਸ਼ਾਨ, mien। ਚਕ੍ਰ- ਦੇਸ਼, ਮੰਡਲ, country, place of origin। ਅਕਾਰ- ਸੂਰਤ, ਸ਼ਕਲ, ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਆਈ ਰਚਨਾ, form।

ਜਿਸ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਚੱਕਰ ਅਪਾਰ ਹਨ, ਚਿੰਨ੍ਹ ਚੱਕਰਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

Whose caste, mien, place of origin (country) and form is infinite and beyond description;

ਜਾਤ ਪਾਤ ਨ ਗੋਤੁ ਗਾਥਾ ; ਰੂਪ ਰੇਖ ਨ ਬਰਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਾਤ- fraternity। ਪਾਤ- ਸ਼੍ਰੇਣੀ, social strata। ਗੋਤੁ- ਕੁਲ, clan। ਗਾਥਾ- ਵਾਰਤਾ, narration। ਬਰਨ- caste।

ਜਿਸ ਦਾ ਜਾਤ ਪਾਤ ਤੇ ਗੋਤ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਨਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਰੂਪ ਤੇ ਵਰਨ ਹੈ।

There is no narration of His fraternity, social strata and clan. Neither there is mention on His form nor caste;

ਸੂਬ ਦਾਤਾ ਸੂਬ ਗਿਆਤਾ ; ਸੂਬ ਭੂਅ ਕੋ ਭਰਨ ॥੧੧॥੧੯੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦਾਤਾ- ਦਾਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, the all-giver। ਗਿਆਤਾ- ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ, the all-knower। ਭੂਅ-ਪ੍ਰਿਥਵੀ, earth। ਭਰਨ- ਪਾਲਨ ਪੋਸ਼ਣ ਵਾਲਾ, nourisher।

ਉਹ ਸਭ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਭ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਨੂੰ ਪਾਲਨ ਪੋਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

He is the giver to all, the all-knower and the nourisher of the entire earth.

ਦੁਸਟ ਗੰਜਨ ਸੱਤੁ ਭੰਜਨ ; ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਮਾਥ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੰਜਨ- ਤੋੜਨ ਵਾਲਾ, । ਪ੍ਰਮਾਥ-ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਥਨ ਵਾਲਾ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, destroyer।

ਜੋ ਦੁਸਟਾਂ ਨੂੰ ਗੰਜਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

He who is destroyer of the wicked, Subduer of enemies and has the capability to completely terminate all great beings;

ਦੁਸਟ ਹਰਤਾ ਸ੍ਰਿਸਟ ਕਰਤਾ ; ਜਗਤ ਮੈ ਜਿਹ ਗਾਥ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੁਸਟ- ਬੁਰੇ ਲੋਕ, the wicked। ਹਰਤਾ- ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ, subduer, to kill। ਸ੍ਰਿਸਟ- ਦੁਨੀਆਂ, world। ਗਾਥ- ਕਥਾ, narration, exegesis।

ਬੁਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਨੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਹ ਕਥਾ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ।

The subdue of the wicked, Creator of the world- these exegesis are known throughout the world;

ਭੂਤ ਭਬ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ ; ਪ੍ਰਮਾਨ ਦੇਵ ਅਗੰਜ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਤ- ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਸਮਾਂ, past। ਭਬ- ਚਤਰ, ਸੁੰਦਰ, ਯੋਗ, ਮੁਨਾਸਬ, beautiful, capable। ਭਵਿਖ- ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ, future। ਭਵਾਨ- ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਸਮਾਂ, present। ਪ੍ਰਮਾਨ- ਇਕੋ ਜਿਹਾ, same। ਅਗੰਜ- ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਸ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ, eternal, one which cannot be destroyed।

ਉਹ ਅਗੰਜ ਦੇਵ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਚਤਰ ਹੈ।

The eternal master remains changeless through past, present and future with His capability;

ਆਦ ਅੰਤ ਅਨਾਦ ਸ੍ਰੀ ਪਤ ; ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਅਭੰਜ ॥੧੨॥੧੯੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਆਦ- ਮੁੱਢ, inception। ਅੰਤ- ਅਖੀਰ, end। ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ- ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਤੀ, master of Maya। ਪਰਮ ਪੁਰਖ- ਮਹਾਨ ਪੁਰਸ਼, great being। ਅਭੰਜ-ਨਾਸ਼ ਰਹਿਤ, imperishable।

ਉਹ ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤਕ ਅਨਾਦੀ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਮਹਾਨ ਪੁਰਖ ਨਾਸ਼ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

From the inception till the end he is beginningless; the master of Maya. The great being is imperishable.

ਧਰਮ ਕੇ ਅਨ ਕਰਮ ਜੇਤਕ ; ਕੀਨ ਤਉਨ ਪਸਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨ- ਹੋਰ, other। ਕਰਮ-ਕੰਮ, deeds। ਜੇਤਕ- ਜਿੰਨੇ, all। ਤਉਨ- ਤੂੰ ਨੇ, ਉਸ ਨੇ, he has। ਪਸਾਰ- ਪਸਾਰਾ, made।

ਧਰਮ ਦੇ ਕੰਮ, ਤੇ ਹੋਰ ਜਿੰਨੇ ਕੰਮ ਹਨ, ਸਭ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਉਸੇ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

The deeds of faith and other allied corollaries are all the creations of Almighty;

ਦੇਵ ਅਦੇਵ ਗੰਧ੍ਰਬ ਕਿੰਨਰ ; ਮਛ ਕਛ ਅਪਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:-ਦੇਵ- ਦੇਵਤੇ, deities। ਅਦੇਵ-ਦੈਂਤ, demons। ਗੰਧ੍ਰਬ- ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਰਾਗੀ, singers of deities। ਮੁਛ- ਮਛ ਅਵਤਾਰ, the Macchh Avtar (fish) of Vishnu। ਕਛ-ਕੱਛ ਅਵਤਾਰ, the Kacchh Avtar (turtle) of Vishnu।

ਅਪਾਰ ਹੀ ਦੇਵਤੇ, ਦੈਂਤ, ਗੰਧਰਬ, ਕਿੰਨਰ ਤੇ ਮੱਛ ਕੱਛ ਉਸ ਨੇ ਸਾਜੇ।

Countless are the deities, demons, Gandharva (the singers), Kinnar (the musicians), incarnations of Vishnu as Machchh (fish) and Kachchh (turtle);

ਭੂਮ ਅਕਾਸ ਜਲੇ ਥਲੇ ਮਹਿ ; ਮਾਨੀਐ ਜਿਹ ਨਾਮ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਮ- ਧਰਤੀ, land। ਅਕਾਸ਼- ਅਸਮਾਨ, sky। ਜਲੇ- ਜਲ ਵਿੱਚ, within water।
ਥਲੇ- ਤਲ, ਹੇਠਲਾ ਭਾਗ, ਜਲ ਰਹਿਤ ਭੂਮੀ, underworld, beneath the land।
ਧਰਤੀ, ਅਕਾਸ਼, ਤੇ ਜਲ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

His name is acknowledged on the land, skies, waters and underworld;

ਦੁਸਟ ਹਰਤਾ ਪੁਸਟ ਕਰਤਾ ; ਸ੍ਰਿਸਟ ਹਰਤਾ ਕਾਮ ॥੧੩॥੧੯੩॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੁਸਟ-ਵੈਰੀ, wicked। ਹਰਤਾ-ਮਾਰਨਾ, ਨਾਸ ਕਰਨਾ, slayer। ਪੁਸਟ-ਤਾਕਤ, power।
ਕਾਮ-ਕੰਮ, task।

ਦੁਸਟਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਵਾਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਏਹੀ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ।

The destroyer of the wicked, Giver of strength to the saints, annihilation of the world- these are His tasks.

ਦੁਸਟ ਹਰਨਾ ਸ੍ਰਿਸਟ ਕਰਨਾ ; ਦਿਆਲ ਲਾਲ ਗੋਬਿੰਦ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗੋਬਿੰਦ- (ਗੋ-ਧਰਤੀ, ਬਿੰਦ-ਪਾਲਣਾ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਾਲਕ, the nourisher of earth
(Gobind= Go- earth + Bind- nourisher)।

ਦੁਸਟਾਂ ਦੇ ਹਰਨ ਵਾਲਾ, ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਾਲਕ ਦਿਆਲੂ ਹੈ।

Killer of the wicked, Creator of the world, nourisher of the world is the compassionate Almighty;

ਮਿਤ੍ਰ ਪਾਲਕ ਸਤ੍ਰ ਘਾਲਕ ; ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਮੁਕੰਦ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਤ੍ਰ-ਵੈਰੀ, enemy। ਘਾਲਕ-ਨਾਸ ਕਰਨਾ, destroy। ਦੀਨ- ਗਰੀਬ, ਕਮਜ਼ੋਰ, meek,
hapless। ਦਇਆਲ-ਦਇਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, merciful। ਮੁਕੰਦ-ਮੁਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, liberator।

ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੀਨਾ ਪੁਰ ਦਿਆਲੂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਹੈ।

Patron of friends, Destroyer of foes, Compassionate to the hapless, and Liberator;

ਅਘੋ ਡੰਡਣ ਦੁਸਟ ਖੰਡਣ ; ਕਾਲ ਹੂੰ ਕੇ ਕਾਲ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਘੋ- ਪਾਪ, sins। ਡੰਡਣ- ਡੰਡ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, punisher। ਖੰਡਣ- ਚੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ,
annihilate।

ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਬੁਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਾਲ ਦਾ ਕਾਲ ਹੈ।

Punisher of the sinful, Annihilator of the wicked and the death of the death;

ਦੁਸਟ ਹਰਣੰ ਪੁਸਟ ਕਰਣੰ ; ਸਰਬ ਕੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ॥੧੪॥੧੯੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਹਰਣੰ- ਮਾਰਨਾ, ਨਾਸ ਕਰਨਾ, destroy। ਪੁਸਟ- ਤਾਕਤ, strength। ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ- ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, nourisher।

ਦੁਸਟਾਂ ਨੂੰ ਹਰਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਭਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਕਤਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਭ ਦੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

Annihilator of the evil, Energiser to the good and Nourisher of all

ਸਰਬ ਕਰਤਾ ਸ੍ਰਬ ਹਰਤਾ ; ਸ੍ਰਬ ਕੇ ਅਨਕਾਮ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਰਬ- ਸਭ, all। ਅਨਕਾਮ- ਕਾਮਨਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, fulfiller of desire।

ਸਭ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

Creator of all, Destroyer of all, fulfils the desires of all;

ਸ੍ਰਬ ਖੰਡਣ ਸ੍ਰਬ ਦੰਡਣ ; ਸ੍ਰਬ ਕੇ ਨਿਜਭਾਮ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੰਡਣ-ਦੰਡ, ਸਜਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, punisher। ਨਿਜਭਾਮ- ਨਿਜ ਸਥਾਨ, ਖੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, original dwelling।

ਸਭ ਨੂੰ ਖੰਡਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਭ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਨਿਜ ਸਥਾਨ ਹੈ।

Destroyer of all, Punisher of all and He is the original dwelling of all;

Sri Guru Arjan Dev Ji says;

ਆਇ ਨ ਜਾਇ , ਬਸੇ ਨਿਜ ਆਸਨਿ ; ਉਧ ਕਮਲ ਬਿਗਸੋਰੋ ॥

You shall not come and go in reincarnation; you shall dwell in your own home deep within, and your inverted heart-lotus shall blossom forth.

ਫੁਟਕੀ ; ਹਉਮੈ ਸੋਰੋ ॥

The turmoil of egotism shall be silenced.

ਗਾਇਓ ਰੀ , ਗਾਇਓ ; ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ ਗੁਨੀ ਗਹੇਰੋ ॥੨॥੪॥੪੩॥

(੧੩੦੬-੧੬, ਕਾਨੜਾ, ਮਃ ੫)

Nanak sings - he sings the Praises of God, the Ocean of Virtue. ||2||4||43||

ਸ੍ਰਬ ਭੁਗਤਾ ਸ੍ਰਬ ਜੁਗਤਾ ; ਸ੍ਰਬ ਕਰਮ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੁਗਤਾ- ਭੋਗਦਾ ਹੈ, one who utilises। ਜੁਗਤਾ- ਜੁੜਿਆ, united। ਪ੍ਰਬੀਨ-ਚਤੁਰ, intelligent।

ਸਭ ਨੂੰ ਭੋਗਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਚਤੁਰ ਹੈ।

He utilises all, Attached to all, Proficient in all deeds;

ਸੂਬ ਖੰਡਣ ਸੂਬ ਦੰਡਣ ; ਸਰਬ ਕਰਮ ਅਧੀਨ ॥੧੫॥੧੯੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਧੀਨ- ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ, within his command ।

ਸਭ ਨੂੰ ਖੰਡਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਉਸਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ।

Destroyer of all, Punisher of the wicked and all the deeds are under His will.

ਸੂਬ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਨ ਸੂਬ ਸਾਸਤ੍ਰਨ ; ਸਰਬ ਬੇਦ ਬਿਚਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੂਬ- ਸਾਰੀਆਂ, all। ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਨ, ਸਾਸਤ੍ਰਨ- ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ, the 18 smritis and 6 Shastras ।

ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਮ੍ਰਤੀਆਂ, ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਸਾਰੇ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

He is the essence of all scriptures- Smritis, Sastras and Vedas;

ਦੁਸਟ ਹਰਤਾ ਬਿਸੁ ਭਰਤਾ ; ਆਦਿ ਰੂਪ ਅਪਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੁਸਟ- ਪਾਪੀ, sinner। ਹਰਤਾ- ਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ, destroyer। ਬਿਸੁ- ਜਗਤ, world ।

ਭਰਤਾ-ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਨ, nourisher ।

ਦੁਸਟਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਗਤ ਦਾ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਦੇ ਮੁਢ ਰੂਪ ਦਾ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਲਭਦਾ।

Destroyer of the wicked & Nourisher of world- the Primal Being is boundless;

ਦੁਸਟ ਦੰਡਣ ਪੁਸਟ ਖੰਡਣ ; ਆਦਿ ਦੇਵ ਅਖੰਡ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੰਡਣ- ਦੰਡ, ਸਜਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, punisher। ਪੁਸਟ- ਮਜ਼ਬੂਤ, strong, firm। ਅਖੰਡ- ਨਾ ਟੁੱਟਣ ਵਾਲਾ, undivided ।

ਦੁਸਟਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਮਜ਼ਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਟੋਟੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਗਤ ਦਾ ਆਦਿ ਦੇਵਤਾ ਅਖੰਡ ਹੈ।

Punisher of the wicked, Mangler of the firm and the Primal Almighty is undivided;

ਭੂਮ ਅਕਾਸ ਜਲੇ ਥਲੇ ਮਹਿ ; ਜਪਤ ਜਾਪ ਅਮੰਡ ॥੧੬॥੧੯੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਮ- ਧਰਤੀ, land। ਜਲੇ- ਜਲ ਵਿਚ, within the waters। ਥਲੇ- ਥਲ ਵਿਚ, within the netherworld। ਅਮੰਡ- ਸਥਿਰ, stable।

ਧਰਤੀ, ਅਕਾਸ਼ ਤੇ ਜਲ ਥਲ ਵਿਚ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਜਾਪ ਨੂੰ ਜਪਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਥਿਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

Those who chant His name on the land, the skies, within the waters or within the netherworld remain stable.

ਸ੍ਰਿਸਟਚਾਰ ਬਿਚਾਰ ਜੇਤੇ ; ਜਾਨੀਐ ਸਬ ਚਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ- ਸ੍ਰੀਸਟਾਚਾਰ, ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ, good conduct। ਚਾਰ-ਵਿਚਾਰ, thoughts।
ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸ੍ਰੇਸਟਚਾਰ ਹਨ, ਉਨਾਂ ਸਾਰੇ ਸ਼ੁਭ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

He is the knower of all the great humans and their good conduct and thoughts;

ਆਦਿ ਦੇਵ ਅਪਾਰ ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ; ਦੁਸਟ ਪੁਸਟ ਪ੍ਰਹਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੇਵ-ਦੇਵਤਾ, deities। ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ-ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਤੀ, master of Maya। ਪੁਸਟ-
ਬਲਵਾਨ, mighty। ਪ੍ਰਹਾਰ-ਮਾਰਨਾ ਵਾਲਾ, killer।

ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਵਤਾ ਹੈ, ਪਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਤੀ ਹੈ, ਬਲਵਾਨ ਦੁਸਟਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

Primal, Infinite Lord, Master of Maya, Destroyer of the wicked and mighty;

ਅੰਨ ਦਾਤਾ ਗਿਆਨ ਗਿਆਤਾ ; ਸ੍ਰਬ ਮਾਨ ਮਹਿੰਦ੍ਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗਿਆਤਾ- ਜਨਾਉਣ ਵਾਲਾ, impartor। ਮਹਿੰਦ੍ਰ- ਰਾਜੇ, kings।

ਅੰਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਗਿਆਨ ਜਨਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਰਾਜੇ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ।

Provider of food, and Revealer of knowledge and respected by great kings;

ਬੇਦ ਬਿਆਸ ਕਰੇ ਕਈ ਦਿਨ ; ਕੋਟਿ ਇੰਦ੍ਰ ਉਪਇੰਦ੍ਰ ॥੧੭॥੧੯੭॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੋਟਿ- ਕ੍ਰੋੜ, tens of million। ਉਪਿੰਦ੍ਰ- ਇੰਦਰ ਦਾ ਭਾਈ, ਬਾਵਨਾਵਤਾਰ, brother of
Indra born from the womb of Aditi and father Kashyap, Bavan Avtar (incarnation of
Vishnu)।

ਜਿਸ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਅਤੇ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਇੰਦ੍ਰ ਤੇ ਬਾਵਨ ਅਵਤਾਰ ਬਨਾਏ ਹਨ।

He who has created many tens of million Ved Vyas, Indra and Vishnu's incarnations
(Bavan Avtar)

ਜਨਮ ਜਾਤਾ ਕਰਮ ਗਿਆਤਾ ; ਧਰਮ ਚਾਰ ਬਿਚਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਨਮ ਜਾਤਾ- ਜਿਸ ਨੇ ਜਨਮ, ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਾਲ ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ, ਜੋਤਸ਼ੀ, astrologer।

ਕਰਮ ਗਿਆਤਾ- ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ, ਕਰਮ ਕਾਂਡੀ, ritualist।

ਜੋਤਸ਼ੀ, ਕਰਮ ਕਾਂਡੀ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਸਭ ਵਿਚਾਰ ਵਾਲੇ ਵੇਦ।

Astrologers, ritualists and the ones who considers good deeds fail to fathom Him;

ਬੇਦ ਭੇਵ ਨ ਪਾਵਈ ; ਸਿਵ ਰੁਦ੍ਰ ਅਉ ਮੁਖਚਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਿਵ- ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਪ੍ਰਯਾਯੋਕੁ ਅਲੰਕਾਰ ਨਾਲ ਇਹ ਅਰਥ ਸਿਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਵ ਨਾਮ ਮਹੇਸ਼ (ਸ਼ਿਵ ਜੀ) ਦਾ ਅਤੇ ਮਹੇਸ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਵੀ ਹੈ, Vishnu as according to Paryayouku Alankar (figure of speech), Shiv means Mahesh (Shiva) and the word Mahesh means Vishnu in this context। ਰੁਦ੍ਰ-ਸ਼ਿਵਜੀ, Shiva। ਮੁਖਚਾਰ-ਬ੍ਰਹਮਾ, Brahma, the four-headed।

ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਸ਼ਿਵਜੀ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਵੀ ਜਿਸ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀ ਪਾ ਸਕੇ।

Vedas, Shiva and four-headed Brahma fail to reach Him;

ਕੋਟ ਇੰਦ੍ਰ ਉਪਇੰਦ੍ਰ ਬਿਆਸ ; ਸਨਕ ਸਨਤ ਕੁਮਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤਨਤ-ਸੰਤ।

ਕੋੜਾਂ ਇੰਦ੍ਰ, ਉਪਇੰਦ੍ਰ, ਬਯਾਸ, ਸ਼ੌਨਕ, ਸੰਤ ਕੁਮਾਰ।

Tens of million of Indras, Upindras (younger brother of Indra or Bavan Avtar), Vyas, Shaunak Rishi and Sant Kumar;

ਗਾਇ ਗਾਇ ਥਕੇ ਸਬੈ ਗੁਨ ; ਚਕ੍ਰਤ ਭੇ ਮੁਖਚਾਰ ॥੧੮॥੧੯੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਬੈ-ਸਾਰੇ, all। ਗੁਨ-ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ, praises।

ਸਾਰੇ ਜਿਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਬੇਅੰਤਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਚੱਕ੍ਰਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

all got tired singing His praises and upon seeing His infinitude, Brahma is awestruck.

ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਨ ਮਧ ਜਾ ਕੋ ; ਭੂਤ ਭਬ ਭਵਾਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਆਦਿ- ਮੁੱਢ, inception। ਅੰਤਿ- ਅਖੀਰ, end। ਮਧ- ਵਿੱਚਕਾਰਲਾ, mid। ਭੂਤ- ਬੀਤਿਆ ਸਮਾਂ, past। ਭਬ-ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ, future। ਭਵਾਨ-ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ, ਚਲ ਰਿਹਾ ਸਮਾਂ, present।

ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦਾ ਆਦਿ, ਮੱਧ, ਤੇ ਅੰਤ ਨਹੀ ਦਿਸਦਾ।

Within the three periods of time (past, present & future), He has no inception, mid or an end;

ਸਤ ਦੁਆਪਰ ਤ੍ਰਿਤੀਆ ਕਲਿਜੁਗ ; ਚਤ੍ਰ ਕਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਤ- ਸਤਿਜੁਗ, Satyug। ਤ੍ਰਿਤੀਆ- ਤ੍ਰੇਤਾ ਜੁਗ, Tretayug। ਚਤ੍ਰ- ਚਾਰ, four। ਕਾਲ- ਸਮਾਂ, ages। ਪ੍ਰਧਾਨ- ਮੁੱਖ, leader।

ਚੌਹਾਂ ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਚੌਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ।

In the four ages of Satyug, Duapar, Treta and Kalyug¹⁸⁴, He is the leader;

ਧਿਆਇ ਧਿਆਇ ਥਕੇ ਮਹਾਮੁਨ ; ਗਾਇ ਗੰਧੂਬ ਅਪਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਹਾਮੁਨ- ਮਹਾਂ ਮੁਨੀ, great sages। ਅਪਾਰ- ਪਾਰਾਵਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, infinite।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਹਾਮੁਨੀ ਧਿਆਉਂਦੇ ਧਿਆਉਂਦੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਗੰਧੂਬ ਗਾਉਂਦੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹਨ।

Whom the great sages have gone tired remembering and the Gandharvs has gone lethargic singing His infinite glory;

ਹਾਰ ਹਾਰ ਥਕੇ ਸਭੈ ; ਨਹੀ ਪਾਈਐ ਤਿਹ ਪਾਰ ॥੧੯॥੧੯੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਭੈ- ਸਾਰੇ, all। ਤਿਹ- ਉਸ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ, Almighty's। ਪਾਰ- ਅੰਤ, end।

ਪਰ ਪਾਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀ ਪਾਇਆ। ਇਤਿ ਆਦਿਕ ਸਾਰੇ ਹਾਰ ਕੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹਨ। ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਪਾਰ ਅੰਤ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀ ਪਾਇਆ।

But nobody ever found His end. All has got wearied and failed but yet still no one ever found His end.

Meaning, if a person tries with one's ownself to find an end to Almighty, he/she is meant to fail as the creator of everyone is the Almighty and it is impossible for the creation to be as capable as the creator in their own identity. There is only one way where one can attain the highest stage which is becoming one with Almighty and forsaking the Haumai (I-ness) other than this, one may try many windows/ways to achieve Him but it will only be futile as mentioned by Guru Ji above. If one searches for Almighty with a clear intention of being with One and guided by a True Guru, he/she may find through His grace. Sri Guru Nanak Dev Ji says on the search and the union,

ਖੋਜਤ ਖੋਜਤ ਪਾਇਆ ; ਡਰੁ ਕਰਿ ਮਿਲੈ ਮਿਲਾਇ ॥

I searched and searched, and found Almighty. In the Fear of Almighty, I have been united in His Union.

¹⁸⁴ In this stanza, Sri Guru Gobind Singh Ji has mentioned the original sequence of the Yugas before it was altered into, Satyug, Treta, Duapur and Kalyug. Once, Indra the king of heaven was attracted to the wife of Sage Gautam that he changed his form to Gautam and slept with his wife, Ahliya. On the arrival of Gautam, he was enraged and cursed Indra to have vulva all over his body and Ahliya to turn into a stone. Before turning Ahliya, she inquired how will she be liberated from this world and her husband responded that Lord Ram in Tretayug will liberate her from this life. Upon her further persuasion and innocence, the cycle of Yugas changed to facilitate her liberation thus Treta which was the 3rd Yuga became the 2nd. To read more on Ahliya and Gautam refer to Charitropakhyan Charitr 115 and Bhai Gurdaas Vaar 10, Pauri 18.

ਆਪੁ ਪਛਾਣੈ ਘਰਿ ਵਸੈ ; ਹਉਮੈ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਜਾਇ ॥

Through self-realization, people dwell within the home of their inner being; egotism and desire depart.

ਨਾਨਕ , ਨਿਰਮਲ ਉਜਲੇ ; ਜੋ ਰਾਤੇ ਹਰਿ ਨਾਇ ॥੮॥੨॥

(੫੭-੧੮, ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਮਃ ੧)

Guru Nanak says, those who are attuned to the Name of the Almighty are immaculate and radiant.
||8||7||

ਨਾਰਦ ਆਦਿਕ ਬੇਦ ਬਿਆਸਕ ; ਮੁਨੀ ਮਹਾਨ ਅਨੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮੁਨੀ- ਮੁਨੀ, sage। ਅਨੰਤ- ਬੇਅੰਤ, infinite।

ਨਾਰਦ ਤੇ ਬੇਦ ਬਿਆਸ ਤੋਂ ਆਦਿਕ ਲੈ ਕੇ ਹੋਰ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਮਹਾਂ ਮੁਨੀ ਬੇਅੰਤ ਹਨ।

Innumerable great sages like Narad and Vyas,

ਧਿਆਇ ਧਿਆਇ ਥਕੇ ਸਭੈ ; ਕਰਿ ਕੋਟ ਕਸਟ ਦੁਰੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੋਟ- ਕੋੜ, tens of million। ਕਸਟ- ਦੁੱਖ, pain। ਦੁਰੰਤ- ਉਠਾਉਂਦੇ, bearing।

ਉਹ ਸਾਰੇ ਧਿਆਉਂਦੇ ਧਿਆਉਂਦੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਮਹਾਨ ਕਸਟਾਂ ਨੂੰ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ।

They have gone weary remembering Him and are enduring tens of million types of pains from penances;

ਗਾਇ ਗਾਇ ਥਕੇ ਗੰਧਰਬ ; ਨਾਚ ਅਪਛ੍ਰ ਅਪਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਪਛ੍ਰ- ਨੱਚਣ ਵਾਲੀਆਂ, nymph, Apsara।

ਸਾਰੇ ਗੰਧਰਬ ਗਾਉਂਦੇ ਗਾਉਂਦੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅਪਾਰਾਂ ਹੀ ਅਪਛ੍ਰਾਂ ਨੱਚਦੀਆਂ ਥੱਕ ਗਈਆਂ ਹਨ।

The Gandharvs got tired singing (His eulogies) and countless celestial nymphs (Apsara) has gone fatigued dancing;

ਸੋਧ ਸੋਧ ਥਕੇ ਮਹਾ ਸੁਰ ; ਪਾਇਓ ਨਹਿ ਪਾਰ ॥੨੦॥੨੦੦॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਹਾ ਸੁਰ-ਵੱਡੇ ਦੇਵਤੇ, great deities। ਪਾਰ- ਅੰਤ, end, conclusion।

ਮਹਾਂ ਸੁਰ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਦਿਕ ਵੱਡੇ ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਢੂੰਢ ਢੂੰਢ ਕੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਪਾਰ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ।

Even the great deities (i.e. Vishnu, Shiva, Brahma) has gone tired searching for Him but no even one could fathom Him.

ਨੋਟ:- ਕਾਵਯ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚ ‘ਪ੍ਰਸਨੋਤ੍ਰੀ’ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਰੂਪ ਹਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਕਾਰ ਨੇ ‘ਪ੍ਰਸਨੋਤਰਾਕਾਰ’ ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ‘ਪ੍ਰਹਾਲਿਕ ਅਲੰਕਾਰ’ ਨਾਮ ਨਾਲ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ‘ਇਹੁ ਮਨੁ ਬਡਾ..’ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ‘ਪ੍ਰਹੇਲਿਕ ਆਲੰਕਾਰ’ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰਾਂ ਹੀ ਇਥੇ ਵੀ ਪ੍ਰਹੇਲਿਕ ਆਲੰਕਾਰ ਵਿਚ ਹੇਠਲੇ ਦਸ ਦੋਹਰੇ ਉਚਾਰੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਪ੍ਰਹੇਲਿਕ ਆਲੰਕਾਰ ਦੇ ਦੋ ਭੇਦ ਹਨ- (੧) ਅਰਥ ਪ੍ਰਹੇਲਿਕਾ- ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕੋ ਪਦ ਨਾਲ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਸਨਾ ਦਾ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। (੨) ਵਰਨ ਪ੍ਰਹੇਲਿਕਾ- ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸਨ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਫੇਰ ਦੋ ਭੇਦ ਹਨ।

(ੳ) ਅੰਤਰਲਾਪਿਕਾ- ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸਨ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਜੇਹਾ ਕਿ- ‘ਇਹੁ ਮਨੁ ਬਡਾ..’॥ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਉਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਹੇਠਲੇ ਦਸ ਦੋਹਰੇ ਅਕਸਰ ਅੰਤਰਲਾਪਿਕਾ ਹਨ।

(ਅ) ਬਾਹਿਰਲਾਪਿਕਾ- ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸਨਾ ਦਾ ਉੱਤਰ ਬਾਹਰ ਤੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਪ੍ਰਸਨ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸਿੱਧ ਗੋਸਟ ਬਾਨੀ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

According to traditional Indian poetry rules and standards (Kav Shastar), there are many forms in which a question and answers poetry can be framed. Some authors have named it, ‘Prasnotrakaar’ and some has named it, ‘Prhailka Alankaar’ Just like in the Shabad composed by Bhagat Kabir Ji, Prhailka Alankaar has been utilized;

ਇਹੁ ਮਨੁ ਬਡਾ ; ਕਿ ਜਾ ਸਉ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ ॥

Is this mind greater, or the One to whom the mind is attuned? Answer: To whom mind is attuned, the Almighty is greater.

ਰਾਮੁ ਬਡਾ ; ਕੈ ਰਾਮਹਿ ਜਾਨਿਆ ॥੧॥

Is the Almighty greater, or one who knows the Almighty? Answer: The knower of Almighty is greater. ||1||

ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਡਾ ; ਕਿ ਜਾਸੁ ਉਪਾਇਆ ॥

Is Brahma greater, or the One who created Him? Answer: The creator is greater.

ਬੇਦੁ ਬਡਾ ; ਕਿ ਜਹਾਂ ਤੇ ਆਇਆ ॥੨॥

(੩੩੧-੧੫, ਗਉਤੀ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ)

Are the Vedas greater, or the One from which they came? Answer: From which they came; the Almighty is greater. ||2||

As it can be seen from the above stanzas that the answer to the questions has been given in the same question. Thus, this is how Prhailka Alankaar is formed. There are two (2) types of Prhailka Alankaar;

1. **Arth Prhailka** – In which a single stanza is the answer to multiple questions (in multiple stanzas)
2. **Varan Prhailka** – In which the answer to the question is within the question. This is again divided into two (2) types;
 - a. **Antarlapika** – The answer to the question is within the same stanza just like the above example and the ten (10) Dohras below.
 - b. **Bahirlapika** – The answer to the question is within the same Shabad but it is not in the question stanza. This is abundantly shown in Sidh Gosht where an answer to the question is in another stanza.

ਤ੍ਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥

Your Grace. Dohara

ਏਕ ਸਮੈ ਸ੍ਰੀ ਆਤਮਾ ; ਉਚਰਿਓ ਮਤ ਸਿਉ ਬੈਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਤਿ- ਬੁਧਿ, intellect। ਬੈਨ- ਬਚਨ, said।

ਇਕ ਸਮੇ ਸ੍ਰੀ ਆਤਮਾ ਜੀ ਨੇ ਬੁਧੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਕਿਹਾ।

Once Atma (real self) said to the intellect:

ਸਬ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਗਦੀਸ ਕੋ ; ਕਹੋ ਸਕਲ ਬਿਧ ਤੈਨ ॥੧॥੨੦੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਗਦੀਸ- ਜਗਤ ਦਾ ਮਾਲਕ, Master of the world। ਤੈਨ- ਤੁਹੀ, you।

ਜੋ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਮੈਨੂੰ ਦਸ। ਅਗੋਂ ਬੁਧੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਤੂੰ ਹੀ ਸਭ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈਂ।

ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ, ਬੁਧੀ ਨੇ ਨਿਸਚੈ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ, ਹੇ ਆਤਮਾ! ਤੂੰ ਰਾਮ ਦੀ ਅੰਸ ਹੈਂ, ਅੰਸੀ ਤੋਂ ਭਿੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਸ ਤਰਾਂ ਤੂੰ ਅੰਸੀ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਜੋ ਤੇਰਾ ਪਸਾਰਾ ਹੈ, ਇਹ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਨਹੀਂ, ਤੇਰੇ ਅੰਸੀ ਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਜੋ ਤੇਰਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ।

He who is the rightful owner of the whole world, tell me His glory? The intellect answered, You are in all ways His glory.

Meaning, the mind has put it clearly that Atma which is the projection of Almighty is no different from Almighty. Thus there is no difference in the source and its reflection. So when we see ourselves differently from the creation (due to Haumai), we are separating our identity from Atma, which is our real self. Hence, we create a false identity and glory while ignoring the truth. Not knowing that, everything that we see and are, belongs to one Almighty and our very existence is the glory of Almighty Himself. Henceforth, when there is a realisation, one will not notice any dissimilarity between him/her and Almighty.

* All of the questions and answer in Punjabi will be in orange boxes and the ones in English will be in blue boxes.

ਦੋਹਰਾ ॥

Dohara

ਨੋਟ:-ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ, ਅਤੇ ਪੰਜਾ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇਕੋ ਅੰਤਲੇ ਪਦ ਸਕਲ ਬਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੈਸਾ ਕਿ-

Note: There will be 5 questions in the following 2 lines and the answer will be in the lines itself like for example in this 2 lines the answer is 'The whole creation/everyone (Sakal Bisthaar)'.

ਕੋ ਆਤਮਾ ਸਰੂਪ ਹੈ ; ਕਹਾ ਸ੍ਰਿਸਟ ਕੋ ਬਿਚਾਰ ॥

ਕਉਨ ਧਰਮ ਕੋ ਕਰਮ ਹੈ ; ਕਹੋ ਸਕਲ ਬਿਸਥਾਰ ॥੨॥੨੦੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸ੍ਰਿਸਟ- ਸੰਸਾਰ, world। ਕਉਨ- ਕੌਣ, who। ਕਾ- ਦਾ। ਸਕਲ- ਸਗਲ, ਸਾਰਾ, all। ਬਿਸਥਾਰ- ਪਸਾਰਾ, spread।

ਗਿਨਤੀ	ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਉੱਤਰ
੧.	ਆਤਮਾ ਦਾ ਸਰੂਪ ਕੀ ਹੈ?	ਸਾਰਾ ਪਸਾਰਾ ਹੀ ਆਤਮਾ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ।
੨.	ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਕੀ ਹੈ?	ਸਾਰੇ ਪਸਾਰੇ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਹੈ।
੩.	ਵਿਚਾਰ ਕੀ ਹੈ?	ਜੋ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ।
੪.	ਧਰਮ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?	ਜੋ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਪਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਉਹੀ ਧਰਮ ਹੈ।
੫.	ਕਰਮ ਕੀ ਹੈ?	ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਸਾਰਾ ਹੀ ਕਰਮ ਹੈ।

No.	Question	Answer
1.	What is the form of Atma?	The whole creation is its form.
2.	What is the world?	The whole creation is the world.
3.	What is contemplation?	The thinking that is found in everyone (Bisthaar).
4.	What is Dharma?	The conduct, which applies to everyone equally.
5.	What is Karam?	The entire creation is a deed (Karam).

Note for Question 1: Form of Atma (ਆਤਮਾ ਸਰੂਪ). Almighty (Parmatma) is the form of three (3) qualities, Sat (truth), Chit (power) & Anand (bliss) and its form (Atma) also has the similar qualities as it came into existence through the Parmatma. Sri Guru Amar Das Ji says;

ਆਪੇ ਆਪੁ ਉਪਾਇ ; ਉਪੰਨਾ ॥

He Himself created Himself, and came into being.

ਸਭ ਮਹਿ ਵਰਤੈ ; ਏਕੁ ਪਰਛੰਨਾ ॥

The One Master is pervading in all, remaining hidden.

ਸਭਨਾ ਸਾਰ ਕਰੇ ਜਗਜੀਵਨੁ ; ਜਿਨਿ ਅਪਣਾ ਆਪੁ ਪਛਾਤਾ ਹੇ ॥੧॥

(੧੦੫੧-੬, ਮਾਰੂ, ਮਃ ੩)

Almighty, the Life of the world, takes care of all. Whoever knows his own self, realizes Almighty.

||I||

Now that we know that Atma is the form of Parmatma, we need to understand in which form does Atma reside within each and every bit of its creation through detailed introspection. To this, Bhagat Kabir Ji says;

ਗੋਂਡ ॥

(੮੭੧-੨)

Gond:

ਨਾ ਇਹੁ ਮਾਨਸੁ ; ਨਾ ਇਹੁ ਦੇਉ ॥ ਨਾ ਇਹੁ ਜਤੀ ; ਕਹਾਵੈ ਸੇਉ ॥

It is not human, and it is not a deity. It is not called celibate, or a worshipper of Shiva.

ਨਾ ਇਹੁ ਜੋਗੀ ; ਨਾ ਅਵਧੂਤਾ ॥ ਨਾ ਇਸੁ ਮਾਇ ; ਨ ਕਾਹੁ ਪੁਤਾ ॥੧॥

It is not a Yogi, and it is not a hermit. It is not a mother, or anyone's son. ||I||

ਇਆ ਮੰਦਰ ਮਹਿ ; ਕੌਨ ਬਸਾਈ ॥ ਤਾ ਕਾ ਅੰਤੁ ; ਨ ਕੋਊ ਪਾਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

Then what is it, which dwells in this temple of the body? No one can find its limits. ||I||Pause||

ਨਾ ਇਹੁ ਗਿਰਗੀ ; ਨਾ ਓਦਾਸੀ ॥ ਨਾ ਇਹੁ ਰਾਜ ; ਨ ਭੀਖ ਮੰਗਾਸੀ ॥

It is not a house-holder, and it is not a renouncer of the world. It is not a king, and it is not a beggar.

ਨਾ ਇਸੁ ਪਿੰਡੁ ; ਨ ਰਕਤੁ ਰਾਤੀ ॥ ਨਾ ਇਹੁ ਬ੍ਰਹਮਨੁ ; ਨਾ ਇਹੁ ਖਾਤੀ ॥੨॥

It has no body, no drop of blood. It is not a Brahmin, and it is not a Khatri. ||2||

ਨਾ ਇਹੁ ਤਪਾ ; ਕਹਾਵੈ ਸੇਖੁ ॥ ਨਾ ਇਹੁ ਜੀਵੈ ; ਨ ਮਰਤਾ ਦੇਖੁ ॥

It is not called a man of austere self-discipline, or a Sheikh. It does not live, and it is not seen to die.

ਇਸੁ ਮਰਤੇ ਕਉ ; ਜੇ ਕੋਉ ਰੋਵੈ ॥ ਜੋ ਰੋਵੈ ; ਸੋਈ ਪਤਿ ਖੋਵੈ ॥੩॥

If someone cries over its death, that person loses his honor. ||3||

ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ; ਮੈ ਡਗਰੋ ਪਾਇਆ ॥ ਜੀਵਨ ਮਰਨੁ ; ਦੋਉ ਮਿਟਵਾਇਆ ॥

By Guru's Grace, I have found the Path. Birth and death have both been erased.

ਕਹੁ ਕਬੀਰ ; ਇਹੁ ਰਾਮ ਕੀ ਅੰਸੁ ॥ ਜਸ , ਕਾਗਦ ਪਰ ; ਮਿਟੈ ਨ ਮੰਸੁ ॥੪॥੨॥੫॥

Says Kabir, this is formed of the same essence as Almighty (called Atma). It is like the ink on the paper which cannot be erased. ||4||2||5||

Sri Guru Tegh Bahadur Sahib Ji adds on the dwelling of Atma;

ਪੁਹਪ ਮਧਿ , ਜਿਉ ਬਾਸੁ ਬਸਤੁ ਹੈ ; ਮੁਕਰ ਮਾਹਿ , ਜੈਸੇ ਛਾਈ ॥

Like the fragrance which remains in the flower, and like the reflection in the mirror,

ਤੈਸੇ ਹੀ ਹਰਿ ਬਸੇ ਨਿਰੰਤਰਿ ; ਘਟ ਹੀ ਖੋਜਹੁ ਭਾਈ ॥੧॥

(੬੮੪-੧੫, ਧਨਾਸਰੀ, ਮਃ ੯)

Almighty dwells deep within; search for Him within your own heart, Dear brother. ||1||

Bhagat Kabir Ji utters again on the dwelling of Atma by giving another example of a claypot filled with water;

ਜਿਉ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬੁ , ਬਿੰਬ ਕਉ ਮਿਲੀ ਹੈ ; ਉਦਕ ਕੁੰਭੁ , ਬਿਗਰਾਨਾ ॥

(੪੭੫-੧੮, ਆਸਾ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ)

As the reflection of sun blends and is seen on the surface of water in a pitcher but when the pitcher breaks then the reflection merges back into the sun in the same manner physical body is pitcher filled with water of ignorance within the Antahkaran in which Almighty's reflection is seen as different from the physical body and Antahkaran, but when self-realisation comes ignorance is vanished then Almighty is seen as the only one within self as well as within all, as the same sun shines over the entire world. Meaning, just like when the pitcher breaks, the reflection of the sun does not go back to the sun or anywhere else, similarly the reflection is Atma and the sun is Parmatma. In reality there is no difference between the two.

The whole description of Atma is not possible. Atma is basically energy and as stated in Law of Conservation of Energy: 'energy can neither be created nor destroyed' applies to this concept. Famous ancient Greek philosopher, Empedocles said that the entire creation is composed of 4 roots (elements), the fire, water, air & earth and that nothing comes to be or perishes¹⁸⁵.

¹⁸⁵ Ref: Empedocles, On Nature I 233-364: A New Reconstruction Of P. Strasb. Gr. Inv. 1665-6

Sri Guru Gobind Singh Ji in Gian Perbodh has written the conversation between Atma and Param-Atma (Almighty) with regards to its real form and its capabilities;

ਪਰਮਾਤਮਾ ਬਾਚ॥

Almighty's Reply:

ਯਹਿ ਬ੍ਰਹਮ ਆਹਿ ; ਆਤਮਾ ਰਾਮ ॥ ਜਿਹ ਅਮਿਤ ਤੇਜਿ ; ਅਬਿਗਤ ਅਕਾਮ ॥

O Atma! This is Brahm¹⁸⁶ who is immensely radiant, unmanifest and beyond desires;

ਜਿਹ ਭੇਦ ਭਰਮ ; ਨਹੀ ਕਰਮ ਕਾਲ ॥

ਜਿਹ ਸਤ੍ਰ ਮਿਤ੍ਰ ; ਸਰਬਾ ਦਿਆਲ ॥੧੨੮॥

no mystery, delusion or time ever affects it; it is merciful towards friends and foes

ਡੋਬਿਯੋ ਨ ਡੁਬੈ ; ਸੋਖਿਯੋ ਨ ਜਾਇ ॥

ਕਟਿਯੋ ਨ ਕਟੈ ; ਨ ਬਾਰਿਯੋ ਬਰਾਇ ॥

It does not get drowned or dried up; it cannot be cut into pieces or burnt in fire;

ਫਿਜੈ ਨ ਨੈਕ ; ਸਤ ਸਸਤ੍ਰ ਪਾਤ ॥

ਜਿਹ ਸਤ੍ਰ ਮਿਤ੍ਰ ; ਨਹੀਂ ਜਾਤ ਪਾਤ ॥੧੨੯॥

it cannot be pierced through with hundreds of weapons; it has no friends or foes, caste or family

ਸਤ੍ਰ ਸਹੰਸ ; ਸਤਿ ਸਤਿ ਪ੍ਰਘਾਇ ॥ ਫਿਜੈ ਨ ਨੈਕ ; ਖੰਡਿਓ ਨ ਜਾਇ ॥

It can be neither injured nor killed even if lakhs of weapons hit it and he cannot be dismembered

ਨਹੀ ਜਰੈ ਨੈਕ ; ਪਾਵਕ ਮੰਡਾਰ ॥ ਬੋਰੈ ਨ ਸਿੰਧ ; ਸੋਖੈ ਨ ਬਯਾਰ ॥੧੩੦॥

it does not get burnt a bit in fire; oceans cannot drown it and wind cannot dry it up.

¹⁸⁶ Brahm is without form, qualities and attributes. It is Sachdanand meaning Sat, Chit and Anand. The Chandogya Upnishda says Brahm to be 'ekam evadvitiyam brahma' meaning Brahm is One without a second.

Upon enlightenment (the state of no ignorance), the gap between Atma and Parmatma cannot be perceived and the following state is achieved where every form is a singular form;

ਪਾਨੀ ਮਾਹਿ ; ਦੇਖੁ ਮੁਖੁ ਜੈਸਾ ॥ ਨਾਮੇ ਕੋ ਸੁਆਮੀ ; ਬੀਠਲੁ ਐਸਾ ॥੨॥੧॥

(੧੩੧੮-੧੮, ਕਾਨੜਾ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ)

As one's face is reflected in the water, so does Namdev's Beloved Master appear. ||2||1||

In order to have the realisation of this truth (on the form of Atma), one needs to have certain prerequisites as laid down by Sri Guru Gobind Singh in Shabad Hazare P:10;

ਅਲਪ ਅਹਾਰ , ਸੁਲਪ ਸੀ ਨਿੰਦਾ ; ਦਯਾ ਛਮਾ ਤਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥

Have little food, very little sleep, cherish mercy and forgiveness, always have good conduct and contentment. Guru Ji, advises that one should adopt a well-ordered lifestyle by refraining from greediness, laziness and egoistic behaviour.

ਸੀਲ ਸੰਤੋਖ ਸਦਾ ਨਿਰਬਾਹਿਬੋ ; ਹੂੰਬੋ ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਅਤੀਤ ॥੨॥

Practice gentleness and contentment and remain free from the three (3) characteristics of Maya (Rajo – the eagerness to pursuit, Sato – an attempt towards calmness and Tamo – to satisfy hunger and laziness).Guru Gobind Singh Ji highlights the essential practices towards developing and living a healthy life, which is a balance of physical body, mind and wealth. Physical Body - one should consume less food in order to maintain a balanced diet and to live an active life. Mind - one should not sleep more than its need means that although sleeping is essential but it should not be overly taken advantage of as it then creates laziness and the mind starts to wonder actively in subconscious state. Wealth - one should always be grateful and humble and never allow ego & pride to be the barrier. Having mercy on the the less privileged and forgiveness upon those who intend to harm.

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਹੰਕਾਰ ਲੋਭ ਹਠ ; ਮੋਹ ਨ ਮਨ ਸੋ ਲਯਾਵੈ ॥

Refrain from attaching our self-stubbornness with sexual desires, anger, pride, greed, and worldly attachments. Guru Ji, points out the root cause of all evil deeds as the determination of pursuing evil desires for momentarily pleasures driven by the illusionary satisfaction becomes the act of the person and he/she develops the ownership of it. Therefore Guru Ji warns that one should never allow such passions to overtake the purpose of life.

ਤਬ ਹੀ ਆਤਮ ਤਤ ਕੋ ਦਰਸੇ ; ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਕਹ ਪਾਵੈ ॥੩॥੧॥

Only then you will be able to see and realize your real self (Atma) and attain Almighty. Guru Gobind Singh Ji concludes, in order to have the realisation of Almighty and see Him within His creation one must free his/her mind from all the vices as these evil desires limits the capability of the mind. One can attain Almighty by meditating in the above manner.

Finally, Sri Guru Angad Ji says;

ਏਕ ਕ੍ਰਿਸਨੰ ਸਰਬ ਦੇਵਾ ; ਦੇਵ ਦੇਵਾ ਤ ਆਤਮਾ ॥

The One Almighty is the power (Krish) and bliss (nang) which is place of supreme love, Almighty is the creator of deities, He is the real-self (Atma) within the creation.

**ਆਤਮਾ ਬਾਸੁਦੇਵਸਿ ; ਜੇ ਕੋ ਜਾਣੈ ਭੇਉ ॥
ਨਾਨਕ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੁ ਹੈ ; ਸੋਈ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਉ ॥੪॥**

(੪੬੯-੧੫, ਅਸਾ, ਮਃ ੨)

The real-self (Atma) is the form of Almighty Himself, the ones who understand this fact, Guru Nanak says, I am the servant of such ones who are beyond Maya as they are Almighty's form ||4||

Note for Question 2: World / Creation (ਸ੍ਰਿਸਟ). The cosmology theories varies greatly from one another like for an example the Rig Vedh mentions of the cosmic egg (Hiranyagarb) being the origin of the creation, Maya Panchakam by Adi Shankar says that the creation came into place from Maya, Anaxagoras believes the motion of 'nous' (mind) configured the material objects with varying properties from the initial infinitesimally small not uniform fragments, Adam & Eve, Big-bang theory, Inflation theory by Andrei Linde, etc.

According to Daodejing, a 6th century BC text by Laozi mentions on the origins of creation as; *"The Way gave birth to unity; unity gave birth to duality; duality gave birth to trinity; trinity gave birth to the myriad creatures."* Here 'The Way' refers to Chinese character Dao/tao which literally means way but it implies to the unnamable process of the universe. Which means, even scholars of the past could not fathom the origin point of creation but it has managed to derive the subsequent steps.

Now, we shall divert our attention to the creation of the world/universe in the light of Gurbani (which is the amalgamation of the world's knowledge). The topic on the creation is a very abstruse topic and there is no other better way to explain then to explain it via the pious mouths of our Guru.

Sri Guru Nanak Dev Ji, the Almighty Himself says,

ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓ ; ਆਪੀਨੈ ਰਚਿਓ ਨਾਉ ॥

Dear Almighty, He Himself created the five principal elements from Himself; He Himself created the His Name as the unseen life withing the entire creation.

ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਐ ; ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ ॥

(੪੬੩-੪, ਆਸਾ, ਮਃ ੧)

Secondly, through the Maya (which Almighty created Himself) He fashioned the creation; seated within the creation, He beholds it with delight.

Guru Angad Dev Ji utters;

ਆਪੇ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਸਾਜੀਅਨੁ ; ਆਪਿ ਗੁਪਤੁ ਰਖੇਸਾ ॥

He Himself created the Universe, and He Himself remains hidden within it.

ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਜਾਣਿਆ ; ਸਚੁ ਪਰਗਟੀ ਏਸਾ ॥

Serving the Guru, Almighty is known, and the Truth is revealed.

ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਸਚੋ ਸਚੁ ਹੈ ; ਗੁਰਿ ਸੋਝੀ ਪਾਈ ॥੧੬॥

(੯੫੫-੩, ਰਾਮਕਲੀ, ਮਃ ੨)

He is True, the Truest of the True; the Guru has imparted this understanding. ||16||

Guru Amar Das Ji says¹⁸⁷;

ਜਿਨਿ ਸਿਸਟਿ ਸਾਜੀ ; ਸੋਈ ਜਾਣੈ ॥

(੧੨੯-੧੬, ਮਾਝ, ਮਃ ੩)

The One who created the Universe, He alone knows it.

Guru Ram Das Ji utters the following hymn,

ਆਪੇ ਧਰਤੀ ਸਾਜੀਅਨੁ ; ਆਪੇ ਆਕਾਸੁ ॥

He Himself made the earth; He Himself made the sky.

ਵਿਚਿ ਆਪੇ ਜੰਤ ਉਪਾਇਅਨੁ ; ਮੁਖਿ ਆਪੇ ਦੇਇ ਗਿਰਾਸੁ ॥

He Himself created the beings (Jeev) there, and He Himself places food in their mouths.

ਸਭੁ ਆਪੇ ਆਪਿ ਵਰਤਦਾ ; ਆਪੇ ਹੀ ਗੁਣਤਾਸੁ ॥

He Himself is All-pervading; He Himself is the Treasure of Virtues.

¹⁸⁷ Similar to Guru Ji's sermon, the Rig Ved mentions: who really knows, and who can swear, How creation came, when or where! Even gods came after creation's day, Who really knows, who can truly say When and how did creation start? Did He do it? Or did He not? Only He, up there, knows, maybe; Or perhaps, not even He. — Rig Veda 10.129.1-7

ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ ਤੂ ; ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖ ਕਟੇ ਤਾਸੁ ॥੨॥

(੩੦੨-੧੪, ਗਉੜੀ, ਮਃ ੪)

Guru Nanak says, meditate on Almighty's Name (Naam), He shall take away all your sinful mistakes. ||2||

Once a Sikh came to Sri Guru Arjan Dev Ji and asked regarding the origins of the creation of the universe, to which Guru Ji replied;

ਓਅੰਕਾਰਿ ; ਉਤਪਾਤੀ ॥ ਕੀਆ ਦਿਨਸੁ ; ਸਭ ਰਾਤੀ ॥

The One Universal Creator Master created the creation. He made all the days and the nights.

ਵਣੁ ਤ੍ਰਿਣੁ ; ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਪਾਣੀ ॥ ਚਾਰਿ ਬੇਦ ; ਚਾਰੇ ਖਾਣੀ ॥

The forests, meadows, three worlds, water, the four Vedas, the four sources of creation (Andaj, Jeraj, Setaj & Utbhuj),

ਖੰਡ ਦੀਪ ; ਸਭਿ ਲੋਆ ॥ ਏਕ ਕਵਾਵੈ ; ਤੇ ਸਭਿ ਹੋਆ ॥੧॥

(੧੦੦੩-੧੮, ਮਾਰੂ, ਮਃ ੫)

the countries, the continents and all the worlds, have all come from the One Word of Almighty. ||1||

In Sukhmani Sahib, Guru Arjan Dev Ji says;

ਸਰਗੁਨ ਨਿਰਗੁਨ ਨਿਰੰਕਾਰ ; ਸੁੰਨ ਸਮਾਧੀ ਆਪਿ ॥

Almighty who is in His formless form in thoughtless state, He made His form by creating the entire universe.

ਆਪਨ ਕੀਆ ਨਾਨਕਾ ; ਆਪੇ ਹੀ ਫਿਰਿ ਜਾਪਿ ॥੧॥

(੨੯੦-੧੬, ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ, ਮਃ ੫)

Guru Nanak says, He is the sole creator and He Himself knows His creation. ||1||

Guru Arjan Dev Ji, the ship of Gurbani (ਬਾਨੀ ਕਾ ਬੋਹਿਤਾ) says further;

ਜਾ ਤਿਸੁ ਭਾਣਾ ; ਤਾ ਜਗਤੁ ਉਪਾਇਆ ॥

When He so willed, He created the world.

ਬਾਝੁ ਕਲਾ ; ਆਡਾਣੁ ਰਹਾਇਆ ॥

Without any supporting power, He sustained the universe.

ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹੇਸੁ ਉਪਾਏ ; ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਵਧਾਇਦਾ ॥੧੪॥

(੧੦੩੬-੭, ਮਾਰੂ, ਮਃ ੧)

He created Brahma, Vishnu and Shiva; He fostered enticement and attachment to Maya. ||14||

Sri Guru Tegh Bahadur Sahib Ji compares the creation to a bubble¹⁸⁸,

ਜੈਸੇ ਜਲ ਤੇ ਬੁਦਬੁਦਾ ; ਉਪਜੈ ਬਿਨਸੈ ਨੀਤ ॥

As the bubbles in the water well up and disappear again,

ਜਗ ਰਚਨਾ ਤੈਸੇ ਰਚੀ ; ਕਹੁ ਨਾਨਕ , ਸੁਨਿ ਮੀਤ ॥੨੫॥

(੧੪੨੭-੧੬, ਸਲੋਕ, ਮ: ੯)

the creation of this entire universe is similarly the same, says Guru Nanak, listen, O my friend! ||25||

Sri Guru Gobind Singh Ji says in Bachitar Natak;

ਪ੍ਰਿਥਮ ਕਾਲ ; ਜਬ ਕਰਾ ਪਸਾਰਾ ॥ ਓਅੰਕਾਰ ਤੇ ; ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਉਪਾਰਾ ॥

*When Almighty (Kal) first time extended, He through Oankar created the whole cosmos.*¹⁸⁹

Further, Sri Guru Gobind Singh Ji utters in Charitropakhyan's last chapter, Chaupai Sahib;

ਤੁਮਰਾ ਲਖਾ ਨ ਜਾਇ , ਪਸਾਰਾ ॥ ਕਿਹ ਬਿਧਿ , ਸਜਾ ਪ੍ਰਥਮ ਸੰਸਾਰਾ ॥੩੯੩॥

The limits of Your creation cannot be known, nor how in the beginning You wrought the Universes.
[393]

Bhagat Kabir Ji says,

ਕਬੀਰ , ਸਾਰੀ ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਕੀ ; ਜਾਨੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥

Bhagat Kabir Ji says that , the world is just a game created by the Almighty, other than Almighty himself no one else knows about it.

¹⁸⁸ Andrei Linde, a Russian-American theorist physicist developed the inflationary universe idea further in 1983 with his inflation theory (or eternal inflation), which sees our universe as just one of many “bubbles” that grew as part of a multiverse owing to a vacuum that had not decayed to its ground state. This is 308 years after Guru Ji's Joti-Joyt.

¹⁸⁹ The continuation of this stanza is in the Sarabloh Granth;

**ਸਪਤ ਸਿੰਧੁ ਸਤ ਦੀਪ ਖੰਡ ਨਵ ਖੰਡ ਬਨਾਯੋ ॥ ਜਲ ਥਲ ਪਰਬਤ ਕਨਕ ਮੇਰੁ ਹਿਮ ਭੂਮਿ ਰਚਾਯੋ ॥
ਪਸੁ ਪੰਛੀ ਜਲ ਜੀਵ ਅਨਲ ਗਗਨੰਤਰਿ ਕੀਨਾ ॥ ਅੰਡਜ ਜੇਰਜ ਸੇਤਜ ਉਤਭੁਜ ਪ੍ਰਗਟ ਸੁ ਕੀਨਾ ॥
ਨਰਕ ਸੁਰਗ ਚਹੁ ਜੁਗ ਬਨੇ ਰਾਤ੍ਰਿ ਦਿਨਸ ਪਲ ਮਾਸ ॥ ਪਵਨ ਪਾਨੀ ਬੈਸੰਤਰੋ ਠਾਕੁਰ ਚੇਰੋ ਦਾਸ ॥੪੫॥**

Almighty created the seven seas, seven continents (concentric island continents- dwip), nine regions (of Jambudeep). He made the water, land, gold mountain (i.e. Sumer) and the snow capped mountains (i.e. Himalayas). He created the animals, birds, fishes, Anel bird which is born in the skies. He manifested the four divisions of creation (Adej, Jeraj, Setaj & Utbhuj). He then made hell, heaven, the four Yugas (Satjug, Tereta, Duapar & Kalyug), day, night and the units of time like Pal (24 seconds) and Mas (month). The air, water and fire are your servants, Dear Master.

(Sri Sarabloh Granth Part 1, Page 13)

ਕੈ ਜਾਨੈ ਆਪਨ ਧਨੀ ; ਕੈ ਦਾਸੁ ਦੀਵਾਨੀ ਹੋਇ ॥੧੭੬॥

(੧੩੭੩-੧੯, ਸਲੋਕ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ)

Either the owner Almighty himself knows or the servant whose intellect is totally indulged in Almighty's name (who does not think about anything else) understand it to be the form of Almighty himself and realises the untrue form of mammon (maya).

A reality which remains is that whatever comes to this creation has to go. This is the law of nature and can never be undone. Guru Tegh Bahadur Sahib Ji and Guru Gobind Singh Ji says it beautifully;

ਜੋ ਉਪਜਿਓ ਸੋ ਬਿਨਸਿ ਹੈ ; ਪਰੋ ਆਜੁ ਕੇ ਕਾਲਿ ॥

(੧੪੨੯-੪, ਸਲੋਕ, ਮਃ ੯)

Whatever has been created shall be destroyed; everyone shall perish, today or tomorrow.

ਜੋ ਉਪਜਯੋ ਸੋ ਬਿਨਸਿ ਹੈ ; ਜਗ ਰਹਿਓ ਦਿਨ ਚਾਰਿ ॥

Whatever created has to expire. This creation is only for 4 days (four days- baby, teenager, youth and old)

(Guru Gobind Singh, Charitropakhyan- Charitr 81)

From the above it is clear that only the creator knows of its creation. A creation (human) can never understand the creator (Almighty). There is similar mention in the Pran Sangli;

ਖਾਣਿ ਖਾਣਿ ਮਹਿ ਬਹੁ ਬਿਸਥਾਰਾ। ਆਪੇ ਜਾਨੈ ਸਿਰਜਨ ਹਾਰਾ ॥੧॥

Extensive is the creation in the subdivisions (Andaj, Jeraj, Setaj and Utbhuj). Only He, the creator knows of it.

(Pran Sangli Granth- 1st Section)

It would only be possible if the creation becomes 1 with the creator and there are no longer 2 entities but that would mean there is no creation either.

Note for Question 4: Dharam (ਧਰਮ). Dharam is a Sanskrit word and it has various meanings such as, good deeds, pure routine, responsibility, vow, truth, etc¹⁹⁰. Dharam in simple words is a path taken with the aim of salvation from this worldly sorrows, dissappointments, etc. As expected, there are numerous paths in achieving this aim, which are influenced by many philosophies, religions & ages (eras). Guru Amar Das Ji says,

¹⁹⁰ Refer to the note in Pauri 181 on Dharam for further reading on its meanings.

ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਧਰਮੁ ਹੈ ; ਸੋਧਿ ਦੇਖਹੁ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨਾ ॥

(੭੯੭-੧੯, ਬਿਲਾਵਲੁ, ਮਃ ੩)

In each and every age, the practices were different in order to attain salvation through certain disciplines but the praises of Almighty's Name is written in all religious scriptures such as the Vedas and the Puraanas, therefore see this as true.

Interestingly, each path has certain set of principles. Just like the Hindus have 10 principles of Dharam¹⁹¹, Buddhist has 8¹⁹² (eightfold path), Jains 5¹⁹³, Islam 5¹⁹⁴, Judaism 13, etc. Sikhs on the other hand has 4 principles (Naam, Daan, Ishnan & Sehaj Dhian) as laid down by Guru Nanak Dev Ji;

ਗੁਰਮੁਖਿ ; ਨਾਮੁ ਦਾਨੁ ਇਸਨਾਨੁ ॥

Gurmukh recites Almighty's name (Nam), offers donations (time, knowledge & wealth) (Dhan) and maintain purity (body and mind) (Ishnaan).

ਗੁਰਮੁਖਿ ; ਲਾਗੈ ਸਹਜਿ ਧਿਆਨੁ ॥

(੯੪੨-੪, ਰਾਮਕਲੀ, ਮਃ ੧)

Gurmukh's concentration always remain focus in Almighty.

Beyond the 4 principles, the duty of Sikh is to accept and follow anything said by the Guru without deliberation as mentioned by Sri Guru Ram Das Ji;

ਜੋ ਗੁਰੁ ਕਹੈ ਸੋਈ ਭਲ ਮਾਨਹੁ ; ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਥਾ ਨਿਰਾਲੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

(੬੬੭-੧੬, ਧਨਾਸਰੀ, ਮਃ ੪)

Whatever the Guru says, accept that as good; the sermon of Almighty, is unique and wonderful.

||I||Pause||

Bhai Bhakat Mal Ji, was a Masand and a faithful Sikh of Sri Guru Hargobind Sahib Ji. He was the Guru's representative (Masand) in Kabul till Guru Gobind Singh Ji's time. Bhakat Mal was also summoned by Guru Ji along with all the other Masands as the character and policies of most the Masands deteriorated. Bhakat Mal was not punished by Guru Ji. He has written his compositions in poetry format comprising of

¹⁹¹ Hinduism 10 Principles- Satya (Truth), Ahimsa (Non-violence), Brahmacharya (Celibacy, non-adultery), Asteya (No desire to possess or steal), Aparighara (Non-corrupt), Shaucha (Cleanliness), Santosh (Contentment), Swadhyaya (Reading of scriptures), Tapas (Austerity, perseverance, penance), Ishwarpranidhan (Regular prayers)

¹⁹² Buddhist 8 Principles- Right View, Resolve, Speech, Conduct, Livelihood, Effort, Mindfulness & Concentration

¹⁹³ Jain 5 Principles- Ahimsa (non-violence), Satya (truth), Achaurya (non-stealing), Brahmcharya (celibacy) & Aparigraha (non-attachment)

¹⁹⁴ Islamic 5 Principles- Shahada (faith), Salat (prayer), Zakat (charity), Sawm (fasting) & Hajj (pilgrimage)

10 to 15 Raagas which are only found in manuscripts. He mentions the characteristics of a Gurmukh (Guru-oriented Sikh)¹⁹⁵;

ਭੈਰਉ। ਧੰਨੁ ਸਿਖੁ ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਤਾ । ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਛਾਤਾ । ੧।

Bhairon Raag. Great is the Sikh who has known the True Guru. He is only recognised through the grace of the Guru.

ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਪਿਆ ਏਕੰਕਾਰੁ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਇਆ ਅਪਰ ਅਪਾਰ ।

A Gurmukh recites Ekangkar (the Almighty who is undoubtedly the only life form within its creation). Gurmukh achieves the infinite.

ਗੁਰਮੁਖਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਗੁਰੁ ਪਛਾਤਾ । ਆਪੁ ਮੇਟਿ ਏਕੋ ਹੀ ਜਾਤਾ । ੧। ਰਹਾਉ।

A Gurmukh sees the Guru in every bit of the creation. He destroys his self existence (Haumai) and sees only One. Pause.

ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਪਿਆ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਰੋਮ ਰੋਮ ਹਰਿ ਬਾਸ ।

A Gurmukh chants with His every breath (inhale and exhale). Almighty resides in every follicle on the Gurmukh's body.

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਬ ਦੇਵਨ ਕੋ ਦੇਵ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਇਆ ਅਲਖ ਅਭੇਵ ।

A Gurmukh is greatest deity amongst all the deities. Gurmukh has achieved the unfathomable.

ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੇਰਾ ਤੇਰਾ ਗਾਇਆ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਬ੍ਰਹਮ ਦਰੇਰਾ ਦਇਆ ।

A Gurmukh abandons, Mine and Yours. Gurmukh confronts with mercy.

ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਪਰ ਅਪਾਰ ਪਛਾਤਾ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਕੀ ਸਬ ਮਿਟੀ ਭਰਾਤਾ ।

A Gurmukh understands the infinite. A Gurmukh destroys all doubts.

ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਪਹਿਚਾਨਾ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚਾ ਤਾਨਾ ਬਾਨਾ ।

A Gurmukh understands the real form (Atma-Parmatma). Gurmukh is One with Almighty just like warp and woof.

ਗੁਰਮੁਖਿ ਕੀ ਬਾਤਿ ਅਪਰ ਅਪਾਰਾ । ਬਖਤ ਗੁਲਾਮ ਸਦਾ ਬਲਿਹਾਰ ।

The nature of a Gurmukh is beyond comprehension. Bhakat, the servant is always sacrificed to such Gurmukh.

The Dharam of a Sikh is to abide the Guru's command (Rehit) and Bhagat Sheikh Fareed Ji has mentioned this as follows;

ਜੋ ਗੁਰੁ ਦਸੈ ਵਾਟ ; ਮੁਰੀਦਾ ਜੋਲੀਐ ॥੩॥

(੪੮੮-੧੪, ਆਸਾ, ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਜੀ)

The disciple ought to travel the route, pointed out by the Guru. ||3||

¹⁹⁵ Ref: Kothi Char by Piara Singh Padam

Sri Guru Gobind Singh Ji has clearly stated his commandments to his Sikhs to follow the Rehit of a Khalsa to partake Amrit and follow a set of principles (5 Kakaar, 4 Bazaar Kurehit, etc.). To abide without having a single iota of doubt is the only duty of a Sikh, his only Dharam. There is no room for questions, adjustments, compromise and alteration. To those who do not accept the Rehit;

ਰਹਿਤ ਪਿਆਰੀ ਮੁਝ ਕੋ ਸਿਖ ਪਿਆਰਾ ਨਾਹਿ ॥

I love a Sikh's disciplined way of life (Rehit), not the Sikh.

(Sri Guru Gobind Singh Ji)

ਰਹਿਤ ਬਿਨਾਂ ਨਹਿ ਸਿਖ ਕਹਾਵੈ। ਰਹਿਤ ਬਿਨਾਂ ਦਰ ਚੋਟਾਂ ਖਾਵੈ।

Without the code of conduct (Rehit), the person is not a Sikh and will be condemned everywhere.

(Rehatnama Bhai Desa Singh Ji recording the words of Guru Gobind Singh)

To those individuals who don't follow the Guru's words, Sri Guru Ram Das Ji says;

ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਕਾ ਹੁਕਮੁ ਨ ਮੰਨੈ ; ਓਹੁ ਮਨਮੁਖੁ ਅਗਿਆਨੁ ਮੁਠਾ ਬਿਖੁ ਮਾਇਆ ॥

One who does not obey the Command (Hukam) of the Perfect Guru - that self-willed manmukhs is plundered by his ignorance and poisoned by Maya.

ਓਸੁ ਅੰਦਰਿ ਕੂੜੁ , ਕੂੜੋ ਕਰਿ ਬੁਝੈ ; ਅਣਹੋਦੇ ਝਗੜੇ ਦਯਿ ਓਸ ਦੇ ਗਲਿ ਪਾਇਆ ॥

Within him is falsehood, and he sees everyone else as false; Almighty has tied these useless arguments (conflicts) around his neck.

ਓਹੁ ਗਲ ਫਰੋਸੀ ਕਰੇ , ਬਹੁਤੇਰੀ ; ਓਸ ਦਾ ਬੋਲਿਆ ਕਿਸੈ ਨ ਭਾਇਆ ॥

He sell his false words again and again to earn a living, but the words he speaks please no one.

**ਓਹੁ ਘਰਿ ਘਰਿ ਹੰਢੈ , ਜਿਉ ਰੰਨ ਦੋਹਾਗਣਿ ;
ਓਸੁ ਨਾਲਿ ਮੁਹੁ ਜੋੜੇ , ਓਸੁ ਭੀ ਲਛਣੁ ਲਾਇਆ ॥**

(੩੦੩-੧੮, ਗਉੜੀ, ਮਃ ੪)

He wanders from house to house like an abandoned woman; whoever associates with him is stained by the mark of evil as well means he convince others to be like him.

In conclusion, abiding the Guru's command is the foremost Dharam of any Sikh.

ਦੋਹਰਾ ॥

Dohara

ਨੋਟ:-ਇਸ ਵਿਚ ਛੇ ਪ੍ਰਸਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਅੰਤਲੇ ਤਰਕ ਅਵਿਤਰਕ ਦੋਹਾਂ ਪਦਾਂ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

Note: There will be 6 questions in the following 2 lines and the answer will be in the final line itself like for example the answer is 'Tarak' or 'Avtarak' used alternatively.

**ਕਹ ਜੀਤਬ ਕਹ ਮਰਨ ਹੈ ; ਕਵਨ ਸੁਰਗ ਕਹ ਨਰਕ ॥
ਕੋ ਸੁਘੜਾ ਕੋ ਮੂੜਤਾ ; ਕਹਾ ਤਰਕ ਅਵਤਰਕ ॥੩॥੨੦੩॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਹ- ਕੀ, what। ਜੀਤਬ- ਜੀਵਣਾ, living। ਸੁਘੜਾ-ਸੁਘੜ ਸੁਜਾਨ, ਗਿਆਨਵਾਨ, scholar, clever। ਮੂੜਤਾ- ਮੂੜ, ਮੂਰਖ, ਅਗਿਆਨੀ, ignorant, fool। ਤਰਕ- ਖਿਆਲ, ਵਿਚਾਰ, ਦਲੀਲ, ਅਲੋਚਨਾ, ਹੁੱਜਤ, ਸੁਆਸ, opinion, discussion, reasoning, investigate, breath। ਅਵ- the opposite term।

ਗਿਨਤੀ	ਪ੍ਰਸਨ	ਉਤਰ
੧.	ਜਿਉਣਾ ਕੀ ਹੈ?	ਤਰਕ ਕਿਉਂਕਿ (ਤਰ=ਗਤਿ, ਚਾਲ+ਕ=ਪੌਣ, ਸਵਾਸ ਅਰਥਾਤ ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ ਗਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਜਿਉਣਾ ਹੈ।
੨.	ਮਰਣਾ ਕੀ ਹੈ?	ਅਵਿਤਰਕ ਅਰਥਾਤ ਸੁਆਸਾਂ ਦੀ ਗਤੀ ਦੇ (ਅਵਿ) ਰੁਕ ਜਾਣ ਦਾ ਨਾਮ ਮਰਣਾ ਹੈ।
੩.	ਸੁਰਗ ਕੀ ਹੈ?	ਤਰਕ= ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਸੁਖ ਹੀ ਸੁਖ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਖ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਸੁਰਗ ਹੈ।
੪.	ਨਰਕ ਕੀ ਹੈ?	ਅਵਿਤਰਕ, ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅਵਸਥਾ ਸੁਖ ਦਾ ਹੇਤੂ ਹੈ ਉਹੀ ਨਰਕ ਹੈ।
੫.	ਸੁਘੜ ਕੌਣ ਹੈ? (ਸੰਸਾਰਕ ਬਿਰਤੀ ਅਨੁਸਾਰ)	ਤਰਕ(ਵਿਚਾਰ ਵਾਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਸੁਘੜ ਹੈ।
੬.	ਮੂਰਖ ਕੌਣ ਹੈ? (ਸੰਸਾਰਕ ਬਿਰਤੀ ਅਨੁਸਾਰ)	ਅਵਿਤਰਕ- ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਹੀਣਾ ਮੂਰਖ ਹੈ।

No.	Question	Answer
1.	What is living?	It is the emancipation (release) of breath. Tarak can be broken to, ਤਰ= emancipate, ਕ= breath, thus the above definition.
2.	What is dying?	The cessation of breath. As ਅਵ= stop, halt.
3.	What is heaven?	Tarak (contemplation). Happiness lies within contemplation of truth thus happiness is the heaven ¹⁹⁶ itself.
4.	What is hell?	Avtarak (without the contemplation of truth). As a state of ignorance is the cause of sadness and sadness is hell.
5.	Who is clever ¹⁹⁷ ? (According to world's perception)	The person who is contemplative (Tarak)
6.	Who is foolish? (According to world's perception)	The person who is ignorant (Avtarak)

Note on Question 1 & 2: Birth and Death (ਜੀਤਬ ਅਤੇ ਮਰਨ). Birth and death¹⁹⁸ has been categorised into three (3) types namely,

- I. Bodily (ਸਰੀਰਕ)- the merging (birth) and separation (death) of breath from the body.
- II. Worldly (ਸੰਸਾਰਕ)- Receiving honour (birth) and infamy (death).
- III. Spritual (ਅਤਮਕ)- the union (birth) and parting (death) from Almighty.

Sri Guru Arjan Dev Ji in Gatha has defined birth as when one remembers Almighty and death when one forgets Almighty;

ਮਰਣੈ, ਬਿਸਰਣੈ ਗੋਬਿੰਦਹ ; ਜੀਵਣੈ, ਹਰਿ ਨਾਮ ਧਾਵਣਹ ॥

(੧੩੬੧-੨, ਗਾਥਾ, ਮਃ ੫)

Guru Ji defines death when Almighty's name is forgotten and life is when Almighty's name is meditated upon.

¹⁹⁶ Heaven has always been portrayed as the fulfiller of all worldly desires thus it has been known to be the source of happiness. Progressing further, Guru Ji elevates one through the contemplation of truth by eliminating the worldly desires for one to achieve the ultimate happiness through merging with Almighty. This is also known as Sachkhand.

¹⁹⁷ The clever and foolish being questioned here is according to the world's understanding and perception, which is not necessarily correct. Guru Arjan Dev Ji on SGGGS Ang 197 Line 18 mentions that educational status is not a mandatory factor for spiritual upliftment. Being clever is the nature of the mind (Ang 235-3).

¹⁹⁸ Birth is opposite of death and not life.

Everyone talks about death but there is only a handful that has understood death;

ਮੁਖਹੁ ਅਲਾਏ ਹਭ ਮਰਣੁ ; ਪਛਾਣੈਓ ਕੋਇ ॥

(੧੦੯੯-੧੧, ਮਾਰੂ, ਮਃ ੫)

All speak with their mouths, but rare are those one who realize death.

To answer the question on who can understand death, Guru Ji says only after realisation (Brahmgian), can one understand the real meaning of birth and death and it's principle;

ਨਹ ਕਿਛੁ ਜਨਮੈ ; ਨਹ ਕਿਛੁ ਮਰੈ ॥ ਆਪਨ ਚਲਿਤੁ ; ਆਪ ਹੀ ਕਰੈ ॥

(੨੮੧-੧੯, ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ, ਮਃ ੫)

Therefore, nothing is born, and nothing dies. He Himself stages His own plays (drama).

Thiruvalluvar, a famous Tamil poet and philosopher has written in his writing, Thirukkural couplet 339 that, 'death is like a deep slumber and birth is waking from that sleep¹⁹⁹.' The soul goes through birth and death whereas the Atma remains the same. To further understand this principle of Atma, Sri Guru Arjan Dev Ji says;

ਨਹ ਕੋ ਮੁਆ ; ਨ ਮਰਣੈ ਜੋਗੁ ॥ ਨਹ ਬਿਨਸੈ ; ਅਬਿਨਾਸੀ ਹੋਗੁ ॥੩॥

(੮੮੫-੧੬, ਰਾਮਕਲੀ, ਮਃ ੫)

No one dies; no one is capable of dying. The Atma (real-self) does not perish; it is imperishable.

||3||

The cycle of birth and death is a painful cycle for obvious reasons as the soul (Suksham Sareer) is subjected again and again to the same starting from conceiving till death, only in different species. This cycle of reincarnation is just like a reset button with a replay. The soul in ignorance will go through these cycles endlessly till there is a realisation from a true guru. Soul (not mind which is recognized as soul in the west) and body are not one and the same entity. Just as one is required to change clothes according to the requirements of occasion, the soul too changes bodies. As it is not possible to wear the same clothes throughout one's life, the soul with its infinite continuity in time, cannot dwell in the same body. That is why it seeks to find a new body again and again. Though, generally, one discards the old worn and torn clothes only, at times it becomes necessary to do so prematurely, when they are accidentally damaged, torn or have become unusable on account of some other reason. Thus, it is of a good fortune of those who has taken birth as humans as they have the capability to find a true Guru who can lead them out from this labyrinth. Good fortune becomes useless if the whole life is spent chasing Maya. This is the reason why there are many references in SGGS where the human life is regarded as a priceless jewel;

¹⁹⁹ உறங்கு வதுபோலுஞ் சாக்காடும் உறங்கி விழிப்பது போலும் பிறப்பு (Tamil text)

ਹੀਰਾ ਲਾਲੁ ਅਮੋਲੁ ਜਨਮੁ ਹੈ ; ਕਉਡੀ ਬਦਲੈ ਹਾਰਿਓ ਰੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

(੩੩੫-੧੪, ਗਉਡੀ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ)

*Human birth is a priceless jewel, which has been squandered in exchange for a mere penny (maya).
||1||Pause||*

Even though the human birth is priceless, it serves no purpose if it is not dedicated to spiritual upliftment where efforts should be made to get rid of the five (5) vices and other faults. Bhagat Kabir Ji mentions who are the ones that has benefited from this birth;

ਧੰਨਿ ਜਨਮੁ ; ਤਾਹੀ ਕੋ ਗਣੈ ॥ ਮਾਰੈ ਏਕਹਿ ; ਤਜਿ ਜਾਇ ਘਣੈ ॥੨੧॥

(੩੪੧-੯, ਗਉਡੀ ਪੁਰਬੀ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ)

Great is the birth counted for those who have conquered (killed) their mind (ignorance) because by conquering (killing) the mind many desires vanishes. By conquering the mind (ignorance) all the desire's vanishes away, just like by killing a king the entire army retreat. ||21||

As set by the nature's law that whenever there is a birth there shall be death. If the Haumai takes birth, it will die. But Atma on the other hand neither takes birth nor dies. During the lifetime, if one-ness is achieved (salvation) that person never dies as Atma/Almighty does not die. Which is why, it is inappropriate and incorrect to say that the Guru Ji took 'birth' or has 'died' for the simple reason that they were enlightened (Almighty themselves) upon arrival to this world. Thus words like 'Perkash' (manifestation) for birth and 'Joti-Joyt' (merging of the light) for death is used.

ਜਨਮੰ ਤ ਮਰਣੰ , ਹਰਖੰ ਤ ਸੋਗੰ ; ਭੋਗੰ ਤ ਰੋਗੰ ॥

(੧੩੫੪-੧੯, ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਮ: ੫)

Where there is birth there is death, where there is joy there is sorrow and where there is indulgence (as opposed to moderation) there is disease. Likewise where there is exaltation (elevation) there is lowering and for the infinitesimal (lowly, humble) there is ennoblement (dignity).

Death is very subjective in the terms that to an enlightened (& the ones who has dedicated their life to the Guru- Gurmukh) and those that has lived their life in vices and in the entanglement of Maya- Manmukh. To a Gurmukh, there is no death and such pains of death;

ਕਬੀਰ , ਸੰਤ ਮੂਏ ਕਿਆ ਰੋਈਐ ; ਜੋ ਅਪੁਨੇ ਗ੍ਰਿਹਿ ਜਾਇ ॥

(੧੩੬੫-੬, ਸਲੋਕ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ)

Bhagat Kabir Ji says dear brothers, the one who has merged into the real-self (Almighty) i.e a Saint attains supreme state where there is no difference between the cause (physical body) and the article (Almighty), therefore why cry at the death of such a saint? He is merely going to his own home by becoming one with the real-self.

Whereas to a Manmukh;

ਪਕੜਿ ਚਲਾਇਨਿ ਦੁਤਜਮ ; ਕਿਸੈ ਨ ਦੇਨੀ ਭੇਤੁ ॥

The angels of death seizes the ones who performed evil deeds during the life time and despatch the soul (sukshem serir) to Jampur (world of hell) where no one knows the secret of the whereabouts.

ਛਡਿ ਖੜੋਤੇ ਖਿਨੈ ਮਾਹਿ ; ਜਿਨ ਸਿਉ ਲਗਾ ਹੇਤੁ ॥

With relatives that his love is attached, all of them leaves their worldly love aside in an instant and stand aside.

ਹਥ ਮਰੋੜੈ ਤਨੁ ਕਪੇ ; ਸਿਆਹਹੁ ਹੋਆ ਸੇਤੁ ॥

(੧੩੪-੧੭, ਮਾਝ, ਮਃ ੫)

This being (jeev) will rub (mangle) his hands, his body will shiver in fear of death angels and the physical body colour turns black during death while struggling with death angels and lastly turns in white after death.

Note to Question 3 & 4: Heaven and Hell. According to the ancient Indian texts, anyone who performs good deeds shall be rewarded with heaven and those that commit sins shall receive hell as a consequence. Heaven is a place of happiness and hell of sorrows.

However, there are some ‘educated’ individuals who disbelieve with the above. According to them, there is no hell and heaven and everything is in this lifespan. To them, a person being happy is heaven and a person who is sad is hell. It is also believed by them, that the theory of heaven and hell has been created by the religious personalities to instill fear so that everyone performs good deeds. There is however, no truth in this. It is mere ignorance.

One can find multiple references to heaven and hell in Gurbani, writings of Bhai Gurdas and our history, which leaves no opportunity for anyone to disagree with existence of heaven and hell unless they are liberated and are One with Almighty. Sri Guru Arjan Dev Ji confirms the existence of heaven & hell;

ਹੋਮ ਜਗ ਤੀਰਥ ਕੀਏ ; ਬਿਚਿ ਹਉਮੈ , ਬਧੇ ਬਿਕਾਰ ॥

You may make burnt offerings while worshiping fire, sacrificial feasts and pilgrimages to sacred shrines in egotism, but your evil desires keeps rising.

ਨਰਕੁ ਸੁਰਗੁ ਦੁਇ , ਭੁੰਚਨਾ ਹੋਇ ; ਬਹੁਰਿ ਬਹੁਰਿ ਅਵਤਾਰ ॥੨॥

(੨੧੪-੮, ਗੋੜੀ ਮਾਲਵਾ, ਮਃ ੫)

You are subject to both heaven and hell, and you are reincarnated over and over again. ||2||

Bhai Gurdas Ji in his Varan while mentioning about Ganika the prostitute ratifies the presence of heaven & hell in the afterlife and not this;

ਅੰਤਕਾਲੁ ਜਮ ਜਾਲੁ ਤੋੜਿ ਨਰਕੈ ਵਿਚਿ ਨ ਖਾਧੁਸੁ ਗੋਤਾ ॥

At the time of death (of Ganika), it cut away the noose of messenger of death (Jamdoot) and she did not have to drown in the ocean of hell.

(Bhai Gurdas Vaar 10, Pauri 21)

Now that we are sure of the existence of heaven and hell in the afterlife, we shall look at it intrinsically. The presence of heaven and hell is due to the play of Maya and our ignorance from the Oneness. Whenever there is a sense of I-ness (Haumai), there is a creation of pseudo-entity and thus the entity is liable of its actions. Bible says in Galatians 6:7 that ‘whatsoever a man soweth, that shall he also reap’. Similarly in Gurbani there is a mention,

ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ , ਸੋ ਲੁਣੈ ; ਮਥੈ ਜੋ ਲਿਖਿਆਸੁ ॥

(੧੩੪-੭, ਮਾਝ, ਮਃ ੫)

One shall consume in accordance to the deeds performed just like one only reaps whatever is planted and all the previous deeds are written on the forehead, which is the cause of all deeds performed in this life time.

From the above stanza, Guru Ji goes a step deeper and brings a factor of destiny (Paralbhad Karam). So it is clear that whatever we sow is not reaped in this life as we are currently reaping our previous life’s sown deeds but ultimately, we reap what we sow. The previously sown deeds that are brought forward to this life are known as Paralbhad Karam and they can never be changed unless of course with the blessing of Guru Ji.

ਲੇਖੁ ਨ ਮਿਟਈ ਹੇ ਸਖੀ ; ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਕਰਤਾਰਿ ॥

(੯੩੭-੧੫, ਰਾਮਕਲੀ ਦੁਖਣੀ, ਮਃ ੧)

Dear Friend, the fate (Lekh) written by Almighty never effaces (Mitna) means that the pre-written fate (Paralbhad Karam) will appear in reality²⁰⁰.

²⁰⁰ There is a story associated with this stanza which goes, Bhai Kalyana a Sikh of Sri Guru Arjan Dev Ji goes to Mandi to propagate the Guru’s message. On the Shivratri day, everyone was ordained by the local king to fast and worship the idols. Everyone except Bhai Kalyana went for the celebrations which angered the king as Bhai Kalyana did not obey his orders. Bhai Kalyana was called into the King’s court later and asked for an excuse and to bow to an idol which was declined. This angered the king even more and he ordered that Kalyana Ji’s leg to be dismembered and with the other leg, to drag him out of Mandi. As soon as this punishment was read out, the king fainted and went into coma. Bhai Kalyana was imprisoned till a wise man advised the ministers to bring Kalyana Ji toward the King. Before performing an Ardas (supplication) before Guru Ji, Kalyana Ji made sure that the King would from now on only worship the one Almighty. As soon as the Ardas was done, the king regained consciousness and decided to visit Guru Ji. One day the King walks into the Darbar Sahib and hears Guru Ji reading aloud this stanza of Dakhni Oangkar to the Sanggat which raised doubts in him on the need of a Guru. To clarify, Guru Ji tells the king to continue staying for another 3 nights and via his dreams makes the king go through his future births. To read in detail, refer to Life of Guru Arjan Dev Ji by SGGGS Academy (Raas 2, Ansu 33 Sri Gur Pertap Suraj Granth)

Guru Ji in his Charitropakhyan too has mentioned regarding the fate/ destiny/ Paralbhad as follows;

ਕਰਮ ਰੇਖ ਕੀ ਗਤਿ ਹੁਤੇ ; ਭਏ ਰੰਕ ਤੇ ਰਾਇ ॥

Due to the lines of fate, a pauper can become a King. (Charitr 25)

So a reaction from the Paralbhad is what we can control (Kriyaman) and bring change to our lives. There is a story about Bhai Gora and Sri Guru Har Rai Sahib Ji to explain how with the grace of a Guru can an unalterable Paralbhad be cancelled or turned into a noble act.

Gora was the son of Bhai Bhagtu who was the devoted Sikh of Guru Arjan Dev Ji and Guru Hargobind Sahib Ji. Bhai Bhagtu was born after his parents received a boon from Guru Ram Das Ji. He was a prominent Sikh and possessed many spiritual powers. Bhagtu Ji was blessed with the 2 sons the eldest was Bhai Gora and second was Bhai Jivan. In the later years of his life, he used to pay visits to Guru Har Rai Sahib Ji and while smiling, Guru Ji told Bhagtu to get married. Bhagtu being of an advanced age laughed it off but the Guru said the same a few times.

When Bhai Bhagtu Ji heard that Guru Ji was in Kartarpur he decided to pay Guru Ji a visit. He left his home and started his journey towards Kartarpur. As he was walking towards his destination the realization came to him that his end was very near and remembered Guru Ji words. As he was walking, he saw a beautiful young girl who was chasing the birds away in a rye field. Bhai Bhagtu Ji was quite impressed with this girl decided to marry her to fulfill Guru Ji's wish. Bhai Bhagtu looked at her and said very loudly so that she could hear, "I take the trees, the grass and the birds as witness to my marriage with you. I take you now as my wife." As he uttered those words he also waved his walking stick in all the four directions as though he was circumambulating as is required in a wedding ceremony.

The girl was clearly very embarrassed to hear such words coming from a very old man and made no response and kept her silence but inwardly she was pondering on the words that had been spoken by Bhai Bhagtu. After this incident, Bhai Bhagtu carried on his journey slowly and finally reached Kartarpur. He came to Guru Ji and paid his respects. He then sat next to Guru Ji. Guru Ji welcomed him and then said in a jovial manner, "Bhai Ji you look quite old and weak but you are still single. Have you married or not? You are a very devoted Sikh and have spent most of your life in meditations but now your body looks weak. Do you still perform long meditations?" Bhai Bhagtu answered with folded hands, "My desire has always been to fulfill your command and therefore I decided to get married before reaching Your Durbar. I took the trees, grass and the birds as my witness and married a girl that I had met on the way." Hearing this, Guru Ji was pleased. He laughed and said

to the sanggat there, “Bhai Bhagtu is a Sikh of many virtues. He has shown great love for the Gurus and has also lived his life according to the Sikh principles.”

Shortly after Bhagtu passes away and Guru Ji Himself cremates him. His son, Gora- the warrior decides to take care of their young mother and one day brings her to visit Guru Har Rai Sahib Ji. There was a Sikh by the name of Jessa who used to fly whisk (Chaur) over Guru Ji. Jessa jokingly told Gora to marry off his young mother to him. Gora took it very seriously and decided to kill Jessa at once but considering Guru Ji, he controlled himself. Later, after leaving Guru Ji's Darbar he started planning to murder Jessa for what he has said and on one unfortunate day seeing Jessa all alone, he fires bullet to his chest and he died immediately.

Guru Ji was not pleased with the actions of Gora and he uttered Gora's Sanchit and Paralbhad Karam totally to 101. Guru Ji said, "You (Gora) will enter into the life of a stone. Your generation will perish. Now your eyes are colored but in your next life you will be a crow. You will also enter into the reincarnations of pig, dog, bear, deer, tiger, chicken, parrot, bird, scorpion, snake and many species of insects. Hey prideful, you will have to go through the cycle of reincarnation. You will be born as a scorpion, fish, frog, worms and octopus. Later you will enter the 'cloud species' and will deliver water (rain), in this life you will die by a noose and your generations will die in vain." Upon saying these, Guru Ji decided to not even see Gora.

In order to forgive his mistake, Gora used to follow Guru Ji from 2.5Km away so that he does not come too near. One day, while on an expedition, Guru Ji's Mehals (wives & mother) carriage was left behind and a Mughal platoon from Lahore was advancing. To protect his mothers, Gora gave a good fight with his 300 horsemen till the Mughals retreated.

Guru Ji was once again pleased with Gora's devotion and asked him to visit Him. Without any delay, Gora reached to Guru Ji and the benovent Guru, the Almighty Himself decides to banish all his Sanchit and Pralbhad Karam by saying, “You will not be reincarnated as a stone, snake or clouds. Your family will grow and spread in all parts of the world. You are freed from all the curses. You are spared from being hanged to death.”

Bhai Gora very humbly says, “You have blessed me by removing all the ills, but my body will still have to suffer death. In this world nobody lives forever. At the end we all have to die. Because of that please let me die by being hung. Don't remove this. If this doesn't come true then the faith of people in you will be affected. They will say that all Guru Ji's words have not come true. That is why please leave this upon me.”

Listening to Bhai Gora's request, Guru Ji being very pleased said, "This is how a Sikh should be. You are very thoughtful. I will leave it. You have done well. You have considered the Sangat's faith in me. You would have to die the death of being hung but it will be made easy for you."

So going forward, the reward of these deeds is usually given at heaven and hell according to the nature's law. As we know, Karam can only be performed when there is Haumai and in the case of enlightenment, there is no Haumai and thus no Karam (deeds). The individual is not performing the deeds with any sense of belonging and thus is above the Karmic Law.

When there is no Karam, and everything which is perceived including the self is Almighty, there is no world, its creation and heaven and hell. All that is left is Sachkhand (the realm of truth). This stage has been described by Bhagat Kabir Ji;

**ਕਬੀਰ , ਸੁਰਗ ਨਰਕ ਤੇ ਮੈ ਰਹਿਓ ; ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਰਸਾਦਿ ॥
ਚਰਨ ਕਮਲ ਕੀ ਮਉਜ ਮਹਿ ; ਰਹਉ ਅੰਤਿ ਅਰੁ ਆਦਿ ॥੧੨੦॥**

(੧੩੭੦-੧੭, ਸਲੋਕ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ)

Bhagat Kabir Ji says, with the satisfaction (grace) of the True Guru, I am now beyond heaven and hell. This is the highest spiritual stage where the happiness of wordly and heavenly desires vanishes and the fear of hell also disappears. Therefore, I stay forever (from the beginning till the end) in the joy of the Almighty's lotus feet.

As mentioned by Bhagat Kabir Ji, only with the grace of Guru Ji can one be free from the ignorance, Haumai, Karam, heaven and earth. Knowledge is necessary but above it is having a true Guru and having unshakable faith in Guru Ji. Sri Guru Arjan Dev Ji says regarding His Guru, Sri Guru Nanak Dev Ji;

ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ ਕਿਛੁ ਕਰਮੁ ਨ ਜਾਣਾ ; ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਾ ਤੇਰੀ ॥

I know nothing about wisdom, meditation and deeds (Karam); I know nothing about You (Almighty).

ਸਭ ਤੇ ਵਡਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ; ਜਿਨਿ ਕਲ ਰਾਖੀ ਮੇਰੀ ॥੪॥੧੦॥੫੭॥

(੭੫੦-੪, ਸੂਰੀ, ਮਃ ੫)

Sri Guru Nanak Dev Ji is the greatest of all; who has saved me in this Dark Age of Kal Yug.

||4||10||57||

The path to liberation from all entanglements and sorrows has already been laid down by Guru Ji. All that one has to do is to have love and faith for Guru Nanak Dev Ji and everything is sorted. By everything, it means salvation from reincarnations of 8.4 million species, pains of birth and death, heaven and hell, sorrows, dissappointments, fear, vices, body and relations. Guru Nanak is Almighty;

ਗੁਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ; ਏਕੈ ਹੀ ਜਾਨੇ ॥੨॥

(੮੮੭-੧੪, ਰਾਮਕਲੀ, ਮਃ ੫)

I realized that the Guru and the Supreme Almighty as one and the same. ||2||

Note to Question 5 & 6: The clever & the foolish. In this world, there are many fools and astute according to an individual's point of view. Only a person with no Haumai (I-ness) would be able to properly distinguish who is clever and not, as 'point of views' are aligned with Haumai and thus they differ extensively from the truth. Which is why, if Gurbani calls a person a fool indeed he/she is. For an example, to a drunkard, disposing alcohol might seem foolish and to person practicing teetotalism that would be a smart act.

From the point of spiritualism, those who have abstinence from the vices are wise and those that run after the vices are fools. As it can be seen, the difference of a fool and wise can become obscure which is why Gurbani teaches us to have the proper discrimination of a fool and clever which is vital although being a complex topic. Gurbani refers to the clever/wise as;

ਸੋਈ ਸਿਆਣਾ ਸੋ ਪਤਿਵੰਤਾ ; ਹੁਕਮੁ ਲਗੈ ਜਿਸੁ ਮੀਠਾ ਜੀਉ ॥੧॥

(੧੦੮-੧੫, ਮਾਝ, ਮਃ ੫)

That person is clever and honorable, unto whom the Hukam of the Almighty's Command seems sweet. ||1||

Gurbani calls a fool as;

ਮੂਰਖੁ ਹੋਵੈ ਸੋ ਸੁਣੈ ; ਮੂਰਖ ਕਾ ਕਹਣਾ ॥

Answer 2: Only a fool listens to the words of the fool.

ਮੂਰਖ ਕੇ ਕਿਆ ਲਖਣ ਹੈ ; ਕਿਆ ਮੂਰਖ ਕਾ ਕਰਣਾ ॥

Question 1: What are the signs of the fool? Question 2: What does the fool do?

ਮੂਰਖੁ ਓਹੁ , ਜਿ ਮੁਗਧੁ ਹੈ ; ਅਹੰਕਾਰੇ ਮਰਣਾ ॥

(੯੫੩-੧੦, ਰਾਮਕਲੀ, ਮਃ ੩)

Answer 1: A fool is someone who does not understand, meaning he/she dies of egotism. Thus, all the actions performed by a fool is under the influence of ego. Even if one has read knowledgeable books but has not understood the wisdom, he/she is still a fool.

Bhai Gurdas Ji in his Vaaran depicts a fool;

ਜਿਉ ਹਾਥੀ ਦਾ ਨੁਵਣਾ ਬਾਹਰਿ ਨਿਕਲਿ ਖੇਹ ਉਡਾਵੈ ॥

As the elephant washes its body and coming out of water, it throws mud over it;

ਜਿਉਂ ਉਠੈ ਦਾ ਖਾਵਣਾ ਪਰਹਰਿ ਕਣਕ ਜਵਾਹਾਂ ਖਾਵੈ ॥

as the camel avoiding wheat eats low variety of corn named java-s;

ਕਮਲੇ ਦਾ ਕਛੋਟੜਾ ਕਦੇ ਲਕ ਕਦੇ ਸੀਸਿ ਵਲਾਵੈ ॥

the loin cloth of mad man is sometimes worn by him around his waist and sometimes on his head;

ਜਿਉਂ ਕਰਿ ਟੁੰਡੇ ਹਥੜਾ ਸੋ ਚੁਤੀ ਸੋ ਵਾਤਿ ਵਤਾਵੈ ॥

the hand of a cripple sometime goes to his buttocks and the same one sometimes to his mouth when yawning;

ਸੰਨ੍ਹੀ ਜਾਣੁ ਲੁਹਾਰ ਦੀ ਖਿਣੁ ਜਲਿ ਵਿਚਿ ਖਿਨ ਅਗਨਿ ਸਮਾਵੈ ॥

blacksmith's pincers are sometimes put in fire and the next moment in water;

ਮਖੀ ਬਾਣੁ ਕੁਬਾਣੁ ਹੈ ਲੈ ਦੁਰ ਗੰਧੁ ਸੁਗੰਧ ਨ ਭਾਵੈ ॥

evil is the nature of fly, it prefers foul smell to fragrance;

ਮੂਰਖ ਦਾ ਕਿਹੁ ਹਥੀ ਨ ਆਵੈ ॥੧੦॥

likewise, the fool gets nothing.

(Bhai Gurdas Ji Vaaran, Vaar 32 Pauri 10)

Guru Ji has considered the greatest fool to be;

ਮੂਰਖੁ ਸਿਆਣਾ ਏਕੁ ਹੈ ; ਏਕੁ ਜੋਤਿ ਦੁਇ ਨਾਉ ॥

The same person is foolish and wise; the same Atma (real-self) exist within but is seen to be two with two names.

ਮੂਰਖਾ ਸਿਰਿ ਮੂਰਖੁ ਹੈ ; ਜਿ ਮੰਨੇ ਨਾਹੀ ਨਾਉ ॥੨॥

(੧੦੧੫-੧੬, ਮਾਰੂ, ਮਃ ੧)

The most foolish of the foolish are those who do not believe in the Name. ||2||

When a person reaches enlightenment, the difference between a fool and wise fades. This is known as ਬਿਬੇਕ (Bib-ek) meaning 2 to 1. Two (2) is duality where One (1) is oneness. At that stage, Guru Ji says;

ਨਾ ਕੋ ਮੂਰਖੁ ; ਨਾ ਕੋ ਸਿਆਣਾ ॥ ਵਰਤੈ ਸਭ ਕਿਛੁ ; ਤੇਰਾ ਭਾਣਾ ॥

(੯੮-੧੬, ਮਾਝ, ਮਃ ੫)

No one is foolish, and no one is clever. Your Will determines everything;

Note: Tarak (ਤਰਕ). Direct meaning of the word Tarak is opinion (ਖਿਆਲ), discussion (ਵਿਚਾਰ), reasoning (ਦਲੀਲ), investigate (ਅਲੋਚਨਾ), doubt (ਹੁੱਜਤ), breath (ਸੁਆਸ), counter argument, etc. In simple terms Tarak can mean to raise an opinion from an ongoing norm.

Tarak is formed when one considered one's self to be better than the other. Sometimes, the Tarak results in anger. Till the time, one does not recognizes the wisdom, Tarak will always remain. Tarak is always formed from a person who has doubts. A doubtful one will always raise a Tarak. Guru Ji says;

ਮਾਇਆ ਕੀ ਕਿਰਤਿ ਛੋਡਿ ਗਵਾਈ ; ਭਗਤੀ ਸਾਰ ਨ ਜਾਨੈ ॥

He renounces the affairs of Maya, but he does not appreciate the value of devotional worship.

ਬੇਦ ਸਾਸਤ੍ਰ ਕਉ ਤਰਕਨਿ ਲਾਗਾ ; ਤਤੁ ਜੋਗੁ ਨ ਪਛਾਨੈ ॥੨॥

(੩੮੧-੬, ਆਸਾ, ਮਃ ੫)

He raises doubts with the Vedas and the Shaastras, and does not know the essence of union with Almighty. ||2||

It is from Tarak, one has the nature of jealousy. Example, if there is a classroom full of students and the teacher is asking for an opinion on a certain topic and the other student answers it, this would raise jealousy in the other 'rival' student, as he did not have the chance to put forward his thoughts. With jealousy²⁰¹, one can never reach the ultimate wisdom.

Raising a Tarak (doubt) is the work of argumentative people and it is never of the truth-loving ones. As a raised doubt will cause the person to be disarrayed from the path of truth and it promotes the supremacy of one's own intellect over anything else. There is no submission as everything is questioned and they can never be liberated. Submission is only in love and devotion and not in doubts.

²⁰¹ Example to these is the stories of Baba Prithi Chand, Baba Dhir Mal and Baba Ram Rai. All had jealousy and could never become a Guru even with numerous attempts.

Example, a person from overseas is visiting Harmandir Sahib for the first time and with all faith (Sharda) decided to take a dip into the Amrit Sarovar and remove all his sins but a Tarak-loving person in his group tells that the Amrit Sarovar is within us and it is not external. He continues telling that how can by just taking a dip into a pond can one be liberated? This doubt will be imprinted on the person and it will shatter his faith and devotion thus the whole pilgrimage will turn into a tourist exploration. The magnitude of harm superceeds anything. This is because, in the future, this same person will be trained to use his intellect as a measuring tool against all the history²⁰² and bani of our Gurus. Thus, will be left out of any blessing (Kirpa) the Guru is showering. In order to understand something greater, we must leave our 'I' behind and be in total submission.

This fact is reiterated by Sri Guru Amar Das Ji;

ਅਮਰੁ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ਹੈ , ਤਿਸੁ ਨਾਲਿ ਸਿਆਣਪ ਨ ਚਲਈ ; ਨ ਹੁਜਤਿ ਕਰਣੀ ਜਾਇ ॥

(੧੨੫੧-੧, ਸਾਰੰਗ, ਮਃ ੩)

The Order of Almighty is beyond challenge. Intellect and doubts will not work against it.

Sri Guru Nanak Dev Ji while uttering the practice and wisdom of those who meditates on Almighty, says;

ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਚੀ ; ਹੁਜਤਿ ਦੂਰਿ ॥ ਬਹੁਤੁ ਸਿਆਣਪ ; ਲਾਗੈ ਧੂਰਿ ॥

(੩੫੨-੧੨, ਆਸਾ, ਮਃ ੧)

Receiving the True Teachings from the Guru, arguments/doubts depart. But through excessive cleverness, one is only plastered with dirt.

To investigate (ਅਲੋਚਨਾ) is good as it shows the path of truth if it is done with the right intentions. Sometimes, an investigation fortifies the faith in the Guru. Example is the following Shabad by Bhagat Kabir Ji on Ang 481;

ਜਲ ਕੀ ਮਛਲੀ ; ਤਰਵਰਿ ਬਿਆਈ ॥

(੪੮੧-੧੨, ਆਸਾ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ)

The fish of the water gives birth upon a tree

An answer to the above is a South American fish called, Copella arnoldi that lays its eggs on a tree proving Gurbani always speaks the truth and never mythological/imaginary/philosophical. Each word of Gurbani is the truth. We might not understand some with our limited intellect but it does not mean it doesn't exist.

²⁰² The history and stories of our Gurus are vital in our spiritual development. This is a reason why, all of the 5 Takhts and some historical Gurdwaras has the katha (exegesis) of Sri Gur Partap Suraj Granth everyday. There is a Sufi saying that a precious gold coin can be recovered with the help of a penny candle. Similarly, sometimes the profound truths can be achieved through stories.

Note: Avtarak (ਅਵਤਰਕ). It is the opposite of Tarak as explained above. A person is at Avtarak when his/her existence is merged into One (1). As when the person has reached enlightenment, all is seen as 1, be it race, social status, caste and lineage. The differentiation ability is no longer present and just like Bhai Kanhaiya Ji, the foe and ally seems the same. This stage has been described below;

ਨਾ ਕੋ ਬੈਰੀ , ਨਹੀ ਬਿਗਾਨਾ ; ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿ ਆਈ ॥੧॥

(੧੨੯੯-੧੪, ਕਾਨੜਾ, ਮਃ ੫)

No one is my enemy, and no one is a stranger. I get along with everyone. ||1||

Sri Guru Amar Das Ji says that as long the person remains in duality, there will be discrimination between 2 entities.

ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਤਿਚਰੁ ਆਖਦਾ ; ਜਿਚਰੁ ਹੈ ਦੁਹੁ ਮਾਹਿ ॥

(੭੫੭-੬, ਸੂਰੀ, ਮਃ ੩)

He calls others bad and good, as long as he is in duality.

Simple reason is, when there is a count from 1 to 2, it entails the subsequent numbers 3,4... and there is no end. When at 1, all is seen as 1, all is felt as 1, all is heard as 1, anything spoken as 1 so there will not be any human ability to even differentiate the most conflicting. Guru Arjan Dev Ji says,

ਏਕੋ ਏਕੁ , ਆਪਿ ਇਕੁ ਏਕੈ ; ਏਕੈ ਹੈ ਸਗਲਾ ਪਾਸਾਰੇ ॥

(੩੭੯-੬, ਆਸਾ, ਮਃ ੫)

The One (Almighty) was there, He is the One presently, and the One will come into it's creation as One.

Guru Gobind Singh Ji has also mentioned about this Oneness in His Charitropakhyan as follows;

ਤੁਹੀ ਦੇਵ ਤੂੰ ਦੈਤ ; ਤੈ ਜਛੁ ਉਪਾਏ ॥ ਤੁਹੀ ਤੁਰਕ ਹਿੰਦੂ ; ਜਗਤ ਮੈ ਬਨਾਏ ॥

You are the deity, You are are the demon and the Jacchh. You created the the Muslims and the Hindus

ਤੁਹੀ ਪੰਥ ਹੈ ; ਅਵਤਰੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਮਾਂਹੀ ॥ ਤੁਹੀ ਬਕ੍ਰਤ ਤੇ ; ਬ੍ਰਹਮ ਬਾਦੋ ਬਕਾਹੀ ॥੩॥

You came onto this creation and created many different paths. You created the people who are the affirmative and the negative in a discourse.

(Charitropakhyan- Charitr 1)

Thus in conclusion, to attain enlightenment is Avtarak and to be away from the truth is Tarak.

ਦੋਹਰਾ ॥

Dohara

ਨੋਟ:- ਇਸ ਵਿਚ ਅੱਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਉਹੀ ਉਤਰ ਹਨ, ਪਰ ਹੈਨ ਗਤਾ ਗਤੀ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਰਥਾਤ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਅੰਤਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅੰਤਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਗੇਂਦਬੰਦ ਉਤਰ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੈਸਾ ਕਿ-

Note: There will be 8 questions in the following 2 lines and the answer will be in the other questions. Example, the answer for the first question is the number eight (8) question.

ਕੋ ਨਿੰਦਾ ਜਸ ਹੈ ਕਵਨ ; ਕਵਨ ਪਾਪ ਕਹ ਧਰਮ ॥

ਕਵਨ ਜੋਗ ਕੋ ਭੋਗ ਹੈ ; ਕਵਨ ਕਰਮ ਅਪਕਰਮ ॥੪॥੨੦੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:-ਕੋ-ਕੀ, what। ਕਰਮ- ਸੁਭ ਕਰਮ, noble deed। ਅਪਕਰਮ- ਬੁਰੇ ਕਰਮ, ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ignoble deed। ਜੋਗ- ਧਰਮ, ਓਚਿਤ, faith, conduct। ਭੋਗ- ਪਾਪ, sin।

ਗਿਨਤੀ	ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਉਤਰ
੧.	ਨਿੰਦਾ ਕੀ ਹੈ?	ਅਪਕਰਮ।
੨.	ਜਸ ਕੀ ਹੈ?	ਕਰਮ, ਸੁਭ ਕਰਮ।
੩.	ਪਾਪ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?	ਅਨੁਚਿਤ ਭੋਗ।
੪.	ਧਰਮ ਕੀ ਹੈ?	ਜੋਗ।
੫.	ਜੋਗ ਕੀ ਹੈ?	ਧਰਮ।
੬.	ਭੋਗ ਕੀ ਹੈ?	ਪਾਪ।
੭.	ਕਰਮ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?	ਜਸ, ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ।
੮.	ਅਪਕਰਮ ਕੀ ਹੈ?	ਨਿੰਦਾ ਕਰਨਾ।

No.	Question	Answer
1.	What is slander?	Ignoble deed (Apkaram)
2.	What is praise?	Pious deeds (Karam)
3.	What is sinful?	Worldly pleasure or lust (Bhog)
4.	What is faith?	Union with Almighty (Yog)
5.	What is union with Almighty?	Faith (Dharam)
6.	What is worldly pleasures/lust?	Sin (Paap)
7.	Which is the noble Karam?	Saying the Praises of Almighty (Jas)
8.	What is ignoble deed (Karam)?	Slandering (Ninda)

Note to Question 1: Slander/Nindya (ਨਿੰਦਾ). Nindya is a statement that alters someone's good deeds into negative and vice versa in which a positive statement is made even knowing that persons negative deeds²⁰³. Example of slandering can be clearly seen in the story of Satta and Balwand²⁰⁴.

Gurbani strictly prohibits slander of anyone and those that do it face humiliation (faces turn black) and suffer in hell;

**ਨਿੰਦਾ ਭਲੀ ਕਿਸੈ ਕੀ ਨਾਹੀ ; ਮਨਮੁਖ ਮੁਗਧ ਕਰੰਨਿ ॥
ਮੁਹ ਕਾਲੇ ਤਿਨ ਨਿੰਦਕਾ ; ਨਰਕੇ ਘੋਰਿ ਪਵੰਨਿ ॥੬॥**

(੭੫੫-੭, ਸੂਰੀ, ਮਃ ੩)

It is not good to slander anyone, but the foolish, self-willed manmukhs still do it. The faces of the slanderers turn black, and they fall into the most horrible hell. ||6||

However to a Gurmukh, both slander and praise is not done. Once a person came and asked Bhagat Kabir Ji, "What is the form of Almighty?" Bhagat Ji replied by describing the characteristics of 'Jivan Mukh' (liberated while alive) individual (Gurmukh);

**ਉਸਤਤਿ ਨਿੰਦਾ ਦੋਊ ਬਿਬਰਜਿਤ ; ਤਜਹੁ ਮਾਨੁ ਅਭਿਮਾਨਾ ॥
ਲੋਹਾ ਕੰਚਨੁ ਸਮ ਕਰਿ ਜਾਨਹਿ ; ਤੇ ਮੂਰਤਿ ਭਗਵਾਨਾ ॥੧॥**

(੧੧੨੩-੨, ਕੇਦਾਰਾ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ)

Those who ignore both praise and slander, who reject egotistical pride of the mind and body means the ego of virtues and the pride of worldly possessions, who look alike upon iron and gold - they are the very image of Almighty. ||1||

Exposing someone's ill doings is not slandering. Slandering is lying to either defame or promote an individual. However, defaming a sinner is not categorized as slander.

The returns of slandering is hell and whatever accumulated pious deeds will go into waste. Just like again, Satta and Balwand though being the Ragis (singers) of Guru's Darbar were banished and destined for hell for slandering the Gurus. Whichever person has the demerit of slander within him/her will never flourish and neither will there be a cure;

ਅਵਖਧ ਸਭੇ ਕੀਤਿਅਨੁ ; ਨਿੰਦਕ ਕਾ ਦਾਰੁ ਨਾਹਿ ॥

(੩੧੫-੧੦, ਗਉੜੀ, ਮਃ ੫)

All kinds of medicines may be prepared, but there is no cure for the slanderer.

²⁰³ Example, is calling someone a Gurmukh when knowing very well that the person drinks alcohol or does any deed which is transgressing the Khalsa Rehit.

²⁰⁴ For further reading, please refer to Life of Guru Arjan Dev Ji by SGGGS Academy.

The Khalsa of Guru Gobind Singh Ji is strictly prohibited to slander any person;

ਖਾਲਸਾ ਸੋ ਜੋ ਨਿੰਦਾ ਤਯਾਗੈ॥

He is a Khalsa who shuns slander.

(Rehatnama Bhai Nand Lal Ji)

Even though slander may feel painful to a lay person, but to a Gurmukh, it is considered as a blessing. This is because, it is considered that a person performing Nindya is washing away the demerits of its subject. Bhagat Kabir Ji clearly says;

ਰਿਦੈ ਸੁਧ ; ਜਉ ਨਿੰਦਾ ਹੋਇ ॥ ਹਮਰੇ ਕਪਰੇ ; ਨਿੰਦਕੁ ਧੋਇ ॥੧॥

(੨੨੯-੪, ਗਉੜੀ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ)

If my heart is pure, and I am slandered, then the slanderer washes my clothes. ||1||

The characteristic of a slanderer is that, he/she would become excited seeing the weaknesses in others and would become jealous seeing the progress or merits of an individual. This jealousy/excitement is the root cause for slandering.

Note to Question 2: Praise (ਜਸ). There are 2 types of praises. The first is worldly (temporal) and the other spiritual. The temporal praise is due to good contribution to the society like Albert Einstein, Newton, etc. The spiritual praise on the other hand is due to good qualities and virtues such as for philanthropy, is King Harichander, dutiful son is Sarvan (Shravan), etc. This list includes Bhagats and Saints that has been and will be remembered for eternity. The difference between temporal and spiritual praise is that the spiritual praise lasts for eternity and the temporal for only a certain time.

If while performing a deed, one expects praise in return then he/she will be trapped in the entanglement of Haumai (I-ness) and thus the praise will only last a short while. On the other hand, if a deed is performed selflessly (sewa), the praise will be both in this life and the afterlife. Guru Ji says;

ਆਪੁ ਗਵਾਇ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ; ਤਾ ਕਿਛੁ ਪਾਏ ਮਾਨੁ ॥

(੪੭੪-੧੦, ਆਸਾ, ਮਃ ੨)

But if he eliminates his self-pride (ego) and then performs service, he shall be honored.

Praise is only a minute byproduct of selfless deed done in humility and submission to the Almighty. Sri Guru Arjan Dev Ji the Almighty Himself says;

ਮੋਕਉ ਕੋਇ ਨ ਜਾਨਤ ; ਕਹੀਅਤ ਦਾਸੁ ਤੁਮਾਰਾ ॥

(੧੦੦੫-੧੭, ਮਾਰੂ, ਮਃ ੫)

No one knows me; I am called Your slave.

It can be seen from the above stanza that even Guru Ji who is known throughout the world says in humility that no one knows me and calls Himself as the slave of Almighty. This reinforces the fact that one should never expect fame and praise, always live in submission, always be transparent and never perform hypocrisy²⁰⁵.

Sri Guru Gobind Singh Ji whose praises are endless also says;

ਕਹਾ ਲਗੈ ; ਇਹੁ ਕੀਟ ਬਖਾਨੈ ॥ ਮਹਿਮਾ ਤੋਰਿ ; ਤੁਹੀ ਪ੍ਰਭ ਜਾਨੈ ॥

How much this insect could describe your majesty; O Almighty, only You know about your grandeur.

(Bachitar Natak, Sri Dasam Granth Sahib)

It is evident from the above stanzas that the level of humility surpasses all levels. This serves as the lesson to all; to always praise Almighty so that our sins to be washed away;

ਹਰਿ ਜਸੁ ਗਾਵਹੁ ; ਭਗਵਾਨ ॥ ਜਸੁ ਗਾਵਤ ; ਪਾਪ ਲਹਾਨ ॥

(੧੨੯੭-੧੮, ਕਾਨੜਾ, ਮਃ ੪)

Sing the Praises of Almighty God. Singing His Praises, sins are washed away.

By being a benefactor, one can achieve the true praise but to the person receiving it would appear to be the praises of Almighty/Guru and not of ones self. Example can be the deed performed by Bhai Ladha Ji to forgive Satta and Balwand²⁰⁶. A person should refrain from hearing his/her own's praises as it can lead to ego, which is why, it is mentioned in the Rehatnama²⁰⁷;

ਅਪਨੋ ਜਸ ; ਪਰ ਨਿੰਦ ਨ ਕਹੈ ॥ ਕਹੈ ; ਤ ਇਸ ਤੇ ਭੀ ਅਘ ਲਹੈ ॥

Own's praise and the slander of others should never be said. If done, it is a sin.

Note to Question 3: Sinful. Sin is any act that is in defiance to the command of the Guru and dereliction of His principles or the moral standards. Guru Nanak Dev Ji mentions on how a sin take birth through the vices;

²⁰⁵ Hypocrisy means claiming to have higher standards or more noble beliefs than is the case.

²⁰⁶ To read in detail, please refer to the chapter 80 of Life of Guru Arjan Dev Ji by SGGGS Academy or Sri Gur Pertap Suraj Granth Raas 3, Ansu 44 & 45.

²⁰⁷ Akaal Ustat Nirnai Steek by Giani Harbans Singh Chandigarh

ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ; ਮਾਇਆ ਮਹਿ ਚੀਤੁ ॥ ਝੂਠ ਵਿਕਾਰਿ ; ਜਾਗੈ ਹਿਤ ਚੀਤੁ ॥

The conscious mind is engrossed in sexual desire, anger and Maya. The conscious mind is awake only to falsehood, corruption and attachment.

ਪੂੰਜੀ ਪਾਪ ; ਲੋਭ ਕੀ ਕੀਤੁ ॥ ਤਰੁ ਤਾਰੀ ; ਮਨਿ ਨਾਮੁ ਸੁ ਚੀਤੁ ॥੧॥

(੧੫੩-੪, ਗਉੜੀ, ਮਃ ੧)

Then it gathers the assets of sin and greed. Which is why Dear Almighty, to cross this world like river, grant me Your Name in my thoughts. ||1||

Mitaksara is a legal commentary on the Yajnavalkya Smirti by Vijaneshwara a 12th century jurist from Karnataka who writes, *dve hi papasya sakti narakotpadika vyavaharanirodhika ceti* |²⁰⁸ (Sin possesses two powers: that which brings out hell and that which prohibits association). Vijaneshwara thus mentions of 2 consequence²⁰⁹ of sin which is hell and prohibition from association meaning that one who commits sin will be swayed away from the good company (Sanggat) and will be enticed by the company of like minded. The bad company is much more dreaded consequence as the sinner will find pleasure and confidence thus committing more sin;

ਪਾਪੋ ਪਾਪੁ ਕਮਾਵਦੇ ; ਪਾਪੇ ਪਚਰਿ ਪਚਾਇ ॥

(੩੬-੧, ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਮਃ ੩)

Those who sin again and again, shall rot and die in sin.

Sri Guru Tegh Bahadur Sahib Ji cautions us from committing sin;

ਨਰ ਅਚੇਤ ; ਪਾਪ ਤੇ ਡਰੁ ਰੇ ॥

(੨੨੦-੧੩, ਗਉੜੀ, ਮਃ ੯)

You people are unconscious; you should be afraid of sin.

Of all the countless sins, Guru Ji has regarded the slander of a saint to be the greatest sin;

ਸੰਤ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ; ਦੋਖ ਮਹਿ ਦੋਖੁ ॥

(੨੮੦-੪, ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ, ਮਃ ੫)

To slander the Guru is the worst sin of all sins.

²⁰⁸ Mitaksara 3.226

²⁰⁹ Other consequences of sinful actions are fault or mistake (aparadh), worry or anxiety (cintha), impurities or imperfections (dosh), evil intentions (dudhi), evil qualities (dhurta lakshana), immorality (adharma), demonic nature (asura sampatti), chaos or unruliness (anrta), mental afflictions (klesha), destruction (nirtti), karmic debt (rna), sorrow (shoka), darkness or grossness (tamas) and suffering (pida)

However, in the state of enlightenment (Brahmgian), both sin and virtue are seen equally. Both sin and virtue are the result of our pre-destined Karam (deeds), the Paralbhad Karam. Our reaction towards the Paralbhad determines it to be either sin or virtue. So it is safe to say that as Karam is formed in the presence of ignorance so is sin and virtue (merit). Guru Ji says;

ਕਾਇਆ ਅੰਦਰਿ ; ਪਾਪੁ ਪੁੰਨੁ ਦੁਇ ਭਾਈ ॥

Dear Brother, within this body are both, sin and virtue.

ਦੁਹੀ ਮਿਲਿ ਕੈ ; ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਉਪਾਈ ॥

Combination sin and virtue has created the Universe.

ਦੋਵੈ ਮਾਰਿ ਜਾਇ ਇਕਤੁ ਘਰਿ ਆਵੈ ; ਗੁਰਮਤਿ ਸਹਜਿ ਸਮਾਵਣਿਆ ॥੪॥

(੧੨੬-੮, ਮਾਝ, ਮਃ ੩)

Suppress both (sin and virtue), and enter into the united –like home, only then through the Guru's Teachings, one merges into Almighty absorbed in intuitive peace. ||4||

To reach the above-mentioned stage of Brahmgian- enlightenment, we would need to abide by the path laid down by our Gurus. Thus by following the Rehit of Khalsa as stipulated in the Gurbani, Rehatnamas²¹⁰ & history will a Sikh reach the stage of Oneness with Guru Ji's blessing.

ੴ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ੧੦ ॥

ਨਿਸਾਨਿ ਸਿਖੀ ਈ ਪੰਜ ਹਰਫਿਅਸਤ ਕਾਫ ॥ ਹਰਗਿਜ ਨਾ ਬਾਸਦ ਈ ਪੰਜਮੁਆਫ ॥ ੧॥

ਕੜਾ ਕਾਰਦੋ ਕੱਛ ਕੰਘੇ ਬਿਦਾਂ ॥ ਬਿਲਾ ਕੇਸ ਹੇਚ ਅਸਤ ਜੁਮਲੇਨਿਸਾਂ ॥ ੨॥

ਹਰਫ ਹਕਾਇਤ ਅਸਤ ਅਜੀ ਪੰਜਕਾਫ ॥ ਬਿਦਾ ਨੰਦ ਬਾਵਰ ਨ ਗੋਯਮਖਿਲਾਫ ॥ ੩॥

ਹੁਕਾ ਹਜਾਮਤ ਹਲਾਲੋ ਹਰਾਮ ॥ ਬਾਰੀਸੇ ਹਿਨਾ ਕਰਦ ਰੂ ਸਿਯਾਫਾਮ ॥ ੪॥ ੧॥

(ਅਸਫੋਕਟ ਸ੍ਰੈਯੇ, ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ)

From the mouth of the Tenth Master: The following five K's are the mark of Sikhi. These five can never be parted from the body. Kara, Kirpan, Kashera, Kangha, recognise these as four of them. The fifth is Kesh, without which the other four are useless. There are also four H's which must be avoided. Understand this without any doubt, no lies have been told. Hukka, taking tobacco (including any other type of intoxicants). Hajamat - removing/cutting of hair. Halalo - eating meat. Haram -

²¹⁰ Among the many Rehits stipulated in various Rehatnamas, the following is an example;

ਪਰ ਨਾਰੀ , ਜੁਆ , ਅਸਤ , ਚੋਰੀ , ਮਦਰਾ , ਜਾਨ ॥

ਪਾਂਚ ਐਬ ਅਸ ਜਗਤ ਮੈ , ਤਜੈ ਸਿੰਘ ਸੁਜਾਨ ॥

A wise Sikh is to shun adultery, gambling, lying, stealing, intoxications and the 5 vices. (Rehatnama Bhai Desa Singh)

adultery²¹¹ (sexual relationships outside of marriage). These are the four H's. colouring of beards (including any other bodily hair) and the wearing of mehndi (including other types of make up) is strictly forbidden. (Asfokat Sewaiye²¹²- Sri Dasam Granth)

Note to Question 5: Yog. According to Yog Shastra, to control the senses is Yog but to those on the path of Bhagti, it is the state of union with Almighty's name (Jog/Yog means union). To a Sikh, a true Yogi is one who has control over his/her vices and is in the state of oneness with Almighty. The founder of Yoga is Gorakh Nath who is mentioned by Guru Gobind Singh Ji in Bachitar Natak as follows;

ਪੁਨਿ ਹਰਿ ; ਗੋਰਖ ਕੋ ਉਪਰਾਜਾ ॥ ਸਿੱਖ ਕਰੇ ਤਿਨਹੂੰ ਬਡਰਾਜਾ ॥

Then Gorakh was created by the Almighty and he made many great kings his disciples.

ਸ੍ਰਵਨ ਫਾਰਿ ; ਮੁਢਾ ਦੁਐ ਡਾਰੀ ॥ ਹਰਿਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਰੀਤਿ ; ਨ ਬਿਚਾਰੀ ॥੨੪॥

Slitting his ears he wore earrings but nothing he thought of the tradition of love with the Almighty

When Almighty sent Gorakh to the earth for betterment instead he created his own sect. He made many great kings like Gopi Chand and Bharthri his disciples. Under their influence many others joined this new sect. They made a requirement to have their ears torn (their ear cartilage was split so that the new comers can never run away from him as they will be identified easily), large ear rings were inserted amongst other requirements of this sect. Forgetting the master ('Nath') of everyone, Almighty, Gorakh became a 'Nath' himself. He also mandated the ladies to have ear and nose pierced and to wear earrings and nose-jewels. He made the path of Yoga according to his imagined way and made the householders to leave everything and retire in the Himalayas, at graveyards and crematorium. Gorakh failed to make his followers chant the Almighty's name. Which is why then Almighty Himself came onto this world in the form of Guru Nanak Dev Ji. Bhai Gurdas Ji writes the following regarding the Yogis;

ਹੋਇ ਅਤੀਤੁ ਗ੍ਰਿਹਸਤਿ ਤਜਿ ; ਫਿਰ ਉਨਕੇ ਘਰਿ ਮੰਗਣਿ ਜਾਈ॥

ਬਿਨ ਦਿਤੇ ; ਕਛੁ ਹਥਿ ਨਾ ਆਈ ॥੪੦॥

You (the Yogis), while distancing and repudiating household life, go again to those householders for begging. Except from their offerings, you don't get anything.

(Bhai Gurdas Vaar 1, Pauri 40)

²¹¹ Amongst the multiple references by Guru Ji prohibiting adultery, there is one in Charitr 21 of Charitropakhyan as follows;

ਪਰ ਨਾਰੀ ਕੀ ਸੇਜ ; ਭੂਲਿ ਸੁਪਨੇ ਹੂੰ ਨ ਜੈਯਹੁ ॥੫੧॥

Never go to the bed of another lady (adultery), even in your dreams.

²¹² This text of Guru Gobind Singh Ji was found in many contemporary manuscripts of Sri Dasam Granth Sahib. One of it is the Moti Bagh Gurdwara Patiala Vali Bir which was then relocated to Sikh Reference Library. This manuscript had 7 pages handwritten by Guru Ji Himself (Khas Patrey). (Ref: Dasam Granth Darshan by Bhai Piara Singh Padam)

Sri Guru Nanak Dev Ji explains regarding the true Yoga and it's meaning and rejects the ritualistic yoga practised by the 'Yogis';

ਜੋਗੁ ਨ ਖਿੰਥਾ , ਜੋਗੁ ਨ ਡੰਡੈ ; ਜੋਗੁ ਨ , ਭਸਮ ਚੜਾਈਐ ॥

Yoga is not the patched coat, Yoga is not the walking stick. Yoga is not smearing the body with ashes.

ਜੋਗੁ ਨ ਮੁੰਦੀ , ਮੂੰਡਿ ਮੁਡਾਇਐ ; ਜੋਗੁ ਨ , ਸਿੰਝੀ ਵਾਈਐ ॥

Yoga is not the ear-rings, and not the shaven head. Yoga is not the blowing of the horn.

ਅੰਜਨ ਮਾਹਿ ਨਿਰੰਜਨਿ ਰਹੀਐ ; ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਇਵ ਪਾਈਐ ॥੧॥

Remaining unblemished in the midst of the filth of the world - this is the way to attain Yoga. ||1||

ਗਲੀ ; ਜੋਗੁ ਨ ਹੋਈ ॥

By mere words, Yoga is not attained.

ਏਕ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਕਰਿ ਸਮਸਰਿ ਜਾਣੈ ; ਜੋਗੀ ਕਹੀਐ ਸੋਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

(੭੩੦-੧੩, ਸੁਹੀ, ਮਃ ੧)

One who looks upon all with a single eye, and knows them to be one and the same - he alone is known as a Yogi. ||1||Pause||

It is thus clear from the above stanzas that Yoga in the context of Gurbani is the union of two (2) into one (1). The two created from our Haumai by which we are able to differentiate between 'me' and 'you'. When these differences diminish and all is looked at equally (with single eye), only then, there is the union (Yog) and the person is called as 'Yogi'.

There are eight (8) known limbs of Yoga²¹³ but Gurmat rejects them and emphasises on the control over the vices and senses (5 knowledge and 5 action²¹⁴) with the elimination of Haumai. Guru Ji says;

ਸਿਧਾ ਕੇ ਆਸਣ ਜੇ ਸਿਖੈ ; ਇੰਦ੍ਰੀ ਵਸਿ ਕਰਿ ਕਮਾਇ ॥

Even if one learns the Yogic postures of the Siddhas, and holds his sexual energy in check,

ਮਨ ਕੀ ਮੈਲੁ ਨ ਉਤਰੈ ; ਹਉਮੈ ਮੈਲੁ ਨ ਜਾਇ ॥੨॥

(੫੫੮-੧੨, ਵਡਹੰਸੁ, ਮਃ ੩)

still, the filth of the mind is not removed, and the filth of Haumai is not eliminated. ||2||

²¹³ The eight (8) limbs (Ang) of Yoga (ਅਸਟਾਂਗ) are; Yam, Niyam, Asan, Paranayam, Pratyahar, Dharna, Dyan and Smadhi

²¹⁴ Explained in detail in Pauri 24

There are multiple references in Sri Guru Granth Sahib and Sri Dasam Granth Sahib where the Nath's Yoga practice has been condemned but the true form of Yoga (merging into Almighty, the state of Oneness) has been encouraged. This is why, Guru Nanak Dev Ji²¹⁵, Guru Angad Dev Ji²¹⁶, Guru Ram Das Ji²¹⁷, Guru Arjan Dev Ji²¹⁸, Guru Tegh Bahadur Sahib Ji and Mata Gujar Kaur Ji²¹⁹ has been called a Yogi.

We might wonder on how does one achieve the truest form of Yoga as prescribed by Guru Ji, to this Guru Ji says;

ਰਾਜ ਲੀਲਾ ; ਤੇਰੈ ਨਾਮਿ ਬਨਾਈ ॥ ਜੋਗੁ ਬਨਿਆ ; ਤੇਰਾ ਕੀਰਤਨੁ ਗਾਈ ॥੧॥

(੩੮੫-੧੦, ਅਸਾ, ਮਃ ੫)

The pleasures of royalty are derived from Your Name. I attain union with Almighty when I sing Your Praises (Kirtan). ||1||

As mentioned above, this Yoga can be attained by singing the praises of Almighty by which the praises becomes our nature and our nature becomes Almighty's, thus the union. Meerabai, a 16th century mystic writes in her poems, 'Prem ki maala japte japte aap bani main Shyam' (chanting the rosary in the name of my beloved [Shyam- Krishna], I became him).

215

ਕਬਿ ਕਲ , ਸੁਜਸੁ ਗਾਵਉ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ; ਰਾਜੁ ਜੋਗੁ ਜਿਨਿ ਮਾਣਿਓ ॥੨॥

Kal the poet sings the Sublime Praises of Guru Nanak, who enjoys mastery of Raj Yoga, the Yoga of meditation and success. ||2|| (Ang 1389-14)

216

ਗੁਰੁ ਜਗਤ , ਫਿਰਣ ਸੀਹ ਅੰਗਰਉ ; ਰਾਜੁ ਜੋਗੁ ਲਹਣਾ ਕਰੈ ॥੫॥

The lion, the son of Pheru, is Guru Angad, the Guru of the World; Lehnaa practices Raj Yoga, the Yoga of meditation and success. ||5|| (Ang 1391-18)

217

ਰਾਜੁ ਜੋਗੁ ਤਖਤੁ ; ਦੀਅਨੁ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ॥

Guru Raam Daas was blessed with the Throne of Raj Yoga. (Ang 1399-3)

218

ਗੁਰ ਅਰਜਨ , ਕਲੁਚਰੈ ; ਤੈ , ਸਹਜਿ ਜੋਗੁ ਨਿਜੁ ਪਾਇਯਉ ॥੮॥

So speaks Kall: O Guru Arjun, You have intuitively attained the state of Yoga within Yourself. ||8|| (Ang 1408-3)

219

ਤਾਤ ਮਾਤ ਮੁਰ ਅਲਖ ਅਰਾਧਾ ॥ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਜੋਗੁ ਸਾਧਨਾ ਸਾਧਾ ॥੩॥

My parents (Mata Gujri Ji and Sri Guru Tegh Bahadur Sahib Ji) meditated upon that invincible Almighty and variously and suitably performed the devotional Yoga. (Bachitar Natak, Dasam Granth)

A distinct way of knowing a Yogi is that there is equality in their vision and character with love for Almighty. This is in detailed mentioned by Guru Ji in Raag Ramkali of Shabad Hazare, Dasam Granth²²⁰. In reality, Prema Bhagti (Devotion of Love) is the true Yoga. Without love, a union (Yog) is equivalent to disease. To this there is a quote in Sarbangi Granth which states;

ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤ ਕੀ ਪਲਕ ਇਕ , ਕੋਟ ਬਰਖ ਕਾ ਜੋਗ ॥
ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤ ਸੋਈ ਜੋਗ ਹੈ , ਜੋਗ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਨ ਰੋਗ ॥

Liberation, in the 'devotion of love' is within a split second and with Yoga (of sadhus/nath) it takes millions of years. Devotion of love for Almighty is the truest Yoga and Yoga without love is disease.

(Sarbangi Granth)

ਸਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਵਸ ਗੁਰੁ ਰਹੈ , ਜਾਨੈ ਨਾਹਿ ਧਿਆਨ ॥

The Guru is always in control of love and considers no concentration.

(Gurbilas Patshahi 6)

In conclusion, the true form of Yoga is not in external deeds (i.e. tearing of ears, wearing earrings, staying in graveyards, etc.) but by having the devotion of pure love for the Guru/Almighty. Bhai Gurdas Ji says;

ਘਰ ਹੀ ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਬੈਸਣੁ ਪ੍ਰਮਸਾਲੀਐ ॥
ਪਾਵਨ ਮੋਖ ਮੁਕਤਿ ਗੁਰ ਸਿਖਿ ਪਾਲੀਐ ॥
ਅੰਤਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲੀਐ ॥

The technique of becoming one with Almighty (Yog) in one's own abode can be learned by sitting in the Dharamsala (Gurdwara). Those who nurture the path of the Guru (Gursikhi) shall attain liberation. They would have the devotion of love and are worthy of receiving the graceful vision of the Guru.

(Bhai Gurdas Vaar 3, Pauri 8)

Note to Question 6: Bhog. Bhog means to consume/enjoy. The act of consuming is known as 'Bhog'. It can refer to any consumption of worldly material, resources & emotions like, food, money, lust, happiness, sorrow, etc. The above definition of Bhog which is to consume has been mentioned by Guru Ji;

ਜੋਗੀ ਹੋਵੈ ਜੋਗਵੈ ; ਭੋਗੀ ਹੋਵੈ ਖਾਇ ॥

(730-5, ਸੂਰੀ, ਮਃ 1)

The Yogi practices yoga, and the pleasure-seeker practices consumption.

²²⁰ Refer to our publication, Shabad Hazare Patsahi 10 for in depth meanings.

To consume with moderation brings satisfaction and consumption which when done irrationally, results in pain. All of the bodily maladies are the result of vices and irrational consumption. Guru Ji says;

ਬਹੁ ਸਾਦਹੁ ; ਦੁਖੁ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਵੈ ॥ ਭੋਗਹੁ ਰੋਗ ; ਸੁ ਅੰਤਿ ਵਿਗੋਵੈ ॥

(1034-16, ਮਾਰੂ, ਮਃ 1)

For his excessive indulgences, he receives only pain; from his excessive consumption, he contracts diseases, and in the end, he wastes away.

Whatever food we consume is what we become. The mind is influenced by the food that is eaten is mentioned in another place in the Chandogya Upanishad: In purity of food there is purity of mind; in purity of mind there is established memory; in established memory there results the release from all the knots of the heart, (VII. 26).

Digested food is energy (i.e. Adenosine triphosphate) and energy (life form) is Atma, the power of Almighty. There is a mention in Chandogya Upanishad where upon fasting for fifteen days, Svetaketu lost his memory and could not recite the Vedas. But, when, afterwards, he ate food, he regained his memory and recited the Vedas. If one does not eat for ten days, even though he might live, he becomes a non-seeing, a non-hearing, a non-thinking, a non-doing, and a non-understanding. But on eating food, he becomes a seer, a hearer, a thinker, a doer, and an understander. Adore food! (Chh. Up. VII. 9). This shows to what extent the mind is influenced by the food that is eaten. A person thinks through the mental nature which he consists of, and this nature is fed by food. Hence, the food we consume has to be pure (i.e. food prepared by the uttering of Gurbani) and vegetarian²²¹. Guru Nanak Dev Ji says;

**ਜੇ ਰਤੁ ਲਗੈ ਕਪੜੈ ; ਜਾਮਾ ਹੋਇ ਪਲੀਤੁ ॥
ਜੇ ਰਤੁ ਪੀਵਹਿ ਮਾਣਸਾ ; ਤਿਨ ਕਿਉ ਨਿਰਮਲੁ ਚੀਤੁ ॥**

(140-9, ਮਾਝ, ਮਃ 1)

If one's clothes are stained with blood, the garment is believed to be dirty (polluted) and abandoned immediately for washing. Those who drinks (consumes) the blood (meat); how can ever their consciousness becomes pure?

However to a Brahmngiani (enlightened), these consumptions (ਭੋਗ) are of no importance as they are imbued in Almighty;

ਭੋਗਨਾ , ਮਨ ਮਧੇ ਹਰਿ ਰਸੁ ; ਸੰਤਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਲੀਵਨਾ ॥੪॥

(1019-3, ਮਾਰੂ, ਮਃ 5)

²²¹ There is also a mention in the history of Guru Angad Dev Ji that Guru Ji prohibited Sheeha Uppal from the killing of goats. (Ref: Ras 1 Ansu 26 Sri Gur Pertap Suraj Granth).

The real enjoyment within the mind is to be absorbed in the sublime essence of Almighty, in the Society of the Saints. ||4||

Subnote to Question 6: Vegetarianism. Sikhs are forbidden from partaking meat (or any animal product). Sri Guru Nanak Dev Ji in Japji Sahib mentions that mercy is the mother of Dharam (faith/religion/conduct) thus showing the importance of mercy. A religious person can never be cruel and he/she has to show mercy towards all beings including humans. Bhagat Kabir Ji says;

**ਜੀਅ ਬਧਹੁ , ਸੁ ਧਰਮੁ ਕਰਿ ਥਾਪਹੁ ; ਅਧਰਮੁ ਕਹਹੁ , ਕਤ ਭਾਈ ॥
ਆਪਸ ਕਉ , ਮੁਨਿਵਰ ਕਰਿ ਥਾਪਹੁ ; ਕਾ ਕਉ ਕਹਹੁ ਕਸਾਈ ॥੨॥**

(1103-2, ਮਾਰੂ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ)

You kill animals just to satiate your palate and then you consider this as 'Dharam' (a part of Khalsa Code of Conduct). Then, what would be 'Adharam' (Cardinal Sin) according to you? If even after performing the despicable act of killing innocent living beings, you project yourself as a pious one (Sant, Baba, Khalsa, etc.) then who would you call a butcher?

As it has always been, people with hidden agendas has always misconstrued Gurbani to their own liking but there are many references within Sri Guru Granth Sahib Ji that it becomes clear that killing another living being for the pleasure of taste has never been justified by the Guru.

Besides Gurbani, there are references within Bhai Gurdas Vaaran that questions the consumption of meat;

ਮਾਸੁ ਖਾਨਿ ਗਲ ਵਢਿ ਕੈ ਹਾਲੁ ਤਿਨਾੜਾ ਕਉਣੁ ਹੋਵਸੀ ॥

What fate will befall those who eat meat by cutting the throats of living animals?

(Bhai Gurdas Vaaran Vaar 24, Pauri 17)

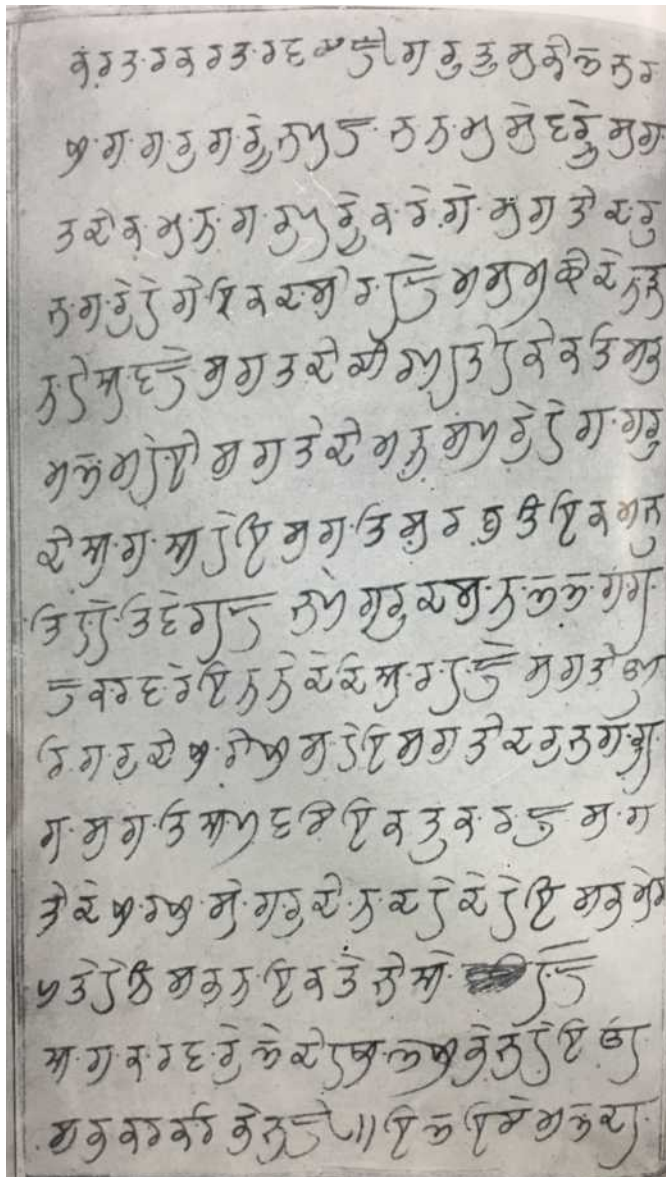
ਮਾਸ ਖਾਨਿ ਗਲਿ ਫੁਰੀ ਦੇ ਹਾਲੁ ਤਿਨਾੜਾ ਕਉਣੁ ਅਲੋਆ ॥

What will happen to those who eat meat by cutting the throats of animals?

(Bhai Gurdas Vaaran Vaar 37, Pauri 21)

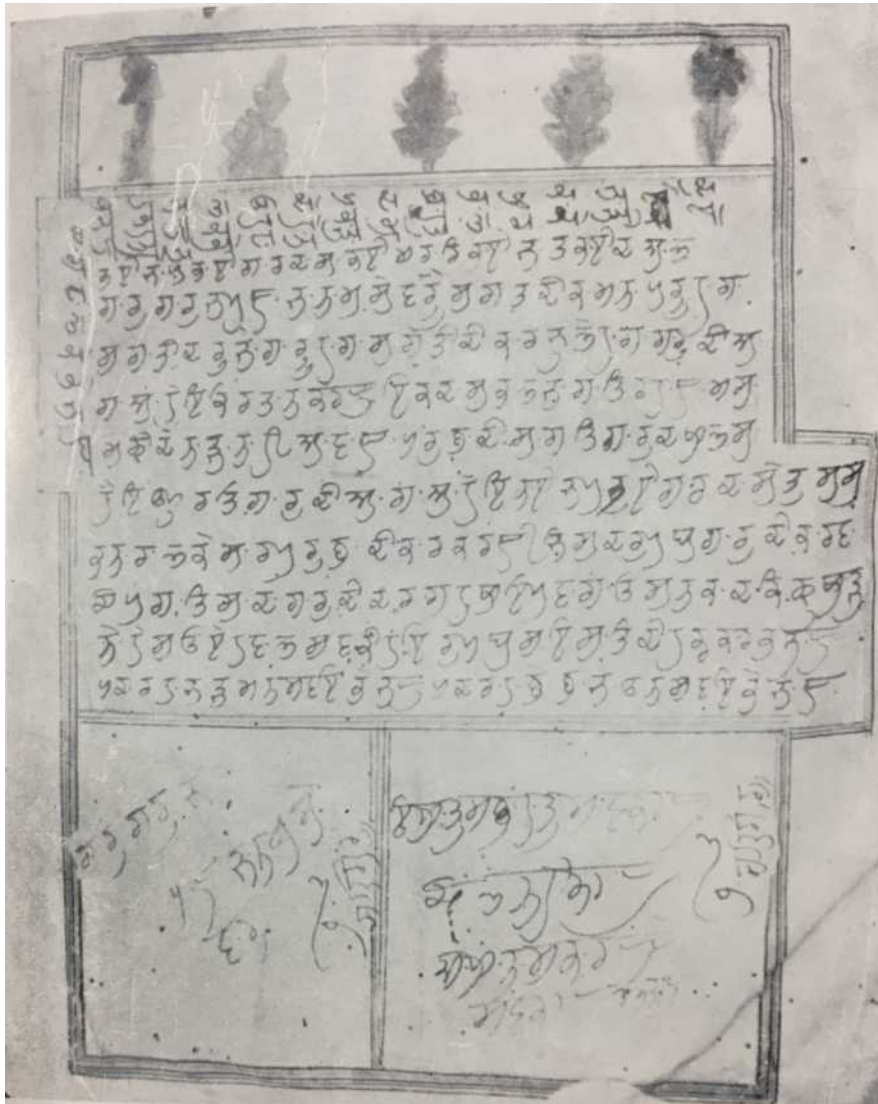
Besides the above strong evidence, we are also blessed with edicts (Hukamnama) issued by Sri Guru Hargobind Sahib Ji in His own handwriting prohibiting the consumption of meat and fish. This leaves no place for argument regarding the consumption as the Guru has given in a very direct manner that a Sikh should never even come close to meat and fish. Further, there are two (2) separate Hukamnamas by Sri Guru Hargobind Sahib Ji implying the same. Sri Guru Hargobind Sahib Ji was the first Guru to fight in battles and hunt²²² but even then Guru Ji has strictly prohibited the consumption.

²²² Guru Ji hunted in order to bless the animals with salvation as Guru Ji was not only the Guru of the Sikhs but of the whole world including animals. The arrow/sword that was released from the Guru gave immediate salvation (Mukti). However, we are not capable of salvating anyone as we ourselves are on the path of salvation

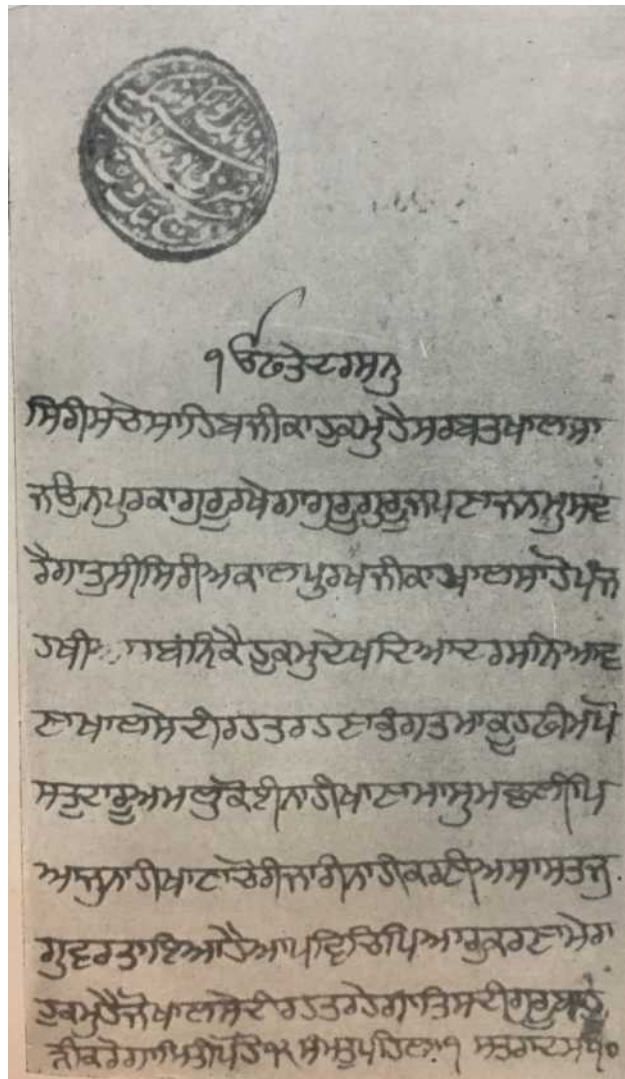
Line 4 reads, 'ਮਾਸ ਮਛੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਵਣਾ..' Do not come near to meat and fish..
(Script of Guru Hragobind Sahib Ji)

so how can a person who has not reached a destination make someone else reach it? Thus, just as Gurbani says, 'Bhulan Andar Sab Ko Abhul Gur Kartar' (Everyone has faults but only the Guru is perfect).

Line 4 reads, 'ਮਾਸ ਮਛੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਾਹੀ ਆਵਣਾ..' Do not come near to meat and fish..
(Script of Sri Guru Hargobind Sahib Ji)

There is an edict issued by Shaheed Baba Banda Singh Ji Bahadur, the first Sikh King chosen by Guru Gobind Singh Ji Himself prohibiting the consumption of meat dated the first year of Sikh Raaj month of Poh 12.

Line 6 reads: 'ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਰਹਤ ਰਹਣਾ ਭੰਗ ਤਮਾਕੂ ਹਰੀਮ ਪੋਸਤੁ ਦਾਰੂ ਅਮਲੁ ਕੋਈ ਨਾਹੀ ਖਾਣਾ ਮਾਸੁ ਮਛਲੀ ਪਿਆਜੁ ਨਾਹੀ ਖਾਣਾ ਚੋਰੀ ਜਾਰੀ ਨਾਹੀ ਕਰਣੀ...' Keep the conduct of Khalsa. Refrain from consuming marijuana, tobacco, opium, poppy husk, alcohol and any intoxication. Do not consume meat, fish and onion. Do not steal or perform adultery.

In conclusion, without even going into the literature published in the 19th & 20th century it is evident beyond doubt that the Khalsa never partook animal products in their diet.

ਦੋਹਰਾ ॥

Dohara

ਨੋਟ:-ਇਸ ਵਾਰ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਅੰਤਲਾ ਪਦ ਹੈ। ਦੋਹਰੇ ਦੇ ਉਤਰ ਵਾਂਗੂੰ। ਜੈਸਾ ਕਿ-

Note: There will be 4 questions in the following 2 lines and the answer will be in the final line just like Dohra number 203. Here 'Tant' or 'Mant' will be used alternatively as the answer.

ਕਹੋ ਸੁ ਸ੍ਰਮ ਕਾ ਸੋ ਕਹੈ ; ਦਮ ਕੋ ਕਹਾ ਕਹੰਤ ॥

ਕੋ ਸੂਰਾ ਦਾਤਾ ਕਵਨ ; ਕਹੋ ਤੰਤ ਕੋ ਮੰਤ ॥੫॥੨੦੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸ੍ਰਮ- ਖੇਚਲ, ਮੇਹਨਤ, inconvenience, striving। ਦਮ- ਸਵਾਸ, ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ, breath। ਸੂਰਾ-ਸੂਰਮਾ, warrior। ਦਾਤਾ-ਦਾਨੀ, ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, benevolent।

ਗਿਨਤੀ	ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਉਤਰ
੧.	ਸ੍ਰਮ (ਖੇਚਲ) ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?	ਤੰਤ ਯਤਨ ਨੂੰ ਸ੍ਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
੨.	ਦਮ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?	‘ਮੰਤ’ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਦਮ ਹੈ।
੩.	ਸੂਰਮਾ ਕੌਣ ਹੈ?	ਤੰਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
੪.	ਦਾਤਾ ਕੌਣ ਹੈ?	ਮੰਤ੍ਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਦਾਤਾ ਹੈ।

No.	Question	Answer
1.	What is inconvenience?	To put effort (Tant)
2.	What is endurance of vices?	Recitation of Almighty's Name (Mant)
3.	Who is a warrior?	One who completes his task (Tant)
4.	Who is a giver?	One who gives sermon (Mant)

Note to Question 2: Endurance of vices. The literal meaning of the word 'Dam' (ਦਮ) is breath. However in this context, it is the endurance from senses (the ability to control senses). We have ten (10) senses/organs that can be divided into- Five (5) knowledge senses- ears, skin, eyes, tongue and nose; Five (5) action organs/senses- mouth, hands, feet, anus and penis/vagina.

If the above-mentioned senses/organs do not function, the body comes into impasse and if left without control it can alter the mental wellbeing. The mind has the ability

to control the senses. In order to understand the entire hierarchy, there is a beautiful analogy in Kaṭhopanishad, which explains with the help of the model of a chariot;

*ātmānagvaṁ rathinaṁ viddhi śharīraṁ rathameva tu
buddhiṁ tu sārathim viddhi manaḥ pragrahameva cha
indriyāṇi hayānāhurviśhayānsteṣhu gocharān
ātmendriyamanoyuktaṁ bhoktetyāhurmanīṣiṇaḥ (1.3.3-4) [v21]²²³*

The Upanishads say there is a chariot, which has five horses pulling it; the horses have reins in their mouths, which are in the hands of a charioteer and a passenger is sitting at the back of the chariot. Ideally, the passenger should instruct the charioteer, who should then control the reins and guide the horses in the proper direction. However, in this case, the passenger has gone to sleep, and so the horses begin to sway. In this analogy, the chariot is the body/soul, the horses are the five senses, the reins in the mouth of the horses is the mind, the charioteer is the intellect, and the passenger seated behind is the real-self (Atma) residing in the body. The senses (horses) desire pleasurable things. The mind (reins) is not exercising restraint on the senses (horses). The intellect (charioteer) submits to the pull of the reins (mind). So in the materially bound state, the bewildered soul does not direct the intellect in the proper direction. Thus, the senses decide the direction where the chariot will go. The intellect experiences the pleasures of the senses vicariously, but these do not satisfy it. Pleasures bring a man into distress, and into contact with low persons; they cause him to commit unrighteous deeds, and produce impurity in him; they make him regardless of the future, and encourage carelessness and levity. And lastly, they cause him to be disbelieved by all, received by none, and despised by everybody, including himself. Finally, seated on this chariot, the Atma (passenger) is moving around in this material world for eternity.

ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ; ਰਿਦ ਅੰਤਰਿ ਧਾਰੈ ॥ ਪੰਚ ਜਨਾ ਸਿਉ ; ਸੰਗੁ ਨਿਵਾਰੈ ॥

(236-14, ਗਉੜੀ, ਮਃ 5)

Those who implant the Guru's Sermon's within their hearts, disconnects themselves from company of the five passions (lust, anger, greed, attachment & ego).

ਦਸ ਇੰਦ੍ਰੀ ; ਕਰਿ ਰਾਖੈ ਵਾਸਿ ॥ ਤਾ ਕੈ ; ਆਤਮੈ ਹੋਇ ਪਰਗਾਸੁ ॥੧॥

(236-15, ਗਉੜੀ, ਮਃ 5)

They keep the ten sensors (5 knowledge sensors & 5 action sensors) under their control; within them the knowledge of their real-self (Atma) are enlightened. ||1||

²²³ The same analogy can be found in Sri Nanak Perakash Poorbaradh Chapter 43;

ਰਬ ਰੂਪੀ ਜੋ ਅਹੈ ਸਰੀਰਾ । ਤਿਹ ਤੁਰੰਗ ਇੰਦ੍ਰੀ ਲਖਿ ਧੀਰਾ ।
ਮਨ ਭੋਰੀ ਕੇ ਸਮ ਪਹਿਚਾਨਹੁ । ਬੁਧਿ ਸਾਰਥੀ ਤਿਨਹਿ ਪ੍ਰਮਾਨਹੁ ॥੪੪॥
ਰਬੀ ਆਤਮਾ ਰੂਪ ਸੁ ਤੇਰੇ । ਜਾਂ ਕੋ ਸੋਕ ਨਹਿ ਹੇਰੇ ।
ਤਾਂ ਕੋ ਤੂੰ ਨੀਕੈ ਲਖਿ ਲੀਜੈ । ਅਪਰ ਅਹੰਤਾ ਤਯਾਗਨ ਕੀਜੈ ॥੪੫॥

Thus it is clear from the stanzas by Sri Guru Arjan Dev Ji that in order to come out of this maze, we should be able to understand the whole picture/scenario as our 'self' is the chariot.

Secondly, the Guru's sermons should sit within our hearts wholeheartedly and this would empower our intellect (charioteer) to discriminate between good and bad and decide the values we want and do not want in our lives.

Thirdly, once the intellect is able to discriminate with the light of Gurbani, the mind (reins) which are responsible for thinking, feeling and intention will start to feel uneasy with the company of vices/manmukhs. Thus, would make the person to be detached from the ones who are engrossed in sinful or useless activities and would want to indulge in self-upliftment company (Satsangat).

Forthly, after the mind is uninterested in the 'other' activities, the senses would run in accordance to the message of the Guru and would never fall astray which would make a state in which nothing appeals (even the life of the 'passenger') more than the Guru²²⁴.

Fifth, these conditions would make it perfect for enlightenment.

If one tries other means of controlling the senses besides the way of the Guru, he/she is meant to fail and will be prevailed by the senses;

ਅਨੇਕ ਜਤਨ ਕਰੇ ; ਇੰਦ੍ਰੀ ਵਸਿ ਨ ਹੋਈ ॥ ਕਾਮਿ ਕਰੋਧਿ ; ਜਲੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ॥

Making countless efforts, senses are not overcome. Everyone is burning in the fires of sexuality and anger.

ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵੇ , ਮਨੁ ਵਸਿ ਆਵੈ ; ਮਨ ਮਾਰੇ ਮਨਹਿ ਸਮਾਇਦਾ ॥੧੫॥

(1062-14, ਮਾਰੂ, ਮਃ 3)

Serving the True Guru, one brings his mind under control; within the conquered mind, Almighty dwells. ||15||

Note to Question 3: Warrior. ਸੂਰਾ is a brave warrior who confronts the enemy directly for the benefit of others and never shows his/her back (retreat). Gurbani defines the warrior as;

²²⁴ In the following, Guru Arjan Dev Ji mentions the state where the senses work according to the Guru;

ਅੰਤਰਿ ਗੁਰੁ ਆਰਾਧਣਾ ; ਜਿਹਵਾ ਜਪਿ ਗੁਰੁ ਨਾਉ ॥ ਨੇਤ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੇਖਣਾ ; ਸੁਵਣੀ ਸੁਨਣਾ ਗੁਰੁ ਨਾਉ ॥

(੫੧੮-੧੫, ਗੁਜਰੀ, ਮਃ ੫)

Deep within yourself, worship the Guru in adoration, and with your tongue, chant the Guru's Name. Let your eyes see the True Guru, and let your ears hear the Guru's Name.

**ਸੂਰਾ ਸੋ ਪਹਿਚਾਨੀਐ ; ਜੁ ਲਰੈ ਦੀਨ ਕੇ ਹੇਤ ॥
ਪੁਰਜਾ ਪੁਰਜਾ ਕਟਿ ਮਰੈ ; ਕਬਹੂ ਨ ਛਾਡੈ ਖੇਤੁ ॥੨॥੨॥**

(1105-6, ਮਾਰੂ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ)

He alone is known as a true warrior hero, who fights in defense of the poor (or faith) means he goes to the battlefield without any greed and he is ready to sacrifice himself for the cause. He may be cut apart, piece by piece, but he never leaves the field of battle nor shows his back. ||2||2||

Ancient literatures like the Skand Purana²²⁵, the largest of the eighteen Puranas has classified fifty-two warriors²²⁶.

Whereas spiritually, a warrior is one who is in war with its mind to keep the 5 vices at bay and wins in controlling them. Guru Amar Das Ji mentions at 2 different locations regarding the true spiritual warrior;

ਜੋ ਜਨ ਲੁਝਹਿ ਮਨੈ ਸਿਉ ; ਸੇ ਸੂਰੇ ਪਰਧਾਨਾ ॥

(1089-5, ਮਾਰੂ, ਮਃ 3)

Those humble beings who struggle with their minds are brave and distinguished warriors.

ਨਾਨਕ , ਸੋ ਸੂਰਾ ਵਰੀਆਮੁ ; ਜਿਨਿ ਵਿਚਹੁ , ਦੁਸਟੁ ਅਹੰਕਰਣੁ ਮਾਰਿਆ ॥

(੮੬-੧੪, ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਮਃ ੩)

Guru Nanak says, he is a brave warrior, who conquers and subdues his vicious inner ego.

Sri Guru Arjan Dev Ji in Selok Sehaskriti mentions just like the temporal warriors require weapons, similarly a spiritual warrior require weapons to fight with the vices. These are mentioned in the following Shabad;

**ਸੈਨਾ , ਸਾਧ ਸਮੂਹ , ਸੂਰ ਅਜਿਤੰ ; ਸੰਨਾਹੰ ਤਨਿ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾਹ ॥
ਆਵਧਹ ਗੁਣ ਗੋਬਿੰਦ ਰਮਣੰ ; ਓਟ ਗੁਰ ਸਬਦ ਕਰ ਚਰਮਣਹ ॥**

The saints are unconquerable armies of the warriors, who have covered their body with the coat of arms of humbleness. Listening and recitation of the sustainer of universe's (Almighty) virtues are their weapons and Guru's sermons (hymns) is the shield in their hands as shelter against the evil desires (enemies).

²²⁵ In the chapter of Kedarkhand.

²²⁶ The list of 52 warriors is as follows;

(੧) ਯਾਮਿਕ, (੨) ਚੰਡਿਕ, (੩) ਚੰਦਰ ਰਾਜ, (੪) ਅਤਕਰ, (੫) ਨਿਸ਼ਚਰ, (੬) ਵੀਰਭਦਰ, (੭) ਮਣਿਮਾਨ, (੮) ਚੰਡੀਸ਼, (੯) ਨੰਦੀਸੂਰ, (੧੦) ਵੀਰਵੇਤਾਲ, (੧੧) ਵਿਕਟ, (੧੨) ਅਲਾਦਕ, (੧੩) ਜਨਾਲਾਦ, (੧੪) ਅਸੁਰਾਂਤ, (੧੫) ਕਾਲ ਨਾਮ, (੧੬) ਅਸ਼ਵਾਹਨ, (੧੭) ਤੁੰਡਿਕ, (੧੮) ਦੁੰਡਿਕ, (੧੯) ਨੰਦੀ, (੨੦) ਭ੍ਰਿੰਗੀ, (੨੧) ਰਿਟੀ, (੨੨) ਤੁੰਡੀ, (੨੩) ਵਜ੍ਞ, (੨੪) ਨਿਰਮੁੰਡ, (੨੫) ਪ੍ਰੇਤਾਸਯ, (੨੬) ਕੁਵਲਸ਼ਵ, (੨੭) ਅਸ਼ਵਕਰਣ, (੨੮) ਮਤਸਕਾਰੁਣ, (੨੯) ਪੂਸ਼ਪ ਚੰਤ, (੩੦) ਵ੍ਰਿਹਦਭਾਨੁ, (੩੧) ਅਮਿਤਾਸਯ, (੩੨) ਭੈਰਵ, (੩੩) ਹਨੂਮਾਨ, (੩੪) ਨਾਰ ਸਿੰਘ, (੩੫) ਕਾਮਰਣ, (੩੬) ਵਿਨੋਦੀ, (੩੭) ਤੁਟਿ, (੩੮) ਕਾਲੀਯ, (੩੯) ਸੁਮੰਤ੍ਰ ਵਿਰੋਧੀ, (੪੦) ਸੁਰਮੰਤ੍ਰ ਵਿਨੋਦੀ, (੪੧) ਪੁਨ੍ਯਮਯ, (੪੨) ਨਿਰਾਲੰਬ, (੪੩) ਕਾਮਾਖਯ, (੪੪) ਵਿਜਯ, (੪੫) ਵਿਸ਼ੋਧਰੀ, (੪੬) ਕਾਕੁਮ, (੪੭) ਕੇਸਰੀ, (੪੮) ਨਾਸੀਰ, (੪੯) ਇਜਯ, (੫੦) ਕਾਲਸਮ, (੫੧) ਨਿਸ਼ਲਯ, (੫੨) ਨਰਾਦ।

ਆਰੂੜਤੇ , ਅਸੂ ਰਥ ਨਾਗਹ ; ਬੁਝੰਤੇ , ਪ੍ਰਭ ਮਾਰਗਹ ॥

The ones who had understood (realise) the Almighty's path are riding the horses, chariots and elephants i.e. the fortunate ones who has adopted the Almighty's path through which they have understood the form of Almighty by listening liked horse, acceptance liked chariot and practice liked elephant from which they manifested Almighty within.

**ਬਿਚਰਤੇ ਨਿਰਭਯੰ , ਸਤੁ ਸੈਨਾ ; ਧਾਯੰਤੇ , ਗੁਪਾਲ ਕੀਰਤਨਹ ॥
ਜਿਤਤੇ , ਬਿਸੁ ਸੰਸਾਰਹ ; ਨਾਨਕ , ਵਸੁੰ ਕਰੋਤਿ , ਪੰਚ ਤਸਕਰਹ ॥੨੯॥**

(1356-13, ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਮਃ 5)

The Saint warriors walk fearlessly amidst the enemy army of attachment and attack them by singing the Almighty's praises. Such saints become victories in the entire world, Guruji says in this manner the five thieves (lust, anger, greed, attachment and ego) are defeated (overpowered).

The Sarbhanga Sadhus (a sect of Aghori) has written the following stanza on the definitions of a warrior;

**ਤੀਰ ਤੁਪਕ ਸੇ ਜੋ ਲੜੈ , ਸੋ ਤੋ ਸੂਰ ਨ ਹੋਇ॥
ਵਿਖਯ ਜੀਤ ਭਗਤੀ ਕਰੈ , ਸੂਰ ਕਹਾਵੈ ਸੋਇ॥**

The one who fights with arrows and guns is not called a warrior. Instead, the one who also wins over the vices and indulges in devotion is known as a warrior.

Furthermore, a warrior is not who indulges in useless quarrels and is influenced by inner deceit, vices and agendas. Guru Ji says;

ਸੂਰੇ ਏਹਿ ਨ ਆਖੀਅਹਿ ; ਅਹੰਕਾਰਿ ਮਰਹਿ ਦੁਖੁ ਪਾਵਹਿ ॥

(1089-13, ਮਾਰੂ, ਮਃ 3)

They are not called warriors, who die of egotism, suffering in pain.

It is a known fact that the greatest warrior to walk on this earth was Sri Guru Gobind Singh Ji and He has written the following stanzas in supplication to Almighty. This is also the Sikh Anthem, the Saint-Soldiers;

**ਏਹ ਸਿਵਾ ਬਰ ਮੋਹਿ ਇਹੈ ; ਸੁਭ ਕਰਮਨ ਤੇ ਕਬਹੂੰ ਨ ਟਰੋ ॥
ਨ ਡਰੋ ਅਰਿ ਸੋ ਜਬ ਜਾਇ ਲਰੋ ; ਨਿਸਚੈ ਕਰ ਆਪਨੀ ਜੀਤ ਕਰੋ ॥**

Dear Almighty, grant me this that I may not hesitate from performing good actions. I may not fear the enemy, when I go to fight and assuredly I may become victorious.

**ਅਰੁ ਸਿਖ ਹੋਂ ਆਪਨੇ ਹੀ ਮਨ ਕੋ ; ਇਹ ਲਾਲਚ ਹਉ , ਗੁਨ ਤਉ ਉਚਰੋ ॥
ਜਬ ਆਵਕੀ ਅਉਧ ਨਿਦਾਨ ਬਨੈ ; ਅਤ ਹੀ ਰਨ ਮੈ ਤਬ ਜੂਝ ਮਰੋ ॥੨੩੧॥**

And I may give this instruction to my mind and have this temptation that I may ever Thy praises. When the end of my life comes, then I may die fighting in the battlefield. (Sri Dasam Granth Sahib-Chandi Charitr)

Note to Question 4: A Charitable person (giver) is a person who gives assistance to those who are in need. In this world, where there is a giver there will be a receiver. This is similar to the concept of Yin-Yang that combines in a complementary manner and forms a method for explaining relationships between two contrasting objects²²⁷. Guru Ram Das Ji says;

ਇਕਿ ਦਾਤੇ , ਇਕਿ ਭੇਖਾਰੀ ਜੀ ; ਸਭਿ ਤੇਰੇ ਚੋਜ ਵਿਡਾਣਾ ॥

(348-5, ਆਸਾ, ਮਃ 4)

Some are made to become bestowers (givers), and some are created to receive by becoming beggars; after all this is the astonishing (surprising) play of Almighty.

So when there is a giver there shall be a receiver and if either is not present in the equation the other loses its status. Similarly to a woman can only be called a mother if she has a child without whom she is not. However, beyond the giver and the receiver is the One, which is acknowledged in the following stanza;

ਤੂੰ ਆਪੇ ਦਾਤਾ , ਆਪੇ ਭੁਗਤਾ ਜੀ ; ਹਉ , ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਣਾ ॥

(348-6, ਆਸਾ, ਮਃ 4)

Almighty, you are the bestower and you are the consumer; I acknowledge no one else than you.

Sometimes under the influence of Haumai (I-ness), one thinks of itself as the giver by the mere giving away of money, food, cloth, etc. But, he/she forgets that the true bestower of gifts is Almighty and none other than Him. There were many philanthropists in the past like King Harichander who gave away everything he had but due to an iota of pride was caught between the two spaces. Giving charity is alike to a double-edged sword, giving out gives merits but the ego can make detrimental effects on spiritual progress. Bible in Matthews 6:3 says “*But when you give to the poor, do not let your left hand know what your right hand is doing*” Thus to be out from this maze, Guru Ji teaches us to recognize only one bestower and the rest receivers/beggars;

ਹਰਿ ਇਕੋ ਮੇਰਾ ਦਾਤਾਰੁ ਹੈ ; ਸਿਰਿ ਦਾਤਿਆ ਜਗ ਹਥੁ ॥

(958-18, ਰਾਮਕਲੀ, ਮਃ 5)

Almighty is my only Giver. He places His hand upon the heads of the generous in the world.

Almighty is the bestower of everything we possess including our very existence but yet does not demand anything back in return. On the other hand, we demand the returns for even the smallest thing we give in charity. Guru Ji says;

²²⁷ Yang is associated with functional aspect of an object and has more energetic qualities, for example, moving, ascending, expanding, heat, bright, progressing, active and hyper-functioning states. Yin, on the other hand, is associated with the physical form of an object and has less energetic qualities such as stillness, descending, contracting, cold, dark, degenerating, latent and under-functioning states. (Ref: Healthy, Wealthy & Wise by Otto B. Jorgensen)

ਜੇ ਕੋ ਏਕ ਕਰੈ ਚੰਗਿਆਈ ; ਮਨਿ ਚਿਤਿ ਬਹੁਤੁ ਬਫਾਵੈ ॥
ਏਤੇ ਗੁਣ ਏਤੀਆ ਚੰਗਿਆਈਆ ; ਦੇਇ ਨ ਪਛੋਤਾਵੈ ॥੩॥

(1328-7, ਪ੍ਰਭਾਤੀ, ਮਃ 1)

*If someone does a good deed for someone else, he totally puffs himself up in his conscious mind.
Almighty bestows so many virtues and so much goodness; He does not ever regret it. ||3||*

The reason why Almighty is known and is the greatest bestower is because He gives the mortals, the greatest gift of all, the Atma (life) which is His presence within. Without the energy (life) known as Atma, there would be no temporal and even spiritual progress. Bodies will be 'dead' where no deed can be executed as the power source is absent. With no deeds, there can be no progress unless the person is already liberated. If we look at someone who is in a very dire state and ponder why is Almighty not helping him/her, we are wrong. Almighty has given every single person living on this earth the Atma and thus has the liberty to choose its path. It is worth noting that some paths are difficult and some easy but every single being has the path laid out but some decide to ignore it. The paths are made difficult not by Almighty but by our deeds (Paralbhad). This can also be seen in the saga of Mir Mannu's jail where Sikh mothers though tired after grinding 50kg of wheat a day with no food or water had their infant children cut to pieces and still pray to Almighty for gratitude. This is Sikhi where gratitude is still given for the greatest gift. Guru Ji says;

ਗੁਰ ਜੇਵਡੁ ਦਾਤਾ ਕੋ ਨਹੀ ; ਜਿਨਿ ਦਿਤਾ ਆਤਮ ਦਾਨੁ ॥੨॥

There is no other Giver as great as the Guru, who has given the gift of Atma. ||2|| (Ang 52)

ਦੋਹਰਾ ॥

Dohara

ਨੋਟ:- ਇਸ ਵਿਚ ਛੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ, ਜਿੰਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਅੰਤਰਲਾਪਕਾ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-

Note: There will be 6 questions in the following 2 lines and the answer will be in accordance to the rule of grammar known as Antarlappa.

ਕਹਾ ਰੰਕ ਰਾਜਾ ਕਵਨ ; ਹਰਖ ਸੋਗ ਹੈ ਕਵਨ ॥

ਕੋ ਰੋਗੀ ਰਾਗੀ ਕਵਨ ; ਕਹੋ ਤਤ ਮੁਹਿ ਤਵਨ ॥੬॥੨੦੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰੰਕ- ਗਰੀਬ, ਕੰਗਾਲ, ਧਨਹੀਣ, poor। ਹਰਖ-ਖੁਸ਼ੀ, ਮਨ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨੀ, happiness। ਰੋਗੀ- ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ill। ਰਾਗੀ-ਪ੍ਰੇਮੀ, ਸ੍ਰਵ ਦਾ ਅਲਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, healthy, lover। ਤਤ- ਬ੍ਰਹਮ, ਸਚ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ, truth, essence, Almighty। ਮੁਹਿ- (੧) ਦੁਖ, (੨) ਅਗਿਆਨ, (੩) ਪ੍ਰੇਮ, (੪) ਮੂਰਛਾ, ਬੇਹੋਸ਼ੀ, sorrows, pains, ignorance, love, comatose।

ਗਿਨਤੀ	ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਉਤਰ
੧.	ਕੰਗਾਲ (ਰੰਕ) ਕੌਣ ਹੈ?	ਤੱਤ ^{੨੨੮} ਮੁਹਿ= ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨਾਲ ਮੋਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
੨.	ਰਾਜਾ ਕੌਣ ਹੈ?	ਤੱਤ ਮੋਹਿ= ਸਚ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
੩.	ਹਰਖ ਕੀ ਹੈ?	ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨਾ।
੪.	ਸੋਗ ਕੀ ਹੈ?	ਮੋਹ ਕਰਨਾ।
੫.	ਰੋਗੀ ਕੌਣ ਹੈ?	ਤੱਤ ਮੋਹਿ, ਸ਼ਕਤੀ (ਮਾਯਾ) ਦਾ ਮੋਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
੬.	ਰਾਗੀ ਕੌਣ?	ਤੱਤ ਮੁਹਿ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ।

ਨੋਟ:- ਇਸ ਦੇ ਚੌਥੇ ਚਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰ ਇਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:-

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- ਕਹੋ ਤੱਤ ਮੁਹਿ ਤਵਨ= ਮੁਹਿ ਤਵਨ ਤਤ ਕਹੋ ਮੈਨੂੰ ਉਨਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦਸਦੇ ਹਨ।

ਉਤਰ:- ਕਹੋ ਤਤ ਮੁਹਿ ਤਵਨ, ਮੁਹਿ ਤਵਨ ਤਤ ਕਹੋ ਮੈਨੇ ਤੈਨੂੰ (ਤਤ) ਉਹਨਾਂ ਦੀ (ਤਤ) ਅਸਲੀਅਤ ਕਹਿ ਦਿਤੀ ਹੈ।

No.	Question	Answer
1.	Who is poor?	The one who has attachments with the thirst for desires (Tatmoh definition in Hindi)
2.	Who is a king?	The one who loves truth (Tat Moh)
3.	What is anger?	To love (Moh)
4.	What is sorrow?	To have attachments (Moh)
5.	Who is ill (Rogi)?	The one who has attachment with power (Tat Moh)
6.	Who is healthy (Ragi ²²⁹)?	One who loves Almighty (Tat Moh)

²²⁸ ਹਿੰਦੀ ਸਾਗਰ ਸਫਾ ੧੩੬੭ ਅਤੇ ੩੧੯੨

There are several answers above with ‘Tat Moh’. This is because of several meanings;

ਤਤ(Tat)= i) Almighty, truth, universe; ii) Air, desires, attachments; iii) Truth, reality; iv) Power.

ਮੁਹਿ (Mohe)= i) The one with attachments; ii) The one who loves; iii) Greedy; iv) illiterate

ਮੁਹ (Moh)= i) sadness; ii) ignorance; iii) Love; iv) faint, comatose

Note to Question 1: Poor. The literal meaning of the word ‘ਰੰਕ’ is a poor or penurious person. In secular terms, the word is meant for those that are deficient of wealth, property and status whereas spiritually it is denoted to a person who is devoid of Almighty’s name. Guru Ji defines a poor as;

ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਸਰੈ ਨਾਉ ; ਸੁ ਨਿਰਧਨੁ ਕਾਂਢੀਐ ॥

(੯੬੪-੨, ਰਾਮਕਲੀ, ਮਃ ੫)

One who forgets Almighty’s Name, is known as a poor person.

Even with the worldly possessions, one is considered as a poor and those who have instilled the true faith for Almighty are the oceans of virtue;

**ਜਿਨ ਕੈ ਪਲੈ ਧਨੁ ਵਸੈ ; ਤਿਨ ਕਾ ਨਾਉ ਫਕੀਰ ॥
ਜਿਨ ਕੈ ਹਿਰਦੈ ਤੂ ਵਸਹਿ ; ਤੇ ਨਰ ਗੁਣੀ ਗਹੀਰ ॥੧॥**

(੧੨੮੭-੧੨, ਮਲਾਰ, ਮਃ ੧)

Those who possess only this worldly wealth are known as paupers. But those, within whose hearts You dwell, Dear Almighty - those people are oceans of virtue. ||1||

It is a known reality that a penurious person has no respect and status. Guru Tegh Bahadur Sahib Ji beautifully mentions this harsh reality in which no one is for anyone. All are after their own pleasures and will leave when trouble strikes.

**ਦਾਰਾ ਮੀਤ ਪੂਤ ਸਨਬੰਧੀ ; ਸਗਰੇ , ਧਨ ਸਿਉ ਲਾਗੇ ॥
ਜਬ ਹੀ ਨਿਰਧਨ ਦੇਖਿਓ ਨਰ ਕਉ ; ਸੰਗੁ ਛਾਡਿ ਸਭ ਭਾਗੇ ॥੧॥**

(੬੩੩-੨, ਸੋਰਠਿ, ਮਃ ੯)

Wives, friends, children and relatives - all are attached to wealth. When they see a poor man, they all forsake his company and run away. ||1||

²²⁹ A ‘ਰਾਗੀ’ (Raagi) is a healthy person that has no illness (ਰੋਗ) of Haumai and is thus in love with Almighty with no duality.

Which is why, Guru Ji at multiple places emphasizes the importance of putting attention and faith into the Almighty's name as it is the only investment in life, which will not give a negative return, and neither can it be stolen away unlike the physical wealth. Faith in the Guru is the single biggest gem that can be held by anyone, as with it, one becomes the ocean of virtue and gains respect both in this life and the after. With regards to physical wealth, the Sikhs are ordained by Guru Gobind Singh to give an equal respect regardless of what the status might be;

ਨਿਰਧਨ ਦੇਖ ਨ ਪਾਸ ਬਹਾਵੈ ॥ ਸੋ ਤਨਖਾਹੀ ਮੂਲ ਕਹਾਵੈ ॥

Seeing a poor, one does not invite him/her to sit together, that person is a true Tankhaia (guilty of religious misconduct).

(Rehatnama Bhai Nand Lal Ji)

Guru Nanak Dev Ji has shown by example to the Sikhs that physical wealth is of no importance, it is the faith and the intention the person holds with the story of Malik Bhago and Bhai Lalo Ji. In which Guru Ji preferred to have simple food made by a poor Sikh, Lalo Ji rather than extravagant food by a wealth Sikh, Malik who gained his wealth by deceit.

Nevertheless, to the poor (spiritually or worldly) when there is no other, there is always Guru Ji to whom we should have unwavering faith;

ਬੇਕਸਾਂ ਰਾਂ ਯਾਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ॥

The companion of the poor (unsupported) is Guru Gobind Singh Ji.

(Tosifo Sana Bhai Nand Lal)

Finally looking from the vision of a Brahmngiani (the enlightened), there is no poor and rich, all is one. Guru Ji says;

ਏਕੈ ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਸਰੂਪਾ ॥ ਰੰਕ ਭਯੋ ਰਾਵ ਕਹੀ ਭੂਪਾ ॥

The one form that is beyond praise, is within the entire creation. He is within the poor and rich.

(Chaupai Sahib, Sri Dasam Granth Sahib)

Note to Question 2: King. A King is a person who is the ruler of an independent state, especially one who inherits the position by right of birth. According to Kautiliya's Arthshastra²³⁰ (Indian political treatise), a wise king (Rajarishi) is one who;

- I. Has self-control, having conquered the temptations of senses and vices²³¹
- II. Cultivates intellect by association with elders
- III. Has thorough vigilance through spies
- IV. Ever active in promoting security and welfare of people
- V. Ensures the observance of the people's Dharma by authority and example
- VI. Improves his own discipline by continuous learning in all branches of knowledge
- VII. Endears himself to his people by enriching them and doing good to them

Such a king should also;

- I. Keep away from other's wife
- II. Not covet another's property
- III. Practise Ahimsa (non-violence towards all loving beings)
- IV. Avoid daydreaming, capriciousness (impulsive), falsehood and extravagance
- V. Avoid association with harmful persons and indulging in harmful activities

A person without such qualities mentioned above is not worthy of becoming a king. Becoming a virtuous king requires many perimeters to be correctly placed like having good set of deeds- Paralbhad Karam (so that he/she can inherit right), right upbringing (for the development of right knowledge), good company (for the maturity of character) and the grace of Almighty so that all these perimeters run smoothly. Guru Nanak Dev Ji says;

ਤਖਤਿ ਰਾਜਾ ਸੋ ਬਹੈ ; ਜਿ ਤਖਤੈ ਲਾਇਕ ਹੋਈ ॥

(੧੦੮੮-੧੪, ਮਾਰੂ, ਮਃ ੧)

That king sits upon the throne, who is worthy of that throne.

However, no matter how righteous or atrocious a king is, he will eventually die and his legacy shall end. Whereas, Almighty is a true King whose rule is for eternity. Bhagat Kabir Ji says²³²;

²³⁰ Arthshastra Book 1, Chapter 7, Verse 1-8.

²³¹ There are many instances in history where successful kings were destroyed due to the temptations of their vices. King Dandakya of Bhoj and Karala of Videha for having lusted after Brahmin girls and King Indra of the heavens for exploiting the chastity of Ahliya; King Janmeja and Talajangha for showing anger against Brahmins; the sons of Ila and Ajabindu of the Suviras out of greed; King Dasrath for having excessive attachment for his son, Ram; Damodhbhava and Arjuna of the Haihayas because of their arrogance.

**ਕੋਊ ; ਹਰਿ ਸਮਾਨਿ ਨਹੀ ਰਾਜਾ ॥
ਏ ਭੂਪਤਿ ਸਭ ਦਿਵਸ ਚਾਰਿ ਕੇ ; ਝੁਠੇ ਕਰਤ ਦਿਵਾਜਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥**

(੮੫੬-੯, ਬਿਲਾਵਲੁ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ)

There is no king equal to Almighty. All these lords of the world last for only a few days, putting on their false displays. ||1||Pause||

As we all know, a king is the one who has authority over a subject. Thus, there can be many kings based on our spiritual journey and advancements but as mentioned above by Bhagat Ji that none can be equivalent or consistent like the Almighty king. An example to this is, if a person is under the influence of the mind, it becomes the king and if a person is irrationally dependent on food that becomes the king, and like this we make multiple kings based on our mood, liking, interest and spiritual standing. However, one fact remains unchanged is that we are forever dependent on something unless we become the primary power (salvation), Almighty where there is neither a king nor a subject. Till we reach to that spiritual level, we should always be conscious on who is commanding us. The mind has been recognized the king of our bodies;

ਕਾਇਆ ਨਗਰੀ ਇਹੁ ਮਨੁ ਰਾਜਾ ; ਪੰਚ ਵਸਹਿ ਵੀਚਾਰੀ ॥੯॥

(੯੦੭-੧੮, ਰਾਮਕਲੀ, ਮਃ ੧)

The mind is the king of the city of the body; the five knowledge senses dwell within it. ||9||

Guru Ji recognizes those who has instilled the name of Almighty within their hearts and made it the king as the greatest kings;

ਜਿਸੁ ਨਾਮੁ ਰਿਦੈ ; ਸੋਈ ਵਡ ਰਾਜਾ ॥

(੧੧੫੫-੧੭, ਭੈਰਉ, ਮਃ ੫)

He alone is a great king, who keeps Almighty's Name, within his heart.

Bhai Nand Lal Ji mentions the greatest king within his poetry as follows;

ਹਕੁ ਹਕੁ ਅੰਦੇਸ਼ੁ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ॥ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਰਵੇਸ਼ੁ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ॥

Guru Gobind Singh Ji is the true observer of truthfulness and Guru Gobind Singh Ji is the medicant and king as well.

²³² This same Shabad was sung by Sant Attar Singh Ji Mastuane Wale during the Delhi Durbar of 1911 to King George V.

Note to Question 5: The Ill. ‘ਰੋਗੀ’ means an ill person who is carrying with him/her some affliction. As mentioned by Guru Nanak Dev Ji, it is the rule of nature, that whosoever takes birth will be bounded by disease;

ਜੋ ਜਨਮੇ ; ਸੇ ਰੋਗਿ ਵਿਆਪੇ ॥

(੩੫੨-੧੫, ਆਸਾ, ਮਃ ੧)

Whoever is born is afflicted by disease of ignorance,

This is the disease of ignorance. The ignorance of understanding one’s self as an entity and separate from the rest (Haumai).

ਨਾਨਕ ; ਹਉਮੈ ਰੋਗ ਬੁਰੇ ॥

(੧੧੫੩-੯, ਭੈਰਉ, ਮਃ ੧)

Guru Nanak says, the disease of egotism is so very deadly.

The ignorance gives rise to a false self and it is then engulfed in the disease of Haumai (I-ness). With Haumai, the being loses its restrains over the mind, which leads to the senses to be caught in false pleasures to satisfy its desire for an eternal pleasure, which can only be received by forsaking the identity. Guru Arjan Dev Ji describes it beautifully how a being is caught;

ਹਉਮੈ ਰੋਗੁ ; ਮਾਨੁਖ ਕਉ ਦੀਨਾ ॥ ਕਾਮ ਰੋਗਿ ; ਮੈਗਲੁ ਬਸਿ ਲੀਨਾ ॥

Mankind is afflicted with the disease of egotism. The disease of sexual desire overwhelms the elephant.

ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਰੋਗਿ ; ਪਚਿ ਮੁਏ ਪਤੰਗਾ ॥ ਨਾਦ ਰੋਗਿ ; ਖਪਿ ਗਏ ਕੁਰੰਗਾ ॥੧॥

(੧੧੪੦-੧੭, ਭੈਰਉ, ਮਃ ੫)

Because of the disease of vision, the moth is burnt to death. Because of the disease of the sound of the bell, the deer is lured to its death. ||1||

Just like an analogy of a bubble in the water which has been used by Guru Tegh Bahadur Sahib Ji which considers it’s self to have a separate identity (Haumai) but in reality it is part of the water similarly ignorance creates a veil which makes us think that we are separate from the creation. There is a saying of Prophet Muhammad²³³ in which he says, “I am He and He is I except I am I and He is He” The words after the ‘except’ show the human state of ignorance.

The core reason for pains and discontentment in life is ignorance and with it arises the perpetual desire for pleasures by the senses to overcome the pains. This is an eternal continuum. Guru Ji says;

²³³ This hadith is expounded upon by a famous ninth-century Persian scholar and mystic, Sahlal-Tustari.

ਖਸਮੁ ਵਿਸਾਰਿ ; ਕੀਏ ਰਸ ਭੋਗ ॥ ਤਾਂ ਤਨਿ ; ਉਠਿ ਖਲੋਏ ਰੋਗ ॥

(੧੨੫੬-੧੫, ਮਲਾਰ, ਮਃ ੧)

Forgetting his Master, the mortal enjoys sensual pleasures; then, disease rises up in his body.

It is not just the living beings that are ill, it encompasses the entire creation for the reason that every single entity has a disease of ignorance and if it doesn't they would have been amalgamated with the supreme. Guru Ji calls the principle elements and its clients as diseased;

ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੁ ਰੋਗੀ ; ਰੋਗੀ , ਧਰਤਿ ਸਭੋਗੀ ॥

(੧੧੫੩-੧੧, ਭੈਰਉ, ਮਃ ੧)

Air, water and fire are diseased²³⁴ (as they are unanimated); the beings that enjoy them are also diseased.

The only medicine to this disease is by chanting Almighty's name selflessly and we can only receive this name upon initiation to the Khalsa Panth²³⁵ by the five beloved ones (Panj Pyare);

ਸੰਸਾਰੁ ਰੋਗੀ ਨਾਮੁ ਦਾਰੁ ; ਮੈਲੁ ਲਾਗੈ ਸਚ ਬਿਨਾ ॥

(੬੮੭-੧੫, ਧਨਾਸਰੀ, ਮਃ ੧)

The world is sick, and Almighty's Name (Naam) is the medicine to cure it; without Almighty, filth sticks to it.

Once initiated into the fold of Khalsa, one has to work his/her way up by performing selfless service and recitation of Almighty's name. Then a stage would come where there are no demands and there is total submission. This has been described below;

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮਿ ; ਜਿਸੁ ਕੀਨੀ ਦਇਆ ॥ ਬਾਹ ਪਕੜਿ ; ਰੋਗਹੁ ਕਢਿ ਲਇਆ ॥

(੧੧੪੧-੨, ਭੈਰਉ, ਮਃ ੫)

When the Supreme Almighty grants His Mercy, He grabs hold of the mortal's arm, and pulls him up and out of the disease.

²³⁴ It can also mean the deities of air, water and fire are ill by the greatest disease, Haumai (I-ness). The story goes that once the King of heavens, Indra and his companions, air, water and fire were in great Haumai that everything in this world is due to their presence as they are part of the 5 principle elements. In order to correct them, Almighty created a form and sat amongst them in their court. Indra was anxious to know about this new person that he asked the deity of air to inquire on the details. Air goes to the new person and asks him who he was, the person replies that he is made up of the elements and he being an element should know about it. When his question failed, the person asks air instead on who he was and how much of power he possessed. Air started boasting and the person places a chaff (husk of a seed) and asks him to lift it up, air fails and this is repeated by water and fire. Lastly, Indra being helpless goes himself but the person disappears. Sending a message to the deities that there is only one higher power and the rest are its subjects.

²³⁵ Almighty's name can only be given by a Guru, a teacher and this has been shown multiple times in our history like the story of Sri Amar Das Ji looking for a Guru to receive Almighty's name and only once Guru Angad Dev Ji accepted Sri Amar Das Ji by giving him His Charan Pahul (the sacred water upon the touch of Guru's feet), he received Almighty's name. This rule was carried on by all the Gurus and in 1699, Guru Gobind Singh Ji made it a must for a Sikh to receive Amrit and receive Almighty's name and be part of the Khalsa family. Without which, there is no liberation.

ਦੋਹਰਾ ॥

Dohara

ਨੋਟ:- ਇਸ ਦੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸਨ ਹਨ: ਉਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਸਲੇਖਾ ਅਲੰਕਾਰ ਦਵਾਰੇ ਪਦ ਨਾਲ ਵਿਚੇ ਕਹੇ ਹਨ, ਜੈਸਾ ਕਿ-

Note: There will be 5 questions in the following 2 lines and the answer will be in accordance to the rule of grammar known as Selekha Alangkar.

ਕਵਨ ਰਿਸਟ ਕੋ ਪੁਸਟ ਹੈ ; ਕਹਾ ਸ੍ਰਿਸਟ ਕੋ ਬਿਚਾਰ ॥

ਕਵਨ ਸ੍ਰਿਸਟ ਕੋ ਭ੍ਰਿਸਟ ਹੈ ; ਕਹੋ ਸਕਲ ਬਿਸਥਾਰ ॥੧॥੨੦੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਿਸਟ- ਰੱਜਿਆ ਹੋਇਆ, ਇਕ ਸਾਰ, satisfied। ਪੁਸਟ- ਮੋਟਾ, ਭਾਰੀ, ਸਭ ਦਾ ਮਾਲਕ, fat, strong, owner of all। ਸ੍ਰਿਸਟ- ਅਵਲ, ਚੰਗਾ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਮਾ ਵਾਲਾ, primal, good, whose deeds are great। ਭ੍ਰਿਸਟ- ਭੇੜੀ ਬੁਧੀ ਵਾਲਾ, ਧਰਮ ਤੋਂ ਹੀਣਾ, evil intellect, faithless।

ਗਿਨਤੀ	ਪ੍ਰਸਨ	ਉਤਰ
੧.	(ਰਿਸਟ) ਰਜਿਆ ਹੋਇਆ ਕੌਣ ਹੈ?	ਜੋ ਸਾਰੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ (ਤਾਰ) ਇਕ ਸਾਰ ਪੂਰਨ ਹੈ।
੨.	(ਪੁਸਟ) ਮੋਟਾ ਕੌਣ ਹੈ?	ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਜੀਵਾਤਮਾ ਦੀ ਤਾਰ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।
੩.	ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਕੀ ਹੈ?	ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸਾਰੀ ਤਾਰ ਪ੍ਰਣਵ- ਜੋ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਜੋਗ (ਓਅੰਕਾਰ) ਤੋਂ (ਤਾਰ) ਨਿਕਲੇ ਹਨ ਤੇ ਪ੍ਰਣਵ ਹੀ ਇਹਨਾ ਦਾ (ਤਾਰ) ਕਰਣਧਾਰ (ਪ੍ਰੇਰਕ) ਹੈ, ਇਹੋ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ।
੪.	ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕੌਣ ਹੈ?	ਜੋ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
੫.	ਭ੍ਰਿਸਟ ਕੌਣ ਹੈ?	ਜੋ (ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਸਦੀ+ਅਰ) ਉਜਲਾ ਦਾ ਵੈਰੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਨੀਚ।

No.	Question	Answer
1.	Who is statisfied (Risat)?	One who is omnipresent equally (Taar) in entire universe (Bis)
2.	Who is strong (Pust)?	The one who has the control (Tar) of universe.
3.	What is the understanding of creation?	Everyone's (Bis) Body (Taar) is from the worthy of obeisance Almighty ²³⁶ and Almighty is our motivation (Tar).
4.	Who is great?	The one who is in everyone (Bistaar) means Almighty.
5.	Who is trivial?	The one who destroys purity (Bisd= pureness) + Aar =enemy) meaning ignorance.

ਦੋਹਰਾ ॥

Dohara

ਨੋਟ:- ਇਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ:- ਉਤਰ ਵਿਚ ਅੰਤਲਾ ਪਦ ਹੈ, ਜੈਸਾ ਕਿ-

Note: There will be 3 questions in the following 2 lines and the answer will be in the last line, ਅਚੇਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (Achet Perakash)= The light which cannot be conceptualized, great spiritual enlightenment meaning Brahm Gian (knowledge of universe).

ਕਹਾ ਕਰਮ ਕੋਕਰਮ ਹੈ ; ਕਹਾ ਭਰਮ ਕੋ ਨਾਸ ॥

ਕਹਾ ਚਿਤਨ ਕੀ ਚੇਸਟਾ ; ਕਹਾ ਅਚੇਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥੮॥੨੦੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਰਮ- ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਜਾਂ ਕੰਮ, virtuous deeds। ਕੋਕਰਮ- ਖੋਟਾ ਕਰਮ, ਬੁਰਾ ਕਰਮ, spurious deeds। ਚੇਸਟਾ^{੨੩੭}- ਖੁਸ਼ੀ, ਬਹਾਰ, ਮੌਜ, satisfaction। ਭਰਮ-ਦੁਬਿਧਾ, ਦੁਚਿਤੀ, duality। ਪ੍ਰਕਾਸ਼- ਚਾਨਣ, illuminance। ਅਚੇਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼- ਅਚਿੰਤਯ ਪ੍ਰਭਾ, ਉਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਮਹਾ ਤੇਜ਼ ਸ੍ਰੀ ਤੇਜ਼, ਭਾਵ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ, the unfathomable brilliance meaning enlightenment।

²³⁶ The moment a thought was generated by the One (ੴ) who is formless, a vast creation was formed (ੴ) through Maya by which the 5 principal elements of creation become the physical medium. It is vital to note that Maya and its elements are lifeless and Almighty infused Himself within its entire creation which brought life. Just like a person standing with his/her back to the sun will obviously see his shadow before him, similarly considering sun as Almighty and the person as Self-existence (Haumai) and shadow as Maya. Thus, one who ignores Almighty is then deceived by its own created Self to presume that Maya is the destiny of life.

²³⁷ ਚੇਸਟਾ (Chesta) literally means the Will, Effort & Act. Otherwise it can also mean the physical efforts undertaken to achieve goals while deterring the opponent forces. But in the above context it means the satisfaction of the inner consciousness through the realization of the ultimate (Almighty)

ਗਿਨਤੀ	ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਉਤਰ
੧.	ਕਰਮਾ ਦਾ ਫਲ ਕੀ ਹੈ?	ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ।
੨.	ਭਰਮ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਿਥੇ ਹੈ?	ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਜਿਥੇ ਹੈ।
੩.	ਚੇਤਨ ਕੀ ਮੌਜ (ਖੁਸ਼ੀ) ਕਿਥੇ ਹੈ?	ਜਿਥੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਹੈ।

No.	Question	Answer
1.	What is the ultimate reward of deeds (Karam)?	The knowledge of the universe (Brahm Gian)
2.	Where is the end of illusion (Bharm)?	Where there is knowledge of the universe (Brahm Gian)
3.	Where is the contentment of counscious (Chetan)?	Where there is knowledge of the universe (Brahm Gian)

Note to Question 2: Bharam (‘ਭਰਮ’) is delusion, illusion and hallucination. Reason being, if a person has a misperception of a real stimulus and it corrects thereafter it is an illusion. On the other hand, if the misperception is converted into fixed, false beliefs it is then known delusion. Thirdly, if there are false sensory perception without a stimulus it is a hallucination. Example is a scenario where one perceives there is a snake in a dark room, the first (Illusion) would see a rope and call it a snake, the second (delusion) will adamantly believe there is a snake regardless if the lights are switched on in the room and the third will see a snake without the presence of stimulus, the rope. All the three terms can denote Bharam as defined by Bhagat Ravidas Ji below;

ਮਾਧਵੇ ; ਕਿਆ ਕਹੀਐ ਭ੍ਰਮੁ ਐਸਾ ॥ ਜੈਸਾ ਮਾਨੀਐ ; ਹੋਇ ਨ ਤੈਸਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

(੬੫੭-੧੮, ਸੋਰਠਿ, ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ)

Dear Almighty, what can I say about such an illusion? It is not as what we think it is. ||1||Pause||

There are 5 types of Bharam;

No.	Bharam- Illusion, delusion	Description
1.	Difference (Bhed) Illusion	<p>- I am merely the physical body and am different from the real-self (Atma). There are further five types of this illusion;</p> <p>I. The differences within animated creation (e.g. between humans).</p> <p>II. The difference between animated and unanimated creation (e.g. between a stone and a human)</p> <p>III. The difference between being and creator, Ishwar (e.g. I am different from the creator)</p> <p>IV. The difference between beings and Almighty (e.g. there are humans and there is a God)</p> <p>V. The difference with unanimated creation (e.g. a stone is different from a mountain)</p>
2.	Deeds (Kartat) Illusion	- To recognise oneself as the creator and the beneficiary.
3.	Company (Sang) Illusion	- To recognise the real-self as in the company of the physical body whereas the real-self never takes birth with the body or neither dies with the body.
4.	Useless (Vekar) Illusions	- To recognise real-self (Atma) in changing state (e.g. infant, baby, teenager, youth, old) whereas real-self is always in consistent state.
5.	Principal (Tathve) Illusion	- To recognise the world as the truth instead of Almighty whereas the world is also the form of Almighty if one realises Almighty within his creation.

Everyone is caught in Bharam, be it the deities, goddess, sages, Brahma, Shiva and Vishnu as all considers their existence to be real when in reality it is a false impression created by ignorance fuelled by Haumai. We consider our “selves” to be individual beings that live from one moment to the next, continually having mental experiences that we see as belonging to us. Indeed, our assumption that we exist as

distinct beings is so embedded in our psyche that it is almost inconceivable for us to seriously examine the notion that this perception of “self” could be false. After all, we remember certain events we had in our past which suggests a continuing consciousness that is aware of perceptions, emotions and thoughts that it considers to be “its own.” In order to come out of this, a true Guru and his teachings can help alleviate this problem;

ਗੁਰ ਮਿਲਿ ; ਭਰਮੁ ਗਵਾਇਆ ਹੇ ॥੧॥

(੭੧੫-੧੪, ਟੋਡੀ, ਮਃ ੫)

Meeting with the Guru, my illusions have been removed. ||I||

The Bharam lasts till there is duality as in singularity there can never be an iota of doubt and in singularity there is no space for a second entity thus leaving it as either just ‘me’ or ‘you’ (this stage is called Brahmgian). Guru Ji utters;

ਜਿਚਰੁ , ਦੁਜਾ ਭਰਮੁ ਸਾ ਅੰਮਾਲੀ ; ਤਿਚਰੁ , ਮੈ ਜਾਣਿਆ ਪ੍ਰਭੁ ਦੂਰੇ ॥

ਜਾ ਮਿਲਿਆ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅੰਮਾਲੀ ; ਤਾ ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਸਭ ਪੂਰੇ ॥

(੫੬੪-੧੩, ਵਡਹੰਸੁ, ਮਃ ੫)

As long as I suffered from the delusion of duality, O my friend, I thought Almighty was far away. But when I met the Perfect True Guru, O my friend, then all my hopes and desires were fulfilled.

ਦੋਹਰਾ ॥

Dohara

ਨੋਟ:- ਇਸ ਵਿਚ ਛੇ ਪ੍ਰਸਨ ਹਨ: ਉਨਾਂ ਦਾ ਉਤਰ ਅੰਤਲੇ ਪਦ ਨਾਲ ਦਿਤਾ ਹੈ।

Note: There will be 6 questions in the following 2 lines and the answer will be in the last line, 'Dharam Ki Haan'.

ਕਹਾ ਨੇਮ ਸੰਜਮ ਕਹਾ ; ਕਹਾ ਗਿਆਨ ਅਗਿਆਨ ॥

ਕੋ ਰੋਗੀ ਸੋਗੀ ਕਵਨ ; ਕਹਾ ਧਰਮ ਕੀ ਹਾਨ ॥੯॥੨੦੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨੇਮ- ਪ੍ਰਤਗਯਾ, vow। ਸੰਜਮ- ਮਨ ਤੇ ਇੰਦਰਿਆ ਦਾ ਕਾਬੂ ਕਰਨਾ, the control of mind and senses। ਰੋਗੀ- ਪੰਜ ਵਿਸ਼ਿਆਂ (ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ) ਵਿਚ ਗ੍ਰਸਤ, ਗਵਾਚਿਆ ਹੋਇਆ, an ill is a person who is caught within the five vices (lust, anger, greed, attachment & ego)। ਸੋਗੀ- ਧਰਮ ਤੋਂ ਹੀਣਾ, ਚਿੰਤਾ ਗ੍ਰਸਤ, faithless, anxiety।

ਗਿਨਤੀ	ਪ੍ਰਸਨ	ਉਤਰ
੧.	ਪ੍ਰਤਗਯਾ ਕਿਥੇ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ?	ਜਿਥੇ ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ।
੨.	ਸੰਜਮ ਕਿਥੇ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?	ਜਿਥੇ ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਹੋਵੇ।
੩.	ਗਿਆਨ ਕਦੋਂ ਲੋੜੀਦਾ ਹੈ?	ਜਿਥੇ ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।
੪.	ਅਗਿਆਨ ਕਦੋਂ ਅਉਂਦਾ ਹੈ?	ਜਿਦੋ ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ।
੫.	ਰੋਗੀ ਕੌਣ ਹੈ?	ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਧਰਮ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।
੬.	ਸੋਗੀ ਕੌਣ ਹੈ?	ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

No.	Question	Answer
1.	When to vow (Nem)?	Where there is ongoing damage (Haan) to path of righteousness (Dharma)
2.	When to have temperance (Sanjam)?	Where there is damage (Haan) to path of righteousness (Dharma)
3.	When there is a need for knowledge?	When there is ongoing damage (Haan) to path of righteousness (Dharma)
4.	Where is ignorance found?	Where there is damage (Haan) to path of righteousness (Dharma)
5.	Who is ill?	The person who is on the path of the destruction (Haan) of righteousness (Dharma)
6.	Who is sad?	A person with a damaged (Haan) righteousness (Dharma).

ਦੋਹਰਾ ॥

Dohara

ਨੋਟ:- ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ: ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਤਰ ਵੀ ਉਪਰ ਵਾਂਗੂੰ ਹੈ, ਯਥਾ:

Note: There will be 5 questions in the following 2 lines and the answer will be in the last line, 'Bichar Abichar' like above;

ਕੋ ਸੂਰਾ ਸੁੰਦਰ ਕਵਨ ; ਕਹਾ ਜੋਗ ਕੋ ਸਾਰ ॥

ਕੋ ਦਾਤਾ ਗਿਆਨੀ ਕਵਨ ; ਕਹੋ ਬਿਚਾਰ ਅਬਿਚਾਰ ॥੧੦॥੨੧੦॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੂਰਾ- ਸੂਰਮਾ, warrior। ਜੋਗ- ਜੁਗਤੀ, ਚੰਗੇ ਬੁਰੇ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ, method, the discrimination of good and bad। ਬਿਚਾਰ ਅਬਿਚਾਰ- ਦਾਨੀ ਦੀ ਬੁਧੀ, ਲੋੜਵੰਦ ਤੇ ਬੇ-ਲੋੜੇ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ, the intellect of a benefactor, the discriminator of needful and not।

ਗਿਨਤੀ	ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਉਤਰ
੧.	ਸੂਰਮਾ ਕੌਣ ਹੈ?	ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਅਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।
੨.	ਸੁੰਦਰ ਕੌਣ ਹੈ?	ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਅਵਿਚਾਰ ਦੀ ਸੂਝ ਹੈ।
੩.	ਜੋਗ ਦਾ ਸਾਰ ਕੀ ਹੈ?	ਵਿਚਾਰ ਅਵਿਚਾਰ ਦਾ ਜਾਨਣਾ।
੪.	ਦਾਤਾ ਕੌਣ ਹੈ?	ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਅਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਵੇਖਕੇ ਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
੫.	ਗਿਆਨੀ ਕੌਣ ਹੈ?	ਵਿਚਾਰ ਅਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ।

No.	Question	Answer
1.	Who is a warrior?	The one who contemplate truth (Bichar) and fake (Abichar)
2.	Who is beautiful?	The one who understands truth (Bichar) and fake (Abichar)
3.	What is the essence of Yog (union with Almighty)?	To contemplate truth (Bichar) and fake (Abichar)
4.	Who is a benefactor?	Gives alms after contemplating truth (Bichar) and fake (Abichar)
5.	Who is knowledgeable?	The one who knows truth (Bichar) and false (Abichar)

ਨੋਟ:- ਉਪਰਲੇ ਦਸ ਦੋਹਰਿਆਂ ਦੇ ਅਰਥ ਦਾਸ ਨੇ ਕਾਵਯਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਨੁਸਾਰ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਮਹਾਤਮਾ ਇਉਂ ਕੀਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ- ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨੌਂ ਦੋਹਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮਨ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਸਨ ਹਨ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕਈ ਗਿਆਨੀ ਸਿੰਘ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਬੋਧ ਦੇ ੧੨੬ ਅੰਕ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਅਰੰਭ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਗਿਆਨੀ ਸਿੰਘ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਅਧਿਆਹਰ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਕਰਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਸਨ ਉਤਰਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ-

Note: The meanings of the above mentioned Dohras are by keeping in mind the rules of poetry. Some believe that the above 9 Dohras excluding the first one are just questions asked by the mind and the answers are not available (due to the prologue given below) in Akal Ustat but they come later on in Gian Perbodh line number 126.

ਨੋਟ:- ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਹ ਬਾਣੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਤੇ ਜਦ ਇਹ ਪ੍ਰਸਨ ਰੂਪ ਦੋਹਰੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਉਚਾਰੇ, ਅਜੇ ਉਤਰ ਰੂਪ ਛੰਦ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨੇ ਸਨ, ਠੀਕ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਕਾਂਸ਼ੀ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਪੰਡਿਤ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਜੋ ਸ਼ਿਵ ਦਾਸ ਦੇ ਸਦੇ ਉਪਰ ਆਇਆ ਸੀ, ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਆ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿਚ ਪੈਰ ਪਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਚੌਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਸੁਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ -ਜੋ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਕਰਤਾਰ ਸਰੂਪ ਹਨ। ਪੂਰਨ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਕਲਿਯੁਗ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਪ੍ਰਗਟੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਉਪਮਾ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਪੰਡਿਤ ਨੂੰ ਫੁਰਨਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ‘ਜੋ ਦੁਰਗਾ ਸਤੋਤਰ’^{੨੩੮} ਮੇਰੇ ਕੰਠ ਹੈ, ਇਕ ਤਾਂ ਉਹ ਦੁਰਗਾ ਸਤੋਤਰ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਦੇਸ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸੁਣਾ ਦੇਵਨ, ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਮੇਰੇ ਮੰਗੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਾਬਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੇਵੇ ਖਾਣ ਲਈ ਦੇਵਨ, ਤਦ ਮੈਂ ਵੀ ਸਮਝਾਂਗਾ, ਜੋ ਸਾਹਿਬ ਜਗਤ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਈਸ਼ਰਾਵਤਾਰ ਪ੍ਰਗਟੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਗਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਗਲ ਪੂਰੀ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਸਮਝਾਂਗਾ, ਜੋ ਭਗਵਾਨ ਪਿਤਾ ਨੇ ਵਿਦਿਆ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉੱਤਮ ਪੰਡਿਤ, ਵਿਦਿਆ ਵਾਚਸਪਤ ਅਦਿਕ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਹੀਂ। ਅਤੇ ਜੇ ਦੂਜੀ ਗਲ ਪੂਰੀ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਸਮਝਾਂਗਾ ਕਿ ਸਿਧੀ ਸੰਪੰਨ ਸਿਧ ਪੁਰਖ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਾਂ ਪੂਰਨ ਅਵਤਾਰ ਕਹਿਣਾ ਯੋਗ ਨਹੀਂ। ਹਾਂ! ਜੇ ਦੋਵੇਂ ਗਲਾਂ

²³⁸ ਭਗਵਤੀ ਪਦਜ ਪ੍ਰਸਪਾਜਲਿ ਸਤੋਤਰ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ੩੦ ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਛੰਦ ਹਨ, ਇਸਦੇ ਕਰਤਾ ਪੰਡਿਤ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਹਨ, ਪੰਡਿਤ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨੇ ਇਸ ਸਤੋਤਰ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਹ ੨੦ ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਛੰਦ ਉਸੇ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ ਅਨੁਵਾਦ ਹਨ, ਨਮੂਨੇ ਮਾਤਰ ਇਕ ਛੰਦ ਇਉਂ ਹੈ:-

-ਸ਼ਰ ਵਰ ਵਰਸ਼ਿਣਿ ਦੁਰਧਰ ਧਰਸ਼ਿਣਿ ਦਰਮਸ਼ ਮਰਸਨਿ ਹਰਸ਼ ਰਤੇ।

-ਅਯਿਨਿਜ ਹੁੰਕ੍ਰਿਤ ਮਾਤਰ ਨਿਰਾਕ੍ਰਿਤ ਧੂਮ੍ ਵਿਲੋਚਨ ਸ਼ਤੇ।

-ਸ਼ਿਵ ਸ਼ਿਵ ਸ਼ੁੰਭ ਨਿਸ਼ੁੰਭ ਮਹਾਹਵ ਤਰਪਿਤ ਭੂਤ ਪਿਸ਼ਾਚ ਪਤੇ।

-ਸਮਰ ਵਿਸ਼ੋਖਿਤ ਸ਼੍ਰੋਣਿਤ ਬੀਜ ਸਮੁਦ ਭਵ ਸ਼੍ਰੋਣਿਤ ਬੀਜ ਲਤੇ।

- ਜਯ ਜਯ ਹੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਿਨਿਰੰਮਯਕਪਰਦਿਦਿਨਿਸ਼ੈਲਸ਼ਤੇ। (ਮ: ਕੋ: ਸਫਾ ੮੮੦)

ਠੀਕ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਲਿਆਣ ਦਾ ਭਿੱਸ਼ਕ ਹੋ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ।

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਪੰਡਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਕਾਬਲ ਦੀ ਸੰਗਤ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪੁਜੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੇ ਕਾਬਲ ਕੰਧਾਰ ਅਤੇ ਬਲਖ ਬੁਖਾਰੇ ਦੇ ਮੇਵੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਭੇਟ ਕੀਤੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਉਤਮ ਅਤੇ ਸਵਾਦਿਸ਼ਟ ਮੇਵੇ ਪੰਡਤ ਨੂੰ ਛਕਣ ਲਈ ਦੇ ਕੇ ਫੁਰਮਾਇਆ, ਆਪ ਇਹ ਛਕ ਲਵੋ, ਕਿਉਂਕਿ, ਆਪ ਸਫਰ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹੋ। ਜਦ ਪੰਡਤ ਫਲ ਛਕਣ ਮਗਰੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਉਲੇਖਾ²³⁹ ਯਕਰੂ ਸਿਰਲੇਖ ਲੰਕਾਰ²⁴⁰ ਦਵਾਰੇ ਪੰਡਤ ਦਾ ਕੰਠ ਸਤੋਤਰ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨਾ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਇਹ ਸਤੋਤਰ ਉਚਾਰਨ ਹੋਇਆ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਪੰਡਤ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਬੱਝਦੀ ਗਈ, ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਅਜੇ ਸਤੋਤਰ ਦਾ ਭੋਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਪੰਡਤ ਚਰਨਾ ਦਾ ਭੋਰਾ ਹੋ ਕੇ ਚਰਨਾ ਨਾਲ ਲਿਪਟ ਹੀ ਗਿਆ, ਅਜਿਹਾ ਲਿਪਟਿਆ, ਜੋ ਕਈ ਜੰਗ ਪੁਆੜੇ ਵੇਖੇ, ਕਈ ਵਿਦਿਆ ਅਖਾੜੇ ਵੇਖੇ, ਕਈ ਸ਼ਾਂਤ ਵਿਨੋਦ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵੇਖੇ, ਕਈ ਰੌਦ੍ਹ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਚਮਤਕਾਰੇ ਵੇਖੇ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾ ਟੁੱਟੀ, ਅਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ ਗਿਆ।

ਇਹ ੨੦ ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਛੰਦ ਉਸੇ ਭਗਵਤੀ ਪਦਯ ਪੁਸ਼ਪਾਂਜਲਿ ਸਤੋਤਰ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ ਅਨੁਵਾਦ ਹਨ। ਜੋ ਪੰਡਤ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਕੰਠ ਸੀ। ਇਥੇ ਪ੍ਰਸਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਆਏ? ਇਸ ਦਾ ਉਤਰ ਸਰਦਾਰ ਬਹਾਦੁਰ ਸਰਦਾਰ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਲੇਖਕ ਪਰਮਾਦ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਛੰਦਾਂ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਉਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜਦ ਪੰਡਤ ਦੇ ਮਨ ਦਾ ਫੁਰਨਾ ਸਮਝ ਕੇ ਸਤੋਤਰ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨਾ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਲਿਖਾਰੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਲਿਖਵਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਚਾਹੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਨ, ਜਾਂ ਹੋਰ— ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਵਕ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖਣਾ ਅਰੰਭ ਰੱਖਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋ ਬਾਣੀ ਉਚਾਰਦੇ ਸਨ, ਉਹੀ ਉਹ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਛੰਦ ਬਦਲਦਾ ਸੀ, ਤਦੋਂ ਅੰਕ ਸਿਲਸਿਲਾ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਉਸੇ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖੀ ਗਿਆ, ਤੇ ਯਥਾਕ੍ਰਮ ਅੰਕ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ।

239 ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਕੇ ਏਕ, ਜਹਿ ਏਕ ਵਸਤੁ ਕੇ ਦੇਖੇ। ਬਹੁਬਿਧਿ ਕਰਿ ਉਲਖ ਉਲੇਖ (ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਭੂਖਣ) ਇਸ ਅਲੰਕਾਰ ਦੇ ਦੋ ਰੂਪ ਹਨ, (੧) ਬਹੁਤੇ ਆਦਮੀ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਵੇਖਣ। (੨) ਇਕੋ ਆਦਮੀ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਵੇਖੇ।

240 'ਸਲੇਖ ਅਲੰਕ੍ਰਿਤ ਅਰਥ ਬਹੁ ਜਹਾਂ ਸ਼ਬਦ ਮੈਂ ਹੋਤ' (ਭਾਖਾ ਦੂਖਨ) ਜਿਥੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਅਰਥ ਹੋਵਨ, ਉਥੇ ਸਲੇਖਾਲੰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਲੇਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਦੇ ਹੋਏ ਸਤੋਤਰ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਪੰਡਿਤ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਵਿਚ ਭਗਵਤੀ ਪਦਯ ਪੁਸ਼ਪਾਂਜਲਿ ਸਤੋਤਰ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਸੰਘਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਕਥਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ²⁴¹ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਸ਼ਕਤੇ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਦਾਹ ਸ਼ਕਤੀ ਅੱਗ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। ਇਵੇਂ ਭਗਵੰਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਭਗਵੰਤ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਜਦ ਕਿ ਭਗਵੰਤ ਦਾ ਚਿੰਤਨ ‘ਅਕਾਲ’ ਨਾਮ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਤਦ ‘ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਤੂੰ ਹੈ ਮੇਰਾ ਮਾਤਾ’ ਪਦ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਭਗਵੰਤ ਅਕਾਲ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ‘ਭਗਵਤੀ’ ਨਾਮ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ। ਇਉਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪੁਲਿੰਗ ਤੇ ਇਸਤਰੀ ਲਿੰਗ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਉਪਮਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਅਕਾਲ ਜੀ ਦੀ ਹੈ, ਅਕਾਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਪਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

Prologue: While Sri Guru Gobind Singh Ji was uttering Akal Ustat and just when He finished the above 10 Dohras on questions and was going to start the 10 Dohras on answers, Pandit Kanshi Ram came to Guru Ji. Kanshi Ram was invited from Varanasi by Keshav Das. Earlier when he just arrived at Anandpur Sahib, he heard everyone saying, “The Master Sri Guru Gobind Singh who himself is the form of Almighty, is the complete incarnation (as Ram Chander Ji and Sri Krishan were the reincarnation of Diety Vishnu), and Guru Ji is here in Kal Yug to save mankind.”

A thought came to his mind that if Guru Ji is able to utter ‘Durga Setotar’ which he knows by heart in spoken (Pakha) language and offer him raisins from Kabul, he would accept Guru Ji as claimed by others. He said to himself, “If Guru Ji is only able to fulfill my first wish, I will consider that he Guru Ji is gifted by Almighty with great intellect and is a great scholar. If only my second wish is fulfilled, I would consider that Guru Ji has miracles. In any situation, if only one wish gets fulfilled, Guru Ji will not be a complete form of Almighty.”

The time when the Pandit entered into Guru Ji’s durbar, Sikhs from Afghanistan came and brought many gifts. Seeing the Pandit, Guru Ji immediately gave him raisins brought by the Sangat of Kabul and said that the pandit must be tired from travelling and should have something to eat. Pandit Kanshi Ram brought the raisins outside and after consuming them came back to Guru Ji’s court. Then Guru Ji started reciting the Setotar via His pure mouth in Ulekha Alankar. As He was reciting, the Pandit was getting overwhelmed and his faith increasing. The pandit could not control himself any longer that he grasped the feet of Guru Gobind Singh Ji even before the Setotar could finish. He in the end merged in Guru Ji’s feet. The following are the 20 Tribhangi Chands of ‘Bhagvati Padya Pushpanjal Setotar’ which were known by heart by Kanshi Ram and uttered by the pious mouth of Guru Gobind Singh Ji.

Question arises that what is the reason for the Chands on Bhagvati in Akal Ustat where Almighty is shown as formless, timeless, etc. It is believed that when Guru Gobind Singh Ji started to utter the following 20 Chands, the writer (Bhai Mani

²⁴¹ ਵੇਖੋ ਦੇਵੀ ਭਾਗਵਤ, ਸਕੰਧ ੧, ਅਧਿਆਇ ੧੪।

Singh Ji Shaheed) present at that time continued from the previously stopped lines on questions. Thus keeping intact the numbering system. There has always been a rule that whenever there is a mention of power (Bhagvant), form of power (Bhagvati) should also be described to help illustrate in physical form. Thus the following is the form of power described above. It can also be said that Almighty has been described in both masculine (Bhagvant or Akal) and feminine (Bhagvati) energy. Which in the end, is the praises of no other than of ONE (1) Akal keeping in line with Akal Ustat.

The names of the demons mentioned below are often categorised into myth and some of the names also finds its place in Our Living Guru, Sri Guru Granth Sahib Ji. While recognising it as myth it is often understood as false. However, the Guru always speaks the truth and mentioning false places and identities goes against this belief. Thus, it is necessary to understand the meaning of myth that it is a subjective truth. Everyone lives in myth; while some of the myth is usually accepted and the rest exaggerated but in reality it is all myth. Myth is truth if seen from a frame of reference.

Myth is not all bad as it is necessary to give answers on the why. For example, the sun rises in the east and sets in the west but it does not explain why does the sun rises although logic may give answers to how. While truth is eternal, limitless, absolute and perfect but for it to be transmitted to beings living in false reality, it has to use mediums of communication which are flawed like the usage of idols, letters, etc. By using such references (known as myth, communication modalities, art, etc.) for a greater reality and achievement (salvation) it is possible to indicate the infinite perfection and boundlessness. This has been done by Sri Guru Gobind Singh Ji in His Akaal Ustat by having references to a multitude of social statuses, occurrences, people, customs, cultures, religious figures, etc. to pass a message on the infinite.

Similarly, it has been shown in the following stanzas where certain qualities of a female entity (Durga, Bhagvati, etc.) has been mentioned to indicate the prowess of Almighty and to reject the notion that Almighty is male or has only masculine qualities. Finally, even this whole composition is brilliantly ended midway to indicate a praise of the infinite Almighty can never be complete.

Ultimately, interpretation of Gurbani depends on the consciousness and intention of the person. Rumi has said, a bee and a wasp may drink from the same flower but one produces nectar and the other a sting.

ਤ੍ਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਦੀਰਘ ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਛੰਦ ॥

Your Grace. Diragh Tribhangi Chhand

ਨੋਟ:-ਇਹ ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਛੰਦ ਦਾ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਹੀ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਵੀਹ ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਇਕ ਥਾਂ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਦੀਰਘ ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਕਵੀ ਨੇ ਗੁਣ ਛੰਦ ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਦਾ ਨਾਉ ਦੀਰਘ ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

Note: Diragh (long) is used, because 20 Tribhangi Chand are used in a single time.

Almighty and His Light in us all, is Formless. He has only been personified to attribute all imaginable excellences to Him the Guru thought of, by describing Him in Anthropomorphic (human-like) forms.

ਦੁਰਜਨ ਦਲ ਦੰਡਣ , ਅਸੁਰ ਬਿਹੰਡਣ ; ਦੁਸਟ ਨਿਕੰਦਣ , ਆਦਿ ਬ੍ਰਿਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੁਰਜਨ- ਦੁਸ਼ਟ, foe। ਦੰਡਣ- ਡੰਡ, ਸਜ਼ਾ, punish। ਬਿਹੰਡਣ- ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਟਣਾ, slay। ਨਿਕੰਦਣ- ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ, the process of extermination।

ਬੁਰੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਝੁੰਢਾਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇਣਾ ਦੈਂਤਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨਾ ਜਾਲਮਾ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਇਹ ਜਿਸ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਬ੍ਰਿਤੇ ਸੁਭਾਅ ਹੈ।

Who subdues hordes of the wicked, perishes the demons and kills the tyrants, is its tendency from the beginning and nature;

ਚਫ਼ਰਾਸੁਰ ਮਾਰਣ , ਪਤਤ ਉਧਾਰਣ ; ਨਰਕ ਨਿਵਾਰਣ , ਗੂੜ ਗਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚਫ਼ਰਾਸੁਰ- ਚਿਛਰ ਦੈਂਤ, ਜਿਸ ਦਾ ਯੁੱਧ ਦੇਵੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ, Chichhar Demon। ਪਤਤ- ਪਾਪੀ, sinner। ਉਧਾਰਣ- ਤਾਰਨ ਵਾਲਾ, liberator। ਗੂੜ ਗਤੇ-ਗੂੜੀ ਗਤੀ, ਭੇਦ ਨਾ ਪਾ ਸਕਣਾ, unfathomable।

ਜੋ ਚਿਛਰ ਦੈਂਤ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਨਰਕਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਗਤੀ ਗੂੜ ਹੈ।

The killer of Chichhar demon, liberator of sinners, saver from the gallows of hell and whose personality is difficult to fathom;

Guru Gobind Singh Ji in Chandi Charitar II has also mentioned Chichhar Demon as follows;

ਰਤਿਯੋ ਰਾਫਸੇਸੰ ॥ ਰਚੇ ਚਾਰ ਅਨੇਸੰ ॥ ਬਲੀ ਚਮਰੇਵੰ ॥ ਹਠੀ ਚਿਛਰੇਵੰ ॥੧੦॥

The king of demons (Mahikhasur) set out for the battlefield. He nominated four generals. Chamar and Chichhar were two among them : the former was very brave and the latter very adamant

ਅਛੇ ਅਖੰਡੇ , ਤੇਜ ਪ੍ਰਚੰਡੇ ; ਖੰਡ ਉਦੰਡੇ , ਅਲਖ ਮਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਛੇ- ਅੱਛਾ, noble, good। ਅਖੰਡੇ- ਜੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਖੰਡਿਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ, undiminishable brilliance। ਤੇਜ ਪ੍ਰਚੰਡੇ- ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, utmost brilliance। ਖੰਡ ਉਦੰਡੇ- ਜੋ ਦੰਡ ਦੇ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਾ ਆਉਣ ਵਾਲਾ, who is above the law and order।

ਜਿਸ ਦਾ ਨਾ ਖੰਡਣ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਯੁਕਤ ਤੇਜ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਦੰਡ ਹੇਠਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹ, ਅਤੇ ਮਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਣੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।

Who has indestructible good brilliance and glory; the punisher of the unpunishable and her motives are incomprehensible;

ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ , ਮਹਿਖਾਸੁਰਿ ਮਰਦਨ ; ਰੰਮ ਕਪ੍ਰਦਨ , ਛਤ੍ਰ ਛਿਤੇ ॥੧॥੨੧੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਹਿਖਾਸੁਰ- ਇਕ ਦੈਂਤ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਝੋਟੇ ਵਰਗੀ ਸੀ, ਜੋ ਰੰਭ ਦੈਂਤ ਦੇ ਵੀਰਜ ਤੋਂ ਮੱਝ ਦੇ ਪੇਟੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ²⁴² (੨) ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਦਾ ਸਕੰਦ (ਸ਼ਿਵ ਪੁਤ) ਦੇ ਹਥੋਂ ਮਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, Mehkhasur is the name of a demon whose face is like a buffalo and body of a man. Was born from a fish who ingested the semen of Ramb Demon. He was killed by Durga. The second time this name appeared is in Mahabharat where he was killed by the son of Lord Shiva। ਮਰਦਨ- ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ, killer। ਰੰਮ- ਸੁੰਦਰ, beautiful। ਕਪ੍ਰਦਨ- ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਜੂੜਾ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ, hair knot (topknot)। ਛਿਤੇ- ਪ੍ਰਿਥਵੀ, earth।

ਹੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ, ਸੁੰਦਰ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਜੂੜਾ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ, ਤੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਉਤੇ ਛਤਰ ਰੂਪ, ਤੇਰੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋਵੇ।

The Killer of Mehkhasur²⁴³ demon, Wearer of beautiful topknot and Protector of the world, May your praises be everywhere.

The slaying of Mehkhasur is also mentioned in Sri Guru Granth Sahib Ji as follows;

ਸਹਸਬਾਹੁ ; ਮਧੁ ਕੀਟ ਮਹਿਖਾਸਾ ॥

Arjun who was known as Sehansar Bahu because his arms had the strength of thousand arms, the demons Madhu-keetab and Mehkhasur was killed.

ਹਰਣਾਖਸੁ ; ਲੇ ਨਖਹੁ ਬਿਧਾਸਾ ॥

He seized Harnaakhash and tore him apart with his nails.

²⁴² ਮਾਰਕੰਡੇਯ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ ਕਥਾ ਹੈ।

²⁴³ An Indian city of Mysore finds its name's origin from Demon Mehkhasur (Mahishasur) where it is believed that the city was his residence. Originally, it was known as 'Mahishuru', which means Mahish's city. Gradually, due to Anglicization, the name became 'Mysuru' or 'Mysore'.

ਦੈਤ ਸੰਘਾਰੇ ; ਬਿਨੁ ਭਗਤਿ ਅਭਿਆਸਾ ॥੬॥

(੨੨੪-੧੮, ਗਉੜੀ, ਮਃ ੧)

The demons were slain; as they were egoistic and did not practice devotional worship. ||6||

ਅਸੁਰੀ ਬਿਹੰਡਣ , ਦੁਸਟ ਨਿਕੰਦਨ ; ਪੁਸਟ ਉਦੰਡਣ , ਰੂਪ ਅਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਹੰਡਣ- ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਟਣਾ, slayer। ਨਿਕੰਦਨ- ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ। ਪੁਸਟ-ਮੋਟੇ ਤਾਜੇ। ਉਦੰਡਣ-ਪ੍ਰਚੰਡ, ਉਗਰ, ਦੰਡ ਦਾ ਭੈ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀ।

ਹੇ ਅਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ, ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮੋਟੇ ਤਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਅਤਿਅੰਤ ਮਹਾਨ ਰੂਪ ਵਾਲੀ।

She is the slayer of the demons, the destroyer of the wicked; Punisher of the mighty, whose form is the most impeccable;

ਚੰਡਾਸੁਰ ਚੰਡਣ , ਮੁੰਡ ਬਿਹੰਡਣ ; ਧੂਮਰ ਬਿਧੁੱਸਣ , ਮਹਖ ਮਥੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚੰਡਾਸੁਰ- ਚੰਡ ਦੈਤ, ਜੋ ਮੁੰਡ ਦਾ ਭਾਈ ਤੇ ਸੁੰਢ ਦਾ ਸੈਨਾਪਤੀ ਸੀ, ਇਹ ਵੀ ਦੇਵੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮਰਿਆ ਸੀ, Chand Demon who was the brother of Mund and the army general of Sund, he was slayed by Durga। ਮੁੰਡ- ਚੰਡ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦਾ ਨਾਮ, ਇਹ ਵੀ ਸੁੰਡ ਦਾ ਸੈਨਾਪਤੀ ਸੀ, ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਦੇਵੀ ਦਾ ਨਾਮ 'ਚਮੁੰਡਾ' ਹੋਇਆ ਹੈ, Mund Demon was the elder brother of Chand and was also the army general of Sund. It was by killing these 2 demons, Durga is also called as 'Chamunda'। ਧੂਮਰ- ਧੂਮਰ ਲੋਚਨ ਧੂੰਏਂ ਰੰਗੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲਾ, ਇਕ ਦੈਤ ਜੋ ਸੁੰਡ ਦਾ ਫੌਜੀ ਸਰਦਾਰ ਤੇ ਦੇਵੀ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, Dhumar Lochan- the general and chief of Sund and has its name due to eyes coloured like smog (Dhua). Was also killed by Durga। ਬਿਧੁੱਸਣ- ਮਾਰਨਾ, to kill। ਮਹਖ- ਮਹਿਕਾਸੁਰ ਦੈਤ, Mehkhasur Demon। ਮਥੇ-ਫੜਨ ਵਾਲੀ, to apprehend।

ਜੋ ਚੰਡ ਦੈਤ ਨੂੰ ਚੰਢਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਦੈਤ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਧੂਮਰ ਲੋਚਨ ਨੂੰ ਓਬਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਖ ਦੈਤ ਨੂੰ ਗਰਦ ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।

The subduer of Chand Demon and the one who severed Mund Demon; Annihilator of Dhumar Lochan and the one with capability to ground Mehkhasur into dust.

Sri Guru Gobind Singh Ji has uttered a whole chapter on the duo in Chandi Charitar chapter 3. Below are the finishing lines;

ਚੰਡ ਮੁੰਡ ਮਾਰੇ ਦੋਊ ; ਕਾਲੀ ਕੋਪ ਕ੍ਰਵਾਰ ॥

Both Chand and Mund were killed with the furious blow of sword by Chandi.

ਅਉਰ ਜਿਤੀ ਸੈਨਾ ਹੁਤੀ ; ਛਿਨ ਮੋ ਦਈ ਸੰਘਾਰ ॥੧੩॥੨੨॥

The entire remaining army was also annihilated in a moment

ਦਾਨਵ ਪ੍ਰਹਾਰਨ , ਨਰਕ ਨਿਵਾਰਨ ; ਅਧਮ ਉਧਾਰਨ , ਉਰਧ ਅਧੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦਾਨਵ- ਰਾਖਸ਼, demon। ਪ੍ਰਹਾਰਨ- ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਸੰਘਾਰ ਭਾਵ ਮਾਰ ਦੇਣਾ, to attack meaning to kill। ਅਧਮ-ਪਾਪੀ, sinner। ਉਧਾਰਨ- ਤਾਰਨਾ, ਉਧਾਰ ਕਰਨਾ, to liberate। ਜੋ ਦੈਂਤਾਂ ਦਾ ਸੰਘਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਨਰਕਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਤੇ ਪਾਤਾਲ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਹੈ।

She who destroyes the demons, Protector from hell, Liberator of sinners and pervasive in sky and nether land;

ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ , ਮਹਾਸਰ ਮਰਦਨ ; ਰੰਮ ਕਪੂਦਨ , ਆਦਿ ਬ੍ਰਿਤੇ ॥੨॥੨੧੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਰਦਨ- ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ, one who kills। ਰੰਮ-ਸੁੰਦਰ, beautiful। ਕਪੂਦਨ- ਸਿਰ ਤੇ ਜੂੜੇ ਵਾਲੀ, one with beautiful topknot। ਬ੍ਰਿਤੇ ਵਿੱਤਿ ਹੇ ਸ਼ਕਤੀ! ਹੇ ਮਹਾਸੁਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ! ਸੁੰਦਰ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਜੂੜੇ ਵਾਲੀ! ਆਦਿ ਸ਼ਕਤੀ! ਤੇਰੀ ਜੈ ਹੋਵੇ ਜੈ ਹੋਵੇ॥੨॥੨੧੨॥

The Killer of Mehkhasur demon, Wearer of beautiful topknot, Victory is to you.

ਡਾਵਰੂ ਡਵੰਕੈ , ਬਬਰ ਬਵੰਕੈ ; ਭੁਜਾ ਫਰੰਕੈ , ਤੇਜਬਰੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਡਵੰਕੈ- ਡੁਗ ਡੁਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, beat of tambour। ਬਬਰ- ਬੱਬਰ, lion। ਬਵੰਕੈ- ਭਬਕਦਾ ਹੈ, roar।

ਤੇਰਾ ਡਮਰੂ ਇਉਂ ਡੁਗ ਡੁਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਾਨੋ ਸ਼ੇਰ ਭਬਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਲ ਦੇ ਤੇਜ ਕਰਕੇ ਤੇਰੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਭਬਕਦੀਆਂ ਹਨ।

The beat of the tambour in Your hands is like a lion's roar and the glory of Your strength makes Your biceps throb;

ਲੰਕੁੜੀਆ ਫਾਧੈ , ਆਯੁਧ ਬਾਧੈ ; ਸੈਨ ਬਿਮੂਦਨ , ਕਾਲ ਅਸੁਰੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਲੰਕੁੜੀਆ- ਹਨੂਮਾਨ, Hanuman। ਫਾਧੈ- ਟਪੁਸੀਆਂ, frolic। ਬਾਧੈ-ਬੰਨਿਆ ਹੋਇਆ, tied। ਬਿਮੂਦਨ- ਮਲ ਦੇਣਾ, ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣਾ, to perish। ਅਸੁਰੰ-ਦੈਂਤ, demon।

ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਸਤਰ ਸਜਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਲੰਕੁੜਾ (ਹਨੂਮਾਨ) ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ (ਫਾਧੈ) ਟਪੁਸੀਆਂ ਮਾਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਾਨੋ ਦੈਂਤਾਂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਲ ਰੂਪ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

Hanuman who has adorn arms is gamboling, meaning he is becoming a form of Death (Kal) to the demons.

Note: Hanuman. It is said Hanuman's²⁴⁴ actual father was Lord Shiva. When Shiva and Parvati played in the forest, disguised as elephants, Ganesha was born to them. After that they played in the guise of monkeys and Parvati became pregnant, but she did not like to be the mother of a monkey. Therefore Shiva entrusted the embryo from the womb of his wife to the wind god Vayu, who deposited it in the womb of Anjana, the monkey woman who was a damsel before being cursed. The monkey called Kesri was her husband. Thus Hanuman was born as the son of Anjana. He had the powers given by both Shiva and Vayu. He was also blessed by other gods and divinities. The sun-deity told him: "My son Sugriv is living on earth with Bali and he is not as strong and powerful like him. You be of help to Sugriv as his minister and constant companion." When, in the service of Sugriv he came into contact with Sri Ram, after the abduction of Sita by Ravan and remained connected with him till his death like mentioned by Sri Guru Nanak Dev Ji;

ਮਨ ਮਹਿ ਝੂਰੈ ਰਾਮਚੰਦੁ ; ਸੀਤਾ ਲਛਮਣ ਜੋਗੁ ॥

In his mind, Raam Chand mourned for Sita and Lachhman.

ਹਣਵੰਤਰੁ ਆਰਾਧਿਆ ; ਆਇਆ ਕਰਿ ਸੰਜੋਗੁ ॥

Then, he remembered Hanuman the monkey-god, who came to him.

ਭੂਲਾ ਦੇਤੁ ਨ ਸਮਝਈ ; ਤਿਨਿ ਪ੍ਰਭ ਕੀਏ ਕਾਮ ॥

The misguided demon did not understand that God is the Doer of deeds.

ਨਾਨਕ , ਵੇਪਰਵਾਹੁ ਸੋ ; ਕਿਰਤੁ ਨ ਮਿਟਈ ਰਾਮ ॥੨੬॥

(1412-10, ਸਲੋਕ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਵਧੀਕ, ਮਃ 1)

Guru Nanak says, the actions of the Self-existent Lord cannot be erased. ||26||

Several of his feats are given in Ramayan e.g. burning of Lanka, uprooting the garden (Ashok Vatika) of Ravan and bringing the wound-healing herb from Himalayas for healing the wounds of Lakshman. It was he who first met Sita in Ravan's garden and informed Sri Rama about it. According to an anecdote, before meeting Sri Rama, once Hanuman looted the belongings of some saints and seers and left nothing with them except the loin-cloth. The saints cursed him that he would also have nothing except loin-cloth. This incident has been mentioned in Sri Guru Granth Sahib Ji;

ਦਾਧੀਲੇ ਲੰਕਾ ਗੜੁ , ਉਪਾੜੀਲੇ ਰਾਵਣ ਬਣੁ ; ਸਲਿ ਬਿਸਲਿ ਆਣਿ , ਤੋਖੀਲੇ ਹਰੀ ॥

Hanuman burnt the fortress of Sri Lanka, uprooted the garden of Raawan, and brought healing herbs for the wounds of Lachhman, pleasing Lord Raamaa;

²⁴⁴ Hanuman's name in Punjabi are Balwant, Balwinder, etc.

ਕਰਮ ਕਰਿ ; ਕਛੁਟੀ ਮਫੀਟਸਿ ਰੀ ॥੫॥

(੬੯੫-੮, ਧਨਾਸਰੀ, ਭਗਤ ਤਿਲੋਚਨ ਜੀ)

and yet, because of his karma, he could not be rid of his loin cloth. ||5||

Hanuman has always been regarded the epitome of discipleship and devotion in the Indian Literature and interestingly in the Sikh literature there is a book called Hanuman Natak. This book is written by Hirdaya Ram Bhalla (a relative of Bhai Gurdas Ji) in Sanskritised Braj Bhasa in the Mughal Court and a copy of it was brought before Guru Gobind Singh Ji by Bhai Nand Lal Ji²⁴⁵. Guru Ji loved its poetry and the vigorous usage of Bir-Ras (warrior spirit) that he translated and added a chapter, which was missing. Guru Ji kept the book in his Kamarkasa (waist-belt). There is even a further reading reference to the Hanuman Natak in Ram Avtar in Sri Dasam Granth Sahib;

ਕਹੀ ਨਾਟਕ ਮਧ ਚਰਿਤ੍ਰ ਕਥਾ ॥ ਜਯ ਦੀਨ ਸੁਰੇਸ ਨਰੇਸ ਜਥਾ ॥੧੭॥

The story as to how did the king help Indra secure victory is narrated in the “Hanuman Natak” as well as in (the Guru’s own) “Charitra- Pakhayan”

Bahadur Shah also gifted the original manuscript written by the author to Guru Ji later which was kept by Guru Ji. This literature is still taught at Sikh Seminary, Damdami Taksal.

ਅਸਟਾਇਧ ਚਮਕੈ , ਭੂਖਣ ਦਮਕੈ ; ਅਤਿ ਸਿਤ ਝਮਕੈ , ਫੁੰਕ ਫਨੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:-ਅਸਟਾਇਧ- ਅੱਠ ਸ਼ਸਤਰ, the eight weapons। ਝਮਕੈ-ਝਲਕਾਰੇ, glistening। ਫੁੰਕ-ਫੁੰਕਾਰੇ, hissing। ਫਨੰ- ਸੱਪ ਦੀ ਸਿਰੀ, hood of a snake ।

ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਅੱਠ ਸ਼ਸਤਰ²⁴⁶ ਚਮਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ ਦਮਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਤੇਰੇ ਗਲੇ ਦੇ (ਅਤਿਸਿਤ) ਡਾਢੇ ਚਿਤੇ (ਫਨੰ) ਸੱਪ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਫੁੰਕਾਰੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

You have eight weapons²⁴⁷ which are glistening, Your ornaments sparkling and white snakes around your neck are hissing to kill their foes;

²⁴⁵ Guru Kian Sakhiyaan by Sarup Das Kaushish (1790 AD)

²⁴⁶ ਘੰਟਾ ਗਦਾ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਅਸਿ ਸੰਖ ਸਰਾਸਨ ਬਾਨ ॥ ਚਕ੍ਰ ਬਕ੍ਰ ਕਰ ਮੈ ਲੀਏ ਜਨੁ ਗ੍ਰੀਖਮ ਰਿਤੁ ਭਾਨੁ ॥੨੭॥
(ਚੰਡੀ ਚ੍ਰਿਤਰ ੧ ਅਧ. ੨)

²⁴⁷ Eight weapons are, bell, mace, trident, sword, conch shell, bow, arrow and chakram.²⁷. (Chandi Charitr 1, Chapter 2)

**ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ , ਮਹਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ ;
ਰੰਮ ਕਪ੍ਰਦਨ , ਦੈਤ ਜਿਣਿ ॥੩॥੨੧੩॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਰਦਨ- ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ, one who kills। ਰੰਮ-ਸੁੰਦਰ, beautiful। ਕਪ੍ਰਦਨ- ਸਿਰ ਤੇ ਜੂੜੇ ਵਾਲੀ, one with beautiful topknot।
ਹੇ ਦੈਤਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ, ਹੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ, ਹੇ ਸੁੰਦਰ ਜੂੜੇ ਵਾਲੀ ਤੇਰੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋਵੇ।

Hey, the vanquisher of demon, The Killer of Mehkhasur demon, Wearer of beautiful topknot, Victory to you.

ਚੰਡਾਸੁਰ ਚੰਡਣ , ਮੁੰਡ ਬਿਮੁੰਡਣ ; ਖੰਡ ਅਖੰਡਣ , ਖੂਨ ਖਿਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚੰਡਣ- ਮਾਰਨਾ, extirpate। ਅਖੰਡਣ-ਟੋਟੇ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, undivisible, sturdy। ਖੰਡ- ਟੋਟੇ ਕਰ ਦੇਣਾ, to chop into pieces।
ਹੇ ਚੰਡ ਦੈਤ ਨੂੰ ਜੁਧ ਭੂਮਿ ਵਿਚ ਖੰਡਣ ਵਾਲੀ, ਹੇ ਮੁੰਡ ਦੈਤ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ, ਅਤੇ ਟੋਟੇ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਟੋਟੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।

You are the slayer of demons Chand in the battlefield and the killer of Mund; capable of chopping the foes who are sturdy.

ਦਾਮਨੀ ਦਮੰਕਣ , ਧੁਜਾ ਫਰੰਕਣ ; ਫਣੀ ਫੁਕਾਰਨ , ਜੋਧ ਜਿਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦਾਮਨੀ- ਬਿਜਲੀ, lightning। ਦਮੰਕਣ- ਗਰਜਨਾ, roar। ਧੁਜਾ- ਝੰਡੇ, flags। ਫਰੰਕਣ- ਫਰ ਫਰ ਕਰਦੇ, flutter। ਫਣੀ ਫੁਕਾਰਨ- ਸੱਪ ਸ਼ੂਕਦੇ, hissing of snakes।
ਹੇ ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗੂੰ ਚਮਕਣ ਵਾਲੀ, ਤੇਰੇ ਝੰਡੇ ਝੁਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੱਪ ਸ਼ੂਕਦੇ ਹਨ, ਤੂਹੀ ਜੁੱਧ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

You shine like the lightning (swift), Your flags flutter and snakes hiss; You are the victor in the battle.

ਸਰ ਧਾਰ ਬਿਬਰਖਣ , ਦੁਸਟ ਪ੍ਰਕਰਖਣ ; ਪੁਸਟ ਪ੍ਰਹਰਖਣ , ਦੁਸਟ ਮਥੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਧਾਰ- ਮੀਂਹ, rain। ਪ੍ਰਕਰਖਣਿ- ਘਸੀਟਣਾ, haul। ਪੁਸਟ- ਪੁਸਿਟ ਇਕ ਯੋਗਣੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਰਕਤ ਬੀਜ ਦਾ ਲਹੂ ਪੀਤਾ ਸੀ, the name of a Yogini who drank the blood of Rakatbeej। ਪ੍ਰਹਰਖਣਿ- ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ, utmost pleased। ਦੁਸਟ- ਜਾਲਮ, tyrant। ਮਥੇ- ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ, killer।

ਤੂੰ ਤੀਰਾਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰਸਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਦੁਸਟਾਂ ਨੂੰ ਰਣ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਰੁਲਾਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਪੁਸਿਟ ਯੋਗਣੀ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਜਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

You are capable of shooting arrows like showers of rain, hauling the enemies in battlefield; You are able to make Pusht²⁴⁸ blissful, the killer of the tyrants;

ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ , ਮਹਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ ; ਭੂਮ ਅਕਾਸ਼ ਤਲ , ਉਰਧ ਅਧੇ ॥੪॥੨੧੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤਲ- ਸੱਤਾਂ ਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਪਤਾਲ ਦਾ ਨਾਮ ਤਲ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਹੈ, Tal is the first underworld region below which are the rest of underworlds and above it is the world। ਭੂਮ ਅਕਾਸ਼ ਤਲ ਉਰਧ ਅਧੇ- ਇਸ ਦਾ ਅਨਵਯ ਇਉਂ ਹੈ- ‘ਭੂਮ ਉਰਧ ਅਕਾਸ਼, ਤਲ ਅਧੇ’ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਉਪਰਲੇ ਸਾਰੇ ਅਕਾਸ਼ ਤੇ ‘ਤਲ’ ਤੋਂ ਥਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਤਾਲ, all the regions above the land and all the underworlds below Tal।

ਹੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ, ਤੇਰੀ ਜੈ ਜੈ ਹੋਵੇ, ਤੂੰ ਹੀ ਸਾਰੇ ਅਕਾਸ਼ਾਂ, ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਹੈਂ।

Dear slayer of Mehkhasur, salutation to you; You are complete in the entire seven skies, underworlds and land.

ਦਾਮਨੀ ਪ੍ਰਹਾਸਨ , ਸੁ ਛਬ ਨਿਵਾਸਨ ; ਸ੍ਰਿਸਟ ਪ੍ਰਕਾਸਨ , ਗੂੜ ਗਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦਾਮਨੀ- ਬਿਜਲੀ, lightning। ਛਬ- ਸੋਝਾ, splendour। ਪ੍ਰਹਾਸਨ- ਸੁੰਦਰ ਹਾਸੇ ਵਾਲੀ, beautiful laugh। ਗਤੇ- ਸਿਧਾਂਤ, principle।

ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਲਿਸ਼ਕਾਰੇ ਵਾਂਗੂੰ ਸੁੰਦਰ ਹਾਸੇ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਸੁੰਦਰ ਛਬ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੀ ਹੈਂ ਅਤੇ ਗੂੜ੍ਹ ਸਿਧਾਂਤ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

Your laughter is as beautiful as the lightning flash, and you reside in beautiful splendour; The source of light to earth and have incomprehensible principles.

²⁴⁸ Pusht is the name of a Yogini (Tantric goddess) who drank the blood of Raktbeej (one who multiplied from his every drop of blood which fell on the ground) and is known for her rage.

ਰਕਤਾਸੁਰ ਆਚਨ ; ਜੁਧ ਪ੍ਰਮਾਚਨ ; ਨਿਦੈ ਨਰਾਚਨ ; ਧਰਮ ਬ੍ਰਿਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਕਤਾਸੁਰ- ਰਕਤ (ਲਹੂ), ਉਹ ਦੈਂਤ ਜਿਸ ਦੀ ਲਹੂ ਦੀ ਬੂੰਦ ਤੋਂ ਦੈਂਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਰਕਤ ਬੀਜ, Rakat= blood, it is a demon who had the capability to multiply with a drop (beej) of blood, Rakatbeej। ਆਚਨ- ਖਾਣ ਵਾਲੀ, devour। ਪ੍ਰਮਾਚਨ- ਵੱਡੇ ਅਨੰਦ ਵਾਲੀ, blisful। ਨਿਰਾਚਨ- ਨੱਚਣ ਵਾਲੀ, ਫਿਰਨ ਵਾਲੀ, wander। ਬ੍ਰਿਤੇ- ਸੁਭਾਅ, ਆਦਤ, nature। ਤੂਹੀ ਰਕਤ ਬੀਜ ਨੂੰ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਜੁੱਧ ਵਿਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ। ਨਿਰਭੈਤਾ ਵਿਚ ਫਿਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ। ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

You are the devourer of Demon Rakatbeej, and able to increase morale in battle; Wander in fearlessness, the upholder of righteousness.

Sri Guru Nanak Dev Ji has also mentioned Rakatbeej as follows;

ਜਰਾਸੰਧਿ ; ਕਾਲਜਮੁਨ ਸੰਘਾਰੇ ॥

The Jarasandh and Kaaljamun were destroyed.

ਰਕਤਬੀਜੁ ; ਕਾਲਨੇਮੁ ਬਿਦਾਰੇ ॥

Rakatbeej and Kaalnaym were annihilated.

ਦੈਤ ਸੰਘਾਰਿ ; ਸੰਤ ਨਿਸਤਾਰੇ ॥੭॥

(੨੨੪-੧੯, ਗਉੜੀ, ਮਃ ੧)

Slaying the demons, the Almighty saved His Saints. ||7||

ਸ੍ਰੇਣੰਤ ਅਚਿੰਤੀ , ਅਨਲ ਬਿਵੰਤੀ ; ਜੋਗ ਜਯੰਤੀ , ਖੜਗਧਰੇ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਚਿੰਤੀ- ਪੀਣ ਵਾਲੀ, ability to drink। ਅਨਲ- ਅੱਗ, fire। ਬਿਵੰਤੀ- ਉਗਲਣ ਵਾਲੀ, to release।

ਤੂੰਹੀ ਲਹੂ ਦੇ ਪੀਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਅੱਗ ਮੂੰਹੋਂ ਉਗਲਾਫਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਜੋਗ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਖੜਗ ਦੇ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

You drink the blood of your enemies, emit fire through Your mouth; Winner of Yoga and wearer of sword.

Winner of Yoga meaning that, She has won the union (Jog) between her identity and Almighty thus, becoming one with Almighty.

**ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ , ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ ;
ਪਾਪ ਬਿਨਾਸਨ , ਧਰਮ ਕਰੇ ॥੫॥੨੧੫॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਨਾਸਨ- ਨਾਸ ਕਰਨਾ, to annihilate। ਕਰੇ- ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ, give birth।

ਹੇ ਪਾਪ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਧਰਮ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ, ਤੇਰੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋਵੇ।

Dear slayer of sins, mother of faith (Dharma); The killer of Mehkhasur, victory be to You.

ਅਘ ਓਘ ਨਿਵਾਰਨ , ਦੁਸਟ ਪ੍ਰਜਾਰਨ ; ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਉਬਾਰਨ , ਸੁਧ ਮਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਿਵਾਰਨ- ਖਤਮ ਕਰਨਾ, to remove। ਪ੍ਰਜਾਰਨ- ਫੂਕਣਾ, ਸਾੜਣਾ, combustion, annihilate। ਉਬਾਰਨ- ਰੱਖ ਲੈਣਾ, nourisher। ਸੁਧ ਮਤੇ- ਸੁਭ ਮਤ ਵਾਲੀ, good intellect।

ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਬੁਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਫੂਕਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਸੁਧ ਮਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

The remover of all sins, annihilator of the wicked; Guardian of the world, and bestower of good consciousness and intellect;

ਫਣੀਅਰ ਫੁੰਕਾਰਣ , ਬਾਘ ਬਕਾਰਣ ; ਸਸਤ੍ਰ ਪ੍ਰਹਾਰਣ , ਸਾਧ ਮਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਫੁੰਕਾਰਣ-ਫੁੰਕਾਰੇ ਮਾਰਦਾ, hissing। ਬਕਾਰਣ- ਭੱਬਕਾਂ ਮਾਰਦੇ, roar। ਸਾਧ ਮਤੇ- ਸਾਧੂ ਮਤ ਵਾਲੇ, saintly intellect।

ਤੇਰੇ ਗਲ ਵਿਚ ਸੱਪ ਸ਼ੁਕਦੇ ਹਨ, ਤੇਰਾ ਘੋੜਾ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗੂ ਭਬਕਦਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਆਪ ਸ਼ਸਤਰ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਮਤੇ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਭਾਵ ਰਾਗ-ਦੁਵੈਤ ਰਹਿਤ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

Your neck has snakes hissing, your horse is like a lion roaring; You are the wielder of the weapons and yet has a saintly intellect meaning She is free from Kelaish²⁴⁹ (entanglement of mind);

²⁴⁹ There are 5 types of Kelaish;

- Raag- To love beyond reason
- Duakh- To be jealous beyond reason
- Avidya- Ignorance
- Asamta- Unable to agree with others
- Abhinvesh- To act against the will of God

ਸੈਹਬੀ ਸਨਾਹਨ , ਅਸਟ ਪ੍ਰਬਾਹਨ ; ਬੋਲ ਨਿਬਾਹਨ , ਤੇਜ ਅਤੁਲੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੈਹਬੀ- ਬਰਛੀ, spear। ਪ੍ਰਬਾਹਨ- ਬਾਹਾਂ, arms। ਨਿਬਾਹਨ- ਨਿਭਾਉਣਾ, honour।

ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਠਾਂ ਲੰਮੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਸੈਹਬੀ ਆਦਿਕ ਸ਼ਸਤਰ ਹਨ, ਤਨ ਉਪਰ ਸੰਜੋਅ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤੇਰਾ ਬਲ ਅਤੁਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਬੋਲ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

Your eight long arms carry weapons like spear, body is covered in armour and your strength is immeasurable and you honour your words.

ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ , ਮਹਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ ;

ਭੂਮ ਅਕਾਸ , ਪਤਾਲ ਜਲੰ ॥੬॥੨੧੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਮ- ਧਰਤੀ, earth। ਪਤਾਲ- ਧਰਤੀ ਅੰਦਰ, underworld, netherworld। ਜਲੰ- ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਚਾਨਣ, brilliance।

ਹੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਤੇਰੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਧਰਤੀ, ਅਕਾਸ਼ ਤੇ ਪਤਾਲ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ।

Hey the slayer of Mehkhasur, may you be glorious; Your flame (light) is within the earth, sky and underworld.

ਚਾਚਰ ਚਮਕਾਰਨ , ਛਿਛਰ ਹਾਰਨ ; ਧੂਮ ਧੁਕਾਰਣ , ਦ੍ਰੁਪ ਮਥੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚਾਚਰ- ਤਲਵਾਰ, sword। ਧੁਕਾਰਣ- ਤੂੰਬਾ ਤੂੰਬਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, mincer। ਦ੍ਰੁਪ- ਗਰਬ, ਹੰਕਾਰ, ego।

ਤੂੰ ਤਲਵਾਰ ਚਮਕਾਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਛਿਛਰ ਦੈਂਤ ਨੂੰ ਹਰਾਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਧੂਮਰ ਲੋਚਨ ਦੈਂਤ ਦੇ ਤੂੰਬੇ ਤੂੰਬੇ ਉਡਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਥਨੇ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

You shine your sword in battle, The defeater of Demon Chichhar (general of Mehkhasur); The mincer of Demon Dhumar and crusher of ego.

ਦਾੜਵੀ ਪ੍ਰਦੰਤੇ , ਜੋਗ ਜਯੰਤੇ ; ਮਨੁਜ ਮਥੰਤੇ , ਗੂੜ ਕਥੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦਾੜਵੀ- ਅਨਾਰ ਦੇ ਦਾਣੇ, pomegranate's aril। ਪ੍ਰਦੰਤੇ- ਸੋਹਣੇ ਦੰਦਾਂ ਵਾਲੀ, beautiful teeth। ਮਨੁਜ- ਮਨੁੱਖ, humans।

ਅਨਾਰ ਦੇ ਦਾਣਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸੋਹਣੇ ਦੰਦਾਂ ਵਾਲੀ ਹੈਂ। ਜਗ ਦੇ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਰਦਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ। ਅਤੇ ਗੂੜ੍ਹ ਸਿਧਾਂਤ ਵਾਲੀ ਹੈ।

Your teeth are more beautiful than pomegranate's aril; the killer of victorious humans and has principles of beyond comprehension.

ਕਰਮ ਪ੍ਰਣਾਸਨ , ਚੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸਨ ; ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਤੇਜਨ , ਅਸਟਭੁਜੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪ੍ਰਣਾਸਨ- ਨਾਸ ਕਰਨਾ, to destroy। ਪ੍ਰਕਾਸਨ- ਰੌਸ਼ਨੀ, brilliance। ਪ੍ਰਤੇਜਨ- ਤਿੱਖੀ ਤੇ ਤੇਜ ਰੌਸ਼ਨੀ, bright rays। ਅਸਟਭੁਜੇ- ਅਸਟ (ਅੱਠ) ਭੁਜੇ (ਬਾਹਾਂ)-ਅੱਠ ਬਾਹਾਂ, eight-armed। ਹੇ ਅੱਠਾਂ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲੀ, ਤੂੰ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ। ਚੰਦ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੀ ਹੈਂ। ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਚੰਗੇ ਤੇਜ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

Hey eight armed lady, You are the annihilate of karma, has better radiance than the moon; Has brighter glory than the sun.

ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ , ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ ; ਭ੍ਰਮ ਬਿਨਾਸਨ , ਧਰਮ ਧੁਜੇ ॥੨॥੨੧੭॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਰਦਨ- ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ, killer। ਭ੍ਰਮ- ਦੁਬਿਧਾ, ਦੁਚਿਤੀ, delusion। ਧੁਜੇ- ਧਰਮ ਦਾ ਝੰਡਾ, flag। ਹੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨੀ! ਤੂੰਹੀ ਭਰਮ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਧੁਜਾ ਹੈਂ, ਤੇਰੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ।

Dear slayer of Mehkhasur, You are the destroyer of delusion²⁵⁰ and is the flag (meaning uplifter) of faith; Victory to You.

ਘੁੰਘਰੂ ਘਮੰਕਣ , ਸਸਤ੍ਰੁ ਝਮੰਕਣ ; ਫਣੀਅਰ ਫੁਕਾਰਣ , ਧਰਮ ਧੁਜੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਘਮੰਕਣ- ਛਣ ਛਣ ਕਰਦੇ, Ghungroo (musical anklets)। ਝਮੰਕਣ-ਲਿਸ਼ਕਾਰੇ, glistening। ਹੇ ਧਰਮ ਦੀ ਧੁਜਾ, ਤੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਘੁੰਗਰੂ ਘਮੰਕਣ= ਛਣ ਛਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਤੇ ਸ਼ਸਤਰ ਚਮਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਤੇਰੇ ਗਲ ਦੇ ਸੱਪ ਫੁੰਕਾਰੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

Hey the flag of faith, your musical anklets (Ghungroo) make melodious sound, the weapons in your hands are glistening and the snakes around your neck are hissing.

ਅਸ ਟਾਟ ਪ੍ਰਹਾਸਨ , ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਨਿਵਾਸਨ ; ਦੁਸਟ ਪ੍ਰਣਾਸਨ , ਚਕ੍ਰ ਗਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਟਾਟ ਪ੍ਰਹਾਸਨ- ਟੈਹ ਟੈਹ ਕਰਕੇ ਹਸਣਾ, ਠੱਠਾ ਮਾਰ ਕੇ ਹਸਣਾ, guffaw। ਚਕ੍ਰ ਗਤੇ- ਚਕ੍ਰ ਦੀ ਚਾਲ ਭਾਵ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਇਕੋ ਜਿਹਾ, the rhythm of a throwing disc (Chakram)। ਤੂੰ ਖਿੜ ਖਿੜ ਕਰਕੇ ਹੱਸਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ। ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ। ਦੁਸਟਾਂ ਨੂੰ ਚੱਕਰ ਵਾਂਗੂੰ ਚੁਫੇਰੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

You guffaw loudly, the resident of the creation; alike a Chakram (throwing disc weapon), You annihilate your enemies at all direction.

²⁵⁰ Refer to Pauri 94 for detailed description on the types of Bharam (delusion).

ਕੇਸਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹੇ ; ਸੁਧ ਸਨਾਹੇ ; ਅਗਮ ਅਥਾਹੇ ; ਏਕ ਬ੍ਰਿਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੇਸਰੀ- ਬੱਬਰ ਸ਼ੇਰ, lion। ਪ੍ਰ-ਉਪਰ, on; ਵਾਹੇ- (ਵਾਹਨ-ਸਵਾਰੀ) ਸਵਾਰ ਹੈ, ride।

ਜੋ ਸ਼ੇਰ ਪਰ ਸਵਾਰ ਹੈ, ਸੁਧ ਸੰਜੋਅ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਅਗਮ ਅਗਾਧ ਹੈ, ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

You ride on a lion, wearer of fine armour; unimaginable (Agam) unfathomable (Atah=Agad), one power of Almighty.

ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ , ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ ; ਆਦ ਕੁਮਾਰ , ਅਗਾਧ ਬ੍ਰਿਤੇ ॥੮॥੨੧੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬ੍ਰਿਤੇ- ਬ੍ਰਿਤੀ ਵਾਲੀ, nature।

ਹੇ ਅਗਾਧਿ ਬ੍ਰਿਤੀ ਵਾਲੀ ਆਦਿ ਕੁਮਾਰੀ ਤੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ! ਤੇਰੀ ਦੋਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋਵੇ।

Hey the unfathomable primal lady and the slayer of Mehkhasur, may your glory be in both worlds (this and afterworld).

ਸੁਰ ਨਰ ਮੁਨ ਬੰਦਨ , ਦੁਸਟ ਨਿਕੰਦਨ ; ਭ੍ਰਿਸਟ ਬਿਨਾਸਨ , ਮ੍ਰਿਤ ਮਥੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੁਰ-ਦੇਵਤੇ, deities। ਨਰ-ਮਨੁੱਖ, humans। ਮੁਨ- ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ, ਤਪਸਵੀ, sages।

ਨਿਕੰਦਨ- ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ, slayer। ਮਥੇ- ਮਲੀਆ ਮੇਟ, ਨਾਸ ਕਰਨਾ, mash।

ਤੈਨੂੰ ਦੇਵਤੇ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਮੁਨੀ ਬੰਦਨਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤੂੰ ਦੁਸਟਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਬੁਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ। ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਮਲੀਆ ਮੇਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

All the deities, men and sages bow before You, O the masher of tyrants! Destroyer of the vicious and even ruinous to death.

ਕਾਵਰੂ ਕੁਮਾਰੇ , ਅਧਮ ਉਧਾਰੇ ; ਨਰਕ ਨਿਵਾਰੇ , ਆਦ ਕਥੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਾਵਰੂ- ਕਾਮ ਰੂਪੀ, ਕਾਮਖਯਾ ਦੇਵੀ²⁵¹, Goddess Kamakhya, Kamrup। ਆਦ-

ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ, since inception। ਕਥੇ- ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ, known।

ਹੇ ਕਾਮਖਯਾ ਦੇਵੀ ! ਤੂੰਹੀ ਨੀਚਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਦੀ ਹੈਂ, ਨਰਕ ਤੋਂ ਬਚਾਂਦੀ ਹੈਂ। ਮੁਢ ਤੋਂ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈਂ।

O deity of Kamroop²⁵² (the Shakti (power) form of Almighty), You are the liberator of the meek, protector from hell and has been called as such since the beginning.

²⁵¹ 'ਦੇਵੀ ਦਾ ਯੋਨੀ ਪੀਠ' ਆਸਾਮ ਦੇਸ ਦੇ ਕਾਮ ਰੂਪ ਜਿਲੇ ਵਿਚ ਗੋਹਾਟੀ ਨਗਰ ਤੋਂ ਦੋ ਮੀਲ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਨੀਲਾਂਚਲ ਪੁਰ, ਬ੍ਰਹਮ ਪੁੱਤਰ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ, ਸਤੀ ਦੇਵੀ ਦਾ ਮੰਦਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਤੀ ਦੀ ਯੋਨੀ (ਭੱਗ) ਪੂਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਦਾ ਨਾਮ 'ਕਾਮਖਯਾ' ਦੇਵੀ ਹੈ।

Note: Shiv and Shakti. Throughout the Akaal Ustat, there are many instances where Sri Guru Gobind Singh Ji has condemned the ritualistic practices, hypocrisy, idol worshipping, adoration to the deities and reinforcing His belief in the One Almighty. However, in these 20 chhands, there are the praises of what we may perceive as goddesses (Durga, Chandi, Kamkhya. etc.). This is not true. In order to understand, one needs to conceptualise the concept of Shiv and Shakti (also known as, Bhagaut and Bhagauti, Bhagvant And Bhagvati, Atma and Parmatma, Nirgun and Sargun, etc.)

Shiv signifies the unmanifest and Shakti the manifest; Shiv the formless and Shakti the formed; Shiv the infinite and Shakti the finite; Shiv consciousness and Shakti energy, not only in the universe as a whole but in each and every one. The roots of Shakti (the manifest) are in Shiv (the unmanifest). Though one is manifested and the other unmanifested, they are in the ultimate sense, One. From the same One, is the principle of permanent (Shiv) and the other, the principle of change (Shakti) is change within changelessness while Shiv is changelessness as the root of change. The experience of perfect unity of the changeless and the changeable, the dissolution of duality, is Brahmian. Sri Guru Nanak Dev Ji has described this stage as follows;

ਜਹ ਦੇਖਾ ਤਹ ਰਵਿ ਰਹੇ ; ਸਿਵ ਸਕਤੀ ਕਾ ਮੇਲੁ ॥

Wherever I look, I see the Almighty pervading there, in the union of Shiv and Shakti, of consciousness and matter.

ਤ੍ਰਿਹੁ ਗੁਣ ਬੰਧੀ ਦੇਹੁਰੀ ; ਜੋ ਆਇਆ ਜਗਿ , ਸੋ ਖੇਲੁ ॥

The three qualities (Maya) hold the body in bondage; whoever comes into the world is subject to their play.

ਵਿਜੋਗੀ ਦੁਖਿ ਵਿਛੁੜੇ ; ਮਨਮੁਖਿ ਲਹਹਿ ਨ ਮੇਲੁ ॥੪॥

(੨੧-੫, ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਮਃ ੧)

Those who separate themselves from the Almighty wander lost in misery. The self-willed manmukhs do not attain union with Him. ||4||

Everything you see around you, whether physical, psychic, mental, etc. is Shakti, both individually and collectively. This includes everything from a pebble to the sun. All manifestations of Shakti come from the underlying substratum, Shiv. Shakti or Almighty's manifest energy is indeed Shiv (the One Almighty) as described by

²⁵² There is a temple in Guwahti near to the bank of Brahmaputra River in Assam (Kamroop) where it is believed that the private part of Sati (the wife of Shiva) fell. There are 52 areas throughout the South Asian where parts of her body fell (known as Shakti Pith) after she self immolated herself upon listening to insults of her husband from her father, Daksh. Shiva in grief could not bear with the separation, started to perform his dance (tandav) causing destruction everywhere. To contain the destruction caused by Shiva, Vishnu with his Sudarshan Chakar made 52 pieces of Sati's corpse. Here at Guwahti, her private part fell and is adored by devotees. She is known as Goddess Kamakhya. Sri Guru Tegh Bahadur Sahib Ji visited this place with Raja Maan. For further reading, please refer to Life of Sri Guru Tegh Bahadur Sahib Ji by SGGGS Academy.

Sri Guru Arjan Dev Ji in which He says that all that we see (manifest) is in fact the One and nothing but the One;

ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਆਪੇ ਆਪਿ ; ਦੂਜਾ ਕਹਾ ਕੇਹੁ ॥

(੭੧੦-੧੧, ਜੈਤਸਰੀ, ਮਃ ੫)

You are yourself in all therefore how can I describe any other then you i.e there is no other. Almighty is everything.

However, due to Maya as described in the stanza above by Guru Nanak Dev Ji, we are unable to see this reality as it curtains a veil around us. Guru Amar Das Ji describes Maya as follows;

ਏਹ ਮਾਇਆ , ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਵਿਸਰੈ , ਮੋਹੁ ਉਪਜੈ ; ਭਾਉ ਦੂਜਾ ਲਾਇਆ ॥

(921-4, ਰਾਮਕਲੀ, ਮਃ 3)

This is mammon (maya) which causes Almighty to be forgotten and creates attachments, these attachments then initiates the love for other then Almighty means maya is known from it's action as it does not have any form or colour.

This stage of having the inability to see the unity of Shiv and Shakti has been called ignorance, which occurs due to the influence of Maya;

ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ; ਅਗਿਆਨੁ ਗੁਬਾਰੁ ॥

(੧੨੬੨-੪, ਮਲਾਰ, ਮਃ ੩)

Attachment to Maya leads to the darkness of ignorance.

Each and everything in the created universe is actually no more than manifested consciousness and even though everything comes from it, there is no change in the nature of consciousness²⁵³. From Shiv comes the universe as a whole and everything individually through the power of Shakti, yet Shiv remains the same. The eternal wonder and mystery is that Shiv and Shakti are one and the same. To an enlightened being, there are no longer any different entities like Shiv and Shakti as all that remains has no description, the infinite. Guru Arjan Dev Ji has described this most superior stage of expressibility as follows;

ਨਹ ਸਿਵ ਸਕਤੀ , ਜਲੁ ਨਹੀ ਪਵਨਾ ; ਤਹ ਅਕਾਰੁ ਨਹੀ ਮੇਦਨੀ ॥

Within the Almighty's form there is no creator (Shiv) nor creation (Shakti) nor water nor air nor form of earth means that upon realising Almighty one see nothing but only Almighty as the seed of the entire creation,

ਸਤਿਗੁਰ ਜੋਗ ਕਾ ਤਹਾ ਨਿਵਾਸਾ ; ਜਹ ਅਵਿਗਤ ਨਾਥੁ ਅਗਮ ਧਨੀ ॥੩॥

(੮੮੩-੧੨, ਰਾਮਕਲੀ, ਮਃ ੫)

The True Guru, the Yogi, dwells, where the Imperishable Almighty, the Unapproachable Master abides. ||3||

²⁵³ To understand further, refer to the note on 'Light' at Pauri 166.

One of the Gnostic mystics, Simon the Magus, is reputed to have said, "The universal eons consist of two branches, without beginning or end, which spring from one root.....the invisible power and the unknowable silence. One of these branches is manifested from above and is the universal consciousness ordering all things and is designated male. The other branch is female and is the producer of all things." Sri Guru Amar Das Ji has also said,

ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਪੁਰਖੁ ਏਕੁ ਹੈ ; ਹੋਰ ਸਗਲੀ ਨਾਰਿ ਸਬਾਈ ॥

(੫੯੧-੧੯, ਵਡਹੰਸੁ, ਮਃ ੩)

In this world, there is one Husband Almighty; all other beings are His brides.

Energy, including matter and consciousness, are functioning together in the cosmos as well as in each and every human being as described by Bhagat Pipa Ji;

ਜੋ ਬ੍ਰਹਮੰਡੇ , ਸੋਈ ਪਿੰਡੇ ; ਜੋ ਖੋਜੈ ਸੋ ਪਾਵੈ ॥

(੬੯੫-੧੫, ਧਨਾਸਰੀ, ਭਗਤ ਪੀਪਾ ਜੀ)

The One who pervades the Universe also dwells in the body; whoever seeks Him, finds Him there.

This combination gives rise to the world we see around us, to time and to place. Energy is controlled by consciousness and consciousness cannot express itself except through energy thus the need of Shakti. In short, Shiv requires Shakti to manifest and Shakti requires Shiv to operate. Only upon the union of the 2, is there enlightenment or also known as Bhramgian, Mukti, Nirvana, Samadhi, Oneness, moksha, or enlightenment.

ਭਾਉ ਨ ਭਗਤੀ ; ਨਾ ਸਿਵ ਸਕਤੀ ॥

There was no love or devotion, no Shiva or Shakti - no energy or matter.

ਸਾਜਨੁ ਮੀਤੁ ; ਬਿੰਦੁ ਨਹੀ ਰਕਤੀ ॥

There were no friends or companions, no semen or blood.

ਆਪੇ ਸਾਹੁ ਆਪੇ ਵਣਜਾਰਾ ; ਸਾਚੇ ਏਹੋ ਭਾਇਦਾ ॥੧੨॥

(੧੦੩੬-੪, ਮਾਰੂ, ਮਃ ੧)

He Himself is the banker, and He Himself is the merchant. Such is the Pleasure of the Will of the True Master. ||12||

However, whatever said and done, only Sri Guru Gobind Singh Ji is able to comprehend the meanings of his Bani.

ਕਿੰਕਣੀ ਪ੍ਰਸੋਹਣ , ਸੁਰ ਨਰ ਮੋਹਣ ; ਸਿੰਘਾ ਰੋਹਣ , ਬਿਤਲ ਤਲੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਿੰਕਣੀ- ਤੜਾਗੀ, ਇਕ ਤਰਾਂ ਦਾ ਗਹਿਣਾ, ਜੋ ਇਸਤਰੀਆਂ ਸਾੜੀ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਦੀ ਲੱਕ ਨਾਲ ਬੰਨਦੀਆਂ ਹਨ, ornamental belt which is usually worn above the Sari on the waist। ਸਿੰਘਾ ਰੋਹਣ- ਸ਼ੇਰ ਪੁਰ ਸਵਾਰ, ride of a tiger। ਬਿਤਲ- ਸੱਤਾਂ ਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੂਜੇ ਪਤਾਲ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, the second underworld from the top in the list of 7 underworlds।

ਤੇਰੇ ਲੱਕ ਦੀ ਕਿੰਕਣੀ ਡਾਢੀ ਸੋਹਣੀ ਹੈ। ਜੋ ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੋਹਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਤੂੰ ਸ਼ੇਰ ਪੁਰ ਸਵਾਰ ਹੈਂ। ਅਤੇ ਬਿਤਲ ਦੇ ਥਲਾਂ ਦੀ ਪੂਰਨ ਹੈਂ।

Your ornamental belt tied around your waist is very beautiful, capable of charming both the humans and deities; You ride on a tiger and is complete even below Bital (name of the second underworld known among seven).

ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ , ਸਭ ਠਉਰ ਨਿਵਾਸਨ ; ਬਾਇ ਪਤਾਲ , ਅਕਾਸ ਅਨਲੇ ॥੯॥੨੧੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਠਉਰ- ਜਗਾਹ, ਥਾਂ, places। ਬਾਇ- ਹਵਾ, wind।

ਹੇ ਹਵਾ, ਪਤਾਲ, ਅਕਾਸ਼ ਤੇ ਅੱਗ ਆਦਿਕ ਸਭਨਾ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ! ਤੇਰੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋਵੇ।

Hail, hail to the all-pervading in wind, underworld, sky and fire.

ਸੰਕਟੀ ਨਿਵਾਰਨ , ਅਧਮ ਉਧਾਰਨ ; ਤੇਜ ਪ੍ਰਕਰਖਨ , ਤੁੰਦ ਤਬੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੰਕਟੀ- ਦੁਖਾਂ ਦੇ, pains, sorrows। ਪ੍ਰਕਰਖਣਿ- ਅਧਿਕਤਾ, ਬਹੁਤਾਇਤ, extreme। ਤੁੰਦ- ਕ੍ਰੋਧੀ, ਗੁਸੈਲਾ, ਛੇਤੀ ਭੜਕ ਜਾਣ ਵਾਲਾ, high-tempered। ਤਬ- ਸੁਭਾਉ, nature।

ਦੁਖਾਂ ਦੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਨੀਚਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਤੇਰੇ ਤੇਜ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੁਭਾਉ ਛੇਤੀ ਭੜਕ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

You are the saviour from pain, the liberator of meek; You have extreme glory and possesses a fury nature.

ਦੁਖ ਦੋਖ ਦਹੰਤੀ ; ਜੁਆਲ ਜਯੰਤੀ ; ਆਦ ਅਨਾਦ ਅਗਾਧ ਅਛੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦਹੰਤੀ- ਸਾੜਨਾ, to burn। ਜੁਆਲ- ਅੱਗ, fire। ਅਗਾਧ- ਡੂੰਘੀ, deep, incomprehensible। ਅਛੇ- ਨਾ ਟੁਟਣ ਵਾਲੀ, unbreakable।

ਦੁਖਾਂ ਦੋਖਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਅੱਗ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਆਦਿ ਅਨਾਦਿ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਡੂੰਘੀ ਤੇ ਅਛੇਦ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈਂ।

You are capable of burning the sorrows and sins, the subduer of fire; You are primal who is more complex than unfathomable and unimaginable.

ਸੁਧਤਾ ਸਮਰਪਣ ਤਰਕ ਬਿਤਰਕਣ ; ਤਪਤ ਪ੍ਰਤਾਪਣ ਜਪਤ ਜਿਵੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੁਧਤਾ- ਸੁਧ ਬੁਧੀ, pure intellect। ਸਮਰਪਣ- ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲੀ, bestower। ਤਰਕਿ- ਸ਼ੰਕਾ ਜਾਂ ਹੁੱਜਤ, argument or logic। ਬਿਤਰਕਣ- ਦੂਰ ਕਰਨਾ, furthers away। ਤਪਤ- ਸੂਰਜ, sun। ਪ੍ਰਤਾਪਣ- ਤੇਜਵਾਨ, powerful।

ਸੁਧਤਾ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਤਰਕਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ। ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਤੇਜਵਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਜਪਦਾ ਹੈ, ਤੇਹਾ ਹੀ ਫਲ ਦੇਂਦੀ ਹੈਂ।

You are the Bestower of piety, Destroyer of polemics (arising from logic) and the source of energy to the sun. Whichever way one recite you, he/she will be bestowed accordingly.

Note: Japat Jivay (ਜਪਤ ਜਿਵੇ). In whatever inclination or desire (ਭਾਵਨਾ) one does the chanting, there is an alteration of the mind and thus our reactionary deeds (Kriyaman Karam). This is the main aim of reciting Almighty's name (Simran) with the guide of a True Guru. Sri Guru Amar Das Ji utters;

ਏ ਮਨ , ਜੈਸਾ ਸੇਵਹਿ , ਤੈਸਾ ਹੋਵਹਿ ; ਤੇਹੇ ਕਰਮ ਕਮਾਇ ॥

(੭੫੫-੮, ਸੂਰੀ, ਮਃ ੩)

O mind, as you serve, so do you become, and so are the deeds that you do.

ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ ਸਸਤ੍ਰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਖਣ ; ਆਦ ਅਨੀਲ ਅਗਾਧ ਅਭੇ ॥੧੦॥੨੨੦॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪ੍ਰਕ੍ਰਖਣ- ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ, practitioner। ਅਨੀਲ- ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, infinite। ਅਭੇ- ਡਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, fearless।

ਹੇ ਸ਼ਸਤਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ! ਸਭ ਦਾ ਮੁਢ, ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਪਰੇ, ਮਹਾਨ ਡੂੰਘੀ, ਤੇ ਢਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ! ਤੇਰੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋਵੇ।

Hey the practitioner of weapons, You are the primal, infinite, complex and fearless, may there be your victory.

ਚੰਚਲਾ ਚਖੰਗੀ ਅਲਕ ਭੁਜੰਗੀ ; ਤੁੰਦ ਤੁਰੰਗਣ ਤਿਛ ਸਰੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚੰਚਲਾ- ਬਿਜਲੀ, lightning। ਚਖੰਗੀ- ਅੱਖਾਂ ਵਰਗੀਆਂ, like eyes। ਅਲਕ- ਅਲਕਾ ਜੁਲਫਾਂ, ਵਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਟਾਂ, ਜੋ ਕੰਨਾਂ ਤਕ ਲਮਕਦੀਆਂ ਹਨ, hair tresses। ਭੁਜੰਗੀ-ਸਪਨੀ, ਭਾਵ ਟੇਡੀਆਂ, tresses which are curled like a snake। ਤੁੰਦ- ਚਲਾਕ, ਫੁਰਤੀਲਾ, ਛੋਹਲਾਪਨ, agile। ਤੁਰੰਗਣਿ²⁵⁴-ਵੱਡੀ ਤੇਜ ਚਾਲ ਵਾਲੀ ਘੋੜੀ, horse which has a fast gallop। ਸਰੇ-ਤੀਰਾਂ ਨਾਲੋਂ, arrows।

ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੀਰ ਨਾਲੋਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਸਮਾਨ ਚੰਚਲ ਹਨ। ਤੇ ਤੇਰੀਆਂ ਟੇਡੀਆਂ ਜੁਲਫਾਂ ਚਲਾਕ ਘੋੜੀ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਚਲਾਕ ਹਨ। ਭਾਵ ਹਵਾ ਦੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਜੁਲਫਾਂ ਇਉਂ ਹਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਤੁੰਦ ਤੁਰੰਗਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

Your eyes are sharper than the arrow and alike lightning (meaning swift) is your gait; Your curled hair tresses moves just like the mane of an agile horse.

ਕਰ ਕਸਾ ਕੁਠਾਰੇ ਨਰਕ ਨਿਵਾਰੇ ; ਅਧਮ ਉਧਾਰੇ ਤੂਰ ਭੁਜੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਰ- ਹੱਥ, hand। ਕਸਾ- ਫੜਿਆ, held। ਕੁਠਾਰੇ- ਕੁਹਾੜਾ, axe। ਨਿਵਾਰੇ-ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ, saviour। ਅਧਮ- ਪਾਪੀ, sinner। ਉਧਾਰੇ- ਤਾਰੇ, liberate। ਤੂਰ-ਲੰਮਾ, long। ਭੁਜੇ- ਬਾਹਾਂ, arms।

ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕੁਹਾੜਾ ਫੜਿਆ ਹੈ। ਤੂੰ ਨਰਕਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ। ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ। ਤੇਰੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਲੰਮੀਆਂ ਹਨ।

You have an axe in Your hands, the saviour from hell; You have the ability to liberate the sinners and You have long arms meaning, She has the extra capability of performing a task than the rest.

ਦਾਮਨੀ ਦਮੰਕੇ ਕੇਹਰ ਲੰਕੇ ; ਆਦ ਅਤੰਕੇ ਕੂਰ ਕਥੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦਮੰਕੇ-ਚਮਕੇ, radiance। ਕੇਹਰ ਲੰਕੇ- ਸ਼ੇਰ ਵਰਗਾ ਲੱਕ, alike a tiger। ਆਦ- ਮੁੱਢ, inception। ਅਤੰਕੇ- ਡਰ, fear। ਕੂਰ ਕਥੇ- ਭਿਆਨਕ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ, known as dreadful।

ਬਿਜਲੀ ਵਰਗੀ ਤੇਰੀ ਦਮਕ ਹੈ। ਸ਼ੇਰ ਵਰਗਾ ਪਤਲਾ ਲੱਕ ਹੈ। ਤੂੰ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਡਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਭਿਆਨਕ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈਂ।

Your radiance is alike lightning, waist is slim like a tiger's; You have been known as the giver of fear since the beginning and is the dreadful one.

²⁵⁴ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਨਾਮ ਤੁਰੰਗ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ 'ਤੁਰੰਗਣਿ' ਹੈ। Turang is a category of horses who have a very high speed of galloping.

ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ ਰਕਤਾਸੁਰ ਖੰਡਣ ; ਸੁੰਭ ਚਕ੍ਰਤ ਨਸੁੰਭ ਮਥੇ ॥੧੧॥੨੨੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਕਤਾਸੁਰ ਖੰਡਣ- ਰਕਤ ਬੀਜ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ, the killer of Rakatbeej। ਸੁੰਭ- ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਭਗਤ ਦਾ ਪੋਤਰਾ ਤੇ ਗਵੇਸ਼ਨੀ ਦਾ ਪੁਤਰ, the grandson of Bhagat Prahlad and the son of Gveshani। ਚਕਰਤ- ਚਾਕ ਕਰਦਨ, ਚੀਰਨਾ, slayer, rip। ਨਿਸੁੰਭ- ਨਿਸੁੰਭ ਦਾਨਵ, ਜੋ ਸੁੰਭ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਸੀ, the younger brother of Sumbh²⁵⁵।

ਹੇ ਰਕਤ ਬੀਜ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ! ਸੁੰਭ ਨੂੰ ਚੀਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ, ਨਿਸੁੰਭ ਨੂੰ ਪੀਹ ਸੁਟ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਤੇਰੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋਵੇ।

Hey the slayer of Raktbeej; The ripper of Sumbh, The grinder of Nisumbh, there be Victory to you.

Sri Guru Gobind Singh Ji in Chandi Di Vaar mentions;

ਸੁੰਭ ਨਿਸੁੰਭ ਪਠਾਇਆ ; ਜਮ ਦੇ ਧਾਮ ਨੋ ॥

Sumbh and Nisumbh were thus despatched to the land of Jamdoots (angels of death).

ਬਾਰਜ ਬਿਲੋਚਨ ਬ੍ਰਿਤਨ ਬਿਮੋਚਨ ; ਸੋਚ ਬਿਸੋਚਨ ਕਉਚ ਕਸੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਾਰਜ- ਕਮਲ ਵਰਗੇ, alike lotus। ਬਿਲੋਚਨ- ਸੁੰਦਰ ਅੱਖਾਂ, beautiful eyes। ਬ੍ਰਿਤਨ- ਉਦਾਸੀਆਂ, sadness। ਸੋਚ- ਫਿਕਰ, anxiety। ਬਿਸੋਚਨ- ਬੇਫਿਕਰ, carefree। ਕਉਚ- ਸੰਜੋਏ, body armour।

ਕਮਲ ਜਿਹੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਅੱਖਾਂ ਸਨ ਉਦਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਫਿਕਰਾਂ ਤੋਂ ਬੇਫਿਕਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਸਰੀਰ ਉਤੇ ਕਵਚ ਕੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

Your lotus flower like-eyes are the remover of sadness and has the capability of converting anxiety into ecstasy; Your body has an armour tied.

ਦਾਮਨੀ ਪ੍ਰਹਾਸੇ ਸੁਕ ਸਰ ਨਾਸੇ ; ਸੁਬ੍ਰਿਤ ਸੁਬਾਸੇ ਦੁਸਟ ਗ੍ਰਸੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪ੍ਰਹਾਸੇ- ਹਾਸਾ, laughter। ਸੁਕ- ਤੋਤਾ, parrot। ਸਰ- ਸਮਾਨ, like। ਸੁਬ੍ਰਿਤ- ਉਤਮ ਆਚਾਰ, utmost conduct। ਸੁਬਾਸੇ- ਸੁੰਦਰ ਲਿਬਾਸ, beautiful vestures। ਦੁਸਟ- ਪਾਪੀ, sinner। ਗ੍ਰਸੇ- ਮਾਰੇ, kill।

ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗੂੰ ਹਾਸਾ ਹੈ, ਤੋਤੇ ਵਰਗੀਆਂ ਨਾਸਾਂ ਹਨ, ਉਤਮ ਆਚਾਰ ਹਨ, ਸੁੰਦਰ ਲਿਬਾਸ ਹਨ, ਅਤੇ ਦੁਸਟਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਸਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

Your laughter is like lightning, nose like a parrot's, high in moral values and conduct, beautiful vesture and killer of the foes.

²⁵⁵ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਕਰਤਾ ਨੇ ਸੁੰਭ ਨਿਸੁੰਭ ਨੂੰ ਕੱਸਯਪ ਦੇ ਵੀਰਜ ਤੋਂ ਦਨੁ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਵੇਖੋ ਸਫਾ ੬੪੯। According to Mahankosh, the demon Sumbh and Nisumbh are the offspring of Rishi Kashyap and a demonic mother.

ਚੰਚਲਾ ਪ੍ਰਅੰਗੀ ਬੇਦ ਪ੍ਰਸੰਗੀ ; ਤੇਜ ਤੁਰੰਗੀ ਖੰਡ ਸੁਰੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚੰਚਲਾ ਪ੍ਰਅੰਗੀ- ਸੁੰਦਰ ਸਰੀਰ ਵਾਲੀ, attractive body। ਪ੍ਰਸੰਗੀ- ਸਬੰਧ ਵਾਲੀ, relation। ਤੇਜ ਤੁਰੰਗੀ- ਤੇਜ ਚਾਲ ਵਾਲੀ, fast gait। ਖੰਡ- ਮਾਰਨਾ, to kill। ਸੁਰੰ- ਦੈਂਤ, demon। ਬਿਜਲੀ ਸਮਾਨ ਸੁੰਦਰ ਸਰੀਰ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਬੇਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਤੇਜ ਚਾਲ ਵਾਲੀ ਹੈਂ ਅਤੇ ਦੈਂਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

Has a beautiful body like lightning, is referred to in Vedas; She is agile, and annihilator of demons.

ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ ਮਹਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ ; ਆਦ ਅਨਾਦ ਅਗਾਧ ਉਰਧੰ ॥੧੨॥੨੨੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਹਖਾਸੁਰ-ਝੋਟੇ ਦੇ ਸਿਰ ਵਾਲਾ ਦੈਂਤ, bull faced demon। ਅਨਾਦ-ਮੁੱਢ ਰਹਿਤ, without a beginning। ਅਗਾਧ- ਡੂੰਘਾ, deep। ਉਰਧੰ- ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਧਾਰਿਆ, placed within heart। ਹੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨੀ! ਤੇਰੀ ਜੈ ਜੈ ਹੋਵੇ, ਤੈਨੂੰ ਆਦਿ ਅਨਾਦਿ ਤੋਂ ਅਗਾਧ ਜਾਣ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰਿਆ ਹੈ।

Dear slayer of Mehkhasur, glory to you; You are before time, without a beginning, unfathomable and You have been placed in our hearts.

ਘੰਟਕਾ ਬਿਰਾਜੈ ਰੁਣ ਝੁਣ ਬਾਜੈ ; ਭ੍ਰਮ ਭੈ ਭਾਜੈ ਸੁਨਤ ਸੁਰੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਘੰਟਕਾ- ਟੱਲੀ, bell। ਰੁਣ ਝੁਣ-ਇਕ ਰਸ, in a single tone। ਭ੍ਰਮ-ਭਰਮ, ਭੁਲੇਖਾ, confusion, doubt। ਭੈ- ਡਰ, fear। ਭਾਜੈ- ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ, run away। ਸੁਨਤ- ਸੁਣ ਕੇ, upon listening। ਸੁਰੰ- ਅਵਾਜ, voice।

ਤੇਰੇ ਲੱਕ ਵਿਚ ਜੋ ਕਿੰਕਨੀ ਬਿਰਾਜਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਕ ਰਸ ਵਜਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣਦਿਆ ਹੀ ਡਰ ਤੇ ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

You have a belt with bells worn at your waist, that are playing in the same pace; by listening to one, doubts are vanished.

ਕੋਕਲ ਸੁਨ ਲਾਜੈ ਕਿਲਬਿਖ ਭਾਜੈ ; ਸੁਖ ਉਪਰਾਜੈ ਮਧ ਉਰੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਲਾਜੈ- ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ, shy। ਕਿਲਬਿਖ- ਪਾਪ, sin। ਉਪਰਾਜੈ-ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, born। ਉਰੰ- ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ, within heart।

ਉਸ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਕੋਇਲ ਸ਼ਰਮਿੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਾਪ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸੁਖ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

The sound from your bells even makes the nightingale (known for its melodious voice) ashamed, sins are washed off and joy is created in the heart.

ਦੁਰਜਨ ਦਲ ਦਝੈ ਮਨ ਤਨ ਰਿਝੈ ; ਸਭੈ ਨ ਭਜੈ ਰੋਹ ਰਣੰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੁਰਜਨ- ਵੈਰੀ, foe। ਦਲ- ਫੌਜ, army। ਦਝੈ- ਸਾੜਦੀ, burn। ਰੋਹ ਰਣੰ- ਜੁੱਧ ਵਿੱਚ ਰੋਹ, valour in a battle।

ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸਾੜਦੀ ਹੈਂ, ਵੈਰੀ ਲੋਕ ਜੋਰ ਨਾ ਚਲਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਮਨ ਤਨ ਵਿਚ ਰਿਝਦੇ ਹਨ। ਤੂੰ ਜਦੋਂ ਜੁੱਧ ਵਿਚ ਰੋਹ ਕਰਦੀ ਹੈਂ ਤਾਂ ਡਰ ਨਾਲ ਭਜਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈਂ।

You burn the army of enemies, seeing which the other foes burn within their mind and body as they are helpless; You do not leave the battlefield and continue to fight in valour.

ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ ; ਚੰਡ ਚਕ੍ਰਤਨ ਆਦ ਗੁਰੰ ॥੧੩॥੨੨੩॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚੰਡ ਚਕ੍ਰਤਨ-ਚੰਡ ਨੂੰ ਚਾਕ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।

ਹੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ! ਹੇ ਚੰਡ ਨੂੰ ਚਾਕ ਕਰਨ ਵਾਲੀ! ਹੇ ਆਦਿ ਤੋਂ ਪੂਜਨੀਕ! ਤੇਰੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋਵੇ।

Dear killer of Mehkhasur, slayer of Demon Chand, respectful since the beginning, may there be your glory.

ਚਾਚਰੀ ਪ੍ਰਜੋਧਨ ਦੁਸਟ ਬਿਰੋਧਨ ; ਰੋਸ ਅਰੋਧਨ ਕੂਰ ਬ੍ਰਿਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚਾਚਰੀ- ਤਲਵਾਰ, sword। ਪ੍ਰਜੋਧਨ- ਚੰਗੇ ਸ਼ਸਤਰ ਅਸਤ੍ਰ, fine weaponry। ਬਿਰੋਧਨ- ਵੈਰਨ, enemy। ਅਰੋਧਨ- ਰੁਕਨਾ, halt। ਬ੍ਰਿਤੇ- ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੀ, nature।

ਤਲਵਾਰ ਆਦਿਕ ਚੰਗੇ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਅਸਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਦੁਸਟਾਂ ਦੀ ਵੈਰਨ ਹੈਂ, ਰੋਹ ਨਾਲ ਰੁਕਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

The wearer of sword and other fine weapons, she is the enemy of foes. She is capable of halting the enemy and of a dreadful character

ਧੂਮ੍ਰਾਫ ਬਿਪ੍ਰੰਸਨ , ਪ੍ਰਲੈ ਪ੍ਰਜੰਸਨ ; ਜਗਿ ਬਿਪ੍ਰੰਸਨ , ਸੁਧ ਮਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਧੂਮ੍ਰਾਫ- ਧੂਮਰ ਨੈਨ, ਧੂੰਏਂ ਰੰਗੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲਾ ਇਕ ਦੈਤ, Demon Dhumar, the demon with smog-like eyes। ਬਿਪ੍ਰੰਸਨ- ਬਿਪ੍ਰੰਸ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ। ਪ੍ਰਜੰਸਨ- ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਖਾਣ ਵਾਲੀ, ਪਰਜਾ ਪਤੀ, the devourer of citizens (all), Prajapat s/o Brahma।

ਧੂਮਰ ਦੈਤ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ। ਪ੍ਰਲੈ ਕਾਲ ਸਮੇਂ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਪ੍ਰਜਾ ਪਤੀ ਦੇ ਜਗ^{੨੫੬} ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਸੁਧ ਮਤ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

The destroyer of Demon Dhumar, death of all during Doom's day; able to demolish the Yajna by Parjapat²⁵⁷ and has clean intellect.

²⁵⁶ ਵੇਖੋ ਅਗੇ ਚਵੀ ਅਵਤਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਦਰ ਅਵਤਾਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਧਿਆਇ 'ਗੌਰਿਦਧਜ'॥

²⁵⁷ Parjapat is one of Brahma's sons. According to Vishnu Puran, he had 24 daughter from his wife Prasuti. One of his daughters was Sati, who always wanted to marry Lord Shiva but her father disliked Shiva intensely,

ਜਾਲਪਾ ਜਯੰਤੀ ; ਸਤ੍ਰ ਮਥੰਤੀ ; ਦੁਸਟ ਪ੍ਰਦਾਹਨ ; ਗਾੜ ਮਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਾਲਪਾ-ਜਾਲਪੇਸ਼ਵਰੀ: ਪੂਰਬੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਜਾਲਪਾ ਗਿਰ ਵਿਚ ਤਿਸਤਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਮਹਾਂਦੇਵ ਦਾ ਮੰਦਰ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਯਸ਼ਵਰ ਤੇਜਾਲ ਵੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਣਾ^{੨੫੮} ਵਿਚ ਜਾਲਪੀਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਹਿਮਾ ਲਿਖੀ ਹੈ, meaning Jalpeshwar which is on the banks of River Teesta in West Bengal. This temple is dedicated to Shiva and in the Kalka Puran there are abundance of virtues written about this site। ਜਯੰਤੀ- ਦੁਰਗਾ, Durga। ਸਤ੍ਰ- ਦੁਸ਼ਮਨ, foe। ਮਥੰਤੀ- ਮਲੀਆ ਮੇਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, terminator। ਪ੍ਰਦਾਹਨ- ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸਾੜਨਾ, annihilator। ਗਾੜ- ਬਹੁਤ ਹੀ, extreme।

ਤੂਹੀ ਜਾਲਪੇਸ਼ਵਰੀ, ਤੂਹੀ ਦੁਰਗਾ ਹੈਂ, ਸ਼ਤਰੂਆਂ ਨੂੰ ਮਲੀਆਂ ਮੇਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸਾੜਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ। ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਸਤੀ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

You are Shiv (Jalpeshwar) and Shakti (Durga), killer of the enemies; Annihilator of the wicked by roasting and you are in extreme ecstasy.

ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ ਮਹਕਾਸੁਰ ਮਰਦਨ ; ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਅਗਾਧ ਗਤੇ ॥੧੪॥੨੨੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗਤੇ- ਗਤੀ, pace।

ਹੇ ਮਹਿਕਾਸੁਰ ਨੂੰ ਮਲਨ ਦਲਨ ਵਾਲੀ! ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਤੋਂ ਤੇਰੀ ਜੈ ਜੈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਤੇਰੀ ਗਤੀ ਅਗਾਧਿ ਹੈ।

Hey the killer of Mehkhasur, since the beginning your praises are said and your pace is unfathomable.

ਖਤ੍ਰੀਆਣ ਖਤੰਗੀ ਅਭੈ ਅਭੰਗੀ ; ਆਦਿ ਅਨੰਗੀ ਅਗਾਧ ਗਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਖਤ੍ਰੀਆਣ- ਖਤਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਅਣਖ ਵਾਲੀਪ, pride of warriors। ਖਤੰਗੀ- ਬਾਣਾਂ ਵਾਲੀ, bow। ਅਭੈ- ਡਰ ਰਹਿਤ, fearless।

ਖਤਰੀ ਵਰਗੀ ਅਣਖ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਬਾਣਾਂ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਡਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਨਾਸ਼ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈਂ, ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ, ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਅਗਾਧਗਤੀ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

Your honour (pride) is like the Khatris (warriors), Wearer of arrows, Fearless and Indestructible, formless from beginning, Unfathomable is your pace.

calling him a dirty, roaming ascetic but anyhow she got married to him and went away. Once, Daksh Parjapat organised a huge yajna and intentionally avoided Shiva and Sati. Even though discouraged by Shiva, who told her not to go to a function where she and her husband was uninvited; the personal bondage with her parents made Sati ignore social etiquette and her husband's wishes. Sati without Shiva went to the ceremony. She was snubbed by Daksha and insulted by him in front of the guests. Sati unable to bear further insult ran into the Sacrificial fire and immolated herself. Shiva in return destroyed the whole Yagna and decapitated Parjapat.

²⁵⁸ ਵੱਖੋ, ਕਾਲਿਕਾ ਪੁਰਾਨ ਅਧ: ੨੨।

ਬ੍ਰਿਡਲਾਫ ਬਿਹੰਡਣ ਚਫਰ ਦੰਡਣ ; ਤੇਜ ਪ੍ਰਚੰਡਣ ਆਦਿ ਬ੍ਰਿਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬ੍ਰਿਡਲਾਸ- ਬਿਲੇ ਜਿਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲਾ ਇਕ ਦੈਂਤ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੁਰਗਾ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, (੨) ਬਿਡਾਲ ਨਾਮ ਵਾਲਾ ਦੈਂਤ ਜੋ ਮਹਿਕਾਸੁਰ ਦਾ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸੈਨਾਪਤੀ ਸੀ, Biral Demon whose eyes are alike a cat and he was slayed by Durga, he was the minister of Mehkhasur। ਬਿਹੰਡਣ- ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ, killer। ਚਫਰ- ਇਕ ਦੈਂਤ ਦਾ ਨਾਮ, ਇਸ ਦਾ ਯੁੱਧ ਵੀ ਦੇਵੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ, Demon Chichhar। ਦੰਡਣ- ਸਜਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ, punisher। ਬ੍ਰਿਤੇ- ਸੁਭਾਅ, nature।
ਬਿਡਾਲ ਨਾਮ ਵਾਲੇ ਦੈਂਤ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ, ਚਿਫਰ ਅਸੁਰ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇਣ ਵਾਲੀ, ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਚੰਡ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਤੇਰਾ ਐਸਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ।

The killer of Demon Biral²⁵⁹, Punisher of Demon Chichchhar, Resplendent is your grace and such is since the beginning.

ਸੁਰ ਨਰ ਪ੍ਰਤਪਾਰਣ ਪਤਤ ਉਧਾਰਣ ; ਦੁਸਟ ਨਿਵਾਰਣ ਦੋਖ ਹਰੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੁਰ- ਦੇਵਤੇ, deities। ਨਰ-ਮਨੁੱਖ, humans। ਪ੍ਰਤਪਾਰਣ- ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, nurturer। ਪਤਤ- ਪਾਪੀ, sinner। ਉਧਾਰਣ- ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, liberator। ਨਿਵਾਰਣ- ਮਕਾਉਣ ਵਾਲੀ, finisher। ਦੋਖ ਹਰੇ- ਦੋਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, the destroyer of demerits।
ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪਾਲਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਦੁਸਟਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਦੋਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

The nourisher of deities and humans, the liberator of sinners; the obliterator of the wicked and remover of all flaws;

ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ ਮਹਕਾਸੁਰ ਮਰਦਨ ; ਬਿਸੁ ਬਿਪ੍ਰੰਸਨ ਸ੍ਰਿਸਟ ਕਰੇ ॥੧੫॥੨੨੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਸੁ ਬਿਪ੍ਰੰਸਨ- ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, exterminator of the universe। ਸ੍ਰਿਸਟ- ਦੁਨੀਆਂ, world।
ਹੇ ਮਹਿਕਾਸੁਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਤੇਰੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੂੰਹੀ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਬਨਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

Victory be to You, Killer of Mehkhasur, Destroyer of the universe and also the creator.

²⁵⁹ Demon Biral was the minister of Demon Mehkhasur. He is named such because he said to have eyes of a cat. He was killed by Durga.

ਦਾਮਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸੇ ਉਨਤਨ ਨਾਸੇ ; ਜੋਤ ਪ੍ਰਕਾਸੇ ਅਤੁਲ ਬਲੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦਾਮਨੀ- ਬਿਜਲੀ, lightning। ਪ੍ਰਕਾਸੇ- ਰੌਸ਼ਨੀ, light। ਉਨਤਨ- ਉਚੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ, upslanted and long। ਨਾਸੇ-ਨਾਸਾਂ, ਨੱਕ, nostrils, nose। ਅਤੁਲ ਬਲੇ-ਅਥਾਹ ਬਲ, unimaginable strength।

ਬਿਜਲੀ ਵਰਗੀ ਤੇਰੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਹੈ, ਉਚੀਆਂ ਤੇ ਲੰਮੀਆਂ ਨਾਸਾਂ ਹਨ, ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਆਭਾ ਦਾ ਉਜਾਲਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੇਰਾ ਬਲ ਅਤੁਲ ਹੈ।

Your radiance is alike lightning, upslanted and elongated nostrils; Your face has a luminance and You are the possessor of unimaginable strength.

ਦਾਨਵੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਖਣ ਸਰਵਰ ਵਰਖਣ ; ਦੁਸਟ ਪ੍ਰਧ੍ਰਖਣ ਬਿਤਲ ਤਲੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪ੍ਰਕ੍ਰਖਣ- ਕਲੇਜੇ ਧੜਕਾਉਣ ਵਾਲੀ, palpitation। ਸਰਵਰ ਵਰਖਣ- ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ, shower of arrows। ਬਿਤਲ ਤਲੇ- ਪਤਾਲ ਥੱਲੇ, underworld।

ਦੈਤਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਤਿਖੇ ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਦੁਸਟਾਂ ਦੇ ਕਲੇਜੇ ਧੜਕਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ। ਅਤੇ ਬਿਤਲ ਨਾਮ ਵਾਲੇ ਪਤਾਲ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਵੀ ਪੂਰਨ ਹੈਂ।

Capable of showering the rain of sharp arrows; Causes palpitation to the enemy and complete even below Bitaal (the name of an underworld)

ਅਸਟਾਇਧ ਬਾਹਣ ਬੋਲ ਨਿਬਾਹਣ ; ਸੰਤ ਪਨਾਹਣ ਗੂੜ ਗਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਸਟਾਇਧ- ਅੱਠਾਂ ਸ਼ਸਤਰਾਂ, the eight weapons। ਬਾਹਣਿ- ਚਲਾਉਣਾ, practiser। ਨਿਬਾਹਣ- ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ, to fulfill। ਪਨਾਹਣਿ- ਓਟ, ਆਸਰਾ, support। ਗੂੜ ਗਤੇ- ਗੂੜੀ ਗਤ (ਚਾਲ), unfathomable strategy।

ਅੱਠਾਂ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਓਟ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਗੂੜ ਗਤੀ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

The practitioner of eight variety of weapons (mentioned above), Keeper of her word; She is the support of the saints and Unfathomable is her strategy.

ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ ਮਹਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ ; ਆਦ ਅਨਾਦਿ ਅਗਾਧਿ ਬ੍ਰਿਤੇ ॥੧੬॥੨੨੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਗਾਧ- ਪਹੁੰਚ ਤੋ ਪਰੇ, ਡੂੰਘਾ, beyond reach, deep। ਬ੍ਰਿਤੇ- ਸੁਭਾਅ, nature। ਹੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨੀ ! ਤੇਰੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਆਦਿ ਅਨਾਦਿ ਤੋਂ ਤੇਰਾ ਸੁਭਾਵ ਅਗਾਧ ਹੈ।

Victory be to the killer of Mehkhasur; the Primal, Eternal, Unfathomable One.

ਦੁਖ ਦੋਖ ਪ੍ਰਭਫਣ ਸੇਵਕ ਰਫਣ ; ਸੰਤ ਪ੍ਰਤਫਣ ਸੁਧ ਸਰੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪ੍ਰਭਫਣ- ਖਾ ਜਾਣ ਵਾਲੀ, devour। ਰਫਣ-ਰੱਖਿਆ, protection। ਪ੍ਰਤਫਣ- ਪ੍ਰਤੱਖ, apparent। ਸੁਧ ਸਰੇ-ਤਿੱਖੇ ਤੀਰਾਂ ਵਾਲੀ, sharp arrows।

ਦੁਖਾਂ ਤੇ ਦੋਖਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਖਾ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈਂ ਅਤੇ ਤਿੱਖੇ ਤੀਰਾਂ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

The devour of sorrows and sufferings; Protector of devotee; Apparent to the saintly and Possessor of sharp arrows.

ਸਾਰੰਗ ਸਨਾਹੇ ਦੁਸਟ ਪ੍ਰਦਾਹੇ ; ਅਰ ਦਲ ਗਾਹੇ ਦੋਖ ਹਰੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਾਰੰਗ- ਤਲਵਾਰ, sword (tulwar)। ਸਨਾਹੇ- ਸੰਜੋਅ, armour। ਪ੍ਰਦਾਹੇ-ਸਾੜੇ, combust। ਅਰ ਦਲ-ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਫੌਜ, hordes of enemy forces। ਹਰੇ-ਨਾਸ਼, destroy।

ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਸੰਜੋਅ ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸਾੜਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਗਾਹੁਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਦੋਖਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

The wearer of sword (Sarang) and armour; Destroyer of the wicked by combustion; Re-routes hordes of enemy and Remover of flaws.

ਗੰਜਨ ਗੁਮਾਨੇ ਅਤੁਲ ਪ੍ਰਵਾਨੇ ; ਸੰਤ ਜਮਾਨੇ ਆਦਿ ਅੰਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗੰਜਨ- ਤੋੜਨਾ, to crush। ਗੁਮਾਨੇ- ਹੰਕਾਰ, ego। ਪ੍ਰਵਾਨੇ-ਪ੍ਰਵਾਨਾ, ਅਜਿਹਾ ਕਾਗਜ਼ ਜਿਸ ਤੇ ਹਾਕਮ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਸੰਤ-ਅੰਤ ਸਮਾਂ। ਜਮਾਨੇ-ਜਾਮਨ।

ਹੰਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਤੇਰੇ ਅਤੁਲ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨੇ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੂੰ ਹੀ ਅੰਤ ਸਮੇ ਦੀ ਜਾਮਨ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਸਭ ਦਾ ਆਦਿ ਤੇ ਅੰਤ ਵੀ ਤੂੰ ਹੀ ਹੈਂ।

The destroyer of the egoistic; Immeasurable are your commands; You are the witness of apocalypse and the beginning and end of everyone.

Similary Guru Arjan Dev Ji mentions;

ਦੁਸਟ ਅਹੰਕਾਰੀ ; ਮਾਰਿ ਪਚਾਏ ॥

(੮੬੯-੧੧, ਗੋਡ, ਮਃ ੫)

He destroys the egotistical villains.

ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ ; ਸਾਧ ਪ੍ਰਦਫਣ ਦੁਸਟ ਹੰਤੇ ॥੧੭॥੨੨੭॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪ੍ਰਦਫਣ- ਪ੍ਰਤੱਖ, apparent। ਹੰਤੇ- ਨਾਸ਼, destroyer।

ਹੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨੀ! ਤੇਰੀ ਜੈ ਜੈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋਣ ਵਾਲੀ, ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਹਤਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

Victory be to Thee, Killer of Mehkhasur, Apparent to the saints, Killer of the wicked.

ਕਾਰਣ ਕਰੀਲੀ ਗਰਬ ਗਹੀਲੀ ; ਜੋਤ ਜਤੀਲੀ ਤੁੰਦ ਮਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਰੀਲੀ- ਕਰਨ ਵਾਲੀ, doer। ਗਰਬ- ਹੰਕਾਰ, ego। ਗਹੀਲੀ- ਫੜਨ ਵਾਲੀ, subduer। ਜੋਤ- ਪ੍ਰਕਾਸ਼, illuminance। ਜਤੀਲੀ- ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ, victor। ਤੁੰਦ ਮਤੇ-ਤਿੱਖੀ ਮੱਤ ਵਾਲੀ, sharp intellect।

ਤੂੰ ਕਾਰਣਾ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਹੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੂਰਜ ਆਦਿ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਭਾਵ ਤੇਰੇ ਚਾਨਣੇ ਅੱਗੇ ਸੂਰਜ ਆਦਿਕਾਂ ਦਾ ਚਾਨਣ ਫਿਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿੱਖੀ ਮੱਤ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

You are the cause of all causes, Subduer of the egoistic; Conqueror of those who illuminate (sun, etc.) Meaning, the luminance from others is nothing comparable to her and the possessor of sharp intellect.

ਅਸਟਾਇਧ ਚਮਕਣ ਸਸਤ੍ਰ ਝਮਕਣ ; ਦਾਮਨ ਦਮਕਣ ਆਦਿ ਬ੍ਰਿਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਸਟਾਇਧ- ਅੱਠ ਸ਼ਸਤਰ, eight weapons। ਦਮਕਣ- ਚਮਕਦੀ, glistening। ਬ੍ਰਿਤੇ- ਸੁਭਾਵ, nature, attitude।

ਤੇਰੇ ਅੱਠੇ ਸ਼ਸਤਰ ਚਮਕਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦਾ ਚਮਕਣਾ ਐਸਾ ਹੈ, ਮਾਨੋ ਬਿਜਲੀ ਦਮਕਦੀ ਹੈ, ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਤੇਰਾ ਐਸਾ ਸੁਭਾਵ ਹੈ।

The eight weapons²⁶⁰ in your hands are glistening, The glistening is alike lightening flash; Since the beginning your nature is such.

ਭੁਕਭੁਕੀ ਦਮੰਕੈ ਬਾਘ ਬਬੰਕੈ ; ਭੁਜਾ ਫਰੰਕੈ ਸੁਧ ਗਤੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੁਕਭੁਕੀ- ਭੁਗ ਭੁੰਗੀ, tambour। ਦਮੰਕੈ- ਵੱਜ ਰਹੀ, playing। ਬਾਘ- ਸ਼ੇਰ, tiger। ਬਬੰਕੈ- ਭਬਕ ਰਿਹਾ, roaring। ਸੁਧ- ਪਵਿੱਤਰ, pure। ਗਤੇ- ਗਤੀ, pace।

ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਭੁਗ ਭੁੰਗੀ ਵੱਜ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੇਰਾ ਘੋੜਾ ਸ਼ੇਰ ਭਬਕ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੇਰੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਫਰਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਤੇਰੀ ਪਵਿੱਤਰ ਗਤੀ ਹੈ।

Tambour beating in your hand, the neighing from your horse is alike tiger's roar; Your arms has fasciculations and as such this is your pure pace.

²⁶⁰ Eight weapons are, bell, mace, trident, sword, conch shell, bow, arrow and chakram.27. (Chandi Charitr 1, Chapter 2)

ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ ਮਹਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ ; ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਅਨਾਦ ਮਤੇ ॥੧੮॥੨੨੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਰਦਨ- killer। ਅਨਾਦ- without an inception, beginningless।

ਹੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨੀ! ਤੇਰੀ ਜੈ ਜੈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਹੀ ਸਭ ਦਾ ਆਦਿ ਹੈਂ, ਜੁਗਾਂ ਦਾ ਵੀ ਆਦਿ ਹੈਂ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਤੇਰਾ ਆਦਿ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

Hey the Killer of Mehkhasur, victory to you; You are primal and the primeval of Ages (Yug), One can never find your beginning.

ਚਫ਼ਰਾਸੁਰ ਮਾਰਣ ਨਰਕ ਨਿਵਾਰਣ ; ਪਤਤ ਉਧਾਰਣ ਏਕ ਭਟੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਿਵਾਰਣ- ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀ, saviour। ਪਤਤ- ਪਾਪੀ, sinner। ਉਧਾਰਣ-ਤਾਰਨ ਵਾਲੀ, liberator। ਭਟੇ- ਸੂਰਮੇ, warriors।

ਚਿਫ਼ਰ ਅਸੁਰ ਦੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਨਰਕਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਇਕ ਐਸੀ (ਭੱਟੇ) ਸੂਰਮਾ ਹੈਂ।

You are the killer of Chichar demon, the saviour from hell; Liberator of the sinners, You are such a great warrior.

ਪਾਪਾਨ ਬਿਹੰਡਨ ਦੁਸਟ ਪ੍ਰਚੰਡਣ ; ਖੰਡ ਅਖੰਡਣ ਕਾਲ ਕਟੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਹੰਡਣ- ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, destroyer। ਅਖੰਡਣ- ਅਖੰਡ ਨੂੰ ਖੰਡਣ ਵਾਲੀ, divide the undividable।

ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਚੰਡਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ, ਨਾ ਖੰਡਨ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖੰਡਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ ਅਤੇ ਕਾਲ ਨਮੂ ਵੀ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

Destroyer of sinners; Capable of nulling the foes; Destroyer of undestructable and the end of death.

ਚੰਦ੍ਰਾਨਨ ਚਾਰੈ ਨਰਕ ਨਿਵਾਰੈ ; ਪਤਤ ਉਧਾਰੇ ਮੁੰਡ ਮਥੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚੰਦ੍ਰਾਨਨ- ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨਾਲੋਂ, than the moon। ਨਿਵਾਰੈ- ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀ, saviour। ਪਤਤ- ਪਾਪੀ, sinner। ਮੁੰਡ ਮਥੇ- ਮੁੰ ਦੈਤ, Mund demon। ਮਥੇ- ਫਨਾਹ, kill, destroy।

ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਤੇਰਾ ਮੂੰਹ ਸੋਹਣਾ ਹੈ, ਨਰਕ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈਂ, ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰਦੀ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਮੁੰ ਦੈਤ ਨੂੰ ਤੂੰ ਫਨਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ।

Your face is more beautiful and radiant than moon, the saviour from hell, the liberator of sinners and the one who has annihilated Demon Mund.

ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ ; ਧੂਮ੍ਰ ਬਿਧੁੰਸਨ ਆਦਿ ਕਥੇ ॥੧੯॥੨੨੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਧੂਮ੍ਰ- ਧੂਮਰ ਦੈਂਤ, Dhumar Demon। ਬਿਧੁੰਸਨ- ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, destroyer। ਕਥੇ- ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ, is said।

ਹੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨੀ! ਤੇਰੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਧੂਮਰ ਦੈਂਤ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਸਭ ਦਾ ਮੁੱਢ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈਂ।

Victory is to the slayer of Mehkhasur, Destroyer of Demon Dhumar and the Origin of all.

ਰਕਤਾਸੁਰ ਮਰਦਨ ਚੰਡ ਚਕ੍ਰਦਨ ; ਦਾਨਵ ਅਰਦਨ ਬਿੜਾਲ ਬਧੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਕਤਾਸੁਰ ਮਰਦਨ- ਰਕਤ ਬੀਜ ਦੈਂਤ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ, killer of Rakat Beej। ਚੰਡ- ਚੰਡ ਦੈਂਤ, Demon Chand। ਚਕ੍ਰਦਨ- ਚਾਕ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, slay। ਬਿੜਾਲ ਬਧੇ-ਬਿੜਾਲ ਦਾ ਬਧ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, assassin of Biral Demon।

ਹੇ ਰਕਤ ਬੀਜ ਦੈਂਤ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ! ਹੇ, ਚੰਡ ਦੈਂਤਾਂ ਨੂੰ ਚੀਰਨ ਵਾਲੀ! ਦੈਂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ। ਬਿੜਾਲ ਦਾ ਬੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।

Destroyer of Rakt Beej; the slayer of Demon Chand; Annihilator of demons and the assassin of Biral.

ਸਰਧਾਰ ਬਿਬਰਖਣ ਦੁਰਜਨ ਧਰਖਣ ; ਅਤੁਲ ਅਮਰਖਣ ਧਰਮ ਧੁਜੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਰਧਾਰ- ਤੀਰਾਂ, arrows। ਬਿਬਰਖਣ- ਮੀਂਹ ਵਰਸਾਉਣ ਵਾਲੀ, shower। ਦੁਰਜਨ ਧਰਖਣ-ਬੁਰੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧੜਕਾਉਣ ਵਾਲੀ, capable of causing palpitation to the wicked। ਅਮਰਖਣ- ਕ੍ਰੋਧ ਵਾਲੀ, furious nature।

ਹੇ ਤੀਰਾਂ ਦੇ ਮੀਂਹ ਵਰਸਾਉਣ ਵਾਲੀ! ਹੇ ਬੁਰੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧੜਕਾਉਣ ਵਾਲੀ, ਹੇ ਅਤੁਲ ਕ੍ਰੋਧ ਵਾਲੀ, ਹੇ ਧਰਮ ਦੀ ਧੁਜਾ ਰੂਪ।

Showers arrows on enemies, Instills fear in the wicked, Immense is her wrath and the flag (resemblance) of Dharma.

ਧੂਮ੍ਰਾਫ ਬਿਧੁੰਸਨ ਸ੍ਰੋਣਤ ਚੁੰਸਨ ; ਸੁੰਭ ਨਪਾਤ ਨਿਸੁੰਭ ਮਥੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਧੁੰਸਨ-ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, destroyer। ਸ੍ਰੋਣਤ ਚੁੰਸਨ- ਲਹੂ ਪੀਣ ਵਾਲੀ, bloodsucker, sanguinarius,। ਨਪਾਤ- ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ, killer। ਨਿਸੁੰਭ ਮਥੇ- ਨਿਸੁੰਭ ਦਾ ਮੰਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, crusher of Nisumbh।

ਹੇ ਧੂਮਰ ਨੈਨ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ! ਹੇ ਲਹੂ ਪੀਣ ਵਾਲੀ, ਹੇ ਸੁੰਭ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ! ਹੇ ਨਿਸੁੰਭ ਦਾ ਮੰਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।

Hey the Slayer of Dhumar, Bloodsucker, Killer of Sumbh and Nisumbh;

**ਜੈ ਜੈ ਹੋਸੀ ਮਹਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨ ;
ਆਦ ਅਨੀਲ ਅਗਾਧ ਕਥੇ ॥੨੦॥੨੩੦॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨੀਲ- ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, countless।

ਹੇ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਮਰਦਨੀ! ਤੇਰੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਤੂੰ ਸਭ ਦਾ ਆਦਿ ਹੈਂ, ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਅਗਾਧ ਕਥਾ ਵਾਲੀ ਹੈਂ।

Dear slayer of Mehkhasur, Victory is to You; You are the Primal, countless and unfathomable is your story.

ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

Your Grace

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ ॥

Padhri Chhand

ਤੁਮ ਕਹੋ ਦੇਵ ; ਸਰਬੰ ਬਿਚਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਹੋ- ਦਸਦਾ, tell। ਦੇਵ- ਪ੍ਰਕਾਸ਼, illuminance, aura। ਸਰਬੰ- ਸਭਨਾ ਦਾ, of all।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸਦਾ ਹਾਂ^{੨੬੧}, ਸਭਨਾ ਦੇ ਦੇਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦਾ ਵੀਚਾਰ।

Sri Guru Gobind Singh Ji says, let me tell you the contemplation of all pervading illuminator. Meaning, the life form of the entire creation.

ਜਿਮ ਕੀਓ ਆਪਿ ; ਕਰਤੇ ਪਸਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਿਮ- ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, just like।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਕਰਤੇ ਨੇ, ਆਪ ਤੋਂ ਪਸਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

Just how the creator has formed everything from Himself,

ਜਦਪ ਅਭੂਤ ; ਅਨਭੈ ਅਨੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਦਪ- ਭਾਵੇਂ, even। ਅਭੂਤ- ਤਤਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, matterless। ਅਨੰਤ-ਬੇਅੰਤ।

ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਤਤਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਅਨੁਭਵ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਅਨੰਤ ਹੈ।

Although he is beyond elements (matterless), fearless form and infinite;

²⁶¹ ਕਈ ਗਿਆਨੀ ਸਿੰਘ ਇਹਨਾਂ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਨ ਰੂਪ ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਹਨ- ਹੇ ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਵਿਚਾਰ ਦੱਸੋ ਕਰਤੇ ਨੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਤੋਂ ਪਸਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਆਦਿਕ ! ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਰਤੇ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦਾ ਨਿਰਣੈ ਹੈ ਰਚਨਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਵੇਖ ਕੇ ਅਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਸਨ ਰੂਪ ਅਰਥ ਠੀਕ ਫਲਦੇ ਨਾ ਵੇਖ ਕੇ ਹੀ ਉਪਰੋਕਤ ਅਰਥ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਤਉ ਕਹੋ ; ਜਥਾਮਤ ; ਤ੍ਰੈਣ ਤੰਤ ॥੧॥੨੩੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਥਾ- ਜਿਹੀ ਕਿ। ਮਤਿ-ਬੁੱਧੀ, intellect। ਤ੍ਰੈਣ- ਉਸ ਦਾ, His। ਤੰਤ-ਸਿਧਾਂਤ, principle, ।

ਤਦ ਵੀ ਜਿੰਨੀ ਕੁ ਬੁੱਧੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

I will still try to contemplate Him with the intellect present in me.

ਕਰਤਾ ਕਰੀਮ ; ਕਾਦਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਰੀਮ-ਬਖਸ਼ਿੰਦ, benevolent। ਕਾਦਰ- ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸੁਆਮੀ, ਸਰਬਸ਼ਕਤਿਮਾਨ, Master of nature meaning all capable। ਕ੍ਰਿਪਾਲ-ਦਿਆਲੂ, merciful।

ਉਹ ਸਭ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਘਰ ਹੈ।

He is the doer of all (Karta), compassionate (Karim), capable (Kadar) and house of mercy (Kirpal)

ਅਦੈ ਅਭੂਤ ; ਅਨਭੈ ਦਿਆਲ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਦੈ- ਦੈਤ ਰਹਿਤ, without duality। ਅਭੂਤ- ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, not having the 5 principle elements of creation meaning matterless। ਅਨਭੈ-ਨਿਡਰ, fearless।

ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਡਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਦਇਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

Beyond duality, Beyond elements, Fearless and Merciful.

ਦਾਤਾ ਦੁਰੰਤ ; ਦੁਖ ਦੋਖ ਰਹਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੁਰੰਤ- ਬੇਅੰਤ, infinite। ਦੋਖ- faults। ਰਹਤ- ਬਿਨਾਂ, sans, without।

ਬੇਅੰਤ ਦਾਤਾ ਹੈ, ਦੁਖ ਤੇ ਦੋਖਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

Giver of infinite gifts and is without sorrow and faults.

ਜਿਹ ਨੇਤ ਨੇਤ ; ਸਭ ਬੇਦ ਕਹਤ ॥੨॥੨੩੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨੇਤ- ਬੇਅੰਤ, infinite। ਕਹਤ- ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, says।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਬੇਦ ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

He is whom the Vedas call as infinite, infinite.

Guru Nanak Dev Ji says;

ਬੇਦ ਵਖਾਣਿ ਕਹਹਿ ; ਇਕੁ ਕਹੀਐ ॥ ਓਹੁ ਬੇਅੰਤੁ ; ਅੰਤੁ ਕਿਨਿ ਲਹੀਐ ॥

The Vedas say that we should chant the Name of the One Master. He is endless; who can find His limits?

ਏਕੋ ਕਰਤਾ ; ਜਿਨਿ ਜਗੁ ਕੀਆ ॥ ਬਾਝੁ ਕਲਾ ; ਧਰਿ ਗਗਨੁ ਧਰੀਆ ॥੨॥

(੧੧੮੮-੧੩, ਬਸੰਤ, ਮਃ ੧)

There is only One Creator, who created the world. Without any pillars, He supports the earth and the sky. ||2||

ਕਈ ਊਚ ਨੀਚ ; ਕੀਨੋ ਬਨਾਉ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਊਚ- ਵੱਡੇ, great। ਨੀਚ- ਨਿੱਕੇ, small। ਬਨਾਉ- ਬਣਾਏ, made।

ਕਈ ਵੱਡੇ ਛੋਟੇ ਬਨਾਉ ਜਿਸ ਨੇ ਬਣਾਏ ਹਨ।

He created the largest and the tiniest creation;

ਸਭ ਵਾਰ ਪਾਰ ; ਜਾ ਕੋ ਪ੍ਰਭਾਉ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਾ ਕੋ- ਜਿਸ ਦਾ, whose। ਪ੍ਰਭਾਉ- ਪ੍ਰਭਾਵ, influence।

ਸਾਰੇ ਉਰਾਰ ਤੇ ਪਾਰ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

Your glory is widespread across the spectrum of your creation;

ਸਭ ਜੀਵ ਜੰਤ ; ਜਾਨੰਤ ਜਾਹਿ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਾਨੰਤ- ਜਾਣਦਾ, knows।

ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਜੰਤਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

You are the knower of the beings (Jeev); Meaning, Almighty knows each and every action and thought of His beings.

ਮਨ ਮੂੜ ; ਕਿਉ ਨ ਸੇਵੰਤ ਤਾਹਿ ॥੩॥੨੩੩॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮੂੜ- ਮੂਰਖ, ignorant। ਸੇਵੰਤ- ਸਿਮਰਦਾ, remember। ਤਾਹਿ- ਉਸ ਨੂੰ, Him (Almighty)।

ਹੇ ਮੂਰਖ ਮਨ! ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਿਮਰਦਾ।

O foolish mind, why aren't you remembering Him?

Note: Mind (ਮਨ). Mind is a powerful tool. It is one of the 4 parts of Antahkaran, which is composed of the mind (ਮਨ), intellect (ਬੁਧਿ), memory (ਚਿਤ) and ego (ਅਹੰ) as Guru Nanak Dev Ji has said in Japji Sahib;

ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ ; ਸੁਰਤਿ ਮਤਿ ਮਨਿ ਬੁਧਿ ॥

(੮-੨, ਜਪੁ, ਮ: ੧)

There (Region of Dignity) the memory's concentration, self-existence, mind and intellect (all four becomes Antahkaran) is shaped and made pure from all worldly desires.

In order to understand how powerful the mind is, we would need to understand its capabilities. Mind is responsible for thinking, feeling and intention²⁶². It is a repository of facts and experiences/memories. René Descartes a 17th century western philosopher and mathematician proposed that by the actions of mind we know we exist: *cogito ergo sum* (I think, therefore I am). The Upnishdas has mentioned the mind to be capable of performing the extremes from bondage to liberation;

**मन एव मनुष्याणां कारणं बन्धमोक्षयोः।
बन्धाय पिष्यासक्तं मुक्तये निर्विषयं स्मृतम्।२।**

*mana eva manuṣyāṇām kāraṇam bandhamokṣayoḥ |
bandhāya piṣyāsaktam muktāye nirviṣayaṁ smṛtam || 2||*

For a man, mind is the cause of bondage and mind is the cause of liberation. Mind absorbed in senses and objects is the cause of bondage and mind detached from it, is the cause of liberation.

(Amrita Bindu Upnishad 2)

The mind when attached to the senses and objects (Maya) forgets the One Almighty and lives in duality. Guru Ji says;

ਇਹੁ ਮਨੁਆ ਅਤਿ ਸਬਲ ਹੈ ; ਛਡੇ ਨ ਕਿਤੈ ਉਪਾਇ ॥

This mind through its Sankalp & Vikalp²⁶³ is extremely powerful; Without the knowledge of Real-self (Atma), it does release one from its grasps.

ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਦੁਖੁ ਲਾਇਦਾ ; ਬਹੁਤੀ ਦੇਇ ਸਜਾਇ ॥

Due to mind being in duality, it makes people suffer in pains. The vices (lust, anger, greed, attachment & ego) are the result of duality and in the state of oneness (no duality), the vices do not appear. Thus, when the mind is in duality it creates vices and the vices therein causes pains as, in the afterlife, they are condemned to terrible punishments.

²⁶² This is different from intelligence (ਬੁਧਿ), which is the power of discrimination. To be able to decide on the value of what we want and don't.

²⁶³ Sankalp-Vikalp when used in dual compound means the resolution (Sankalp) and indecision (Vikalp). It can also mean the thought and counter-thought.

ਨਾਨਕ , ਨਾਮਿ ਲਗੇ ਸੇ ਉਬਰੇ ; ਹਉਮੈ , ਸਬਦਿ ਗਵਾਇ ॥੪॥੧੮॥੫੧॥

(੩੩-੧੪, ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਮਃ ੩)

Guru Nanak says, those who are attached to the Naam are saved; through the Shabad, their ego is banished. ||4||18||51||

In order to understand the nature of the mind, Guru Nanak Dev Ji says;

ਐਬ ਤਨਿ ਚਿਕੜੇ , ਇਹੁ ਮਨੁ ਮੀਡਕੋ ; ਕਮਲ ਕੀ ਸਾਰ ਨਹੀ ਮੂਲਿ ਪਾਈ ॥

(੨੪-੩, ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਮਃ ੧)

The defects (sins, vices, etc.) of the body are the mud puddle, and the mind is the frog, which does not appreciate the lotus flower where the Atma resides. Meaning, just like the frog enjoys the mud instead of the lotus, which is also adjacent, similarly our mind enjoys filth.

The mind is greedy and always wishes for more and what is important to us at one moment is dropped as soon as something else comes along which is not necessarily better.

There is a story of a monkey and a narrow-neck jar of peanuts/corn in which the monkey places its hands and grabs a fistful but is unable to retrieve its hand out. Neither does the monkey releases the handful of peanuts nor does it in contentment take fewer²⁶⁴. Bhagat Kabir Ji says;

**ਮਰਕਟ ਮੁਸਟੀ ਅਨਾਜ ਕੀ , ਮਨ ਬਉਰਾ ਰੇ ; ਲੀਨੀ ਹਾਥੁ ਪਸਾਰਿ ॥
ਫੂਟਨ ਕੋ ਸਹਸਾ ਪਰਿਆ , ਮਨ ਬਉਰਾ ਰੇ ; ਨਾਚਿਓ ਘਰ ਘਰ ਬਾਰਿ ॥੨॥**

(੩੩੬-੩, ਗਉੜੀ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ)

O crazy mind, just like a monkey stretches out its hand to takes a handful of grain (food), it is caught and is unable to escape. Dear crazy mind, it then goes house-to-house to dance door to door (as a circus monkey).||2||

In the end it was caught due to greed. There is a quote by Rusty Eric in which he says, “As long as greed is stronger than compassion, there will always be suffering.” Guru Ji says;

ਏਹੁ ਮਨੋ ਮੂਰਖੁ ਲੋਭੀਆ ; ਲੋਭੇ ਲਗਾ ਲੋਭਾਨੁ ॥

(੨੧-੭, ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਮਃ ੧)

This foolish mind is greedy; through greed, it becomes even more attached to greed.

Guru Amar Das Ji has compared the mind to the waves as shown below. Reasoning for this is, like the weather influences the waves similarly the mind is influenced by

²⁶⁴ Bhai Gurdas Ji has mentioned regarding the monkey in his Vaar 32 Pauri 11;

ਬਾਦਰੁ ਮੁਟੀ ਨ ਛਡਈ ਘਰਿ ਘਰਿ ਨਚੇ ਝਕਿਣੁ ਝੀਕੈ ॥

Monkey too does not leave the handful of corn (in the pitcher) and suffers dancing and gritting its teeth from door to door.

our past sensory experience. The mind being repository of all our experiences from the eyes, ears, nose, tongue and skin leaves an impression to the mind so that for any new input it would either have, courage or fear; anger or pleasure; faith or mistrust; desire or repulsion; elation or depression; happiness or sadness. The Guru's shabad helps to calm the mind by changing its repository thus its reaction towards a scenario;

ਮਨ ਕੇ ਤਰੰਗ ਸਬਦਿ ਨਿਵਾਰੇ ; ਰਸਨਾ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਈ ॥

(੧੨੩੩-੧੩, ਸਾਰੰਗ, ਮਃ ੩)

The Shabad calms the turbulent waves of the mind; the tongue is intuitively imbued with peace.

Krishna in Bhagvad Gita says regarding the mind;

बन्धुरात्मात्मनस्तस्य येनात्मैवात्मना जितः।

अनात्मनस्तु शत्रुत्वे वर्ते तात्मैव शत्रुवत् ॥६॥

*bandhur ātmātmanas tasya yenātmaivātmanā jitah
anātmanas tu śatrutve vartetātmaiva śatru-vat*

For those who have conquered the mind, it is the best of friends. But for those who have failed to do so, the mind remains the greatest of enemies.

(Bhagvad Gita, 6.6)

Junaid is a 9th century Persian Sufi mystic and there is a story of him teaching his disciples about the mind.

Junaid was going through the market place of the town with his disciples. A man was dragging his cow by a rope, and Junaid said 'Wait' to the man, and told his disciples 'Surround this man and the cow. I am going to teach you something.' The man stopped – Junaid was a famous mystic – and he was also interested in what he was going to teach these disciples and how he was going to use him and the cow. Junaid asked his disciples 'I ask you one thing: who is bound to whom? Is the cow bound to this man or is this man bound to this cow?' Of course, the disciples said 'The cow is bound to the man. The man is the master, he is holding the rope, the cow has to follow him wherever he goes. He is the master and the cow is the slave.' And Junaid said 'Now, see.' He took out his scissors and cut the rope – and the cow escaped. The man ran after the cow, and Junaid said 'Now look what is happening! Now you see who is the master; the cow is not interested at all in this man – in fact, she is escaping.' The man was very angry, he said 'What kind of experiment is this?' But Junaid said to his disciples 'And this is the case with your mind. All the nonsense that you are carrying inside is not interested in you. You are interested in it, you are keeping it together somehow – you are becoming mad in keeping it together somehow. But you are interested in it. The moment you lose interest, the moment you understand the futility of it, it will start disappearing; like the cow- it will escape.'

ਕਈ ਮੂੜ ; ਪਤ੍ਰ ਪੂਜਾ ਕਰੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਤ੍ਰ- ਤਪਤ, ਬਿਲ ਪਤਰ, leaves (of Bilva/Tulsi)।

ਐਸੇ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀ ਸਪੰਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਈ ਮੂਰਖ ਬਿਲ ਪਤਰ ਜਾਂ ਤੁਲਸੀ ਪਤਰ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਿਵ ਜਾਂ ਠਾਕਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(Leaving such a great entity behind) Some fools worship with Bilva²⁶⁵ (Patr) and Tulsi leaves

ਕਈ ਸਿਧ ਸਾਧ ; ਸੂਰਜ ਸਿਵੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਿਵੰਤ- ਸਿਉਂਦੇ ਹਨ, worship (e.g. Surya Namaskar)।

ਕਈ ਸਿਧ ਸਾਧਕ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਸਿਉਂਦੇ ਹਨ।

Some Sidhas worship the sun;

ਕਈ ਪਲਟ ਸੂਰਜ ; ਸਿਜਦਾ ਕਰਾਇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਲਟ ਸੂਰਜ- ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਉਲਟ, ਭਾਵ ਪੱਛਮ ਦਿਸ਼ਾ, opposite from the sunrise meaning to the west। ਸਿਜਦਾ-ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ, prostrate (Sijda)।

ਕਈ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਸਿਜਦੇ ਕਰਦੇ ਹਨ।

Some pay obeisance with back towards sunrise (meaning, they worship facing the west- Muslims)

ਪ੍ਰਭ ਏਕ ਰੂਪ ; ਦੂ ਦੋ ਕੈ ਲਖਾਇ ॥੪॥੨੩੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੂ-ਦੋ ਰੂਪ, two forms meaning duality। ਲਖਾਇ- ਦੇਖਦੇ ਹਨ, ਜਾਣਦੇ ਹਨ, sees, recognise it।

ਸਵਾਮੀ ਤਾਂ ਇਕ ਰੂਪ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

Almighty is one but these people worship as if there are two.

Bhagat Naam Dev Ji says;

ਹਿੰਦੂ ਅੰਨ੍ਹਾ ; ਤੁਰਕੂ ਕਾਣਾ ॥ ਦੁਹਾਂ ਤੇ ; ਗਿਆਨੀ ਸਿਆਣਾ ॥

The Hindu is sightless; the Muslim has only one eye. The enlightened scholar (who has pure love and devotion irrespective of faith) is wiser than both of them.

²⁶⁵ The English name for Bilva is Bael, also called 'stone apple' as its rather a large fruit which is like a pale yellow sun when ripe. The Hindi name is Bel or Bael Sripal. In Sanskrit it is also called Bilva or Sripthal. The botanical name for this tree is Aegle Marmelops, and it belongs to the Rutaceae family. In the Atharva Veda it is described as being so sacred that its wood may not be burned for fuel. It is still worshipped today as a totemic deity by the Santhal tribes in India. According to Shiv Puran (7 AD), the Bilva tree is the manifest form of Lord Shiva himself, while all the great tiraths (pilgrimage places) are said to reside at its base. One who worships the shivalingam while sitting under the Bilva, attains the state of Shiva. Washing the head by this tree is said to be the equivalent of bathing in all the sacred rivers. One who performs Bilva worship with flowers and incense achieves Shiva.

**ਹਿੰਦੂ ਪੂਜੈ ਦੇਹੁਰਾ ; ਮੁਸਲਮਾਣੁ ਮਸੀਤਿ ॥
ਨਾਮੇ ਸੋਈ ਸੇਵਿਆ ; ਜਹ ਦੇਹੁਰਾ ਨ ਮਸੀਤਿ ॥੪॥੩॥੭॥**

(੮੭੫-੩, ਬਿਲਾਵਲੁ ਗੋਡ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ)

The Hindu worships at the temple, the Muslim at the mosque. Naam Dev serves that Almighty, who is not limited to either the temple or the mosque. ||4||3||7||

Once, Sikhs came to Sri Guru Gobind Singh Ji and requested Guru Ji to explain the meaning of the above stanza of Gurbani.

Guru Ji answered, “The ancestors of Hindus has spoiled their real path. Whereas, the ancestors of Muslims have corrected their path. Whenever, Muslims sit for a discourse, they talk about their conduct, the detachment from Maya and then they sing their praises and aspire to be like them. Which is why, a Muslim is blind from an eye. The reason for the blindness in one eye is due to their belief, which makes them think that only their path is right, and others are wrong. The second reason is due to their cruel nature (towards animals). A Hindu is completely blind because he is an idol worshipper wherein he considers a stone to be Almighty. Secondly, wherever they sit for a discourse to talk about their ancestor, they talk about the plays of Krishna with the Gopis (milkmaids). They sing his plays in poetry, which is shameful. The Hindus then dress young boys with beautiful clothes and make them dance. The names are kept as, Kanhaiya or as Gopi. Just like Guru Nanak Dev Ji has said,

**ਵਾਇਨਿ ਚੇਲੇ ; ਨਚਨਿ ਗੁਰ ॥ ਪੈਰ ਹਲਾਇਨਿ ; ਫੇਰਨਿ ਸਿਰ ॥
ਉਡਿ ਉਡਿ ਰਾਵਾ ; ਝਾਟੈ ਪਾਇ ॥ ਵੇਖੈ ਲੋਕੁ ; ਹਸੈ ਘਰਿ ਜਾਇ ॥**

The disciples plays the instruments and the gurus (Ram an Krishen) dance. They move their feet and roll their heads. The dust flies and falls upon their hair. After watching them, the people (audience) goes home and laugh,

**ਰੋਟੀਆ ਕਾਰਣਿ ; ਪੂਰਹਿ ਤਾਲ ॥ ਆਪੁ ਪਛਾੜਹਿ ; ਧਰਤੀ ਨਾਲਿ ॥
ਗਾਵਨਿ ਗੋਪੀਆ ; ਗਾਵਨਿ ਕਾਨ੍ ॥ ਗਾਵਨਿ ਸੀਤਾ ; ਰਾਜੇ ਰਾਮ ॥**

as they know that performers was beating the drums to complete the rhythm for the sake of their bread means to earn a living; they even throw themselves upon the ground. The milkmaid sings, even Krishen sings, Sita (Ram's wife) sings, Ram sings and they also sing the Prophet Kings;

ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ; ਸਚੁ ਨਾਮੁ ॥ ਜਾ ਕਾ ਕੀਆ ; ਸਗਲ ਜਹਾਨੁ ॥

(੪੬੫-੧੦, ਆਸਾ, ਮਃ ੧)

but among all, Almighty whose Name is True is fearless and formless; Almighty whose creation of this entire universe,

The dancing they perform is considered as devotion to them. Further, some say that they are performing the play of Almighty. They are blind from both eyes. The followers are only interested in dancing and contemplating on the plays of Krishna

with the milkmaids (Gopis) but do not contemplate on his message (in Bhagvad Gita). They perform whatever they wish to do (under the pretext of faith) which is why Hindus is blind.

(Parchi Patsahi Dasvin by Sevdas 1741AD- Sakhi 49)

Note: From the above story, Guru Ji makes it clear that by taking birth in a particular faith or by following certain rituals does not warrant one to liberation. This includes Sikhs as well. The usage of the above 2 faiths are just analogies to explain that selective acceptance of principles can make one to be blind from both eyes and single (in spirituality) and this includes Sikhs. One has to have total submission. Practices if done with pure spiritual conviction (Bhavna) is true (i.e. Bhagat Dhanna Ji worshipped a stone but attained Almighty). One needs to have pure love and devotion for Almighty in order to be liberated. There are many Hindus and Muslim saints that attained liberation amongst them is, Bhai Mardana Ji, Sheikh Fareed Ji, Rai Bular, Daulat Khan, Pir Buddhu Shah, Gani Khan, Nabi Khan, Allah Yaar Khan, Moti Mehra Ji, Todar Mal Ji, Raja Shivrabh, etc. The list is endless. Guru Ji did not have discrimination on faiths, it is only of the hypocrites who destroy the real path. Sri Guru Granth Sahib Ji has saints (Bhagats) from all faiths. Only their love and devotion matters.

ਅਨਛਿਜ ਤੇਜ ; ਅਨਭੈ ਪ੍ਰਕਾਸ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਭੈ- (ਅਨੁਭਵ) ਗਿਆਨ, ਡਰ ਬਿਨਾ, ‘realised’ (Anbhav) meaning enlightened meaning fearless।

ਜੋ ਨਾ ਛਿੱਜਣ ਵਾਲੇ ਤੇਜ ਵਾਲਾ, ਡਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਹੈ।

His illuminence (glory) doesn't wear out, He is Fearless and Resplendent

ਦਾਤਾ ਦੁਰੰਤ ; ਅਦ੍ਵੈ ਅਨਾਸ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੁਰੰਤ- ਬੇਅੰਤ, infinite। ਅਦ੍ਵੈ- ਦ੍ਵੈਤ ਰਹਿਤ, sans duality। ਅਨਾਸ-ਨਾਸ ਰਹਿਤ, indestructible।

ਬੇਅੰਤ ਦਾਤਾ ਹੈ, ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਤੇ ਨਾਸ਼ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

Giver of infinite gifts, He is beyond duality and destruction

Note: Gift (ਦਾਤ). There various kinds of gifts one can ask for from the benefactor Almighty in the radius of Maya. However, the gifts that a Gurmukh (Guru-oriented Sikh) would ask for has been mentioned below;

ਕਰਤਾ ; ਤੂ ਮੇਰਾ ਜਜਮਾਨੁ ॥

ਇਕ ਦਖਿਣਾ ਹਉ ਤੈ ਪਹਿ ਮਾਗਉ ; ਦੇਹਿ ਆਪਣਾ ਨਾਮੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

O Creator Lord, You alone are my Benefactor. I beg for only one blessing from You: please bless me with Your Name. ||I||Pause||

**ਪੰਚ ਤਸਕਰ ਧਾਵਤ ਰਾਖੇ ; ਰੂਕਾ ਮਨਿ ਅਭਿਮਾਨੁ ॥
ਦਿਸਟਿ ਬਿਕਾਰੀ ਦੁਰਮਤਿ ਭਾਗੀ ; ਐਸਾ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੁ ॥੨॥**

The five wandering thieves are captured and held, and the egotistical pride of the mind is subdued. Visions of corruption, vice and evil-mindedness run away. Such is the spiritual wisdom of God. ||2||

**ਜਤੁ ਸਤੁ ਚਾਵਲ , ਦਇਆ ਕਣਕ ਕਰਿ ; ਪ੍ਰਾਪਤਿ , ਪਾਤੀ ਧਾਨੁ ॥
ਦੂਧੁ ਕਰਮੁ ਸੰਤੋਖੁ ਘੀਉ ਕਰਿ ; ਐਸਾ ਮਾਂਗਉ ਦਾਨੁ ॥੩॥**

Please bless me with the rice of truth and self-restraint, the wheat of compassion, and the leaf-plate of meditation. Bless me with the milk of good karma, and the clarified butter, the ghee, of compassion. Such are the gifts I beg of You, Lord. ||3||

**ਖਿਮਾ ਧੀਰਜੁ ਕਰਿ ਗਊ ਲਵੇਰੀ ; ਸਹਜੇ ਬਛਰਾ ਖੀਰੁ ਪੀਐ ॥
ਸਿਫਤਿ ਸਰਮ ਕਾ ਕਪੜਾ ਮਾਂਗਉ ; ਹਰਿ ਗੁਣ ਨਾਨਕ ਰਵਤੁ ਰਹੈ ॥੪॥੨॥**

(੧੩੨੯-੯, ਪ੍ਰਭਾਤੀ, ਮਃ ੧)

Let forgiveness and patience be my milk-cows, and let the calf of my mind intuitively drink in this milk. I beg for the clothes of modesty and Almighty's Praise; Nanak chants the Glorious Praises of Almighty. ||4||7||

Everyone in the creation receives gifts but only a handful acknowledges because ignorance puts a veil before our eyes. An 'Ardas' (prayer) for the thanksgiving can only be made if one has the 'eyes' to see the gifts bestowed and have gratitude for them. In order to have the 'eyes' to visualise these gifts, we need to increase our personal development like good deeds (Kiryaman Karam), compassion, forgiveness, patience, modesty and Almighty's praise as mentioned in the Shabad above. Gifts can be the smallest of the small (i.e. breath), without which we cannot even live and it is about being contented. The following is a hymn by Guru Arjan Dev Ji expressing gratitude;

**ਤੁਮ ਹੀ ਦੀਏ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ ; ਤੁਮ ਹੀ ਦੀਏ ਮਾਨ ॥
ਸਦਾ ਸਦਾ ਤੁਮ ਹੀ ਪਤਿ ਰਾਖਹੁ ; ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਨ ॥੧॥**

(੧੨੧੬-੧੯, ਸਾਰੰਗ, ਮਃ ੫)

You have blessed me with all sorts of gifts; you have blessed me with honor and respect. Forever and ever, You preserve my honor, Dear Knower of Hearts. ||1||

ਸਭ ਰੋਗ ਸੋਗ ਤੇ ; ਰਹਤ ਰੂਪ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੋਗ- ਗੰਮ, sorrow | ਰਹਤ- ਬਿਨਾ, sans |

ਸਾਰੇ ਰੋਗਾਂ ਸੋਗਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈ।

He is beyond all the physical and mental ailments

ਅਨਭੈ ਅਕਾਲ ; ਅਛੈ ਸਰੂਪ ॥੫॥੨੩੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਭੈ- ਗਿਆਨ, knowledge। ਅਕਾਲ- ਕਾਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, timeless, beyond death। ਜੋ ਗਿਆਨ ਸਰੂਪ ਕਾਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਕੱਟਿਆ ਨਹੀ ਜਾਂਦਾ।

He is the form of knowledge that is beyond time and impregnable.

ਕਰਣਾ ਨਿਧਾਨ ; ਕਾਮਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਰੁਣਾ- ਦਇਆ, mercy। ਨਿਧਾਨ- ਖਜਾਨਾ, treasure। ਕਾਮਲ-ਪੂਰਾ, ਸੰਪੂਰਨ, complete।

ਦਇਆ ਦਾ ਖਜਾਨਾ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਹੈ।

He is the treasure of mercy and a complete form of blessings.

ਦੁਖ ਦੋਖ ਹਰਤ ; ਦਾਤਾ ਦਿਆਲ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੋਖ-ਵਿਕਾਰ, demerits, vices। ਹਰਤ- ਨਾਸ, destroy। ਦਾਤਾ- ਦੇਣ ਵਾਲਾ, giver। ਦਿਆਲ-ਦਇਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, merciful।

ਦੁਖ ਤੇ ਦੋਖਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਦਿਆਲੂ ਦਾਤਾ ਹੈ।

He is the destroyer of sorrows and weaknesses (& sins/vices); He is the house of mercy and benevolent

ਅੰਜਨ ਬਿਹੀਨ ; ਅਨਭੰਜ ਨਾਥ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅੰਜਨ- ਕਾਲਖ, ਕਾਲਾ ਦਾਗ, mark made by antimony powder, blot। ਬਿਹੀਨ- ਰਹਿਤ, ਕਾਲਖ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, without। ਅਨਭੰਜ- ਅਟੁਟ, ਨਾ ਟੁੱਟਣ ਵਾਲਾ, imperishable। ਨਾਥ- ਸੁਆਮੀ, ਮਾਲਕ, Master।

ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਨਾ ਟੁਟਣ ਵਾਲਾ ਸੁਆਮੀ ਹੈ।

He is beyond Maya²⁶⁶ and is an imperishable Master

ਜਲ ਥਲ ਪ੍ਰਭਾਉ ; ਸਰਬਤ੍ਰ ਸਾਥ ॥੬॥੨੩੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਲ- ਪਾਣੀ ਅੰਦਰ, within the waters। ਥਲ-ਧਰਤੀ, land। ਪ੍ਰਭਾਉ- ਪ੍ਰਤਾਪ, ਅਸਰ, influence। ਸਰਬਤ੍ਰ- ਸਭ, all। ਸਾਥ- ਨਾਲ, with।

ਜਲਾਂ ਥਲਾਂ ਵਿਚ ਉਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੈ ਅਤੇ ਓਹੀ ਸਭ ਦੇ ਸਾਥ ਹੈ।

His influence exist in the waters and earth and He is the only one which exist within everyone. Meaning, He is the Atma form in everyone (Haumai).

²⁶⁶ ਅੰਜਨ (Anjan): a black mark made by antimony powder (surma). This denotes that the black mark is the physical creation known as Maya and has always been known as a distraction if perceived without the presence of Almighty (which in-fact it isn't). So Maya is a hindrance in the pathway to unite with Almighty if it is seen as a hallucination that it exist of its own and thus the following characteristics of Maya is made, Asat (false), Jarr (lifeless) and Dukh (pain). Whereas Almighty is Sat (truth), Chetan (power/life) and Anand (bliss).

ਜਿਹ ਜਾਤ ਪਾਤ ; ਨਹੀ ਭੇਦ ਭਰਮ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਾਤ- ਬਿਰਾਦਰੀ, ਕੁਲ, ਖਾਨਦਾਨ, lineage, social strata। ਭੇਦ- ਫਰਕ, differences। ਭਰਮ- ਦੁਬਿਧਾ ਜਾਂ ਭੁਲੇਖਾ, doubt, misconception।

ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਤ ਬਿਰਾਦਰੀ ਤੇ ਭਰਮ ਭੇਦ ਨਹੀ ਹੈ।

He does not belong to any particular creed, social status, entirely transparent and beyond misconceptions;

ਜਿਹ ਰੰਗ ਰੂਪ ; ਨਹੀ ਏਕ ਧਰਮ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰੰਗ- ਚਮੜੀ ਦਾ ਰੰਗ, skin colour। ਰੂਪ- ਮੂੰਹ ਜਾਂ ਸਰੀਰ ਦੀ ਦਿਖ, ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਲਗਦਾ, form of the face and body। ਨਹੀ ਏਕ ਧਰਮ- ਉਹ ਇਕ ਧਰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਧਰਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, does not have allegiance with a single faith।

ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਰੂਪ ਰੰਗ ਤੇ ਇਕ ਧਰਮ ਨਹੀ ਹੈ।

He has no specific form, colour and particular faith;

ਜਿਹ ਸਤ੍ਰੁ ਮਿਤ੍ਰ ; ਦੋਊ ਏਕ ਸਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਤ੍ਰੁ- ਦੁਸ਼ਮਣ, enemy। ਮਿਤ੍ਰ- ਦੋਸਤ, ally। ਦੋਊ- ਦੋਨੋਂ, both। ਏਕ ਸਾਰ- ਇਕੋ ਜਿਹੇ, the same।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੈਰੀ ਤੇ ਮਿਤ੍ਰ ਦੋਵੇਂ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ।

Friends and foes are the same to Him;

Sri Guru Arjan Dev Ji says;

ਮਿਤ੍ਰੁ ਸਤ੍ਰੁ ਨ ਕਛੂ ਜਾਨੈ ; ਸਰਬ ਜੀਅ ਸਮਤ ॥੪॥

(੧੦੧੮-੩, ਮਾਰੂ, ਮਃ ੫)

It knows nothing of friend and enemy; all beings are alike to Him. ||4||

ਅਛੈ ਸਰੂਪ ; ਅਬਿਚਲ ਅਪਾਰ ॥੨॥੨੩੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਛੈ- ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ, ਨਾ ਨਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, indestructible। ਅਬਿਚਲ- ਅਡੋਲ, ਸਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, immovable, permanent। ਅਪਾਰ- ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, beyond।

ਉਸ ਦਾ ਨਾ ਨਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸਰੂਪ ਅਬਿਚਲ ਤੇ ਅਪਾਰ ਹੈ।

His form is indestructive, Immovable and beyond the grasp of mind.

ਜਾਨੀ ਨ ਜਾਇ ; ਜਿਹ ਰੂਪ ਰੇਖ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਿਹ- ਜਿਸਦਾ, whose। ਰੇਖ- ਜੋ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਤੋਂ ਜਾਂ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ, creases on palm/sole/forehead known to tell one's destiny।

ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਰੂਪ ਰੇਖ ਜਾਣਿਆ ਨਹੀ ਜਾਂਦਾ।

Whose form and destiny cannot be understood;

ਕਹਿ ਬਾਸ ਤਾਸ ; ਕਹਿ ਕਉਨ ਭੇਖ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਹਿ- ਕਿਥੇ, where। ਬਾਸ- ਵਸਦਾ, dwell। ਤਾਸ- ਉਹ, He (Almighty)। ਕਉਨ- ਕੇਹੜਾ, what। ਭੇਖ- ਪਹਿਰਾਵਾ, garb।

ਉਸ ਦਾ ਵਾਸਾ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਅਤੇ ਕਿਹੜਾ ਭੇਖ ਕਹੀਦਾ ਹੈ?

Where does He dwell? What is His outfit?

ਕਹਿ ਨਾਮ ਤਾਸ ; ਹੈ ਕਵਨ ਜਾਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਹਿ- ਕੀ, what। ਤਾਸ- ਉਸ, His। ਕਵਨ- ਕੇਹੜੀ, which।

ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਕੀ ਹੈ? ਅਤੇ ਜਾਤ ਕੀ ਹੈ?

What is His name? What is His caste?

ਜਿਹ ਸਤ੍ਰ ਮਿਤ੍ਰ ; ਨਹੀ ਪੁਤ੍ਰ ਭ੍ਰਾਤ ॥੮॥੨੩੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਤ੍ਰ- ਦੁਸ਼ਮਣ, enemy। ਮਿਤ੍ਰ- ਦੋਸਤ, friend। ਭ੍ਰਾਤ- ਭਰਾ, brother।

ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਮਿਤ੍ਰ ਸ਼ਤਰੂ ਜਾਂ ਪੁਤ੍ਰ ਭਰਾ ਨਹੀ ਹੈ।

He does not have friend or enemy nor son or brother.

ਕਰਣਾ ਨਿਧਾਨ ; ਕਾਰਣ ਸਰੂਪ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:-ਕਰੁਣਾ- ਦਇਆ, compassion। ਨਿਧਾਨ- ਖਜਾਨਾ, treasure। ਕਾਰਣ-ਜ਼ਰੀਆ, ਕਰਕੇ, cause। ਸਰੂਪ-ਹੋਂਦ, genesis।

ਉਹ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਖਜਾਨਾ ਤੇ ਸਭ ਦਾ ਕਾਰਣ ਸਰੂਪ ਹੈ।

He is the treasure of compassion and is the genesis of all causes;

ਜਿਹ ਚਕ੍ਰ ਚਿਹਨ ; ਨਹੀ ਰੰਗ ਰੂਪ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚਿਹਨ- ਚਿੰਨ੍ਹ, ਨਿਸ਼ਾਨ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਜਾਂ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦਾ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ, marks of destiny। ਚਕ੍ਰ-ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਚੜ੍ਹਦਾ, ਛਿਪਦਾ, ਉੱਤਰ, ਦੱਖਣ, ਉਹ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵਸਦਾ, directions। ਰੰਗ-ਉਹ ਕਾਲੇ ਗੋਰੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, colour। ਰੂਪ- ਸੂਰਤ, ਉਸਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਲ ਸੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, form।

ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਚਿੰਨ੍ਹ ਚੱਕਰ ਤੇ ਰੂਪ ਰੰਗ ਨਹੀ ਹੈ।

He have no particular palmistry marks, colour and form;

ਜਿਹ ਖੇਦ ਭੇਦ ; ਨਹੀ ਕਰਮ ਕਾਲ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਖੇਦ- ਦੁਖ, ਸ਼ੋਕ, ਘਬਰਾਹਟ, grief। ਭੇਦ- ਫਰਕ ਜਾਂ ਰਾਜ਼, difference। ਕਾਲ-ਸਮਾਂ, time।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਖੇਦ ਦੇ ਕਾਲ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀ ਹੈ।

He is free from the grief created by Karam (deeds); Not subjected to Kal (time/death),

Note: Types of Karam. The following are the types of Karam (deeds) one performs;

- I. ਨਿਤ (Nit) –Daily deeds
- II. ਨਿਮਿਤ (Nimeet) – Deeds for purpose of others
- III. ਕਾਮਕ (Kamak) – Deed for specific wish
- IV. ਪ੍ਰਾਸਚਿਤ (Praschit) – Deeds to repay
- V. ਨਿਖਿਧ (Nikhed) – Deed against the faith or huminity values.

ਸਭ ਜੀਵ ਜੰਤ ਕੀ ; ਕਰਤ ਪਾਲ ॥੯॥੨੩੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜੀਵ- ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਜੀਵ, beings that are on the ground and water। ਜੰਤ- ਉੱਡਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵ, beings that fly। ਪਾਲ- ਪਾਲਣਾ, nourish।

ਉਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਜੀਵਾਂ ਜੰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

He is the nourisher of all beings both on the land and sky.

ਉਰਧੰ ਬਿਰਹਤ ; ਸਿਧੰ ਸਰੂਪ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਉਰਧੰ- ਉਚਤਾ, pride, ego। ਸਿਧੰ- ਕਲਿਆਣ, ਮੁਕਤੀ, liberation।

ਉਚਤਾ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਅਤੇ ਕਲਯਾਨ ਸਰੂਪ ਹੈ।

Free from pride and ego, the form of salvation;

ਬੁਧੰ ਅਪਾਲ ; ਜੁਧੰ ਅਨੂਪ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬੁਧੰ- ਬੁਧੀ, intellect। ਅਪਾਲ- ਬੇਅੰਤ, infinite। ਜੁਧੰ- ਜੁਧ, war। ਅਨੂਪ- ਬੇ-ਮਿਸਾਲ ਭਾਵ ਉਸਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, unparalleled।

ਅਪਾਰ ਬੁਧੀ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਬੇ-ਮਿਸਾਲ ਜੁਧ ਕਰਤਾ ਹੈ।

Infinite intellect and He is the creator of unparalleled battles,

ਜਿਹ ਰੂਪ ਰੇਖ ; ਨਹੀ ਰੰਗ ਰਾਗ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰੂਪ- ਚੇਹਰਾ, ਸ਼ਕਲ, form। ਰੇਖ- ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਲੇਖ, Paralbhad Karam (pre-destined deeds)। ਰੰਗ- ਖੁਸ਼ੀ, emotion। ਰਾਗ- ਸ਼ੋਕ, ਦਵੈਸ਼, attachment।

ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਰੂਪ ਰੇਖ ਤੇ ਰੰਗ ਰਾਗ ਨਹੀ ਹੈ।

He has no form, destiny, colour and attachment;

ਅਨਫਿਜ ਤੇਜ ; ਅਨਭਿਜ ਅਦਾਗ ॥੧੦॥੨੪੦॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਫਿਜ- ਨਾ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, inexhaustible। ਤੇਜ- ਪ੍ਰਚੰਡ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪ੍ਰਤਾਪ, radiance, glory।

ਜੋ ਨਾ ਛਿੱਜਣ ਵਾਲੇ ਤੇਜ ਵਾਲਾ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਨਾ ਭਿੱਜਣ ਵਾਲਾ, ਤੇ ਦਾਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ।

His eminence is inexhaustible; Detached (from all excitements and emotions) and Immaculate.

ਜਲ ਥਲ ਮਹੀਪ ; ਬਨਤਨ ਦੁਰੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਹੀਪ- ਰਾਜਾ, king। ਬਨ- ਸਮੂਹ, all। ਤਨ- ਸਾਥ, company। ਦੁਰੰਤ- ਬੇਅੰਤ, infinite।

ਜੋ ਜਲਾਂ ਥਲਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੈ, ਉਹ ਬੇਅੰਤ ਸਭ ਦੇ ਸਾਥ ਹੈ।

Master of land and water and the infinite Almighty is companion of all (in the form of Atma);

ਜਿਹ ਨੇਤ ਨੇਤ ; ਨਿਸਦਿਨ ਉਚਰੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਿਸਦਿਨ- ਦਿਨ ਰਾਤ, day and night।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਸਦਿਨ ਸਦਾ ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ (ਮਨ ਤੇ ਸਰੀਰ) ਨਾਲ ਕਹੀਦਾ ਹੈ।

Day and night the entire creation calls Him, infinite (through mind and body);

ਪਾਇਓ ਨ ਜਾਇ ; ਜਿਹ ਪੈਰ ਪਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਾਇਓ- ਪਾਇਆ, attain। ਪਾਰ- shore।

ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਰਲਾ ਕੰਢਾ ਪਾਇਆ ਨਹੀ ਜਾਂਦਾ।

Whose other end cannot be found. Meaning, the more one attempts to discover/learn Him, the further and greater He is observed.

ਦੀਨਾਨ ਦੋਖ ; ਦਹਿਤਾ ਉਦਾਰ ॥੧੧॥੨੪੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੀਨਾਨ- ਦੀਨਾਂ ਦੇ, ਮੜਲੂਆਂ ਦੇ, meek। ਦੋਖ- ਵਿਕਾਰ, vices (lust, anger, greed, attachment & ego)। ਦਹਿਤਾ- ਸਾੜਨਾ, burn।

ਉਹ ਉਦਾਰ ਦੀਨਾਂ ਦੇ ਦੋਖਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

He is benevolent and burns all the weaknesses of the meek.

ਕਈ ਕੋਟ ਇੰਦ੍ਰ ; ਜਿਹ ਪਾਨਹਾਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੋਟ- ਕੌੜਾ, tens of million। ਪਾਨਹਾਰ- ਗੁਲਾਮ, ਸੇਵਕ, servant, attendant।

ਕਈ ਕੌੜਾਂ ਇੰਦ੍ਰ ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

Tens of millions of Indars (King of heaven) are His water carriers;

ਕਈ ਕੋਟ ਰੁਦ੍ਰ ; ਜੁਗੀਆ ਦੁਆਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੁਆਰ- ਦਰਵਾਜ਼ਾ, door।

ਕਈ ਕਰੋੜਾਂ ਸ਼ਿਵਜੀ ਜਿਸ ਦੇ ਬੂਹੇ ਨਾਲ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਭਾਵ ਬੂਹਾ ਮੱਲ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ।

Tens of millions of Shivas (Deity of destruction) are at His doorstep. Meaning, death stands at the doorstep of Almighty which means that one has to be dead (by killing Haumai) in order to achieve Him. The death of one's identity grants the access to Almighty.

ਕਈ ਬੇਦ ਬਿਆਸ ; ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਨੰਤ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:-ਬੇਦ ਬਿਆਸ- ਰਿਸ਼ੀ ਦਾ ਨਾਮ, ਜਿਸਨੇ ਬੇਦਾਂ ਦਾ ਵੱਖਿਆਨ ਕੀਤਾ, Vedh Vyas is one of the greatest Rishis responsible for classifying the 4 Vedas । ਬ੍ਰਹਮਾ- ਬੇਦਾਂ ਨੂੰ ਰਚਨ ਵਾਲਾ, ਬ੍ਰਹਮਾ, Brahma। ਅਨੰਤ- ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਜਾਂ ਬਹੁਤ, numerous।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ।

There are many Vedh Vyas²⁶⁷ and countless Brahmas (deity of creation),

ਜਿਹ ਨੇਤ ਨੇਤ ; ਨਿਸਦਿਨ ਉਚਰੰਤ ॥੧੨॥੨੪੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨੇਤ ਨੇਤ- ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ, infinite। ਨਿਸ- ਰਾਤ, night। ਦਿਨ- ਦਿਨ, day। ਉਚਰੰਤ- ਜਪਣਾ ਜਾਂ ਜਪਦੇ, chant।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦਿਨ ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ (ਮਨ ਅਤੇ ਬਾਨੀ) ਨਾਲ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ।

who utters Almighty as infinite through mind and speech.

²⁶⁷ Vedh Vyas is the author of the great epic Mahabharata, Vedh Vyas was the first and greatest acharya of Sanatan Dharma. He is responsible for classifying the four Vedas, wrote the 18 Puranas and recited the Mahabharata.

ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਸ੍ਵਯੇ ॥

Your Grace. Savaiye

ਦੀਨਨ ਕੀ ਪ੍ਰਤਪਾਲ ਕਰੈ ਨਿਤ ; ਸੰਤ ਉਬਾਰ ਗਨੀਮਨ ਗਾਰੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੀਨਨ- ਗਰੀਬ, meek। ਪ੍ਰਤਪਾਲ- ਪਾਲਣਾ, nurture। ਉਬਾਰ- ਬਚਾਉਣਾ, save। ਗਨੀਮਨ- ਵੈਰੀ, enemy। ਗਾਰੈ- ਗਰਕ ਕਰਨਾ, to sink, vanish, be wasted।

ਜੋ ਦੀਨਾਂ ਦੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਿਤ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗਾਰਤ (ਗਰਕ) ਕਰਦਾ ਹੈ।

He sustains the meek in every moment of their lives, He protects the saints (from pains) and vanishes their enemies;

ਪਛ ਪਸੂ ਨਗ ਨਾਗ ਨਰਾਧਪ ; ਸਰਬ ਸਮੈ ਸਭ ਕੋ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:-ਪਛ- ਪੰਛੀ, birds। ਪਸੂ- ਪਸ਼ੂ, land animals। ਨਗ- ਜੋ ਜੀਵ ਗਮਨ ਨਾ ਕਰੇ (ਪਹਾੜ, ਬ੍ਰਿਛ), unanimated beings like trees, mountains, etc.। ਨਾਗ- ਸੱਪ, snake। ਨਰਾਧਪ- ਰਾਜੇ, king। ਪ੍ਰਤਿਪਾਰੈ- ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ, nurture।

ਜੋ ਵੀ ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ ਬ੍ਰਿਛ ਜਾਂ ਪਹਾੜ ਸੱਪ ਤੇ ਰਾਜੇ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾ ਨੂੰ ਵਖੋ ਵਖਰਾ ਪਾਲਦਾ ਹੈ।

Animated beings such as birds, animals, snakes and kings and unanimated beings such as trees and mountains, He nurtures them all. Meaning, at all times Almighty is the sole sustainer of the entire spectrum of His creation.

ਪੋਖਤ ਹੈ ਜਲ ਮੈ ਥਲ ਮੈ ਪਲ ਮੈ ; ਕਲ ਕੇ ਨਹੀ ਕਰਮ ਬਿਚਾਰੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:-ਪੋਖਤ- ਪਾਲਦਾ, ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ, sustains, nurture। ਜਲ ਮੈ- ਪਾਣੀ ਵਿਚ, within water। ਥਲ ਮੈ- ਧਰਤੀ ਵਿਚ, on land। ਪਲ ਮੈ- ਪਲ ਵਿਚ, measurement of time equivalent to 22.5 seconds। ਕਲ- ਬੀਤ ਚੁਕਿਆ ਕਲ੍ਹ, ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਕਲ੍ਹ, past and future। ਕਰਮ- ਕੰਮ, deeds। ਨਹੀ- ਨਹੀਂ, does not। ਬਿਚਾਰੈ- ਬਿਚਾਰਦਾ, contemplates।

ਜੋ ਜਲ ਵਿਚਲੇ ਤੇ ਧਰਤੀ ਵਿਚਲੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਪਲ ਵਿਚ ਭਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਲ ਦੇ ਕਰਮ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀ ਕਰਦਾ, ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀ ਵੇਖਦਾ।

Instantly (Pal – a unit of time equal to 22.5 seconds) He sustains all the beings (Jeev) within water and on earth, He never considers the past or the future deeds of the beings before feeding them. Meaning, Almighty is capable of bestowing beyond pre-determined returns of Karam (Pralbhad) and He is the most forgiving.

ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਦਇਆ ਨਿਧਿ ; ਦੋਖਨ ਦੇਖਤ ਹੈ ਪਰ ਦੇਤ ਨ ਹਾਰੈ ॥੧॥੨੪੩॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦਇਆ- ਕਿਰਪਾ, mercy। ਨਿਧਿ- ਖਜਾਨਾ, treasure। ਦੋਖਨ- ਦੋਸ਼, faults। ਦੇਖਤ ਹੈ- ਦੇਖਦਾ ਹੈ, sees। ਦੇਤ- ਦੇਂਦਾ, bestowes। ਨ ਹਾਰੈ- ਥਕਦਾ ਨਹੀਂ, relentlessly।

ਉਹ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਦਇਆ ਦਾ ਘਰ ਤੇ ਖਜਾਨਾ ਸਾਡੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਹਾਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਵ ਗੁਨਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਰੋਜ਼ੀ ਦੇਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹਾਰਦਾ।

He is the House of Mercy, the Treasure of Compassion for the meek; He never fails to feed even after observing the sins/flaws of its beings.

Note: Six (6) qualities of Almighty and six (6) flaws of a being²⁶⁸. The following are the qualities and flaws of an Ishvar (the creator) and Jeev (creation). Besides these qualities, Almighty is also Sat (truth), Chit (energy) and Anand (bliss);

No.	Qualities of Ishvar (Creator Almighty)	Faults of Jeev (the creation- beings)*
1.	ਉਤਪਤੀ ਕਰਨੀ- To create	ਜੰਮਣਾ- Birth
2.	ਪਾਲਨਾ ਕਰਨੀ- To sustain	ਮਰਣਾ- Death
3.	ਲੈਣਾ ਕਰਨੀ- To destroy	ਹਰਖ- Joy
4.	ਅੰਤਰਜਾਮਤਾ- Omniscient	ਸੋਗ- Sorrow
5.	ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਫਲ ਦੇਣਾ- To give in accordance with Karma	ਭੁਖ- Hunger
6.	ਜੂਨਾਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ- Transformation of species	ਤ੍ਰੋਹ- Thirst

*Birth and Death is the nature of our body, joy and sadness is the habit of our mind and Hunger and Thirst is the nature of our life forces (Pran). Thus to be free from all these faults, one has to elevate above the body, mind and life forces.

ਦਾਹਤ ਹੈ ਦੁਖ ਦੋਖਨ ਕੌ ; ਦਲ ਦੁਜਨ ਕੇ ਪਲ ਮੈ ਦਲ ਡਾਰੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦਾਹਤ- ਦਾਹ, ਸਾੜਨਾ, incinerates। ਦਲ- ਫੌਜ, ਸਮੂਹ ਝੁੰਢ, army, all। ਦੁਜਨ- ਦੁਰਜਨ, ਬੁਰੇ ਪੁਰਸ਼, wicked। ਦਲ- ਦਲਨਾ, ਚੂਰ ਕਰਨਾ, crush।

ਦੁਖਾਂ ਤੇ ਦੋਖਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਬੁਰੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਪਲ ਵਿਚ ਦਲ ਸੁਟਦਾ ਹੈ।

He burns all the pains and demerits; He is capable of perishing the enormous army of the wicked (vices) instantly. Meaning, Almighty is able to vanish the past deeds (Paralbhad Karam) which are the reason for pains and faults in this life. Further,

²⁶⁸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਟੀਕ ਟਕਸਾਲ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹਿਲੀ ਪੋਥੀ, ਟੀਕਾਕਾਰ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖਾਲਸਾ' ਪੰਨਾ ੧੯੮।

Sri Guru Granth Sahib Ji Steek Taksal Sri Damdama Sahib Volume 1 by Sant Giani Gurbachan Singh Ji Khalsa page 198

Almighty is capable of surpressing the vices which are instrumental in creating reactionary deeds (Kriyaman Karam) to the Paralbhah thus obliterating Kriyaman Karam (reactionary deed) which in return becomes the depository of deeds (Sanchit Karam) upon death. Thus, Almighty is capable of vanishing all the three (3) types of Karam, Paralbhah, Kiryaman and Sanchit.

ਖੰਡ ਅਖੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਪਹਾਰਨ ; ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਸਭਾਰੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਖੰਡ- ਨਾ ਟੁਟਣ ਵਾਲਾ, ਜੋ ਟੁੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, inviolable, unbreakable। ਪ੍ਰਚੰਡ- ਤੇਜਵਾਨ, glorious। ਪਹਾਰਨ- ਪ੍ਰਹਾਰਨ, ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, destroyer। ਪ੍ਰੀਤ- ਪਿਆਰ, love। ਸਭਾਰੈ- ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ, cherishes।

ਜੋ ਖੰਡਨ ਤੋਂ ਅਖੰਡ ਅਤੇ ਤੇਜਵਾਨ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਹਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਵੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

He is the perisher of inviolable and glorious yet He cherishes the love of His devotees. Means although Almighty has the ultimate strength and power, yet he remains obliged in the love of his devotees. Guru Arjan Dev Ji says;

ਤੂ ਭਗਤਾ ਕੈ ਵਸਿ ; ਭਗਤਾ ਤਾਣੁ ਤੇਰਾ ॥੧੦॥

(962-11, ਰਾਮਕਲੀ, ਮਃ 5)

You are under the control of Your devotees; You are the strength of Your devotees. ||10||

ਪਾਰ ਨ ਪਾਇ ਸਕੈ ਪਦਮਾਪਤਿ ; ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਅਭੇਦ ਉਚਾਰੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਦਮਾ ਪਤਿ- ਪਦਮਾ, ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਤੀ ਵਿਸ਼ਨੂੰ, the consort of Lakshmi, ਪਦਮਾ= lotus, lotus is an aniconic of goddess Lakshmi, the consort goddess of Maya= Vishnu। ਪਾਰ- ਭੇਦ ਜਾਂ ਅੰਤ, secret, an end। ਬੇਦ- ਚਾਰ ਬੇਦ ਰਿਗ, ਯਜੁਰ, ਸਾਮ ਅਤੇ ਅਥਰੁਵ, the four Vedas (Rig, Yujr, Sham & Atharban)। ਕਤੇਬ- ਤੌਰੇਤ, ਜੱਬੂਰ, ਅੰਜੀਲ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ, the four holy books of Middle Eastern faiths (Taurat, Jamboor, Anjeel & Quran)। ਅਭੇਦ- ਭੇਦ ਰਹਿਤ, unknowable, mystery। ਉਚਾਰੈ- ਉਚਾਰਦੇ, ਕਹਿੰਦੇ, declare, assert। ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਵੇਦ ਕਤੇਬ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਲਭ ਸਕਦਾ।

Deity Vishnu has failed to fathom Him; The Vedas and the books of Abrahamic Faith (Keteb) assert Almighty as unknowable;

2nd Meaning: Almighty is beyond the comprehension of deities, scriptures and the respective discourses. His creation through the time remains new at every single fraction of time. Therefore, no one can ever describe Him in a logical manner.

ਰੋਜੀ ਹੀ ਰਾਜ ਬਿਲੋਕਤ ਰਾਜਕ ; ਰੋਖ ਰੂਹਾਨ ਕੀ ਰੋਜੀ ਨ ਟਾਰੈ ॥੨॥੨੪੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰੋਜੀ- ਰੋਜ ਹੀ, ਨਿੱਤ ਹੀ, everyday। ਹੀ- ਨਿਸਚੇ ਵਾਚਕ ਪ੍ਰਤਯਯ , ਜਰੂਰ, consistently। ਰਾਜ- ਰਾਜ, ਲੁਕਵੇਂ ਭੇਦ, ਗੁੱਝੇ ਪਾਪ, secrets। ਬਿਲੋਕਤ- ਵੇਖਦਾ ਹੈ, sees। ਰੂਹਾਨ- ਰੂਹ, ਜੀਵਾਂ, beings। ਰੋਜੀ- ਨਿੱਤ ਦੀ ਖੁਰਾਕ, everyday। ਰਾਜਕ- ਅੰਨ ਦਾਤਾ, almsgiver। ਰੋਖ- ਕ੍ਰੋਧ, anger। ਨ ਟਾਰੈ- ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, uninterrupted।

ਉਹ ਅੰਨ ਦਾਤਾ ਸਦਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਗੁਪਤ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

The nourisher of all is always watching our secret deeds/sins but yet He does not get angry and deprive us from our requirements. Meaning, Almighty is beyond enmity and discrimination as He is stronger than our worst sins.

Story of Prophet Musa

Once, Musa pleaded to Almighty that since Almighty has many tasks to perform, he should handover the task of providing everyone's requirements (ਰੋਜੀ). Almighty replied that the task of providing to everyone is very difficult and he would not be able to do it. Musa insisted and Almighty handed over the task of providing in two (2) cities first and promised to handover the whole task if he performs it well. Musa agreed. When Musa started to provide everyone's requirements, he saw a person having an intercourse with a fresh dead corpse of a lady that was just buried (necrophilia). Musa considered him extremely terrible and did not provide his requirements. After providing for everyone, Musa returned to Almighty and Almighty asked him whether has he provided for everyone? Musa replied, "Yes except for one person who was very sinful." Almighty replied, "You should not have stopped providing to that person. The deeds has already been destined and you should have provided to everyone." Musa replied, "Do you provide to everyone?" Almighty replied yes. Then Musa took off his hat and saw a small insect and wanted to see whether it has been provided its requirements. To his surprise, he saw the insect holding a small grain of rice. Upon seeing this, Musa said to Almighty, "Dear God, only you can provide everyone's requirements. There is no bigger philanthropist than you."

ਕੀਟ ਪਤੰਗ ਕੁਰੰਗ ਭੁਜੰਗਮ ; ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ ਬਨਾਏ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੀਟ- ਕੀੜੇ, crawling insect (i.e. ants, centipede, fleas, beetle etc.)। ਪਤੰਗ- ਉਡਣ ਵਾਲੇ ਪਤੰਗੇ, ਜੈਸੇ ਭਵਰੇ, ਭਮੱਕੜ ਆਦਿਕ, insect flight (i.e. grasshopper, bees, butterfly, dragonfly, etc.) । ਕੁਰੰਗ- ਹਿਰਨ, deer। ਭੁਜੰਗਮ- ਸੱਪ, snakes। ਭੂਤ- ਬੀਤ ਚਕਿਆ ਸਮਾਂ, past। ਭਵਿਖ- ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ, future। ਭਵਾਨ- ਵਰਤਮਾਨ, present।
ਕੀੜੇ, ਪਤੰਗੇ, ਹਰਨ, ਤੇ ਸੱਪ ਆਦਿਕਸਾਰੇ ਜੀਵ ਉਸ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਬਣਾਏ ਸਨ, ਅੱਗੇ ਬਣਾਵੇਗਾ, ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

He has made (past) insects, bats, deer, snakes, etc. and will continue making (future) and is currently making them too (present). Meaning, through the time, Almighty creates the perishable creation and He never stops to create in order to provide us the opportunity to liberate.

ਦੇਵ ਅਦੇਵ ਖਪੇ ਅਹੰਮੇਵ ; ਨ ਭੇਵ ਲਖਿਓ ਭ੍ਰਮ ਸਿਉ ਭਰਮਾਏ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੇਵ- ਦੇਵਤੇ, deities। ਅਦੇਵ- ਰਾਖਸ਼, demons। ਖਪੇ- ਖਪ ਗਏ, ਮਰ ਗਏ, worn down। ਅਹੰਮੇਵ- ਹੋਮੈ, Haumai (I-ness), । ਭੇਵ- ਭੇਦ, ਅੰਤ, mystery, end। ਲਖਿਓ- ਜਾਣਿਆ, ਸਮਝਿਆ, to be known। ਭ੍ਰਮ- ਭੁਲੇਖਾ, illusions, delusion & hallucination। ਭਰਮਾਏ- ਭਰਮਾਇਆ, ਭੁਲਾਇਆ, deluded।

ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਦੈਤ ਹੰਕਾਰ ਕਰਦੇ ਖਪ ਗਏ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਭੇਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਭਰਮ ਨਾਲ ਭਰਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

The deities and demons have worn down being in Haumai (I-ness) but still no one has understood Almighty because He has deluded them in illusions. Meaning, although Almighty is the mightiest but the only way to attain Him is through losing one's identity and be in humbleness. The most egoistic (deities) and strongest (demons) have failed for only a single reason that they could not get rid of their pride and identity (Haumai). Note: To be gifted with certain gift i.e. strength, intelligence, luck, destiny, fame, etc. may bring comforts in this life but does not warrant liberation.

ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਕਤੇਬ ਕੁਰਾਨ ; ਹਸੇਬ ਥਕੇ ਕਰ ; ਹਾਥ ਨ ਆਏ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪੁਰਾਨ- ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਅਠਾਰਾਂ ਪੁਰਾਣ, the eighteen (18) Puranas। ਹਸੇਬ-ਹਿਸਾਬ, mathematics (logic), accounts। ਥਕੇ- ਥੱਕ ਗਏ, tired।

ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਆਦਿਕ ਹਿੰਦੂ ਪੁਸਤਕ ਤੇ ਕੁਰਾਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਲੇਖਾ ਕਰਦੀਆਂ ਥੱਕ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

The Eastern and Semitic scriptures are tired calculating but Almighty has not come into their grasp. Meaning, Eastern and Semitic scriptures are bounded by Karmic rituals and thus the word ਹਸੇਬ (calculation) has been used. As Karma is a system bonded by debit and credit of deeds.

ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਭਾਉ ਬਿਨਾ ;

ਪਤਿ ਸਿਉ ਕਿਨ ਸ੍ਰੀ ਪਦਮਾਪਤ ਪਾਏ ॥੩॥੨੪੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪ੍ਰਭਾਉ- ਅਸਰ, ਤਾਸੀਰ, ਜੋ ਵੇਖੀ ਨਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਅਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਜਾਂ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਦੇ ਚੜਨ ਨਾਲ ਧੁੱਪੇ ਆਏ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਗਰਮੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹੀ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ, the result, something which although not being in contact is felt (i.e. sun rays)।

ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਸਰ ਹੋਏ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੱਸੋ ਇੱਜਤ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ? ਭਾਵ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਭਾਵ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਣਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਇੱਜਤ ਵੀ ਨਹੀ ਹੁੰਦੀ।

Without the indirect effect of complete love (unconditional), no one has attained Almighty. Meaning, without love there is no honour/pride let alone salvation.

Note: Indirect effect is stated as a meaning for ਪ੍ਰਭਾਉ (Perbhao). For an example, as sun rises, a person sitting at home although not in contact with the rays of sunlight will experience warmth; this is Pebhao. In order for a complete love with Almighty there is no place for self (Haumai) and when one realises that he/she is in love with Almighty, that is actually the time of incomplete love. So the indirect effect of complete love is a state of experiencing the grace without putting Self in the equation. Thus, a person of such level will not be able to distinguish bliss as it blends into it naturally. Just like experiencing warmth while not present outdoor or in contact with sun, the presence is Haumai.

ਆਦ ਅਨੰਤ ਅਗਾਧ ਅਦ੍ਵੈਖ ; ਸੁ ਭੂਤ ਭਵਿੱਖ ਭਵਾਨ ਅਭੈ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਆਦ- ਮੁੱਢ ਤੋਂ, beginning। ਅਨੰਤ- ਅਨ+ਅੰਤ= ਜਿਸਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ, without+end= endless। ਅਗਾਧ- ਗਹਿਰਾ, ਡੂੰਘਾ, ਗਹਿਰਾਈ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, deep, unfathomable। ਅਦ੍ਵੈਖ- ਈਰਖਾ ਰਹਿਤ, ਦੋਸ਼ ਰਹਿਤ, without jealousy/faults। ਅਭੈ- ਡਰ ਰਹਿਤ, fearless। ਭੂਤ- past। ਭਵਿੱਖ- future। ਭਵਾਨ- present।

ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਮੁੱਢ ਹੈ, ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਥਾਹ ਨਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਵੈਖ ਨਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੋ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਵਿਚ ਡਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

He is the origin of all, Infinite, unfathomable, without any faults and Fearless in three periods of time: past, present and future;

ਅੰਤਿ ਬਿਹੀਨ ਅਨਾਤਮ ਆਪ ; ਅਦਾਗ ਅਦੋਖ ਅਛਿਦ੍ਰ ਅਛੈ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅੰਤਿ- ਅੰਤ ਤੋਂ, end, death। ਬਿਹੀਨ- ਬਿਨਾਂ, sans। ਅਨਾਤਮ- ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਨਹੀਂ , ਅਨ+ਆਤਮ= ਆਤਮਾ ਨਹੀਂ, sans+Atma= without Atma (true self)। ਅਦਾਗ- ਦਾਗ, ਕਾਲਖ ਰਹਿਤ, immaculate। ਅਦੋਖ- ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, flawless। ਅਛਿਦ੍ਰ- ਕਲੰਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, without stigma।

ਜੋ ਅੰਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਜੋ ਆਪ ਆਤਮਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਦਾਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਦੋਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਛਿਦ੍ਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

He is without an end, without Atma; immaculate, flawless, without stigma and Eternal;

Note: Without Atma (Anatam). All living beings have Atma which is the life source. Atma in a nutshell is the 'real-self' which means that everything that we think we have is due to the Atma within us but when it is no longer in our body, we die. Physical death is basically the leaving of Atma from the body which is decided by our predetermined deeds (Paralbhad Karam) by the count of breaths. It is not possible for any being to be living without Atma. Atma and Parmatma (Almighty) is the same. Guru Ji says;

ਆਤਮਾ ਪਰਾਤਮਾ ; ਏਕੋ ਕਰੈ ॥ ਅੰਤਰ ਕੀ ਦੁਬਿਧਾ ; ਅੰਤਰਿ ਮਰੈ ॥੧॥

(661-11, ਧਨਾਸਰੀ, ਮਃ 1)

When at the sanctuary of True Guru (Gurdwara), if one realizes that Atma and Parmatma is the same. Only then, the duality within vanishes. ||1||

So, the reason why Guru Ji has mentioned Parmatma (Almighty) as Anatam (without Atma) is because He gives life to everything but He does not require an Atma to survive. Almighty the creator of everything is self-rejuvenating. Which in simpler terms would mean that Atma does not require another Atma to survive. It is by itself- the ultimate, the infinite.

ਲੋਗਨ ਕੇ ਕਰਤਾ ਹਰਤਾ ; ਜਲ ਮੈ ਥਲ ਮੈ ਭਰਤਾ ਪ੍ਰਭ ਵੈ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਲੋਗਨ- ਲੋਕਾਂ, realms। ਕਰਤਾ- ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ, the doer meaning the creator। ਹਰਤਾ- ਹਰਨ ਭਾਵ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ, to snatch meaning to terminate। ਜਲ ਮੈ- ਪਾਣੀ ਵਿਚ, within water। ਥਲ ਮੈ- ਧਰਤੀ ਉਤੇ, on land। ਭਰਤਾ- ਸੁਆਮੀ, ਮਾਲਕ, Master, Lord।

ਜੋ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਲ ਵਿਚ ਤੇ ਥਲ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਜੀਵ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੁਆਮੀ ਵੀ ਉਹੀ ਹੈ।

The creator and destroyer of all realms; Nourisher of all beings on earth and in water, is the Master Himself;

ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਦਇਆ ਕਰ ਸ੍ਰੀਪਤ ; ਸੁੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਪਦਮਾਪਤਿ ਏ ਹੈ ॥੪॥੨੪੬॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੀਨ- ਗਰੀਬ, meek, poor (from not only wealth but health and spiritually)। ਦਇਆ- ਮੇਹਰ, mercy। ਸ੍ਰੀਪਤ²⁶⁹- ਕੁਬੇਰ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਦਿ ਦਾ ਸੁਆਮੀ, the master of deities। ਪਦਮਾਪਤਿ- ਪਦਮਾ (ਮਾਯਾ)+ਪਤਿ (ਮਾਲਕ)= ਮਾਯਾਪਤਿ, ਕਰਤਾਰ, Maya+Master= master of Maya meaning Almighty।

ਜੋ ਦੀਨਾਂ ਉਤੇ ਦਿਆਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦਯਾ ਦੀ ਖਾਨ ਹੈ, ਕੁਬੇਰ, ਬ੍ਰਹਮ ਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਸੁਆਮੀ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਲਛਣਾ ਵਾਲਾ (ਪਦਮਾਪਤਿ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ।

Merciful to the meek, the treasure of mercy (ਦਇ Dya (mercy) + ਆਕਰ Akar (treasure)) master of Kuber, Brahma and Vishnu (ਸ੍ਰੀ²⁷⁰); Such is the beautiful Almighty.

ਕਾਮ ਨ ਕ੍ਰੋਧ ਨ ਲੋਭ ਨ ਮੋਹ ਨ ; ਰੋਗ ਨ ਸੋਗ ਨ ਭੋਗ ਨ ਭੈ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਾਮ- ਇਸਤਰੀ ਵਿਸ਼ਾ, lust। ਕ੍ਰੋਧ- ਗੁਸਾ, anger। ਲੋਭ- ਲਾਲਚ, greed। ਮੋਹ- ਮਮਤਾ, ਪਿਆਰ, ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਣਾ, attachment। ਸੋਗ-ਚਿੰਤਾ, anxiety। ਭੋਗ- ਭੋਗਣਾ, ਖਾਣਾ, to consume। ਭੈ- ਡਰ, fear।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਮ ਨਹੀ, ਕ੍ਰੋਧ ਨਹੀ, ਲੋਭ ਨਹੀ, ਮੋਹ ਨਹੀ, ਰੋਗ ਨਹੀ, ਸੋਗ ਨਹੀ, ਭੋਗ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਡਰ ਹੈ।

He (Almighty) who has no lust, anger, greed, attachment, malady (disease), anxiety, consumption, and fear.

ਦੇਹ ਬਿਹੀਨ ਸਨੇਹ ਸਭੋ ਤਨ ; ਨੇਹ ਬਿਰਕਤ ਅਗੇਹ ਅਛੈ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੇਹ- ਸਰੀਰ, form, body। ਬਿਹੀਨ- ਰਹਿਤ, sans। ਸਨੇਹ- ਪਿਆਰ, love। ਸਭੋ ਤਨ- ਸਾਰੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨਾਲ, all forms। ਨੇਹ- ਪਕੜ, anxiety (emotions)। ਬਿਰਕਤ-ਰਹਿਤ, without। ਅਗੇਹ- ਘਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, abodeless। ਅਛੈ- ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, indestructible।

ਜੋ ਦੇਹ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਭ ਸਰੀਰਾਂ ਨਾਲ ਹੈ, ਜੋ ਪਕੜ ਤੋਂ ਵਿਰਕਤ ਹੈ, ਘਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਛੈ ਨਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

He has no body (formless), equally loves all His beings; not in the grasp of emotions, without an abode and indestructible (as ਅਛੈ in Mahankosh means ਅਵਿਨਾਸੀ which translates to indestructible). Meaning, although Almighty is without a physical body but yet He loves all physical forms (as He sustains all).

²⁶⁹ ਡਿੰਗਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ- ੧. ਕੁਬੇਰ, ੨. ਬ੍ਰਹਮਾ, ੩. ਵਿਸ਼ਨੂੰ। (ਹਿੰਦੀ ਸ਼ਬਦ ਸਾਗਰ ਪੰਨਾ ੩੪੫੬)

²⁷⁰ The word ਸ੍ਰੀ (Sri) in Dīngal Language means Kuber, Brahma and Vishnu. (Hindi Shabad Sagar, pg 3556).

Dīngal Language is an ancient Indian Language. It is a language of very high tone and requires a specific style of speaking. It was primarily used by Rajput armies by praising the martial exploits of Rajputs war heroes.

ਜਾਨ ਕੋ ਦੇਤ ਅਜਾਨ ਕੋ ਦੇਤ ; ਜਮੀਨ ਕੋ ਦੇਤ ਜਮਾਨ ਕੋ ਦੇ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਾਨ- ਚੇਤਨ, animated। ਅਜਾਨ- ਜੜ੍ਹ, unanimated। ਦੇਤ- ਦਿੰਦਾ, gives।
ਜਮਾਨ- ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ, within skies।

ਜੋ ਚੇਤਨ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਜੜ੍ਹ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਜਮੀਨ ਪੁਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ,
ਅਕਾਸ਼ ਪਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

He provides to both animated and unanimated creation; He also provides to those living on earth and in the sky;

ਕਾਹੇ ਕੋ ਡੋਲਤ ਹੈ ਤੁਮਰੀ ਸੁਧ ; ਸੁੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਪਦਮਾਪਤਿ ਲੈ ਹੈ ॥੫॥੨੪੭॥

ਪਦ ਅਰਥ:-ਕਾਹੇ ਕੋ- ਕਿਉਂ, ਕਿਸ ਕਰਕੇ, why?। ਸ੍ਰੀ- ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ, graetest of all।
ਪਦਮਾਪਤਿ- ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ, the Master of Maya, Almighty।

ਕਿਸ ਲਈ ਡਾਂਵਾਂ ਡੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੇਰੀ ਖਬਰ ਵੀ ਉਹੀ ਸੁੰਦਰ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਲੈਂਦਾ
ਰਹੇਗਾ।

Dear beautiful! Why do you waiver? You will be taken care by Almighty who possesses the glorious (beautiful) virtues.

2nd Meaning: Why, then, waiver, O my mind, the Beauteous (means virtuous who is creator of Maya with three characteristics, Raj, Tam & Sat) Almighty will take care of you.

ਰੋਗਨ ਤੇ ਅਰ ਸੋਗਨ ਤੇ ; ਜਲ ਜੋਗਨ ਤੇ ਬਹੁਭਾਂਤ ਬਚਾਵੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਲ ਜੋਗਨ- ਜਲ ਜੰਤੂ, ਮਗਰ ਮੱਛ ਆਦਿ, (ਜਲ) ਜਲਾਗਨਿ- ਜਲ ਦੀ ਅੱਗ, ਬਿਜਲੀ, ਜਲ
ਤੇ ਯੋਗਿਨੀ, aquatic life, the fire at the oceans bed, lightning, aquatic witch (meaning
all external modalities which can harm)।

ਜੋ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਸੋਗਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ (ਬਾਹਰੋ ਅਯੀ ਬਿਪਤੀ) ਤੋਂ ਬਹੁ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ।

He (Almighty) who saves variously and protects in many ways from all physical illness (Rogan), mental illness (Sogan) and lightning strike (Jal Jogan²⁷¹);

Note: There are Three types of illness:

1. Prime (Adhi) Illness - The illness originated from the mind such as psychiatric problems. (mentioned in the Shabad as Sogan)

²⁷¹ ਜਲ ਜੋਗਨ can mean several things which are, aquatic creatures, crocodile (reptilias), fire on the bed of ocean, lightning, aquatic witch. For the sake of continuity of the above shabad, we have used 'lightning' which is an external factor of risk.

2. Secondary (Biadhi) Illness - The illness which is originated from the body itself such as genetic diseases, cancer, etc. (mentioned in the Shabad as Rogan)
3. External (Upadhi) Illness - The illness originated from act of nature such as snake bite, accident, virus attack, natural phenomenon, etc. (mentioned in the Shabad as Jal Jogan)

ਸਤ੍ਰ ਅਨੇਕ ਚਲਾਵਤ ਘਾਵ ; ਤਉ ਤਨ ਏਕ ਨ ਲਾਗਨ ਪਾਵੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਤ੍ਰ- ਸ਼ਤਰੂ, ਦੁਸ਼ਮਣ, foe। ਅਨੇਕ- ਅਨੇਕਾਂ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ, various। ਘਾਵ- ਵਾਰ, ਹਮਲਾ, attacks। ਏਕ- ਇਕ ਵੀ, even one। ਨ- ਨਹੀਂ, doesn't। ਲਾਗਨ- ਲਗਦਾ, inflict। ਦੁਸ਼ਮਣ ਭਾਂਵੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਦਯਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਇਕ ਵੀ ਜ਼ਖਮ ਨਹੀਂ ਲਗ ਸਕਦਾ।

Although an enemy uses various methods but with the grace of Almighty none can harm

2nd Meaning: Although an enemy attacks with various weapons none will touch the body with Almighty's grace.

ਰਾਖਤ ਹੈ ਅਪਨੋ ਕਰ ਦੈ ਕਰ ; ਪਾਪ ਸਬੂਹ ਨ ਭੇਟਨ ਪਾਵੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਾਖਤ ਹੈ- ਰੱਖਦਾ ਹੈ, protects। ਅਪਨੋ- ਆਪਣਾ, own। ਕਰ- ਹੱਥ, hand। ਸਬੂਹ- ਸਾਰੇ, all। ਪਾਪ- ਪਾਪਾਂ, sins। ਭੇਟਨ- ਛੂਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, touch। ਜਦ ਕਿ ਉਹ ਅਪਣਾ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਛੋਹਣਾ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ।

Almighty protects by lending His own hand thus no sins can ever touch His devotee

ਔਰ ਕੀ ਬਾਤ ਕਹਾ ਕਹ ਤੋਸੋ ;

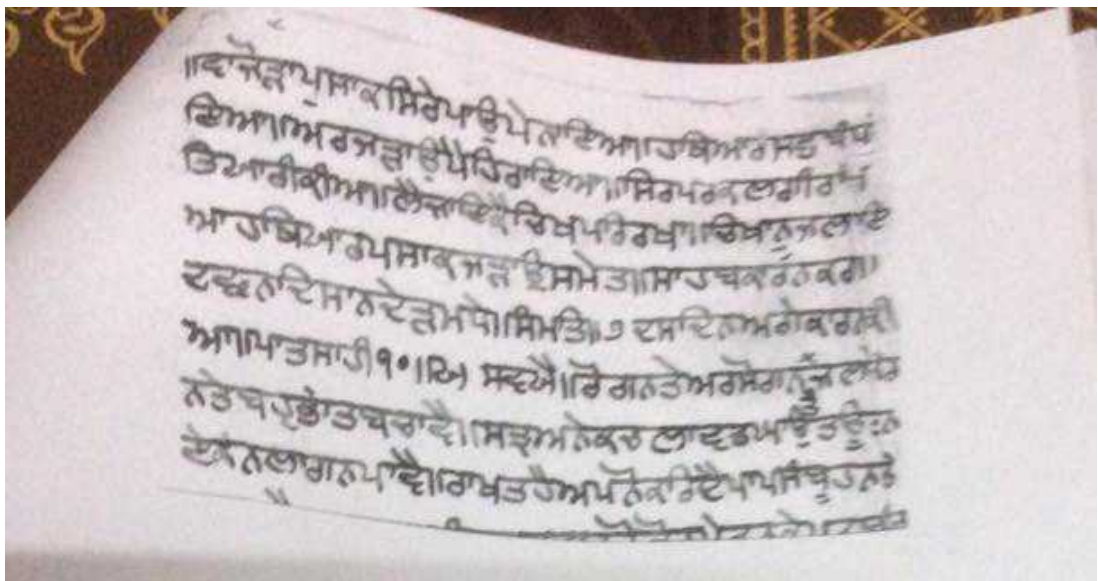
ਸੁ ਪੇਟਹੀ ਕੇ ਪਟ ਬੀਚ ਬਚਾਵੈ ॥੬॥੨੪੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਾਤ- ਗੱਲ, talk। ਤੋਸੋ- ਤੈਨੂੰ, you। ਪੇਟਹੀ- ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਅੰਦਰ, within the womb। ਪਟ- ਪੜਦੇ (ਜ਼ੋਰ, ਮਾਸ ਦੀ ਥੈਲੀ) ਵਿਚ, amniotic sac। ਬਚਾਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ, protects।

ਹੋਰ ਹੀ ਗਲ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਕਹਾਂ? ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਦੇ ਪੜਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਹੀ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ।

What more can I (Guru Gobind Singh Ji) say to you? Almighty protects us even in the mother's womb.

Note: The above shabad starting from Rogan Te Ar Sogan Te.. was sung during the Bhog of Sri Guru Gobind Singh Ji on the 10th day after his departure at Hazoor Sahib, Nanded. The manuscript is written by Bhai Mangal Singh of Lachhmipur (a contemporary of Guru Ji) witnessing the events of Guru Ji's last 20 days at Hazoor Sahib. The document was retrieved by S.Trilochan Singh in 1963 and his findings were published in *The Sikh Review*, October 1963, pp.13-38²⁷².

A photostat copy of the page in the manuscript where it is mentioned that, ‘Rogan Te Ar Sogan Te..’ was read with a clear mention of ‘Patsahi 10’ denoting it to be the composition of Sri Guru Gobind Singh Ji.

ਜਛ ਭੁਜੰਗ ਸੁ ਦਾਨਵ ਦੇਵ ; ਅਭੇਵ ਤੁਮੈ ਸਭਹੀ ਕਰ ਧਿਆਵੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਭਹੀ- ਸਾਰੇ, all। ਅਭੇਵ- ਬੇਅੰਤ, infinite।

ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ! ਜੱਛ, ਸੱਪ, ਦੈਂਤ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਇਤਿਆਦਿਕ ਸਸਾਰੇ ਹੀ ਤੈਨੂੰ ਅਭੇਦ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਧਿਆਉਂਦੇ ਹਨ।

Dear Almighty, the Jachchh (the helper of Kuber- master of wealth), snakes, demons, deities and etc. remember You as Infinite;

²⁷² Currently, the manuscript is in the collection of Dr. Anurag Singh of Ludhiana.

ਭੂਮ ਅਕਾਸ ਪਤਾਲ ਰਸਾਤਲ ; ਜਛ ਭੁਜੰਗ ਸਭੈ ਸਿਰ ਨਿਆਵੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਮ- ਧਰਤੀ, land। ਅਕਾਸ- ਅਸਮਾਨ, sky। ਪਤਾਲ- ਧਰਤੀ ਅੰਦਰ, the 6th underworld amongst the seven। ਰਸਾਤਲ- ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਪਤਾਲ, ਪੁਰਾਣਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਵਾਂ ਪਤਾਲ, the lowest (7th) underworld। ਜੱਛ- ਦੇਵਤਾ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ, Jachchh also known as Yaksh are the helpers of Kuber and caretaker of wealth। ਭੁਜੰਗ- ਸੱਪ, snakes। ਸਭੈ- ਸਾਰੇ, all। ਨਿਆਵੈ- ਨਿਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, prostrates।

ਧਰਤੀ ਦੇ ਜੀਵ, ਅਕਾਸ ਦੇ ਜੱਛ ਅਤੇ ਪਤਾਲ ਦੇ ਰਸਾਤਲ ਦੇ ਸੱਪ ਇਹ ਸਾਰੇ ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਹੀ ਸਿਰ ਨਿਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।

The dwellers of earth, Jachchh (the helper of Kuber-master of wealth) residing in the skies, the snakes of underworld (Pataal, Resatal)²⁷³ all bow their heads before You;

Sri Guru Gobind Singh Ji mentions Pataal and Restaal, which are the 2 lowest underworlds to show the greatness of Almighty even to the extremes of creation. Snakes are used for the 'Pataal' as it is believed in the Puranas that snakes with many hoods inhabit this realm. Guru Ji listed all the guardians of wealth pay obeisance to Waheguru.

ਪਾਇ ਸਕੈ ਨਹੀ ਪਾਰ ਪ੍ਰਭਾ ਹੂ ਕੋ ; ਨੇਤ ਹੀ ਨੇਤਹ ਭੇਦ ਬਤਾਵੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਾਰ- ਅੰਤ, ਭੇਦ, end, mystery। ਪ੍ਰਭਾ ਹੂ- ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ, Almighty। ਨੇਤ ਹੀ ਨੇਤਹ- ਅਨੇਕ ਹੀ ਅਨੇਕ, infinite।

ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਤੇਰੀ ਪਰਭਤਾ ਦਾ ਪਾਰ ਨਹੀ ਪਾ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਬੇਦ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਨੇਤ ਹੀ ਨੇਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

Dear Waheguru, none can fathom Your grandeur and the Vedas call You infinite countless times. Meaning, Almighty cannot be counted nor understood by wisdom.

ਖੋਜ ਥਕੇ ਸਭ ਹੀ ਖੁਜੀਆ ;

ਸੁਰ ਹਾਰ ਪਰੇ , ਹਰਿ ਹਾਥ ਨ ਆਵੈ ॥੨॥੨੪੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਖੋਜ- ਭਾਲ, search। ਖੁਜੀਆ- ਲੱਭਣ ਵਾਲੇ, seeker। ਸੁਰ- ਦੇਵਤੇ, deities। ਹਰਿ- ਪਰਮਾਤਮਾ, Almighty। ਨ ਆਵੈ- ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, does not achieve।

ਸਾਰੇ ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਵਤੇ ਖੋਜਦੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹਨ, ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਹਰੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ॥੨॥੨੪੯॥

Researcher deities have got tired in the quest to search Almighty- they failed; Yet Almighty has not come into their grasp.

²⁷³ ਰਸਾਤਲ (Resatal) according to Mahankosh refers to a country in the underworld, 7th underworld or hell.

The following are the 7 seven underworlds according to the Puranas in order of descend; Atal, Vital, Satal, Talātal, Mahātal, Resatal, Petal.

2nd Meaning: Almighty is beyond all searches, expeditions and supernatural reach as He is no other than all the efforts and means.

ਨਾਰਦ ਸੇ ਚਤੁਰਾਨਨ ਸੇ ; ਰੁਮਨਾਰਿਖ ਸੇ ; ਸਭਹੂੰ ਮਿਲਿ ਗਾਇਓ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰੁਮਨਾ- ਲੋਮ ਹਰਸਣ, ਰੁਮਾਂਚ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਰੁਮਾਂਚ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਰਿਖੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਮ ਸੂਤ ਸੀ, ਇ ਨੈਮਿਖ ਬਨ ਵਿਚ ਰਿਖੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਗ੍ਰਸ਼ਰਵਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਵਯਾਸ ਜੀ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ (੨) ਮਹਾਭਾਰਤ ਦੇ ਲਿਖੇ ਮੂਜਬ ਇਕ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰਿਖੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, also known as Lom Harsan was a scholar who used to narrate stories in a thrilling manner।

ਨਾਰਦ ਵਰਗੇ ਰਾਗ ਗਯਾਤੇ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਵਰਗੇ ਵੇਦ ਗਯਾਤੇ, ਸੂਤ ਰਿਖੀ ਵਰਗੇ ਸਭਨਾ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਤੇਰਾ ਜਸ ਗਾਵਿਆ ਹੈ।

Sage Narad (who is a master of Raagas), Brahma (who is the author of Vedas), Rumna Rikhi²⁷⁴ (who used to deliver sermons on Puranas) all sing His praises

ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਨ ਭੇਦ ਲਖਿਓ ; ਸਭ ਹਾਰ ਪਰੇ ; ਹਰਿ ਹਾਥ ਨ ਆਇਓ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਲਖਿਓ- ਜਾਣਿਆ, known। ਹਾਰ ਪਰੇ- ਹਾਰ ਗਏ, lost।

ਵੇਦਾਂ ਕਤੇਬਾਂ ਦੇ ਪੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਤੇਰਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ, ਸਾਰੇ ਥੱਕ ਪਏ ਹਨ, ਹਰੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੀ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

The readers of Vedas and Keteb (Semitic scriptures) could not comprehend Him; all are fatigued; Almighty did not come to anyone's grasp;

Note: Theoretical Knowledge. Since the beginning of the world there has always been a quest for knowledge. Knowledge has dominated the world today through its influence in overpowering the humans itself. We, the humans are privileged to acquire knowledge without any boundaries as much we can grasp. However, we set the limits for our knowledge and decide the wisdom that we choose to have which then leads to our potential. Knowledge is as great as the Almighty Himself because knowing Almighty is becoming Almighty. Although knowledge can also generate countless wealth but most importantly is what has it made out of the person who possesses it.

Theoretical based knowledge has contained the wisdom within the limitation of its boundaries from which the correct and wrong is derived and decided upon. Theories have created the world of logic which then has made humans arrogant in imposing forcefully onto the weaker ones.

²⁷⁴ Rumna Rikhi or also called LomHarsan or Soot. He was called Rumna because by listening to his sermons, one would get goosebumps (ਰੋਮਾ ਦਾ ਖੜੋ ਹੋਨਾ) and he was gifted in making a story thrilling (ਰੋਮਾਂਚ). He was a disciple of Vedh Vyas and was well-known to preach sermons from Puranas to the Rishis. One day, he did not stand in mark of respect to Balbhadar (elder brother of Lord Krishna) to welcome him. In return for this, he was killed. (Mahankosh)

Theoretical knowledge has been developed since the beginning of the world through many time dimension motivated by the need, survival, love, hatred, etc. However, looking back there was always a silent knowledge which came all along the creation which was heard by a few fortunate ones who then delivered it as much as they could but the masses could not grasp as they did not share the same insight of the greater self. Therefore, knowledge is part of the nature and nature creates reality at every moment which progresses further and we only have time to record its progression. If our perception of knowledge stops at the past or present to decide the future then we are creating a disaster for future. We, humans are always preceded by reality, therefore we need to be conscious at all times in order to see the reality in its true contexts. Knowledge is momentary yet permanent as it leaves wisdom behind for our safe keeping in order for us be able to see reality without judging it.

ਪਾਇ ਸਕੈ ਨਹੀ ਪਾਰ ਉਮਾਪਤ ; ਸਿਧ ਸਨਾਥ ਸਨੰਤਨ ਧਿਆਇਓ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਉਮਾਪਤਿ- ਰੁਦ੍ਰ (ਸ਼ਿਵਜੀ), the husband of Oma (goddess Parvati)। ਸਨਾਥ- ਨਾਥਾਂ ਸਣੇ, Nath। ਸਨੰਤਨ- ਬ੍ਰਹਮਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ, Deity Brahma and Vishnu।

ਰੁਦ੍ਰ ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀ ਪਾ ਸਕਿਆ, ਅਤੇ ਸਿੱਧਾਂ ਤੇ ਨਾਥਾਂ ਸਣੇ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੇ ਵੀ ਉਸੇ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਿੱਧ:- ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ, ਸਾਧੂ, ਮਹਾਤਮਾ, ਮੁਕੰਮਲ ਸੰਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਧ ਉਹ ਨੇ ਜਿਸ ਨੇ ਰਿਧੀਆਂ ਸਿਧੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਣ, ਤੇ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦਿਖਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਚੰਬਿਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਪੂਜਾ ਪਤਿਸ਼ਟਾ ਵਿਚ ਲਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ। ਜੋਗ ਮਾਰਗ ਦੇ ਅਚਾਰਯ, ਯੋਗਿਆਂ (ਗੋਰਖ ਪੰਥੀਆਂ) ਦੇ ਮੰਨੇ ਹੋਏ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਯੋਗੀ (ਸਿਧ), ਜਿਨਾ ਦੀ ਗਿਨਤੀ ਚੌਰਾਸੀ (੮੪) ਹੈ^{੨੭੫},

੧. ਉਰਮਿ	੨. ਅਸ਼ੁਨਾਥ	੩. ਅਸੁਰਨਿਵਾਸੀ	੪. ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦੀ
੫. ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ	੬. ਅਮਰਨਿਧਿ	੭. ਅੰਮ੍ਰਿਤਭੋਗੀ	੮. ਆਨੰਦਰੂਪੀ
੯. ਪਸ਼ੂਰੂਪੀ	੧੦. ਔਘਤ	੧੧. ਈਸ਼ੁਰ	੧੨. ਏਕਰੰਗੀ
੧੩. ਏਕਾਂਗੀ	੧੪. ਏਕਾਂਤ ਵਾਸੀ	੧੫. ਸਮਾਰਤ	੧੬. ਸਰਸ੍ਵਤੀ
੧੭. ਸਾਗਰ	੧੮. ਸਿੱਧਸੇਨ	੧੯. ਸੀਤਲ	੨੦. ਸੁਰਤਿਸਿੱਧ
੨੧. ਸ਼ੰਕਰ	੨੨. ਸੰਭਾਲਕਾ	੨੩. ਸ਼ੰਭੁ	੨੪. ਸ੍ਵਰਸਿੱਧ
੨੫. ਹਨੀਫਾ	੨੬. ਹਰਸ ਨਿਧਿ	੨੭. ਕਨਕ	੨੮. ਕਨੀਫਾ
੨੯. ਕਮਲਸੈਨ	੩੦. ਕਰਮਨਾਸੀ	੩੧. ਕਲਾ ਵਿਸਾਲੀ	੩੨. ਕਲੇਸ਼ਨਾਸੀ
੩੩. ਕਾਲੇਂਦਰ	੩੪. ਕੇਲਿਕਰਨ	੩੫. ਕੇਵਲ ਕਰਮੀ	੩੬. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਕੁਮਾਰ
੩੭. ਖਲਕਨਿਧਿ	੩੮. ਖੰਬੂਤ	੩੯. ਗਗਨਵਾਸੀ	੪੦. ਗਿਰਿਬੋਧ
੪੧. ਗੁਫਾਬਾਸੀ	੪੨. ਗੋਪਾਲ	੪੩. ਗੋਵਰਧਨ	੪੪. ਘਨਾਨੰਦੀ
੪੫. ਚਤੁਰਬੈਨ	੪੬. ਚਲਨਿਧਿ	੪੭. ਜਾਲਕ	੪੮. ਗਿਰਿਧਰ
੪੯. ਜੋਗਅਨੂਪੀ	੫੦. ਜੋਤਿਮਗਨ	੫੧. ਜੋਤਿਲਗਨ	੫੨. ਤੰਗਰ

²⁷⁵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਟੀਕ ਟਕਸਾਲ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹਿਲੀ ਪੋਥੀ, ਟੀਕਾਕਾਰ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਖਾਲਸਾ' ਪੰਨਾ ੨੫੧।

੫੩. ਤਪਨ	੫੪. ਤਰੰਗੀ	੫੫. ਦਰਸ਼ਨਜੋਤਿ	੫੬. ਦੁਖਨਾਸੀ
੫੭. ਪੂਰਮ	੫੮. ਨਿਤਜਸਿੱਧ	੫੯. ਨਿਰਤ	੬੦. ਪਰਵਤ
੬੧. ਪਲਕਨਿਧਿ	੬੨. ਪਲਾਸਭੋਗੀ	੬੩. ਪੂਰਨ	੬੪. ਪਰਾਣਨਾਥ
੬੫. ਬਿਹੰਗਮ ਜੋਗੀ	੬੬. ਬਿੰਬਸਾਰ	੬੭. ਬਿਮਲਜੋਤਿ	੬੮. ਬ੍ਰਹਮ
੬੯. ਬ੍ਰਹਮਭੋਗੀ	੭੦. ਬ੍ਰਹਮਯੋਗੀ	੭੧. ਭਰਥਰਿ	੭੨. ਭੂਤਨਾਥ
੭੩. ਭੰਗਰ	੭੪. ਮਹਾਯੋਗੀ	੭੫. ਮਗਨਧਾਰ	੭੬. ਮੁਕਤੋਸ਼ਰ
੭੭. ਮੂਲਮੰਤ੍ਰੀ	੭੮. ਯੋਗਨਿਧਿ	੭੯. ਰਾਮਸਿੱਧ	੮੦. ਰੰਗਨਾਥ
੮੧. ਲੋਹਾਰੀਧਾ	੮੨. ਲੰਗਰ	੮੩. ਵਿਸ਼ਨੂੰਪਤਿ	੮੪. ਵਿਚਿਤਰ ਕਰਮੀ

ਸਿਧਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਖੀ, ਨੌਂ ਨਾਥ ਮੰਨੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ;

(੧) ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਥ, (੨) ਗੋਪੀ ਨਾਥ, (੩) ਸੂਰਤ ਨਾਥ, (੪) ਗੋਰਖ ਨਾਥ, (੫) ਮਛੇਂਦਰ ਨਾਥ, (੬) ਮੰਗਲ ਨਾਥ, (੭) ਚਰਪਟ ਨਾਥ, (੮) ਚੰਬਾ ਨਾਥ, (੯) ਘੁਘੁ ਨਾਥ।

Not even Rudra (Oma= Parvati, Pat= Husband) could fathom Him; Siddhas (the ones with miraculous powers), with their masters (Nath), Senantan (Brahma & Vishnu) concentrates on You;

Meaning, Lord Shiva the destroyer of the creation could not comprehend the extant of Almighty and Almighty's greatness is such that even the ones who are self-sustaining, self-contained and has no need of any thing also focus their concentration onto Him.

Siddhas: - In Sanskrit they are defined as someone who is a recluse, great being or a complete saint. However, in reality as seen during Sri Guru Nanak Dev Ji's dialogues with the Siddhas mentioned in Japji Sahib and Sidh Gosht these Sidhas were those who showed their might with miraculous powers to amaze the people. They wished to be worshipped by showing their prowess which could not stand before Guru Nanak Dev Ji. According to the Yog principles (Gorakh-Panthis), there are eighty-four (84) great Siddhas;

1. Uram	2. Ashunath	3. Asurnivasi	4. Anhad Shabdi
5. Abinasi	6. Amarnidh	7. Amritbhogi	8. Anandrapi
9. Pasavrupi	10. Augharr	11. Eishvar	12. Ekrangi
13. Ekangi	14. Ekant Vasi	15. Smarat	16. Sarasvati
17. Sagar	18. Sidhsain	19. Seetal	20. Suratsidh
21. Shankar	22. Sambalka	23. Shumbu	24. Svarsidh
25. Hanifa	26. Haras Nidh	27. Kanak	28. Kanifa
29. Kamalsain	30. Karmnasi	31. Kala Visali	32. Kaleshnasi
33. Kalendra	34. Kelkaran	35. Keval Karmi	36. Krishankumar
37. Khalaknidh	38. Khinthur	39. Gaganvasi	40. Girbodh
41. Gufabasi	42. Gopal	43. Govardhan	44. Ghananandi
45. Chaturbain	46. Chalnidh	47. Jalak	48. Girdhar

49. Joganupi	50. Jotmagan	51. Jotlagan	52. Changar
53. Tapan	54. Tarangi	55. Darshanjot	56. Dukhnasi
57. Dhuram	58. Nityasidh	59. Nirat	60. Parvat
61. Palaknidh	62. Plasbhogi	63. Puran	64. Pran Nath
65. Bihangam Jogi	66. Bimbsaar	67. Bimaljot	68. Brahm
69. Brahmbhogi	70. Brahmyogi	71. Bharthar	72. Bhootnath
73. Bhangar	74. Mahayogi	75. Magandhar	76. Muktesher
77. Mulmantri	78. Yognidh	79. Ramsidh	80. Rangnath
81. Lohripa	82. Langar	83. Vishnupat	84. Vichtar Karmi

These 84 Sidhas are then divided into 12 Panth: (1) Hetu, (2) Paav, (3) Aaayi, (4) Gamye, (5) Pagal, (6) Gopal, (7) Das, (8) Kanthri, (9) Bann, (10) Dhuvaj, (11) Choli and (12) Raval

There are nine (9) known Nath that are known as Navnath who are their leaders. They are as follows;

(1) Pran Nath; (2) Gopi Nath; (3) Soorat Nath; (4) Gorakh Nath; (5) Macchendra Nath; (6) Mangal Nath; (7) Charpat Nath (8) Chamba Nath; (9) Ghughu Nath.

**ਧਿਆਨ ਧਰੋ ਤਿਹ ਕੋ ਮਨ ਮੈ ;
ਜਿਹ ਕੋ ਅਮਿਤੋਜੁ ਸਭੈ ਜਗ ਛਾਇਓ ॥੮॥੨੫੦॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤਿਹ ਕੋ- ਉਸਦਾ, His (Almighty)। ਮੈ-ਵਿਚ, onto। ਜਿਹ ਕੋ- ਜਿਸਦਾ, whose। ਅਮਿਤੋਜਿ- ਅਥਾਹ ਬਲ, limitless strength, omnipotent। ਛਾਇਓ- ਫੈਲਿਆ, spread।
ਉਸੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮਨ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਮਿਤ ਬਲ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

Focus your mind's concentration unto the one whose infinite strength (Amitoj = Amit (Infinite) + Oj (Strength)) spreads equally throughout the world.

ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਕਤੇਬ ਕੁਰਾਨ ; ਅਭੇਦ ਨ੍ਰਿਪਾਨ ਸਭੈ ਪਚਹਾਰੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨ੍ਰਿਪਾਨ- ਰਾਜੇ, kings। ਪਚ ਹਾਰੇ- ਥੱਕ ਹਾਰ ਗਏ, fatigued and failed।
ਬੇਦਾਂ ਪੁਰਾਣਾ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਕੁਰਾਨ ਆਦਿਕ ਕਤੇਬਾਂ ਵਾਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭੇਦ ਨਹੀ ਪਾ ਸਕੇ। ਅਤੇ ਧਨ ਵਾਲੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਚ ਹਾਰੇ ਹਨ।

The four (4) Vedas, eighteen (18) Puranas, four (4) Semitic scriptures and the Great Kings (with enormous wealth) has failed despite of their various attempts to discover Almighty's end.

Meaning, Sri Guru Gobind Singh Ji described the greatest powerheads of this world, knowledge and wealth. Both failed to comprehend Almighty completely due to a simple reason that acquiring knowledge and wealth leads to ego and Haumai.

ਭੇਦ ਨ ਪਾਇ ਸਕਿਓ ਅਨਭੇਦ ਕੋ ; ਖੇਦਤ ਹੈ ਅਨਛੇਦ ਪੁਕਾਰੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨਭੇਦ- ਸਮਝ ਨਾ ਸਕਣਾ, unfathomable। ਖੇਦਤ- ਦੁਖ, ਤਕਲੀਫ, pains। ਅਨਛੇਦ- ਨਾ ਕਟੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ, impregnable।

ਨਾ ਭੇਦ ਆਉਣ ਵਾਲੇ (ਅਨਭੇਦ) ਦਾ ਭੇਦ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਿਆ। ਦੁਖਾਂ (ਖੇਦਤ) ਨੂੰ ਸਹਾਰਦੇ ਹੋਏ, ਨਾ ਕੱਟੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜਪ ਰਹੇ ਹਨ।

No one has understood the secrets of the mysterious/arcanum (Almighty); Bearing pains they meditate on the impregnable one.

ਰਾਗ ਨ ਰੂਪ ਨ ਰੇਖ ਨ ਰੰਗ ਨ ; ਸਾਕ ਨ ਸੋਗ ਨ ; ਸੰਗਿ ਤਿਹਾਰੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਾਗ- ਦਵੈਸ਼, ਈਰਖਾ, jealousy, envy। ਰੂਪ- form। ਰੇਖ- ਲਕੀਰਾਂ, lines of destiny। ਸਾਕ- ਸਨਬੰਧੀ, relations। ਸੋਗ- ਸ਼ੋਕ, ਉਦਾਸੀ, sorrow। ਸੰਗਿ- ਨਾਲ, together।

ਜਿਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਰਾਗ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਰੂਪ ਰੇਖ ਨਹੀਂ, ਰੰਗ ਨਹੀਂ, ਸਾਕ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੋਗ ਨਹੀਂ, ਹੇ ਭਾਈ ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਸਦਾ ਹੈ।

The one who has no attachments with anyone, no form, no destiny, no colour, no relations, no sorrows; is with you. Meaning, Almighty is the ultimate companion of us all and it is only because of Him and His existence, we are able to have love, hatred, form, destiny, colour, relations, sorrows, happiness which supports all that we have in life.

ਆਦਿ ਅਨਾਦਿ ਅਗਾਧ ਅਭੇਖ ;

ਅਦ੍ਵੈਖ ਜਪਿਓ ਤਿਨਹੀਂ ਕੁਲ ਤਾਰੇ ॥੯॥੨੫੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਆਦਿ- ਮੁੱਢ, beginning। ਅਨਾਦਿ- ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, without an origin। ਅਗਾਧ- ਡੂੰਘਾ, unfathomable। ਅਭੇਖ- ਪਹਿਰਾਵੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, beyond garbs meaning worldly classifications। ਅਦ੍ਵੈਖ- ਈਰਖਾ ਰਹਿਤ, without envy।

ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਮੁੱਢ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਢ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮਹਾਨ ਡੂੰਘਾ ਹੈ, ਭੇਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਐਸੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜਪਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੁਲ ਨੂੰ ਤਾਰ ਲਿਆ ਹੈ।

The one who is everyone's primal but does not have it's own origin, unfathomable, does not belong to any particular sect or order; without discrimination / non-dual. Those who have chanted on such (Almighty) have got their lineage liberated.

ਤੀਰਥ ਕੋਟ ਕੀਏ ਇਸਨਾਨ ; ਦੀਏ ਬਹੁਦਾਨ ; ਬ੍ਰਿਤ ਧਾਰੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੋਟ- ਕਰੋੜ, tens of million। ਬਹੁਦਾਨ- ਬਹੁਤ ਦਾਨ, excessive donations।
ਦੀਏ- ਦਿਤਾ, give। ਬ੍ਰਿਤ- ਵਰਤ, fasting।

ਕੋੜਾਂ ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲਏ, ਬਹੁਤ ਤਰਾਂ ਦੇ ਦਾਨ ਦਿੱਤੇ, ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਵਰਤ ਵੀ ਰੱਖ ਲਏ।

Having bath in tens of million pilgrimage centres, giving various alms and observing great fasts²⁷⁶,

Sri Guru Gobind Singh Ji narrates a hymn pertaining to taking a dip in holy waters without recitation of Naam with faith and love, as a ritual in the chapter of Paras Nath in Rudra Avtar;

ਦਾਦਰ ਦੀਨ ਸਦਾ ਤੀਰਥ ਮੋ ; ਕਰਜੋ ਕਰਤ ਇਸਨਾਨਾ ॥

ਧਜਾਨ ਬਿੜਾਲ ਬਕੀ ਬਕ ਲਾਵਤ ; ਤਿਨ ਕਿਆ ਜੋਗੁ ਪਛਾਨਾ ॥

The frogs and the fishes are always taking dips in the holy streams; the crane and the cat sit quietly for a long time. Why don't they achieve yog (union)?

ਦੇਸ ਫਿਰਿਓ ਕਰ ਭੇਸ ਤਪੋਧਨ ; ਕੇਸ ਧਰੇ ਨ ਮਿਲੇ ਹਰਿ ਪਿਆਰੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤਪੋਧਨ- ਤਪ ਹੀ ਜਿਸ ਦਾ ਧਨ ਹੈ, ਤਪੀਆ, an ascetic whose only wealth is penance। ਕੇਸ ਧਰੇ- ਕੇਸਾਂ ਦਿਆਂ ਜੜਾਵਾ ਨੂੰ ਵਧਾ ਲਵੇ ਤੇ ਸਵਾਹ ਲਗਾ ਲਵੇ, having long matted hair smeared with ash।

ਤਪੀਸਰ ਦਾ ਭੇਖ ਕਰ ਕੇ ਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰਦਾ ਰਹੇ, ਜੜਾਵਾਂ ਵਧਾ ਲਵੇ, ਇਹਨਾਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਪਿਆਰੇ ਹਰੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ²⁷⁷ ।

By wandering across countries in a garb of an ascetic, besmears hair with ashes and having long matted hair does not make one to meet beloved Almighty;

²⁷⁶ One of such great fast is Chandraiyan in which a devotee will control his/her food consumption according to the phases of moon. Example when there is no moon, there will be no intake of food and vice versa.

²⁷⁷ ਕਈ ਪਖਪਾਤੀ ਪੁਰਸ਼ ਇਸ ਤੁਕ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਨ ‘ਕਰ ਭੇਸ ਤਪੋ ਧਨਕੇ ਸਧਰੇ’ ਧਨ ਦੀ ਸਧਰ ਨਾਲ ਤਪੀ ਭੇਸ ਕਰਕੇ ਦੇਸ ਵਿਚ ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਪਾਠ ਵੀ ਅਸੁਧ ਅਤੇ ਅਰਥ ਵੀ ਅਸੁਧ ਹੈ।

ਆਸਨ ਕੋਟ ਕਰੇ ਅਸਟਾਂਗ ; ਧਰੇ ਬਹੁ ਨਿਯਾਸ ਕਰੇ ਮੁਖ ਕਾਰੇ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਆਸਨ- ਯੋਗ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਖਾਸ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਬੈਠਣ ਦਾ ਢੰਗ, ਇਹ ਚੌਰਾਸੀ ਤਰਾਂ ਦੇ ਆਸਣ ਯੋਗ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ, postures, there are 84 yogic postures। ਅਸਟਾਂਗ- ਯੋਗ, ਯੋਗ ਦੇ ਅੱਠ ਅੰਗ ਹਨ²⁷⁹, eight (8) limbs/sections of Yoga। ਨਿਆਸ- ਅਰਪਣ, (੨) ਮੰਤਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹਣਾ (ਅੰਗ ਨਯਾਸ), to surrender, a practice of uttering a Mantra before touching a limb। ਮੁਖ ਕਾਰੇ- ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ, smearing the face black।

ਕਰੋੜਾਂ ਆਸਨ ਕਰੇ , ਯੋਗ ਦੇ ਅੱਠੇ ਆਸਣ ਧਾਰੇ, ਬਹੁਤ ਅੰਗ ਨਯਾਸ ਵੀ ਕਰੇ, ਅਤੇ ਦੀਵਾਨਾ ਸਾਧੂ ਹੋ ਕੇ ਮੂੰਹ ਵੀ ਕਾਲਾ ਕਰ ਲਵੇ।

By performing tens of million postures, adopting the eight limbs of Yoga²⁷⁹, performs Niyas²⁸⁰ (a practice to utter a Mantra before touching a limb also called Ang Niyas) and to be like a self-absorbed Sadhu and to paint the face black,

ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਅਕਾਲ ਭਜੇ ਬਿਨ ; ਅੰਤ ਕੋ ਅੰਤਕੇ ਧਾਮ ਸਿਧਾਰੇ ॥੧੦॥੨੫੨॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੀਨ ਦਇਆਲ- ਗਰੀਬਾਂ ਉਤੇ ਦਇਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, compassionate to the meek। ਭਜੇ- ਜਪੇ ਜਾਂ ਸਿਮਰੇ, chanting, remembering। ਬਿਨ- ਬਿਨਾਂ, without। ਅੰਤਕੇ- ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ, the court of Dharamraj (the king deity of afterlife)। ਧਾਮ- ਘਰ, house।

ਉਪਰ ਦੱਸਿਆ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰ ਲਵੇ, ਪਰ ਦੀਨ ਉਤੇ ਦਇਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਦੇ ਭਜਨ ਤੋਂ ਹੀਣਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਅੰਤ ਨੂੰ ਜਮਰਾਜਾ ਦੇ ਘਰ ਜਾਵੇਗਾ, ਭਾਵ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀ ਪਾਵੇਗਾ, ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਗੋਤੇ ਖਾਵੇਗਾ।

By performing all the above but not remembering the merciful to the meek, Timeless Almighty, one would ultimately fall prey to Yamraj (righteous king of the afterlife, also known as Dharamraj). Meaning, one would not attain liberation and would be bound in the circle of reincarnations, heaven and hell.

²⁷⁸ ਯਮ, ਨੀਯਮ, ਆਸਣ, ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ, ਪ੍ਰਤਯਾਹਾਰ, ਧਾਰਨਾ, ਧਿਆਨ ਤੇ ਸਮਾਧੀ।

²⁷⁹ The eight (8) limbs (Ang) of Yoga (ਅਸਟਾਂਗ) are; Yam, Niyam, Asan, Paranayam, Pratyahar, Dharna, Dyan and Smadhi

²⁸⁰ ਨਿਆਸ (Niyas) can also mean surrender

ਤ੍ਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਕਬਿਤੁ ॥

Your Grace. Kabitt.

In this Kabitt, Sri Guru Gobind Singh Ji reaffirms that Almighty is the sole cause, reason and strength supporting the greatest of the great in this world.

ਅਤ੍ਰ ਕੇ ਚਲਯਾ , ਛਿਤ ਛਤ੍ਰ ਕੇ ਧਰਯਾ ; ਛਤ੍ਰਧਾਰੀਯੋ ਕੇ ਛਲਯਾ , ਮਹਾ ਸਤ੍ਰਨ ਕੇ ਸਾਲ ਹੈਂ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਤ੍ਰ- ਅਸਤ੍ਰ, ranged weapons²⁸¹। ਚਲਯਾ- ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ, operators। ਛਤ੍ਰਧਾਰੀਯੋ- ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ, the ones with royal parasol। ਛਲਯਾ- ਛਲਣ ਵਾਲੇ, deceiver। ਸਤ੍ਰਨ- ਵੈਰੀ, foe। ਸਾਲ- ਮਲ ਦੇਣਾ, ਕੁਚਲਣ ਵਾਲਾ, crusher।
ਜੋ ਅਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਛਤਰ ਦੇ ਧਾਰਣ ਵਾਲੇ। ਛਤਰਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਛਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

The one who utilises ranged weapons (bow, matchlock, etc.), the one who blesses canopies (mark of royalty- kings), The deceiver of kings (emperors), and the one who is capable of crushing the greatest enemies.

ਦਾਨ ਕੇ ਦਿਵਯਾ , ਮਹਾ ਮਾਨ ਕੇ ਬਢਯਾ ; ਅਵਸਾਨ ਕੇ ਦਿਵਯਾ ਹੈ , ਕਟਯਾ ਜਮਜਾਲ ਹੈਂ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਾਨ- ਮਾਣ ਇਜ਼ਤ, izzat, honour। ਬਢਯਾ- ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ, augment। ਅਵਸਾਨ- ਉਦਮ, ਸੁਖਬੁਧ endeavour, cautiousness & intellect। ਜਮਜਾਲ- ਜਮਾਂ ਦਾ ਜਾਲ, the net of Yam (deity of death and the final judge)।
ਜੋ ਦਾਨ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਦਮ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਮਾ ਦਾ ਜਾਲ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

The philanthropist; Booster of honour; Bestower of cautiousness (Sudh) and intellect (Budh)²⁸², and One who is capable of cutting the net of death.

²⁸¹ ਅਸਤ੍ਰ are ranged weapon that are any weapons that can engage targets beyond hand-to-hand distances i.e. greater than the physical reach of the weapon itself. This is opposed to ਸਸਤ੍ਰ which are meelee weapon used in direct hand-to-hand combat.

²⁸² Avsaan (ਅਵਸਾਨ) means, Sudh (cautiousness) and Budh (intellect). It can also mean, effort, endeavour.

**ਜੁਧਕੇ ਜਿਤਯਾ , ਅ ਬਿਰੁਧ ਕੇ ਮਿਟਯਾ ;
ਮਹਾਬੁਧ ਕੇ ਦਿਵਯਾ , ਮਹਾ ਮਾਨ ਹੂੰ ਕੇ ਮਾਨ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਰੁੱਧ- ਵਿਰੋਧ, opposition। ਮਹਾਂ ਬੁਧਿ- ਉਤਮ ਬੁਧੀ, highest intellect।

ਜੋ ਜੁੱਧ ਦੇ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉੱਤਮ ਬੁੱਧ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮਹਾਂ ਮਾਨੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਮਾਨ ਹੈ।

Victor of battle, eraser of all opposition, Provider of highest intellect, and the honour of the highly honoured.

**ਗਿਆਨ ਹੂੰ ਕੇ ਗਿਆਤਾ , ਮਹਾ ਬੁਧਤਾ ਕੇ ਦਾਤਾ ਦੇਵ ;
ਕਾਲ ਹੂੰ ਕੇ ਕਾਲ , ਮਹਾਕਾਲ ਹੂੰ ਕੇ ਕਾਲ ਹੈਂ ॥੧॥੨੫੩॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗਿਆਤਾ- ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ, knower। ਬੁੱਧਤਾ- ਬੁਧੀ, intellect। ਦਾਤਾ-ਦੇਣਵਾਲਾ, bestower। ਮਹਾਕਾਲ- ਕਾਲ ਦਾ ਕਰਤਾ, founder of time, the death of deity mahakal।

ਗਿਆਨ ਦੇ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਤਮ ਬੁਧਤਾਈ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਕਾਲ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮਹਾਂਕਾਲ (ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਿਰਜਨਹਾਰ) ਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ।

The knower of all knowledge, The bestower of higher wisdom, the destroyer of death (Kal), and the death of Mahakal (founder of time).

Note: There are multitudes of meanings for 'Mahakal' and the one that is appropriate with the above stanza would be the *founder of time* (Mahakal). Guru Ji says that Almighty is the death of the founder of time meaning since Almighty has created the creation with his single thought, He is thus able to destroy the thought. The thought / word (Kun, Aum, etc.) is the creator of this creation and time. Thus, understandably the entity that the creator has created will be able to end it.

ਪੂਰਬੀ ਨ ਪਾਰ ਪਾਵੈ , ਹਿੰਗੁਲਾ ਹਿਮਾਲੈ ਧਿਆਵੈ ; ਗੋਰ ਗਰਦੇਜੀ , ਗੁਨ ਗਾਵੈ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਹੈਂ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪੂਰਬੀ- ਪੂਰਬ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਸਨੀਕ, Easterners। ਹਿੰਗੁਲਾ- ਹਿੰਗੁਲਾ ਪਰਬਤ ਦੇ ਵਸਨੀਕ, ਇਹ ਪਹਾੜ ਹਿੰਗੋਲ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਉੱਤੇ, ਲਾਸਾ ਬੇਲਾ ਰਾਜ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਥੇ ਹੀ ਹਿੰਗ ਰਾਜ ਦੇਵੀ ਦਾ ਮੰਦਰ ਹੈ, people from the Hingol mountain ranges at the banks of river Hingol within the Lasbela district where the famous Hinglaj Mandir is situated। ਹਿਮਾਲੈ- ਬਰਫ ਦਾ ਘਰ, ਹਿਮਾਚਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਤਰ ਵੱਲ ਅਤੇ ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ, ਬਰਫ ਦਾ ਪਹਾੜ, ਜੋ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚਾ ਹੈ, (੨) ਹਿਮਾਚਲ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ, people of Himalayas। ਗੋਰ^{੨੮੩} ਜਾਂ ਘੋਰ- ਗਜ਼ਨੀ ਤੇ ਹਰਾਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਦੇਸ਼, (੨) ਇਰਾਨਾ^{੨੮੪} ਦੇ ਇਕ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਗੋਰ ਹੈ, (੩) ਗੋਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਸਨੀਕ, inhabitants of Ghor, a province between Gazni and Herat in Afghanistan, (2) an ancient city of Gor in Iran now referred to as Firuzabad। ਗਰਦੇਜੀ- ਗਰਦੇਜ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ਗਜ਼ਨੀ ਤੇ ਚਮਕਨੀਆ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਇਕ ਗਰਦੇਜ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ। ਇਥੇ ਕਾਬਲ ਦਾ ਹਾਕਮ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, people of Gardez, the capital of Pakiza Province, Afghanistan. It was also the residence of the governor of Kabul।

ਪੂਰਬ ਵਾਸੀ ਅੰਤ ਨਹੀ ਪਾ ਸਕੇ, ਹਿੰਗਲ ਦੇਸ਼ ਵਾਲੇ, ਹਿਮਾਲੇ ਪਹਾੜ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਤੈਨੂੰ ਸਿਮਰਦੇ ਹਨ। ਗੋਰ ਤੇ ਗਰਦੇਜ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

Easterners failed to fathom Almighty, the residents of Hingol and Himalaya²⁸⁵ are remembering You; The people of Ghor and Gardez are also singing Your name.

ਜੋਗੀ ਜੋਗ ਸਾਧੈ , ਪਉਨ ਸਾਧਨਾ ਕਿਤੇਕ ਬਾਧੈ ; ਆਰਬ ਕੇ ਆਰਬੀ , ਅਰਾਧੈ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਹੈਂ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਆਰਬ- ਅਰਬ ਦੇਸ਼, ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੱਛਮ, ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਇਕ ਰੇਤਲਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਮੁਹੰਮਦ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਇਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਮੱਕਾ ਤੇ ਮਦੀਨਾ ਇਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਨ, the kingdom of Arab (consisting of 22 countries in Middle East and Northern Africa)। ਆਰਬੀ- ਅਰਬ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਸਨੀਕ, arábians। ਪਉਨ ਸਾਧਨਾ-ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਕਰਨਾ, the practice of breath (Pranayam)।

ਜੋਗੀ ਲੋਕ ਤੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋਗ ਸਾਧਦੇ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਪੁਰਸ਼ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਰਬੀ ਲੋਕ ਵੀ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹਨ।

To please You, the Jogis (practitioners of Yoga) perform austerities and many are engrossed in Pranayam (practice of controlling breaths) just to attain you; The people of Arab also recite Your Name;

²⁸³ ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਗੋਰ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਘੋਰ ਸ਼ਬਦ ਹੈ।

²⁸⁴ ਹਿੰਦੀ ਸ਼ਬਦ ਸਾਗਰ ਪੰਨਾ ੮੫੪।

²⁸⁵ Himalaya means, Him=snow, Alya=house. It encompasses all the mountains between mainland India and China including Tibet.

ਫਰਾਂਗ ਕੇ ਫਿਰੰਗੀ ਮਾਨੈ , ਕੰਧਾਰੀ ਕੁਰੈਸੀ ਜਾਨੈ ; ਪਛਮ ਕੇ ਪਛਮੀ , ਪਛਾਨੈ ਨਿਜ ਕਾਮ ਹੈਂ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਫਰਾਂਗ- ਫਰਾਂਗ ਦੇਸ਼, (੨) ਯੂਪੀ ਜਿਲਾ ਮੈਨਪੁਰੀ ਦੇ ਇਕ ਨਗਰ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਹੈ, France, a town in Uttar Pradesh, India of Mainpur district। ਫਿਰੰਗੀ- ਯੂਰਪ ਦੇ ਇਕ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਮ ਫਰਾਂਗ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕ, the residents of France/Europe। ਕੰਧਾਰੀ-ਕੰਧਾਰ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਚਮਨ ਤੋਂ ੬੨ ਮੀਲ ਉਤਰ ਵੱਲ ਤੇ ਕਾਬਲ ਤੋਂ ੩੧੩ ਮੀਲ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ‘ਕੰਧਾਲ’ ਸ਼ਹਿਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਕੰਧਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ, the residents of the famous Afghan town of Kandahar²⁸⁶। ਕੁਰੈਸੀ- ਕੁਰੈਸ ਕੁਲ ਵਾਲੇ, ਅਰਬ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਕੁਰੈਸ਼ ਕੁਲ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਇਸੇ ਕੁਲ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, Quraish is one of the most prominent clans in Arab. Prophet Muhammad was born in this clan।

ਫਰਾਂਗ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਫਰਾਂਗ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਤੈਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਕੰਧਾਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਤੇ ਕੁਰੈਸ਼ ਕੁਲ ਦੇ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਪੱਛਮ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਲੋਕ ਤੇਰਾ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਪਛਾਣਦੇ ਹਨ।

The citizens of France and the Franks²⁸⁷ acknowledge You, the people of Kandahar and Quraish clan remember You; the Westerners remember their duty to recite your name;

Note: The term Firangi (ਫਿਰੰਗੀ, فرنگی) is a borrowed term from Farsi along with the cognate Arabic word Firanj (فرنج) meaning the French or Franks (ancestors of the French people) that arose during the medieval interactions between the Arabs and Arabic-speaking Muslims and the European Christian Crusaders who were almost all from France or the Frankish Kingdom. The word later came to mean all Europeans in the Muslim world. In India, this term came about to call the Portuguese which came in the 16th century and later to all light skinned Europeans. Guru Ji has used this term also in Charitropakhyan Charitr 125. This term is also used in weapons (ਸਾਸਤ੍ਰ) where a straight bladed sword with a blade usually from Europe is called a Firangi. Potraits of Mughal potentates holding firangis, or accompanied by retainers carrying their masters' firangis, suggest that the sword became a symbol of martial virtue and power.

²⁸⁶ Kandahar had a total number of five (5) Gurdwaras and was visited by Guru Nanak Dev Ji and also Baba Sri Chand Ji. The Gurdwaras were, (1) Dharamsala Sri Guru Nanak Dev Ji (run by the decendants of Guru Nanak Dev Ji), (2) Suthriya Di Dharamsala, (3) Vaddi Dharamsala (known as Baba Sri Chand Dharamsala), (4) Shotti Dharamsala & (5) Masanda di Dharamsala. As of now, none are available. (Ref: Afghanistan Da Safar by Dr. Ganda Singh)

²⁸⁷ Franks are a collection of Germanic tribes who settled in Roman territory in the 4th century. It is also used as a synonym for a European from the Central and Western Europe.

ਮਰਹਟਾ ਮਘੇਲੇ , ਤੇਰੀ ਮਨ ਸੋ ਤਪਸਿਆ ਕਰੈ ; ਦਿੜਵੈ ਤਿਲੰਗੀ , ਪਹਚਾਨੈ ਧਰਮ ਧਾਮ ਹੈਂ ॥੨॥੨੫੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਰਹਟਾ- ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਸਨੀਕ, ਨਾਸਿਕ, ਪੂਨਾ, ਸਿਤਾਰਾ ਤੇ ਕੋਲਾਪੁਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਹੈ, Marhatas are the people of Maharashtra, India. This includes Bombay, Pune, Stara and Kholapur। ਮਘੇਲੇ- ਮਗਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਸਨੀਕ, ਦੱਖਣੀ ਬਿਹਾਰ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਟਨਾ ਤੇ ਗਯਾ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਹੈ, ਰਿਗ ਵੇਦ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ‘ਕੀਕਟ’ ਵੀ ਹੈ, (੨) ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀ ਇਕ ਜਾਤਿ, the resident of an ancient kingdom of Magadh of southern Bihar that included cities like Patna and Gaya । ਦਿੜਵੈ- ਦ੍ਰਾਵਿੜ, ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਸਨੀਕ, ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਦੇਸ਼, ਜੋ ਉੜੀਸੇ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਤੀਕਰ ਹੈ, the Dravidians who inhabits the geographical region of southern India। ਤਿਲੰਗੀ- ਤਿਲੰਗ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਸਨੀਕ, ਤਿਲੰਗ ਇਕ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਜੋ ਸ੍ਰੀਸ਼ੈਲ ਤੋਂ ਚੋਲ ਰਾਜ ਦੇ ਮੱਧ ਤੀਕਰ ਹੈ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ੈਲ, ਕਾਲੇਸ਼ਰ ਤੇ ਭੀਮੇਸ਼ਵਰ ਨਾਮ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਪਹਾੜ ਹਨ ਜਿੰਨਾਂ ਉਤੇ ਤਿੰਨ ਸ਼ਿਵ ਲਿੰਗ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ‘ਤ੍ਰਿਕਲਿੰਗ’ ਜਾਂ ‘ਤ੍ਰਿਲਿੰਗ’ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਵਿਗੜਦਾ ਵਿਗੜਦਾ ਤਿਲੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, the people of Tilang (Telugu speaking) has got its name from the three Shivalings situated on Sri Sailam, Kaleshwaram & Bhimeswaram. It was called as Tri-Ling (the country with three Shivalings- Trilinga Kshetras) and it slowly became Tilang।

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਤੇ ਮਾਗਧ ਦੇਸ਼ ਦੇ , ਮਨ ਕਰਕੇ ਤੇਰੀ ਤਪਸਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਦ੍ਰਾਵਿੜ^{੨੮੮} ਦੇਸ਼ ਤੇ ਤਿਲੰਗ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਧਰਮ ਦਾ ਸਥਾਨ ਪਛਾਣਦੇ ਹਨ।

Marhattas and the people of Magadh²⁸⁹ (called Meghel) heartily meditate on You; the Dravidians²⁹⁰ and Telegu recognise You as the site of faith.

²⁸⁸ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਪਾਠ ‘ਦ੍ਰਿੜਵੈ’ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਰਥ ਇਹੀ ਹੈ।

²⁸⁹ Magadh is located south of Bihar and includes the cities of Patna and Gaya. In Rig Vedh this place was known as, ‘Kikat’. Magadh was a kingdom encompassing the region from north by the river Ganges, on the east by the river Champa, on the south by the Vindhya Range, and on the west by the Son River. This kingdom formed the great 16 kingdoms of ancient India (Mahajanapadas) in 1200 BC. Magadh is also a clan of Rajputs.

²⁹⁰ Dravidians reside in South India with one of the Dravidian languages as their main language, which includes, Tamil, Malayalam, Telugu, Kannada and Tulu.

**ਬੰਗ ਕੇ ਬੰਗਾਲੀ , ਫਿਰਹੰਗ ਕੇ ਫਿਰੰਗਾ ਵਾਲੀ ;
ਦਿਲੀ ਕੇ ਦਿਲਵਾਲੀ , ਤੇਰੀ ਆਗਿਆ ਮੈ ਚਲਤ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬੰਗ^{੨੯੧}-ਬੰਗਾਲ, ਰਤਨਾਕਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਪੁਤਰ ਨਦੀ ਤੀਕਰ ਦੇਸ਼, region of Bengal which is situated between Ratnakar and Brahmaputra River। ਫਿਰਹੰਗ- ਫਿਰੰਗਿਸਤਾਨ, ਫਿਰੰਗ, Europe, France। ਫਿਰੰਗਾਵਾਲੀ- ਫਿਰੰਗ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਫਿਰੰਗੀ, European, French। ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਬੰਗਾਲੀ, ਫਿਰੰਗ ਦਾ ਫਿਰੰਗੀ। ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦਿਲਵਾਲੀ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਤੇਰੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਤੁਰਦੇ ਹਨ।

Bengalis of Bengal, European of Europe, Delhites of Delhi function according to your command;

**ਰੋਹ ਕੇ ਰੁਹੇਲੇ , ਮਾਘ ਦੇਸ ਕੇ ਮਘੇਲੇ ਬੀਰ ;
ਬੰਗਸੀ ਬੁੰਦੇਲੇ , ਪਾਪ ਪੁੰਜ ਕੇ ਮਲਤ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰੋਹ- ਰੁਹੇਲ ਖੰਡ ਯੂ ਪੀ ਦਾ ਇਲਾਕਾ^{੨੯੨}, the region of Ruhelkhand in Uttar Pardesh। ਰੁਹੇਲ- ਰੋਹੂ ਪਹਾੜ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਜਿੰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਨਾਮ ਰੁਹੇਲ ਖੰਡ ਹੋਇਆ, the inhabitants of Ruhelkhand। ਮਾਘ ਦੇਸ- ਮਾਗਧ ਦੇਸ਼ ਦੇ, Magadh। ਬੀਰ- ਬਹਾਦਰ ਜੋਧੇ ਸੂਰਵੀਰ, brave warriors। ਬੰਗਸੀ- ਬੰਗਸ ਦੇਸ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਕਰਮ ਅਤੇ ਕੁਹਾਟ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਨਾਮ ਬੰਗਸ ਹੈ, (੨) ਪਠਾਣਾਂ ਦੀ ਜਾਤਿ ਬੰਗਸ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, the people of Bangash (is an area in Afghanistan which includes Kuram and Kuhat. It is also the name of a clan of Pathans। ਬੁੰਦੇਲੇ^{੨੯੩}- ਬੁੰਦੇਲ ਖੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ, ਭਾਰਤ ਦਾ ਇਕ ਉਤਰੀ ਇਲਾਕਾ, ਜੋ ਜਮੁਨਾ ਅਤੇ ਚੰਬਲ ਦਰਿਆ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਹੈ, Bundelkhand is an area between River Jamuna and River Chambal. Situated in North India।

ਰੋਹੂ ਪਹਾੜ ਦੇ ਰੁਹੇਲੇ, ਮਾਗਧ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਘੇਲੇ। ਬੰਗਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੂਰਬੀਰ ਬੰਗਸ ਅਤੇ ਬੁੰਦੇਲ ਖੰਡ ਦੇ ਬੁੰਦੇਲੇ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਪ ਕੇ ਹੀ ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

Ruhelas of Ruhelkhand²⁹⁴, Meghels of Magadh, the brave warriors of Bangash (called Bangsi) and Bundelas²⁹⁵ of Bundelkhand are washing their sins off by remembering You;

²⁹¹ ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲੇਖ ਹੈ, ਕਿ ਅੰਨ੍ਹੇ ਦੀਰਘਾਤਮਾ ਰਿਖੀ ਨੇ ਰਾਜਾ ਬਲਿ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੁਦੇਖਣਾ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਅੰਗ ਵੰਗ ਤੇ ਕਲਿੰਗ ਆਦਿ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਦੇਸਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਬਣ ਗਏ।

²⁹² ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਦਾਉਂ, ਬਿਨੌਰ ਅਤੇ ਬਰੇਲੀ ਦੇ ਜਿਲੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਤਰ ਹਿਮਾਲਯਾ, ਦੱਖਣ ਗੰਗਾ ਅਤੇ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਅਵਧ ਹੈ, ਰੋੜ੍ਹ ਪਹਾੜ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਇਸ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਆਬਾਦ ਹੋਏ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਰੁਹੇਲ ਹੋਇਆ।

²⁹³ ਬੁੰਦੇਲਾ ਇਕ ਰਾਜਪੂਤ ਜਾਤ ਵੀ ਹੈ, ਇਸ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲੋਕ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਇਕ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਧਰਮਾਤਮਾ ਰਾਜਪੂਤ ਨੇ ਵਿੰਧਯ ਵਾਸਿਨੀ ਦੇਵੀ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਲੀਦਾਨ ਕੀਤਾ, ਦੇਵੀ ਦੇ ਵਰਦਾਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਲਹੂ ਦੀ ਬੂੰਦ ਤੋਂ ਇਕ ਤੇਜਸੂ ਪੁਰਖ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਬੁੰਦੇਲਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਬੁੰਦੇਲਾ ਰਾਜਪੂਤ ਹਨ।

²⁹⁴ It is an area in Uttar Pradesh which is bordered by Himalaya in the north, Ganges to the south, Awadh to the east. The place derives its name from the mountain called Roohu.

**ਗੋਖਾ ਗੁਨ ਗਾਵੈ , ਚੀਨ ਮਚੀਨ ਕੇ ਸੀਸ ਨਯਾਵੈ ;
ਤਿਬਤੀ ਧਿਆਇ , ਦੋਖ ਦੇਹ ਕੇ ਦਲਤ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗੋਖਾ- ਗੋਰਖਾ ਦੇਸ਼, ਇਹ ਨੇਪਾਲ ਰਾਜ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਹੈ, ਗੋਰਖੇ ਸਿਪਾਹੀ ਇਸੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, the Gorkha District in Nepal which is famous for its Gurkha soldiers। ਚੀਨ- ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦੇਸ਼, ਜੋ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਉਤਰ ਹਿਮਾਲੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਸ਼ ੧੮ ਵੱਡੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਾ ਨਾਮ ਪੇਕਨ ਹੈ, China। ਮਚੀਨ- ਚੀਨ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਇਲਾਕਾ, ਮਾਨਚੀਆ, Manchuria²⁹⁶। ਤਿੱਬਤੀ- ਤਿੱਬਤ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਸਨੀਕ, ਤਿੱਬਤ ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਉਤਰ ਵੱਲ ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਸਰਦ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਉਤਰ ਤੇ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਚੀਨ, ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਨੇਪਾਲ ਭੂਟਾਨ ਤੇ ਹਿਮਾਲੇ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਕਸ਼ਮੀਰ ਹੈ, ਇਹ ਚੀਨ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਾਕਮ 'ਦਲਾਈ ਲਾਮਾ' ਤੇ ਰਾਜਾ ਚੀਨੀ 'ਲਾਂਹਸਾ' ਹੈ, ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਬੋਧੀ ਹਨ, ਚੀਨੀ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਛੱਤ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਉਚਾ ਹੈ, the rooftop of the world, Tibet. It is situated south of China, north of Himalayas, Nepal and Bhutan with Kashmir on its west. The capital of this region is Lahsa and it is mainly a Buddhist region।

ਗੋਰਖੇ ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਚੀਨ ਤੇ ਮਾਨਚੀਆ ਦੇ ਤੈਨੂੰ ਸਿਰ ਨਿਵਾਂਦੇ ਹਨ। ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਦੇਹ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

The Gorkhas (of Nepal) sing your praises, the people of China and Manchuria bow down before You, The people of Tibet erase all their maladies by remembering You;

**ਜਿਨੈ ਤੋਹਿ ਧਿਆਇਓ , ਤਿਨੈ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪਾਇਓ ;
ਸਰਬ ਧਨ ਧਾਮ , ਫਲ ਫੂਲ ਸੋ ਫਲਤ ਹੈਂ ॥੩॥੨੫੫॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤੋਹੇ- ਤੈਨੂੰ, You। ਧਿਆਇਓ- ਜਪਿਆ, chant, remember। ਪੂਰਨ- ਪੂਰਾ, full। ਸਰਬ- ਸਾਰਾ, all। ਧਾਮ- ਘਰ, abode। ਫਲਤ- ਸਫਲ, complete।

ਜਿਸ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਜਪਿਆ ਉਸ ਨੇ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਘਰ ਸਾਰੇ ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਧਨ ਨਾਲ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

Those who have remembered You have attain complete honour; Their houses are now complete with fruits (food), flowers (fame- just like a flower's fragrance) and wealth.

²⁹⁵ Budelas are the residents of Bundhelkhand. Bundela is also a Rajput Clan believed to have originated from a charismatic king who was formed from the drop of blood of an earlier Rajput King who sacrificed himself to the Vasini Deity and received a boon of the birth of such king.

²⁹⁶ This term has come about in the 17th century (1635AD) by Hong Taiji for the people of Jurchen who inhabited this region. Interestingly, Guru Gobind Singh Ji has used this similar term.

**ਦੇਵ ਦੇਵਤਾਨ ਕੌ , ਸੁਰੇਸ ਦਾਨਵਾਨ ਕੌ ;
ਮਹੇਸ ਗੰਗ ਧਾਨ ਕਉ , ਅਭੇਸ ਕਹੀਅਤੁ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੇਵਤਾਨ- ਬ੍ਰਹਿਸਪਤਿ, Braspati²⁹⁷। ਸੁਰੇਸ- ਇੰਦਰ, Indra। ਦਾਨਵਾਨ- ਦੈਤ, demons। ਮਹੇਸ- ਸ਼ਿਵ, Shiva। ਗੰਗ- ਗੰਗਾ, River Ganges।

(ਤੂੰ) ਦੇਵਤਿਆਂ (ਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ) ਬ੍ਰਹਸਪਤੀ, ਦੈਤਾਂ (ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ) ਇੰਦਰ, ਗੰਗਾ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਿਵ ਬਣ ਜਾਂਦਾ, (ਤੈਨੂੰ) ਉਂਜ ਭੇਸ ਰਹਿਤ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

In order to teach the deities, You are their teacher, Braspati; to kill the demons, you are Indra (God of heaven); In order to accept the Ganges River, you become Lord Shiva²⁹⁸; But yet you are beyond vesture;

**ਰੰਗ ਮੈ ਰੰਗੀਨ , ਰਾਗ ਰੂਪ ਮੈ ਪ੍ਰਬੀਨ ;
ਔਰ ਕਾਹੂ ਪੈ ਨ ਦੀਨ , ਸਾਧ ਅਧੀਨ ਕਹੀਅਤੁ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰੰਗੀਨ- imbued। ਰਾਗ- Raagas, music। ਮੈ- ਵਿੱਚ, in। ਪ੍ਰਬੀਨ-ਨਿਪੁੰਨ, ਚਤੁਰ, master, intelligent। ਕਾਹੂ ਪੈ- ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ, before someone। ਦੀਨ-ਮੁਹਤਾਜ, subordinate।

ਜੋ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਵਾਲਾ, ਰਾਗ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਤੁਰ ਹੈ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ ਦੀਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕੇਵਲ ਸੰਤਾਂ ਵਿਚ ਕਹੀਦਾ ਹੈ।

Imbued in His own joy, Perfect in music (Raagas), Subordinate to none, except the love of saintly;

**ਪਾਈਐ ਨ ਪਾਰ , ਤੇਜ ਪੁੰਜ ਮੈ ਅਪਾਰ ;
ਸਰਬ ਬਿਦਿਆ ਕੇ ਉਦਾਰ ਹੈਂ , ਅਪਾਰ ਕਹੀਅਤੁ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਾਰ- ਅੰਤ, end। ਤੇਜ- ਪ੍ਰਕਾਸ਼, illumination। ਅਪਾਰ- ਬੇਅੰਤ, infinite। ਸਰਬ- ਸਾਰੀਆਂ, all। ਅਪਾਰ- ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਪਰੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਰ ਨਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, boundless।

ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਪਾਈਦਾ, ਜੋ ਅਪਾਰ ਤੇਜ ਪੁੰਜ ਰੂਪ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਦਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਪਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

Unfathomable, embodiment of the infinite light; Giver of all education and He is boundless;

²⁹⁷ Braspati is the teacher of the devtas, the son of Maharshi Angira. His mother's name is Surupa. In the Puranas, Brihaspati is said to be the guru (teacher) of the goddess and the deities and has been praised for his knowledge and wisdom. He is described as being of a yellow or golden color, and holding the following divine attributes in his hands: a stick, a lotus and a string of beads. He presides over 'Guru-war' or Thursday. In astronomy he is the ruling Power of Jupiter, and is often identified with that planet.

²⁹⁸ It is said in the Puranas that Lord Shiva controls the intensity of the flow of River Ganges via its matted hair so that it does not damage the earth as it comes flowing from the heavens on the request of Sage Bhagirath who wished to cleanse his ancestors souls.

Note: The Six (6) sources of light are;

1. ਸੂਰਜ Sun
2. ਚੰਦਰਮਾ Moon
3. ਅਗਨੀ Fire
4. ਤਾਰੇ Stars
5. ਬੁਧੀ Intellect
6. ਬਿਜਲੀ Lightning

**ਹਾਥੀ ਕੀ ਪੁਕਾਰ , ਪਲ ਪਾਛੈ ਪਹੁਚਤ ਤਾਹਿ ;
ਚੀਟੀ ਕੀ ਚਿੰਘਾਰ , ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਸੁਨੀਅਤੁ ਹੈਂ ॥੪॥੨੫੬॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪੁਕਾਰ- ਫਰਿਆਦ, supplication, appeal। ਪਾਛੈ- ਪਿਛੋਂ, later। ਪਹੁਚਤ- ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ, reaches। ਚੀਟੀ- ਕੀੜੀ, ant। ਚਿੰਘਾਰ- ਰੋਣਾ, cry।

ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਥੀ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਪਲ ਮਗਰੋਂ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਕੀੜੀ ਦਾ ਰੋਣਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

The supplication of an elephant reaches Him later but the appeal of an ant reaches sooner.

Meaning, a supplication made with humility though how small the person (according to the world's perception) reaches Almighty while the one made with pride though with all pomp reaches late.

Note: The analogy of an Elephant with arrogance has been mentioned multiple times in Gurbani. This is because of the shared characteristic between the two: Size- elephant is the largest land animal and mind in ego inflates to great lengths that it forgets humility, relations, status, faith, etc. Bhagat Kabir Ji beautifully describes with a similar analogy;

ਹਰਿ ਭਇਓ ਖਾਂਡੁ , ਰੇਤੁ ਮਹਿ ਬਿਖਰਿਓ ; ਹਸਤੀ ਚੁਨਿਓ ਨ ਜਾਈ ॥

Almighty is like sugar, spilled onto the sand; the elephant cannot pick it up.

ਕਹਿ ਕਮੀਰ , ਕੁਲ ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ ਤਜਿ ; ਚੀਟੀ ਹੋਇ , ਚੁਨਿ ਖਾਈ ॥੨॥੩॥੧੨॥

(੯੭੨-੧੧, ਰਾਮਕਲੀ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ)

Says Kabir, give up your ancestry, social status and honor; be like the tiny ant - pick up and eat the sugar. ||2||3||12||

The ant on the other hand is a small insect but its determination and faith makes it do great wonders and thus has been equated to saints. This is because, even though with no worldly materials, they possess humility which makes them carry the smallest of grains (Almighty). Guru Arjan Dev Ji says,

ਹੇ ਪਪੀਲਕਾ , ਗ੍ਰਸਟੇ ; ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਮਰਣ ਤੁਯੋਂ ਧਨੇ ॥

(੧੩੫੯-੧੭, ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਮਃ ੫)

Dear saints your humbleness is just like an ant even though you are wealthless in worldly materials but you are considered as the wealthiest with the wealth of Almighty's Name remembrance therefore you are most greatest.

Logic on the other hand would prefer an elephant due to its size and strength but according to Gurbani, an ant has a higher value due to its humility and love for Almighty. Money and fame are of no value in spiritual upliftment. Guru Ji says,

ਐਸੀ ਭਗਤਿ ਗੋਵਿੰਦ ਕੀ ; ਕੀਟਿ ਹਸਤੀ ਜੀਤਾ ॥

(੮੦੯-੧੮, ਬਿਲਾਵਲੁ, ਮਃ ੫)

Such is devotional worship of Master of the Universe, that the ant can overpower the elephant.

However, a fact remains that even though both the egoistical (evil) and the one with humility (saint) have different outlook spiritually but in essence both are the form of Almighty;

ਕੀਟ ਹਸਤਿ ਮਹਿ ; ਪੂਰ ਸਮਾਨੇ ॥

(੨੫੨-੧੪, ਗਉੜੀ, ਮਃ ੫)

In the ant and in the elephant, He is pervading in His complete form.

**ਕੇਤੇ ਇੰਦ੍ਰ ਦੁਆਰ , ਕੇਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਮੁਖਚਾਰ ;
ਕੇਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਵਤਾਰ , ਕੇਤੇ ਰਾਮ ਕਹੀਅਤੁ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੇਤੇ- ਕਿੰਨੇ, many। ਦੁਆਰ- ਦਰ ਤੇ, ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਤੇ, door। ਮੁਖਚਾਰ- ਚਾਰ ਮੂੰਹ ਵਾਲੇ, four-headed (Brahma)।

ਉਸ ਦੇ ਦਰ ਉਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਇੰਦਰ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਚਹੂੰ ਮੂੰਹ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਹਨ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਰਾਮ ਅਵਤਾਰ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

At His doorstep, there are many Indras and Brahmas; Many are the incarnations such as Krishna and Ram;

**ਕੇਤੇ ਸਸ ਰਾਸੀ , ਕੇਤੇ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ;
ਕੇਤੇ ਮੁੰਡੀਆ ਉਦਾਸੀ , ਜੋਗ ਦੁਆਰ ਦਹੀਅਤੁ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਸ- ਚੰਦ੍ਰਮਾ, moon। ਮੁੰਡੀਆ- ਸਨਿਆਸੀ, sanyasi, ascetic। ਜੋਗ-ਜੋਗੀ, Yogi। ਦਹੀਅਤੁ- ਦੇਹ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਵਾਲੇ, ਧੂਣੀਆਂ ਤਪਾਂਦੇ ਹਨ, austerities, inflicting pain to the body (i.e. meditating near to a fire during summer)।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਤੇ ਰਾਸੀਆਂ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਚਾਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੂਰਜ ਹਨ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸੰਨਯਾਸੀ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਉਦਾਸੀ ਹਨ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਜੋਗ ਦੁਆਰੇ ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਸਾੜ ਰਹੇ ਹਨ।

Many are the moon's signs (Nakshatras/Lunar mansions) and many are bright suns; Many are ascetics (sannyasis), udasis and yogis and many observe severe austerities on themselves;

**ਕੇਤੇ ਮਹਾਦੀਨ , ਕੇਤੇ ਬਿਆਸ ਸੇ ਪ੍ਰਬੀਨ ;
ਕੇਤੇ ਕੁਮੇਰ ਕੁਲੀਨ , ਕੇਤੇ ਜਛ ਕਹੀਅਤੁ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਹਾਦੀਨ- ਮੁਹੰਮਦ, Prophet Muhammad। ਬਿਆਸ- ਬਿਆਸ ਰਿਸ਼ੀ, Vedh Vyas। ਪ੍ਰਬੀਨ- ਨਪੁੰਨ, expert। ਕੁਮੇਰ- ਕੁਬੇਰ ਭੰਡਾਰੀ, Kuber। ਕੁਲੀਨ- ਉਚੀ ਕੁੱਲ ਵਾਲੇ, lineage of high status। ਜੱਛ- ਕੁਬੇਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦੇਵਤੇ, helpers of Kuber।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਮੁਹੰਮਦ ਹਨ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਬਿਆਸ ਵਰਗੇ ਪੰਡਿਤ ਹਨ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਕੁਬੇਰ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਉਚੀ ਕੁਲ ਵਾਲੇ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਜੱਛ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

Innumerable are Muhammads and scholarly Vyas; Many are Kubers, people of high status lineages and Jachchh;

Nur ad-Dīn Abd ar-Rahmān Jāmī or commonly known as Jami was a Persian Poet born in Khorasan in 1414AD. He has written the following lines for those who brag about their high status lineage or bloodlines;

من و فضل از نه لافد، پدر از کو رپس مر
است مردم نا ، بود مردم را دیده گر المثل فی
دار میوه درخت از باشد چه گر بر بی شاخ
است میزم شمار در آن ، بار میوه نیارد چون

A son who brags about his father (ancestral background) not on his own crafts and knowledge, Though looks like man but is not a human being. He is a fruitless branch though is a part of a fruit bearing tree, its value is equal to a burning wood.

**ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਬਿਚਾਰ , ਪੈ ਨ ਪੂਰਨ ਕੋ ਪਾਵੈ ਪਾਰ ;
ਤਾਹੀ ਤੇ ਅਪਾਰ , ਨਿਰਾਧਾਰ ਲਹੀਅਤੁ ਹੈ ॥੫॥੨੫੭॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤਾਹੀ ਤੇ- ਇਸ ਲਈ, which is why। ਨਿਰਾਧਾਰ- ਬਿਨਾਂ ਆਸਰੇ ਤੋਂ, unsupported।
ਲਹੀਅਤੁ- ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ, are known।

ਇਹ ਸਾਰੇ ਉਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਸ ਪੂਰਨ ਦੇ ਪਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ।
ਇਸ ਲਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਾਰ ਤੇ ਆਸਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

All of the above reflect upon Him but they have not understood Him entirely; Thus they call Him Unfathomable and Unsupported.

**ਪੂਰਨ ਅਵਤਾਰ , ਨਿਰਾਧਾਰ ਹੈਂ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰ ;
ਪਾਈਐ ਨ ਪਾਰ , ਪੈ ਅਪਾਰ ਕੈ ਬਖਾਨੀਐ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪੂਰਨ- ਪੂਰਾ, complete, embodiment। ਨਿਰਾਧਾਰ- ਆਸਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, unsupported। ਨ ਪਾਰਾਵਾਰ- ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪਾਰ ਉਤਾਰ ਨਹੀਂ, the one with no desideratum for liberation। ਪਾਰ- ਕਿਨਾਰਾ, shore (meaning- understood)। ਬਖਾਨੀਐ- ਕਹੀਦਾ ਹੈ, said।

ਅਵਤਾਰ^{੨੯੯} ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਹੈ, ਆਸਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ
ਅਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਉਸ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਾਰ ਕਰਕੇ ਕਹੀਦਾ ਹੈ।

He completely exists in His creation, Unsupported, One with no desideratum for liberation (as He is the embodiment of liberation), He has no shore (endless) meaning He is profound. Which is why He is called as incomprehensible;

**ਅਦ੍ਵੈ ਅਬਨਾਸੀ , ਪਰਮ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ;
ਮਹਾਰੂਪ ਹੂਕੇ ਰਾਸੀ ਹੈ , ਅਨਾਸੀ ਕੈ ਕੈ ਮਾਨੀਐ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਦ੍ਵੈ- ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, without duality। ਅਬਨਾਸੀ- ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, indestructible, eternal। ਪਰਮ- ਵੱਡਾ, prime। ਪ੍ਰਕਾਸੀ- ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, effulgent।
ਰਾਸੀ- ਭੰਡਾਰ, ਖਾਣੀ, store-house, treasure। ਅਨਾਸੀ- ਇੱਛਾ ਰਹਿਤ, ਨਾਸ ਰਹਿਤ, desireless, indestructible।

ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਵੱਡੇ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪਵਿਤਰ ਰੂਪ ਦੀ
ਖਾਣੀ ਹੈ, ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਕਰਕੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

Non-dual, eternal, Sovereign perfect effulgent, Store-house of purest form and desireless—so is He known;

²⁹⁹ ਹਿੰਦੀ, ਅਵਤਾਰ-ਸ੍ਰਿਟ੍ਵਾ ਵੇਖੋ, ਹਿੰਦੀ ਸ਼ਬਦ ਸਾਗਰ, ਸਫਾ ੧੭੪।

**ਜੰਤ੍ਰ ਹੂੰ ਨ ਜਾਤ ਜਾ ਕੀ , ਬਾਪ ਹੂੰ ਨ ਮਾਇ ਤਾਕੀ ;
ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭਾ ਕੀ , ਸੁ ਛਟਾ ਕੈ ਅਨਮਾਨੀਐ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜੰਤ੍ਰ- ਦੇਹ, body। ਮਾਇ- ਮਾਂ, mother। ਤਾਕੀ- ਉਸ ਦੀ, His। ਸੁ ਛਟਾ- ਸੁੰਦਰਤਾਈ ਦੀ ਬਿਜਲੀ, beauty like lightning। ਅਨਮਾਨੀਐ- ਅਨੁਮਾਨ, likened, equated।
ਜਿਸ ਦੀ ਦੇਹ ਤੇ ਜਾਤ ਨਹੀ ਹੈ, ਬਾਪ ਤੇ ਮਾਂ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਨਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸੁੰਦਰਤਾਈ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਅਨੁਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Bodiless, casteless, He has no father or mother; His perfect beauty is likened to lightning;

**ਤੇਜ ਹੂੰ ਕੋ ਤੰਤ੍ਰ ਹੈਂ , ਕਿ ਰਾਜਸੀ ਕੋ ਜੰਤ੍ਰ ਹੈਂ ;
ਕਿ ਮੋਹਨੀ ਕੋ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈਂ , ਨਿਜੰਤ੍ਰ ਕੈ ਕੈ ਜਾਨੀਐ ॥੬॥੨੫੮॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤੇਜ- ਪ੍ਰਕਾਸ਼, light। ਰਾਜਸੀ- ਹਕੂਮਤੀ, polity। ਜੰਤ੍ਰ- ਮਸ਼ੀਨ, mode, system।
ਨਿਜੰਤ੍ਰ- ਪ੍ਰੇਰਕ, motivator।

ਤੇਜ ਦਾ ਘਰ ਹੈ, ਜਾਂ ਰਾਜਸੀ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਹੈ। ਜਾਂ ਮੋਹਨ ਸ਼ਕਤਾ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰੇਰਕ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

He is House of light or is He the system of polity; Or the incantation to enchant or is He known as the motivator.

**ਤੇਜ ਹੂੰ ਕੋ ਤਰ ਹੈ , ਕਿ ਰਾਜਸੀ ਕੋ ਸਰੁ ਹੈਂ ;
ਕਿ ਸੁਧਤਾ ਕੋ ਘਰੁ ਹੈ , ਕਿ ਸਿਧਤਾ ਕੀ ਸਾਰ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਤਰ- ਬ੍ਰਿਛ, tree। ਸਰੁ- ਸਰੋਵਰ, pool, ocean। ਸੁਧਤਾ- ਪਵਿੱਤਰ, pure। ਸਿਧਤਾ- ਸਫਲਤਾ, successful। ਸਾਰ- ਬੱਦਲ, clouds।

(ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਤੂੰ) ਤੇਜ ਦਾ ਮਹਾਨ ਬ੍ਰਿਛ ਹੈ, ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਗਤਿਸ਼ੀਲ ਸਰੋਵਰ ਹੈ, ਜਾਂ ਸੁਧਤਾ ਦਾ ਘਰ ਹੈ, ਜਾਂ ਸਿਧਤਾ (ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਸਾਰ^{੩੦੦}) ਦਾ ਬੱਦਲ ਹੈ। ਭਾਵ ਜਿਵੇਂ ਬੱਦਲ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਤੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

(Dear Almighty, Your) Radiance is alike a great tree or the ocean of Polity. Either He is the House of piety or the cloud of liberation; Meaning, just like a great tree gives shade to anyone regardlessly. Similarly, Almighty's radiance is upon all without any discrimination. Ocean of polity means no one is as great leader than Almighty and no one is capable of better governance as the ocean has greatest pool of water. Just like rain (water) is received from the clouds similarly, one gets liberation from You.

³⁰⁰ ਵੇਖੋ, ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼, ਸਫਾ ੧੮੦੮।

**ਕਾਮਨਾ ਕੀ ਖਾਨ ਹੈਂ , ਕਿ ਸਾਧਨਾ ਕੀ ਸਾਨ ਹੈਂ ;
ਬਿਰਕਤਤਾ ਕੀ ਬਾਨ ਹੈਂ , ਕਿ ਬੁਧ ਕੋ ਉਦਾਰ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਾਮਨਾ- ਇੱਛਾ, desire। ਸਾਨ- ਸੋਭਾ, grandeur। ਬਾਨ- ਆਦਤ, habit।
ਬਿਰਕਤਤਾ- ਲੋਭ ਦੀ ਲੈਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਤਿਆਗ, without greed, renunciation। ਸੁਦਾਰ- ਦਲੇਰ,
brave।

ਕਾਮਨਾ ਦੀ ਖਾਨ ਹੈ, ਜਾਂ ਸਾਧਨਾ ਦੀ ਸੋਭਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਵਿਰਕਤਤਾ ਦੀ ਆਦਤ ਹੈ ਜਾਂ ਬੁਧ ਦਾ ਦਲੇਰ ਯੋਧਾ ਹੈ।

He is the trove to fulfil desires or the grandeur of devotion; either He has the habit of renunciation or the one with intellect of a brave warrior;

**ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਹੈਂ , ਕਿ ਭੂਪਨ ਕੋ ਭੂਪ ਹੈਂ ;
ਕਿ ਰੂਪ ਹੂੰ ਕੋ ਰੂਪ ਹੈਂ , ਕੁਮਤ ਕੋ ਪ੍ਰਹਾਰ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਪ- ਰਾਜਾ, king। ਕੁਮਤ- ਖੋਟੀ ਮੱਤ, evil intellect। ਪ੍ਰਹਾਰ- ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ,
destroyer।

ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਕਿ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੈਂ। ਜਾਂ ਰੂਪ ਦਾ ਵੀ ਰੂਪ ਹੈਂ, ਜਾਂ ਕੁਮਤਿ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

Beauteous form or Emperor of Emperors; either the Exquisiteness of beauty or destroyer of evil intellect;

**ਦੀਨਨ ਕੋ ਦਾਤਾ ਹੈਂ , ਗਨੀਮਨ ਕੋ ਗਾਰਕ ਹੈ ;
ਸਾਧਨ ਕੋ ਰਛਕ ਹੈ , ਗੁਨਨ ਕੋ ਪਹਾਰ ਹੈਂ ॥੧॥੨੫੯॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੀਨਨ- ਗਰੀਬਾਂ, meek। ਦਾਤਾ- ਦੇਣ ਵਾਲਾ, benovent। ਗਨੀਮਨ- ਵੈਰੀਆਂ,
enemies। ਗਾਰਕ- ਗਰਕ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, to make something go to drain
(destroy)। ਸਾਧਨ- ਸੰਤਾਂ, saints। ਰੱਛਕ- ਰੱਖਿਅਕ, protect। ਗੁਨਨ- ਗੁਣਾਂ, merits। ਪਹਾਰ-
ਭੰਡਾਰ, trove, mountain of।

ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਜਾਂ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗਰਕ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ। ਜਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਰੱਖਿਅਕ ਹੈਂ ਜਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਪਹਾੜ ਹੈਂ।

Giver to the poor or Annihilator of the wicked; Either the protector of the devotees or the mountain of merits?

**ਸਿਧ ਕੇ ਸਰੂਪ ਹੈਂ , ਕਿ ਬੁੱਧ ਕੇ ਬਿਭੂਤ ਹੈਂ ;
ਕਿ ਕ੍ਰੁਧ ਕੇ ਅਭੂਤ ਹੈਂ , ਕਿ ਅਛੈ ਅਬਿਨਾਸੀ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਿਧਿ- ਮੁਕਤੀ, liberation। ਕ੍ਰੁਧ- ਕ੍ਰੋਧ, anger। ਅਭੂਤ- ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, destroyer। ਅਛੈ- ਸਦਾ ਹੀ, eternal। ਅਬਿਨਾਸੀ- ਨਾਸ ਰਹਿਤ, indestructible।

ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਨਿਜ ਰੂਪ ਹੈਂ, ਜਾਂ ਬੁਧ ਨੂੰ ਸੰਪਦਾ ਹੈਂ। ਜਾਂ ਕਰੋਧ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਜਾਂ ਸਦਾ ਹੀ ਨਾਸ ਰਹਿਤ ਹੈਂ।

Embodiment of liberation or Nourisher of knowledge; Destroyer of anger or eternally indestructible;

**ਕਾਮ ਕੇ ਕੁਨਿੰਦਾ ਹੈਂ , ਕਿ ਖੂਬੀ ਕੇ ਦਿਹੰਦਾ ਹੈਂ ;
ਗਨੀਮਨ ਕੇ ਗਰਿੰਦਾ ਹੈਂ , ਕਿ ਤੇਜ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਾਮ- ਕੰਮ, task। ਕੁਨਿੰਦਾ- ਕਰਨ ਵਾਲਾ, performer। ਖੂਬੀ- ਨੇਕੀ, noble। ਦਿਹੰਦਾ- ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ, ਦੇਣ ਵਾਲਾ, bestower। ਗਨੀਮਨ- ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ, to the foes। ਗਰਿੰਦਾ- ਗਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਪਛਾੜਨ ਵਾਲਾ, destroyer। ਪ੍ਰਕਾਸੀ- ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, illuminant।

ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਜਾਂ ਨੇਕੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ। ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਜਾਂ ਤੇਜ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

Completes the deeds of all or bestower of nobility; Destroyer of the wicked or the illuminance of brilliance;

**ਕਾਲ ਹੂੰ ਕੇ ਕਾਲ ਹੈਂ , ਕਿ ਸਤ੍ਰਨ ਕੇ ਸਾਲ ਹੈਂ ;
ਕਿ ਮਿਤ੍ਰਨ ਕੇ ਪੋਖਤ ਹੈਂ , ਕਿ ਬ੍ਰਿਧਤਾ ਕੀ ਬਾਸੀ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਤ੍ਰਨ- ਵੈਰੀ, enemy। ਸਾਲ- ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, giver of pain। ਪੋਖਤ- ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, nourisher। ਬ੍ਰਿਧਤਾ- ਵਡਿਆਈਆਂ, praises। ਬਾਸੀ- ਵੱਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, subjugate।

ਕਾਲ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਸ਼ਤਰੂਆਂ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ। ਜਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਜਾਂ ਵਡਿਆਈ ਨੂੰ ਵੱਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

The obliterator of death or the giver of pains to the enemy; Nourisher of the friendly or subjugator of praises;

**ਜੋਗ ਹੂੰ ਕੋ ਜੰਤ੍ਰ ਹੈਂ , ਕਿ ਤੇਜ ਹੂੰ ਕੋ ਤੰਤ੍ਰ ਹੈਂ ;
ਕਿ ਮੋਹਨੀ ਕੋ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈਂ , ਕਿ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ਹੈਂ ॥੮॥੨੬੦॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜੰਤ੍ਰ- medium। ਤੰਤ੍ਰ- ਤਰੀਕਾ, methodology। ਮੋਹਨੀ- ਮੋਹ ਲੈਣਾ, allure। ਮੰਤ੍ਰ- incantation, wave of specific sequence of words। ਪੂਰਨ- ਪੂਰਾ, complete।
ਜੋਗ ਵਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਾ ਜੰਤ੍ਰ ਹੈਂ, ਜਾਂ ਤੇਜ ਨੂੰ ਵਸ ਕਰਨ ਦਾ ਤੰਤ੍ਰ ਹੈਂ। ਜਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਮੋਹ ਲੈਣ ਦਾ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈਂ, ਜਾਂ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈਂ।

He is the medium of achieving Yog (union with Almighty) or the modality to subdue brilliance; Either the incantation to allure or the complete radiance.³⁰¹

**ਰੂਪ ਕੋ ਨਿਵਾਸ ਹੈਂ , ਕਿ ਬੁੱਧ ਕੋ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੈਂ ;
ਕਿ ਸਿਧਤਾ ਕੋ ਬਾਸ ਹੈਂ , ਕਿ ਬੁਧ ਹੂ ਕੋ ਘਰੁ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਨਿਵਾਸ- ਘਰ, house। ਬੁੱਧ- ਬੁੱਧੀ, ਮੱਤ, intellect। ਪ੍ਰਕਾਸ਼- ਰੌਸ਼ਨ, ਚਾਨਣ, brilliance। ਸਿਧਤਾ- ਮੁਕਤੀ, ਸਫਲਤਾ, liberation, success।
ਰੂਪ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਘਰ ਹੈਂ, ਜਾਂ ਬੁਧੀ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ। ਜਾਂ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਘਰ ਹੈਂ, ਜਾਂ ਬੁਧਿ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਹੈਂ।

He is the house of all forms or the brilliance that lights the intellect; Either the house of liberation or the dwelling of intellect;

**ਦੇਵਨ ਕੋ ਦੇਵ ਹੈਂ , ਨਿਰੰਜਨ ਅਭੇਵ ਹੈਂ ;
ਅਦੇਵਨ ਕੋ ਦੇਵ ਹੈਂ , ਕਿ ਸੁਧਤਾ ਕੋ ਸਰੁ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੇਵਨ ਕੋ ਦੇਵ- ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਦੇਵਤਾ, ਪੂਜਣ ਜੋਗ, the deity of deities। ਨਿਰੰਜਨ- ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ, without the black mark of Maya, immaculate। ਅਭੇਵ- ਭੇਦ ਰਹਿਤ, who is without difference, undifferentiated। ਅਦੇਵਨ- ਦਾਨਵਾਂ, ਦੈਤਾਂ, demons। ਦੇਵ- ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, bright। ਸੁਧਤਾ- ਪਵਿੱਤਰਤਾ, pureness। ਸਰੁ- ਸਰੋਵਰ, pool।
ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਹੈਂ, ਜਾਂ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਭੇਦ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈਂ। ਜਾਂ ਦੈਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਜਾਂ ਸੁਧਤਾਈ ਦਾ ਸਰੋਵਰ ਹੈਂ।

He is the deity of the deities, without the influence of Maya (immaculate) and whose without difference (same throughout); the bestower of brilliance to the demons or the pool of piety;

³⁰¹ Note: the meanings of Jantar, Mantar & Tantar has been explained in detail above at Pauri 56

**ਜਾਨ ਕੋ ਬਚਯਾ ਹੈਂ , ਇਮਾਨ ਕੋ ਦਿਵਯਾ ਹੈ ;
ਜਮਜਾਲ ਕੋ ਕਟਯਾ ਹੈਂ , ਕਿ ਕਾਮਨਾ ਕੋ ਕਰ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਚਯਾ- ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ, protector। ਇਮਾਨ- ਭਰੋਸਾ, faith। ਦਿਵਯਾ- ਦੇਣ ਵਾਲਾ, bestower। ਜਮਜਾਲ- ਜਮਾਂ ਦੀ ਫਾਹੀ, ਜੰਮਣ ਮਰਣ, noose of afterlife (reincarnation)। ਕੱਟਯਾ- ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ, the one who cuts। ਕਾਮਨਾ- ਇਛਾਵਾਂ, ਕਾਮਨਾਵਾਂ, wishes, desire। ਕਰੁ- ਡੰਡ, fulfills।

ਜਾਨ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਜਾਂ ਭਰੋਸਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ। ਜਾਂ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਜਾਂ ਕਾਮਨਾ ਨੂੰ ਡੰਡ ਹੈਂ।

He is the protector of life and bestower of faith; He cuts the noose of cycle of reincarnation or one who fulfils desire;

**ਤੇਜ ਕੋ ਪ੍ਰਚੰਡ ਹੈਂ , ਅਖੰਡਣ ਕੋ ਖੰਡ ਹੈਂ ;
ਮਹੀਪਨ ਕੋ ਮੰਡ ਹੈਂ , ਕਿ ਇਸਤਰੀ ਹੈਂ ਨ ਨਰੁ ਹੈਂ ॥੯॥੨੬੧॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪ੍ਰਚੰਡ- ਤਿਖਾ, resplendent। ਅਖੰਡਣ- ਜੋ ਨਾ ਖੰਡਣ (ਨਾਸ) ਹੋ ਸਕੇ, imperishable। ਖੰਡ- ਖੰਡਣ (ਨਾਸ) ਹੋਣ ਵਾਲਾ, destroy। ਮਹੀਪਨ- ਰਾਜਿਆਂ, kings। ਮੰਡ- ਕਾਇਮ (ਸਥਾਪਤ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ, establish। ਨਰੁ- ਪੁਰਸ਼, male।

ਤੇਜ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਖਾ ਤੇਜ ਹੈਂ, ਜਾਂ ਨਾ ਖੰਡਣ ਨੂੰ ਖੰਡਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ। ਜਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਨਾ ਤੂੰ ਇਸਤਰੀ ਹੈਂ ਨਾ ਪੁਰਸ਼ ਹੈਂ।

He is the dazzle of the resplendent or Destroyer of imperishable; Either capable of establishing kings or He is neither male nor female.

**ਬਿਸ੍ਵ ਕੋ ਭਰਨ ਹੈਂ , ਕਿ ਅਪਦਾ ਕੋ ਹਰਨ ਹੈਂ ;
ਕਿ ਸੁਖ ਕੋ ਕਰਨ ਹੈਂ , ਕਿ ਤੇਜ ਕੋ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਸ੍ਵ- ਸੰਸਾਰ, ਦੁਨੀਆਂ, world। ਅਪਦਾ- ਬਿਪਤਾ, ਮੁਸੀਬਤ, calamity, difficulty। ਹਰਨ- ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, abducts। ਤੇਜ- ਅੱਗ, fire। ਪ੍ਰਕਾਸ਼- ਰੌਸ਼ਨ, light up।

ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਜਾਂ ਬਿਪਤਾ ਨੂੰ ਹਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ। ਜਾਂ ਸੁਖ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਜਾਂ ਅੱਗ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

He fulfils the world or abducts calamities; Either He provides joys or He is the brightness of fire;

**ਪਾਈਐ ਨ ਪਾਰ , ਪਾਰਾਵਾਰ ਹੂੰ ਕੋ ਪਾਰ ਜਾ ਕੋ ;
ਕੀਜਤ ਬਿਚਾਰ , ਸੁ ਬਿਚਾਰ ਕੋ ਨਿਵਾਸ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਾਰਾਵਾਰ- ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪਾਰ (ਅੰਤ) ਨਹੀਂ, boundless, incomparable। ਕੀਜਤ- ਕਰੀਏ, perform। ਨਿਵਾਸ- ਘਰ, abode।

ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਰ ਉਤਾਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪਾਈਦਾ। ਵੀਚਾਰ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਹ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਘਰ ਹੈ।

He is shoreless (with no shore in sight- boundless); While contemplating, He is known to be the house of contemplation itself;

**ਹਿੰਗਲਾ ਹਿਮਾਲੈ ਗਾਵੈ , ਹਸਬੀ ਹਲਬੀ ਧਿਆਵੈ ;
ਪੂਰਬੀ ਨ ਪਾਰ ਪਾਵੈ , ਆਸਾ ਤੇ ਅਨਾਸ ਹੈਂ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਹਿੰਗਲਾ- ਮਕਰਾਨ (ਸਿੰਧ) ਦੇਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕ, inhabitants of the region in Makran, Sindh where the Hinglaj temple is situated (name originates from the river Hingol)। ਹਿਮਾਲੈ- ਹਿਮਾਲਾ ਪ੍ਰਬਤ ਦੇ ਵਾਸੀ, people of Himalayas। ਹਸਬੀ- ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਲੋਕ, ਹਬਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਸਨੀਕ, ਅਫਰੀਕਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਇਕ ਦੇਸ਼ 'ਹਬਸ਼' ਹੈ, ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਐਬਸੀਨੀਆ ਹੈ, citizens of Abssynia (Ethiopian Empire, Africa), this region³⁰² was also referred to as 'Habash' in Arabic। ਹਲਬੀ- ਹਲਬ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਸਾਮ ਦੇਸ਼ (ਸਿਰੀਯਾ) ਵਿਚ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਹਲਬ ਹੈ, ਹਲਬ- ਈਰਾਨ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਤੇ ਉਥੇ ਦੇ ਵਾਸੀ, the people of the city of Halab, Syria. This is a large and famous city of the region and it is currently known as Aleppo. Halab is also a region in Iran and a subgroup of Dom people of North Africa। ਪੂਰਬੀ- ਪੂਰਬ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ, people of the East (Orient)। ਅਨਾਸ- ਬੇਆਸ, ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, desireless।

ਹਿੰਗਲਾ ਤੇ ਹਿਮਾਲਯਾ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਹਬਸ਼ੀ ਤੇ ਹਲਬੀ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਧਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੂਰਬ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਤੇਰਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ, ਤੂੰ ਹਰ ਤਰਾਂ ਦੀ ਆਸਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈਂ।

The inhabitants of Hingula and Himalayas sing Your praises, The people of Abssynia (Habas) and Aleppo (Halab) concentrate on him; The residents of the East (Orient) has not found His end; You (Almighty) do not have desire for any type of hope. Meaning, Almighty is not bound by disappointment as he does not have any hope nor desire.

³⁰² This region is located at a region called as horn of Africa as the geographical shape is reminiscent of rhinoceros horn.

**ਦੇਵਨ ਕੋ ਦੇਵ , ਮਹਾਦੇਵ ਹੂੰ ਕੇ ਦੇਵ ਹੈ ;
ਨਿਰੰਜਨ ਅਭੇਵ ਨਾਥ , ਅਦੈ ਅਬਿਨਾਸ ਹੈਂ ॥੧੦॥੨੬੨॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਦੇਵਨ ਕੋ ਦੇਵ- ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਦੇਵਤਾ, ਪੂਜਣ ਜੋਗ, respectable deities। ਮਹਾਦੇਵ- ਵੱਡਾ ਦੇਵਤਾ, leader deities (Trinity, etc.)। ਨਿਰੰਜਨ- ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ, without the black mark of Maya। ਅਭੇਵ- ਭੇਦ ਰਹਿਤ, without difference, identical। ਨਾਥ- ਸੁਆਮੀ, Master। ਅਦੈ- ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, without duality। ਅਬਿਨਾਸ- ਨਾਸ਼ ਰਹਿਤ, indestructible। ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਜੋ ਪੂਜਯ ਵੱਡੇ ਦੇਵਤੇ ਹਨ, ਤੂੰ ਉਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹੈਂ। ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਤੇ ਭੇਦ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਸੁਆਮੀ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਨਾਸ਼ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈਂ।

You are the enlightener of the greatest deity whom are revered amongst the other deities; Above the control of Maya and the identical (without an iota of difference) Master; non-dual and eternal³⁰³.

**ਅੰਜਨ ਬਿਹੀਨ ਹੈ , ਨਿਰੰਜਨ ਪ੍ਰਬੀਨ ਹੈਂ ;
ਕਿ ਸੇਵਕ ਅਧੀਨ ਹੈ , ਕਟਯਾ ਜਮ ਜਾਲ ਕੇ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅੰਜਨ- ਦੋਸ਼, imperfections, faults meaning vices, Haumai। ਬਿਹੀਨ- ਬਿਨਾਂ, sans। ਪ੍ਰਬੀਨ- ਵਿਦਵਾਨ, ਨਿਪੁੰਨ, ਚਤੁਰ, scholar, self-sufficient। ਅਧੀਨ- ਵੱਸ, subordinate। ਕਟਯਾ- ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ, breaker। ਜਮਜਾਲ- ਜਮਾਂ ਦੀ ਫਾਹੀ, ਜੰਮਣ ਮਰਣ, noose of reincarnations।

ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈਂ, ਨਿਰ+ਅੰਜਨ= ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਤੇ ਚਤੁਰ ਹੈਂ। ਜਾਂ ਸੇਵਕ ਦੇ ਵਸ ਵਰਤੀ ਹੈਂ, ਜਾਂ ਜਮਾਂ ਦੇ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

He is without the influence of Maya, Free from imperfections (of duality) and Intelligent; Or sometimes Subordinate to devotees or the Breaker of shackles of reincarnations;

³⁰³ Maya and difference is synonymous. In singularity, the Maya is not present as the only thing which remain is one (1). Maya is everything outside the one but it is part of one. We perceive differences due to the influence of Maya, which in the end of the day is the visible power of Almighty. To read more, see the note on ਅਭੇਦ (Abhed) and ਭੇਦ (Bhed) in Pauri 161.

**ਦੇਵਨ ਕੇ ਦੇਵ , ਮਹਾਦੇਵ ਹੂੰ ਕੇ ਦੇਵਨਾਥ ;
ਭੂਮ ਕੇ ਭੁਜਯਾ ਹੈ , ਮੁਹੀਯਾ ਮਹਾਬਾਲ ਕੇ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭੂਮ ਕੇ ਭੁਜਯਾ- ਸੰਸਾਰਕ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਨਣ ਵਾਲਾ, the relisher of worldly joy।
ਮੁਹੀਯਾ- ਮੋਹ ਲੈਣ ਵਾਲਾ, captivator। ਮਹਾਬਾਲ- ਮਹਾਂ ਮਾਇਆ, great Maya।

ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹੋ, ਵੱਡੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹੋ। ਧਰਤੀ ਦੇ ਭੋਗਨ ਵਾਲੇ ਸੁਆਮੀ ਹੋ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹਨ ਵਾਲੇ ਹੋ।

He is the enlightener of deities, Illuminator of great deities (Brahma, Vishnu & Shiva);
You are the Master relisher of worldly joy and the Captivator of Maya;

Meaning, Almighty while relishing all the worldly joys (which is Maya) is not enchanted by Maya but instead enchants Maya. Which means, in singularity (non-dual state/Brahmgian), the all-powerful Maya is unable to captivate, as Maya becomes Him and He becomes Maya. Only the one, that sees differences (ਭੇਦ) is subjected to Maya as he/she lives in plurality. Sri Guru Arjan Dev Ji says;

ਦੀਸਹਿ ਸਭ ਸੰਗਿ , ਰਹਹਿ ਅਲੇਪਾ ; ਨਹ ਵਿਆਪੈ , ਉਨ ਮਾਈ ॥

(੭੦੧-੧੦, ਜੈਤਸਰੀ, ਮਃ ੫)

He appears to keep company with everyone, but he remains detached, and Maya does not cling to him.

**ਰਾਜਨ ਕੇ ਰਾਜਾ , ਮਹਾ ਸਾਜ ਹੂੰ ਕੇ ਸਾਜਾ ;
ਮਹਾ ਜੋਗ ਹੂ ਕੋ ਜੋਗ ਹੈ , ਧਰਯਾ ਦੁਮ ਛਾਲ ਕੇ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰਾਜਨ ਕੇ ਰਾਜਾ- ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜੇ, king of kings, Maharaja। ਮਹਾ ਸਾਜ- ਰਚਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ, creator of creators, Brahma। ਮਹਾ ਜੋਗ- ਵੱਡੇ ਜੋਗੀ, ਕਠਿਨ ਜੋਗ ਜਾਂ ਕਰੜੀ ਤਪੱਸਿਆਂ, great Yogis who perform great penances। ਧਰਯਾ- ਧਾਰਨ, ਪਹਿਰਨ, wearer। ਦੁਮ ਛਾਲ- ਬ੍ਰਿਛ (ਦਰਖਤ) ਦੀ ਛਾਲ ਧਾਰਨ ਹਾਰਾ (ਅਤੀਤ ਸਾਧੂ), bark of a tree।

ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਰਾਜੇ ਹੋ, ਵੱਡੇ ਸਾਜਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਜ ਵਾਲੇ ਹੋ। ਜੋਗੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਜੋਗੀ ਹੋ, ਅਤੇ ਤਿਆਗੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਦਰਖਤਾਂ ਦੀ ਛਿਲ ਦੇ ਸਪੱਤਰ ਪਹਿਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ।

He is the emperor of emperors, Creator of greatest creator (Brahma³⁰⁴); Greatest Yogi among the Yogis, The wearer of tree bark³⁰⁵;

³⁰⁴ There are many names to the creator deity but in the Indian Subcontinent, it is known as Brahma (part of the trinity). In other world cultures and religions, this entity has been given several names such as Mbombo (Kuba People of Central Africa), Ptah (Egyptian), Viracocha (Inca), Esege Malan (Mongolian), Pangu (Chinese), Demiurge (Platonism), etc.

³⁰⁵ The Baganda people of Uganda have worn tree bark clothes for over 600 years. In India, there are some amongst the Sadhus who are clad in tree barks. One of such group is the Mahima Sadhus of Orrisa. They are known as Bakala Dhari (tree bark clad) Sadhu and it is the highest amongst the three levels according to their monastery and it is reached after 12 years serving as Kaupuni. The others being, Gruha Tyagi (preliminary stage-

**ਕਾਮਨਾ ਕੇ ਕਰ ਹੈ , ਕਿ ਬੁਧਤਾ ਕੋ ਹਰ ਹੈ ;
ਕਿ ਸਿਧਤਾ ਕੇ ਸਾਥੀ ਹੈ , ਕਿ ਕਾਲ ਹੈ ਕੁਚਾਲ ਕੇ ॥੧੧॥੨੬੩॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਾਮਨਾ- ਕਾਮਨਾਵਾਂ, wishes, desires। ਬੁਧਤਾ- ਬੁੱਧੀ, intellect। ਹਰ- ਹਰਨ ਵਾਲਾ, abductor। ਸਿਧਤਾ- ਸਫਲਤਾ, ਸਿਧਤਾਈ, success। ਕਾਲ ਹੈ- ਨਾਸ ਕਰਨਾ, to destroy। ਕੁਚਾਲ- ਪੁੱਠੀ ਚਾਲ, crooked ploy।

ਕਾਮਨਾ ਦੇ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਜਾਂ ਬੁਧਿ ਪਨੇ ਨੂੰ ਹਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ। ਜਾਂ ਸਿਧਤਾਈ ਦਾ ਸਾਥੀ ਹੈਂ, ਜਾਂ ਕੁਚਾਲ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

He is the fulfiller of wishes or the Abductor of intellect; either the companion of success or the destroyer of crooked ploys.

**ਫੀਰ ਕੈਸੀ ਫੀਰਾਵਧ , ਛਾਛ ਕੈਸੀ ਛਤ੍ਰਾਨੇਰ ;
ਛਪਾਕਰ ਕੈਸੀ ਛੀਬ , ਕਾਲਇੰਦ੍ਰੀ ਕੇ ਕੂਲ ਕੇ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਫੀਰ- ਦੁਧ, milk। ਫੀਰਾਵਧ- ਫੀਰ ਸਮੁੰਦਰ, Ocean of milk। ਛਾਛ- ਲੱਸੀ, ਛਾਹ, Lassi (yogurt based drink)। ਛਤ੍ਰਾਨੇਰ- ਬੁੰਦੇਲ ਖੰਡ ਵਿਚ ਪੰਨੇ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਨਗਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਛਤ੍ਰ ਪੁਰ ਹੈ, a town in Bundelkhand known as Chhatarpur। ਛਪਾਕਰ- ਚੰਦ੍ਰਮਾ, moon। ਕਾਲਇੰਦ੍ਰੀ- ਜਮੁਨਾ, River Yamuna। ਕੂਲ- ਕੰਢੇ, bank।

(ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅਜਮਤ ਸਾਰੇ ਕਿਥੇ ਹੈ ਜਿਵੇਂ) ਖੀਰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਦੁਧ ਜਿਹੀ, ਛਤ੍ਰ ਪੁਰ ਵਿਚ ਛਾਛ ਜਿਹੀ। ਜਮੁਨਾ ਦੇ ਕੰਢੇ ਉਪਰ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾਈ ਜਿਹੀ।

(Almighty's grandeur pervades everywhere) As milk in the ocean of milk (Kshir Sagar); yogurt drink in Chhatarpur and just like on the banks of River Yamuna, the moon-light is seen;

2nd Meaning: Your praise is pure like milk in the the ocean of milk; in Chhatarpur it is like butter-milk; on the bank of Jamuna River it like the beauty of moon;

they only wear 2 pieces of saffron cloth) & Kaupuni Dhari (Second stage- wear only a single piece of cloth with a rope to cover their private area. Reached after 12 years of service as Gruha). Only at the highest stage, one is authorized to wear the tree bark.

**ਹੰਸਨੀ ਸੀ ਸੀਹਾ ਰੂਮ ਮੈ , ਹੀਰਾ ਸੀ ਹੁਸੈਨਾਬਾਦ ;
ਗੰਗਾ ਕੈਸੀ ਧਾਰ ਚਲੀ , ਸਾਤੋ ਸਿੰਧ ਰੂਲ ਕੇ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸੀ- ਵਰਗੀ, like। ਸੀਹਾ- ਗੰਧ, ਸੁਵਾਸਨਾ, ਮਹਿਕ, odour। ਰੂਮ- ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦੇਸ਼, Rome, Italy। ਹੁਸੈਨਾਬਾਦ- ਸਕਾਰਡੂ ਬਾਲਤਿਸਤਾਨ ਜਿਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਨਗਰ, a town in Skardu, Baltistan, Pakistan। ਕੈਸੀ- ਵਾਂਗੂੰ, like। ਸਾਤੋ-ਸੱਤਾਂ, seven (7)। ਸਿੰਧ- ਸਮੁੰਦਰ, ocean। ਰੂਲ ਕੇ- ਮਿਲਣ, coalesces।

(ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅਜਮਤ ਸਾਰੇ ਕਿਥੇ ਹੈ ਜਿਵੇਂ) ਹੰਸਨੀ ਵਰਗੀ ਮਹਿਕ ਰੂਮ ਵਿਚ ਹੈ, ਹੀਰੇ ਵਰਗੀ ਹੁਸੈਨਾਬਾਦ ਵਿਚ ਹੈ। ਗੰਗਾ ਧਾਰ ਵਾਂਗੂੰ ਸੱਤਾਂ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ।

(Almighty's grandeur pervades everywhere) Just as the scent of Hansini in Rome, Like gemstone in Husainabad³⁰⁶; Or alike the current of Ganges which coalesces in the seven seas,

2nd Meaning: Your praise in Rome, is like a female swan (Hansani); in Husainabad, it is like a diamond putting all the seven seas to shame. The energy in your praise is like current of Ganges River;

**ਪਾਰਾ ਸੀ ਪਲਾਊ ਗਢ , ਰੂਪਾ ਕੈਸੀ ਰਾਮਪੁਰ ;
ਸੋਰਾ ਸੀ ਸੁਰੰਗਾਬਾਦ , ਨੀਕੇ ਰਹੀ ਝੁਲਕੇ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪਲਾਊਗਢ- ਪਲਾਊਮ, ਛੋਟੇ ਨਾਗਪੁਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਜਿਲਾ ਜੋ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਨਾਹ ਦੀ ਥਾਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, Palamu district (or Palamau) which is in Chota Nagpur plateau in eastern India currently in Jharkhand state³⁰⁷। ਗਡ- ਪਲਾਮੂ ਕਿਲਾ, Palamu fort. This fort was the ruling centre for the Kingdom of Cheros, which ruled this region for two centuries starting from 1613AD and was ultimately taken over by the British and was teared down following the siege of Lucknow in 1857AD (currently only few surviving quarters remain)। ਰੂਪ- ਰੂਪਾ, ਚਾਂਦੀ, silver। ਰਾਮਪੁਰ- ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਹਾੜੀ ਬੁਸਹਰ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਇਸ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ੩੩੦੦ ਫੁੱਟ ਉਚਾਈ ਹੈ, Rampur in India is in the erstwhile Punjab state which is currently situated in Shimla District। ਸੋਰਾ- ਸੋਰਾ ਜਮੀਨ ਦਾ ਨਮਕ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਜਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਲ ਠੰਡਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਬਾਰੂਦ ਦਾ ਵੀ ਇਕ ਮੁਖ ਅੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ, nitre or saltpetre is found in the soil and has been used in the past to cool water, it is also a major component of gunpowder (the others being sulfur and charcoal) and also used in medicines। ਸੁਰੰਗਾਬਾਦ- ਅੱਜ ਕਲ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸਾਰੰਗ ਪੁਰ ਹੈ, ਇਹ ਨਗਰ ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਸੀ ਪੀ ਦੇ ਦੇਵਾਜ ਰਾਜ ਵਿਚ

³⁰⁶ There are many towns by the name of Hussainabad and the one referred here can most likely be the Hussainabad in Skardu, Baltistan where till date gemstones are mined.

³⁰⁷ Guru Ji has mentioned this similar place in His Charitropakhyan Charitr 132 as follows;

ਏਕ ਪਲਾਊ ਦੇਸ ਸੁਨੀਜੈ ॥ ਮੰਗਲ ਦੇਵ ਸੁ ਰਾਵ ਭਨੀਜੈ ॥

In the county of Palamu, there lived a King by the name of Mangal Dev.

ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਜਗਾ ਸੀ, commonly known as Sarangpur, Madhya Pardesh. It was a famous town and also served as the capital of Malwa under governor Shuja'at Khan assigned by Sher Shah Suri। ਨੀਕੇ- ਚੰਗੀ, elegantly। ਝੂਲਕੇ- ਹਿਲੇਰੇ ਖਾਂਦੀ, ਝੁਲ ਰਹੀ, swinging, oscillating।

(ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅਜਮਤ ਸਾਰੇ ਕਿਥੇ ਹੈ ਜਿਵੇਂ) ਪਲਾਉਮ ਵਿਚ ਪਾਰੇ ਵਰਗੀ, ਰਾਮਪੁਰ ਵਿਚ ਚਾਂਦੀ ਵਰਗੀ। ਅਤੇ ਸਾਰੰਗ ਪੁਰ ਵਿਚ ਸ਼ੋਰੇ ਵਰਗੀ, ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਝੁਲ ਰਹੀ ਹੈ।

(Almighty's grandeur pervades everywhere) Just as mercury in Palamu Fort; As the silver in Rampur³⁰⁸ and like nitre in Sarangpur, His grandeur swings elegantly;

Note: Interestingly, the word 'ਪਲਾਉ' in Catalan Language means palace which sits perfectly with the meanings of the stanza as the following word is 'ਗਡ' meaning fort. It is perfectly possible that Guru Ji might have borrowed this word from the Catalan Language in Europe. In the Indian fort palaces, especially in the glass quarters (Sheesh Mahal), the glass was laid in thin sheets and the backs were coated with mercury. Thus, Guru Ji has mentioned that just as mercury coated glass elegantly shines, so it the Almighty's grandeur which shines everywhere.

2nd Meaning: Your praise in Palamu is as heavy as the mercury, in Rampur it is as bright as the shine of a silver; in Sarangpur it dissolves into the creation just like nitre. Your bright praise swings gracefully. Note: Mercury is the heaviest liquid; silver is the most reflective element and nitre (saltpetre) is very soluble in water.

³⁰⁸ There used to be abundant of markets around this region selling silver jewelery and amulets. The Hill States of Kangra, Chamba, Mandi and Kullu were well known for their silver work and enameling skills. Silver anklets from here were extremely famous throughout India. These were made by the hereditary workers known as Sunars

ਚੰਪਾ ਸੀ ਚੰਦੇਰੀਕੋਟ , ਚਾਂਦਨੀ ਸੀ ਚਾਂਦਾਗੜਿ ; ਕੀਰਤਿ ਤਿਹਾਰੀ ਰਹੀ , ਮਾਲਤੀ ਸੀ ਫੁਲ ਕੇ ॥੧੨॥੨੬੪॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚੰਪਾ- ਚਿੱਟੀ ਚਮੇਲੀ ਵਰਗੀ, Champak flower³⁰⁹ (*Michelia Champacca*)। ਚੰਦੇਰੀ- ਜਾਂ ਚੰਦ੍ਰਵਤੀ ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲਲਿਤਪੁਰ ਜਿਲੇ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਨਗਰੀ, ਮਹਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਨਾਮ 'ਚੇਦਿ' ਥਾ, ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸ਼ਿਸ਼ੂਪਾਲ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ ਫਿਰ ਇਸ ਵਿਚ ਚੰਦਲਾ ਰਾਜਪੂਤ ਨੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ (ਸਨ ੯੮੨ ਤੋਂ ੧੦੧੨ ਤਕ), ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਚੇਦਿ ਤੋਂ ਚੰਦੇਰੀ ਨਾਮ ਹੋ ਗਿਆ, Chanderi is an ancient city in Madhya Pradesh. It was known as Chedh and was ruled by Shishupal (cousin to Krishna). Later the Chandela Rajput ruled this region from 982 till 1012AD and the name of this city was changed from Chedh to Chanderi । ਚਾਂਦਾਗੜ੍ਹ- ਮਹਾਰਾਸ਼ਤਰਾ ਵਿਚ ਇਕ ਨਗਰ, A city in Maharashtra Kholapur district । ਕੀਰਤਿ- ਵਡਿਆਈ ਦੀ ਕਥਾ, praises। ਤਿਹਾਰੀ- ਆਪ ਜੀ ਦੀ, Yours (Almighty)। ਮਾਲਤੀ ਸੀ ਫੁਲ- ਮਾਲਤੀ ਕੇ ਫੁੱਲ, Malti flower (*Combretum indicum*)।

(ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅਜਮਤ ਸਾਰੇ ਕਿਥੇ ਹੈ ਜਿਵੇਂ) ਕੋਟ ਚੰਦੇਰੀ ਵਿਚ ਚੰਬੇ ਵਰਗੀ, ਚਾਂਦਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਚਾਂਦਨੀ ਵਰਗੀ। ਆਪ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਮਾਲਤੀ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵਾਂਗੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਮਹਿਕ ਰਹੀ ਹੈ।

(Almighty's grandeur pervades everywhere) Just as Champak flower in Chanderi or like the soothing moon-light in Chandgad; Your praises are like the Malti flower which creeps everywhere and gives a scent. Similarly, Almighty's praises are sung everywhere in the world and wherever sung, it gives a beautiful scent of bliss.

2nd Meaning: Your praise in Chanderi is like the fragrance of Champak which disseminates everywhere; in Chandgad it is as pleasing as the moon light; Your praise is similar to the Malti flower whose vines grows everywhere.

³⁰⁹ Champak flowers are yellow or orange, wonderfully fragrant, solitary; Fruits are 5-10 cm long, ripe capsules ovoid or ellipsoid, with woody valves. Champak tree bears large numbers of small cream yellow and orange yellow blooms over a long period. The trees bloom once during the monsoon and again in spring. When fully in bloom, the trees are covered with thousands of golden yellow flowers which reigns the air all around with a powerful and diffusive fragrance. In India they are used for worshipping.

ਫਟਕ ਸੀ ਕੈਲਾਸ , ਕਮਾਉਂਗੜ ਕਾਂਸੀਪੁਰ ; ਸੀਸਾ ਸੀ ਸੁਰੰਗਾਬਾਦ , ਨੀਕੈ ਸੋਹੀਅਤੁ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਫਟਕ- (ਸਫਟਿਕ) ਬਿਲੋਰ, ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਜੇਹਾ ਸਵੱਛ ਪੱਥਰ, ਫਟਕੜੀ, crystal, alum। ਕੈਲਾਸ਼- ਇਕ ਪਹਾੜ, ਜੋ ਤਿੱਬਤ ਦੇ ਪੱਛਮ ਅਤੇ ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਉਤਰ ਵੱਲ ਹੈ, Kailash mountain is located in Tibet north to the Mansrowar is a sacred site for the Hindus who believe it to be the residence of Shiva। ਕਮਾਉਂਗੜ- ਕਾਮਰੂਪ ਦੇਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਿਲਾ ਜੋ ਗੜਗਾਓਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿਦ ਹੈ, Kamaugarh refers to the capital of Kamrup kingdom or known as Ahom. This most likely refers to Gargaon, Assam which was a fortified palace for the Ahoms for centuries। ਕਾਂਸੀਪੁਰ- ਕਾਂਸੀ ਸਿਹਰ, the town of Kanshi or known as Varanasi is a sacred site for the Hindus³¹⁰। ਸੀਸਾ- ਕੱਚ, glass। ਨੀਕੈ ਸੋਹੀਅਤੁ- ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਸੋਭਾ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ, looks perfectly graceful।

ਕੈਲਾਸ਼ ਤੇ ਕਮਾਉਂਗੜ ਵਿਚ ਬਿਲੋਰ ਵਰਗੀ, ਕਾਂਸੀ ਪੁਰ ਵਿਚ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਰਗੀ। ਅਤੇ ਸੁਰੰਗਾਬਾਦ ਵਿਚ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਚੰਗੀ ਸੋਭ ਰਹੀ ਹੈ।

[Grandeur of Almighty shines] Just as a clear crystal in Mount Kailash and Kamaugarh (Gargaon); In Kanshi (Varanasi) like a glass and in Surangabad His grandeur shines even more gracefully,

2nd Meaning: Dear Almighty, Your praise in Kailash Mountain, Kamaugarh, and Kanshi is white like alum. Your praise shines like a mirror at Surangabad.

Note to 2nd Meaning: White. White has always been signified pure and clean, in religious analogy white is without any impurity or dirt of the mind, body and soul. White colour is often denoted for resembling Almighty throughout the cultures and believes due to white being achromatic (without colour) but at the same time has the wavelength for all the colours. If this perspective is taken deeper, it shows that though Almighty is within everyone just as white contains the wave of all colours but also it is unattached (Nirlep) just like white does not have colour. Just as all the spectrum of colour is contained within white, so is the creation. Some are bad, some are good while being part of the One.

Furthermore, Maya the creation has been equated with the black sulphide of antimony which is black in colour to signify that any persue of Maya (i.e. power, fame, wealth, attachment, etc.) will only lead to darkness and the persue of white (Almighty) will lead to colourlessness thus loosing its entity and becoming One with Almighty therefore automatically becoming part of everyone. This thus makes it ideal to equate white with the divine.

³¹⁰ Interestingly, all the three places mentioned like Kailash, Kamaugarh (Gargaon) and Kanshi are places where Shiva or his consort is primarily worshipped.

**ਹਿੰਮਾ ਸੀ ਹਿਮਾਲੈ , ਹਰ ਹਾਰ ਸੀ ਹਲਬਾ ਨੇਰ ;
ਹੰਸ ਕੈਸੀ ਹਾਜੀਪੁਰ , ਦੇਖੇ ਮੋਹੀਅਤੁ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਹਿੰਮਾ- ਬਰਫ, snow। ਹਿਮਾਲੈ- ਹਿਮਾਲਾ ਪਰਬਤ, Himalayas। ਹਰ ਹਾਰ- ਸ਼ਿਵਜੀ ਦਾ ਹਾਰ, ਚਿੱਟਾ ਸੱਪ, ਸ਼ਿਵਜੀ ਦੇ ਗਲ ਦਾ ਹਾਰ ਚਿੱਟਾ ਸੱਪ ਹੈ, the garland of Shiva meaning white snake। ਹਲੱਬਾ ਨੇਰ- ਹਲੱਬ ਨਗਰ, Halab City in Syria (commonly known as Aleppo)। ਹੰਸ- ਸਫੇਦ, white। ਹਾਜੀ ਪੁਰ- ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ, ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ ਕਿਲੇ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਗਰ ਹੈ, Hajipur is of the major cities of Bihar। ਮੋਹੀਅਤੁ- ਮੋਹਿਆ ਹੈ, enchanted, bewitched। ਬਰਫ ਵਰਗੀ ਚਿੱਟੀ ਹਿਮਾਲਯ ਵਿਚ, ਚਿੱਟੇ ਸੱਪ ਵਰਗੀ ਚਿੱਟੀ ਹਲਬ ਨਗਰ ਵਿਚ। ਹੰਸ ਵਰਗੀ ਸਫੇਦ ਹਾਜੀਪੁਰ ਵਿਚ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਚਿਤ ਮੋਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

[Grandeur of Almighty shines] Just as the snow which shines on the Himalayas; As the sparkling white snake (which sits on Shiva's neck) in Halab and as the white swan in Hajipur upon seeing which, it enthralls our concentration;

2nd Meaning: Your praise is like snow at Himalayas, at Halab it is like the garland of white snake of Shiva; like a swan at Hajipur and being so beautiful, it wins over just by seeing it once.

**ਚੰਦਨ ਸੀ ਚੰਪਾਵਤੀ , ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਸੀ ਚੰਦ੍ਰਾਗਿਰ ;
ਚਾਂਦਨੀ ਸੀ ਚਾਂਦਾਗੜ , ਜੋਨ ਜੋਹੀਅਤੁ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਚੰਪਾਵਤੀ- ਚੰਮਬਾ ਹਿਮਾਚਲ ਦਾ ਇਕ ਨਾਗਰ, Chamba in Himachal Pradesh । ਚੰਦ੍ਰਾਗਿਰ- ਨੈਪਾਲ ਰਾਜ ਵਿਚ ਇਕ ਪਹਾੜ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਚਾਈ ੭੫੦੦ ਫੁੱਟ ਹੈ, Chandragiri is a Hill located in Nepal near to Kathmandu at the height of 7500 feet above sea level। ਚਾਂਦਾਗੜ੍ਹ- ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਇਕ ਨਗਰ, Chandgad is a city in Maharashtra Kholapur district। ਜੋਨ- (ਜੋਨ) ਚਾਂਦਨੀ, moonlight। ਜੋਹੀਅਤੁ- ਵੇਖੀਦੀ ਹੈ, seen।

ਚੰਮਬਾ ਵਿਚ ਚੰਦਨ ਵਰਗੀ, ਚੰਦ੍ਰਾਗਿਰ ਵਿਚ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਰਗੀ। ਚਾਂਦ ਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਚਾਂਦਨੀ ਵਰਗੀ ਸੋਭਾ ਵੇਖੀਦੀ ਹੈ।

[Grandeur of Almighty is] As fragrant as the sandalwood at Chamba, as beautiful as the moon seen from the Chandragiri Hill and as the moonlight in Chandgad;

2nd Meaning: (The sense of Your praise) is like sandalwood in Chamba; like moon in Chandragiri; and whitelike moon light at Chandgad.

ਗੰਗਾ ਸਮ ਗੰਗਧਾਰ , ਬਕਾਨ ਸੀ ਬਿਲੰਦਾਵਾਦ ; ਕੀਰਤਿ ਤਿਹਾਰੀ ਕੀ , ਉਜਿਆਰੀ ਸੋਹੀਅਤੁ ਹੈ ॥੧੩॥੨੬੫॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਗੰਗਾ ਧਾਰ- ਗੰਗੋਤਰੀ, ਜਿਥੋਂ ਗੰਗਾ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੀ ਹੈ, ਇਹ ਜਗ੍ਹਾ ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਉਚਾਈ ੧੧੨੦੦ ਫੁੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਗੋ ਮੁਖ ਤੋਂ ੮ ਮੀਲ ਦੀ ਵਿਥ ਪੁਰ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਹੈ, Gangotri a place where the Ganges River originates (Gangotri glacier). This place is in the Garhwal district with a height of 11,200 feet above sea level। ਬਕਾਨ- ਬਗਲੇ, heron। ਬਿਲੰਦਾਵਾਦ- ਬੁਲੰਦ ਸ਼ਹਿਰ, ਯੂ ਪੀ ਵਿਚ ਮੇਰਠ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਨਗਰ, ਜੋ ਚੋਲਾ ਤੋਂ ੧੦ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਕਾਲੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਹੈ, Bulandshahr is city in Uttar Pradesh। ਤਿਹਾਰੀ- ਤੇਰੀ, Your। ਉਜਿਆਰੀ- ਰੌਸ਼ਨੀ, light, grandeur। ਸੋਹੀਅਤ- ਸੋਭ ਰਹੀ, gracing।
ਗੰਗਾ ਸਮਾਨ ਗੰਗਧਾਰ ਵਿਚ, ਬਗਲਿਆਂ ਵਰਗੀ ਬੁਲੰਦ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ। ਤੇਰੀ ਕੀਰਤੀ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਇਸ ਤਰਾਂ ਹਰ ਪਾਸੇ ਸੋਭ ਰਹੀ ਹੈ।

(Your praise) is as clear as the water of Ganges at Gangotri (the origin of River Ganga), As white as a heron of Bulandshahr; - This is how the grandeur of Your praise is gracefully seen everywhere.

ਫਰਾਸੀ ਫਿਰੰਗੀ , ਫਰਾਸੀਸ ਕੇ ਦੁਰੰਗੀ ; ਮਕਰਾਨ ਕੇ ਮ੍ਰਿਦੰਗੀ , ਤੇਰੇ ਗੀਤ ਗਾਈਅਤੁ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਫਰਾਸੀ- ਪਾਰਸ ਦੇਸ ਦੇ ਪਾਰਸੀ, Persians of Persia (Iran)। ਫਿਰੰਗੀ- ਫਿਰੰਗਿਸਤਾਨ ਦੇ, Europeans। ਫਰਾਸੀਸ- ਫਰਾਂਸ ਦੇਸ਼, France। ਦੁਰੰਗੀ- ਦੋਹ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਵਿਚੋਲਾ, ਦੁਭਾਂਝੀਆ, one who is close to both parties, mediator। ਮਕਰਾਨ- ਇਰਾਨ ਦਾ ਇਕ ਇਲਾਕਾ ਜਿਸ ਦੀ ਹੱਦ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, (੨) ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਲਾਤ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮੀ ਹਿੱਸਾ ਜਿਸ ਦੀ ਹੱਦ ਖਰਸ਼ੀਆ ਤੇ ਮਕਰਾਨ ਅਤੇ ਲਾਸਾ ਬੇਲਾ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਮਕਰ ਜਾਤਿ ਦਾ ਵਸੋਬਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਨਾਮ ਮਕਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, Makran is a semi desert coastal strip region in Baluchistan province in Pakistan and Iran. This place got its name from the tribe Makar which inhabited this region। ਮ੍ਰਿਦੰਗੀ- ਮਕਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, inhabitants of Makran। ਗਾਈਅਤੁ- ਗਾਉਂਦੇ, eulogise, sing।

ਪਾਰਸੀ, ਫਿਰੰਗੀ, ਫਰਾਂਸੀਸ ਦੇ ਦੁਭਾਂਝੀਏ। ਮਕਰਾਨ ਦੇ ਮ੍ਰਿਦੰਗੀ, ਤੇਰੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

The mediator between the Persians and the Europeans; Natives (Mridangi) of Makran sing Your eulogies;

ਭਖਰੀ ਕੰਧਾਰੀ , ਗੌਰ ਗਖਰੀ ਗਰਦੇਜਾ ਚਾਰੀ ; ਪੌਨ ਕੇ ਅਹਾਰੀ , ਤੇਰੇ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈਅਤੁ ਹੈ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਭਖਰੀ- ਭੱਖਰ ਦਾ ਵਸਨੀਕ। (੧) ਮੀਆਂ ਵਾਲੀ ਜਿਲੇ ਦਾ ਇਕ ਭੱਖਰ ਨਗਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਹੁਨ ਭੱਖਰ ਜਿਲਾ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਸਨ ੧੯੮੨ ਦਾ। (੨) ਸਿੰਧ ਨਦ ਦਾ ਇਕ ਦੀਪ ਭੱਖਰ ਹੈ ਜੋ ਜਿਲਾ ਸੱਖਰ (ਸਿੰਧ) ਵਿਚ ਹੈ ਇਥੇ ਇਕ ਪੁਰਾਣਾ ਕਿਲਾ ਹੈ, the native of Bhakkar. There are two Bhakkar, the first is in west Punjab Bhakkar district (formally Mianwali District) and the second is a fortress situated on a lime-stone rock in the middle of the river Indus (27° 43' N and 68° 56' E), in Sindh. The island is connected with Rōhrī and Sukkur by a cantilever bridge। ਕੰਧਾਰੀ- ਕੰਧਾਰ ਦਾ ਵਸਨੀਕ, resident of Kandahar, Afghanistan। ਗੌਰ- ਇਕ ਪ੍ਰਸਿਧ ਪੁਰਾਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਜਿੜਾ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਮਾਲਦਾ ਜਿਲੇ ਵਿਚ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗੌਰ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਨੇ ਬਨਵਾਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਸ਼ੇਹਰ ਨੂੰ ਗਓਡਾ, ਗੌਰ ਤੇ ਲਖਨੌਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਨਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, Gaur was a major city in Western Bengal Malda District made by the Gaur Rajput. It is also known as Gauda, Gour and Lakhnauti। ਗੱਖਰੀ^{੩੧੧}- ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਜਿਲੇ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਗਰ, Ghakhar is a city located in Gujranwala, Punjab। ਗਰਦੇਜਾਚਾਰੀ- ਗਰਦੇਜ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ, ਗਰਦੇਜ ਦਾ ਬਾਸ਼ਿੰਦਾ, the wanderer of Gardez of Paktia Province, Afghanistan। ਪੌਨ- ਹਵਾ, air। ਅਹਾਰੀ- ਭੋਜਨ, food, inedia (to live without consuming food, living on air)। ਧਿਆਈਅਤੁ- ਜਪਦੇ ਹਨ, chant।

ਭਖੜੀ, ਕੰਧਾਰੀ, ਗੌਰ, ਗੱਖਰੀ, ਗਰਦੇਜ ਦੇ ਬਾਸ਼ਿੰਦੇ ਅਤੇ ਹਵਾ ਦਾ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਇਹ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਪਦੇ ਹਨ।

Residents of the cities of Bhakkar, Kandahar, Gaur, Ghakhar, Gardez and those who live on air alone (inedia)- All chant His Name;

³¹¹ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਗਰਪੂਤ ਜਾਤੀ, ਜੋ ਜਿਲਾ ਜਿਹਲਮ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰੇ ਜਿਲੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੈ। (੨) ਗੱਕਰੀ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ 'ਕਕਾ' ਦੀ ਨਿਵਾਸੀ।

**ਪੂਰਬ ਪਲਾਊ , ਕਾਮ ਰੂਪ ਔ ਕਮਾਊ ;
ਸਰਬ ਠਉਰ ਮੈ ਬਿਰਾਜੈ , ਜਹਾ ਜਹਾ ਜਾਈਅਤੁ ਹੈ ॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪੂਰਬ- ਪੂਰਵ ਦਿਸ਼ਾ, eastern direction, Oriental countries। ਪਲਾਊ- ਪਲਾਊਮ, ਛੋਟੇ ਨਾਗਪੁਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਜਿਲਾ ਜੋ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਨਾਹ ਦੀ ਥਾਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, Palamu district (or Palamau) which is in Chota Nagpur plateau in eastern India currently in Jharkhand state। ਕਾਮ ਰੂਪ- ਇਕ ਵੱਡਾ ਜਿਲਾ ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਗੁਵਹਾਟੀ ਸ਼ਹਰ ਵਰਗੇ ਅਨੇਕ ਸ਼ਹਰ ਨੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਚਰਨ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ, Kamrup is the undivided district in Assam having large cities like Guwahati and has been visited by Guru Tegh Bahadur Sahib Ji। ਕਮਾਊ- ਇਕ ਜਿਲਾ ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿਚ, a district in Uttarakhand and erstwhile kingdom of Kumaon। ਠਉਰ- ਜਗ੍ਹਾ, place। ਬਿਰਾਜੈ- ਵਿਆਪ ਰਿਹਾ, pervading।

ਪੂਰਬ, ਪਲਾਉਮ, ਕਾਮਰੂਪ ਅਤੇ ਕਮਾਉਂ ਆਦਿਕ। ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਜਾਈਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਸਭਨਾ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਤੁਹੀਂ ਵਿਆਪ ਰਿਹਾ ਹੈਂ।

All the places where we go including the Orient, Palamu, Kamrup and Kumaon, He is present.

Note: In the above stanzas, Guru Ji has named multiple places and people where the praises and grandeur of Almighty is seen. This is the ‘eye’ of an enlightened liberated One, seeing subjects in a totally different viewpoint compared to ours as we are covered with the curtain of ignorance. Bhai Nand Lal Ji beautifully writes;

**ਦਿਲ ਓਗਰ ਦਾਨਾ ਬਵਦ , ਅੰਦਰ ਕਿਨਾਰਸ਼ ਯਾਰ ਹਸੂ ।
ਚਸਮ ਗਰ ਬੀਨਾ ਬਵਦ , ਦਰ ਹਰ ਤਰਫ਼ ਦੀਦਾਰ ਹਸੂ ॥੧॥**

ਜੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਦਿਲ ਸਿਆਣਾ ਹੋਵੇ (ਤਾਂ) ਉਸ ਦੀ ਬਗਲ (ਬੁੱਕਲ) ਵਿਚ (ਹੀ) ਯਾਰ (ਪਿਆਰਾ) ਹੈ । ਜੇਕਰ ਅੱਖ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇ (ਤਾਂ) ਹਰ ਪਾਸੇ (ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾ) ਜਲਵਾ (ਦਰਸ਼ਨ) ਹੈ।

If someone's heart is wise, Almighty- the friend is by the side. But this is if someone has the eye to see then the beloved is seen everywhere.

(Bhai Nand Lal Ji's Kalam-e-Goya Ghazal 16 Pauri 1)

**ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪੀ , ਜੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਤੇ ਅਤਾਪੀ ਨਾਥ ;
ਕੀਰਤ ਤਿਹਾਰੀ ਕੋ , ਨ ਪਾਰ ਪਾਈਅਤੁ ਹੈ ॥੧੪॥੨੬੬॥**

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪ੍ਰਤਾਪੀ- ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲਾ, eminent। ਅਤਾਪੀ- ਤਾਪ ਰਹਿਤ, without the illness (not inflicted)। ਕੀਰਤ- ਉਸਤਤ, praises, eulogy। ਤਿਹਾਰੀ- ਤੇਰੀ, Yours Almighty। ਪਾਰ- ਅੰਤ, end। ਪਾਈਅਤ- ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, attained।

ਹੇ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲੇ! ਹੇ ਜੰਤਰਾਂ ਮੰਤਰਾਂ ਦੇ ਤਾਪ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਸੁਆਮੀ। ਤੇਰੀ ਉਸਤਤਿ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ।

Dear Master with Perfect eminence, beyond the Jantar (Geometrical shape, symbols, design, statues) and Mantra (Wave of a specific emotion or thought)³¹²; None can fathom Your Praise.

ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ ॥

Your Grace. Padhri Chhand

ਅਦੈ ਅਨਾਸ ; ਆਸਨ ਅਡੋਲ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਦੈ- ਦਵੈਤ ਰਹਿਤ, non-dual। ਅਨਾਸ- ਨਾਸ ਰਹਿਤ, indestructible। ਆਸਨ- ਬਿਰਾਜਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ, throne। ਅਡੋਲ- ਨਾ ਡੋਲਣ ਵਾਲਾ, unswerving।

ਤੂੰ ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਤੇ ਅਡੋਲ ਆਸਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

You are without duality, Imperishable and the unswerving throne;

ਅਦੈ ਅਨੰਤ ; ਉਪਮਾ ਅਤੋਲ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਨੰਤ- ਅੰਤ ਰਹਿਤ, endless। ਉਪਮਾ- ਸੋਭਾ, praises। ਅਤੋਲ- ਤੋਲ ਰਹਿਤ, incomparable।

ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅੰਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਤੇ ਅਤੋਲ ਉਪਮਾ ਵਾਲਾ ਹੈਂ।

You are Non-dual, endless, and Your praises are incomparable;

ਅਛੈ ਸਰੂਪ ; ਅਬਿਜਕਤ ਨਾਥ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅਛੈ- ਸੁਧ, pure। ਅਬਿਜਕਤ- ਅਕੱਥ, ਦੇਹ ਰਹਿਤ, indescribable, formless। ਨਾਥ- ਸੁਆਮੀ, Master।

ਸੁਧ ਸਰੂਪ ਵਾਲਾ ਤੇ ਦੇਹ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਸੁਆਮੀ ਹੈਂ।

You have the purest form and is the indescribable Master;

³¹² Meaning, Almighty is beyond the sources of information transfer and he does not rely on these modalities.

ਆਜਾਨ ਬਾਹੁ ; ਸਰਬਾ ਪ੍ਰਮਾਥ ॥੧॥੨੬੭॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਰਬਾ- ਸਭ ਦਾ, to all। ਪ੍ਰਮਾਥ- ਸਿਰਤਾਜ, the crown above the head।
ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਕ ਹੈਂ ਅਤੇ ਸਭ ਦਾ ਸਿਰਤਾਜ ਹੈਂ।

You are the motivator of the deities and the crown of all.

ਜੱਹ ਤੱਹ ਮਹੀਪ ; ਬਨ ਤਨ ਪ੍ਰਫੁਲ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਹੀਪ- ਰਾਜਾ, king। ਬਨ- ਸਰੀਰ, ਦੇਹ, beings। ਤਨ- ਤ੍ਰਿਣ, ਘਾਸ, ਫੂਸ, grass, vegetation। ਪ੍ਰਫੁੱਲ- ਖਿੜ ਰਿਹਾ ਹੈ, blossom।

ਜਿਥੇ ਕਿਥੇ ਉਹੀ ਰਾਜਾ ਦੇਹਾਂ ਤੇ ਤ੍ਰਿਣਾ ਵਿਚ ਖਿੜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

He is the sovereign here and there (everywhere- this life and the afterlife); He blossoms within the beings and vegetations;

ਸੋਭਾ ਬਸੰਤ ; ਜਹ ਤਹ ਪ੍ਰਫੁਲ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪ੍ਰਫੁਲ- ਡੁੱਲ ਡੁੱਲ ਪੈਂਦੀ, ਖਿਲਰੀ ਹੋਈ, excess, spreaded।

ਬਸੰਤ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦੀ ਸੋਭਾ ਜਿਥੇ ਕਿਥੇ ਡੁਲ ਡੁਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Like the flowers blooming in monsoon, His praises are in abundance here and there;

ਬਨ ਤਨ ਦੁਰੰਤ ; ਖਗ ਮ੍ਰਿਗ ਮਹਾਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਨ - ਜੰਗਲ, forest। ਤਨ- ਤ੍ਰਿਣਾਂ, vegetations। ਦੁਰੰਤ- ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ, ਬੇਅੰਤ, infinite। ਖਗ- ਪੰਛੀ, birds। ਮ੍ਰਿਗ- ਹਰਨ, deers। ਮਹਾਨ- ਵੱਡਾ, great।

ਤੁਸੀਂ ਬੇਅੰਤ ਹੋ, ਬਨਾਂ ਤ੍ਰਿਣਾ ਪੰਛੀਆਂ ਤੇ ਹਰਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋ।

You are the infinite within the forests, vegetation, birds and deers;

ਜੱਹ ਤੱਹ ਪ੍ਰਫੁਲ ; ਸੁੰਦਰ ਸੁਜਾਨ ॥੨॥੨੬੮॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪ੍ਰਫੁਲ- ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, blooming। ਸੁਜਾਨ- ਚਤੁਰ, wise।

ਜਿਥੇ ਕਿਥੇ (ਵੇਖੀਏ ਤੁਸੀਂ) ਸੁੰਦਰ ਸੁਜਾਨ (ਹੋ ਕੇ) ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ।

Wherever I see, You, the beautiful and wise is blossoming.

ਫੁਲਤੰ ਪ੍ਰਫੁਲ ; ਲਹਿ ਲਹਿਤ ਮੌਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਫੁਲਤੰ- ਖਿੜੇ ਹੋਏ, bloomed। ਪ੍ਰਫੁੱਲ- ਸੁੰਦਰ ਫੁੱਲ, beautiful flower। ਲਹਿਤ- ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ, ਦਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ, shines। ਮੌਰ- ਮੌਲਿ ਸਿਰਤਾਜ, crown।

ਖਿੜੇ ਹੋਏ ਸੁੰਦਰ ਫੁੱਲ ਵਾਂਗੂੰ ਜੋ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਮੁਕਟ ਦਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

Just like a bloomed flower, the crown above your head shines. Meaning, Almighty's sovereign has the fragrance of peace and power of justice.

ਸਿਰ ਢੁਰਹਿ ਜਾਨ ; ਮਨਮਥਹ ਚੌਰ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਢੁਰਹਿ- ਝੁਲਾ ਰਿਹਾ, oscillate। ਜਾਨ- ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦਾ, ਮਾਨ, seems, consider। ਮਨ ਮਥਹਿ-ਕਾਮਦੇਵ, the deity of love and pleasure known for its beauty।

ਉਹ ਮਾਨੋ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਕਾਮ ਦੇਵ ਚੌਰ ਝੁਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

And it seems that Kaamdev (the most beautiful of all) is oscillating the fly-whisk;

ਕੁਜਰਤ ਕਮਾਲ ; ਰਾਜਕ ਰਹੀਮ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕੁਜਰਤ- ਕੁਦਰਤ, ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾਸ਼ਕਤਿ, nature। ਰਾਜਕ- ਰਿਜਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, provider। ਰਹੀਮ- ਦਿਆਲੂ, merciful।

ਕਮਾਲ ਕੁਦਰਤ ਵਾਲਾ, ਤੇ ਰਿਜਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਦਿਆਲੂ ਹੈ।

Wondrous is the owner of this nature, the provider and merciful;

ਕਰੁਣਾ ਨਿਧਾਨ ; ਕਾਮਲ ਕਰੀਮ ॥੩॥੨੬੯॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਕਰੁਣਾ- ਕ੍ਰਿਪਾ, ਦਇਆ, compassionate। ਨਿਧਾਨ- ਖਜਾਨਾ, treasure। ਕਾਮਲ- ਪੂਰਨ, complete, embodiment। ਕਰੀਮ- ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ, ਦਾਨੀ, ਉਦਾਰ, generous। ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਖਜਾਨਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਦਾਨੀ ਹੈ।

He is the treasure of compassion and embodiment of generosity.

ਜੱਹ ਤੱਹ ਬਿਲੋਕ ; ਤੱਹ ਤੱਹ ਪ੍ਰਸੋਹ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਲੋਕ- ਦੇਖੋ, ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ, see। ਪ੍ਰਸੋਹ- ਸੋਭ ਰਿਹਾ ਹੈ, gracing।

ਜਿਥੇ ਕਿਥੇ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਉਥੇ ਉਥੇ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੋਭ ਰਿਹਾ ਹੈ।

Wherever I see, I see Almighty gracing;

ਆਜਾਨ ਬਾਹ ; ਅਮਿਤੋਜ ਮੋਹ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਆਜਾਨ ਬਾਹੁ- ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਕ, motivator to the deities। ਅਮਿਤੋਜ- ਬੇਅੰਤ ਬਲ, infinite strength, mightiest।

ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਕ ਅਮਿਤ ਬਲ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੋਹ ਰਿਹਾ ਹੈ।

The inspirer of deities and captivator of the mightiest;

ਰੋਸੰ ਬਿਰਹਤ ; ਕਰਣਾ ਨਿਧਾਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਰੋਸੰ- ਕਰੋਧ, anger। ਬਿਰਹਤ- ਰਹਿਤ, without। ਕਰਣਾ- ਕ੍ਰਿਪਾ, mercy। ਨਿਧਾਨ-
ਖਜਾਨਾ, trove।

ਕਰੋਧ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਖਜਾਨਾ ਹੈ।

Without anger and the trove of mercy;

ਜੱਹ ਤੱਹ ਪ੍ਰਫੁਲ ; ਸੁੰਦਰ ਸੁਜਾਨ ॥੪॥੨੭੦॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪ੍ਰਫੁਲ- ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, blooming। ਸੁਜਾਨ- ਚਤੁਰ, wise।

ਜਿਥੇ ਕਿਥੇ (ਵੇਖੀਏ ਤੁਸੀ) ਸੁੰਦਰ ਸੁਜਾਨ (ਹੋ ਕੇ) ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ।

Wherever I look, only You the beautiful and wise is blooming.

ਬਨ ਤਨ ਮਹੀਪ ; ਜਲ ਥਲ ਮਹਾਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਮਹੀਪ- ਰਾਜਾ, king। ਜਲ- ਪਾਣੀ ਵਿਚ, within water। ਥਲ- ਸੁੱਕੀ ਜਮੀਨ, ਜਿਥੇ
ਪਾਣੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, on land। ਮਹਾਨ- ਵੱਡਾ, ਬਜ਼ੁਰਗ, great, sovereign।

ਬਨਾਂ ਤ੍ਰਿਨਾ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੈ, ਜਲਾਂ ਥਲਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹੈ।

King of forests and vegetation and the sovereign on earth and water;

ਜੱਹ ਤੱਹ ਪ੍ਰਸੋਹ ; ਕਰੁਣਾ ਨਿਧਾਨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਪ੍ਰਸੋਹ- ਸੋਭ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸੁਭਾਇਮਾਨ, seated eloquently। ਕਰੁਣਾ- ਕ੍ਰਿਪਾ, ਦਇਆ,
mercy। ਨਿਧਾਨ- ਖਜਾਨਾ, treasure trove।

ਉਹ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਨਿਧਾਨ ਜਿਥੇ ਕਿਥੇ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸੋਭ ਰਿਹਾ ਹੈ।

The treasure trove of mercy is manifest everywhere eloquently;

ਜਗਮਗਤ ਤੇਜ ; ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਜਗਮਗਤ- ਜਗਮਗਾ ਰਿਹਾ, resplends।

ਉਸ ਦੇ ਪੂਰਨ ਤੇਜ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਗਮਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

The eminence of His complete splendour is resplendent;

ਅੰਬਰ ਜਮੀਨ ; ਜਿਹ ਜਪਤ ਜਾਪ ॥੫॥੨੭੧॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਅੰਬਰ- ਅਕਾਸ਼ ਜਾਂ ਪ੍ਰਲੋਕ, the sky or the afterlife। ਜਮੀਨ- ਧਰਤੀ ਜਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਦੇ
ਵਾਸੀ, land or its inhabitants। ਜਪਤ- ਜਪਿਆ, chant।

ਪ੍ਰਲੋਕ ਅਤੇ ਲੋਕ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦਾ ਜਾਪ ਜਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

The One who is chanted in this and the afterworld.

ਸਾਤੋ ਅਕਾਸ ; ਸਾਤੋ ਪਤਾਰ ॥

ਬਿਥਰਿਓ ਅਦ੍ਰਿਸਟ ; ਜਿਹ ਕਰਮ ਜਾਰਿ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਸਾਤੋ- ਸੱਤ, seven (7)। ਪਤਾਰ- ਪਤਾਲ, underworlds। ਬਿਥਰਿਓ- ਤਣਿਆ ਹੋਇਆ, tied। ਅਦ੍ਰਿਸਟ- ਨਾ ਦਿੱਸਣ ਵਾਲਾ, invincible।

ਸਤਾਂ ਪਤਾਲਾਂ ਤੇ ਸਤਾਂ ਅਕਾਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦੇ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਤਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਹਰ ਕੋਈ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਜਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

In the seven (7) underworlds and skies whose invincible form ties everything in the net of Karma. Meaning, everyone is subjected to the sightless Law of Karma.

ਨੋਟ:- ਪਿਛੇ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ, ‘...ਕੀਰਤਿ ਤਿਹਾਰੀ ਕੋ ਨਾ ਪਾਰ ਪਾਈਆਤੁ ਹੈ ॥੧੪॥੨੬੬॥’ । ਇਸੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਸੂਚਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਥੇ ਛੰਦ ਦੀ ਪੂਰਨਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਛੰਦ ਅਪੂਰਨਤਾ ਜਾਹਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੋ ਉਸਤਤਿ ਦਾ ਪਾਠ ਅਗੇ ਹੋਰ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਪਾਠ ਤਾਂ ਇਥੇ ਸਮਾਪਤ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਤਤਿ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਭਾਵ ਕਰਕੇ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਭੇਦ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਪਾਠ ਦੀ ਪੂਰਨਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:-

Note: Previously, Sri Guru Gobind Singh Ji has said ‘The limits of Your praise cannot be known’ in Pauri 266 and in order to display it in a physical manner, Guru Ji intentionally did not complete the last stanzas. Which is why, it can be seen that where there were supposed to be 4 stanzas, there are only 2 and to make sure that it has ended there, Guru Ji writes the last two words below concluding the Praise. This shows that the praise of Almighty continues beyond this Gurbani but for Akaal Ustat hymns, it pauses here.

ਉਸਤਤ ਸਪੂਰਨੰ ॥

The conclusion of praise in this composition but it continues...

ਇਸ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ‘ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਰੱਛਾ ਹਮਨੈ’ ਦਾ ਆਦਿ ਪਦ ‘ ਅਕਾਲ’ ਅਤੇ ਅੰਤ ‘ਉਸਤਤ ਸਪੂਰਨੰ’ ਦਾ ਆਦਿ ਪਦ ‘ਉਸਤਤ’ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਕੇ ਉਪਕਰਮ ਤੇ ਉਪ ਸੰਹਾਰ ਦੀ ਰੀਤੀ ਨਾਲ, ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਮਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ‘ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ’ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ

ਰਹਿਤਨਾਮੀਆਂ ਵਿਚ ਜਿਕਰ ਹੈ^{੩੧੩}। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਪਨੀ ਰਚਨਾ ਸ੍ਰੀ ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਨੀ ਦਾ ਨਾਮ ‘ਅਕਾਲੁ ਸਤੁਤਿ’ ਲਿਖਿਆ ਹੈ^{੩੧੪}।

In the beginning of this composition, the first word beyond Patsahi 10 was ‘Akaal’ and the first word of the last stanza as it can be seen above is ‘Ustat’. Thus becoming, Akaal Ustat. The name ‘Akaal Ustat’ has been adopted by Sri Guru Gobind Singh Ji in his composition of Sri Sarabloh Granth Sahib Ji where He has mentioned, ‘Akaal Setut’. Also, wise saints and scholars of our Panth have unanimously decided that this Bani is to be called ‘Akaal Ustat’ by referring to the first and last word of this composition and it is evident from the Rehatnamas.

Maha Mantar by Sri Guru Gobind Singh Ji

³¹³ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਕਰੇ ਚੰਡੀ ਕੰਠ ਸੁਧਾਰ । Recite Sri Akaal Ustat, memorise Chandi Di Vaar. (ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ- Rehatnama Bhai Daya Singh Ji)

³¹⁴ ਸ੍ਰੀ ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਭਾਗ ੨, ਪੰਨਾ ੪੩੨, Sri Sarabloh Granth Sahib Ji Part 2, Page 432

INDEX

A

Abrahamic, 74, 406
 Abssynia, 440
 Aditi, 41
 Africa, 425, 440, 442
 Aghori, 118, 338
Ahimsa, 138, 200, 302, 344
 Ajamal, 46
 Amrit, 57, 122, 150, 228, 304, 317, 347
 Amritsar, 6
 Anandpur, 66, 357
 Anel
 bird, 23, 143
 Angira, 430
 Arabic, 21, 107, 155, 184, 209, 426, 440
 Arthshastra, 344
 Assam, 66, 372
 auroboros, 46
 Awadh, 428

B

Bengal, 275, 381, 428
 Bhai Bachitar Singh, 78
Bhai Bhagtu, 311
 Bhai Daya Singh, 251, 457
 Bhai Gora, 311, 312, 313
 Bhai Gurdas, 44, 92, 143, 176, 213, 309, 310, 314, 315, 325, 328, 392
 Bhai Kalyana, 310
 Bhai Kanhaiya, 318
 Bhai Kattu Shah, 88
 Bhai Khio Phelo, 86, 87
 Bhai Lalo, 86, 122, 343
 Bhai Mani Singh, 29, 36, 114, 358
 Bhai Manjh, 88
 Bhai Nand Lal, 92, 144, 321, 343, 345
 Bhai Rama Ji, 87
 Bhairav, 54, 59, 133, 144
 Bhangani Battle, 21
 Bhulaki Das, 90
 Bible, 74, 129, 150, 197, 310, 339
 Bihar, 427
 Bilva, 394
 Brahmchari, 59, 140
 Braj, 21
 Breatherians, 59
 Buddha, 67, 93, 209
 Buddhist, 67, 120, 156, 302, 429
 Bulaki Das, 90
 Bundelkhand, 428

C

Chandraiyan, 421
 Charitropakhyan, 85, 160, 300, 311, 318, 426
 Chinese, 120, 156, 297, 442

D

Darius, 134
 dasam duar, 22
 Dasam Granth, 4, 6, 9, 10, 11, 16, 30, 66, 85, 91, 159, 212, 214, 219, 322, 325, 327, 328, 338, 343, 364, 463, 464, 466, 472, 515, 516
 Dattatrya, 54, 59, 133, 144
 Delhi, 66, 122, 134, 345, 428
 Dhanna, 262, 263
 Dharamraj, 70, 71, 81, 266, 422
 Dhir Mal, 316
Dropadi, 47

E

egg, 98, 99, 226, 236, 297
 Egyptian, 442

F

France, 426, 428, 449

G

Ganges, 154, 427, 428, 430, 444
Ganika, 47, 309, 310
 Gatha, 191, 306
Gautam, 47
 Ghost, 122
 Gian Perbodh, 160, 295, 355
 Gita, 197, 209, 393
 Gnostic, 374
 Goindval Sahib, 83, 122
 Gopi Chand, 325
 Gorakh, 54, 55, 59, 133, 144, 325, 418, 419
 Greek, 150, 195, 294
 Gurmukhi, 4, 5
 Guru Amar Das Ji, 122
 Guru Gobind Singh, 4

H

Hanuman, 54, 59, 133, 144, 156, 362, 363
 Harichander, King, 321, 339
 Hazoor Sahib, 100
 Hingol, 425, 440

Hong Taiji, 429

I

Indras, 41, 287, 432
inedia, 59, 205, 450

J

Jaap Sahib, 21
Jain, 56, 138, 302
Jap Ji, 5
Japanese, 121, 272
Japji Sahib, 79, 193, 239, 391, 418
Junaid, 393

K

Kabul, 357, 425
Kamroop, 50, 372
Kanshi Ram, Pandit, 357
Kashyap Rishi, 41, 286, 378
Kautilya, 74
Kelaish, 368
Khadur Sahib, 86
Khalsa, 304, 320, 321, 324, 347, 405, 417
Kok Shashtra, 60, 103
Kumar, 101, 131, 132, 287

L

Lachman, 54, 59, 133, 144
Lahore, 87, 312
Laozi, 297

M

Mahabharat, 101, 134, 272, 360
Mahakal, 27, 424
Maharaja Ranjit Singh, 100
Makke Madiney Vali Ghosht, 199
Mandhata, 134
Manu Smirti, 74, 99, 125, 150, 226
meat, 26, 50, 324, 329, 330, 331, 332, 333
Meerabai, 327
Mir Mannu, 340
Mur Demon, 212, 213

N

Nakshatra, 234
Nanded, 7
Narayan, 47, 125, 126
Neoli, 104, 214
Nepal, 429
Nirvana, 374

P

Paras Nath, 118, 421
Parjapat, 380
Patiala, 325
Persian, 21, 134, 184, 346, 393
Pir, 122, 133
Pisach, 50, 121
Portuguese, 426
Pran Sangli, 193, 301
Prithi Chand, 316
Pulsat, 50, 231

Q

Quran, 51, 52, 74, 129, 147, 150, 182, 242, 250, 406

R

Raja Fateh Chand Maini, 90
Rakatbeej, 366, 367, 378
Ramanand Sect, 55
Rattan Rai, 66, 75
Rehatnama, 304, 321, 322, 324, 343, 457
Rehit, 89, 303, 304, 320, 324
René Descartes, 391
Rudra, 41, 118, 421
Rumi, 358
Rumna Rikhi, 416

S

Sachkhand, 23, 47, 306, 313
Salgram, 93
Sati, 129, 143, 372, 380
Satta and Balwand, 320, 322
Shabad Hazare, 296, 328
Sheshnag, 129, 200, 228, 276
Sikh Anthem, 338
Sindh, 275, 440
Sohila, 5, 86
Sufi, 144, 172, 317, 393

T

Taksal, 405, 417
Talwandi, 7
Tamil, 264, 307, 427
Tarak, 305, 306, 316, 317, 318
Telugu, 427
Tibet, 425, 429
Torat, 74, 129
Tulsi, 394

U

Uddalaka, 268, 269, 270
Uganda, 442
Upanishad, 268, 329
Upinder, 41

V

Vaman Avtar, 41, 74, 222
Varanasi, 118, 141, 154, 357
vegetarian, 329

Vishnu Puran, 43, 180
Vishvamitra, 50
voodoo, 111, 268
Vyas, 74, 107, 286, 287, 289, 403, 433

Y

Yakas, 43, 50, 178, 180

Z

Zabur, 74

Reference:

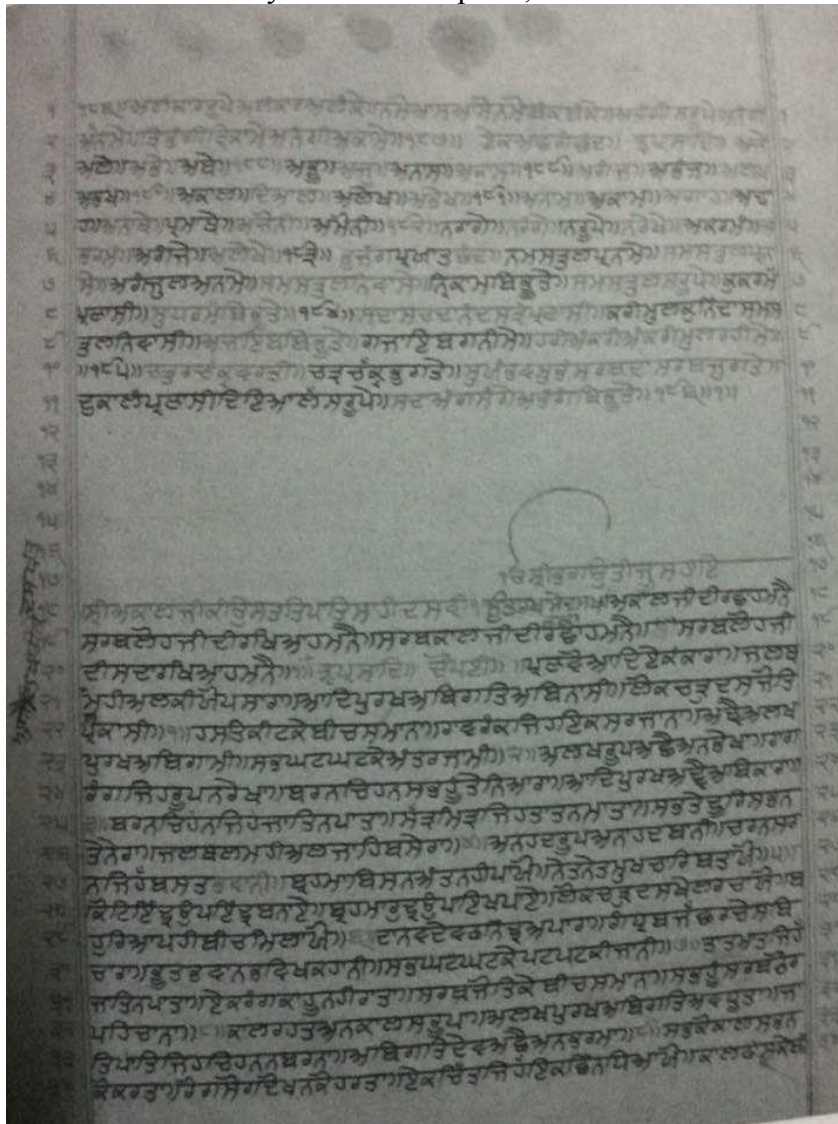
1. Sri Guru Granth Sahib Ji
2. Sri Dasam Granth Sahib Ji
3. Sri Sarabloh Granth Sahib Ji
4. Bhai Gurdas Vaaran
5. Bhai Gurdas Kabitt
6. Pran Sangli
7. Rehatnama Bhai Prahlad Singh, Bhai Chaupa Singh, Bhai Daya Singh, Bhai Nand Lal and Bhai Desa Singh
8. Ghazals of Bhai Nand Lal
9. Sri Gur Pertap Suraj Granth
10. Parchia Patsahi Dasvin
11. Gurbilas Patshahi 10
12. Sri Madh Bhagvat Gita
13. Upnishdas
14. Dasam Guru Granth Sahib Steek by Pandit Narain Singh Giani
15. Baba Deep Singh Ji's Gutka
16. Akaal Ustat Nirnai Sateek by Giani Harbans Singh Chandigarh
17. Faridkot Vala Teeka
18. Mahankosh

Photographs of Akaal Ustat in early manuscripts

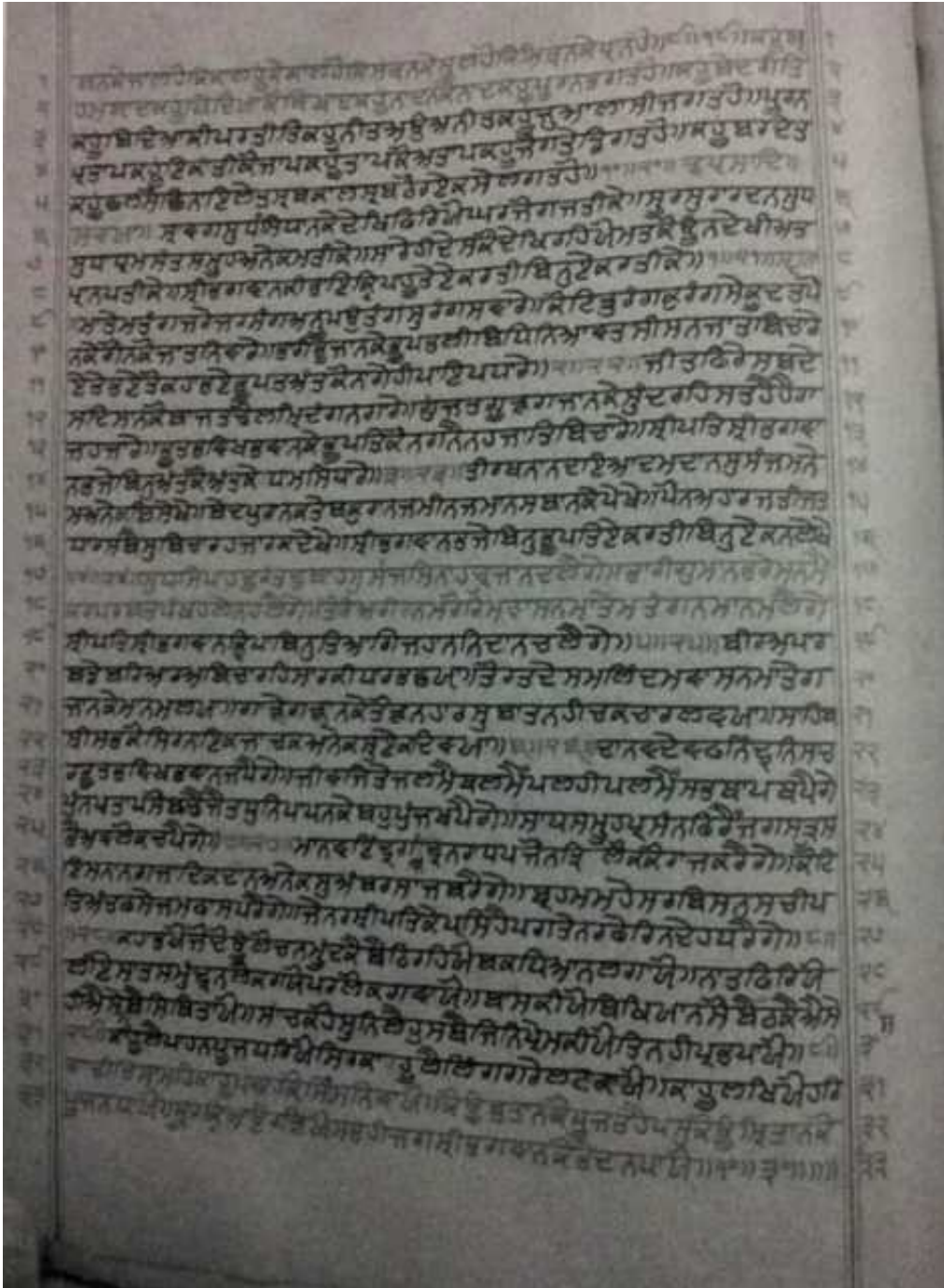
The following will be photographs of the entire Akaal Ustat as in the manuscript except for the Anandpuri Bir dated 1695/1696AD which we only have 2 photographs available to us and has been added due to it being the earliest dated manuscript found till date by a scribe.

1) Sri Dasam Granth Anandpuri Darbari Bir – 1695/1696AD

The photos will be followed by a brief description;

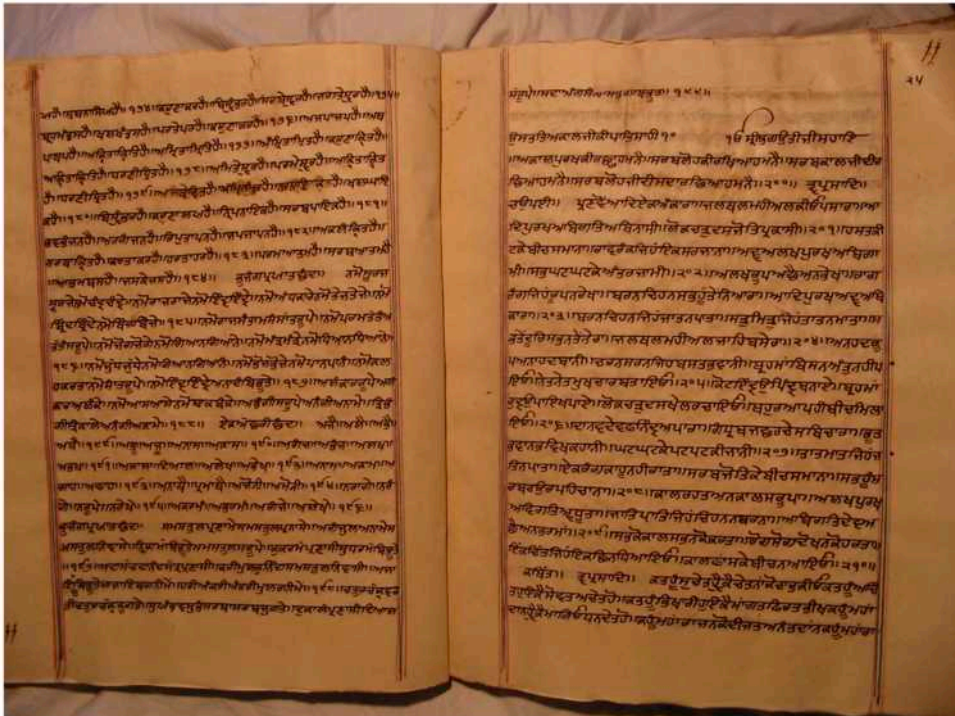

This folio shows the conclusion of Jaap Sahib and the beginning of Akaal Ustat till quatrain number 9

This folio starts with the last stanza of quatrain number 19 and covers the entire Tvaparsad Saveiye (this Gurbani is part of the daily Nitnem) ending with quatrain number 30

2) Sri Dasam Granth Patna Sahib Bir - 1698AD

3) Bhai Param Singh's Gutka

The above images are of the complete Akaal Ustat in the daily prayer (Gutka) manuscript which was read daily to Sri Guru Gobind Singh Ji at early hours (Amritvela) by Bhai Param Singh Ji, the son of Bhai Rup Chand Ji, the faithful Sikh of Sri Guru Hargobind Sahib Ji. The interesting story on how Sikhi was blessed to this family is as follows. There was a Sakhi Sarvar devotee by the name of Sadhu who was married to a Sikh girl by the name of Surti. Surti was extremely disappointed with her marriage as she wanted a Sikh man as a husband. As her wedding procession was passing through the village of Droli, she came to know that Sri Guru Hargobind Sahib Ji is blessing the congregation in the village. She rushed in the early hours to seek the blessings of Guru Ji and upon the completion of Asa Di Vaar, Guru Ji enquired on her problem. Whilst she told all her problems, her newly-wed husband also came to Guru Ji. The all-knower & benovent Guru Ji blessed Sadhu with such a glimpse that he too became a Sikh. This couple then had a son in Sammat 1671 (1614 AD) and his name was kept Rup Chand by Guru Ji and was blessed with the Charna Amrit (Nectar from the washing of the feet of the Guru). He became a very faithful Sikh of Guru Hargobind Sahib Ji and he was honoured with the title 'Bhai' and given a village by Guru Ji 'Bhai Roopa' in Sammat 1688 (1631 AD). Bhai Rup Chand Ji had 7 sons and amongst them was Bhai Param Singh and Bhai Dharam Singh Ji. Both these brothers accompanied

Guru Gobind Singh Ji to Hazoor Sahib. According to the descendant of Bhai Rup Chand and the current custodian of Bhai Rupa, Bhai Buta Singh, Bhai Param Singh Ji read this Gutka to Guru Ji in the Amritvela. Bhai Sahib Ji breathed his last in Hazoor Sahib and his brother, Bhai Dharam Singh (d. 1714AD) was sent back to Punjab by Guru Ji with 3 gifts. These were, a personal Gutka of Guru Ji, a Tulwar and a small Kirpan. Till date, their descendants hold many relics (swords, clothes, furniture, paintings, edicts³¹⁵, etc.) belonging to the Gurus and amongst them is this prayer book of Bhai Param Singh Ji (currently, the custodian is Bhai Buta Singh- the 13th descendant of Bhai Rup Chand Ji). This manuscript concludes at folio 356b.

The content of compositions in this manuscript are;

No.	Composition	Composer	Folio
1	Japji Sahib	Sri Guru Nanak Dev Ji, Sri Guru Angad Dev Ji (Salok)	1-15b
2	Shabad Hazare	Sri Guru Nanak Dev Ji, Sri Guru Arjan Dev Ji	16a-21b
3	Rehras Sahib	Sri Guru Nanak Dev Ji, Sri Guru Amar Das Ji, Sri Guru Ram Das Ji, Sri Guru Arjan Dev Ji, Sri Guru Gobind Singh Ji ³¹⁶ .	21b-40b
4	Ardas ³¹⁷	Sri Guru Gobind Singh Ji	40b
5	Sukhmani Sahib	Sri Guru Arjan Dev Ji	41a-107a
6	Asa Di Vaar	Sri Guru Nanak Dev Ji, Sri Guru Angad Dev Ji, Sri Guru Ram Das Ji.	107b-138a
7	Kirtan Sohila	Sri Guru Nanak Dev Ji, Sri Guru Ram Das Ji, Sri Guru Arjan Dev Ji.	138a-141b

³¹⁵ Amongst the many edicts (Hukamnama) issued to this family, one in particular by Sri Guru Gobind Singh Ji mentions Bhai Dharam Singh of Bhai Rupa commanding him to bring an oxen dated Ketak 20, 1763 Bikami (1706AD). Ref: Hukamnamas Dr. Ganda Singh)

³¹⁶ Chaupai Sahib in the Rehras begins with 'ਪੁਨਿ ਰਾਛਸ ਕਾ ਕਾਟਾ ਸੀਸਾ॥...' similar to the traditional form of Rehras which was done everywhere before the illegitimate adulteration by SGPC in the early 20th century. However, the traditional full form of Rehras is still followed by Panthic Organisations and Sampardayas (Damdami Taksal, Nihang Dals, etc.).

³¹⁷ It has the opening stanzas from the Chandi Di Vaar till Sab Thae Hoi Sahai.

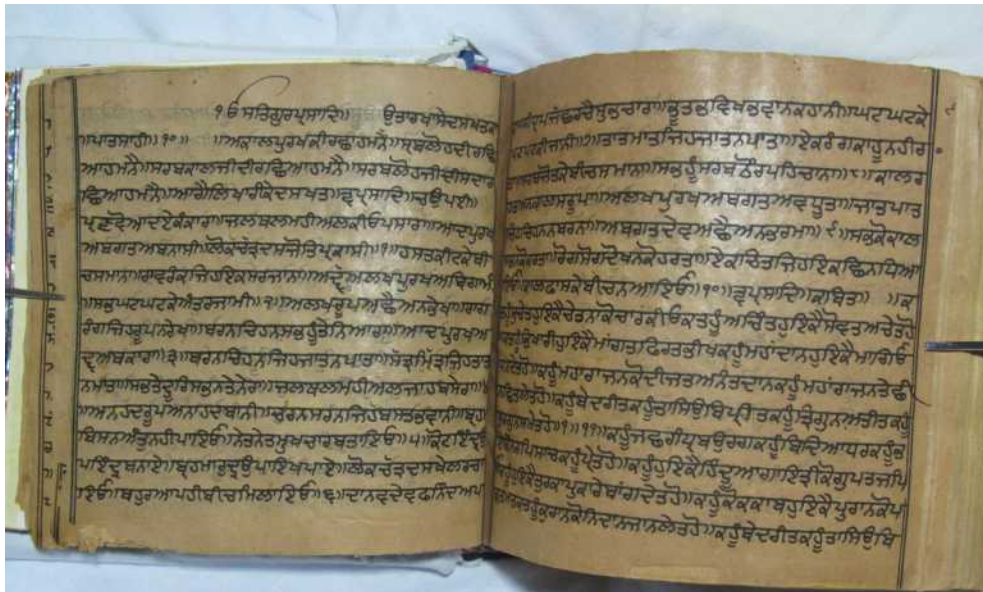
8	Ramkali Ki Vaar	Bhai Satta Ji, Bhai Balvand Ji	142a-146a
9	Salok Sehaskriti	Sri Guru Nanak Dev Ji, Sri Guru Arjan Dev Ji	147a-160b
10	Bani of Sri Guru Tegh Bahadur Sahib Ji ³¹⁸	Sri Guru Tegh Bahadur Sahib Ji	161a-192a
11	Concluding compositions in Sri Guru Granth Sahib Ji (Mundavni, Salok Mahalla 5 and Raagmala)	Sri Guru Arjan Dev Ji	192a-195a
12	Jaap Sahib	Sri Guru Gobind Singh Ji	196a-213b
13	Shabad Hazare Patsahi 10 ³¹⁹	Sri Guru Gobind Singh Ji	213b-218a
14	Sevaiyas of Guru Gobind Singh ³²⁰	Sri Guru Gobind Singh Ji	218b-227a
15	Akaal Ustat	Sri Guru Gobind Singh Ji	228b-281a
16	Chandi Charitr	Sri Guru Gobind Singh Ji	282a-316b
17	Ugardanti	Sri Guru Gobind Singh Ji	317a-329b
18	Chandi Di Vaar	Sri Guru Gobind Singh Ji	329b-345a
19	Vaar 10 of Bhai Gurdas Vaaran on the Bhagats (devotees)	Bhai Gurdas Bhalla Ji	346a-356b

³¹⁸ The entire composition of Guru Tegh Bahadur Sahib Ji in the following order: Raag Gauri, Asa, Devgandari, Bihagra, Sorath, Dhanasri, Jaitsri, Todi, Tilang, Bilaval, Ramkali, Maru, Basant, Sarang, Jaijwanti, Salok Mahalla 9.

³¹⁹ The order of the Shabads are, Raag Ramkali (3 shabads), Sorath, Kalyan, Khyaal, Tilang, Bilaval, Devgandari (2 shabads). A total of 10 Shabads.

³²⁰ They are popularly known as 33 Sevaiyas. However, there are thirty-two (32) Shabads in this manuscript.

4) Baba Deep Singh's Gutka (Prayer Book)

The above is Shaheed Baba Deep Singh Ji's personal Gutka (prayer book) which he used daily containing compositions from Sri Dasam Granth. This manuscript is of 7 x 7 inches with 15 lines on each page. This manuscript was kept in Baba Ji's gatra pouch³²¹. This manuscript is kept at Takht Sri Damdama Sahib along with Baba Ji's handwritten Sri Guru Granth Sahib Ji (part of the several copies of SGGGS written by Baba Ji whilst referring to the Saroop which had the Gurtagadhi Tilak by Guru Gobind Singh Ji). The calligraphy of the script of the Gutka and SGGGS Saroop is similar. This manuscript is important as it demonstrates the role of Dasam Bani in a Sikh's life and the Nitnem (daily prayer) of Baba Ji.

The following is the content of the Gutka Sahib;

No.	Composition	Composer	Folio
1	Jaap Sahib	Sri Guru Gobind Singh Ji	1a-8a
2	Akaal Ustat	Sri Guru Gobind Singh Ji	8b-30a
3	Bachitar Natak	Sri Guru Gobind Singh Ji	30b-54b
4	Chandi Charitr Ukat Bilas	Sri Guru Gobind Singh Ji	54b-73b
5	Chandi Di Vaar	Sri Guru Gobind Singh Ji	73b-80a
6	Gian Parbodh	Sri Guru Gobind Singh Ji	80b-102a
7	Chaubis Avtar	Sri Guru Gobind Singh Ji	103a-462a
8	Brahma Avtar	Sri Guru Gobind Singh Ji	462a-472a ³²²
9	Rudra Avtar : Dutt Avtar	Sri Guru Gobind Singh Ji	473a-499a
10	Shabad Hazare P:10	Sri Guru Gobind Singh Ji	499a-500b
11	Rudra Avtar : Paras Nath	Sri Guru Gobind Singh Ji	501a-528b
12	Sevaiyas of Guru Gobind Singh ³²³	Sri Guru Gobind Singh Ji	528b-531b
13	Charitropakhyan	Sri Guru Gobind Singh Ji	531b-971a

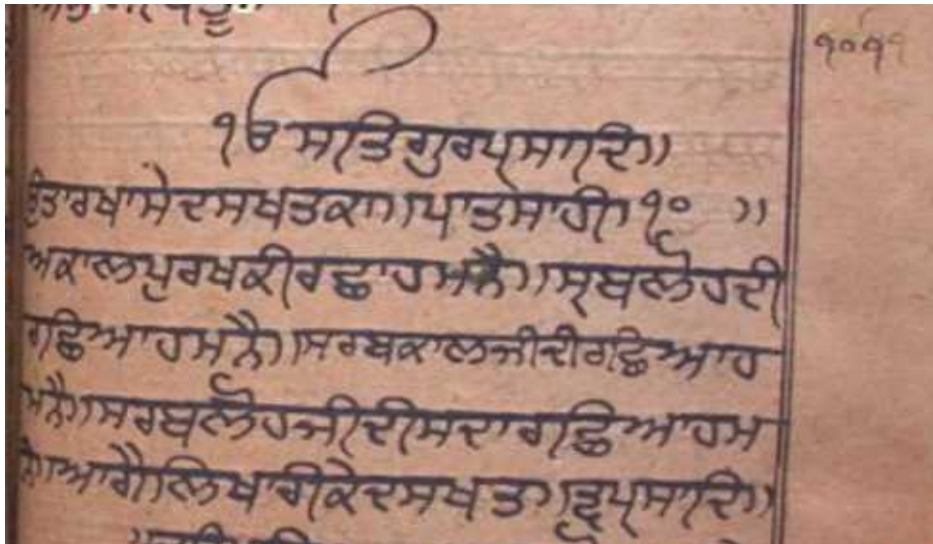
³²¹ Ref: Sikh Itihasik Yaadgaraan by Sikh History Society Amritsar 1950AD

³²² There are nine (9) pages at folio 472 that are unpagged.

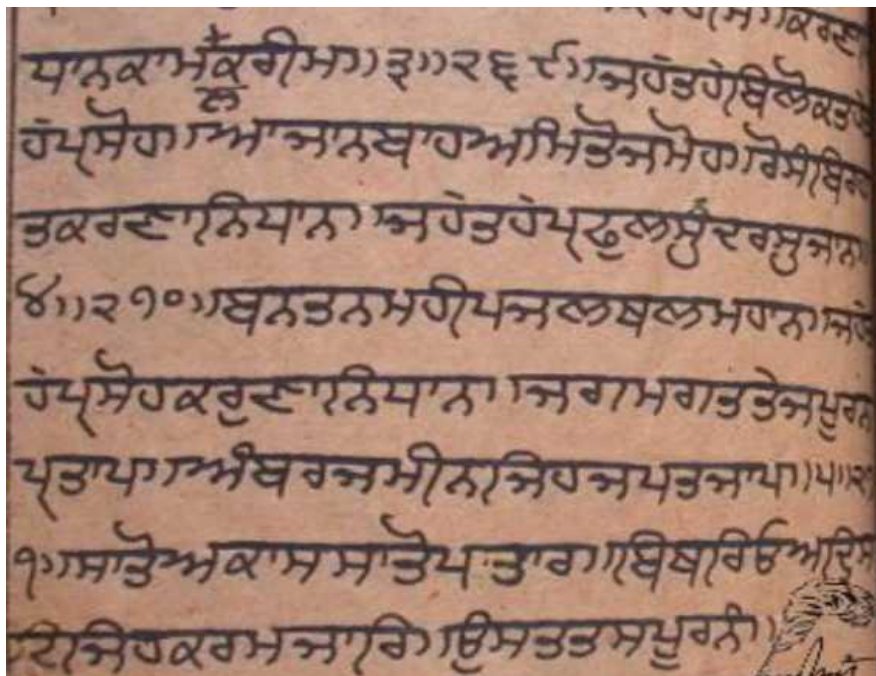
³²³ They are popularly known as 33 Sevaiyas. However, there are thirty-two (32) Shabads in this manuscript.

5) *Baba Jit Singh's Gutka (Prayer Book)*

Baba Jit Singh was a contemporary of Guru Gobind Singh Ji. He served as the second caretaker of Damdama Sahib, Sabo Ki Talvandi after the martyrdom of Baba Deep Singh Ji Shaheed. Baba Jit Singh's Gutka has Akaal Ustat on folio 701a with the photograph shown below and the Tvaparsad Sevaiya is on folio 706b till 709a. The Akaal Ustat ends on folio 754b (shown below) followed by Bachitar Natak.

Beginning folio (above) and the conclusion (below) of Akaal Ustat.

VARIATIONS IN THE TEXT OF AKAAL USTAT

As with any manuscript, there are minor variation amongst the text of Akaal Ustat but a wide majority of which is in the same order and numbering. To standardize these differences, the Sodhak Committee was formed to uniformise the text of Sri Dasam Granth³²⁴. These manuscripts containing Akaal Ustat are found across many geographical locations and the interesting point to note is that, while they are located 100's of kilometers away few centuries ago, the text of Akaal Ustat has remained largely the same. This Bani is available in all of the Sri Dasam Granth Sahib manuscripts and almost all of the Nitnem Gutkas of prominent Sikhs. We have included some of the manuscripts belonging to contemporary times of Sri Guru Gobind Singh Ji below and also the prayer book (Gutka)'s of prominent Sikhs like Bhai Param Singh Ji- son of Bhai Rup Chand Ji, Baba Deep Singh Ji Shaheed- the scribe of Sri Guru Granth Sahib Ji's finalized form by Guru Gobind Singh Ji in Takht Sri Damdama Sahib in 1705AD and Baba Jit Singh- the second caretaker of Takht Sri Damdama Sahib after the martyrdom of Baba Deep Singh Ji.

The following is the detailed trail on the variations in descending order including minor syllable and vowel differences. The Chhand (metre) number has been mentioned and where there is a difference from any one of the manuscript, the entire line is compared amongst all the other manuscripts and exact word is underlined for easier reference. Mostly, the extensiveness of the variation is mostly due to single manuscript having a slight difference which requires the need for documentation and not due to every manuscript having a variation.

This work on the variation is only done to complete our research on Akaal Ustat and not to create any doubts whatsoever. We have done the following text variation (ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੇਦ) till the end of our Nitnem's Tvparsad Sevaiye to avoid this book from becoming voluminous. Unfortunately, at the point of writing this book, we did not have the entire Anandpuri Darbari Bir of Sri Dasam Granth Sahib and thus, there are some empty columns for which we are sorry.

³²⁴ The similar also occurs with the Gurbani contained in Sri Guru Granth Sahib Ji (SGGS) where certain manuscripts has a slight variation but upon the corrections committee's decision, SGGS has been fixed to 1430 Ang starting from Ik Oangkar till Athara Das Bees.

Pauri No.	Printed Dasam Granth based on Sodhak Committee ³²⁵	Bhai Param Singh Gutka ³²⁶	Baba Deep Singh's Gutka ³²⁷	Anandpuri Bir of Dasam Granth 1695 AD	Patna Sahib 1698AD Saroop	Bhai Jit Singh Nitnem Pothi
1	ੴ ਸੇਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਉਤਾਰ ਖਾਸੇ ਦਸਖਤ ਕਾ ॥ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ੧੦ ॥	ੴ ਸੇਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਉਤਾਰ ਖਾਸੇ ਦਸਖਤ ਕਾ ॥ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ੧੦ ॥	ੴ ਸੇਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਉਤਾਰ ਖਾਸੇ ਦਸਖਤ ਕਾ ॥ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ॥ ੧੦ ॥	ੴ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੂ ਸਹਾਇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਜੀ ਕੀ ਉਸਤਤਿ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਦਸਵੀ ੧੦	ਉਸਤਤਿ ਅਕਾਲ ਜੀ ਕੀ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ੧੦ ੴ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥	ੴ ਸੇਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਉਤਾਰ ਖਾਸੇ ਦਸਖਤ ਕਾ ॥ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ੧੦ ॥
1	ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ; ਰਛਾ ਹਮ ਨੈ ॥	ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ; ਰਛਾ ਹਮ ਨੈ ॥	ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ; ਰਛਾ ਹਮ ਨੈ ॥	ਅਕਾਲ ਜੀ ਦੀ ; ਰਛਾ ਹਮ ਨੈ ॥	ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ; ਰਛਾ ਹਮ ਨੈ ॥	ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ; ਰਛਾ ਹਮ ਨੈ ॥
1	ਸਰਬ ਲੋਹ ਦੀ ; ਰਛਿਆ ਹਮ ਨੈ ॥	ਸਰਬ ਲੋਹ ਦੀ ; ਰਛਿਆ ਹਮ ਨੈ ॥	ਸ੍ਰਬ ਲੋਹ ਦੀ ; ਰਛਿਆ ਹਮ ਨੈ ॥	ਸਰਬ ਲੋਹ ਜੀ ਦੀ ; ਰਖਿਆ ਹਮ ਨੈ ॥	ਸਰਬ ਲੋਹ ਕੀ ; ਰਖਿਆ ਹਮ ਨੈ ॥	ਸ੍ਰਬ ਲੋਹ ਦੀ ; ਰਛਿਆ ਹਮ ਨੈ ॥

³²⁵ Printed by Bandichorr Kalgidhar Printing Press, Village Mehro, Moga, Punjab in 2011AD

³²⁶ This prayer book belongs to Bhai Param Singh, the duo brothers along with Bhai Dharam Singh who accompanied Guru Ji to Deccan. According to the current custodian of Bhai Roopa- Bhai Buta Singh, Gurbani was read daily to Guru Gobind Singh Ji from this manuscript by Bhai Param Singh (whose name is also written in the beginning folios).

³²⁷ According to the caretakers of Takht Sahib, this manuscript was read daily by Baba Deep Singh Ji Shaheed, the first Jathedar of Damdami Taksal. It is currently kept at Takht Sri Damdama Sahib Sabo Ki Talvandi with the Sri Guru Granth Sahib Ji also written by Baba Ji.

1	ਆਗੈ ਲਿਖਾਰੀ ਕੇ ਦਸਖਤ ॥ ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਚਉਪਈ ॥	ਆਗੈ ਲਿਖਾਰੀ ਕੇ ਦਸਖਤ ॥ ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ਚੌਪਈ ॥	ਆਗੈ ਲਿਖਾਰੀ ਕੇ ਦਸਖਤ ॥ ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਚੌਪਈ ॥	ਆਗੈ ਲਿਖਾਰੀ ਕੇ ਦਸਖਤ ॥ ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ॥	ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਚਉਪਈ ॥	ਆਗੈ ਲਿਖਾਰੀ ਕੇ ਦਸਖਤ ॥ ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ॥ ਚਉਪਈ ॥
1	ਪ੍ਰਣਵੇ ਆਦਿ ਏਕੰਕਾਰਾ ॥	ਪ੍ਰਣਵੇ ਆਦਿ ਏਕੰਕਾਰਾ ॥	ਪ੍ਰਣਵੇ ਆਦਿ ਏਕੰਕਾਰਾ ॥	ਪ੍ਰਣਵੇ ਆਦਿ ਏਕੰਕਾਰਾ ॥	ਪ੍ਰਣਵੇ ਆਦਿ ਏਕੰਕਾਰਾ ॥	ਪ੍ਰਣਵੇ ਆਦਿ ਏਕੰਕਾਰਾ ॥
1	ਆਦਿ ਪੁਰਖ ; ਅਬਗਤ ਅਬਨਾਸੀ ॥	ਆਦਿ ਪੁਰਖ ; ਅਬਗਤ ਅਬਨਾਸੀ ॥	ਆਦਿ ਪੁਰਖ ; ਅਬਗਤ ਅਬਨਾਸੀ ॥	ਆਦਿ ਪੁਰਖ ; ਅਬਿਗਤ ਅਬਿਨਾਸੀ ॥	ਆਦਿ ਪੁਰਖ ; ਅਬਿਗਤ ਅਬਿਨਾਸੀ ॥	ਆਦਿ ਪੁਰਖ ; ਅਬਗਤ ਅਬਨਾਸੀ ॥
1	ਲੋਕ ਚੱਤ੍ਰ ਦਸ ; ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ॥੧॥	ਲੋਕ ਚਤ੍ਰ ਦਸ ; ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ॥੧॥	ਲੋਕ ਚੱਤ੍ਰ ਦਸ ; ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ॥੧॥	ਲੋਕ ਚਤ੍ਰ ਦਸ ; ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ॥੧॥	ਲੋਕ ਚੱਤ੍ਰ ਦਸ ; ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ॥੨੦੧॥	ਲੋਕ ਚੱਤ੍ਰ ਦਸ ; ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸੀ ॥੧॥
3	ਬਰਨ ਚਿਹਨ ; ਸਭਹੂੰ ਤੇ ਨਿਆਰਾ ॥	ਬਰਨ ਚਿਹਨ ; ਸਭਹੂੰ ਤੇ ਨਿਆਰਾ ॥	ਬਰਨ ਚਿਹਨ ; ਸਭਹੂੰ ਤੇ ਨਿਆਰਾ ॥	ਬਰਨ ਚਿਹਨ ; ਸਭਹੂੰ ਤੇ ਨਿਆਰਾ ॥	ਬਰਨ ਚਿਹਨ ; ਸਭਹੂੰ ਤੇ ਨਿਆਰਾ ॥	ਬਰਨ ਚਿਹਨ ; ਸਭਹੂੰ ਤੇ ਨਿਆਰਾ ॥
3	ਆਦਿ ਪੁਰਖ ; ਅਦ੍ਵੈ ਅਬਿਕਾਰਾ ॥੩॥	ਆਦਿ ਪੁਰਖ ; ਅਦ੍ਵੈ ਅਬਿਕਾਰਾ ॥੩॥	ਆਦਿ ਪੁਰਖ ; ਅਦ੍ਵੈ ਅਬਿਕਾਰਾ ॥੩॥	ਆਦਿ ਪੁਰਖ ; ਅਦ੍ਵੈ ਅਬਿਕਾਰਾ ॥੩॥	ਆਦਿ ਪੁਰਖ ; ਅਦ੍ਵੈ ਅਬਿਕਾਰਾ ॥੨੦੩॥	ਆਦਿ ਪੁਰਖ ; ਅਦ੍ਵੈ ਅਬਿਕਾਰਾ ॥੩॥

4	ਬਰਨ ਚਿਹਨ ; ਜਿਹ ਜਾਤ ਨ ਪਾਤਾ ॥	ਬਰਨ ਚਿਹਨ ; ਜਿਹ ਜਾਤ ਨ ਪਾਤਾ ॥	ਬਰਨ ਚਿਹਨ ; ਜਿਹ ਜਾਤ ਨ ਪਾਤਾ ॥	ਬਰਨ ਚਿਹਨ ; ਜਿਹ ਜਾਤਿ ਨ ਪਾਤਾ ॥	ਬਰਨ ਚਿਹਨ ; ਜਿਹ ਜਾਤ ਨ ਪਾਤਾ ॥	ਬਰਨ ਚਿਹਨ ; ਜਿਹ ਜਾਤ ਨ ਪਾਤਾ ॥
4	ਸੱਤ੍ਰ ਮਿੱਤ੍ਰ ; ਜਿਹ ਤਾਤ ਨ ਮਾਤਾ ॥	ਸਤ੍ਰ ਮਿਤ੍ਰ ; ਜਿਹ ਤਾਤ ਨ ਮਾਤਾ ॥	ਸੱਤ੍ਰ ਮਿੱਤ੍ਰ ; ਜਿਹ ਤਾਤ ਨ ਮਾਤਾ ॥	ਸੱਤ੍ਰ ਮਿਤ੍ਰ ; ਜਿਹ ਤਾਤ ਨ ਮਾਤਾ ॥	ਸਤ੍ਰ ਮਿਤ੍ਰ ; ਜਿਹ ਤਾਤ ਨ ਮਾਤਾ ॥	ਸੱਤ੍ਰ ਮਿੱਤ੍ਰ ; ਜਿਹ ਤਾਤ ਨ ਮਾਤਾ ॥
4	ਸਭ ਤੇ ਦੂਰਿ ; ਸਭਨ ਤੇ ਨੇਰਾ ॥	ਸਭ ਤੇ ਦੂਰਿ ; ਸਭਨ ਤੇ ਨੇਰਾ ॥	ਸਭ ਤੇ ਦੂਰਿ ; ਸਭਨ ਤੇ ਨੇਰਾ ॥	ਸਭ ਤੇ ਦੂਰਿ ; ਸਭਨ ਤੇ ਨੇਰਾ ॥	ਸਭ ਤੇ ਦੂਰਿ ; ਸਭਨ ਤੇ ਨੇਰਾ ॥	ਸਭ ਤੇ ਦੂਰਿ ; ਸਭਨ ਤੇ ਨੇਰਾ ॥
5	ਚਰਨ ਸਰਨ ; ਜਿਹ ਬਸਤ ਭਵਾਨੀ ॥	ਚਰਨ ਸਰਨ ; ਜਿਹ ਬਸਤ ਭਵਾਨੀ ॥	ਚਰਨ ਸਰਨ ; ਜਿਹ ਬਸਤ ਭਵਾਨੀ ॥	ਚਰਨ ਸਰਨ ; ਜਿਹ ਬਸਤ ਭਵਾਨੀ ॥	ਚਰਨ ਸਰਨ ; ਜਿਹ ਬਸਤ ਭਵਾਨੀ ॥	ਚਰਨ ਸਰਨ ; ਜਿਹ ਬਸਤ ਭਵਾਨੀ ॥
5	ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ; ਅੰਤੁ ਨਹੀ ਪਾਇਓ ॥	ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ; ਅੰਤੁ ਨਹੀ ਪਾਇਓ ॥	ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ; ਅੰਤੁ ਨਹੀ ਪਾਇਓ ॥	ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ; ਅੰਤੁ ਨਹੀ ਪਾਯੋ ॥	ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ; ਅੰਤੁ ਨਹੀ ਪਾਇਓ ॥	ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ; ਅੰਤੁ ਨਹੀ ਪਾਇਓ ॥
5	ਨੇਤ ਨੇਤ ; ਮੁਖ ਚਾਰ ਬਤਾਇਓ ॥੫॥	ਨੇਤ ਨੇਤ ; ਮੁਖ ਚਾਰ ਬਤਾਇਓ ॥੫॥	ਨੇਤ ਨੇਤ ; ਮੁਖ ਚਾਰ ਬਤਾਇਓ ॥੫॥	ਨੇਤ ਨੇਤ ; ਮੁਖ ਚਾਰਿ ਬਤਾਯੋ ॥੫॥	ਨੇਤ ਨੇਤ ; ਮੁਖ ਚਾਰ ਬਤਾਇਓ ॥੨੦੫॥	ਨੇਤ ਨੇਤ ; ਮੁਖ ਚਾਰ ਬਤਾਇਓ ॥੫॥
6	ਬ੍ਰਹਮਾ ਰੁਦ੍ਰ ; ਉਪਾਇ ਖਪਾਏ ॥	ਬ੍ਰਹਮਾ ਰੁਦ੍ਰ ; ਉਪਾਇ ਖਪਾਏ ॥	ਬ੍ਰਹਮਾ ਰੁਦ੍ਰ ; ਉਪਾਇ ਖਪਾਏ ॥	ਬ੍ਰਹਮਾ ਰੁਦ੍ਰ ; ਉਪਾਇ ਖਪਾਏ ॥	ਬ੍ਰਹਮਾ ਰੁਦ੍ਰ ; ਉਪਾਇ ਖਪਾਏ ॥	ਬ੍ਰਹਮਾ ਰੁਦ੍ਰ ; ਉਪਾਇ ਖਪਾਏ ॥
6	ਲੋਕ ਚੱਤ੍ਰ ਦਸ ; ਖੇਲ ਰਚਾਇਓ ॥	ਲੋਕ ਚਤ੍ਰ ਦਸ ; ਖੇਲ ਰਚਾਇਓ ॥	ਲੋਕ ਚੱਤ੍ਰ ਦਸ ; ਖੇਲ ਰਚਾਇਓ ॥	ਲੋਕ ਚਤ੍ਰ ਦਸ ; ਖੇਲ ਰਚਾਯੋ ॥	ਲੋਕ ਚਤ੍ਰ ਦਸ ; ਖੇਲ ਰਚਾਇਓ ॥	ਲੋਕ ਚੱਤ੍ਰ ਦਸ ; ਖੇਲ ਰਚਾਇਓ ॥

6	ਬਹੁਰ ਆਪ ਹੀ ; ਬੀਚ ਮਿਲਾਇਓ ॥੬॥	ਬਹੁਰ ਆਪ ਹੀ ; ਬੀਚ ਮਿਲਾਇਓ ॥੬॥	ਬਹੁਰ ਆਪ ਹੀ ; ਬੀਚ ਮਿਲਾਇਓ ॥੬॥	ਬਹੁਰ ਆਪ ਹੀ ; ਬੀਚ ਮਿਲਾਯੋ ॥੬॥	ਬਹੁਰ ਆਪ ਹੀ ; ਬੀਚ ਮਿਲਾਇਓ ॥੨੦੬॥	ਬਹੁਰ ਆਪ ਹੀ ; ਬੀਚ ਮਿਲਾਇਓ ॥੬॥
7	ਦਾਨਵ ਦੇਵ ; ਫਨਿੰਦ ਅਪਾਰਾ ॥	ਦਾਨਵ ਦੇਵ ; ਫਨਿੰਦ ਅਪਾਰਾ ॥	ਦਾਨਵ ਦੇਵ ; ਫਨਿੰਦ ਅਪਾਰਾ ॥	ਦਾਨਵ ਦੇਵ ; ਫਨਿੰਦ ਅਪਾਰਾ ॥	ਦਾਨਵ ਦੇਵ ; ਫਨਿੰਦ ਅਪਾਰਾ ॥	ਦਾਨਵ ਦੇਵ ; ਫਨਿੰਦ ਅਪਾਰਾ ॥
7	ਗੰਧੂਬ ਜੱਛ ; ਰਚੈ ਸੁਭ ਚਾਰਾ ॥	ਗੰਧੂਪ ਜਛ ; ਰਚੈ ਸੁਭ ਚਾਰਾ ॥	ਗੰਧੂਪ ਜੱਛ ; ਰਚੈ ਸੁਭ ਚਾਰਾ ॥	ਗੰਧੂਬ ਜੱਛ ; ਰਚੈ ਸਭਿ ਚਾਰਾ ॥	ਗੰਧੂਬ ਜਛ ; ਰਚੈ ਸਬਿ ਚਾਰਾ ॥	ਗੰਧੂਪ ਜਛ ; ਰਚੈ ਸੁਭ ਚਾਰਾ ॥
7	ਭੂਤ ਭਵਿਖ ; ਭਵਾਨ ਕਹਾਨੀ ॥	ਭੂਤ ਭਵਿਖ ; ਭਵਾਨ ਕਹਾਨੀ ॥	ਭੂਤ ਭਵਿਖ ; ਭਵਾਨ ਕਹਾਨੀ ॥	ਭੂਤ ਭਵਾਨ ; ਭਵਿਖ ਕਹਾਨੀ ॥	ਭੂਤ ਭਵਾਨ ; ਭਵਿਖ ਕਹਾਨੀ ॥	ਭੂਤ ਭਵਿਖ ; ਭਵਾਨ ਕਹਾਨੀ ॥
7	ਤਾਤ ਮਾਤ ; ਜਿਹ ਜਾਤ ਨ ਪਾਤਾ ॥	ਤਾਤ ਮਾਤ ; ਜਿਹ ਜਾਤ ਨ ਪਾਤਾ ॥	ਤਾਤ ਮਾਤ ; ਜਿਹ ਜਾਤ ਨ ਪਾਤਾ ॥	ਤਾਤ ਮਾਤ ; ਜਿਹੇ ਜਾਤਿ ਨ ਪਾਤਾ ॥	ਤਾਤ ਮਾਤ ; ਜਿਹੁ ਜਾਤਿ ਨ ਪਾਤਾ ॥	ਤਾਤ ਮਾਤ ; ਜਿਹ ਜਾਤ ਨ ਪਾਤਾ ॥
8	ਸਰਬ ਜੋਤ ਕੇ ; ਬੀਚ ਸਮਾਨਾ ॥	ਸਰਬ ਜੋਤ ਕੇ ; ਬੀਚ ਸਮਾਨਾ ॥	ਸਰਬ ਜੋਤ ਕੇ ; ਬੀਚ ਸਮਾਨਾ ॥	ਸਰਬ ਜੋਤਿ ਕੇ ; ਬੀਚ ਸਮਾਨਾ ॥	ਸਰਬ ਜੋਤਿ ਕੇ ; ਬੀਚ ਸਮਾਨਾ ॥	ਸਰਬ ਜੋਤ ਕੇ ; ਬੀਚ ਸਮਾਨਾ ॥
9	ਅਲਖ ਪੁਰਖ ; ਅਬਗਤ ਅਵਧੂਤਾ ॥	ਅਲਖ ਪੁਰਖ ; ਅਬਗਤ ਅਵਧੂਤਾ ॥	ਅਲਖ ਪੁਰਖ ; ਅਬਗਤ ਅਵਧੂਤਾ ॥	ਅਲਖ ਪੁਰਖ ; ਅਬਿਗਤਿ ਅਵਧੂਤਾ ॥	ਅਲਖ ਪੁਰਖ ; ਅਵਿਗਤ ਅਵਧੂਤਾ ॥	ਅਲਖ ਪੁਰਖ ; ਅਬਗਤ ਅਵਧੂਤਾ ॥

9	ਜਾਤ ਪਾਤ ; ਜਿਹ ਚਿਹਨ ਨ ਬਰਨਾ ॥	ਜਾਤ ਪਾਤ ; ਜਿਹ ਚਿਹਨ ਨ ਬਰਨਾ ॥	ਜਾਤ ਪਾਤ ; ਜਿਹ ਚਿਹਨ ਨ ਬਰਨਾ ॥	ਜਾਤਿ ਪਾਤਿ ; ਜਿਹ ਚਿਹਨ ਨ ਬਰਨਾ ॥	ਜਾਤ ਪਾਤ ; ਜਿਹ ਚਿਹਨ ਨ ਬਰਨਾ ॥	ਜਾਤ ਪਾਤ ; ਜਿਹ ਚਿਹਨ ਨ ਬਰਨਾ ॥
9	ਅਬਗਤ ਦੇਵ ; ਅਛੈ ਅਨਭਰਮਾ ॥੯॥	ਅਬਗਤ ਦੇਵ ; ਅਛੈ ਅਨਭਰਮਾ ॥੯॥	ਅਬਗਤ ਦੇਵ ; ਅਛੈ ਅਨਭਰਮਾ ॥੯॥	ਅਬਿਗਤਿ ਦੇਵ ; ਅਛੈ ਅਨਭਰਮਾ ॥੯॥	ਅਬਿਗਤਿ ਦੇਵ ; ਅਛੈ ਅਨਭਰਮਾ ॥੨੦੯॥	ਅਬਗਤ ਦੇਵ ; ਅਛੈ ਅਨਭਰਮਾ ॥੯॥
10	ਏਕ ਚਿਤ ; ਜਿਹ ਇਕ ਛਿਨ ਧਿਆਇਓ॥	ਏਕ ਚਿਤ ; ਜਿਹ ਇਕ ਛਿਨ ਧਿਆਇਓ॥	ਏਕ ਚਿਤ ; ਜਿਹ ਇਕ ਛਿਨ ਧਿਆਇਓ॥	ਏਕ ਚਿਤ ; ਜਿਹ ਇਕ ਛਿਨ ਧਿਆਯੋ॥	ਇੱਕ ਚਿਤ ; ਜਿਹ ਇਕ ਛਿਨ ਧਿਆਇਓ॥	ਏਕ ਚਿਤ ; ਜਿਹ ਇਕ ਛਿਨ ਧਿਆਇਓ॥
10	ਕਾਲ ਫਾਸ ਕੇ ; ਬੀਚ ਨ ਆਇਓ॥੧੦॥	ਕਾਲ ਫਾਸ ਕੇ ; ਬੀਚ ਨ ਆਇਓ ॥੧੦॥	ਕਾਲ ਫਾਸ ਕੇ ; ਬੀਚ ਨ ਆਇਓ ॥੧੦॥	ਕਾਲ ਫਾਸ ਕੇ ; ਬੀਚ ਨ ਆਯੋ ॥੧੦॥	ਕਾਲ ਫਾਸ ਕੇ ; ਬੀਚ ਨ ਆਇਓ ॥੨੧੦॥	ਕਾਲ ਫਾਸ ਕੇ ; ਬੀਚ ਨ ਆਇਓ ॥੧੦॥
11	ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਕਬਿਤ ॥	ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਕਬਿਤੁ ॥	ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਕਬਿਤ ॥		ਕਬਿਤ ॥ ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥	ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਕਬਿਤ ॥
11	ਕਤਹੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੁਇਕੈ , ਚੇਤਨਾ ਕੇ ਚਾਰ ਕੀਓ ; ਕਤਹੂੰ ਅਚਿੰਤ ਹੁਇਕੈ , ਸੇਵਤ ਅਚੇਤ ਹੋ ॥	ਕਤਹੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੁਇਕੈ , ਚੇਤਨਾ ਕੇ ਚਾਰ ਕੀਓ ; ਕਤਹੂੰ ਅਚਿੰਤ ਹੁਇਕੈ , ਸੇਵਤ ਅਚੇਤ ਹੋ ॥	ਕਤਹੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੁਇਕੈ , ਚੇਤਨਾ ਕੇ ਚਾਰ ਕੀਓ ; ਕਤਹੂੰ ਅਚਿੰਤ ਹੁਇਕੈ , ਸੇਵਤ ਅਚੇਤ ਹੋ ॥		ਕਤਹੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੁੈਕੈ , ਚੇਤਨਾ ਕੇ ਚਾਰੁ ਕੀਓ ; ਕਤਹੂੰ ਅਚਿੰਤ ਹੁਇਕੈ , ਸੇਵਤ ਅਚੇਤ ਹੋ ॥	ਕਤਹੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੁਇਕੈ , ਚੇਤਨਾ ਕੇ ਚਾਰ ਕੀਓ ; ਕਤਹੂੰ ਅਚਿੰਤ ਹੁਇਕੈ , ਸੇਵਤ ਅਚੇਤ ਹੋ ॥

11	ਕਤਹੂੰ ਭਿਖਾਰੀ ਹੁਇਕੈ , ਮਾਂਗਤ ਫਿਰਤ ਭੀਖ ; ਕਹੂੰ ਮਹਾ ਦਾਨ ਹੁਇਕੈ , ਮਾਂਗਿਓ ਧਨ ਦੇਤ ਹੋ ॥	ਕਤਹੂੰ ਭਿਖਾਰੀ ਹੁਇਕੈ , ਮਾਂਗਤ ਫਿਰਤ ਭੀਖ ; ਕਹੂੰ ਮਹਾ ਦਾਨ ਹੁਇਕੈ , ਮਾਂਗਿਓ ਧਨ ਦੇਤ ਹੋ ॥	ਕਤਹੂੰ ਭਿਖਾਰੀ ਹੁਇਕੈ , ਮਾਂਗਤ ਫਿਰਤ ਭੀਖ ; ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਦਾਨ ਹੁਇਕੈ , ਮਾਂਗਿਓ ਧਨ ਦੇਤ ਹੋ ॥		ਕਤਹੂੰ ਭਿਖਾਰੀ ਹੁਇਕੈ , ਮਾਂਗਤ ਫਿਰਤ ਭੀਖ ; ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਦਾਨ ਹੁੈਕੈ , ਮਾਂਗਿਓ ਧਨ ਦੇਤ ਹੋ ॥	ਕਤਹੂੰ ਭਿਖਾਰੀ ਹੁਇਕੈ , ਮਾਂਗਤ ਫਿਰਤ ਭੀਖ ; ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਦਾਨ ਹੁਇਕੈ , ਮਾਂਗਿਓ ਧਨ ਦੇਤ ਹੋ ॥
11	ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਰਾਜਨ ਕੋ , ਦੀਜਤ ਅਨੰਤ ਦਾਨ ; ਕਹੂੰ ਮਹਾ ਰਾਜਨ ਤੇ , ਛੀਨ ਛਿਤ ਲੇਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਮਹਾ ਰਾਜਨ ਕੋ , ਦੀਜਤ ਅਨੰਤ ਦਾਨ ; ਕਹੂੰ ਮਹਾ ਰਾਜਨ ਤੇ , ਛੀਨ ਛਿਤ ਲੇਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਮਹਾ ਰਾਜਨ ਕੋ , ਦੀਜਤ ਅਨੰਤ ਦਾਨ ; ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਰਾਜਨ ਤੇ , ਛੀਨ ਛਿਤ ਲੇਤ ਹੋ ॥		ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਰਾਜਨ ਕੋ , ਦੀਜਤ ਅਨੰਤ ਦਾਨ ; ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਰਾਜਨ ਤੋਂ , ਛੀਨ ਛਿਤ ਲੇਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਰਾਜਨ ਕੋ , ਦੀਜਤ ਅਨੰਤ ਦਾਨ ; ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਰਾਜਨ ਤੇ , ਛੀਨ ਛਿਤ ਲੇਤ ਹੋ ॥
11	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੧॥੧੧॥	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੧॥੧੧॥	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੧॥੧੧॥		ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਣ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੨੧੧॥	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੧॥੧੧॥

12	ਕਹੂੰ ਜੱਛ ਗੰਧੂਬ ਉਰਗ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆਧਰ ; ਕਹੂੰ ਭਏ ਕਿੰਨਰ , ਪਿਸਾਚ ਕਹੂੰ ਪ੍ਰੇਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਜੱਛ ਗੰਧੂਬ ਉਰਗ , ਕਾਹੂੰ ਬਿਦਿਆਧਰ ; ਕਹੂੰ ਭਏ ਕਿੰਨਰ , ਪਿਸਾਚ ਕਹੂੰ ਪ੍ਰੇਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਜੱਛ ਗੰਧੂਬ ਉਰਗ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆਧਰ ; ਕਹੂੰ ਭਏ ਕਿੰਨਰ , ਪਿਸਾਚ ਕਹੂੰ ਪ੍ਰੇਤ ਹੋ ॥		ਕਹੂੰ ਜੱਛ ਗੰਧੂਬ ਉਰਗ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆਧਰ ; ਕਹੂੰ ਭਏ ਕਿੰਨਰ , ਪਿਸਾਚ ਕਹੂੰ ਪ੍ਰੇਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਜੱਛ ਗੰਧੂਬ ਉਰਗ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆਧਰ ; ਕਹੂੰ ਭਏ ਕਿੰਨਰ , ਪਿਸਾਚ ਕਹੂੰ ਪ੍ਰੇਤ ਹੋ ॥
12	ਕਹੂੰ ਹੁਇਕੈ ਹਿੰਦੂਆ , ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਕੋ ਗੁਪਤ ਜਪਿਓ ; ਕਹੂੰ ਹੁਇਕੈ ਤੁਰਕਾ , ਪੁਕਾਰੇ ਬਾਂਗ ਦੇਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਹੁਇਕੈ ਹਿੰਦੂਆ , ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਕੋ ਗੁਪਤ ਜਪਿਓ ; ਕਹੂੰ ਹੁਇਕੈ ਤੁਰਕਾ , ਪੁਕਾਰੇ ਬਾਂਗ ਦੇਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਹੁਇਕੈ ਹਿੰਦੂਆ , ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਕੋ ਗੁਪਤ ਜਪਿਓ ; ਕਹੂੰ ਹੁਇਕੈ ਤੁਰਕਾ , ਪੁਕਾਰੇ ਬਾਂਗ ਦੇਤ ਹੋ ॥		ਕਹੂੰ ਹੁੈਕੈ ਹਿੰਦੂਆ , ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਕੋ ਗੁਪਤ ਜਪਿਓ ; ਕਹੂੰ ਹੁਇਕੈ ਤੁਰਕਾ , ਪੁਕਾਰੇ ਬਾਂਗ ਦੇਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਹੁਇਕੈ ਹਿੰਦੂਆ , ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਕੋ ਗੁਪਤ ਜਪਿਓ ; ਕਹੂੰ ਹੁਇਕੈ ਤੁਰਕਾ , ਪੁਕਾਰੇ ਬਾਂਗ ਦੇਤ ਹੋ ॥
12	ਕਹੂੰ ਕੋਕ ਕਾਬ ਹੁਇਕੈ , ਪੁਰਾਨ ਕੋ ਪੜਤ ਮਤ ; ਕਤਹੂੰ ਕੁਰਾਨ ਕੋ , ਨਿਦਾਨ ਜਾਨ ਲੇਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਕੋਕ ਕਾਬ ਹੁਇਕੈ , ਪੁਰਾਨ ਕੋ ਪੜਤ ਮਤ ; ਕਤਹੂੰ ਕੁਰਾਨ ਕੋ , ਨਿਦਾਨ ਜਾਨ ਲੇਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਕੋਕ ਕਾਬ ਹੁਇਕੈ , ਪੁਰਾਨ ਕੋ ਪੜਤ ਮਤ ; ਕਤਹੂੰ ਕੁਰਾਨ ਕੋ , ਨਿਦਾਨ ਜਾਨ ਲੇਤ ਹੋ ॥		ਕਹੂੰ ਕੋਕ ਕਾਬਿ ਹੁਇ , ਪੁਰਾਨ ਕੋ ਪੜਤ ਮਤ ; ਕਤਹੂੰ ਕੁਰਾਨ ਕੋ , ਨਿਦਾਨ ਜਾਨ ਲੇਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਕੋਕ ਕਾਬ ਹੁਇਕੈ , ਪੁਰਾਨ ਕੋ ਪੜਤ ਮਤ ; ਕਤਹੂੰ ਕੁਰਾਨ ਕੋ , ਨਿਦਾਨ ਜਾਨ ਲੇਤ ਹੋ ॥

12	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੨॥੧੨॥	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੨॥੧੨॥	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੨॥੧੨॥		ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਣ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੨੧੨॥	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੨॥੧੨॥
13	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੩॥੧੩॥	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੩॥੧੩॥	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੩॥੧੩॥		ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਣ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੨੧੩॥	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੩॥੧੩॥
14	ਕਹੂੰ ਸਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੇ ਬਿਚਾਰੀ ; ਕਹੂੰ ਮਾਰਤ ਅਹਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਨਾਰ ਕੇ ਨਿਕੇਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਸਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੇ ਬਿਚਾਰੀ ; ਕਹੂੰ ਮਾਰਤ ਅਹਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਸਾਰ ਕੇ ਨਿਕੇਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਸਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੇ ਬਿਚਾਰੀ ; ਕਹੂੰ ਮਾਰਤ ਅਹਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਨਾਰ ਕੇ ਨਿਕੇਤ ਹੋ ॥		ਕਹੂੰ ਸਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੇ ਬਿਚਾਰੀ ; ਕਹੂੰ ਮਾਰਤ ਅਹਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਨਾਰਾਂ ਕੇ ਨਿਕੇਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਸਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੇ ਬਿਚਾਰੀ ; ਕਹੂੰ ਮਾਰਤ ਅਹਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਨਾਰ ਕੇ ਨਿਕੇਤ ਹੋ ॥

14	ਕਹੂੰ ਧਰਮ ਧਾਮੀ , ਕਹੂੰ ਸਰਬ ਠਉਰ ਗਾਮੀ ; ਕਹੂੰ ਜਤੀ ਕਹੂੰ ਕਾਮੀ , ਕਹੂੰ ਦੇਤ ਕਹੂੰ ਲੇਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਧਰਮ ਧਾਮੀ , ਕਹੂੰ ਸਰਬ ਠੌਰ ਕਾਮੀ ; ਕਹੂੰ ਜਤੀ ਕਹੂੰ ਕਾਮੀ , ਕਹੂੰ ਦੇਤ ਕਹੂੰ ਲੇਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਧਰਮ ਧਾਮੀ , ਕਹੂੰ ਸਰਬ ਠਉਰ ਗਾਮੀ ; ਕਹੂੰ ਜਤੀ ਕਹੂੰ ਕਾਮੀ ਕਹੂੰ ਦੇਤ ਕਹੂੰ ਲੇਤ ਹੋ ॥		ਕਹੂੰ ਧਰਮ ਧਾਮੀ , ਕਹੂੰ ਸਰਬ ਠਉਰ ਗਾਮੀ ; ਕਹੂੰ ਜਤੀ ਕਹੂੰ ਕਾਮੀ ਕਹੂੰ ਦੇਤ ਕਹੂੰ ਲੇਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਧਰਮ ਧਾਮੀ , ਕਹੂੰ ਸਰਬ ਠਉਰ ਗਾਮੀ ; ਕਹੂੰ ਜਤੀ ਕਹੂੰ ਕਾਮੀ , ਕਹੂੰ ਦੇਤ ਕਹੂੰ ਲੇਤ ਹੋ ॥
14	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੪॥੧੪॥	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾਂ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੪॥੧੪॥	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੪॥੧੪॥		ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਣ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੨੧੪॥	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ ; ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ , ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੪॥੧੪॥
15	ਕਤਹੂੰ ਸਿਪਾਹੀ ਹੁਇ ਕੈ , ਸਾਧਤ ਸਿਲਾਹਨ ਕੌ ; ਕਹੂੰ ਛੱਤ੍ਰੀ ਹੁਇਕੈ ਅਰ ਮਾਰਤ ਮਰਤ ਹੋ ॥	ਕਤਹੂੰ ਸਿਪਾਹੀ ਹੁਇ ਕੈ , ਸਾਧਤ ਸਿਲਾਹਨ ਕੌ ; ਕਹੂੰ ਛੱਤ੍ਰੀ ਹੁਇਕੈ , ਅਰ ਮਾਰਤ ਮਰਤ ਹੋ ॥	ਕਤਹੂੰ ਸਿਪਾਹੀ ਹੁਇ ਕੈ ਸਾਧਤ ਸਿਲਾਹਨ ਕੌ ; ਕਹੂੰ ਛੱਤ੍ਰੀ ਹੁਇਕੈ , ਅਰ ਮਾਰਤ ਮਰਤ ਹੋ ॥		ਕਤਹੂੰ ਸਿਪਾਹੀ ਹੁਇ ਕੈ ਸਾਧਤ ਸਿਲਾਹਨ ਕੌ ; ਕਹੂੰ ਛੱਤ੍ਰੀ ਹੁਇਕੈ , ਅਰਿ ਮਾਰਤ ਮਰਤ ਹੋ ॥	ਕਤਹੂੰ ਸਿਪਾਹੀ ਹੁਇ ਕੈ , ਸਾਧਤ ਸਿਲਾਹਨ ਕੌ ; ਕਹੂੰ ਛੱਤ੍ਰੀ ਹੁਇਕੈ , ਅਰ ਮਾਰਤ ਮਰਤ ਹੋ ॥

15	ਕਹੂੰ ਭੂਮ ਭਾਰ ਕੋ , ਉਤਾਰਤ ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ; ਕਹੂੰ ਭਵ ਭੂਤਨ ਕੀ , ਭਾਵਨਾ ਭਰਤ ਹੋ ॥੫॥੧੫॥	ਕਹੂੰ ਭੂਮ ਭਾਰ ਕੋ , ਉਤਾਰਤ ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ; ਕਹੂੰ ਭਵ ਭੂਤਨ ਕੀ , ਭਾਵਨਾ ਭਰਤ ਹੋ ॥੫॥੧੫॥	ਕਹੂੰ ਭੂਮ ਭਾਰ ਕੋ , ਉਤਾਰਤ ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ; ਕਹੂੰ ਭਵ ਭੂਤਨ ਕੀ , ਭਾਵਨਾ ਭਰਤ ਹੋ ॥੫॥੧੫॥		ਕਹੂੰ ਭੂਮ ਭਾਰ ਕੋ , ਉਤਾਰਤ ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ; ਕਹੂੰ ਭਵ ਭੂਤਨ ਕੀ , ਭਾਵਨਾ ਭਰਤ ਹੋ ॥੨੧੫॥	ਕਹੂੰ ਭੂਮ ਭਾਰ ਕੋ , ਉਤਾਰਤ ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ ; ਕਹੂੰ ਭਵ ਭੂਤਨ ਕੀ , ਭਾਵਨਾ ਭਰਤ ਹੋ ॥੫॥੧੫॥
16	ਕਹੂੰ ਗੀਤ ਨਾਦ ਕੇ , ਨਿਦਾਨ ਕੋ ਬਤਾਵਤ ਹੋ ; ਕਹੂੰ ਨ੍ਰਿਤਕਾਰੀ ਚਿਤ੍ਰਕਾਰੀ ਕੇ , ਨਿਧਾਨ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਗੀਤ ਨਾਦ ਕੇ , ਨਿਦਾਨ ਕੋ ਬਤਾਵਤ ਹੋ ; ਕਹੂੰ ਨ੍ਰਿਤਕਾਰੀ ਚਿਤ੍ਰਕਾਰੀ ਕੇ , ਨਿਧਾਨ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਗੀਤ ਨਾਦ ਕੇ , ਨਿਦਾਨ ਕੋ ਬਤਾਵਤ ਹੋ ; ਕਹੂੰ ਨ੍ਰਿਤਕਾਰੀ ਚਿਤ੍ਰਕਾਰੀ ਕੇ , ਨਿਧਾਨ ਹੋ ॥		ਕਹੂੰ ਗੀਤ ਨਾਦ ਕੇ , ਨਿਦਾਨ ਕੋ ਬਤਾਵਤ ਹੋ ; ਕਹੂੰ ਨ੍ਰਿਤਕਾਰੀ ਚਿਤ੍ਰਕਾਰੀ ਕੇ , ਨਿਧਾਨ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਗੀਤ ਨਾਦ ਕੇ , ਨਿਦਾਨ ਕੋ ਬਤਾਵਤ ਹੋ ; ਕਹੂੰ ਨ੍ਰਿਤਕਾਰੀ ਚਿਤ੍ਰਕਾਰੀ ਕੇ , ਨਿਧਾਨ ਹੋ ॥
16	ਕਤਹੂੰ ਪਯੂਖ ਹੁਇਕੈ , ਪੀਵਤ ਪਿਵਾਵਤ ਹੋ ; ਕਤਹੂੰ ਮਯੂਖ ਉਖ , ਕਹੂੰ ਮਦ ਪਾਨ ਹੋ ॥	ਕਤਹੂੰ ਪਯੂਖ ਹੁਇਕੈ , ਪੀਵਤ ਪਿਵਾਵਤ ਹੋ ; ਕਤਹੂੰ ਮਯੂਖ ਉਖ , ਕਹੂੰ ਮਦ ਪਾਨ ਹੋ ॥	ਕਤਹੂੰ ਪਯੂਖ ਹੁਇਕੈ , ਪੀਵਤ ਪਿਵਾਵਤ ਹੋ ; ਕਤਹੂੰ ਮਯੂਖ ਉਖ , ਕਹੂੰ ਮਦ ਪਾਨ ਹੋ ॥		ਕਤਹੂੰ ਪਯੂਖ ਹੁਇਕੈ , ਪੀਵਤ ਪਿਵਾਵਤ ਹੋ ; ਕਤਹੂੰ ਮਯੂਖ ਯੂਖ , ਕਹੂੰ ਮਦ ਪਾਨ ਹੋ ॥	ਕਤਹੂੰ ਪਯੂਖ ਹੁਇਕੈ , ਪੀਵਤ ਪਿਵਾਵਤ ਹੋ ; ਕਤਹੂੰ ਮਯੂਖ ਉਖ , ਕਹੂੰ ਮਦ ਪਾਨ ਹੋ ॥

16	ਕਹੂੰ ਮਹਾ ਸੂਰ ਹੁਇਕੈ , ਮਾਰਤ ਮਵਾਸਨ ਕੋ ; ਕਹੂੰ ਮਹਾਦੇਵ , ਦੇਵਤਾਨ ਕੇ ਸਮਾਨ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਮਹਾ ਸੂਰ ਹੁਇਕੈ , ਮਾਰਤ ਮਵਾਸਨ ਕੋ ; ਕਹੂੰ ਮਹਾਦੇਵ , ਦੇਵਤਾਨ ਕੇ ਸਮਾਨ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਮਹਾ ਸੂਰ ਹੁਇਕੈ , ਮਾਰਤ ਮਵਾਸਨ ਕੋ ; ਕਹੂੰ ਮਹਾਦੇਵ , ਦੇਵਤਾਨ ਕੇ ਸਮਾਨ ਹੋ ॥		ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਸੂਰ ਹੁਇਕੈ , ਮਾਰਤ ਮਵਾਸਨ ਕੋ ; ਕਹੂੰ ਮਹਾਂਦੇਵ , ਦੇਵਤਾਨ ਕੇ ਸਮਾਨ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਸੂਰ ਹੁਇਕੈ , ਮਾਰਤ ਮਵਾਸਨ ਕੋ ; ਕਹੂੰ ਮਹਾਂਦੇਵ , ਦੇਵਤਾਨ ਕੇ ਸਮਾਨ ਹੋ ॥
16	ਕਹੂੰ ਮਹਾਦੀਨ , ਕਹੂੰ ਦ੍ਰਬ ਕੇ ਅਧੀਨ ; ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਮੈ ਪ੍ਰਬੀਨ , ਕਹੂੰ ਭੁੰਮ ਕਹੂੰ ਭਾਨ ਹੋ ॥੬॥੧੬॥	ਕਹੂੰ ਮਹਾਦੀਨ , ਕਹੂੰ ਦ੍ਰਬ ਕੇ ਅਧੀਨ ; ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਮੈ ਪ੍ਰਬੀਨ , ਕਹੂੰ ਭੁੰਮ ਕਹੂੰ ਭਾਨ ਹੋ ॥੬॥੧੬॥	ਕਹੂੰ ਮਹਾਦੀਨ , ਕਹੂੰ ਦ੍ਰਬ ਕੇ ਅਧੀਨ ; ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਮੈ ਪ੍ਰਬੀਨ , ਕਹੂੰ ਭੁੰਮ ਕਹੂੰ ਭਾਨ ਹੋ ॥੬॥੧੬॥		ਕਹੂੰ ਮਹਾਦੀਨ , ਕਹੂੰ ਦ੍ਰਬ ਕੇ ਅਧੀਨ ; ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਮੈ ਪ੍ਰਬੀਨ , ਕਹੂੰ ਭੁੰਮ ਕਹੂੰ ਭਾਨ ਹੋ ॥੨੧੬॥	ਕਹੂੰ ਮਹਾਦੀਨ , ਕਹੂੰ ਦ੍ਰਬ ਕੇ ਅਧੀਨ ; ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਮੈ ਪ੍ਰਬੀਨ , ਕਹੂੰ ਭੁੰਮ ਕਹੂੰ ਭਾਨ ਹੋ ॥੬॥੧੬॥
17	ਕਹੂੰ ਪਉਨਹਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੇ ਬੀਚਾਰੀ ; ਕਹੂੰ ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ , ਨਰ ਕਹੂੰ ਨਾਰ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਪਉਨਹਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੇ ਬੀਚਾਰੀ ; ਕਹੂੰ ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ , ਨਰ ਕਹੂੰ ਨਾਰ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਪਉਨਹਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੇ ਬੀਚਾਰੀ ; ਕਹੂੰ ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ , ਨਰ ਕਹੂੰ ਨਾਰ ਹੋ ॥		ਕਹੂੰ ਪਉਨਹਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੇ ਬੀਚਾਰੀ ; ਕਹੂੰ ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ , ਨਰ ਕਹੂੰ ਨਾਰ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਪਉਨਹਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੇ ਬੀਚਾਰੀ ; ਕਹੂੰ ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ , ਨਰ ਕਹੂੰ ਨਾਰ ਹੋ ॥

17	ਕਹੂੰ ਛੱਤ੍ਧਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਛਾਲਾ ਧਰੈ ਛੈਲ ਭਾਰੀ ; ਕਹੂੰ ਛਕ ਵਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਛਲ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋ ॥੨॥੧੭॥	ਕਹੂੰ ਛੱਤ੍ਧਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਛਾਲਾ ਧਰੈ ਛੈਲ ਭਾਰੀ ; ਕਹੂੰ ਛਕ ਵਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਛਲ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋ ॥੨॥੧੭॥	ਕਹੂੰ ਛੱਤ੍ਧਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਛਾਲਾ ਧਰੈ ਛੈਲ ਭਾਰੀ ; ਕਹੂੰ ਛਕ ਵਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਛਲ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋ ॥੨॥੧੭॥		ਕਹੂੰ ਛੱਤ੍ਧਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਛਾਲਾ ਧਰੈ ਛੈਲ ਭਾਰੀ ; ਕਹੂੰ ਛਕ ਵਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਛਲ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋ ॥੨੧੭॥	ਕਹੂੰ ਛੱਤ੍ਧਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਛਾਲਾ ਧਰੈ ਛੈਲ ਭਾਰੀ ; ਕਹੂੰ ਛਕ ਵਾਰੀ , ਕਹੂੰ ਛਲ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋ ॥੨॥੧੭॥
18	ਸੁਧਤਾ ਕੀ ਸਾਨ ਹੋ , ਕਿ ਸੰਤਨ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹੋ ; ਕਿ ਦਾਤਾ ਮਹਾਦਾਨ ਹੋ , ਕਿ ਨ੍ਰਿਦੋਖੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੋ ॥੮॥੧੮॥	ਸੁਧਤਾ ਕੀ ਸਾਨ ਹੋ , ਕਿ ਸੰਤਨ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹੋ ; ਕਿ ਦਾਤਾ ਮਹਾਦਾਨ ਹੋ , ਕਿ ਨ੍ਰਿਦੋਖੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੋ ॥੮॥੧੮॥	ਸੁਧਤਾ ਕੀ ਸਾਨ ਹੋ , ਕਿ ਸੰਤਨ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹੋ ; ਕਿ ਦਾਤਾ ਮਹਾਦਾਨ ਹੋ , ਕਿ ਨ੍ਰਿਦੋਖੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੋ ॥੮॥੧੮॥		ਸੁਧਤਾ ਕੀ ਸਾਨ ਹੋ , ਕਿ ਸੰਤਨ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹੋ ; ਕਿ ਦਾਤਾ ਮਹਾਦਾਨ ਹੋ , ਕਿ ਨ੍ਰਿਦੋਖੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੋ ॥੮੧੮॥	ਸੁਧਤਾ ਕੀ ਸਾਨ ਹੋ , ਕਿ ਸੰਤਨ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹੋ ; ਕਿ ਦਾਤਾ ਮਹਾਦਾਨ ਹੋ , ਕਿ ਨ੍ਰਿਦੋਖੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੋ ॥੮॥੧੮॥
19	ਨਿਰਜੁਰ ਨਿਰੂਪ ਹੋ , ਕਿ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਹੋ ; ਕਿ ਭੂਪਨ ਕੇ ਭੂਪ ਹੋ , ਕਿ ਦਾਤਾ ਮਹਾ ਦਾਨ ਹੋ ॥	ਨਿਰਜੁਰ ਨਿਰੂਪ ਹੋ , ਕਿ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਹੋ ; ਕਿ ਭੂਪਨ ਕੇ ਭੂਪ ਹੋ , ਕਿ ਦਾਤਾ ਮਹਾ ਦਾਨ ਹੋ ॥	ਨਿਰਜੁਰ ਨਿਰੂਪ ਹੋ , ਕਿ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਹੋ ; ਕਿ ਭੂਪਨ ਕੇ ਭੂਪ ਹੋ , ਕਿ ਦਾਤਾ ਮਹਾ ਦਾਨ ਹੋ ॥		ਨਿਰਜੁਰ ਨਿਰੂਪ ਹੋ , ਕਿ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਹੋ ; ਕਿ ਭੂਪਨ ਕੇ ਭੂਪ ਹੋ , ਕਿ ਦਾਤਾ ਮਹਾ ਦਾਨ ਹੋ ॥	ਨਿਰਜੁਰ ਨਿਰੂਪ ਹੋ , ਕਿ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਹੋ ; ਕਿ ਭੂਪਨ ਕੇ ਭੂਪ ਹੋ , ਕਿ ਦਾਤਾ ਮਹਾ ਦਾਨ ਹੋ ॥

19	ਪ੍ਰਾਨ ਕੇ ਬਚਯਾ , ਦੂਧ ਪੂਤ ਕੇ ਦਿਵਯਾ ; ਰੋਗ ਸੋਗ ਕੇ ਮਿਟਯਾ , ਕਿਧੋ ਮਾਨੀ ਮਹਾ ਮਾਨ ਹੋ ॥	ਪ੍ਰਾਨ ਕੇ ਬਚਯਾ , ਦੂਧ ਪੂਤ ਕੇ ਦਿਵਯਾ ; ਰੋਗ ਸੋਗ ਕੇ ਮਿਟਯਾ , ਕਿਧੋ ਮਾਨੀ ਮਹਾ ਮਾਨ ਹੋ ॥	ਪ੍ਰਾਨ ਕੇ ਬਚਯਾ , ਦੂਧ ਪੂਤ ਕੇ ਦਿਵਯਾ ; ਰੋਗ ਸੋਗ ਕੇ ਮਿਟਯਾ , ਕਿਧੋ ਮਾਨੀ ਮਹਾ ਮਾਨ ਹੋ ॥		ਪ੍ਰਾਨ ਕੇ ਬਚਯਾ , ਪੂਤ ਪੂਤ ਕੇ ਦਿਵਯਾ ; ਰੋਗ ਸੋਗ ਕੇ ਮਿਟਯਾ , ਕਿਧੋ ਮਾਨੀ ਮਹਾ ਮਾਨ ਹੋ ॥	ਪ੍ਰਾਨ ਕੇ ਬਚਯਾ , ਦੂਧ ਪੂਤ ਕੇ ਦਿਵਯਾ ; ਰੋਗ ਸੋਗ ਕੇ ਮਿਟਯਾ , ਕਿਧੋ ਮਾਨੀ ਮਹਾ ਮਾਨ ਹੋ ॥
19	ਬਿਦਿਆ ਕੇ ਬਿਚਾਰ ਹੋ , ਕਿ ਅਦ੍ਵੈ ਅਵਤਾਰ ਹੋ ; ਕਿ ਸਿਧਤਾ ਕੀ ਸੂਰਤ ਹੋ , ਕਿ ਸੁਧਤਾ ਕੀ ਸਾਨ ਹੋ ॥	ਬਿਦਿਆ ਕੇ ਬਿਚਾਰ ਹੋ , ਕਿ ਅਦ੍ਵੈ ਅਵਤਾਰ ਹੋ ; ਕਿ ਸਿਧਤਾ ਕੀ ਸੂਰਤ ਹੋ , ਕਿ ਸੁਧਤਾ ਕੀ ਸਾਨ ਹੋ ॥	ਬਿਦਿਆ ਕੇ ਬਿਚਾਰ ਹੋ , ਕਿ ਅਦ੍ਵੈ ਅਵਤਾਰ ਹੋ ; ਕਿ ਸਿਧਤਾ ਕੀ ਸੂਰਤਿ ਹੋ , ਕਿ ਸੁਧਤਾ ਕੀ ਸਾਨ ਹੋ ॥		ਬਿਦਿਆ ਕੇ ਬਿਚਾਰ ਹੋ , ਕਿ ਅਦ੍ਵੈ ਅਵਤਾਰ ਹੋ ; ਕਿ ਸਿਧਤਾ ਕੀ ਸੂਰਤਿ ਹੋ , ਕਿ ਸੁਧਤਾ ਕੀ ਸਾਨ ਹੋ ॥	ਬਿਦਿਆ ਕੇ ਬਿਚਾਰ ਹੋ , ਕਿ ਅਦ੍ਵੈ ਅਵਤਾਰ ਹੋ ; ਕਿ ਸਿਧਤਾ ਕੀ ਸੂਰਤਿ ਹੋ , ਕਿ ਸੁਧਤਾ ਕੀ ਸਾਨ ਹੋ ॥
19	ਜੋਬਨ ਕੇ ਜਾਲ ਹੋ , ਕਿ ਕਾਲ ਹੁੰ ਕੇ ਕਾਲ ਹੋ ; ਕਿ ਸਤ੍ਰਨ ਕੇ ਸੂਲ ਹੋ , ਕਿ ਮਿਤ੍ਰਨ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹੋ ॥੯॥੧੯॥	ਜੋਬਨ ਕੇ ਜਾਲ ਹੋ , ਕਿ ਕਾਲ ਹੁੰ ਕੇ ਕਾਲ ਹੋ ; ਕਿ ਸਤ੍ਰਨ ਕੇ ਸੂਲ ਹੋ , ਕਿ ਮਿਤ੍ਰਨ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹੋ ॥੯॥੧੯॥	ਜੋਬਨ ਕੇ ਜਾਲ ਹੋ , ਕਿ ਕਾਲ ਹੁੰ ਕੇ ਕਾਲ ਹੋ ; ਕਿ ਸਤ੍ਰਨ ਕੇ ਸੂਲ ਹੋ , ਕਿ ਮਿਤ੍ਰਨ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹੋ ॥੯॥੧੯॥	ਜੋਬਨ ਕੇ ਜਾਲ ਹੋ , ਕਿ ਕਾਲ ਹੁੰ ਕੇ ਕਾਲ ਹੋ ; ਕਿ ਸਤ੍ਰਨ ਕੇ ਸੂਲ ਹੋ , ਕਿ ਮਿਤ੍ਰਨ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹੋ ॥੯॥੧੯॥	ਜੋਬਨ ਕੇ ਜਾਲ ਹੋ , ਕਿ ਕਾਲ ਹੁੰ ਕੇ ਕਾਲ ਹੋ ; ਕਿ ਸਤ੍ਰਨ ਕੇ ਸੂਲ ਹੋ , ਕਿ ਮਿਤ੍ਰਨ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹੋ ॥੨੧੯॥	ਜੋਬਨ ਕੇ ਜਾਲ ਹੋ , ਕਿ ਕਾਲ ਹੁੰ ਕੇ ਕਾਲ ਹੋ ; ਕਿ ਸਤ੍ਰਨ ਕੇ ਸੂਲ ਹੋ , ਕਿ ਮਿਤ੍ਰਨ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹੋ ॥੯॥੧੯॥

20	ਕਹੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਬਾਦ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੋ ਬਿਖਾਦ ; ਕਹੂੰ ਨਾਦ ਕੋ ਨਨਾਦ , ਕਹੂੰ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਬਾਦ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੋ ਬਿਖਾਦ ; ਕਹੂੰ ਨਾਦ ਕੋ ਨਨਾਦ , ਕਹੂੰ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਬਾਦ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੋ ਬਿਖਾਦ ; ਕਹੂੰ ਨਾਦ ਕੋ ਨਨਾਦ , ਕਹੂੰ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਬਾਦ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੋ ਬਿਖਾਦ ; ਕਹੂੰ ਨਾਦਨ ਕੋ ਨਾਦ , ਕਹੂੰ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਬਾਦ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੋ ਬਿਖਾਦ ; ਕਹੂੰ ਨਾਦ ਕੋ ਨਨਾਦ , ਕਹੂੰ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਬਾਦ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੋ ਬਿਖਾਦ ; ਕਹੂੰ ਨਾਦ ਕੋ ਨਨਾਦ , ਕਹੂੰ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਹੋ ॥
20	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ; ਕਹੂੰ ਨੀਤ ਅਉ ਅਨੀਤ , ਕਹੂੰ ਜੁਆਲਾ ਸੀ ਜਗਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ; ਕਹੂੰ ਨੀਤ ਔ ਅਨੀਤ , ਕਹੂੰ ਜੁਆਲਾ ਸੀ ਜਗਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ; ਕਹੂੰ ਨੀਤ ਔ ਅਨੀਤ , ਕਹੂੰ ਜੁਆਲਾ ਸੀ ਜਗਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੀ ਪਰਤੀਤਿ ; ਕਹੂੰ ਨੀਤ ਔ ਅਨੀਤ , ਕਹੂੰ ਜੁਆਲਾ ਸੀ ਜਗਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ; ਕਹੂੰ ਨੀਤ ਅਉ ਅਨੀਤ , ਕਹੂੰ ਜੁਆਲਾ ਸੀ ਜਗਤ ਹੋ ॥	ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ , ਕਹੂੰ ਬਿਦਿਆ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ; ਕਹੂੰ ਨੀਤ ਔ ਅਨੀਤ , ਕਹੂੰ ਜੁਆਲਾ ਸੀ ਜਗਤ ਹੋ ॥
20	ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਹੂੰ , ਇਕਾਤੀ ਕੋ ਜਾਪ ਕਹੂੰ ; ਤਾਪ ਕੋ ਅਤਾਪ , ਕਹੂੰ ਜੋਗ ਤੇ ਡਿਗਤ ਹੋ ॥	ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਹੂੰ , ਇਕਾਤੀ ਕੋ ਜਾਪ ਕਹੂੰ ; ਤਾਪ ਕੋ ਅਤਾਪ , ਕਹੂੰ ਜੋਗ ਤੇ ਡਿਗਤ ਹੋ ॥	ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਹੂੰ , ਇਕਾਤੀ ਕੋ ਜਾਪ ਕਹੂੰ ; ਤਾਪ ਕੋ ਅਤਾਪ , ਕਹੂੰ ਜੋਗ ਤੇ ਡਿਗਤ ਹੋ ॥	ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਹੂੰ , ਇਕਾਤੀ ਕੋ ਜਾਪ ਕਹੂੰ ; ਤਾਪ ਕੋ ਅਤਾਪ , ਕਹੂੰ ਜੋਗ ਤੇ ਡਿਗਤ ਹੋ ॥	ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਹੂੰ , ਇਕਾਤੀ ਕੋ ਜਾਪ ਕਹੂੰ ; ਤਾਪ ਕੋ ਅਤਾਪ , ਕਹੂੰ ਜੋਗ ਤੇ ਡਿਗਤ ਹੋ ॥	ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਹੂੰ , ਇਕਾਤੀ ਕੋ ਜਾਪ ਕਹੂੰ ; ਤਾਪ ਕੋ ਅਤਾਪ , ਕਹੂੰ ਜੋਗ ਤੇ ਡਿਗਤ ਹੋ ॥

20	ਕਹੂੰ ਬਰ ਦੇਤ , ਕਹੂੰ ਛਲ ਸਿਉ ਛਿਨਾਇ ਲੇਤ ; ਸਰਬ ਕਾਲ ਸਰਬ ਠੌਰ , ਏਕਸੇ ਲਗਤ ਹੋ ॥੧੦॥੨੦॥	ਕਹੂੰ ਬਰ ਦੇਤ , ਕਹੂੰ ਛਲ ਸਿਉ ਛਿਨਾਇ ਲੇਤ ; ਸਰਬ ਕਾਲ ਸਰਬ ਠਉਰ , ਏਕਸੇ ਲਗਤ ਹੋ ॥੧੦॥੨੦॥	ਕਹੂੰ ਬਰ ਦੇਤ , ਕਹੂੰ ਛਲ ਸਿਉ ਛਿਨਾਇ ਲੇਤ ; ਸਰਬ ਕਾਲ ਸਰਬ ਠਉਰ , ਏਕਸੇ ਲਗਤ ਹੋ ॥੧੦॥੨੦॥	ਕਹੂੰ ਬਰ ਦੇਤ , ਕਹੂੰ ਛਲ ਸੋ ਛਿਨਾਇ ਲੇਤ ; ਸਰਬ ਕਾਲ ਸਰਬ ਠੌਰ , ਏਕਸੇ ਲਗਤ ਹੋ ॥੧੦॥੨੦॥	ਕਹੂੰ ਬਰ ਦੇਤ , ਕਹੂੰ ਛਲ ਸੋ ਛਿਨਾਇ ਲੇਤ ; ਸਰਬ ਕਾਲ ਸਰਬ ਠਉਰ , ਏਕਸੇ ਲਗਤ ਹੋ ॥੨੨੦॥	ਕਹੂੰ ਬਰ ਦੇਤ , ਕਹੂੰ ਛਲ ਸਿਉ ਛਿਨਾਇ ਲੇਤ ; ਸਰਬ ਕਾਲ ਸਰਬ ਠਉਰ , ਏਕਸੇ ਲਗਤ ਹੋ ॥੧੦॥੨੦॥
21	ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਸ੍ਵਯੇ ॥ ਸ੍ਵਾਵਗ ਸੁਧ ; ਸਮੂਹ ਸਿਧਾਨ ਕੇ ; ਦੇਖਿ ਫਿਰਿਓ ਘਰ ਜੋਗ ਜਤੀ ਕੇ ॥	ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਸ੍ਵਾਵਗ ਸਿਧ ; ਸਮੂਹ ਸਿਧਾਨ ਕੇ; ਦੇਖ ਫਿਰਿਓ ਘਰ ਜੋਗ ਜਤੀ ਕੇ ॥	ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਸ੍ਵਯੇ ॥ ॥ ਸ੍ਵਾਵਗ ਸੁਧ ; ਸਮੂਹ ਸਿਧਾਨ ਕੇ; ਦੇਖਿ ਫਿਰਿਓ ਘਰ ਜੋਗ ਜਤੀ ਕੇ ॥	ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਸਵਯਾ ॥ ਸ੍ਵਾਵਗ ਸੁਧ ; ਸਿਧਾਨ ਕੇ; ਦੇਖਿ ਫਿਰਿਯੋ ਘਰ ਜੋਗ ਜਤੀ ਕੇ ॥	ਸਵੈਯਾ ॥ ਸ੍ਵਾਵਗ ਸੁਧ ; ਸਮੂਹ ਸਿਧਾਨ ਕੇ; ਦੇਖਿ ਫਿਰਿਓ ਘਰ ਜੋਗ ਜਤੀ ਕੇ ॥	ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਸ੍ਵਯੇ ॥ ਸ੍ਵਾਵਗ ਸੁਧ ; ਸਮੂਹ ਸਿਧਾਨ ਕੇ; ਦੇਖਿ ਫਿਰਿਓ ਘਰ ਜੋਗ ਜਤੀ ਕੇ ॥
21	ਸੂਰ ; ਸੁਰਾਰਦਨ ਸੁਧ ਸੁਧਾਦਿਕ ; ਸੰਤ ਸਮੂਹ ਅਨੇਕ ਮਤੀ ਕੇ ॥	ਸੂਰ ; ਸੁਰਾਰਦਨ ਸੁਧ ਸੁਧਾਦਿਕ ; ਸੰਤ ਸਮੂਹ ਅਨੇਕ ਮਤੀ ਕੇ ॥	ਸੂਰ ; ਸੁਰਾਰਦਨ ਸੁੱਧ ਸੁੱਧਾਦਿਕ ; ਸੰਤ ਸਮੂਹ ਅਨੇਕ ਮਤੀ ਕੇ ॥	ਸੂਰ ; ਸੁਰਾਰਦਨ ਸੁੱਧ ਸੁਧਾਧ੍ਰਮ ; ਸੰਤ ਸਮੂਹ ਅਨੇਕ ਮਤੀ ਕੇ ॥	ਸੂਰ ; ਸੁਰਾਰਦਨ ਸੁਧ ਸੁਧਾਦਿਕ ; ਸੰਤ ਸਮੂਹ ਅਨੇਕ ਮਤੀ ਕੇ ॥	ਸੂਰ ; ਸੁਰਾਰਦਨ ਸੁੱਧ ਸੁੱਧਾਦਿਕ ; ਸੰਤ ਸਮੂਹ ਅਨੇਕ ਮਤੀ ਕੇ ॥

21	ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੇਸ ਕੋ ਦੇਖਿ ਰਹਿਯੋ ਮਤ ; ਕੋਊ ਨ ਦੇਖੀਅਤ ਪ੍ਰਾਨ ਪਤੀ ਕੇ ॥	ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੇਸ ਕੋ ਦੇਖ ਰਹਿਓ ਮਤ ; ਕੋਊ ਨ ਦੇਖੀਅਤ ਪ੍ਰਾਨ ਪਤੀ ਕੇ ॥	ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੇਸ ਕੋ ਦੇਖਿ ਰਹਿਓ ਮਤ ; ਕੋਊ ਨ ਦੇਖੀਅਤ ਪ੍ਰਾਨ ਪਤੀ ਕੇ ॥	ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੇਸ ਕੋ ਦੇਖਿ ਰਹਿਯੋ ਮਤ ; ਕੋਊ ਨ ਦੇਖੀਅਤ ਪ੍ਰਾਨ ਪਤੀ ਕੇ ॥	ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੇਸ ਕੋ ਦੇਖਿ ਰਹਿਓ ਮਤ ; ਕੋਊ ਨ ਦੇਖੀਅਤ ਪ੍ਰਾਨ ਪਤੀ ਕੇ ॥	ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੇਸ ਕੋ ਦੇਖਿ ਰਹਿਓ ਮਤ ; ਕੋਊ ਨ ਦੇਖੀਅਤ ਪ੍ਰਾਨ ਪਤੀ ਕੇ ॥
21	ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੀ ਭਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੂੰ ਤੇ ; ਏਕ ਰਤੀ ਬਿਨੁ ਏਕ ਰਤੀ ਕੇ ॥੧॥੨੧॥	ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੀ ਭਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੂੰ ਤੇ ; ਏਕ ਰਤੀ ਬਿਨੁ ਏਕ ਰਤੀ ਕੇ ॥੧॥੨੧॥	ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੀ ਭਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੂੰ ਤੇ ; ਏਕ ਰਤੀ ਬਿਨੁ ਏਕ ਰਤੀ ਕੇ ॥੧॥੨੧॥	ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੀ ਭਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੂੰ ਤੇ ; ਏਕ ਰਤੀ ਬਿਨੁ ਏਕ ਰਤੀ ਕੇ ॥੧॥੨੧॥	ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੀ ਭਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੂੰ ਤੇ ; ਏਕ ਰਤੀ ਬਿਨੁ ਏਕ ਰਤੀ ਕੇ ॥੨੨੧॥	ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੀ ਭਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੂੰ ਤੇ ; ਏਕ ਰਤੀ ਬਿਨੁ ਏਕ ਰਤੀ ਕੇ ॥੧॥੨੧॥
22	ਮਾਤੇ ਮਤੰਗ ਜਰੇ ਜਰ ਸੰਗਿ ; ਅਨੂਪ ਉਤੰਗ ਸੁਰੰਗ ਸਵਾਰੇ ॥	ਮਾਤੇ ਮਤੰਗ ਜਰੇ ਜਰ ਸੰਗ ; ਅਨੂਪ ਉਤੰਗ ਸੁਰੰਗ ਸਵਾਰੇ ॥	ਮਾਤੇ ਮਤੰਗ ਜਰੇ ਜਰ ਸੰਗਿ ; ਅਨੂਪ ਉਤੰਗ ਸੁਰੰਗ ਸਵਾਰੇ ॥	ਸ੍ਰਯਾ ॥ ਮਾਤੇ ਮਤੰਗ ਜਰੇ ਜਰ ਸੰਗ ; ਅਨੂਪ ਉਤੰਗ ਸੁਰੰਗ ਸਵਾਰੇ ॥	ਮਾਤੇ ਮਤੰਗ ਜਰੇ ਜਰ ਸੰਗ ; ਅਨੂਪ ਉਤੰਗ ਸੁਰੰਗ ਸਵਾਰੇ ॥	ਮਾਤੇ ਮਤੰਗ ਜਰੇ ਜਰ ਸੰਗਿ ; ਅਨੂਪ ਉਤੰਗ ਸੁਰੰਗ ਸਵਾਰੇ ॥
22	ਕੋਟ ਤੁਰੰਗ ਕੁਰੰਗ ਸੇ ਕੂਦਤ ; ਪੌਨ ਕੇ ਗਉਨ ਕਉ ਜਾਤ ਨਿਵਾਰੇ ॥	ਕੋਟਿ ਤੁਰੰਗ ਕੁਰੰਗ ਸੇ ਕੂਦਤ ; ਪੌਨ ਕੇ ਗਉਨ ਕਉ ਜਾਤ ਨਿਵਾਰੇ ॥	ਕੋਟ ਤੁਰੰਗ ਕੁਰੰਗ ਸੇ ਕੂਦਤ ; ਪੌਨ ਕੇ ਗਉਨ ਕਉ ਜਾਤ ਨਿਵਾਰੇ ॥	ਕੋਟਿ ਤੁਰੰਗ ਕੁਰੰਗ ਸੇ ਕੂਦਤ ; ਪੌਨ ਕੇ ਗੌਨ ਕਉ ਜਾਤ ਨਿਵਾਰੇ ॥	ਕੋਟ ਤੁਰੰਗ ਕੁਰੰਗ ਸੇ ਕੂਦਤ ; ਪੌਨ ਕੇ ਗਉਨ ਕੋ ਜਾਤ ਨਿਵਾਰੇ ॥	ਕੋਟ ਤੁਰੰਗ ਕੁਰੰਗ ਸੇ ਕੂਦਤ ; ਪੌਨ ਕੇ ਗਉਨ ਕਉ ਜਾਤ ਨਿਵਾਰੇ ॥

22	ਭਾਰੀ ਭੁਜਾਨ ਕੇ ਭੂਪ ; ਭਲੀ ਬਿਧਿ ; ਨਿਆਵਤ ਸੀਸ ਨ ਜਾਤ ਬਿਚਾਰੇ ॥	ਭਾਰੀ ਭੁਜਾਨ ਕੇ ਭੂਪ ; ਭਲੀ ਬਿਧਿ ; ਨਿਆਵਤ ਸੀਸ ਨ ਜਾਤ ਬਿਚਾਰੇ ॥	ਭਾਰੀ ਭੁਜਾਨ ਕੇ ਭੂਪ ; ਭਲੀ ਬਿਧਿ ; ਨਿਆਵਤ ਸੀਸ ਨ ਜਾਤ ਬਿਚਾਰੇ ॥	ਭਾਰੀ ਭੁਜਾਨ ਕੇ ਭੂਪ ; ਭਲੀ ਬਿਧਿ ; ਨਿਆਵਤ ਸੀਸ ਨ ਜਾਤ ਬਿਚਾਰੇ ॥	ਭਾਰੀ ਭੁਜਾਨ ਕੇ ਭੂਪ ; ਭਲੀ ਬਿਧਿ ; ਨਿਆਵਤ ਸੀਸ ਨ ਜਾਤ ਬਿਚਾਰੇ ॥	ਭਾਰੀ ਭੁਜਾਨ ਕੇ ਭੂਪ ; ਭਲੀ ਬਿਧਿ ; ਨਿਆਵਤ ਸੀਸ ਨ ਜਾਤ ਬਿਚਾਰੇ ॥
22	ਏਤੇ ਭਏ ਤੋ ਕਹਾ ਭਏ ; ਭੂਪਤ ; ਅੰਤ ਕੋ ਨਾਂਗੇ ਹੀ ਪਾਇ ਪਧਾਰੇ ॥੨॥੨੨॥	ਏਤੇ ਭਏ ਤੋ ਕਹਾ ਭਏ ; ਭੂਪਤ ; ਅੰਤ ਕੋ ਨਾਂਗੇ ਹੀ ਪਾਇ ਪਧਾਰੇ ॥੨॥੨੨॥	ਏਤੇ ਭਏ ਤੋ ਕਹਾ ਭਏ ; ਭੂਪਤ ; ਅੰਤ ਕੋ ਨਾਂਗੇ ਹੀ ਪਾਇ ਪਧਾਰੇ ॥੨॥੨੨॥	ਏਤੇ ਭਏ ਤੋ ਕਹਾ ਭਏ ; ਭੂਪਤ ; ਅੰਤ ਕੋ ਨਾਂਗੇ ਹੀ ਪਾਇ ਪਧਾਰੇ ॥੨॥੨੨॥	ਏਤੇ ਭਏ ਤੋ ਕਹਾ ਭਏ ; ਭੂਪਤ ; ਅੰਤ ਕੋ ਨਾਂਗੇ ਹੀ ਪਾਇ ਪਧਾਰੇ ॥੨॥੨੨॥	ਏਤੇ ਭਏ ਤੋ ਕਹਾ ਭਏ ; ਭੂਪਤ ; ਅੰਤ ਕੋ ਨਾਂਗੇ ਹੀ ਪਾਇ ਪਧਾਰੇ ॥੨॥੨੨॥
23	ਜੀਤ ਫਿਰੈ ; ਸਬ ਦੇਸ ਦਿਸਾਨ ਕੋ ; ਬਾਜਤ ਢੋਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਨਗਾਰੇ ॥	ਜੀਤ ਫਿਰੈ ; ਸਬ ਦੇਸ ਦਿਸਾਨ ਕੋ ; ਬਾਜਤ ਢੋਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਨਗਾਰੇ ॥	ਜੀਤ ਫਿਰੈ ; ਸਬ ਦੇਸ ਦਿਸਾਨ ਕੋ ; ਬਾਜਤ ਢੋਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਨਗਾਰੇ ॥	ਜੀਤ ਫਿਰੈ ; ਸਬ ਦੇਸ ਦਿਸਾਨ ਕੋ ; ਬਾਜਤ ਢੋਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਨਗਾਰੇ ॥	ਜੀਤ ਫਿਰੈ ; ਸਬ ਦੇਸ ਦਿਸਾਨ ਕੋ ; ਬਾਜਤ ਢੋਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਨਗਾਰੇ ॥	ਜੀਤ ਫਿਰੈ ; ਸਬ ਦੇਸ ਦਿਸਾਨ ਕੋ ; ਬਾਜਤ ਢੋਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਨਗਾਰੇ ॥
23	ਗੁੰਜਤ ਗੂੜ ਗਜਾਨ ਕੇ ਸੁੰਦਰ ; ਹਿੰਸਤ ਹੀ ਹਯ ਰਾਜ ਹਜਾਰੇ ॥	ਗੁੰਜਤ ਗੂੜ ਗਜਾਨ ਕੇ ਸੁੰਦਰ ; ਹਿੰਸਤ ਹੀ ਹੈ ਰਾਜ ਹਜਾਰੇ ॥	ਗੁੰਜਤ ਗੂੜ ਗਜਾਨ ਕੇ ਸੁੰਦਰ ; ਹਿੰਸਤ ਹੀ ਹੈ ਰਾਜ ਹਜਾਰੇ ॥	ਗੁੰਜਤ ਗੂੜ ਗਜਾਨ ਕੇ ਸੁੰਦਰ ; ਹਿੰਸਤ ਹੈ ਹੈਰਾਜ ਹਜਾਰੇ ॥	ਗੁੰਜਤ ਗੂੜ ਗਜਾਨ ਕੇ ਸੁੰਦਰ ; ਹਿੰਸਤ ਹੈ ਹਯ ਰਾਜ ਹਜਾਰੇ ॥	ਗੁੰਜਤ ਗੂੜ ਗਜਾਨ ਕੇ ਸੁੰਦਰ ; ਹਿੰਸਤ ਹੀ ਹੈ ਰਾਜ ਹਜਾਰੇ ॥

23	ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ ਕੇ ਭੂਪਤ ; ਕਉਨ ਗਨੈ ; ਨਹੀ ਜਾਤ ਬਿਚਾਰੇ ॥	ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ ਕੇ ਭੂਪਤਿ ; ਕਉਨ ਗਨੈ ; ਨਹੀ ਜਾਤ ਬਿਚਾਰੇ ॥	ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ ਕੇ ਭੂਪਤ ; ਕਉਨ ਗਨੈ ; ਨਹੀ ਜਾਤ ਬਿਚਾਰੇ ॥	ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ ਕੇ ਭੂਪਤਿ ; ਕੌਨ ਗਨੈ ; ਨਹ ਜਾਤਿ ਬਿਚਾਰੇ ॥	ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ ਕੇ ਭੂਪਤ ; ਕਉਨ ਗਨੈ ; ਨਹੀ ਜਾਤ ਬਿਚਾਰੇ ॥	ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ ਕੇ ਭੂਪਤਿ ; ਕਉਨ ਗਨੈ ; ਨਹੀ ਜਾਤ ਬਿਚਾਰੇ ॥
23	ਸ੍ਰੀ ਪਤ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਭਜੇ ਬਿਨੁ ; ਅੰਤ ਕਉ ; ਅੰਤਕੇ ਧਾਮ ਸਿਧਾਰੇ ॥੩॥੨੩॥	ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਭਜੇ ਬਿਨੁ ; ਅੰਤ ਕਉ ; ਅੰਤਕੇ ਧਾਮ ਸਿਧਾਰੇ ॥੩॥੨੩॥	ਸ੍ਰੀ ਪਤ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਭਜੇ ਬਿਨੁ ; ਅੰਤ ਕਉ ; ਅੰਤਕੇ ਧਾਮ ਸਿਧਾਰੇ ॥੩॥੨੩॥	ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਭਜੇ ਬਿਨੁ ; ਅੰਤ ਕੋ ; ਅੰਤਕੇ ਧਾਮ ਸਿਧਾਰੇ ॥੩॥੨੩॥	ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਭਜੇ ਬਿਨੁ ; ਅੰਤ ਕੋ ; ਅੰਤਕ ਧਾਮ ਸਿਧਾਰੇ ॥੨੨੩॥	ਸ੍ਰੀ ਪਤ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਭਜੇ ਬਿਨੁ ; ਅੰਤ ਕਉ ; ਅੰਤਕੇ ਧਾਮ ਸਿਧਾਰੇ ॥੩॥੨੩॥
24	ਤੀਰਥ ਨਾਨ ਦਇਆ ਦਮ ਦਾਨ ; ਸੁ ਸੰਜਮ ਨੇਮ ਅਨੇਕ ਬਿਸੇਖੈ ॥	ਤੀਰਥ ਨਾਨ ਦਇਆ ਦਮ ਦਾਨ ; ਸੁ ਸੰਜਮ ਨੇਮ ਅਨੇਕ ਬਿਸੇਖੈ ॥	ਤੀਰਥ ਨਾਨ ਦਇਆ ਦਮ ਦਾਨ ; ਸੁ ਸੰਜਮ ਨੇਮ ਅਨੇਕ ਬਿਸੇਖੈ ॥	ਤੀਰਥ ਨਾਨ ਦਇਆ ਦਮ ਦਾਨ ; ਸੁ ਸੰਜਮ ਨੇਮ ਅਨੇਕ ਬਿਸੇਖੈ ॥	ਤੀਰਥ ਨਾਨ ਦਇਆ ਦਮ ਦਾਨ ; ਸੁ ਸੰਜਮ ਨੇਮ ਅਨੇਕ ਬਿਸੇਖੈ ॥	ਤੀਰਥ ਨਾਨ ਦਇਆ ਦਮ ਦਾਨ ; ਸੁ ਸੰਜਮ ਨੇਮ ਅਨੇਕ ਬਿਸੇਖੈ ॥
24	ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ; ਕਤੇਬ ਕੁਰਾਨ ; ਜਿਮੀਨ ਜਮਾਨ ਸਬਾਨ ਕੇ ਪੇਖੈ ॥	ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ; ਕਤੇਬ ਕੁਰਾਨ ; ਜਿਮੀਨ ਜਮਾਨ ਸਬਾਨ ਕੇ ਪੇਖੈ ॥	ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ; ਕਤੇਬ ਕੁਰਾਨ ; ਜਿਮੀਨ ਜਮਾਨ ਸਬਾਨ ਕੇ ਪੇਖੈ ॥	ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ; ਕਤੇਬ ਕੁਰਾਨ ; ਜਮੀਨ ਜਮਾਨ ਸਬਾਨ ਕੇ ਪੇਖੈ ॥	ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ; ਕਤੇਬ ਕੁਰਾਨ ; ਜਿਮੀਨ ਜਮਾਨ ਸਬਾਨ ਕੇ ਪੇਖੈ ॥	ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ; ਕਤੇਬ ਕੁਰਾਨ ; ਜਿਮੀਨ ਜਮਾਨ ਸਬਾਨ ਕੇ ਪੇਖੈ ॥

24	ਪਉਨ ਅਹਾਰ ; ਜਤੀ ਜਤ ਧਾਰ ; ਸਬੈ ਸੁ ਬਿਚਾਰ ਹਜਾਰਕ ਦੇਖੈ ॥	ਪਉਨ ਅਹਾਰ ; ਜਤੀ ਜਤ ਧਾਰ ; ਸਬੈ ਸੁ ਬਿਚਾਰ ਹਜਾਰਕ ਦੇਖੈ ॥	ਪਉਨ ਅਹਾਰ ; ਜਤੀ ਜਤ ਧਾਰ ; ਸਬੈ ਸੁ ਬਿਚਾਰ ਹਜਾਰਕ ਦੇਖੈ ॥	ਪੌਨ ਅਹਾਰ ; ਜਤੀ ਜਤ ਧਾਰ ; ਸਬੈ ਸੁ ਬਿਚਾਰ ਹਜਾਰਕ ਦੇਖੈ ॥	ਪਉਨ ਅਹਾਰ ; ਜਤੀ ਜਤ ਧਾਰ ; ਸਬੈ ਸੁ ਬਿਚਾਰ ਹਜਾਰਕ ਦੇਖੈ ॥	ਪਉਨ ਅਹਾਰ ; ਜਤੀ ਜਤ ਧਾਰ ; ਸਬੈ ਸੁ ਬਿਚਾਰ ਹਜਾਰਕ ਦੇਖੈ ॥
24	ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ; ਭਜੇ ਬਿਨੁ ਭੂਪਤਿ ; ਏਕ ਰਤੀ ਬਿਨੁ ਏਕ ਨ ਲੇਖੈ ॥੪॥੨੪॥	ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ; ਭਜੇ ਬਿਨੁ ਭੂਪਤਿ ; ਏਕ ਰਤੀ ਬਿਨੁ ਏਕ ਨ ਲੇਖੈ ॥੪॥੨੪॥	ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ; ਭਜੇ ਬਿਨੁ ਭੂਪਤਿ ; ਏਕ ਰਤੀ ਬਿਨੁ ਏਕ ਨ ਲੇਖੈ ॥੪॥੨੪॥	ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ; ਭਜੇ ਬਿਨੁ ਭੂਪਤਿ ; ਏਕ ਰਤੀ ਬਿਨੁ ਏਕ ਨ ਲੇਖੈ ॥੪॥੨੪॥	ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ; ਭਜੇ ਬਿਨੁ ਭੂਪਤਿ ; ਏਕ ਰਤੀ ਬਿਨੁ ਏਕ ਨ ਲੇਖੈ ॥੪॥੨੪॥	ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ; ਭਜੇ ਬਿਨੁ ਭੂਪਤਿ ; ਏਕ ਰਤੀ ਬਿਨੁ ਏਕ ਨ ਲੇਖੈ ॥੪॥੨੪॥
25	ਸੁਧ ਸਿਪਾਹ ; ਦੁਰੰਤ ਦੁਬਾਹ ; ਸੁ ਸਾਜਿ ਸਨਾਹ ; ਦੁਰਜਾਨ ਦਲੈਗੇ ॥	ਸੁਧ ਸਿਪਾਹ ; ਦੁਰੰਤ ਦੁਬਾਹ ; ਸੁ ਸਾਜਿ ਸਨਾਹ ; ਦੁਰਜਾਨ ਦਲੈਗੇ ॥	ਸੁਧ ਸਿਪਾਹ ; ਦੁਰੰਤ ਦੁਬਾਹ ; ਸੁ ਸਾਜਿ ਸਨਾਹ ; ਦੁਰਜਾਨ ਦਲੈਗੇ ॥	ਸੁਧ ਸਿਪਾਹ ; ਦੁਰੰਤ ਦੁਬਾਹ ; ਸੁ ਸਾਜਿ ਸਨਾਹ ; ਦੁਰਜਾਨ ਦਲੈਗੇ ॥	ਸੁਧ ਸਿਪਾਹ ; ਦੁਰੰਤ ਦੁਬਾਹ ; ਸੁ ਸਾਜਿ ਸਨਾਹ ; ਦੁਰਜਾਨ ਦਲੈਗੇ ॥	ਸੁਧ ਸਿਪਾਹ ; ਦੁਰੰਤ ਦੁਬਾਹ ; ਸੁ ਸਾਜਿ ਸਨਾਹ ; ਦੁਰਜਾਨ ਦਲੈਗੇ ॥
25	ਤੋਰ ਅਰੀਨ ; ਮਰੋਰ ਮਵਾਸਨ ; ਮਾਤੇ ਮਤੰਗਨ ; ਮਾਨ ਮਲੈਗੇ ॥	ਤੋਰ ਅਰੀਨ ; ਮਰੋਰ ਮਵਾਸਨ ; ਮਾਤੇ ਮਤੰਗਨ ; ਮਾਨ ਮਲੈਗੇ ॥	ਤੋਰ ਅਰੀਨ ; ਮਰੋਰ ਮਵਾਸਨ ; ਮਾਤੇ ਮਤੰਗਨ ; ਮਾਨ ਮਲੈਗੇ ॥	ਤੋਰ ਅਰੀਰਨ ; ਮਰੋਰਿ ਮਵਾਸਨ ; ਮਾਤੇ ਮਤੰਗਨ ; ਮਾਨ ਮਲੈਗੇ ॥	ਤੋਰਿ ਅਰੀਨ ; ਮਰੋਰਿ ਮਵਾਸਨ ; ਮਾਤੇ ਮਤੰਗਨ ; ਮਾਨ ਮਲੈਗੇ ॥	ਤੋਰ ਅਰੀਨ ; ਮਰੋਰ ਮਵਾਸਨ ; ਮਾਤੇ ਮਤੰਗਨ ; ਮਾਨ ਮਲੈਗੇ ॥

25	ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਿਨੁ ; ਤਿਆਗ ਜਹਾਨੁ ਨਿਦਾਨ ਚਲੈਗੇ ॥੫॥੨੫॥	ਸ੍ਰੀ ਪਤ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਿਨ ; ਤਿਆਗਿ ਜਹਾਨ ਨਿਦਾਨ ਚਲੈਗੇ ॥੫॥੨੫॥	ਸ੍ਰੀ ਪਤ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਿਨੁ ; ਤਿਆਗ ਜਹਾਨੁ ਨਿਦਾਨ ਚਲੈਗੇ ॥੫॥੨੫॥	ਸ੍ਰੀ ਪਤ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਿਨੁ ; ਤਿਆਗਿ ਜਹਾਨੁ ਨਿਦਾਨ ਚਲੈਗੇ ॥੫॥੨੫॥	ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਿਨੁ ; ਤਿਆਗਿ ਜਹਾਨੁ ਨਿਦਾਨ ਚਲੈਗੇ ॥੨੨੫॥	ਸ੍ਰੀ ਪਤ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਿਨੁ ; ਤਿਆਗ ਜਹਾਨੁ ਨਿਦਾਨ ਚਲੈਗੇ ॥੫॥੨੫॥
26	ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਸਭ ਕੋ ਸਿਰਨਾਇਕ ; ਜਾਚਿਕ ਅਨੇਕ ; ਸੁ ਏਕ ਦਿਵਯਾ ॥੬॥੨੬॥ ੩੨੮	ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਸਭ ਕੋ ਸਿਰਨਾਇਕ ; ਜਾਚਿਕ ਅਨੇਕ ; ਸੁ ਏਕ ਦਿਵਯਾ ॥੬॥੨੬॥	ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਸਭ ਕੋ ਸਿਰਨਾਇਕ ; ਜਾਚਿਕ ਅਨੇਕ ; ਸੁ ਏਕ ਦਿਵਯਾ ॥੬॥੨੬॥	ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਸਭ ਕੋ ਸਿਰਨਾਇਕ ; ਜਾਚਕ ਅਨੇਕ ; ਸੁ ਏਕ ਦਿਵਯਾ ॥੬॥੨੬॥	ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਸਭ ਕੋ ਸਿਰਨਾਇਕ ; ਜਾਚਕ ਅਨੇਕ ; ਸੁ ਏਕ ਦਿਵਯਾ ॥੬॥੨੬॥	ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਸਭ ਕੋ ਸਿਰਨਾਇਕ ; ਜਾਚਿਕ ਅਨੇਕ ; ਸੁ ਏਕ ਦਿਵਯਾ ॥੬॥੨੬॥
27	ਦਾਨਵ ਦੇਵ ; ਫਨਿੰਦ ਨਿਸਾਚਰ ; ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ ਜਪੈਗੇ ॥	ਦਾਨਵ ਦੇਵ ; ਫਨਿੰਦ ਨਿਸਾਚਰ ; ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ ਜਪੈਗੇ ॥	ਦਾਨਵ ਦੇਵ ; ਫਨਿੰਦ ਨਿਸਾਚਰ ; ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ ਜਪੈਗੇ ॥	ਦਾਨਵ ਦੇਵ ; ਫਨਿੰਦ੍ਰ ਨਿਸਾਚਰ ; ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ ਜਪੈਗੇ ॥	ਦਾਨਵ ਦੇਵ ; ਫਨਿੰਦ੍ਰ ਨਿਸਾਚਰ ; ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ ਜਪੈਗੇ ॥	ਦਾਨਵ ਦੇਵ ; ਫਨਿੰਦ ਨਿਸਾਚਰ ; ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਭਵਾਨ ਜਪੈਗੇ ॥

³²⁸ For this quatrain, only the Sodhak Committee Saroop has the usage of Adhak in all the four lines at the end ‘ਯੁ’. I.e. ‘ਭਛਯਾ’, ‘ਮਛਯਾ’, ‘ਲਵਯਾ’, & ‘ਦਿਵਯਾ’.

27	ਜੀਵ ਜਿਤੇ ; ਜਲ ਮੈ ਥਲ ਮੈ ; ਪਲ ਹੀ ਪਲ ਮੈ ; ਸਭ ਥਾਪ ਥਪੈਗੇ ॥	ਜੀਵ ਜਿਤੇ ; ਜਲ ਮੈ ਥਲ ਮੈ ; ਪਲ ਹੀ ਪਲ ਮੈ ; ਸਭ ਥਾਪ ਥਪੈਗੇ ॥	ਜੀਵ ਜਿਤੇ ; ਜਲ ਮੈ ਥਲ ਮੈ ; ਪਲ ਹੀ ਪਲ ਮੈ ; ਸਭ ਥਾਪ ਥਪੈਗੇ ॥	ਜੀਵ ਜਿਤੇ ; ਜਲ ਮੈ ਥਲ ਮੈ ; ਪਲ ਹੀ ਪਲ ਮੈ ; ਸਭ ਥਾਪ ਥਪੈਗੇ ॥	ਜੀਵ ਜਿਤੇ ; ਜਲ ਮੈ ਥਲ ਮੈ ; ਪਲ ਹੀ ਪਲ ਮੈ ; ਸਭ ਥਾਪ ਥਪੈਗੇ ॥	ਜੀਵ ਜਿਤੇ ; ਜਲ ਮੈ ਥਲ ਮੈ ; ਪਲ ਹੀ ਪਲ ਮੈ ; ਸਭ ਥਾਪ ਥਪੈਗੇ ॥
27	ਪੁੰਨ ਪ੍ਰਤਾਪਨ ਬਾਢ ਜੈਤ ਧੁਨ ; ਪਾਪਨ ਕੇ ; ਬਹੁ ਪੁੰਜ ਖਪੈਗੇ ॥	ਪੁੰਨ ਪ੍ਰਤਾਪਨ ਬਾਢ ਜੈਤ ਧੁਨ ; ਪਾਪਨ ਕੇ ; ਬਹੁ ਪੁੰਜ ਖਪੈਗੇ ॥	ਪੁੰਨ ਪ੍ਰਤਾਪਨ ਬਾਢ ਜੈਤ ਧੁਨ ; ਪਾਪਨ ਕੇ ; ਬਹੁ ਪੁੰਜ ਖਪੈਗੇ ॥	ਪੁੰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਾਢ ਜੈਤ ਧੁਨ ; ਪਾਪਨ ਕੇ ; ਬਹੁ ਪੁੰਜ ਖਪੈਗੇ ॥	ਪੁੰਨ ਪ੍ਰਤਾਪਨ ਬਾਢਿਓ ਜੈਤ ਧੁਨ ; ਪਾਪਨ ਕੇ ; ਬਹੁ ਪੁੰਜ ਖਪੈਗੇ ॥	ਪੁੰਨ ਪ੍ਰਤਾਪਨ ਬਾਢ ਜੈਤ ਧੁਨ ; ਪਾਪਨ ਕੇ ; ਬਹੁ ਪੁੰਜ ਖਪੈਗੇ ॥
27	ਸਾਧ ਸਮੂਹ ; ਪ੍ਰਸੰਨ ਫਿਰੈ ਜਗ ; ਸੱਤ੍ਰ ਸਭੈ ; ਅਵਲੋਕ ਚਪੈਗੇ ॥੨॥੨੨॥	ਸਾਧ ਸਮੂਹ ; ਪ੍ਰਸੰਨ ਫਿਰੈ ਜਗ ; ਸੱਤ੍ਰ ਸਭੈ ; ਅਵਲੋਕ ਜਪੈਗੇ ॥੨॥੨੨॥	ਸਾਧ ਸਮੂਹ ; ਪ੍ਰਸੰਨ ਫਿਰੈ ਜਗ ; ਸੱਤ੍ਰ ਸਭੈ ; ਅਵਲੋਕ ਚਪੈਗੇ ॥੨॥੨੨॥	ਸਾਧ ਸਮੂਹ ; ਪ੍ਰਸੰਨ ਫਿਰੈ ਜਗ ; ਸੱਤ੍ਰ ਸਭੈ ; ਅਵਲੋਕ ਚਪੈਗੇ ॥੨॥੨੨॥	ਸਾਧ ਸਮੂਹ ; ਪ੍ਰਸੰਨ ਫਿਰੈ ਜਗ ; ਸੱਤ੍ਰ ਸਭੈ ; ਅਵਲੋਕ ਚਪੈਗੇ ॥੨੨੨॥	ਸਾਧ ਸਮੂਹ ; ਪ੍ਰਸੰਨ ਫਿਰੈ ਜਗ ; ਸੱਤ੍ਰ ਸਭੈ ; ਅਵਲੋਕ ਚਪੈਗੇ ॥੨॥੨੨॥
28	ਮਾਨਵ ਇੰਦ੍ਰ ਗਜਿੰਦ੍ਰ ਨਰਾਧਪ ; ਜੋਨ ; ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਕੋ ਰਾਜ ਕਰੈਗੇ ॥	ਮਾਨਵ ਇੰਦ੍ਰ ਗਜਿੰਦ੍ਰ ਨਰਾਧਪ ; ਜੋਨਿ ; ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਕੋ ਰਾਜ ਕਰੈਗੇ ॥	ਮਾਨਵ ਇੰਦ੍ਰ ਗਜਿੰਦ੍ਰ ਨਰਾਧਪ ; ਜੋਨ ; ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਕੋ ਰਾਜ ਕਰੈਗੇ ॥	ਮਾਨਵ ਇੰਦ੍ਰ ਗਜਿੰਦ੍ਰ ਨਰਾਧਪ ; ਜੋਨ ; ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਕੋ ਰਾਜ ਕਰੈਗੇ ॥	ਮਾਨਵ ਇੰਦ੍ਰ ਗਜਾਧਿ ਨਰਾਧਪ ; ਜੋਨ ; ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਕੋ ਰਾਜ ਕਰੈਗੇ ॥	ਮਾਨਵ ਇੰਦ੍ਰ ਗਜਿੰਦ੍ਰ ਨਰਾਧਪ ; ਜੋਨ ; ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਕੋ ਰਾਜ ਕਰੈਗੇ ॥

28	ਕੋਟਿ ਇਸਨਾਨ ; ਗਜਾਦਿਕ ਦਾਨ ; ਅਨੇਕ ਸੁਅੰਬਰ ਸਾਜ ਬਚੈਗੇ ॥	ਕੋਟਿ ਇਸਨਾਨ ; ਗਜਾਦਿਕ ਦਾਨ ; ਅਨੇਕ ਸੁਅੰਬਰ ਸਾਜ ਬਚੈਗੇ ॥	ਕੋਟਿ ਇਸਨਾਨ ; ਗਜਾਦਿਕ ਦਾਨ ; ਅਨੇਕ ਸੁਅੰਬਰ ਸਾਜ ਬਚੈਗੇ ॥	ਕੋਟਿ ਇਸਨਾਨ ; ਗਜਾਦਿਕ ਦਾਨ ; ਅਨੇਕ ਸੁਅੰਬਰ ਸਾਜ ਬਚੈਗੇ ॥	ਕੋਟ ਸਨਾਨ ; ਗਜਾਦਿਕ ਦਾਨ ; ਅਨੇਕ ਸੁਅੰਬਰ ਸਾਜ ਬਚੈਗੇ ॥	ਕੋਟਿ ਇਸਨਾਨ ; ਗਜਾਦਿਕ ਦਾਨ ; ਅਨੇਕ ਸੁਅੰਬਰ ਸਾਜ ਬਚੈਗੇ ॥
28	ਬ੍ਰਹਮ ਮਹੇਸਰ ਬਿਸਨ ਸਚੀਪਤਿ ; ਅੰਤ ਫਸੇ ਜਮ ਫਾਸ ਪਰੈਗੇ ॥	ਬ੍ਰਹਮ ਮਹੇਸਰ ਬਿਸਨ ਸਚੀਪਤਿ ; ਅੰਤ ਫਸੇ ਜਮ ਫਾਸ ਪਰੈਗੇ ॥	ਬ੍ਰਹਮ ਮਹੇਸਰ ਬਿਸਨ ਸਚੀਪਤਿ ; ਅੰਤ ਫਸੇ ਜਮ ਫਾਸ ਪਰੈਗੇ ॥	ਬ੍ਰਹਮ ਮਹੇਸਰ ਬਿਸਨ ਸਚੀਪਤਿ ; ਅੰਤ ਫਸੇ ਜਮ ਫਾਸ ਪਰੈਗੇ ॥	ਬ੍ਰਹਮਹੇਸਰ ਬਿਸਨ ਸਚੀਪਤਿ ; ਅੰਤ ਫਸੇ ਜਮ ਫਾਸ ਪਰੈਗੇ ॥	ਬ੍ਰਹਮ ਮਹੇਸਰ ਬਿਸਨ ਸਚੀਪਤਿ ; ਅੰਤ ਫਸੇ ਜਮ ਫਾਸ ਪਰੈਗੇ ॥
28	ਜੇ ਨਰ ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ਕੇ ਪ੍ਰਸ ਹੈ ਪਗ ; ਤੇ ਨਰ ਫੇਰ ਨ ਦੇਹ ਧਰੈਗੇ ॥੮॥੨੮॥	ਜੇ ਨਰ ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ਕੇ ਪ੍ਰਸ ਹੈ ਪਗ ; ਤੇ ਨਰ ਫੇਰ ਨ ਦੇਹ ਧਰੈਗੇ ॥੮॥੨੮॥	ਜੇ ਨਰ ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ਕੇ ਪ੍ਰਸ ਹੈ ਪਗ ; ਤੇ ਨਰ ਫੇਰ ਨ ਦੇਹ ਧਰੈਗੇ ॥੮॥੨੮॥	ਜੇ ਨਰ ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ਕੇ ਪ੍ਰਸ ਹੈ ਪਗ ; ਤੇ ਨਰ ਫੇਰਿ ਨ ਦੇਹ ਧਰੈਗੇ ॥੮॥੨੮॥	ਜੇ ਨਰ ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ਕੇ ਪ੍ਰਸਿ ਹੈ ਪਗ ; ਤੇ ਨਰ ਫੇਰ ਨ ਦੇਹ ਧਰੈਗੇ ॥੨੨੮॥	ਜੇ ਨਰ ਸ੍ਰੀ ਪਤਿ ਕੇ ਪ੍ਰਸ ਹੈ ਪਗ ; ਤੇ ਨਰ ਫੇਰ ਨ ਦੇਹ ਧਰੈਗੇ ॥੮॥੨੮॥
29	ਕਹਾ ਭਯੋ , ਜੋ ਦੋਊ ਲੋਚਨ ਮੁੰਦਕੈ ; ਬੈਠਿ ਰਹਿਓ , ਬਕ ਧਿਆਨ ਲਗਾਇਓ ॥	ਕਹਾ ਭਯੋ , ਜੋ ਦੋਊ ਲੋਚਨ ਮੁੰਦਕੈ ; ਬੈਠਿ ਰਹਿਓ , ਬਕ ਧਿਆਨ ਲਗਾਇਓ ॥	ਕਹਾ ਭਯੋ , ਜੋ ਦੋਊ ਲੋਚਨ ਮੁੰਦਕੈ ; ਬੈਠਿ ਰਹਿਓ , ਬਕ ਧਿਆਨ ਲਗਾਇਓ ॥	ਕਹਾ ਭਯੋ , ਜੋ ਦੋਊ ਲੋਚਨ ਮੁੰਦਕੈ ; ਬੈਠਿ ਰਹਿਯੋ , ਬਕ ਧਿਆਨ ਲਗਾਯੋ ॥	ਕਾ ਭਯੋ , ਜੋ ਦੋਊ ਲੋਚਨ ਮੁੰਦਕੈ ; ਬੈਠਿ ਰਹਿਓ , ਬਕ ਧਿਆਨ ਲਗਾਇਓ ॥	ਕਹਾ ਭਯੋ , ਜੋ ਦੋਊ ਲੋਚਨ ਮੁੰਦਕੈ ; ਬੈਠਿ ਰਹਿਓ , ਬਕ ਧਿਆਨ ਲਗਾਇਓ ॥

29	ਨਾਤ ਫਿਰਿਓ ਲੀਏ ; ਸਾਤ ਸਮੁਦ੍ਰਨ ; ਲੋਕ ਗਇਓ ; ਪਰਲੋਕ ਗਵਾਇਓ ॥	ਨਾਤ ਫਿਰਿਓ ਲੀਏ ; ਸਾਤ ਸਮੁਦ੍ਰਨ ; ਲੋਕ ਗਇਓ ; ਪਰਲੋਕ ਗਵਾਇਓ ॥	ਨਾਤ ਫਿਰਿਓ ਲੀਏ ; ਸਾਤ ਸਮੁਦ੍ਰਨ ; ਲੋਕ ਗਇਓ ; ਪਰਲੋਕ ਗਵਾਇਓ ॥	ਨਾਤ ਫਿਰਿਯੋ ਲੀਏ ; ਸਾਤ ਸਮੁਦ੍ਰਨ ; ਲੋਕ ਗਯੋ ; ਪਰਲੋਕ ਗਵਾਯੋ ॥	ਨਾਤ ਫਿਰਿਓ ਲੀਏ ; ਸਾਤ ਸਮੁਦ੍ਰਨ ; ਲੋਕ ਗਯੋ ; ਪਰਲੋਕ ਗਵਾਇਓ ॥	ਨਾਤ ਫਿਰਿਓ ਲੀਏ ; ਸਾਤ ਸਮੁਦ੍ਰਨ ; ਲੋਕ ਗਇਓ ; ਪਰਲੋਕ ਗਵਾਇਓ ॥
29	ਬਾਸੁ ਕੀਓ ਬਿਖਿਆਨ ਸੋ ਬੈਠ ਕੈ ; ਐਸੇ ਹੀ ਐਸ ਸੁ ਬੈਸ ਬਿਤਾਇਓ ॥	ਬਾਸ ਕੀਓ ਬਿਖਿਆਨ ਸੋ ਬੈਠ ਕੈ ; ਐਸੇ ਹੀ ਐਸੇ ਸੁ ਬੈਸ ਬਿਤਾਇਓ ॥	ਬਾਸੁ ਕੀਓ ਬਿਖਿਆਨ ਸੋ ਬੈਠ ਕੈ ; ਐਸੇ ਹੀ ਐਸੇ ਸੁ ਬੈਸ ਬਿਤਾਇਓ ॥	ਬਾਸ ਕੀਯੋ ਬਿਖਿਆਨ ਸੋ ਬੈਠ ਕੈ ; ਐਸੇ ਹੀ ਐਸੇ ਸੁ ਬੈਸਿ ਬਿਤਾਯੋ ॥	ਬਾਸ ਕੀਓ ਬਿਖਿਆਨ ਸੋ ਬੈਠਿ ਕੈ ; ਐਸੇ ਹੀ ਐਸੇ ਸੁ ਬੈਸ ਬਿਤਾਇਓ ॥	ਬਾਸੁ ਕੀਓ ਬਿਖਿਆਨ ਸੋ ਬੈਠ ਕੈ ; ਐਸੇ ਹੀ ਐਸੇ ਸੁ ਬੈਸ ਬਿਤਾਇਓ ॥
29	ਸਾਚੁ ਕਹੌ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ ; ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਓ ॥੯॥੨੯॥	ਸਾਚ ਕਹੌ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ ; ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਓ ॥੯॥੨੯॥	ਸਾਚੁ ਕਹੌ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ ; ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਓ ॥੯॥੨੯॥	ਸਾਚ ਕਹੌ ਸੁਨਿ ਲੇਹੁ ਸਭੈ ; ਜਿਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਯੋ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਯੋ ॥੯॥੨੯॥	ਸਾਚ ਕਹੌ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ ; ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਓ ॥੨੨੯॥	ਸਾਚੁ ਕਹੌ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ ; ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਓ ॥੯॥੨੯॥
30	ਕਾਹੂ ਲੈ ਪਾਹਨ ਪੂਜ ਧਰਯੋ ਸਿਰ ; ਕਾਹੂ ਲੈ ਲਿੰਗੁ ਗਰੇ ਲਟਕਾਇਓ ॥	ਕਾਹੂ ਲੈ ਪਾਹਨ ਪੂਜ ਧਰੇ ਸਿਰ ; ਕਾਹੂ ਲੈ ਲਿੰਗੁ ਗਰੇ ਲਟਕਾਇਓ ॥	ਕਾਹੂ ਲੈ ਪਾਹਨ ਪੂਜ ਧਰੇ ਸਿਰ ; ਕਾਹੂ ਲੈ ਲਿੰਗੁ ਗਰੇ ਲਟਕਾਇਓ ॥	ਕਾਹੂ ਲੈ ਪਾਹਨ ਪੂਜ ਧਰਿਯੋ ਸਿਰ ; ਕਾਹੂ ਲੈ ਲਿੰਗੁ ਗਰੇ ਲਟਕਾਯੋ ॥	ਕਾਹੂ ਲੈ ਪਾਹਨ ਪੂਜ ਧਰਿਓ ਸਿਰ ; ਕਾਹੂ ਲੈ ਲਿੰਗੁ ਗਰੇ ਲਟਕਾਇਓ ॥	ਕਾਹੂ ਲੈ ਪਾਹਨ ਪੂਜ ਧਰੇ ਸਿਰ ; ਕਾਹੂ ਲੈ ਲਿੰਗੁ ਗਰੇ ਲਟਕਾਇਓ ॥

30	ਕਾਹੂ ਲਖਿਓ ਹਰਿ ਅਵਾਚੀ ਦਿਸਾ ਮਹਿ ; ਕਾਹੂ ਪਛਾਹ ਕੋ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਓ ॥	ਕਾਹੂ ਲਖਿਓ ਹਰਿ ਅਵਾਚੀ ਦਿਸਾ ਮਹਿ ; ਕਾਹੂ ਪਛਾਹ ਕੋ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਓ ॥	ਕਾਹੂ ਲਖਿਓ ਹਰਿ ਅਵਾਚੀ ਦਿਸਾ ਮਹਿ ; ਕਾਹੂ ਪਛਾਹ ਕੋ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਓ ॥	ਕਾਹੂ ਲਖਿਯੋ ਹਰਿ ਵਾਚੀ ਦਿਸਾ ਮਹਿ ; ਕਾਹੂ ਪਛਾਹ ਕੋ ਸਿੰਸ ਨਿਵਾਯੋ ॥	ਕਾਹੂ ਲਖਿਓ ਹਰਿ ਅਵਾਚੀ ਦਿਸਾ ਮਹਿ ; ਕਾਹੂ ਪਛਾਹ ਕੋ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਓ ॥	ਕਾਹੂ ਲਖਿਓ ਹਰਿ ਅਵਾਚੀ ਦਿਸਾ ਮਹਿ ; ਕਾਹੂ ਪਛਾਹ ਕੋ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਓ ॥
30	ਕੋਊ ਬੁਤਾਨ ਕੋ ਪੂਜਤ ਹੈ ਪਸੁ ; ਕੋਊ ਮ੍ਰਿਤਾਨ ਕਉ ਪੂਜਨ ਧਾਇਓ ॥	ਕਾਹੂ ਬੁਤਾਨ ਕੋ ਪੂਜਤ ਹੈ ਪਸੁ ; ਕੋਊ ਮ੍ਰਿਤਾਨ ਕਉ ਪੂਜਨ ਧਾਇਓ ॥	ਕੋਊ ਬੁਤਾਨ ਕੋ ਪੂਜਤ ਹੈ ਪਸੁ ; ਕੋਊ ਮ੍ਰਿਤਾਨ ਕਉ ਪੂਜਨ ਧਾਇਓ ॥	ਕੋਊ ਬੁਤਾਨ ਕੋ ਪੂਜਤ ਹੈ ਪਸੁ ; ਕੋਊ ਮ੍ਰਿਤਾਨ ਕੋ ਪੂਜਨ ਧਾਯੋ ॥	ਕੋਊ ਬੁਤਾਨ ਕੋ ਪੂਜਤ ਹੈ ਪਸੁ ; ਕੋਊ ਮ੍ਰਿਤਾਨ ਕੋ ਪੂਜਨ ਧਾਇਓ ॥	ਕੋਊ ਬੁਤਾਨ ਕੋ ਪੂਜਤ ਹੈ ਪਸੁ ; ਕੋਊ ਮ੍ਰਿਤਾਨ ਕਉ ਪੂਜਨ ਧਾਇਓ ॥
30	ਕੂਰ ਕ੍ਰਿਆ ਉਰਤਿਓ ਸਭ ਹੀ ਜਗੁ ; ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੋ ਭੇਦੁ ਨ ਪਾਇਓ ॥੧੦॥੩੦॥	ਕੂਰ ਕ੍ਰਿਆ ਉਰਤਿਓ ਸਭ ਹੀ ਜਗ ; ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੋ ਭੇਦੁ ਨ ਪਾਇਓ ॥੧੦॥੩੦॥	ਕੂਰ ਕ੍ਰਿਆ ਉਰਤਿਓ ਸਭ ਹੀ ਜਗੁ ; ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੋ ਭੇਦੁ ਨ ਪਾਇਓ ॥੧੦॥੩੦॥	ਕੂਰ ਕ੍ਰਿਆ ਉਰਤਿਯੋ ਸਭ ਹੀ ਜਗ ; ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੋ ਭੇਦੁ ਨ ਪਾਯੋ ॥੧੦॥੩੦॥॥	ਕੂਰ ਕ੍ਰਿਆ ਉਰਤਿਓ ਸਭ ਹੀ ਜਗ ; ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੋ ਭੇਦੁ ਨ ਪਾਇਓ ॥੨੩੦॥	ਕੂਰ ਕ੍ਰਿਆ ਉਰਤਿਓ ਸਭ ਹੀ ਜਗੁ ; ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੋ ਭੇਦੁ ਨ ਪਾਇਓ ॥੧੦॥੩੦॥

ੴ

ਅਖੰਡ
ਹਰੀ

ਅਖੰਡ
ਹਰੀ

ਅਖੰਡ
ਹਰੀ

ਅਖੰਡ
ਹਰੀ

ਅਖੰਡ
ਹਰੀ

ਅਖੰਡ
ਹਰੀ

ਤ੍ਰਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਗੁਰੂ
ਗ੍ਰੰਥਿ
ਸੰਪ੍ਰਿ

ਕਮਲਾ ਦਸਤ
ਬਰ ਦੇ ਆਲਮ ਦਸਤ
ਮੇਲਾ ਦਿਲਵੀ ਪਸਤ
ਮੇਲਾ ਕੀ ਪਾਏ
ਮੁਸਾਫਰ ਅਜ ਆਲਾਏ
ਕਾਦਰੇ ਹਰ ਕਾਰ
ਬੇਕਸਾਂ ਰਾ ਯਾਰ
ਅਲਮੇ ਕੋਨ ਜ
ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਗੁਲਸ਼ਨ ਜ
ਗੁਰੂ ਦਰ ਹਰ ਨਿਸ਼ਾਨ
ਗੁਰੂ ਦਰ ਹਰ ਦਸ਼ਾਨ
ਮੇਲਾ ਕੀ ਮਦਾਰ
ਮੇਲਾ ਕੀ ਪੱਕ ਅਮਤਾਰ
ਰਾਕਮਾਨੇ ਦਸਤ
ਨਮਵਰ ਅਜ ਲੁਤਫ

ੴ

ਅਖੰਡ
ਹਰੀ

ਅਖੰਡ
ਹਰੀ

ਅਖੰਡ
ਹਰੀ

ਅਖੰਡ
ਹਰੀ

ਅਖੰਡ
ਹਰੀ

ਅਖੰਡ
ਹਰੀ

ੴ ਸਾਹਿਬ

Guru
Gobind
Singh

Raaqmaane Wasf
Naamwar Az Lutf

Jumla Rori Kharwar
Feiz-e Haq Amtaar

Noor Dar Har Usn
Rooh Dar Har Ism

Alame Raushan z
Jann-o Dil Gulshan z

Qadir-e Har Kar
Be-Kasaan Ra Yaar

Khaak Bose Paas-e
Mughal Az Aalaaz z

Khams Wasf Per-Raas-e
Fajt Ham Shiddas-e

Bar Do Aalam Dast
Jumla Ulvi Past

ਤੁਹੀ

ਤੁਹੀ

ਤੁਹੀ

ਤੁਹੀ

ਤੁਹੀ

ਤੁਹੀ

ਤੁਹੀ

ਤੁਹੀ

Sri Guru Granth Sahib Ji Academy

SGGS Academy

SGGS Academy

SGGS Academy

www.sggsacademy.com

sggsacademy@gmail.com

SRI GURU GRANTH SAHIB JI ACADEMY

Centre of
DIVINE
knowledge

To know your Guru is to Love your Guru